

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಕಟಣೆ - ೬

ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ - ೫

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ಮೃಗನಯನಿ

ಮೃಗನಯನಿ

ಹಿಂದೀ ಮೂಲ
ವೃಂದಾವನಲಾಲ್ ವರ್ಮಾ

ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ
ಮ.ಸು. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜಿ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರು

MRUGHANAYANI by Vrundavanalala Varma ; Kannada Translation by **M.S. Krishna Murthy** ; Editor-in-Chief : **Dr. Pradhan Gurudatta** ; Published by **Registrar, Karnataka Anuvada Sahitya Academy** ; Kannada Bhavana, J.C. Road, Bangalore - 560 002, 2007 ; Pp. xii + 362, Price : Rs. 115/-

ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳು : ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುದ್ರಣ : ೨೦೦೭
ಪುಟಗಳು : xii + ೩೬೨
ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೧೫/-
ಪ್ರತಿಗಳು : ೩೦೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜಿ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
ದೂ : ೨೨೧೦೭೭೭೦

ಸಹಕಾರ :
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ : ಶ್ರೀಪಾದ್

ISBN : 978-81-904579-5-8

ಮುದ್ರಕರು :
ಮೆ||ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್
ನಂ. ೬೯, ಸುಭೇದಾರ್ ಭತ್ತಂ ರೋಡ್
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೨೦ ದೂ : ೨೩೩೪೨೨೪೪

ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ವಿಧಾನಸಭೆ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧
ದಿನಾಂಕ : ೧೫/೦೩/೨೦೦೭

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ ಘಟನೆಯ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 'ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಸಂಭ್ರಮಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಣ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ಅವಿವಿಧ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ನಮ್ಮ ನಾಡು-ನುಡಿಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಇತರ ಭಾಷಾ-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ಹೊತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವುದೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿರಿಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಕನ್ನಡದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಹಿರಿಮೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ' ಸಂಭ್ರಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ನಾಡು ನುಡಿಗೇ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳು ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು 'ಸುವರ್ಣ ಅನುವಾದ ಮಾಲೆಯ' ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನತೆ ಮೈದಾನವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ)

ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವರು

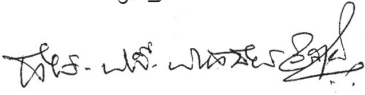
ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ನಂ. ೩೩೦, ೨ನೇ ಮಹಡಿ,
ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧
ದಿನಾಂಕ : ೦೮-೦೨-೨೦೦೭

ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಅದ್ವಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಹಂಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ತರ್ಕದಲ್ಲೇಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಸುರ್ವ ಸಂಭವದ ಉತ್ಸವವೂ ಕೂಡಿಬಂದಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ, ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರೂ ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ, ನಾಟಕಗಳೂ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕೃತಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದು, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿವೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಧನೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವಂಥ ಸಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕಲೋಕದ ಸಹೃದಯಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಗತ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಸ್ವಾಗತ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್)

ಕ್ರ.ಸಂ. : ೨೨೨೨೨೨೨೨೨೨

೨೦೧೬೦೦೨

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಸಚಿವಾಲಯ

ಬಿ.ಎಂ. ವಿಠಲಮೂರ್ತಿ, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.

ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಕೊ.ನಂ.೨೨, ನೆಲಮಹಡಿ, ವಿಕಾಸಸೌಧ

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಾರ್ತಾ
ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆ

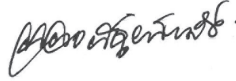
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೧

ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾಭಾರತೀ' ಎಂಬ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಭಾಗವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ (೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ) ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ಇಂಥ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಮೆರೆಯುವಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ತುಣುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪುನರ್-ರಚನೆಯ ಸುರ್ವೂ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭ ಕೂಡಿ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಗಾಯೋಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸುರ್ವೂ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದ ಆಚರಣೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕರ್ಮಗಳ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರ ಹಲವಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಯಥಾವತ್ತಾದ, ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾದ, ಅಳವಡಿಕೆಯಂತಿರುವ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಅವರು ನಮಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಬ್ಬನೇ ಉಂಡ ಊಟ ಹಬ್ಬವಲ್ಲ; ಒಬ್ಬನೇ ಸವಿದ ರುಚಿ ರುಚಿಯಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಅವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಜನಪ್ರಿಯ, ಅಲಭ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಸುರ್ವೂ ಕರ್ನಾಟಕ' ಯೋಜನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ, ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ ಇಂದು ತನ್ನ ಆಯಾಮವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವತ್ತ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಬಹುಮುಖೀ

ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿರುವ, ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುವಂತಾಗುತ್ತಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಬೆಂಬಲದ ಜೊತೆಗೆ, ಜನತೆಯ ಹೈತ್ರ್ವಕ ಪೋಷಣೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವೇಚನಾಶೀಲರೂ, ಸಹೃದಯರೂ ಆದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಇಂಥ ಪೋಷಣೆ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೆ ಶುರುವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ ; ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಗೆ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳ ಲೋಕವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾರೈಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

(ಐ.ಎಂ. ವಿಠಲಮೂರ್ತಿ)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ಜನವರಿ ೬, ೨೦೦೬ರಂದು ಅಂದಿನ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ಅವರು ವಿಧ್ವಂಸಕಾರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಾಜಿ ಕುಲಪತಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ಭಾಷಾಂತರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೂ ಆದ ಪ್ರೊ.ಜಿ. ಜವರೇಗೌಡ ಅವರೂ, ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಅವರೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ದಿಕ್ಕು-ದೆಸೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರೆ ವಿದೇಶೀಯ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಪರಿಚಯವಾದರೂ ಇರುವ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಬಹುಮಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ, ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳು-ಕೊಡೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಎರಡು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ : (೧) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ; (೨) ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಲೇಖಕರ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಮಾನವಿಕ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತರುವ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮುಂದಿವೆ. ಇತರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಅಂತೆಯೇ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವಿಭಾಗ, ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹಿಂದೀ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಾವಳಿ ಆಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ, ಅನುವಾದದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವ, ಸಮರ್ಥ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡ-ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ-ಹಿಂದೀ, ಯಂತ್ರಾನುವಾದ, ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನೂ, ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳ ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಇದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸ್ಯಾಮ್ ಪಿಟ್ರೋಡಾ ಅವರು 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುವಾದ ಮಿಷನ್' (National Translation Mission) ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರವರೆಗೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಉದ್ಯೋಗಸೃಷ್ಟಿಯ ಮಹತ್ತರ ಯೋಜನೆಯೂ ಆಗಲಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಂದಿ ಅನುವಾದಕರ ಪಡೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಹೊಣೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಭಾಷಾಂತರ ವಿಭಾಗಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಕಾರ್ಯಶೀಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಶುಭಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಒಲವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾಷಾಂತರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ-ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಮತ್ತು ಬಹುಭಾಷಾ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳ ಮತ್ತು ಗಾದೆಗಳ ಕೋಶಗಳು, ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನಾರ್ಥಕ ಕೋಶಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯರಚನಾ ಕೈಪಿಡಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವುದು - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಅಧ್ಯತೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇತರ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದು, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕನಕದಾಸ ಮಿಷನ್‌ನಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರತರುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅನೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವುದು ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಾರಿ ಸುರ್ವಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ/ಅಲಭ್ಯ ಅನುವಾದಗಳ ಮರುಪ್ರಕಟಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಮತ್ತಿತರ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವುದು ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಗೌರವದ, ಸಂತೋಷದ ಹಾಗೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಲ್ ಡ್ಯೂರಾಂಟ್ ಅವರ ಜಗತ್-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಬೇರಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಬೆಳಕು ಕಾಣದಿರುವ 'ದಿ ಸ್ಟೋರಿ ಆಫ್ ಸಿವಿಲಿಜೇಷನ್' ಸಂಪುಟಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಅವರೂ, ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೦ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಯಾದ ಸೋಮದೇವನ 'ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ'ದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಅನುವಾದಿಸಿ ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಡಾ||ಪಿ.ಎಸ್.ರಾಮಾನುಜಮ್ ಅವರೂ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಹೃದಯ ಲೋಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಈ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ಅವರಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿ, ಎಲ್ಲ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಡಿ.ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಅವರಿಗೂ, ಮಾನ್ಯ ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ಯಡಿಯೂರಪ್ಪನವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರಾದ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಮಹದೇವ ಫಸಾಡ್ ಅವರಿಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ವಿಶೇಷ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಗಣೇಶ್

ಅವರಿಗೂ, ಚೈತನ್ಯಶೀಲರೂ, ದೂರಗಾಮಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಐ.ಎಂ.ವಿಠಲಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಹಿಂದಿನ ಆಯುಕ್ತಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಆರ್.ನಿರಂಜನ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಫ್. ಯೋಗೇಶ್ವರ ಅವರಿಗೂ, ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕಾ.ತ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಅವರಿಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ವಿಶೇಷ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ವೃಂದಾವನಲಾಲ್ ವರ್ಮಾ ಹಿಂದಿಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ 'ಮೃಗನಯನಿ'. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡದಿಂದ ಹಿಂದಿಗೆ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಈ ಅನುವಾದವನ್ನು ಸುರ್ವೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲ ಪ್ರಕಾಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೈತೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೂ, ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕರಡು ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನೆರವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಶಾರದಾಪ್ರಸಾದ್ ಅವರಿಗೂ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಮೆ. ಮಯೂರ್ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಪ್ರಧಾನ ಗುರುದತ್ತ

ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಮೃಗನಯನಿ

೧

ಸುತ್ತಮುತ್ತ ದೂರ ದೂರದವರೆಗಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಬೇಸಾಯ ಹೇಳಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಡನ್ನು ಸಹ ಕಡಿದುಹಾಕಿದ್ದರು. ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ ಮರಗಳ ಬುಡದಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೆಂಬೆಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದವು. ಈ ಕೆಸಲಯವಸನಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾಗಿ ಭೂದೇವಿ ನವಜೀವನವನ್ನು ತಳೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಆಕ್ರಮಣಗಳಾದವು. ಅಷ್ಟೇ ಸಾರಿ ಹಳ್ಳಿಗಳು ನಿರ್ಜನವಾದವು. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಳಾಗಿಹೋದವು. ಅದು ಬಹುಪಾಲು ನಿವಾಸಿಗಳು ಆಕ್ರಮಣಕಾರರ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದಲೋ ಸತ್ತರು. ಅಳಿದುಳಿದವರು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾದರು. ಆಕ್ರಮಣ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹಳೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಜನ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನದಿನಾಲೆಗಳ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಡಿನ ಗಿಡಮರಗಳು ಭಸ್ಮವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವುದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು.

ಬಹಲೋಲ್ ಲೂದಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಸಿಕಂದರ್ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕೋಟೆ ಅವರ ಕೈವಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ ಮನಸಿಂಹ ಯುವಕ, ಅನುಭವಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಬುಡುಕಟ್ಟಿ ನಾಶಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದರು. ಪೈದಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನಗರವನ್ನು ಧೂಳಿಪಟ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಎತ್ತರವಾದ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತಲೆಬಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೊಳೆತು ನಾರಿದ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಮನಸಿಂಹನನ್ನು, ತೋವರ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಮತ್ತಿತರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆಯೇ ಬೈದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಾಲ್ಪಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಸಿಕಂದರ್ ದೆಹಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಆತನ ಪರ್ವಣ ಬಾಂಧವರು ಅಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದರು.

ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮೇಲೆ ವಿಜಯಪತಾಕೆ ಏರಿಸಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಂದ ಕ್ಷುಣ್ಣಾಣಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜನನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟುದಾಗಿ ಸಿಕಂದರ್ ಲಾದಿ ತನ್ನ ದರ್ಬಾರಿನ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಮುಲ್ಲನ ಕೈಲಿ ಬರೆಸಿದ.

ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಹೊರಟುಹೋದನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿದ್ದು ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಮರಳಿದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾ ಹೆದರುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಕೆಲವರು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಯಾವುದೋ ನದಿಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊಸದಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಇವರೂ ಸಹ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿರುವಿಹಾಕಿದರು. ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಂಡರು. ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳು ಕಾಡಿನ ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಸಾಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾಲು ಮೊಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಗೇವಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟವರು ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡರು.

ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ ವೃದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಕಡಲೆ ಸಸಿಗಳು ಹರ್ಷದಿಂದ ನಲಿದವು. ಕುಣವಿಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಲಗಳು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ತೂಗಾಡತೊಡಗಿದ್ದವು.

ಸಾಂಕ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಅರೆಮಾಗಿದ ಪೈರಿಗೆ ಕುಕುಳಿ ಇಕ್ಕುತ್ತ ಗಾಳಿ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಮೀಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಳು ದೇವಾಲಯವಿತ್ತು ಅದು ಅಂತಿಮ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಗತಕಾಲದ ಗುರುತಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಮರಳಿದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಅದನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಹೊಸ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಈ ಬಾರಿ ಊರಿನವರು ಅದಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಸಿ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊದಿಸಿದರು. ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳ ಕುಪ್ಪಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡದೆಂದು ಅಕ್ಕರಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪಂಚಾಯಿತರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲುಹೊದೆಸುವ ಪದ್ಧತಿ ನಡೆದು ಬಂದಿತ್ತು.

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಆರು ಹರಿದಾರಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರೆ ಉರಿದ ಅರೆ ಮುರಿದ ಮನೆಗಳು ಸಿಕಂದರನ ಪಾಶವೀ ಪ್ಷಪ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯದ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕ್ರಮಣಾನಂತರ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲಿನ ಛಾವಣಿ ಹಾಕಿದಂತೆಯೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ ಸಹ ಛಾವಣಿ ಹಾಕಿದರು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಪಾಳು ಬಿದ್ದೇ ಇದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಜನರು ಆಗಾಗ ಆಗೊಬ್ಬ ಈಗೊಬ್ಬರಂತೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಗದಾಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುಯ್ಯುಮಾಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೋ, ಹಗೇವಿನಲ್ಲಿಯೋ ಹುದುಗಿಸಿಡುವ ಆತುರ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೈತರ ಈ ಆತುರತೆಯನ್ನು ಎಳೆ ಪೈರ ತಿಳಿಹಸುರು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುಡುಗೋಲನ್ನತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರೈತ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನಿರಾಶನಾಗಿ ನಿರುತ್ಸುಕನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಹಸುರು ಪೈರನ್ನು ಎಳೆಯದಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಹೇಗೆ ಕತ್ತರಿಸಲಿ ? ಕಾಮನ ಹಬ್ಬದವರೆಗಾದರೂ ಕಾಯಲೇ ಬೇಕಲ್ಲವೇ ? - ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಆ ರೈತರು.

ಸಿಕಂದರ್ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗದಿಂದ ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ಯೋಧರು ಹೊರಹೊರಟಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಬೇಸಾಯ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತ ಅದೃಷ್ಟದ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಉತ್ಸಾಹ ಆತುರಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಿದ.

ಕಾಮನ ಹಬ್ಬವೂ ಬಂದಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟುದೂ ಆಯಿತು.

೨

ರಂಗ ಪಂಚಮಿಯವರೆಗೆ ಐದು ದಿನಗಳು ಕಾಮನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಳಿನ ಹೊರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಬ್ಬ - ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಆಚರಿಸುವುದೂ ಈಗ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಕೆಲವು ಜನರು ಅರಿಶಿನದ ಕೊನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ ಹಲುಬುತ್ತಾ ಹೋಲಿ ಆಡಿದರು. ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದವರು ರಸ್ತೆಯ ಧೂಳನ್ನೇ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ನೀರಿಗೆ ಕದಡಿದರು. ಕಳೆದುಹೋದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಕೆಲವು ಘಂಟೆಗಳಾದರೂ ಮರೆತು ಆನಂದದಿಂದ ಉನ್ನತರಾಗ ಬಯಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಘೋಷಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಮಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗಡವನ್ನೂ ಕೆಸರನ್ನೂ ಎರಚಿದರು. ವಾವೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದುನರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡಸರನ್ನು ಓಡಾಟಹಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರು. ಕೆಸರಿನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದ ನಂತರವೇ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು.

ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ಬಣ್ಣ ಅಥವಾ ಕೆಸರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನಿಯರು ಮಾತ್ರ ಧೂಳು, ಬಗ್ಗಡ, ಕೆಸರನ್ನು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಎರಪುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಲುಕಷ್ಟದಿಂದ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಈ ಹಬ್ಬದ ಹಗಲನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಕೊರತೆ ಏತಕ್ಕೆ ? ಬಣ್ಣವಾದರೆ ಬಣ್ಣ - ಗುಲಾಲಂತೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಧೂಳು, ಮಣ್ಣು ಬಣ್ಣ ಗುಲಾಲಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು.

ಆಕುಮಾನಂತರ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಹುಡುಗಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಗಂಡಸೂ ಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಕೆಸರನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಎರಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನೀನು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ ಲಾಖಿ” - ಒಂದು ಗುಡಿಸಲಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತಡಿಕೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗಿಗೆ, ಕಷ್ಟಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅರೆದು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಗುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿಗೆ ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೋಲಿಯ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಸೂಯೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಹೋಲಿಯ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಮುಗುಳುನಗೆ ಅವಳ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಲಾಖಿ ತಡಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿರುವಂತೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡಿದಳು. ಕೂಗಿದವಳು ಹಾರಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಳು.

“ಬೇಡ..... ಬೇಡ... ನಿನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಕೆಸರು ಬಳಿಯಬೇಡ” ಲಾಖಿ ಆಮಂತ್ರಾವನ್ನೇ ಇತ್ತಳು - ಬೇಡ ಬೇಡ ಎಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ.

“ಹೊರಗೆ ಬಾ ಹೊರಗೆ. ನಿನಗೆ ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೂ ಬಣ್ಣ ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಿನ್ನ ಅಲ್ಲ!” ಮಡಿಕೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಲೇ ಲೇ ಲೇ ಲೇ !” ಲಾಖಿ ನಗುತ್ತಾ ತುಟಿಗಳೆರಡರ ಮೇಲೂ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೆಸರು ಬಳಿದಳು.

“ಈಗ ನನ್ನ ಸರದಿ” - ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಹಾರಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದಳು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು, ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿ ಬಲಿಷ್ಠಳಾಗಿ ವೈತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ಸಗಣಿಯ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆದರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಬಾ ಬಾ ಇದೇ ತಾನೇ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನೂ ಬಳಿಯುತ್ತೇನೆ” - ನಿನ್ನಿ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಸಗಣಿಯ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಅವಳ ಹಣೆ, ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬಳಿದಳು.

“ಲೇ ಲೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನೇ ಮುರಿದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ” – ಲಾಖಿ ನನಕಾಡುತ್ತಲೇ ನಕ್ಕಳು. ನಿನ್ನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತಿಯಾಯಿತೆಂದು ತೋರಿತು. ಲಾಖಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಮುಗಿಗಳಿಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಸೇತಮ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹೋಗಲಿ ; ಏನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನೀನು ನಿನಗಿಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಬೇಕಾದ ಕೆತೆ ಬಳಿ.”

“ಹೀಗಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಬಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಮಾತು” – ಲಾಖಿ ಸಗಣಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಸೋಲುತ್ತಿಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೋಲಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಓಡುವವಳಂತೆ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನೆಗೆದಳು. ನಿನ್ನಿ ಸೋತವಳಂತೆ ನಟಿಸಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಹಣೆ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಗಣೆ ಬಳಿದಳು.

“ಬಡ್ಡಿಸಹಿತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ” ಲಾಖಿ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು. – “ನಿನ್ನ ಬಿಳಿಯ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಕೂತಿದೆ ಅ ಹ್ಲ ಹ್ಲಾ ! ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆಯಲು ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟಂತೆ ಆಯಿತು ! ಈಗ ಯಾರ ಕುಳ್ಳೂ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನ ಒಂದು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹಾಕುೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಎಲ್ಲಾದೂ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕೀತು.”

“ಹ್ಲಾ ! ಹಾಗಾದರೆ ಬಳಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಹೊರಗೆ ಹೋಗು. ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಬಳಿದೇ ಬಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ಅತ್ತಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ.”

“ನಿನ್ನ ನಾದಿನಿಯದು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ?”

“ಲೇ ತುಂಟಿ” ಎಂದು ಲಾಖಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. ನಿನ್ನಿಯ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಸಿಮುನಿಸು, ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಿಳಿನಗೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣು ಅಷ್ಟೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಗೆ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲವೇ ?” – ಲಾಖಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ನಮ್ಮ ಗೂಜರರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ?”

ಲಾಖಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದಳು. “ನಮ್ಮ ಗೊಲ್ಲರಲ್ಲಯೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ-ಗಿದುವೆಯ ಚಿಂತೆ ಯಾರಿಗೆ ?”

ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಹೊರಗೆ ಕಾಮನ ಹಬ್ಬದ ಕೋಲಾಹಲ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಕೇವಲ ಎರಡು ಮೂರು ಘಂಟೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಹೋಲಿ ಆಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದವರು ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅದರ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೊರ ಹೊರಡಲು ಚಡಪಡಿಸಿದಳು. ಲಾಖಿಗೂ ಅದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿ ಅಂಗಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಧೂಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಳೆಯ ಗಡಿಗೆಯಿಂದ ನೀರು

ಹೊಯ್ದು ಮುಂದಿನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಹೊರಟರು.

ಅವಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗಂಡಸರು ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಸೆರಗನ್ನು ಜಾರಿಸಿ ನಗುತ್ತಾ ಹೆಂಗಸರು ಸಗಣಿಯ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಗಂಡಸರ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡಸರು ಕಣೆದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಗಿರಗಿಟ್ಟಿಯಂತೆ ತಿರುಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಕೊಂಕು ನುಡಿದಳು- “ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಸಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ! ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯಲ್ಲ”

ಅವನು ಬಿಂಕದಿಂದ “ಹಾಗಾದರೆ ತೋಗೊ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಏಟನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಎದ್ದುಕಾಚಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸಗಣೆ ಮತ್ತು ಕೆಸರು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಹೆಂಗಸು ಎದಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದಳು. ಗುರಿ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

“ಉಯ್! ಉಯ್!! ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ” - ಗಂಡಸು ಅವಳ ಸೋಲಿಗೆ ಕುಪೋದ್ರ ಮಾಡಿದ.

ಹೆಂಗಸು ಇನ್ನೊಂದು ಸಗಣೆ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಎಸೆದಳು. ಅದು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು.

“ಅಯ್ಯಪ್ಪ” - ಗಂಡಸು ಏಟು ತಿಂದಂತೆ ನಟಿಸಿದ.

“ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯಿತೇ ಅಟಲಲಾಲ್?” ಹೆಣ್ಣು ಹೇಳಿದಳು. “ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಸ್ತುಗಳಿವೆ.”

ಕಣ್ಣಿನ ಮೇಲಿಂದ ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಡಸು ಹೇಳಿದ, “ಅತ್ತಿಗೆ! ನಿನ್ನ ಅಸ್ತ್ರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಎಂದಾದರೂ ಮುಗಿದೀತೇ!”

ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯ ಹಿಂದಿದ್ದದಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ನಿನ್ನಿ, ಇವರು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಅಟಲ ಕಣ್ಣೆ ಕೆಸರು ಬಗ್ಗಡ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ ! ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ!”

ಅಟಲನ ದೃಷ್ಟಿ ಲಾಖಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಗೋದಿ ಬಣ್ಣದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹರಿಯಿತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಸಗಣೆ ತಲೆಕೆಳಗಾದ ನಾಮದಂತೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಒಂದು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಿದಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಬಳಿದಿಲ್ಲವೇಕೆ ಎಂದು ನೋಡಲು ಪುನಃ ಅಟಲ ಲಾಖಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿದ.

“ಅಲ್ಲೇನು ನೋಡುತ್ತೀಯೆ ಅಣ್ಣ? ಇಲ್ಲಿ ತೋಗೊ!” ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ತೊಸೆದುದು ಅವನ ಎದಗೆ ಹೊಡೆದಳು.

ಅಟಲ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ತಂಗಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋದ. ಕೆಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಬೆನ್ನುಟ್ಟಿದರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜನ ಗಂಡಸರು ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಓಡಿದರು. ಆ ಹೆಂಗಸರು

ಅಟಲನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದರು. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿದರು. ಅವರೂ ಸಹ ಕೆಸರು ಸಗಣಿಯ ಅಸುಶಸಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬನ ಎದೆ, ಬೆನ್ನು ಅಥವಾ ತಲೆಗೆ ಗುರಿ ಇಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯರಾದ್ದರಿಂದ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದವಾಗಿದ್ದರು.

ಲಾಖಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. “ನೀನೂ ಯಾರ ಮೇಲಾದರೂ ಎಸೆಯೇ!” ಎಂದಳು.

“ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ತಾನೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು.”

- ನಿನ್ನಿ ಅವಳನ್ನು ಚಿವುಟಿದಳು.

“ಹ್ಲಾ ಳ್ಲಾ ಳ್ಲಾ” - ಲಾಖಿ ಮುಖ ಸಿಂಡರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಒಬ್ಬರೇ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸಗಣೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ” - ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ನಿನ್ನಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು, “ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಗುಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಯಾರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ?”

“ನಾನು ನೀನು ಎಲ್ಲರೂ.”

“ಬಾಬಾರವರೂ ಹಾಡುವರೇ?”

“ಏಕೆ ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ? ಅವರು ಒಂದು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತನೆ ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಹಾಡಬಲ್ಲೆಯಾ?”

“ಹೂಂ ಹೀಗೆಯೇ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಅಮ್ಮ ಹಸು ಮೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿಬಹುದು. ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸಬೇಕು. ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು.”

“ಅದೇನು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಮನಹಬ್ಬ ನಿತ್ಯವೂ ಬರುತ್ತದೆಯೇ? ಬಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗದ್ದಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಆ ಗದ್ದಲ ಒಂದು ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ಬಹಲೋಲ್ ಓಡಿದ ! ಸಿಕಂದರ್ ಓಡಿದ !!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಜನರು ಅಟಲನ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಟಲ ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹನ ಅಭಿನಯವಾಡುತ್ತಾ ಜಂಭದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಾರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧೂಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲು ಹಾಗೂ ಒಣಗಿದ ಸಗಣಿಯ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವರ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯವರನ್ನು ಸೋಲಿಸದಿದ್ದರೂ ಸರಿ ; ಅಣಕಾಟದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಗುಂಪು ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಗುಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂತು. ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಗುಡಿಯ ಹೊರಗೆ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಪೂಜಾರಿ ನಗುತ್ತಾ ಬಂದು,

“ಬೋಲೋರೆ ಮಾಧವ್ ಕೀ ಜೈ, ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಕೀ ಜೈ” ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ. ಗುಂಪು ಮಾರ್ದನಿಗೊಟ್ಟಿತು.

“ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಇದೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಬನ್ನಿ. ಮಾಧವನ ಪ್ರಸಾದದ ರೂಪವಾಗಿ ಕೆಲವು ತೊಟ್ಟಿಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ.”
- ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿದ.

“ಆಮೇಲೆ ಮಿಠಾಯಿ?” ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೇಳಿದರು.

ಪೂಜಾರಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ. “ಯಾವ ಈ ಸಿಕಂದರನೋ ಕೇಳಿದ್ದು?”

ಮಿಠಾಯಿ ಕೇಳಿದವನು ಮುಂದೆ ಬಂದ.

“ಸಿಕಂದರ್ ಓಡಿಹೋದ. ಈ ಜನರು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ನಾನು ಅಟಲ” - ಅವನು ಹೇಳಿದ.

“ಹೌದು ಹೌದು ಅಟಲ ಗುಜರು ತನ್ನ ಹೊಲದ ಜೊತೆಗೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಹೊಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವನು. ಹೇಗೆ ತಾನೇ ವರೆಯಲಿ? ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡು. ಕೀರ್ತನೆ ಹಾಡು, ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಯಿ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿಕೊ.”

ಪೂಜಾರಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಸಗಣೆ ಕೆಸರು ಅಥವಾ ಮಣ್ಣು ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಎಸೆದುಬಿಡುವದೋ ಎಂದು ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಾಗಿಹಾಕಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಲಾಖಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಳು: “ಪೂಜಾರಿಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಎಸೆಯಬಾರದು?”

ನಿನ್ನಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಚಿವುಟೆ ತಡೆದಳು - “ಬೇಡ ಕಣೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟವಳು ಎನ್ನುವರು.”

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ದಿನದಿಂದ ತಡೆದಿದ್ದ ವನಸ್ಸು ಉಕ್ಕಿರಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಸಹ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕೀಟಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಎರಡು ತಂಡಗಳಾದುವು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಡು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳೂ ಎರಡು ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಹೋದವು. ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಿರುವು ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ದಿಬ್ಬ ಇತ್ತು.

ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯ ಬಿಳಿಯ ದೇಹ ಬಹಳ ಪುಷ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಹಾಗಿರಲು ಏನನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರಬಹುದು! ಅವಳು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಇದಾದನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಗುಡಿಗೆ ಹೋದರು. ಪೂಜಾರಿ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಮಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಮುಕಿಸಿದ. ಲಾಖಿ

ನಿನ್ನಿಯರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಕೆಲವು ಹನಿಗಳು ಬಿದ್ದುವು. ಅವರಿಗೆ ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂತು. ಆದರೆ ಅವರು ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದರು.

ಪೂಜಾರಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ - “ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಸಾದ ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.”

ಅಟಲ ಕೇಳಿದ - “ಪ್ರಸಾದ ಎಲ್ಲಿ ಮಿಠಾಯಿ ಕೊಡಿ ಸ್ವಾಮಿ.”

ಪೂಜಾರಿ ಗುಡಿ-ಅಲ್ಲ-ಗುಡಿಸಿಲಿನಿಂದ ಜೋಳದ ಅರಳು ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲ ತಂದ.

ಪೂಜಾರಿ ಬಲವಂತಮಾಡಿದ - “ಈಗ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕೀರ್ತನೆ, ನೃತ್ಯವಾಗಲಿ.”

ಬಬ್ಬ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದಳು - “ಸ್ವಾಮಿ, ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸಬೇಕು, ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.”

ಆದರೆ ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಇದರ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಅಪಸ್ವರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿನ್ನಿಯ ಸಹಜ ಮಧುರವಾದ ಕಂಠ ಎದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಡು ಮೂರು ಚರಣದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಗಸರು ಒಂದು ಚರಣವನ್ನು ಹಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗಂಡಸರು ಲಯವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಕಣ್ಣೆದೆ ನಾನೆನ್ನನಲ್ಲ ನೆಚ್ಚಿಸಿದಾಗ!

ಕಣ್ಣೆಯಿತ್ತೆನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ನಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ !

ಬಲುಮೆ ಮಾಡಿದಾ ನಯನಗಳಲಿ ನಿಧ್ರೆಯೆನಿತು?!!”

ಹಾಡುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಕುಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಗಂಡಸರೂ ಕುಣಿದರು. ಅಟಲ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕದ್ದುಕದ್ದು ಲಾಖಿಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಪೂಜಾರಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ಅವನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಏರಿತು. ಗುಡಿಯ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ವಿಶಾಲವಾದ ಆಲದಮರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಕಡಿದುಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಆಮೋದ ಪ್ರಮೋದವಾಗತೊಡಗಿತು. ಯಾರಿಗೂ ಸಹ ಹೊತ್ತು ಏರುತ್ತಿರುವುದು ಕೆಡಕೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋಳದ ಅರಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ವಿನೋದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು? ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳತೊಡಗಿದರು.

ಪೂಜಾರಿ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ. “ದೇವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಜನಗಳಿಗೆ ಈ ಶುಭದಿನವನ್ನು ಕುಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಪಸರಿಸಿರಲಿ. ದನಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಹೆಚ್ಚಲಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಧನಿಕರಾಗುವ ದಿನ ಬರಲಿ. ಅನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಗುಡಿಯು ಹೇಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಟ್ಟಿರಿ. ಆಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಜನೆಯಾಗಲಿ, ನೃತ್ಯವಾಗಲಿ,

ರಾಸಲೀಲೆಗಳಾಗಲಿ, ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಕಾಮನ ಹಬ್ಬ ಬರಲಿ, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚು ಹಂಚೋಣ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ವೃಥೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಮುಂಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೊರಟುಹೋದರು.

೨

ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತು. ಎಲ್ಲ ಹೊಲಗಳು ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇದ್ದವು. ಕೆಲವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ದೂರದೂರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡ ಕಾಡು. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಭೂಮಿ ಬಂಜರು ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಡೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಟಲ ದೃಢಕಾಯನಾದ ಯುವಕ. ತಲೆಗೂದಲು ನೀಳವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮತೆ ಬಂದಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಂಗಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಅವನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಶತ್ರುವಿನ ಕತ್ತಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಅವರಿಬ್ಬರೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು.

ಕಾಮನ ಹಬ್ಬದ ಹಗಲಿನ ಕುಣಿತ ವಿನೋದದಿಂದಾದ ಬಳಿಕೆ ಅಟಲನನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಹೊಲ ಕಾಯಲು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಬಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಿಂದ ಮರೆಮಾಚಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು - “ನಾನು ಹೊಲದ ಅಚ್ಚುಗೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊ.”

“ಛೆ, ಛೆ! ನೀನೂ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದೀಯೆ?”

“ನಾನೇನು ಸುಸ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಹೊಲ ಕಾಯುತ್ತೇನೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.”

“ನಾಳೆ ಏನಾದರೂ ನಾನು ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಬಂದರೆ ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿಯೂ ಹೊಲ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತೀಯಾ?”

“ಹೌದು, ಹೌದು, ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾಳೆ ನೀನು ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳುವಂಥದೂ ತಾನೆ ಏನಿದೆ?”

“ನಾಳೆ ಬಿದಿಗೆ ನಾಳೆಯೂ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ನಾನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.”

“ಕಾಡೆಮ್ಮೆ ಕಡೆ, ಚಿರತೆಗಳು, ಹಂದಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೊಲವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಚೊಂಪು ಹತ್ತಿದರೆ ಹೊಲವೆಲ್ಲ ಚೊಕ್ಕುವಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರಿರುವೆಯಾ?”

“ಇದೇ ಉಭಯ ಸಂಕುಟದ ಮಾತು.”

“ಯಾವ ಉಭಯಸಂಕುಟವೂ ಇಲ್ಲ ಬಿಲ್ಲು ಅಂಬು ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಗೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀನೂ ಬಾ ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರೋಣ.”

“ಸರಿ, ನಡಿ ಹೋಗೋಣ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಲೆ ಅಟಲ ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟ, ನಿನ್ನಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತೇ ಇದ್ದಳು.

ಚಂದ್ರಮನು ಉದಯಿಸಿದ್ದ. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹಾಲುಚಿಲ್ಲಿದಂತೆ ಹರಡಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರದ ಮತ್ತು ದೂರದ ಹೊಲಗಳಿಂದ ಹೊಲ ಕಾಯುವವರ ಕೂಗು ಕೇಳತೊಡಗಿತ್ತು. ತಂಗಾಳಿ ತೀಡಿ ಸರಸರನೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿನವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಳು ಮತ್ತು ಅಟಲನ ಕಾಲದಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೂ ಹೊದಿಸಿದಳು. ನಿನ್ನಿ ಕೂಗು ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹೊಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬದುವಿನ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಳೆಗಳು ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಕಾಡಮ್ಮಗ ಬಂತೆಂದು ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಕ್ಷಣ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣವನ್ನು ಏರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರಾತ್ರಿಯ ಎರಡು ಜಾವಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಹೊಲಗಳ ಕೂಗು ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು ಮತ್ತು ದೂರದ ಹೊಲಗಳ ಧ್ವನಿ ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಪಸರಿಸಿದಾಗ ದೂರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಕಾಡಮ್ಮಗಳನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಶಂಕಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಮಳೆಗಳು ಇದೀಗ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಆದರೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ತೂಕಡಿಕೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ತೂಕಡಿಕೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಅರೆಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆದು ಎಚ್ಚಿತ್ತೇ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಹಂದಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಡುಕೋಣ ಬರುವ ಶಬ್ದದಂತೆ ಗಾಳಿಯ ಶಬ್ದ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಅದೋ-ಬಂತು, ಬಂತು ಮತ್ತು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಲಗಲೇ? ಅಣ್ಣನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲೇ?” ಅವಳು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ‘ಬೇಡ, ಅಣ್ಣ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬಳಲಿ ಬೆಂಟಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಅಷ್ಟು ಬಳಲಿಲ್ಲ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿ ತೂಕಡಿಸಿ ತೂಕಡಿಸಿ ಹೊಲಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ಗ್ಲಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾಗ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ ಯಾವುದಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಮರದ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿ ಕೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಏಕೆ ಈ ತೂಕಡಿಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!’- ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ತೂಕಡಿಕೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಮೈ ಮುರಿದು, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

ಉಪಯೋಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಇವರಿಗೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರಿಗೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಿಲ್ಲರಿಬಹುದು. ರಾಣಿಯರು ಘೋಷಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಕೈ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಚೆಲ್ಲುವ, ಕೈ ಮಾಡುವ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂತಹ ಹೆಂಗಸರಿರಬಹುದು ಅವರು! ಉಣ್ಣಲು ತಿನ್ನಲು ಇಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸಹ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಅಂಬುಕುಳಿಯಾಗಿದೆ ! ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದೆ ! ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡುವ ಪುರುಷರು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಲಿ ! ನಾನಂತೂ ಎಂದಿಗೂ ಈ ರೀತಿ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಹಲ್ಲು ಕಡಿದಳು.

ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೋವಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತಾ ನದಿಯ ಅಲೆಗಳು ತಿಂಗಳಿನೊಡನೆ ಚಿಕ್ಕದವಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದಳು.

ಗಾಳಿ ಮತ್ತೂ ಶೀತಲವಾಯಿತು. ಎತ್ತರವಾದ ಪರ್ಮತಗಳನ್ನು, ಕಾಡಿನ ವಿಶಾಲ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು, ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಹಸಿರು ಹಸಿರಾದ ತಳಿರುಗಳ ಬೆಳಕಿನ ಕಿಂಡಿಗಳನ್ನು, ಈ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತೇನೆಹಕ್ಕಿಗಳ ಇಂಚಿರುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂಡಿಸಬಹುದು? ಅವಳು ಕಣ್ಣನ್ನು ಅರೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ತುಂಬ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕಲಸಿ ಅದರಿಂದ ಹೊನಲು, ಮಲೆ, ಮರ, ಚಿಗುರು, ಗೋಧಿ, ಕಡಲೆಯ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವ ತೊನೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ತೇನೆ ಹಕ್ಕಿಯ ಆ ಇಂಚಿರ ? ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕಣ್ಣೆರೆದೆ ನಾ !!! ಆದರೆ ಮಂಪರು ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲ. ತೂಕಡಿಕೆ ಬಂದು ತಲೆದೂಗಿತು. ಅಟ್ಟಣೆಯ ಸೂರಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗಿ ತಲೆ ತಗುಲಿತು.

ಅರೆಘಳಿಗೆಯ ನಂತರ ಅಟಲನ ಗೊರಕೆ ನದಿಯ ಅಲೆಗಳ ಕಲಕಲ ನಾದಕ್ಕೆ ತಗುಲಿತೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ತಡುಡಿಪುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಳು. ಹೊಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಂದಿ ಪೈರನ್ನು ಕುಕ್ಕುನೆ ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು.

ನಿನ್ನಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಳು. ಬಾಣ ಸದನೆ ಹೋಗಿ ಹಂದಿಯ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕತ್ತನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಧ ಹೊರ ಬಂದಿತು. ಹಂದಿ ತಡುಡಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಗದಗದನೆ ತಿರುತೊಡಗಿತು. ಅಟಲ ಎಚ್ಚಿತ್ತೆ ನಿನ್ನಿ ಬಿಲ್ಲಿನ ನಾರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣ ಏರಿಸಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ನಂತರ ಹಂದಿ ಸತ್ತಿತು.

ಅಟಲ ಹೇಳಿದ “ನಾನು ಕೂಡ ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿ ಕಟ್ಟಲಾರೆ.”

“ಹೂ ಹೂ! ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಕಲಿತಿದ್ದು”

ಇಂತಹ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿನ್ನಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಟಲ ಸ್ವತಃ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುರಿಕಾರನಾಗಿದ್ದ ಆದರೆ ಅವನು ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಲಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇಡವೆ?

ಅಟಲ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ, “ಮಗು, ನೀನು ಮಲಗಿಬಿಡು. ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ”

ನಿನ್ನಿಗೂ ಅದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಟಲ ಕಾವಲಿಗೆ ಕುಳಿತ. ನಿನ್ನಿ ಮಲಗಿದಳು. ಸತ್ತ ಹಂದಿಯನ್ನು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬೆದರು ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರಲು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

೪

ಮರುದಿನ ಬಿದಿಗೆ. ಸುಭಿಕ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನ ಪೂಜೆ, ಪಕ್ಷಾನ್ನ, ಬಣ್ಣ, ಗುಲಾಲು, ನೃತ್ಯಗೀತೆಗಳೊಡನೆ ಕಾಮನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾಯೀಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನವೂ ಸಹ ಪೂಜೆ ಕುಳಿತಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಪೂಜಾರಿಯದು. ಕುಳಿಯುವುದು ಸಾಧಾರಣ ಜನದ್ದು.

ಪೂಜಾರಿಯನ್ನುಳಿದ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿನ್ನಿ ಕೊಂದ ಕಾಡುಹಂದಿ ತಿನಿಸಾಗಿ ಇತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದಿಗೆಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದವರೂ ಸಹ ಧೂಳು, ಸಗಣೆ, ಕೆಸರು, ಬಗ್ಗಡ ಇವುಗಳ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ಹೋದರು.

ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನ ಪುನಃ ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಚೊತೆಯಾದರು. ಅಟಲ ಹಿಂದಿನ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕುಳಿಯಾಡಿದ. ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ನಗುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸಗಣೆ ಕೆಸರನ್ನು ಎಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಲಾಖೀ ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಚೆಲುವಾದ ಕರಿಯ ಮೈಗೆ ಸಗಣೆ ಬಳಿಯುತ್ತೇನೆ” ನಿನ್ನಿ ನೆಗೆದು ಲಾಖಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಗೆ ಅತುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು: “ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೈ ಕೈಯಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮೈಗೆ ಉಜ್ಜಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಸಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಪಾಲು ಆಗುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ತಗೋ!”

“ಹೂ ಆಗಲಿ ಬಿಡು. ಹ್ಲ! ಹ್ಲ! ಹ್ಲ! ಹ್ಲ!”

“ಹ್ಲ! ಹ್ಲ! ಹ್ಲ!”

ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಗೋಜಿಬಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ಸೊಂಟದವರೆಗೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದೇವೆಂಬ ಪರಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಡೆ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆಯಾದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೆಸರು, ಸಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರ ಹಣೆ, ಕೆನ್ನ ಮತ್ತಿತರ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಸಗಣೆಯ ಅಡ್ಡವಾದ ಮತ್ತು ನೇರವಾದ

ಚಿತ್ತಾರ ಆಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಾಗುತ್ತಾ ಬಳುಕುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು “ನೀನು ಬಹಳ ಫಾಟೀ ಕಣೆ. ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಪ್ಪೆ ವರದ ಕೊಂಬೆಯ ಹಾಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲೇ. ನಾನು ಹೇಗೋ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆ ದೈರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಪುನಃ ಬಾ.”

“ನನ್ನ ತೋಳುಗಳು ಹಿಪ್ಪೆ ವರದ ಕೊಂಬೆಗಳಾದರೆ ನಿನ್ನ ತೋಳುಗಳು ಹಾವಿನಂತಿವೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪ, ಹೇಗೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈಗ ನಡಿ. ಇತರರನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸೋಣ.”

“ಭಯದಿಂದ ಯಾವ ಹೆಂಗಸೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಗಂಡಸನ್ನೇ ಏಕೆ ಹೆದರಿಸಬಾರದು?”

“ಢೂ ನಿನ್ನ! ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನೀನು ಈ ಊರಿನ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ನೀನು ಹೋಲಿ ಏಕೆ ಆಡಬಾರದು?”

“ಭೀಷ್ಮ ! ಬಹಳ ದೊಡ್ಡವಳು. ಅಲ್ಲವೇ? ಊರಿನವರು ಏನೆಂದಾರು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಸರಿ.”

“ಮೂಜಾರಿಯನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಹಳ ರಸಿಕನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ”

“ಹೇಗೆ? ನೀನು ಏನಾದರೂ ಗುರುತಿಸಿದೆಯೋ?”

“ನಿನ್ನೆಯ ದಿನ ಹಾಡು, ಕುಣಿತ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನು ನನ್ನ ಕಡೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ”

“ನನ್ನ ಕಡೆ ! ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.”

“ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ?”

“ಹೌದು, ಏನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಕಾಡುಮೃಗವೂ ಅಲ್ಲ.”

“ಇವತ್ತು ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಅವನು ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು.”

“ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಟವಾಡೋಣ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟೋಣ. ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಹಾಗಿರುವ ದುಂಡಗಿನ ಶಿಖರ - ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಳಶ. ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ಕೊಂಡಿನಂತಹ ಕಂಬಗಳು ಮತ್ತು ತೊಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೂವು, ಎಲೆ, ಬಳ್ಳಿ, ನವಿಲು ಮತ್ತು ಕೊಕ್ಕರೆಗಳು. ಶಿಖರದ ಒಳಗೆ ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಕಡಲೆಯ ಹೊಲ. ಅದರ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ರಾಯಿ ನದಿ.”

“ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ಮರ್ಷಗಳು ಬೇಕು.”

“ಲೇ ಇದು ಆಟ ಅಲ್ಲವೇನೆ ? ಬಾ, ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕಟ್ಟೋಣ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಮಣ್ಣೇ ಸಾಕು.”

ಇಬ್ಬರೂ ಈ ವಿಧವಾದ ಆಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಒಂದೆರಡು ಘಂಟೆಗಳು ಆ ಆಟದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರಿನವರ ಗದ್ದಲ ಮುಗಿಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯ ಸಮಾರಾಧನೆ ಇತ್ತು.

ಅಟಲ ಲಾಖಿಯ ಮನೆಯ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಆಟಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ: “ಇವುಗಳೇನು? ಗುಡ್ಡದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಿದ್ದೀರಲ್ಲ! ಸ್ನಾನಮಾಡಿಬಿಡಿ. ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.”

ಲಾಖಿ ಅಟಲನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಬೀರಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗತೊಡಗಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೇಳಿದಳು: “ನಾವು ಮೊದಲು ಈ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಮುಗಿಸೋಣ. ಆಮೇಲೆ ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ.”

ಅಟಲ ಗೇಲಿಮಾಡಿದ. “ಓಹೊಹೊಹೊ! ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟುತ್ತೀರಿ. ಹಿಡಿಮಣ್ಣಿನದು. ಇರಲು ಹಲ್ಲಿನ ಗುಡಿಸಲು ಕುಪ್ಪೋಣ ಮೊದಲು.”

ನಿನ್ನಿ ಹಠಮಾಡಿದಳು. “ಇದಾದರೆ ಅದೂ ಆಗುತ್ತದೆ.”

ಅಟಲ ಲಾಖಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಚಡಪಡಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ನಿನ್ನಿ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಅವನೊಡನೆ ಹೊರಟರು.

ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಊರಿನ ಜನರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು.

ಪೂಜಾರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಅರೆದು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ ಬಿದಿಗೆಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೊಸದಾಗಿ ತಂದಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಪೂಜಾರಿ ತುಷ್ಟು ಒಂದೆರಡು ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ. ಪುನಃ ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹನಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಚಿಮುಕಿಸಿದ. ನಿನ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಚಿಮುಕಿಸುವಾಗ ಅವನ ಕೈ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂಜರಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಲಾಖಿಯ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ. ಒಂದೆರಡು ಹನಿಗಳು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದವು. ಪೂಜಾರಿ ಅವಸ್ಥರದಲ್ಲಿ ಹೋಲಿ ಹಾಡಿದ

ಈ ಹೋಲಿಯನ್ನು ಗಂಡಸರೂ ಹೆಂಗಸರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ನಿನ್ನಿಯ ಮಧುಕೆಂಪು ಎಲ್ಲರ ಕಂಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪೂಜಾರಿಯ ಕಣ್ಣು ನಿನ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಸತ್ತ ಹಂದಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ “ಅಬ್ಬ! ಈ ಹುಡುಗಿ ಪ್ರಕುಂಡಳು.”

ಹೆಂಗಸರು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ಮತ್ತು ಗಂಡಸರೆಲ್ಲರೂ ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ಪೂಜಾರಿ ಅರಕ್ಷಾ ನೇರವಾಗಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಓರಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ

ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣು ಕದ್ದು ಕದ್ದು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಅಟಲನ ಕಚೆಗೆ ಹಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಪೂಜಾರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಧಿಸಿತು. ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಗಾಯನ ಮತ್ತು ಇತರರ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳು ಕೇವಲ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪೂಜಾರಿಯ ಕಣ್ಣು ಎತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಪೂಜಾರಿ ತನ್ನ ಕಚೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಗಾಯನ, ಕುಣಿತ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಬೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಚೋಳದ ಅರಳಿನ ಚರ್ಪನ್ನು ಹಂಚಿದರು.

“ನಿನ್ನಿಯ ಗುರಿಕಾರಿಕೆಯ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜನಿಗೆ ತೋರಿಸೋಣ”
- ಪೂಜಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ಚರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ- “ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾಮಂತರು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.”

ಸಂಕೋಚ ಅಥವಾ ಯಾವ ಆಡಂಬರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಏತಕ್ಕೆ? ನಾನು ಯಾವ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕಡಿದು ಉರುಳಿಸಿದ್ದೇನೆ? ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಹುಲಿ ಕಾಟಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ.”

ಅಟಲ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ- “ಸ್ವಾಮೀ, ಇವಳೂ ಸಹ ಹುಲಿ ಕಾಟಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದುಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳ ಸಾಹಸವನ್ನು ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹರು ನೋಡಿದರೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ.”

“ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮಹಾರಾಜರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ ಮತ್ತು...” ಪೂಜಾರಿ ಇನ್ನೂ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ರೇಗಿ ತಡೆದಳು. “ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಗಿಲಿಯರ್ ರಾಜನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.”

ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು.

ಅಟಲ ಹೇಳಿದ - “ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ನಗರ.”

“ಇರಬಹುದು.” ಅವಳು ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. “ಕೆಲವೇ ಗುಡಿಸಲುಗಳುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ಈ ಊರು ಸಾಂಕ ನದಿ ಈ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳು ಬೆಟ್ಟ ಬಹು ಚೆನ್ನ.”

ಪೂಜಾರಿ ನಕ್ಕ - “ಹೌದು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹಂದಿ, ಕುಡಿ, ಹುಲಿ, ಕಾಟಿಗಳನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಯಾರು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ?”

ನಿನ್ನಿ ಈ ಮಾತಿನೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಉಬ್ಬಿದಳು.

ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು- “ಲಾಖೀ ನೀನೂ ಬಿಲ್ಲು ಕತ್ತಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು

ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳೆ, ನಾನು ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಣ್ಣ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀನೂ ಕಾಡುಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಿಯಂತೆ.”

ಲಾಖಿ ಅಟಲನನ್ನು ಓರಗೇಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ನೋಡಿ ನಗತೊಡಗಿದಳು. ಹೆಂಗಸರು ನಿನ್ನಿಯ ಕಡೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು “ಹೆಂಗಸರು ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯ !” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರೋ ಎಂಬಂತೆ ನಕ್ಕಳು. ನಿನ್ನಿ ಅಳುಕುತ್ತಾ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಟಲ ಲಾಖಿಯ ಓರಗೇಣ್ಣಿನ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ನೋಡಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳು ನಕ್ಕಾಗ ಅವಳ ಕನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಗುಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಗುಳಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಮೂರು ಕೆಂಪುಹನಿಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದು ಆ ನಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಟಲ ಆ ನಗೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ನೋಡಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ದೊರೆತ ಸ್ವಲ್ಪ ಚರ್ಚನ್ನು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಲಾಖಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಅಟಲನ ಕಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿತು.

ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. “ನಾನು ಬಾಣಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತರೆ ಮಾಡಾರದುದನ್ನೇನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಯೂ ಹುಡುಗಿಯೇ. ಗೂಜರ ಕ್ಯೆ ಕಲಿತರೆ ಗೊಲ್ಲರ ಕನ್ನೆ ಯಾರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ? ನಾನು ಬಹಳ ಬೇಗ ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಲಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ಅಡ್ಡಮಾಡಿದರೆ ಅಟಲನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಪಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಲಿತನಂತರ ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜನ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವೇಧವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಜ ನನ್ನನ್ನೇನೂ ತಿಂದುಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ದೊಡ್ಡ ಊರು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಚೌಕಗಳು ಇರಬಹುದು. ದೇವಸ್ಥಾನ ದೇವರುಗಳು ಸೊಗಸಾದ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಜನಗಳನ್ನೂ ಸಹ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿಗೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಅವರ ಹತ್ತಿ ಬಹಳ ದನಕುಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಆಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲವೂ ಬಲಿಯಾದವು. ತಂದೆ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಣ್ಣನೂ ಸಾವಿಗೆ ತುತ್ತಾದ. ಈಗ ತಾಯಿ ಮಗಳು ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೂಲಿಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಾಡಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯ ಹತ್ತಿ ಬಾಣಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯತೊಡಗಿದಳು. ತಾಯಿ ಅವಳನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲನೂ ಕಲಿಸಿದ.

ಇಷ್ಟು ಇಷ್ಟೇ ದಿನಗಳನಂತರ ಹೊಲ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬಂತು. ಫಸಲನ್ನು ಕೊಯ್ದು ದುಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನ ವಧೈ ಅಡಗಿದ್ದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೆದೆ ಹಾಕಿದರು. ಜನಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಅಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಬೆಂಕಿ, ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂಜಾರಿಯೂ ಅಲ್ಲೇ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಧಾನ್ಯದ ಒಕ್ಕೆಯಾದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೂ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವನು ಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪು ಖಾರ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಧಾನ್ಯದ ಒಕ್ಕೆಯಾನಂತರ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವವರು ಬಂದು ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಆರನೆಯ ಒಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರು ಯಾವ ಕ್ರಯವನ್ನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ರೈತರು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರು.

ಲಾಖಿ ಮತ್ತು ಅವರ ತಾಯಿಗೆ ಕೆಲವು ಮಾಡುವಾಗ ಕೂಲಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಾನ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ಸುಗ್ಗಿಯವರೆಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಸಲನ್ನು ಕೆಲವು ಮಾಡಿದನಂತರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೂಲಿಯ ಕೆಲಸವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಲಾಖಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಾಣ ಅಥವಾ ಅದರ ಅಲಗು ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯ ಮೀನಾದರೂ ಸರಿ.

ಅವಳು ಬೇಟೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನಿ ಅಟಲರ ಜೊತೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನಿನ್ನಿ ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋದಳು. ಲಾಖಿ ಮತ್ತು ಅಟಲರು ಮಾತ್ರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದರು.

ಅಟಲ ಅವಳನ್ನು ವನಪೂರ್ತಿ ನೋಡುಬಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯೂ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿಯ ಸಪ್ಪಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಸಪ್ಪಳ ಬಂದ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟು ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

ಅಟಲ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಲಾಖಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಅವಳು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಅಟಲ ಬಂದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಲಾಖಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು. ಅವಳ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಾದ ಕೂದಲುಗಳ ಒಂದು ಎಳೆ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ತುಟಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ತಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

ಅಟಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವೇದದಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಲಾಖಿ ಕಣ್ಣು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದ- “ಏನು ವಿಚಾರ ?”

“ಏನು ಹೇಳಲಿ ? ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ? ಮಾತೇ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಆದರೂ?”

“ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾನು ಬಲ್ಲೆ”

ಲಾಖಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ಅಟಲ ಅವಳ ಹೆಗಲನ್ನು ಒಂದು ತೋಳಿನಿಂದ ಬಾಚಿದ

“ನಾನು ನೀನು ಒಂದಾಗಿ ಇರಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿಗೂ ಬೇರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ”

ಅಟಲ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ಹಾಗೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತೆ? ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯೇ ಬೇರೆ, ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯೇ ಬೇರೆ.”

“ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಅಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳು.”

“ನಾನು ಏನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ? ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ?”

“ನನಗೆ ನಾನು ನೀನು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗುವೆವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಆದರೆ ಜಾತಿಗೀತಿ ?”

“ಮೊದಲು ಈ ರೀತಿ ಆಗಿದೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ನಡೆದಿದೆ

ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.”

“ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ತಂಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರೇ ?”

“ಭರವಸೆಯೇನೋ ಇದೆ.”

“ಮತ್ತೆ ಊರಿನವರು ? - ಪಂಚಾಯಿತರು, ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ?”

“ಒಪ್ಪಬಹುದು - ಅವರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ?”

“ಅವರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ?”

“ಆದರೂ ನಾವುಗಳು ಒಂದಾಗಬಲ್ಲೆವು. ಮತ್ತು ಒಂದಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ಪೂತೋಪ್ಪದೇನೆ”

“ನಿನ್ನಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕುಚೋದ್ಯಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಕೆಲವು ಊರಿನ ಜನಗಳೂ ಸಹ ಬಹುಶಃ ಇದನ್ನು ಅರಿತಿರಬಹುದು.”

“ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೇಳು ?”

“ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಳಿ.”

“ಸಾಕು, ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.”

ಅಟಲ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳು ತನ್ನ ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದ. ಸಪ್ಪಳ ಬಂದಿದ್ದ ಕುಚಿಯಿಂದ ಒಂದು ಗಂಡು ನವಿಲು ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಲಾಖಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಅಟಲನ ತೋಳಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದಳು. ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಚೂಪಾದ ಬಿಡಿರಿನ ಬಾಣವನ್ನು ಎರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ನವಿಲು ಚೀರುತ್ತಾ ಕೂಗುತ್ತಾ ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಲಾಖಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಅದರ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಳು.

ಅಟಲನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು : “ಭೇಷ್ ! ಭೇಷ್ !”

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೊದೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಚಿರತೆಯೊಂದು ನೆಗೆದು ಮರೆಯಾಗಲು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಅಟಲ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಆದರೆ ಅದು ಅದಕ್ಕೆ ತಗಲಿಲ್ಲ ಚಿರತೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮರದ ಮರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ನವಿಲಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ನಿನ್ನಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಆ ಸತ್ತ ನವಿಲನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆದರೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಚಿರತೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಅಟಲ ಎತ್ತರವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ನೋಡೆ ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು, “ಅಣ್ಣ ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಸುತ್ತಾಳೆ.”

ಅಟಲ ನಕ್ಕ ಲಾಖಿಯೂ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕಳು.

ಅಟಲ ನುಡಿದ- “ನಾನು ಚಿರತೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಗುರಿ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.”

“ ಏಕೆಂದರೆ ಚಿರತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ನವಿಲಿನಿಂದ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಕೆಲಸ ಸಾಗುತ್ತದೆ” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಟಲ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಹೋದ ಬಾಣವನ್ನು ಹಾಡಕಿ ತಂದ ನವಿಲನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಗೆ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿ ಸಂತಸದಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಕರುಬುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ನಾನಾಗಿದ್ದರೆ ಚಿರತೆಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನವಿಲನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಅಟಲ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದ ಕರುಬನ್ನು ಅರಿತ. ಆದರೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಘನಾವನೂ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು- “ಬಾಣ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.”

ಅಟಲ ಅವಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ರೇಗಿಸಿದ. “ನಿನ್ನ ಬಾಣ ಚಿರತೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಛೇದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನೀನು ಹಾರಿ ಮರವೇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತು ಚಿರತೆ ಬಾಣದೊಡನೆ ಯಾವುದೋ ಬೆಟ್ಟದ ಗುಹೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿರತೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

“ಚಿರತೆಯಾದರೂ ಬಾಣವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬಾಣದ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗಬೇಡವೆ !” ನಿನ್ನಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಸೈ !” ಅಟಲ ಹೇಳಿದ.

ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು “ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನವಿಲು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಗುರಿಯಿಡಲು ಬಾಣ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಕಮ್ಮಿ !”

೫

ರಾಜ್ಯದ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ವಸೂಲಿಯಾದ ನಂತರ ಪೂಜಾರಿಯ ವಸೂಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ ರೈತರಿಗೆ ಧಾನ್ಯದ ದರ್ಶನ ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಆಗಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೀನ ಮೇಷ ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂಜಾರಿ ಹಾಕಿದ, “ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವನ್ನು ಎಂದೂ ಮರೆಯಬೇಡಿ. ಆರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ರಾಜನಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ಅದನ್ನು ನೀವು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ದೇವತೆಗಳದು. ಮೂವತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದು. ಅದನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂತೆಗೆದರೆ ಇಹಲೋಕವನ್ನಂತೂ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ, ಇನ್ನು ಪರಲೋಕವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ.”

ಒಬ್ಬ ರೈತ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ. “ಆಮೇಲೆ ನಾವೇನು ತಿನ್ನೋಣ.”

“ದೇವರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಭಜನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇನು ?”

“ಭಜನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ದೇವರಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಇಷ್ಟೊಂದು ರಕ್ತ ಹರಿಸಿದ. ಬೆಳೆದ ಹೊಲವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ.”

“ನೋಡಿದೆಯಾ ಈ ಮೂರ್ಖನನ್ನು. ಈ ಘೋರ ನಾಸ್ತಿಕನನ್ನು ! ಈಗ ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೋ ಹೊಸ ವಿಪತ್ತುನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಡುವವನು ಒಬ್ಬ ಅನುಭವಿಸುವವರು ಹಲವರು.”

“ಲೋ ಸುಮ್ಮನಿರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹತ್ತಿರ ಎಂತಹ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯೇ !”

“ಹಾಗಾದರೆ ಕೊಡು ನೀ ಮೊದಲು. ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೀ ನೋಡು ಮನೆ ತುಂಬ ಗೋಧಿ, ಕಡಲೆ.”

“ಕೊಡದೇ ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ತುಂಟಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

ಜಗಳವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಟಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನು ಪೂಜಾರಿಯ ಪಕ್ಷ ಪಂಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ “ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಪಾಲನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ದೇವರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾಲನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?”

ಅಟಲನಿಗೆ ಪೂಜಾರಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಳವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ತಿಳನೆಗೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಹೆಚ್ಚು ಜನ ರೈತರು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕೊಡಬೇಕಾದದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಡದೆ ವಿಧಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲ ದಾನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಬಾಗಿರದು. “ಪೂಜಾರಿಯ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮುಂದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಅಟಲ ಯೋಚಿಸಿದ.

ಎಲ್ಲಾ ರೈತರೂ ಸೇರಿ ದೇವರ ಪಾಲು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾಲು ಮೂವತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಅಂದರೆ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ರೈತರ ಧಾನ್ಯದ ಕಾಲು ಭಾಗ ಹೋಯಿತು.

ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ತೃಪ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು— “ಹೊರಗಿನ ಲೂಟಿಗಾರರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಲೂಟಿಮಾಡಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ?”

ಅಟಲ ಸಮಯಸಾಧಿಸಿ ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಹಳ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ.

“ಸ್ವಾಮೀ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪುಸ್ತಕ ಗ್ರಂಥ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಅಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲ ಆದರೆ ತಮಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದೆ.”

“ಅಯ್ಯೋ, ಇಲ್ಲ ಕಾಯ್ಯ ದೇವರ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ನನಗೆ ದೇವರನಾಮವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಸ್ವಾಮೀ ! ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲಿದೆಯೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ನಾವೂ ಓದಬಹುದೋ?”

“ಎತಕ್ಕೆ ಓದಬಹುದು? ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ವೇದವನ್ನೂ ಸಹ ಓದಬಹುದು.”

“ತಾವು ವೇದವನ್ನು ಓದಿದ್ದೀರಾ?”

“ಇಲ್ಲ ಕಾಯ್ಯ ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ ವೇದ ಓದುವವರೂ ಹೇಳಿಕೊಡುವವರೂ ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ?”

“ಹೆಂಗಸರೂ ಓದಬಹುದೋ ?”

“ವೇದವನ್ನು ! ರಾಮ ರಾಮ !! ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಾರದು.”

“ವೇದವನ್ನಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಪುರಾಣ ಗಿರಾಣಿ.”

“ಎಲ್ಲಿಯವನೋ ನೀನು ? ಪುರಾಣವನ್ನು ಗಿರಾಣಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಅಗೌರವ ಮಾಡಬಾರದು.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಓದಬಲ್ಲರೇ?”

“ಓದಬಹುದು. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆಕ್ರಮಣಕಾರರ ಅತ್ಯಾಚಾರದಿಂದ ಅವುಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು.”

“ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು?”

“ಧರ್ಮದಿಂದ. ಧರ್ಮ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದುದರಿಂದ, ಹೀನನಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳು ಹಾಳಾಗಿಸೋಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅತ್ಯಾಚಾರಿಗಳು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಟಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಅನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ.

ಹೆದರುತ್ತಾ ಹೆದರುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ, “ಸ್ವಾಮೀ, ಯಾವ ಧರ್ಮ?”

“ಅಯ್ಯಾ, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿರುವ ಧರ್ಮ, ರಾಧಾಕೃಷ್ಣದಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ-ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು.”

“ಸ್ವಾಮೀ, ಕೃಷ್ಣನ ಜಾತಿ ಯಾವುದಾಗಿತ್ತು?”

“ಯೋ, ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಕೇವಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ. ಅಚ್ಚ ಕ್ಷತ್ರಿಯ.”

“ಅದೇನೋ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ಹಳ್ಳಿಯವರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಳಿದೆ. ಭಾವಂತೆ ಗೂಜರನಾಗಿದ್ದನೋ ಅಥವಾ ಗೊಲ್ಲರವನಾಗಿದ್ದನೋ?”

“ಗೂಜರರು ಅವನನ್ನು ‘ಗೂಜರ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೊಲ್ಲರು ‘ಗೊಲ್ಲ’ ಎಂದು. ಆದರೆ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಯದುವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.”

“ಚಂದ್ರವಂಶದವರೂ ಸಹ ಗೊಲ್ಲ, ಗೂಜರರೇ?”

“ಹೌದು, ಹೌದು. ಅವರನ್ನು ಚಂದ್ರವಂಶದವರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.”

“ಗೂಜರ ಗೊಲ್ಲರು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇನೇ?”

“ಹೌದು, ಹೌದು, ಕೆಲಸ ಇಬ್ಬರದೂ ಒಂದೇ.”

“ಗೊಲ್ಲ ಗೂಜರರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು, ತರುವುದು ಆಗಬಹುದೋ? ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಆದ ಮೇಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮೊದಲಾದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇರಲಾರದು.”

“ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯೋ? ಮೊದಲು ಆಗಿರಬಹುದು. ಈಗ ಆಗಲಾರದು.”

“ತಾವು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಏನು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.”

“ಯೋ ಓದಿಲ್ಲ, ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ-ಹೆದರಿಸೋದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳು ತ್ರೇತಾಯುಗ, ದ್ವಾಪರಯುಗಗಳದ್ದು ಇದು ಕಲಿಯುಗ.”

“ತಾವು ಕಲಿಯುಗದ ಕೆಲವು ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಜಾಟ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಮೊನ್ನೆತಾನೆ ಮದುವೆಯಾದ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ.”

“ನನಗೇ ದಬಾಯಿಸುತ್ತೀಯಾ? ನೀನೇ ಪಂಡಿತ ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೇನು? ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ ಗೊಲ್ಲನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀಯಾ? ಗೂಜರರು ನಿರ್ವಂಶರಾಗಿ ಹೋದರೋ?”

“ಇಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮೀ. ಹಾಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕಡೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಳಿಗಿಂತಲೂ ಸುಂದರನಾದ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದೆ.”

ಪೂಜಾರಿಯ ಉಬ್ಬರ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಅಟಲನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನಿಯ ಶಾರೀರಕ ಶಕ್ತಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತನ್ನ ಶುಭಲ ಸಮರ್ಥಕರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ.

ಚ್ಚುಸುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೇಳಿದ “ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದೆ ನಿನ್ನಿಗೆ ನಾನು ಗಂಡು ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಹ ನಾನು ದೇಶದೇಶಾಂತರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹರು ನನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಸರದಾರರೂ ಸಹ ನನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಗೂಜರ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವನತನಗಳಿವೆ ಅವರೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.”

ಅಟಲ ಸರಳತೆಯಿಂದ ಪೂಜಾರಿಗೆ ವನ್ನಣೆಯಿತ್ತ “ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನು ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣೆ. ತಾವು ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಬಲು ಸಷ್ಟಿ”

ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿದ: “ರಾಯೀ ನದಿ, ಈ ಕಾಡು, ಈ ಪರ್ವತ ನನಗೆ ಬಹು ಚೆನ್ನ. ಅದಲ್ಲದೆ ನಾನು ಈ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ- ಎಂದು ಪೂ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.”

“ತಾವು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೋಗುವಿರಿ?” ಅಟಲ ಕೇಳಿದ.

“ಹತ್ತಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ.”

“ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಬರುವಿರಿ ಸ್ವಾಮೀ?”

“ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.”

೬

ಸಿಕಂದರನು ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ತಿಂಗಳುಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹ, ಅವನ ಸಾಮಂತರು, ಸರದಾರರು ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತು ಸೇವಕರು ಕೋಟೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು ಮತ್ತು ನಾಶವಾದ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಾದ ನಂತರ ಜನರು ತಮ್ಮ ವನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ನೀರಿನದಾಗಿತ್ತು. ಕೊಳೆತ ಹೊಗಳ ದೇಸಿಯಿಂದ ಬಾವಿಗಳು ಹೊಲಸಾಗಿ ದುರ್ಗದಿಂದ ತುಂಬಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದುವು. ಹೊಸ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ತೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗದ ಒಳಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿಹಿನೀರಿನ ಅನುಕೂಲ ಇತ್ತು. ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಜನಕ್ಕೆ ಹಂಗಾಮಿಯಾಗಿ ಜಾಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಕೆಲವು ಬಾವಿಗಳು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಅವುಗಳ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು. ಬುಡದವರೆಗೆ ಕೆಸರನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಗಂಗಾಜಲದ ತೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಬಾವಿಗಳ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ವನಗಳ ಜನರು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ನಿವಾಸಿಗಳು ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಮುರಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅಶುದ್ಧ ಬಾವಿಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ಬಾವಿ ಶುದ್ಧವೇನೋ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಸಿಡಿಯುವ ಬಿಸಿಲು ! ಆ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಂದಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಾವಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾದ ನೆರಳಿನ ಒಂದು ಬೇವಿನ ಮರ ಇತ್ತು. ಅದರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಸಲ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಾವಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ವೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಲಾಂಛನವಾದ ನಾಮ ಹಾಕಿದ್ದ. ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳ ಕೆಲವು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆತನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದ ಅವನು ಶೈವನಾಗಿದ್ದ.

ಶೈವ ವೈಷ್ಣವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ- “ಗಂಗಾಜಲದ ನಾಲ್ಕೈದು ತೊಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಯಾವುದಾದರೂ ಹೂವಿನ, ಹೂವು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ‘ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ’ ಎಂದು ಅಭಿಷೇಕಿಸಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು. ಬಾವಿಯೇ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತೀಯೆ?”

“ಗಂಗೋದಕ ಮತ್ತು ಹೂವು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ?” ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ.

“ಊನೇಕ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಕಾಲಭೇದದಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮು ದೊಡ್ಡವಾಗುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡಮು ಚಿಕ್ಕವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶಿವನ ಜಟಿಲುಂದ ಗಂಗಾನದಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವ ದೊಡ್ಡನೋ ಅಥವಾ ಗಂಗೆಯೋ?”

“ಎಂತಹ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯಯ್ಯಾ. ದೊಡ್ಡಮು ದೊಡ್ಡರೇ, ಚಿಕ್ಕಮು ಚಿಕ್ಕರೇ.”

“ಹಟಮಾಡುವುದಂತೂ ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇ. ವಿಷ್ಣು ಶಿವರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೇ ದೊಡ್ಡನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವ ದೊಡ್ಡನಾಗಿದ್ದಾನೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ, ಅಸಂಭವ. ಶಿವನ ಮುಂದೆ ವಿಷ್ಣುವೆಲ್ಲಿ?”

“ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಗಳ ಕಾಯುತ್ತೀಯೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ.”

“ಶುದ್ಧಸುಳ್ಳು, ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಒಂದೇ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದಾದರೆ ಬಾವಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೊಳೆಗೆ ಬೀಳು, ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿಂದ ಧಮುಕು, ದುರ್ಗದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾರು, ಕೊನೆಗೆ ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ! ಇಷ್ಟೇ ತಾನೆ?”

“ಅರ್ಥದ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ನಿನ್ನಂತಹ ತೆಲಂಗಾಣದವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ತೆಲಂಗಾಣದವರೇ ವೇದ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಗೌಡವೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿ.”

“ಏಕೋ ಜಗಳವಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಬಯಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಾವಿ, ಕೊಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದೇ ಬೇರೆ, ಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಜೀವನದ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವುದು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಮಾತು ನಿನಗೆ ಏಕೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಕಾಣೆ. ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತೈಕ್ಯಾಕ್ರಮಿಯಿಂದ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ.”

“ನದಿಗಳು, ಮರಗಳು, ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು, ಗುಡಿಸಲುಗಳು, ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಯಾವ ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡು. ಸಿಕ್ಕಿತು ಮೋಕ್ಷ ! ಲೋ ನಿಮ್ಮಂತಹವರೇ ಈ ಯುಗವನ್ನು ಕಲಿಯುಗ ಮಾಡಿದರು !! ಧಿಕ್ಕಾರ ನಿಮಗೆ !”

“ಧಿಕ್ಕಾರ ನಿನಗೆ ! ನಿಮ್ಮಷ್ಟನಿಗೆ !! ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಶೈವಮತವೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ. ಬರಿ ಭ್ರಮೆ. ರೌರವ ನರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆ.”

ಇಬ್ಬರ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೂಲಿಗಳು ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ನೆಳಲಿಗೆ ಬಂದರು. ತಮಾಷೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಅವರು ಬಹುಶಃ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

“ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನಂತಹವರೆಲ್ಲರೂ ನರಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತೀರಿ. ಇಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವೊಂದನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಕೊಡದ ನೀವು ನರಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತೀರಿ. ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ನಾವು ಲಿಂಗಾಯಿತರು ! ಸತ್ತಮೇಲೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ನಾವು ! ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತೀರಿ ನೀವು !” ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗದರಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ಕೂಲಿಗಳ ಮುಖಂಡ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದ. ತಡೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಸ್ವಾಮೀ ಹೋರಾಡಬೇಡಿ. ನಮಗೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?”

ಮೊದಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ತೆಲಂಗಾಣದ ವಿಜಯ ಜಂಗಮ ಹೇಳಲಾರ.”

“ವಿಜಯ ಜಂಗಮ” ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಹೇಳಿದ, “ಇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ ಹೇಳು?”

“ಭಜನೆ ಮಾಡಿದೋ ಮೂಢರಿರಾ !” ಅವನು ಹೇಳಿದ.

“ಯಾರ ಭಜನೆ ?” ಕೂಲಿಗಳ ಮುಖಂಡ ಕೇಳಿದ.

ನಿಜಯ ಜಂಗಮ ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ, “ ಈ ಹೊಟ್ಟೆವಾಕನ ಭಜನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೂಲಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಈ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿರಿ. ಭಜನೆಯಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಇದೇ ಉಪಯೋಗ.”

ಅವನು ವಿಜಯನ ಮೇಲೆ ನೆಗೆದ. ಕೂಲಿಗಾರರು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವನು ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ತಡೆದು ನಿಂತುಕೊಂಡ.

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ- “ಕೆಲಸ ಇವರು ಮಾಡಲಿ. ನೀನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಬೇಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿರು. ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನ ಭಜನೆಯ ರೀತಿ?”

ಕೂಲಿಗಳ ಮುಖಂಡ ಹೇಳಿದ, “ನಮ್ಮ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಬರೆದಿದೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ಬರೆಯುವುದು, ರಾಜ್ಯವಾಳುವುದು, ರಾಜ್ಯ ಆಳಿಸುವುದು ಬರೆದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲುಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೀರಿ.”

“ಇವೆಲ್ಲ ಭ್ರಮೆ,” ವಿಜಯ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದ- “ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದು, ಕಷ್ಟಕೃಷ್ಣ ಹಿಟ್ಟು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಶಿವನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು ಇದೇ ಗೌರವ ಇದರಲ್ಲೇ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತಿನ್ನುವುದು, ಕುಟು, ಮೋಸು ಬೂಟಾಟಿಕೆಯಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ದುಃಖ ಪರಿತಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಿವಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.”

ಕೂಲಿಗಾರರಿಗೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಿವಾದಿ ಹೇಳಿದ, “ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಶಿವನ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ ! ಗಾಯತ್ರಿ ಇರುವುದು ಕೇವಲ ಒಂದೇ.”

“ಅದೇ ನೀವುಗಳು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಲ್ಲ- ಆ ಗಾಯತ್ರಿ ತಾನೇ ? ಆ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆಯಾ ?”

“ನೀನಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಮುಖ್ಯಾಳ. ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದೇ? ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದುದು, ಜಡಜಂಗಮ.”

“ಶಿವನ ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂತಹದೆಂದರೆ ಚುಡಾಲನೂ ಸಹ ಜಪಿಸಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬೂಟಾಟಿಕೆಯಾಡಲು ಅದರಿಂದ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿ?”

“ಶಿವನಿಗೂ ಬೇರೆ ಗಾಯತ್ರಿ ಇದೆಯೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ?”

“ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯಾಳ.”

“ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಹರಟಿದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟಿಯಿಂದ ತಲೆ ಬುರುಡೆ ಬಿಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟಿಯಿಂದ ತಲೆ ಬುರುಡೆ ಬಿಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕರುಳನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಎಳೆದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

ಅನಂತರ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಹಾರಿದರು. ಕೂಲಿಗಾರರು ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದರು.

“ನಡಿಯೋ ಲೇ ತೆಲುಗು, ರಾಜನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲೇ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವಾಗುತ್ತೆ ನಿನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ”- ವೃಷ್ಟವ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ.

ವಿಜಯನೂ ಅರಚಿದ- “ನಾನು ತೆಲುಗನ್ನಲ್ಲವೋ ಕತ್ತಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ನಂದಿ, ಭಾರ್ವಾ ಶಂಕರು ಅವತರಿಸಿದರೋ ಆ ಕರ್ನಾಟಕದವನು. ನಡಿ, ನ್ಯಾಯಮಾಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೆಸಿ ಬಳಿಯೋಣ.”

“ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ! ನಡಿ, ಅಲ್ಲೇ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಆಗುತ್ತದೆ” ಎರಡನೆಯವನು ತುಂಬಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

ಕೂಲಿಗಳಿಗೆ ಅವನು ಅಷ್ಟಕೆ ಮಾಡಿದ: “ನೀವುಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನಡೆಯಿರಿ ನಮ್ಮ ಚೊತೆ.”

ಕೂಲಿಗಾರರು ಮುಖಂಡ ಹೇಳಿದ- “ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಏನಾದಹಾಗಾಯಿತು, ಸ್ವಾಮಿ. ಇನ್ನೂ ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಲೂ ಚುಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಆದ ಮಾತೂ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ”

ವೈಷ್ಣವ ಹೇಳಿದ- “ಇವನು ದೇವರಿಗೆ ಕೆಡುಕನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ; ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ ತಾನೇ? ಎಲ್ಲರೂ ಬರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಬಾ.”

“ಆಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?” ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಹೇಳಿದ. ಆ ವಿವಾದಿ ಭಕ್ತನೆ ಮಾಡಿದ- “ಹಾಳಾಗಿಹೋಯಿತು ಕೆಲಸ ಕೆಲಸ ನೋಡುತ್ತಿಯೋ ಇಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವ ಅಪಕಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಯೋ?”

“ನನಗೇನು ಅವೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಕೊಂಡು”- ಮುಖಂಡ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ. “ರಾಜರ ಕೆಲಸ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತು. ಬಾವಿ ಖಾಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ನೀವು ಗಂಗಾಜಲ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಾವಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಹೋಗಿ.”

“ಧರ್ಮದ ಮುಂದೆ ಬಾವಿ ಗೀವಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಾ ನನ್ನ ಚೊತೆ,” ಅವನು ಹುಚ್ಚುಮಾಡಿದ

ಆ ಮೂವರೂ ದುರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರು ಅವರನ್ನು ತಡೆದರು. ರಾಜರ ದರ್ಶನ ಸಂಜೆಗೆ ಆಗುವುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೃಢವಾಗಿದ್ದರು. ಕೂಲಿಗಾರರು ಮುಖಂಡನಿಗೆ ಮನಃಪೂರ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಿ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಮೂರು ಜನರೂ ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿ ದಟ್ಟವಾದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಮಧ್ಯಾಸ್ತನ ಬಂದು ಸಣ್ಣ ಗಂಟನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಯಿ ಗ್ರಾಮದ ಪೂಜಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು. ಬರುತ್ತಲೇ ಅವನು ಕೇಳಿದ, “ಇನ್ನೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ನಾಲ್ಕನೆಯ ಝಾವಕ್ಕೆ ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ”- ಉತ್ತರ ಬಂತು.

ಧೂಳಿನಿಂದ ಧೂಸರಿತ ಹಾಗೂ ಬೆವರಿನಿಂದ ನೆನೆದ ಪೂಜಾರಿಯ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಜಯ ನೋಡಿದ. ಪೂಜಾರಿಯು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಮ್ರತೆ ಇತ್ತು ಪೂಜಾರಿ ಇಬ್ಬರ

ಮೇಲೂ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದ. ವಿಜಯನ ಜೊತೆಗಾರ ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ, “ಯಾರು, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?”

“ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರು ಹರಿದಾರಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ರಾಯೀ ಎಂಬ ಒಂದು ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಹಳ್ಳಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬೋಧನಶಾಸ್ತ್ರಿ”

ಆ ವಿವಾದಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ- ಗೋತ್ರ ಶಾಖೆ, ಸೂತ್ರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು, ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ. ಬೋಧನ ನೀರು ಕುಡಿದು ಬಂದಿದ್ದ ಆದ್ದರಿಂದ “ಅಷ್ಟು ಕೈಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ?” ಅವನು ಕೇಳಿದ.

ಬೋಧನ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ- “ಊರಿನಲ್ಲಿ ದೇವರ ಗುಡಿ ಇತ್ತು. ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಅದನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರು. ಅದು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾಚನೆ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ”

ಒಬ್ಬರಿದ್ದವರು ಇಬ್ಬರಾದರು- ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಎರಡನೆಯವನು ಶಾಸ್ತ್ರಿ ವಿಜಯನ ವಿವಾದಿಗೆ ತನ್ನೊಳಗೇ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿತು. ಬೋಧನ ವಿವಾದಿಯು ಬಂದ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದ. ಅವನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ.

ವಿವಾದಿ ಹೇಳಿದ, “ಇವರು ಹೆಸರು ವಿಜಯ ಜಂಗಮ ಎಂದು. ತೆಲಂಗಾಣ ಅಥವಾ ಕರ್ನಾಟಕದವರು. ಇವರು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದರೂ ಅಭೀಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತೇವೆ ಎಂಬದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.”

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಲಿ ! ಈಕೆಡ್ಡಿ ನುಂಗುವುದಕ್ಕೂ ವೃಷ್ಟಾನ್ನ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲಿ?”

ಬೋಧನ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನ ವಿವಾದಿ ಹೇಳಿದ, “ನಾವು ಒಬ್ಬರು ಇಬ್ಬರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಮಾಡು, ಎಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ಮಾಡು.”

ಬೋಧನ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನಲಿಲ್ಲ.

ವಿಜಯ ಕುಚಿ ನಡಿದ- “ಎರಡು ಇಲ್ಲಗಳ ಸೇರಿ ಒಂದು ಹೌದಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ಮೂರ್ಖರ ಜೋಡಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ”

ಬೋಧನ ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

ವಿವಾದಿಯು ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು : “ಇವನ ಹೆಸರು ಜಂಗಮ ಎಂದು. ಆದರೆ ಇವನ ಬುದ್ಧಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಾವರವೇ!”

ಬೋಧನ ವಿವಾದವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನು ರಾಜನ ಮುಂದೆ ವಾದಿ ಪ್ರತೀವಾದಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೇಳಿದ: “ಫಂಟೀ, ಅರ್ಧ ಫಂಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಅಲ್ಲೇ ತೀರ್ಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ.”

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಝಾವದ ಘಂಟೆ ಹೊಡೆದ ಕೂಡಲೇ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು, ಆ ನಾಲ್ವರೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಕೋಟೆಯ ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಡೆಗಳ ಒಳಗೆ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಕಾರಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯೂ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವ ಪಹರೆಯವರು, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಮೈದಾನದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ತ್ರೈಲ ಮಂದಿರಗಳು ಇದ್ದುವು. ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಕೆಲವು ನಿವಾಸಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿನ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಜೋಪಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆ ಕಷ್ಟ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನ ಅರಮನೆ ಉತ್ತರದ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗಿತ್ತು. ಈ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಾಯ್ದ ನಂತರ ರಾಜನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಕೂಲಿಯವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಮೂವರನ್ನು ರಾಜನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಮೂವರಿಗೂ ಆಸನ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಕೂಲಿಯವನು ನಿಂತಿದ್ದ.

ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹ ಮಧ್ಯವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದ ದೊಡ್ಡವಾದ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣುಗಳು, ತುಂಬಿದ ಹುಬ್ಬು, ಉದ್ದವಾದ, ನೇರವಾದ ಮೂಗು. ಮುಖ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾಗಿತ್ತು. ತುಟಿಗಳು ಸಹಜವಾದ ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಅನವರತ ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದ ದೃಢವಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತರವಾದ ಆಕೃತಿ. ಎದೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು. ದಟ್ಟವಾದ ಹರಿಮೀಸೆ.

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಈ ಜನಗಳು ಏಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಅವನು ವಿವಾದದ ಮಾತೆತ್ತಲು ಬಯಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೊಸತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೋಧನನನ್ನು ಕೇಳಿದ, “ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ? ದೇವರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ. ಪುನಃ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಂಧಿಸುವ ದಿನ ಬಂತು.” ಮಾನಸಿಂಹನ ಧ್ವನಿ ಕಂಚಿನಂತಿತ್ತು. ಬೋಧನ ತನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಆತನ ಜೊತೆಗಾರರ ಕಷ್ಟ ಕಠಿಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ. ಅವನು ಹೇಳಿದ : “ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹಲವು ಗಾಯಗಳಾದುವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಮುಗುಳುನಗೆ ಬೀರಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ, “ಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು, ಅಷ್ಟೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ. ಎರಡು ಮೂರು ಬಾಣಗಳು ನೆಟ್ಟಿದ್ದವು, ಅಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರು ಮಾತ್ರ ಬಹುವಂದಿ ಸಾವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಗಾಯಗೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರುಗಳು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶೌರ್ಯದ ಅಸ್ತಿನಾರದ ಬಲದಿಂದ ನಾವುಗಳು ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಜನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಬಾವಿಗಳು ತುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.”

ಕೂಲಿಯವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿದ.

ಬೋಧನ ಹೇಳಿದ, “ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ.”
ರಾಜ ರಾಯಿಗ್ರಾಮದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ.

ಬೋಧನ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆ ದೇವಾಲಯದ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ತಾನು ಬಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ- “ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯವು ನಾಶವಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವಜರು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಪುನಃ ನಾಶವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲು ಹೊರಿಸಿದೆ. ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಯಾಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.” ರಾಜ ನಿಸ್ಸಹೋಚಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ : “ಮೊದಲು ಬಾವಿ, ಕೊಳ, ಕೆರೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸೋಣ. ಅನಂತರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ದೇಶಾಟನೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಧನಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ.”

ಬೋಧನ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ರಾಜ ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡದೆ ಕೇಳಿದ “ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊಲಗದ್ದೆ ದನಕರುಗಳು ಹೇಗಿವೆ?”

“ಭೂಮಿ ಈಗ ತಾನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹದವಾಗುತ್ತಿದೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಉಳಿದ ಭೂಮಿಗಳೂ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ದನಕರುಗಳು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿದಿವೆ ಕಾಡುಮೃಗಗಳು ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿವೆ.”

“ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥ ಮೃಗಗಳು ಇವೆ?”

“ಕಾಟಿ, ಹಂದಿ, ಕರಡಿ, ಸಾರಗ, ಕುಕು.”

“ಹುಲಿ, ಚಿರತೆಗಳೂ ಇವೆಯೋ?”

“ಹೌದು, ಹುಲಿ ಚಿರತೆಗಳೂ ಇವೆ.”

“ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬೇಟೆಗಾರರೂ, ಬಿಲ್ಲುಗಾರರೂ ಇಲ್ಲವೋ?”

“ಚಿಕ್ಕುಗಾಬಿಟ್ಟಿವೆ ಹಳ್ಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು-ಮೂವರು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಇಬ್ಬರು ಗೂಜರ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ.”

“ಹುಡುಗಿಯರೂ ಗುರಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ! ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಆ ಹಳ್ಳಿ!”

“ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗಿಯೇನೋ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿತವಳು. ಆದರೆ ಗೂಜರರ ಹುಡುಗಿ ನೋಡಲು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರಳಾಗಿ, ದೃಢಕಾಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆಯೋ ಬಾಣ ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಪುಣಳು. ಹಂದಿ, ಹುಲಿ, ಚಿರತೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.”

“ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ! ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ಅತ್ತ ಬರುತ್ತೇನೆ ನಿಮ್ಮ ದೇವಾಲಯವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಬೇರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬೇಗನೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಬೋಧನಿಗೆ ಸರ್ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಅವನ ವಿವಾದಿಯ ನಿರ್ಣಯ, ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಶ್ರೋತೃವಿನಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅಭಿರುಚಿ ಉಳಿಯಿತು. ರಾಜ ಆ ಚುಕ್ಕೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಆದರೆ ಬೋಧನ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿಬಿಟ್ಟು- “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವರ ವಿವಾದವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕು.”

ರಾಜ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಔದಾರ್ಯಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ. “ಆರಂಭ ಮಾಡಿರಿ” ಎಂದು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು.

ವಿಜಯ ಆರಂಭಿಸಿದ- “ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೇ ಬಂಧಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ನಾವುಗಳು ಹಗಲಿರುಳೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಜೀವನ ಇದೇ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾಯಿತು. ಭಾರ್ವಾ ಶಂಕರನ ಮುಂದೆ ಸರ್ವೂ ಅರ್ಪಣೆ, ಮೇಲುಜಾತಿ ಕೀಳುಜಾತಿಗಳ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಈ ಜನಗಳ ಮಡಿಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಒಪ್ಪಿಲ್ಲವಾಗಿ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು.”

“ಅದು ಆಪತ್ತಿನ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಕಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದುದನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಧರ್ಮವೇ. ಇದು ಸನಾತನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಆದರೆ ಆಪತ್ತಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೇಳಿದ.

ರಾಜ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ- “ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆಯೇ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟೇನೋ?” ಕೂಲಿಯವನನ್ನು ಕೇಳಿದ, “ನೀನು ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ?”

ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ಉತ್ತರವಿತ್ತ- “ನಾನು ಬಾವಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ಇವರೇನೋ ಬಾಯಿಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅಷ್ಟೆ. ಹಣಾಹಣಿ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಗಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ಬೈಗಳಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಬೈಯಲಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ಮೂರ್ಖಗೀರ್ಖ ಎಂದರು. ಮೂರ್ಖರಂತೂ ಪ್ರಚಂಡುಳ್ಳವರಲ್ಲ ಇದ್ದಾರೆ, ನನ್ನೊಡೆಯಾ !”

ರಾಜ ನಗುವನ್ನು ತಡೆದು ಹೇಳಿದ, “ನೀನು ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.”

ಕೂಲಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ರಾಜ ಇಬ್ಬರು ವಿವಾದಿಗಳ ಕಡೆಗೂ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ.

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ : “ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಿ, ಈಶ್ವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿ, ದೇವರ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಕ್ಕೀತೆ ? ಮರ್ಣ ಅರ್ಪಣೆ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಇರಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಗಳ ನರಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಜಪಮಾಡುತ್ತಿರಿ. ವೈಕುಂಠ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯ ಕೊಳಕು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳಿ- ಯಾವುದಾದರೂ ಅನ್ಯನ ಮೇಲೆ ಇದರ ಕಿರಣ ಬಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಎಂದು ! ಇದು ಎಂತಹ ಗಾಯತ್ರಿ?" ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅವನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ತಡೆದ- "ಇವರ ಬಳಿ ಏನಿದೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಫಲಮಾಣ?"

“ನಮ್ಮ ಬಸವ ಪುರಾಣ” - ವಿಜಯ ಜಂಗಮ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು- “ಮಹಾರಾಜರು ಬಲ್ಲರು. ನಾನು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೇಳಿದ- “ಜಗತ್ತು ಪಾಪಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಭಜನೆ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದಿಂದಲೇ ಪಾಪದ ಜಾಲವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ, ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಜೀವನದ ಮೋಹಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿರು. ಮತ್ತೆ ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ‘ನಮಃಶ್ಚಿವಾಯ’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ತಡ ವೈತರಣೀ ನದಿಯನ್ನು ಇವರ ದೋಣಿ ದಾಟಿತು !”

ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಕಾವೇರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ತಡೆದು ಹೇಳಿದ :

“ಇದು ನಿರರ್ಥಕ ವಿವಾದ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿಲ್ಲ” ರಾಜ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ

ವಿಜಯ ವದ್ಯಧಿಮುಕಿದ- “ಶಾಸ್ತ್ರಓದಿರಲಿ ಓದಿಲ್ಲದಿರಲಿ ಕೇಳಂತೂ ಇದ್ದೀರೋ?”

ರಾಜ ಅವನನ್ನು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಾಗಿಸಿದ.

“ತಪಸ್ಸು ಬಲು ದೊಡ್ಡಮತ್ತು ಆದರೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವವರು ಭಯ ಅಹಂಕಾರಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆತ್ಮದಮನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ಆತ್ಮದಮನವನ್ನೇ ಪರಮ ಪದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇತರರನ್ನು ಆತಂಕಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವಾಗ ಇಂತಹ ಜನರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಶೆಪಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಹುಚ್ಚಂತಾಗುತ್ತಾರೆ.” ರಾಜ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತೂಗಿತೂಗಿ ಹೇಳಿದ.

ರಾಜ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಬೋಧನಂತೂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ, ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಳಿತೇ ಇದ್ದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ ನಿರ್ಣಯದ ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾರ ಪಕ್ಷದ ಕಡೆಗೆ ತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ, “ಈ ಕೂತು ಕೂತಹಾಗಿನ ವಾಗ್ಯುದ್ಧ ವೃಥಾ. ಕರ್ಮ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುವವರು ಮಾತ್ರ ಈ ರೀತಿ ಬರಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ವಿಜಯ ಮೌನವನ್ನು ಮೊದಲು ಮುರಿದು, “ಬಸವಾಚಾರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಹೇಳಿವೆ.”

ವಿವಾದಿ ಹೇಳಿದ, “ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕೆಲವು ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳೇ ಪ್ರೋಕ್ಷುಾಗಿವೆ.”

ಬೌದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ಬೋಧನ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ.

ರಾಜ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ, “ನನಗದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಲ್ಲೋ ಕೇಳಿದ್ದೆ ಹೇಳಿದೆ ಅಷ್ಟೆ ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಪಂಡಿತನೂ ಅಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ- ವಾಗ್ವಿರಾಗಬೇಡಿ, ಕರ್ಮವೀರರಾಗಿ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಶತ್ರುಗಳ ಕಣ್ಣು ಇರುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಮೇಲೆ. ನಾನು ಬೇಗನೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.” ರಾಜ ಬೋಧನನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆ ಇತ್ತ.

೭

ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತ್ತು. ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ ತಲೆ ಸಿಡಿಯುವಂತಿತ್ತು. ಲಾಖಿಯ ತಾಯಿ ಹಸುವನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಹೊಳೆಯ ದಡದ ತೋಪಿಗೆ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಲಾಖಿ ಬಿದುರಿನ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬತ್ತಳಿಕೆಗೆ ತುಂಬಿ ಅದನ್ನು ಹೆಲಿಗೆ ನೇತುಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಲಿಗೆ ತಗಲಿಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಚೂರಿಯನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಯ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ಅಟಲ ತನ್ನ ಒಂದು ಜೊತೆ ಎತ್ತು ಮತ್ತು ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊಳೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ.

“ಇನ್ನೂ ಬಿಸಿಲು ಬಹು ಚುರುಕಾಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬಾರದೇ?” ನಿನ್ನಿ ಆಯಾಸದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹಂದಿ, ಕಾಟಿ, ಎಮ್ಮೆಗಳು ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವುಗಳು ಮೇಯಲು ಕಾಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವು ಕೈಗೆ ಸಿಗುತ್ತೆಯೇ? ಈಗಲೇ ನಡಿ. ಝಳದ ಧಗೆ ಅಷ್ಟೆ. ಸೆಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಲಾಖಿ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದಳು.

“ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಹೋಗು. ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಎರಡು ಕುಬ್ಜಿಣದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಡು. ಬಿದುರಿನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಂದಿಗೆ ನಾಟುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ಹೇಳು !”

“ಈ ಸಾರಿಯ ಘಸಲಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉಳಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಬ್ಜಿಣದ ಬಾಣ, ಅಲಗನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹೋಗು.”

“ಎರಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನಾದರೂ ನನಗೆ ಕೊಡು.”

“ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೇಳು. ಅವರು ಒಂದಲ್ಲ ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರೂ ಯಾರಿಗೂ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಜಗಳವಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ?”

“ನಾನು ಬಂದಿದ್ದು ತಪ್ಪಾದರೆ ಇಗೋ ಹೊರಟಿ!”

“ಹೌದು ಹೊರಟೆಯಲ್ಲವೇ? ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಡೆ ಅಣ್ಣ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ. ಈಸಿಕೋ ಅವರ ಬಾಣಗಳನ್ನು.”

“ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕದೇ ಇದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು.

ನಿನ್ನಿ ತಡೆದಳು. “ಲೇ ತಡಿಯೇ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕೋಪವಾಡಿಕೊಂಡು ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕುತ್ತೀಯೆ? ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಬಾಣವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ಬಾಣ, ಬಿಲ್ಲು ಭರ್ಜಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಕ್ಕಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನಿಗೆ ತನ್ನ ಎಕ್ಕಡದ ಮೇಲೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಯಿತು.

ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲಾದರೂ ಬಂದರೆ ನೀನೂ ಒಂದು ಚೊತೆ ಎಕ್ಕಡ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಮುಖದ ರೋಷ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಉಸಿರನ್ನು ತಡೆದು ಮುಗುಳುನೆಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ಅವಳು ರೇಗಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಎಕ್ಕಡವನ್ನೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಗ್ಗಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಅನುಕೂಲವಾದರೆ ನಾನು ನನಗೆ ಒಂದು ಚೊತೆ ಹೊಸ ಎಕ್ಕಡ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಈ ಎಕ್ಕಡವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ನಿನ್ನಿಯ ಕಾಲಿನ ಬೆರಳುಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳ ಎಕ್ಕಡವನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ “ಘಡರ್” “ಘಡರ್” ಎಂದು ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ – ಓಡಿದರೆ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಿನ ಎಕ್ಕಡ ಒಂದೊಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಲಾಖಿಗೆ ಬಗು ಬಂತು.

“ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರ ಆನಂದ ಎಕ್ಕಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಂದೀತು?” ನಿನ್ನಿಗೆ ಲಾಖಿಯ ನಗು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಬತ್ತಳೆಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು. “ಅದು ಕಳೆದುಹೋದರೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದಕ್ಕಾದರೂ ನಾಟಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಬಾಣವನ್ನು ಬಹು ತವಕದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬತ್ತಳೆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು. ಕಾಡು, ಹಳ್ಳಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು

ಕಡೆ ನದಿ. ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ತಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದೇ ಪ್ರಾಹು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಹಂದಿ, ಕಾಡುಕೋಣಗಳು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವವು- ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊಳೆಯ ದಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕುಚ್ಚಿದ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಲಾಖಿಗೆ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧವೇ ಬಂದಿತೋ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಸ್ವಕವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಾ ಇಬ್ಬರೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳದಿಂದ ನೆಲದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲು ಹರಳು ಮತ್ತು ಹರಡಿದ ಒಣ ಎಲೆಗಳು ಹಾರಿ ಹಾರಿ ನಿನ್ನಿಯ ಕಾದು ಹೋಗಿದ್ದ ಬಿಳಿಯ ಮತ್ತು ಲಾಖಿಯ ಕಿಯ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೇಲುಸೆರಗನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಂಡಿಯವರೆಗೆ ಒಡಕಾದ ಲಂಗದ ಕಚ್ಚಿ ಎದೆ ರವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹವಳದ, ಗಾಜಿನ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮಣಿಗಳ ಸರ. ಮಣಿಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನ ದಪ್ಪ ಬಳೆಗಳು. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಂಚು ಅಥವಾ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಬಳೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೈಯ ಬೆವರು ಮೀನುಬಿಡದ ಧೂಳಿನ ಮೇಲೆ ತೆಳುವಾದ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿಯ ಬೊಗಸೆಗಂಗಳು ಲಾಖಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕ ಕಾಡಿಗೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ದಟ್ಟವಾದ ಮರಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಏನನ್ನೋ ತಡಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ತಲೆ ಮತ್ತು ಭುಜಗಳು ಯಾರ ಮೇಲಾದರೂ ಹಾರಿ ಬೀಳುವವೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಗ್ಗಿದ್ದವು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕುಡು ಮೊರಡಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದರು. ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿಯ ತುಟೆಗಳು ಒಣಗಹತ್ತಿದವು.

ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಹೊಳೆಯ ದಡವನ್ನು ಹಿಡಿ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.”

ಲಾಖಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು- “ಸಾಕು, ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ!”

ನಿನ್ನಿಯ ಉದ್ದನೆಯ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಅರಳಿದಂತಿತ್ತು.

“ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ” ಅವಳು ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಳು. “ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದಾಗ ನನ್ನನ್ನೂ ಕುಡಿಯಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ “ನುಮ್ಮನಿಡು” ಎಂದು ಸನ್ನಿಮಾಡಿದಳು. ಏನೂ ಆಗೇ ಇಲ್ಲವೋ ಬೇಕೆಯೇ ಸರ್ವಸ್ವವೋ ಎಂಬ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಮುಂದೆ ನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದ್ದ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಮರೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲ, ಸಾಗುವಾನಿ, ಹಿಪ್ಪೆ ಮೊದಲಾದ ಎತ್ತರವಾದ ಹೆಮ್ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಲಘು ಕಾಚಿನ ಬಣ್ಣದ ದಟ್ಟವಾದ ಪೊದೆ ಇತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಇದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಆ ಕಡೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಮೈದಾನದ ಕಾಡನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲಿನ ದಟ್ಟವಾದ ಕಗ್ಗಲಿ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಲು ಒಂದು

ಸಣ್ಣ ಕಾಲುದಾರಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಲಂಗಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಯ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕುಚ್ಚಿ ಕುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕಗ್ಗಲಿಯ ದಟ್ಟವಾದ ಪೊದೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಲು ಇಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟ ಸಣ್ಣ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಬಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗಿ, ಏದುತ್ತಾ ಉಸಿರು ಕುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಲೆಯತೊಡಗಿದರು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಧಳಧಳಿಸುವ ಸಜ್ಜುಗಳಿಸಿದ ಕುಬ್ಜಾದ ಕೂರಂಬುಗಳು. ನಿನ್ನಿಯ ತುಟಿಗಳು ಬತ್ತಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವಳು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನೆಲದ ಕಾವಿನಿಂದ ಲಾಖಿಯ ಕಾಲುಗಳು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸರಸರ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿಕೊಡೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತರಗಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಊರದಂತೆ ಎಚ್ಚುಕೆಯಿಂದ ಸವರಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಾಖಿ ಬರಿಗಾಲಲ್ಲೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಗ್ಗಲಿಯ ದಟ್ಟವಾದ ಪೊದೆಯ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಲು ಸುಡುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದೆಡೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಗೊರಸಿನ ಅಸ್ವಸ್ಥ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ಕೊಂಬೆಗಳು ಮುರಿದು ತುಳಿದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು. ಲಾಖಿಯ ಎಣ್ಣೆಗೊಪ್ಪು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸಂತಸದ ರೇಖೆಗಳು ಮೂಡಿದವು. ಬಾಣದಿಂದ ಸನ್ನೆಮಾಡಿ ಅವಳು ನಿನ್ನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ನಿನ್ನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಸಹ ತಕ್ಷಣವೇ ತಡವರಿಸಿದವು. ಕೆಂಪಡರಿದ ಬಿಳಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಗೆ ಗುಲಾಲಿನಂತೆ ಚಿಲ್ಲಿತ್ತು.

ನಿನ್ನಿ ಕತ್ತು ಎಟಕಿಸಿಕೊಂಡು ಸನ್ನೆಮಾಡಿದಳು. “ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೇ?”

ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಕೊಂಬೆಗಳು ಮುರಿದು ತುಳಿದಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು.

ನಿನ್ನಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಲಾಖಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಕಾಟಿ, ಕಾಡುಎಮ್ಮೆಗಳು ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ”

“ನಡಿ” ಲಾಖಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಳು.

ಒಂದು ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಉರುಳಿಸಿದರೆ ಅದರ ಚುರ್ಮದಿಂದ ನನಗೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮುದಿ ತಾಯಿಗೆ ಎಕ್ಕುಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದುದನ್ನು ಮಾರಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದವಸ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸದಿಂದ ಕೂಲಿಯವರ ಕೂಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು “ಆದರೆ” ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕಾಟಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬಾಣ ತಗುಲಿ ಬಾಣದ ಸಹೇತ ಅದು ಓಡಿಹೋದರೆ ನಿನ್ನಿಯ ಸಾಲ ಯಾವಾಗ ತೀರಿಸುವೆನು- ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೆರತೆರನಾದ ಯೋಚನೆಗಳು ಬಂದವು.

ನಿನ್ನಿ ಪೊದೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹೊಕ್ಕಳು. ಅವಳು ಲಾಖಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಬಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಕೆಲವೆಡೆ ತೆವಳಿಕೊಂಡೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರೂ

ಒಮ್ಮೆ ಕುಳಿತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಲಗಿ ತೆವಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಉಬ್ಬಿದ ಎದೆಗಳು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಗ್ಗಲಿಯ ದಪ್ಪನಾದ ಮುಳ್ಳಿಗೆ ತಗಲುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡ ಹೋರಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಗ್ಗಲಿಯ ಡೊಂಕುಡೊಂಕಾದ ಕೊಂಬೆಗಳು ತಲೆಗೆ ಕ್ಷುಬ್ಧ ಮೇಲುಸೆರಗಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿಳಿಯ ಲಾವಣ್ಯಮಯವಾದ ಭುಜಗಳನ್ನು ಮುಳ್ಳುಗಳು ಕೆರೆದು ಕೆರೆದು ರಕ್ತದ ತೆಳುವಾದ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಧೂಳು ಹಾಗೂ ಬಿಸಿಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಲೇಪನ ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಗ್ಗಲಿಯ ಕೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೇಲುಸೆರಗನ್ನು ಎಚ್ಚುಕೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡರು. ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದ ನೀಳವಾದ ಕೇಶರಾಶಿಗಳನ್ನು ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಒಂದೆರಡು ಬಡಿತಗಳೇ ಧೂಳು ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ತರಗೆಲೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟವು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಈಗ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತಡೆಬಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು. ಕಗ್ಗಲಿಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು ಅದು ತಕ್ಕ ಜಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಏನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮಂಡಿಗಳು ಕೆತ್ತುಹೋಗಿದ್ದವು. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಉರಿಯಾಯಿತು. ಬಗ್ಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒರಸಿ ಕೊಡವಿಕೊಂಡರು. ಯೋಚಿಸಲು, ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಕಿವಿ ಆಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮರಳ ಖರಖರ ಶಬ್ದ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಮಂದ ಅಥವಾ ತೀವ್ರಾತಿಗಳೊಡನೆ ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ಅಥವಾ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳನಂತರ ನದಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಡವಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದರು. ಎಟಕಿ ನೋಡಿದರು. ಏನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರು. ಹೊಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಭಾರಿ ಹಂದಿಗಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊಳೆಯ ಮಡುವಿಗೆ ಇಳಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು— “ಇವುಗಳು ನೀರು ಕುಡಿದು ಹಿಂತಿರುಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ ನಡಿ.” ಲಾಖಿ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ನೀರು ಕುಡಿದು ನದಿಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತವೆ, ತಾಳು” ಎಂದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಇಳಿದರು. ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸೊಂಟದಿಂದ ಮೇಲು ಸೆರಗನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಲೆಗೆ ಕ್ಷುಣ್ಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಎಚ್ಚುಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟರು.

ಅವರು ಸಪ್ಪಳವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಭರ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಡುವಿನೊಳಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಎರಡು ಹಂದಿಗಳೂ ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದವು. ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು

ತಿರುವು ಇತ್ತು. ಆ ತಿರುವಿನಿಂದ ಹಂದಿಗಳು ಹೋದ ಗೊರಸಿನ ಹೊಸ ಗುರುತು ಇತ್ತು. ಮಡುವಿನ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಪೊದೆಯೊಂದು ಇತ್ತು. ಅವರು ಆ ಪೊದೆಯ ಮರೆಗಾಗಿ ನೇರವಾದ ಇಳುಕಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಅಂಗೈಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹತ್ತಿದರು. ಬಿಲ್ಲಿನ ಹರಿ, ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಮೊದಲು ಏದುಸಿರನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆನಂತರ ನೆಗೆದು ಏರಿಯ ಕೆಳಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಂದಿಯ ತಲೆ ಕತ್ತಿನವರೆಗೂ ಹೊರತುಪಡಿಸಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಹಂದಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿದ್ದವು. ನಿನ್ನಿ ಪೊದೆಯ ಕಿಂಡಿಗಳಿಂದ ಹಂದಿಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಳೆದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಬಾಣ ಕೊರಳಿಗೆ ನಾಟಿತು. ಹಂದಿ ಅಲ್ಲೇ ತಡುಡಿಸುತ್ತಾ ನೀರನ್ನು ಎರಚಿತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಭಂಗನೆ ನೆಗೆದು ದಡದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕುಂಯ್ಯೋ ಮಯ್ಯೋ ಎಂದು ಅರಚಿತೊಡಗಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಹಂದಿ ಮಡುವಿನ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಓಡುತ್ತಾ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಲಾಖಿ ಅಥವಾ ನಿನ್ನಿ ಯಾರಿಗೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹಂದಿಯ ಒದ್ದಾಟ ಮತ್ತು ಕುಂಯ್ಯೋ ಮಯ್ಯೋ ಸದ್ದಿನೊಂದಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಏರಿಯಿಂದ ಘಡುಘಡನೆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಬ್ಬಿದ ಕಾಟಿ ಆ ಏರಿಯ ಮೇಲಿನ ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು ಮತ್ತು ಈ ಮಡು ಹಾಗೂ ಆ ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಅಸ್ತವ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದ ಹಂದಿಯನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿತು. ಕಾಟಿ ಕೆಸರಿನಿಂದ ನೆನೆದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಭೀಮಕಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣವೆರಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಲಾಖಿಯ ಬಾಣ ಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನಿಗೆ ಹೊಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿಯ ಬಾಣ ಕಾಟಿಯ ಪೃಷ್ಠದಿಂದ ಸರಿದು ಎದೆಯ ಅಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ನಾಟಿಕೊಂಡಿತು. ಕಾಟಿ ಚೇತ್ಕಾರ ಮಾಡಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಾ ದಿಬ್ಬದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣ ಬಿಡುವ ಸರದಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಟಿ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿತು. ಎಲೆಗಳ ಚರಮರ ಶಬ್ದ, ಕಲ್ಲಿನ ಕಡಕಡ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳ ಸರಸರ ಶಬ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೂ ಕೇಳಿತು. ಗಾಳಿ ಎದುರಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೇನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ದಡದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಂದಿ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಸತ್ತ ನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಡುವಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು.

ನಿನ್ನಿಯ ಒಣಗಿದ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಿಳಿನಗೆ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. “ಮೊದಲು ನೀರು ಕುಡಿಯಲೋ ಅಥವಾ ಹಂದಿಯ ಕತ್ತಿನಿಂದ ಬಾಣ ತೆಗೆದು ಆ ಕೋಣವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅನಂತರ ನೀರು ಕುಡಿಯಲೋ?”

“ನಾನು ಮೊದಲು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಗೆದ್ದೆ ನಾನು ಸೋತೆ”- ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅವರು ನಗುತ್ತಾ ನೀರಿಗಿಳಿದರು. ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಹಂದಿಯ ಕತ್ತಿನಿಂದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ತೊಳೆದಳು. ಹಂದಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಮ್ಮೆಯಾಯಿತು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಆ ಹಂದಿಯನ್ನು ನೋಡು ಹೋಗು. ಈ ಬಾಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು. ಬಹುಶಃ ಬೇಕಾಗಬಹುದು.”

ನಿನ್ನಿ ಮುಖ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು : “ಕಾಟಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಾಣ ಚುಚ್ಚಿದೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದೆಯೋ ಕಾಣೆ ಕಾಟಿಯೂ ಹೋಯಿತು, ಬಾಣವೂ ಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಎರಡು ಬಾಣಗಳೂ ಹೋಗುತ್ತವೆ.”

ಲಾಖಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತು ಚುಚ್ಚಿತು. “ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ನಾಟಿಲ್ಲ ಕಂಕುಳಿಗೆ ನಾಟಿದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಗುರಿಯಿತ್ತು ಹೊಡೆದಿದ್ದೆ ನಾನು. ಎಲ್ಲೋ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಕತ್ತಿಗೆ ಏಕೆ ಗುರಿಯಿಡಲಿಲ್ಲ?”

“ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಬಡಿತ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ತಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ತಲೆಯ ಮೂಳೆಗೆ ಬಿದ್ದು ವೃಥಾವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ?”

“ಓಹೋ ! ಗುರಿಯ ಎಂತಹ ಒಳ್ಳೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ !”

“ಇವತ್ತು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಎಂದಾದರೂ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೊಡು ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ನೀನು ಹಂದಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ.”

“ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಬಿದಿರುಬಾಣ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ?”

“ಕೊಡಬೇಡ. ನಾನು ಬಿದಿರಿನ ಬಾಣದಿಂದಲೇ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಮುಖ ಸಿಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ನಿನ್ನಿ ತಡೆದಳು. “ನನ್ನ ತಲೆ ತಿನ್ನಬೇಡ. ನಿಲ್ಲು ಬರುತ್ತೇನೆ.” ಲಾಖಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿ ಓಡಿ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಳು.

“ನಿನ್ನದು ಬಹು ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವ. ಮನೆಗೆ ಅತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ಬಂದರೆ ಹೇಗೆ ನೀನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೀಯೋ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿ ಉದುರಿದುವು.

ಅವಳು ಕೆರಳಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಮಹಾರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಹಂಕಾರ. ನಾನು ಬಿದಿರಿನ

ಬಾಣದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಾಣ ಭಲೆಗಳು ಎಂದೂ ಮಾಡದದನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುರಿಸ ಬಾಣದಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಲಾಖಿಯಲ್ಲ.”

ನಿನ್ನಿ ಓಡಿ ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಹೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ದೂರ ಸರಿದು ಹೇಳಿದಳು: “ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲೇ. ನಿನ್ನ ಹಂದಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಗೂಜರರೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಇದ್ದರೆ, ನನಗೂ ಸಹ ಗೊಲ್ಲರೆಂದು ಕಡಿಮೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಲ್ಲ.”

ನಿನ್ನಿ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಬಲವಂತದಿಂದ ಕುಪ್ಪಿಣದ ಬಾಣವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದಳು.

“ನಾನೂ ನೀನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಬಡವರು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇದ್ದೇವೆ ನಿನ್ನ ಆಸ್ತಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ನೀನು ನನ್ನವಳು, ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನವಳಾಗುವೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬೇಡ ಲಾಖಿ !”

ಲಾಖಿ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಳು. ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೇಳಿದಳು— “ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?”

“ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅಣ್ಣನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಡೋಲು ಬಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತವೆ.”

“ಲೇ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಬದನೇಕಾಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷ ಮಾರಿ ಡೋಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಿವೆ”

“ಲೇ ನಾನೋ ಬದನೇಕಾಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷ ಮಾರಿದವಳು? ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಬಂದು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.”

“ನೀನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜನ ರಾಣಿಯಾಗುವೆಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು.”

“ಆಗಲಿ—ಬೇಕಾದರೆ ಯಾವುದೂ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಈ ರಾಯೀ ನದಿ, ಈ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೈದಿಯಂತೆ ಇರಲು ಹೋಗುವೆನೇ?”

“ನೀನು ಹುಚ್ಚಿಯೇನು? ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯ ದಾಸಿಯಾಗಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ !”

“ದಾಸಿಯಲ್ಲ ಲಾಖಿ, ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ.”

“ಪುನಃ ಅದೇ ಮಾತು. ನೀನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನಾನು ಅತ್ತುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬೈದು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಆಣೆ. ಹೇಳು, ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?”

“ಅಣ್ಣ”

“ಯಾವಾಗ?”

“ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ. ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ, ಮಹಾರಾಜರು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಬಂದಾಗ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಸುವರು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಕಂದಾಯವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವರು.”

“ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದರೋ— ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಅವರು ಹೇಳಿದರೇ?”

ನಿನ್ನಿ ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿ ಪತ್ತಿಭಟಿಸಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು- “ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಏನಾದರೂ ಮಾತುಗಳು ಆಗಿವೆ ಅಲ್ಲವೆ?”

ಲಾಖಿ ಮುಖ ವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು- “ಅಂತಹ ಇಂತಹ ಯಾವ ಮಾತು?”

“ಯಾವುದಾದರೂ ಒಲುಮೆಯ ಮಾತುಗಳು. ಕಥೆಗಿಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿವಲ್ಲ ಅಂತಹವು?”

“ಹೋಗೇ !”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳು.”

“ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಚಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?”

“ಏಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ? ಆಗಬಹುದೆಂದು ಅಣ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.”

“ಊರಿನವರು ಏನೆಂದಾರು?”

“ಊರಿನವರು ಅಂದುಗಿಂದು ಮಾಡಿದರೆ ನದಿಯಾಚೆಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆಯನ್ನಂತೂ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಚಿಕೆಯ ಕಡಲಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡತೊಡಗಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು: “ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಹಸಿಮನಿಸಿನ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು: “ಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಈ ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೇನೇ?”

ನಿನ್ನಿ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಚೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಸುಕಿದಳು- “ಹಾಗಾದರೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ನಕ್ಕುಬಿಡು ನನ್ನ ಲಾಖೀ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನದಂತಹ ಲಾಖಿ !! ”

ಲಾಖಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು: “ನಡಿ, ಈಗ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕೋಣ.”

“ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಬಾಣ ಬೇಕೋ !” ನಿನ್ನಿ ನಕ್ಕು ಕೇಳಿದಳು. ನಾಚಿಕೆ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗುಳುನಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವಳು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು : “ಒಂದೇ ಸಾಕು. ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಇಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟರು.

ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋದನಂತರ ಲಾಖಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

“ಹಂದಿಯನ್ನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ ಬಂದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ? ನೀನು ಹಿಂತಿರುಗು.”

“ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ”

ಆದರೆ ನಿನ್ನಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ ಕೈಗೆ ಬಂದಿರುವ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಎರಡು ಸಂಸಾರಗಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಟ್ಟಿಬಿಡು. ಲಾಖಿಗೆ ಅವಳ ಯೋಚನೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು.

ನಿನ್ನಿ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೇಳಿದಳು: “ಕಾಟಿ ಗಾಯಗೊಂಡರೆ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮೂರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೋ. ನಾನು ಹಂದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಬೇಗನೆ ಹಿಂತಿರುಗು.”

ಲಾಖಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟಳು. ನಿನ್ನಿ ಹಂದಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಲಾಖಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಕಾಟಿಯ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ರಕ್ತದ ತೊಟ್ಟುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದವು. ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಬೋಳು ಗುಡ್ಡವಿತ್ತು. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಅವಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಳು. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪೊದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಕಾಟಿ ಜೂಗರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಲಾಖಿ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಬಿದುರಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊನಚಾದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಟಿಯ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಬಾಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಛೇದಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಕಾಟಿ ಎದ್ದಿತು. ಅದು ಲಾಖಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಕಾರಿತು. ಬಾಲ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಕಡೆ ಹಾರಿತು. ಲಾಖಿ ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಳು. ಕಾಟಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರಲಾರದೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ನಂಬುಗೆ ಇತ್ತು ಆದರೂ ಸಹ ಅವಳು ಬಿಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಾಣವನ್ನು ಎರಿಸಿ ಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಳು. ಬಾಣ ಕಾಟಿಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಟದಂತೆ ಹೋಗಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಕಾಟಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಣವನ್ನು ಕಿತ್ತಾಹಾಕುವ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಗೊರಸಿನಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ತೋಡುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿತು. ಲಾಖಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಎರಿಸಿದಳು. ಬಹುಶಃ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಹಾರಿತೆಂದು. ಕಾಟಿಯ ಹಣೆ ಬರುಬರುತ್ತಾ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿತು. ಬಿದುರಿನ ಬಾಣ ಕಳಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಕಾಟಿಯ ಕಾಲುಗಳು ಜೋಲುಬಿದ್ದವು. ಅದರ ಉಳಿದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರುಕ್ತಿಸಲು ಲಾಖಿ ಬಿದುರಿನ ಬಾಣವನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅದು ಕತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಡಿಯಿತು. ಕಾಟಿ ತಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಒದರಿತು. ಆದರೆ ಅದು ನಿಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿ ಅದರ ಆಯಸ್ಸು ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಳು.

ನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಅವಳು ಜೋರಾಗಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಗಿದಳು. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿಗೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಹರ್ಷವಾಗ್ನುಳಾದ ಲಾಖಿ ಅರೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಯ ಸಾರಿ ಕಾಟಿ ಒದರಾಡಿತು. ಅನಂತರ ಅದು ಮೋಣಕಾಲನ್ನು ಚಾಚಿತು. ಅದರ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಎರಿಸಿ ಲಾಖಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ದಿಬ್ಬದ

ಮೇಲಿನಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಊರಿ ಊರಿ ಹೆಚ್ಚುಬಿಡುತ್ತಿರುವವಳಂತೆ ಕೆಳಗಿಳಿದಳು. ಅವಳ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಕಾಟಿಯ ಕಿಂಗ್‌ಫಿಷ್‌ಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಿದಳು. ಆ ಕಿಂಗ್‌ಫಿಷ್‌ಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೈ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಬ್ಬ ! ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿರುತ್ತೆ- ಕಾಟಿ ! ಪುನಃ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬಾಣವೇರಿಸಿ ಅದರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಕಾಟಿ ಯಾವಾಗಲೋ ಸತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯಾಯಿತು.

‘ಉಸ್’ ಎಂದು ಅವಳು ಅದರ ತಲೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಳು. ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು. ಬಿದುರಿನ ಎರಡು ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಬತ್ತಳೆಕೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಎದೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿದ್ದ ಬಾಣವನ್ನು ಎರಡು ಕೈಯಿಂದಲೂ ಎಳೆಯತೊಡಗಿದಳು. ಅದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಕಾಟಿಯ ಮೇಲೂರಿ ಅನಂತರ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದಳು. ಹಣೆಗೆ ನಾಟಿದ್ದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಲೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಎರಡು ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿದು ಅವಳು ನಿನ್ನಿಯ ಬಳಿ ಓಡಿದಳು.

“ಸಿಕ್ಕಿತೇ?” ಅವಳನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹೌದು ಹೌದು. ನೋಡು ಇವುಗಳನ್ನು” ರಕ್ತಂಜಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅವಳು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ನಾನೂ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಗದ್ದಲವಾಗಿದೆ. ಹುಲಿ ಚಿರತೆ ಯಾವುದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ನಡಿ. ಎಲ್ಲಿದೆ?”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಓಡಿ ಕಾಟಿಯ ಬಳಿ ಹೋದರು.

ನಿನ್ನಿ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಳು- “ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲೇ ಹೊಡೆದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬೇರೆ.”

“ಬಿದುರಿನ ಬಾಣದಿಂದ ಇದರ ಕತ್ತನ್ನು ಸೀಳಬಲ್ಲೆಯಾ ? ಅಥವಾ ಚರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸುಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ?”

“ಇಲ್ಲ-ನಾನು ಇಲ್ಲದ ಅಹಂಕಾರವಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ತಂಗಿ.”

“ತಂಗಿಯಲ್ಲ ನಾದಿನಿ ಎಂದು ಹೇಳೇ ಅತ್ತಿಗೆ”

“ಪುನಃ ಅದೇ ಕ್ಷಮಿಸು.”

“ಕ್ಷಮಿಸಿಲ್ಲ. ಚಿಲುವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು. ನೀನು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದೀಯೋ ಹಾಗೇ !”

“ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕೆಂಪಗೆ ಇರುವ ನಿನಗಿಂತ!”

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅತ್ತಿಗೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಾದಿನಿ ಎಂದೂ ಕೂಗಬೇಡ. ಅಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಈಗ

ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೀವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”
 “ಏನು ಮೈ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ ! ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವ ಯೋಚನೆಯೇ ಬೇಡವೇ!”

ನಿನ್ನಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು, “ಕೋಣವನ್ನು ನೀನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಡು. ಹಂದಿಯನ್ನು ನಾನು ತಗಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಅಯ್ಯೋ ರಾಮ!” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಹಂದಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಬಲ್ಲೆವು. ಕಾಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕಾದರೆ ಐದಾದ ಜನ ಬೇಕು.”

ನಿನ್ನಿ ಸೂಚಿಸಿದಳು— “ಹಂದಿಯನ್ನು ನೇತುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ. ಅನಂತರ ಊರಿನಿಂದ ಜನಗಳು ಬಂದು ಕಾಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹಂದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಅವರು ಹಂದಿಯನ್ನು ಎತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿ ಆವೇಶಗೊಂಡಳು.

“ಇದರ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾನು ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ತಿ ಬಲ ಬಿಟ್ಟು ಎತ್ತಿ ಹೊರಿಸು. ಒಬ್ಬಳೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

“ಒಬ್ಬಳೇ !” ಲಾಖಿ ಬೆರಗಾಗಿ ಬಾಯ್ತೆರೆದಳು.

“ಹೌದು, ಒಬ್ಬಳೇ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ! ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟಮೇಲೆ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆ ದೊಡ್ಡ ಹಂದಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಳು ! ಹೊಳೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಧಾವಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಊರಿಗೆ ಬಂದರು. ನಿನ್ನಿ ಹಂದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದಳು. ಕೆಲವು ಜನರು ಊರೊಳಗೆ ಇದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಊರ ಹೊರಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಕಾಟಿ ಇದುವ ಜಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ತರಲು ಐದಾದ ಜನ ಹೊರಟರು. ಲಾಖಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬಂದು ಲಾಖಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದಳು, “ನಿನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಝಳ ತಗಲಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ.”

ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿ ಇಬ್ಬರೂ ಓಡಿದರು.

೮

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಮುದುಕಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ನಿನ್ನಿಯೂ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಲಾಖಿ ಅಕ್ಕಂತ ವಿಹ್ವಲಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಳು.

ಲಾಖಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಅಯ್ಯೋ, ಈಗ ನಾನು ತುಬ್ಬಲಿಯಾದೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದಳು, “ನಾವು ಇದ್ದೇವೆ. ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಕೈ ಬೀಡುವುದಿಲ್ಲ”

ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಬಂದರು. ಅವರೂ ಸಹ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಒಬ್ಬಳು ಹೇಳಿದಳು- “ನಾವು ಬೆಟ್ಟದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದಾರೆಂದು ಅಳುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಎಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತೀವೋ, ಸಾಯುತ್ತೀವೋ ಅಲ್ಲೇ ನೀನೂ ಇರು. ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಹಸುವನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದವಸ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಡು ಬೆಳೆದಿದೆ. ದೇವರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ದೇವರು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ?”

ಅಟಲ ಬಂದ. ಅವನೂ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದ. ಮುದುಕಿಯ ದಹನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಟಿಯನ್ನು ದೊಣ್ಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಜನರು ತಂದರು. ಅಟಲ ಅದನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಏರ್ಪಾಟುಮಾಡಿ ಮುದುಕಿಯ ದಹನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದ.

ದಹನ ಮಾಡಿ ಅಟಲ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಇತರ ಹೆಂಗಸರೊಡನೆ ಲಾಖಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋದಳು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಮನೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪುನಃ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು.

ನಿನ್ನಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಳು. “ನಾವುಗಳು ಇಲ್ಲೇ ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆ ಮನೆಗೇ ನಡಿ. ಈ ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬಂಚ್ಚೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ”

ಅಟಲನೂ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ.

“ಈ ರೀತಿ ಆ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು” ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅವಳು ದಿಜ್ಜೂಡಳಾಗಿದ್ದಳು. ಶೂನ್ಯಗೃಹ ಹಾಳುಹಾಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಲಗಲು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಸಾಯುತ್ತೇ ಅಟಲನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಎಂತಹ ವಿಡಂಬನೆ !

ಅವಳು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಟಲ ಅಂಗಳದಿಂದ ಹಸುವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದ, “ನಿನ್ನಿ, ನೀನು ಇವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪಾತ್ರೆಪರಡಿಯನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡು.”

ಲಾಖಿ ಒಪ್ಪದಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲ ಹಸುವನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಊರಿನ ಕೆಲವು ಜನರು ಇವನು ಹಸುವನ್ನಂತೂ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ; ಇನ್ನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನೂ ಬಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ- ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಸನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಇಡಲು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇದ್ದ ಪಾತ್ರೆಪರಡಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಲಾಖಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು.

ಹೆಳ್ಳೆಯವರು ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಕಾಟಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಹೆಳ್ಳೆಗಿಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ದಿನಗಳ ಊಟದ ಸಾಧನ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಯಿತು. ಲಾಖಿಗೆ ಕಾಟಿಯ ಚರ್ಮ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಗೆ ಊಟತಂಡಿ ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ವಲಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಸತ್ತ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಹಂದಿಯೆಡೆಗೆ ಗುರಿಯಿಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಕಾಟಿಯ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಮ್ಮೆ ಅವಳು ಯೋಚಿಸಿದಳು- 'ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕಾಟಿ ಕಡಿಮೆ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದು ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ತಾಯಿ ಮಗಳ ದಹನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು! ನಾನು ಸಾಯಲೇ ? ಏಕೆ ಸಾಯಲಿ ? ಹೀಗೆಯೇ ಸತ್ತುಹೋಗಲೇ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಬದುಕಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಿ ಏಕೆ ಸಾಯಬಾರದು ? ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಬಾಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಂಡುಂಡು ಸಾಯಬೇಕು.' ನಿನ್ನಿಗೆ, ಲಾಖಿ ದುಃಖಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಬೇಕೆನಿಸಿತು. "ಲಾಖಿ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನ್ನಬಾರದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವೆಯಾ? ಮುಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖ ಉಂಟುಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಸೀಳಿ ಎಸೆದುಬಿಡು."

"ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನಿ" ಲಾಖಿ ಮತ್ತೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಅಟಲನಿಗೂ ಅವಳ ಅಳು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಅಧೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, "ಪ್ರಾಂಚವೇ ಬೇಕಾದರೆ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಮಾಂಸದ ಖಂಡಖಂಡವೂ ತುಂಡಾಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕುಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಲಾಖಿ."

"ನಾನೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ" ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿಯ ಅಳು ನಿಂತಿತು. ಅವಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು, "ನನಗೆ ಭರವಸೆ ಇದೆ." 'ಈ ಮನೆಗೆ ಈ ರೀತಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತೆ ವಿಧಿಲೀಲೆ'- ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಊರಿನವರು ಜಟಪಟನೆ ಕುಯ್ಯ ಹಂದಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ಅಟಲನಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಟಲನಿಗೆ ನಿನ್ನಿಯ ಶಕ್ತಿ ಗುರಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಯಿತು. ದುರ್ಬಲಳಾದ ಲಾಖಿಯೂ ಸಹ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು-ಕಾಟಿ ಕೋಣವನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಳೆಂದು ಅವನು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಟಿಯ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಬದಲಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದವಸ ಸಿಗುವುದು. ಬಹಳ ದಿನಗಳು ತಳ್ಳಬಹುದು. ಅಟಲ ಯೋಚಿಸಿದ. ತಕ್ಷಣ ಗ್ಲಾನಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು- ಅದನ್ನು ನಾನು ಹೀಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲೇ ! ಛೇ ! ಒಬ್ಬ ಬಡಹುಡುಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯೊಳಗಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಶಿಕಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು

ನರಿಯಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲು ತೆಗೆಯಲೆ ? ರಾಮ ರಾಮ ! ಚರ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ತಿ ಅವಳದೇ. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಚೂರನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಎಕ್ಕಡ ಇಲ್ಲ. ಬರಿಗಾಲಲ್ಲಿ ದನ ಕಾಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಬರಿಗಾಲಲ್ಲೇ ಕಾಡುಮೃಗಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದವಸ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕಡಿವೆ ಇದೆ. ಚರ್ಮದ ಪೂರ್ತಿ ಲಾಭವು ಅವಳಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಆದರೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಅವಳದು ಇಟ್ಟಿಯೋಣ. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಮದದಿನ ಅವನು ಲಾಖಿ ವಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ. ನಿನ್ನಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದಳು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ಪೂಜಾರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ.

“ಒಳ್ಳೆಯ ಗುರಿಗಾರಗಳೆಂದು ನಿನ್ನಿಯ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ ಲಾಖಿ.”

ನಿನ್ನಿ ಮುಖ ಸಿಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು, “ಅದರಿಂದ ನಮಗೇನು ಸಿಗುತ್ತದೆ?”

ಅಟಲ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದ. “ನಮ್ಮ ನಿನ್ನಿ ಬಹು ಭಾರಿಯಾದ ಹಂದಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬಳೇ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಈಗ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹರು ಎಂದಾದರೂ ಬೇಕೆಯಾಡಲು ಬರುವರು. ಆಗ ನೋಡೋಣ, ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಣ ಬಿಡುವೋ-ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೋ!”

ಲಾಖಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಟಿತು- “ರಾಜ ಹಂದಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬರೇ ಕಾಡಿನಿಂದ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತರುವೆಯೋ !”

೯

ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ರಾಜಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಮದದ ರೈತರ ನಿರಂತರ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಗಳು ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದಷ್ಟು ತ್ರೈಮೂರನ ಪ್ರಳಯಂಕರ ವಿನಾಶವೂ ಸಹ ನಿರ್ಬಲಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರನ್ನು ದೆಹಲಿಯ ಶಾಸಕರು ಅಂತರ್ಮದದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬಂಗಾಳದವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪರ್ವಾಜಿಗಳಿಂದ ದಾರರಿಗೆ ಹಂಚಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಹತ್ತಿರ ನಾಲ್ಕು ಆರು ಸಾವಿರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಲವತ್ತೈದು ಸಾವಿರದವರೆಗಿನ ಸೈನ್ಯವಿದ್ದು ಅಂತರ್ಮದದ ಒಬ್ಬ ಜನಗೋಷ್ಠಿಯಾದ ಹತ್ತಿರ ನಲವತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಪರ್ವಾಜಿ ಮತ್ತು ಏಳುನೂರು ಆನೆಗಳಿದ್ದವು. ದೆಹಲಿಯ ರಾಜ್ಯಸತ್ತೆ ಕೊಂಚ ಸಡಿಲವಾದರೆ ಸಾಕು. ಇವರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಡೆದಾಡುವುದು, ಕಡಿದಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಜನತೆಯ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ವಿಲಾಸಪಡುವುದೇ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆ, ಸೇಡು, ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ಬಿಡುವಾಗುತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿರಲು ಅಡ್ಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸದಾ ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವೇ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇವಾಡವೂ ಒಂದು. ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ಮಾಳವದ ಪರಾಣ ಶಾಸಕರೊಡನೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಮೇವಾಡದ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಮೇವಾಡ ದೆಹಲಿಯ ಶಾಸಕರೊಡನೆಯೂ ಸಹ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾಳವದ ಮಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲ್ಜಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನಂತರ ರಾಣಾ ಕುಂಭನು ಚಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲ್ಜಿಯೂ ಸಹ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮಾಂಡೂವಿನಲ್ಲಿ ಏಳು ಅಂತಸ್ತಿನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಚೌನಪುರದ ಶಾಸಕರುಗಳ ರಾಜ್ಯವು ಬುಂದೇಲುಖಂಡದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಕಾಲಪಿಯವರೆಗೆ ಇತ್ತು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ಮೇವಾಡ ಅಥವಾ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಸಿಗದೆ ಕಾಲಪಿಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ.

ಮಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ಸತ್ತನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲಪಿ ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಬಯಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಯಾಸುದ್ದೀನನೂ ಮೇವಾಡದೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡ. ರಾಜಪೂತರೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಳವದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಇವರೊಡನೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದನು. ಇವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವೆನೆಂದು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಕಾಲಪಿ ದೆಹಲಿಯ ಅಧೀನವಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮೇವಾಡ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯ ರಾಜರುಗಳು ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಪಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸುವುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು. ಅವನು ಸ್ವಾವಶ್ಯ ಉದ್ಧಟಿ, ಕುಟಪ್ಪಿಯ, ಕಾಮುಕನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾಪಾನಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಸಹಜ ಮಾನವನಂತಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿದಮೇಲೆ ಅವನ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಕಾಮುಕತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಿಂದೂಗಳ ಮೇಲೆ ಅವನು ಅತ್ಯಾಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡ ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮತಾಂಧತೆಯನ್ನು ಅವನು ಗೇಲಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿರುಬಹುದು. ಅವನ ಮಗ ನಾಸಿರುದ್ದೀನ್ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರುಷದ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ನೇಹ ಒಬ್ಬ ಖ್ವಾಜನ ಮೇಲೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ನಸೀರನನ್ನು ಮುಲ್ಲಾಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಸೀರನು ಮುಲ್ಲಾಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ. ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಪ್ರಣವಿತರಾದ, ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸರದಾರರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಂತಿದ್ದ ನಸೀರನಿಗೆ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿನಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆ ನಮಾಜು ಮತ್ತು ಉಪವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಯೋಚಿಸಿದ-ನಸೀರನನ್ನು ಮುಲ್ಲಾಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಇಬ್ಬರ ಗೋಳನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾಣನಾದೆ ಎಂದು. ಆದರೆ ಎಂದಾದರೂ 'ಏನೋ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ

ಏನೋ ಆಯಿತು' ಎಂಬಂತೆ ಆಗುವುದು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟಪಿರಲಿಲ್ಲ. 'ನಾಳಿನದು ನಾಳೆಗೆ ಇಂದಿನ ಸುಖವನ್ನು ಇಂದು ಉಂಡು ಸಂತಸದಿಂದಿರುವೆ' ಎನ್ನುವವು ಅವನು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಸೀದನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದವು. ಪ್ರಾಕಂಡ ಮೇಗದಿಂದ ಮಳೆ ಹುಯ್ಯತೊಡಗಿತು. ಮಾಂಡೂವಿನ ಒಣಗಿದ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು ಹಸುರುಡೆಯನ್ನುಟ್ಟವು. ನದಿ ನಾಲೆಗಳು ದಡವನ್ನು ಮೀರಿದವು. ಅರಮನೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಕಾಲಿಯಾದಹ್ ಸರೋವರದ ನೀರು, ಮಳೆಯ ಹನಿ, ಗಾಳಿಯ ಪ್ರಾಕಂಡ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು.

ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ತೆರೆದಿರುವ ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತರ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮೃದುವಾದ ರೇಷ್ಮೆಯ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಲೋಡುದಿಂದಿಬಿಗೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಮಧುಬಾಲೆಯರು ರತ್ನಜಟಿತವಾದ ಚಿನ್ನದ ಹೂಜಿ, ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕೆಳಗೆ ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಊಳಿಗದವನಾದ ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಒಂದೆರಡು ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಹೀರಿ ಆ ಮಧುಬಾಲೆಯರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಗಯಾಸುದ್ದೀನನಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು.

“ಅಂತಹ ರೂಪವನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಖುದಾಬಂದ್ ನಿಯಾಮಕ್” ಖ್ವಾಜಾ ಕಣ್ಣುಗಳಿಸಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ.

“ಎಂತಹುದೋ?” ಅರೆಸೆರೆತ ಗಡ್ಡವನ್ನು ನೇವಿಸುತ್ತಾ ಗಯಾಸುದ್ದೀನನು ಕೇಳಿದ.

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ.”

“ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ? ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರ?”

ಖ್ವಾಜಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

“ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಏಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ನೀನು ? ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಈ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.” ಗಯಾಸ ವ್ಯಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ.

ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರು ವಿವರಿಸಿದ- “ಜಹಾಪನಾ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಚಿಲುವು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕೇಳಿದಾಗ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಜಹಾಪನಾರವರು ಆ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಕಾಟ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು.”

“ನುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ ಮುಲ್ಲಾವೌಲ್ವಿಗಳು- ನನ್ನ ಕೈಲಾದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮುಲ್ಲಾವೌಲ್ವಿ ಖಾಜಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದುಗಳ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಗಳ* ಹತ್ತಿರ

*ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳ ಯವನ ಸುಂದರಿ-ಅಪ್ಪರೆ.

ಕಯಾವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ. ವಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಕಾಲಪಿಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಎಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಹೋಗೋಣ. ಅವರ ವಿಚಾರ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳು.”

“ಒಬ್ಬಳು ಗೂಜರವಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಗೊಲ್ಲರವಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ ? ಯಾವ ಬಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ ? ಓರಗಣ್ಣಿನ ಬಾಣ ತಾನೆ ? ನೀನು ಕುಪಿ ಕೆಪೋ ಮಟರು.”

“ಇಲ್ಲ ಜಹಾಪನಾ. ಇದು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಮಾತು. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಬ್ಜಿಯ ಉದ್ದವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತೋಬಾ ! ತೋಬಾ ! ಇವಲ್ಲದೆ ಅವರು ಸುಂದರವಾಗಿರಬಹುದು ಇದ್ದಾರೆ.”

“ಎಲ್ಲಿಯ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯೋ ? ಎಲ್ಲಾದರೂ ಮತ್ತಾಗಿತ್ತು ಏರಿದೆಯೋನೋ ಖ್ವಾತಾ ?”

“ಇಲ್ಲ ಜಹಾಪನಾ. ಜನಗಳು ಕಂಡದ್ದನ್ನೇ ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡವರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿಯರು. ತಿನ್ನಲು ಸಿಕ್ಕದೇ ಇದ್ದರೆ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲ. ಗುಡಿಸಲು ಮೇಲೆ ಕೆವಲ ಒಣಹುಲ್ಲು ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಸೋರುತ್ತದೆ ಅವರ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ. ಕಾಲಿಗೆ ಎಕ್ಕಡ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ.”

“ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಬಡಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೊಪ್ಪಳಿ ಏಳುತ್ತಿರಬಹುದು.”

“ಬಹುಶಃ ಬೇಟೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಕಾಡಿನ ಗೆಡ್ಡೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ತೇಪೆ ಹಾಕಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಜೂರರು ಒಂದು ಸಾರಿ ಆ ಕಾಫಿರ್ ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಹುಂತಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಕೆಳದಿರಲ್ಲ-ಅದೇ ರೀತಿ.”

“ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ಕಾಫಿರ್ ಎಂದು ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳು ಕುಳಿತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ವಾಹ್ ! ಎಂತಹ ಕುಪಿ ಅವನು ! ಕವಿಯಲ್ಲ. ಕವಿಗಳರತ್ನ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇಂತಹ ಕುಪಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.” ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳು ಒದ್ದೆಯಾದವು.

ಹಜೂರರು ಮೇಲೆ ಹೂಜಿಯು ಘನಾವ ಬೀರಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಖ್ವಾತಾ ಹೇಳಿದ-

“ಆಲಂಪನಾ ! ಅವರ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಬಹಳ ಪಸಂದಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವವಳ ಹೆಸರು ವ್ಯಗಸಯನಿ ಎಂದು. ಲಾಖಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಹೆಸರು ಲಾಖಾ ರಾಣಿಯೆಂದು.”

“ಅವರಿಗೆ ಎತ್ತರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೋ?”

“ಒಬ್ಬ ಅಣ್ಣ ಇದ್ದಾನೆ ಅವರಿಗೆ ಅವನ ಹೆಸರೂ ಅಂತಹದೇ. ಬಹಳ ಬಡವ.”

“ಖಜಾನೆಯೇ ಖಾಲಿಯಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಕರೆಸು ಅವರನ್ನು.”

“ಜಹಾಪನಾರವರ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಉಪಾಯಗಳೇ? ಅನ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಣ ಅಥವಾ ಒಡವೆಗಳ ಲೋಭ ಆಶೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಪಿಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೇ?”

“ಈ ಹಾಳು ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ? ಇಗೋ ಇನ್ನೂ ಚೋರಾಗಿ ಹಯ್ಯಿತು ! ಆಕಾಶ ತೂತು ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾನೇನೂ ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿಯೇ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದೆ ಅಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಆದರೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ಕೆಸರು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳ ನೆರೆ ಪ್ರಾಣ ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ.”

“ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಜಹಾಪನಾ.”

“ಅಂದರೆ?”

“ಮನೆಮಾರಿಲ್ಲದ ದೊಂಬರು, ಕೊರವರು ಪ್ರಪಂಚಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮೂಲಕ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಕೆಲಸ ಆಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಖಂಡಿತ ನನ್ನ ವಟರೂ ಇವತ್ತೇ ಪುರುಮಾಡಿಬಿಡು ಆ ಕೆಲಸಾನು ದೊಂಬರು, ಕೊರವರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ?”

“ಈ ಜನ ಒಂದು ಕಡೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಊರೂರು ತಿರುಗುವರು. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿರ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.”

ಬಬ್ಬ ಖಾಸಾ ಸೇವಕಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾ ಬಂದಳು. ಏನೋ ಹೇಳ ಬಯಸುವಂತೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಗಯಾಸನು ಮಾತನಾಡಲು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತ

“ಕಾಜಿ ಆಜರವರು ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ಅಷ್ಟೇ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ.”

ಗಯಾಸ್ ಹಲ್ಲು ಕಡಿದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. “ಇದೇ ಸಮಯವೇ ಇವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯೋಕ್ಕೆ” – ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಜಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ. ಗಯಾಸನು ಅನುಮತಿ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಖಾಸಾ ಸೇವಕಿಯು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಮುಜರೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಜಿ ಬಂದ. ಗಯಾಸನು ಆಸನವಿಟ್ಟನು.

ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಕಾಜಿ ಹೇಳಲು ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡಿದ

ಗಯಾಸ್ ಹೇಳಿದ- “ಈ ಸಮಯ ನನ್ನ ಏಕಾಂತದ ಸಮಯವೆಂದು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಗೆ ತಾನೆ? ಇಂತಹ ಜೋರುವಳೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ? ಅಂತಹ ಕ್ಷುಘ್ನೇನು ಬಂದಿದೆಯೆ?”

“ಜಹಾಪನಾಹ್!”

“ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಈಗಲಂತೂ ನೀವು ನನ್ನ ಹಜೂರಿಗೆ ಬಂದೇ ಇದ್ದೀರಿ.”

“ಜಹ್ಲಾಪನಾರವರು ಕ್ಷುಣ್ಣುತಿಯವ ಮಸೀದಿಯ ಕೆಲಸಗಾರರು ಪಂಡತನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ.”

“ಸಾಕು, ಇಷ್ಟೆ ತಾನೆ ವಿಚಾರ. ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ. ತಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸೇರು ಬುದ್ಧಿ ಇರಲೇಬೇಕು.” ಪ್ರಧಾನ ಕಾಜಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪಠಾಣ ಸರದಾರರ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಪ್ರಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ನಾಸಿದದ್ದೀನನು ಅವನ ಹಾಕಿದ ಗೆರೆ ದಾಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಕಾಜಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾವೇರಿತು.

“ಜಹ್ಲಾಪನಾಹ್, ಕೆಲಸಗಾರರು ಮಸೀದಿಯ ಪ್ರಧಾನ ದ್ವಾರದ ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಎಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೂವುಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಪಿಗಳ ಮೂತಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಈ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಚೋಡಿಸಿ ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಪುನಃ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಒಡೆಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಮತ್ತೇನು?”

“ಮತ್ತೆ ಖುದಾಬಂದ್ ! ಈ ಜನರು ಕೇಳದೆ ಮಾಡದೆ ಮೀನಾರಿನ, ಬುರುಜಿನ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನು ಇರಾಕಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಕುಮಾನಿನ್ಯಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ?”

“ಹೌದು ಜಹಾಪನಾ ! ಮುಖ್ಯದ್ವಾರದ ಗವಾಕ್ಷಿಗೆ ಜಾಲರಿಗಳು, ಕಿಟಕಿಗಳು. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಕಲಶ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲು ನವಿಲು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ ತಲೆಯಂತೆ ಕಲ್ಲುಗಳು ಕಡೆಯಲ್ಲೆಷ್ಟಿವೆ. ಅವರು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೋಡಿಸಲು ನಾಳೆಯ ದಿನವನ್ನೇ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ತೊಗಲಕು ಸರಳತೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ. ಮಸೀದಿಯನ್ನು ನೋಡುವವರು ಈ ಶೃಂಗಾರ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇದು ದೇವಸ್ಥಾನವೋ ಮಸೀದಿಯೋ ಎಂದು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

“ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂನೂ?”

“ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ಜಹ್ಲಾಪನಾ !”

“ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ?”

“ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳು ಫತವಾ* ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

“ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ? ಮಸೀದಿಯ ಬಹಳ ಭಾಗ ಆಗಿಹೋಗಿದೆ.”

“ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

*ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಘೋಷಣೆ.

“ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಅಪ್ಪನೂ ಎಂದಾದರೂ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೋ?”

“ಜಹಾಪನಾಹ್ !”

“ತಮ್ಮಗಳ ಅಡ್ಡಿ ಹಕ್ಕಿ, ಕಪಿಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ನವಿಲುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಷ್ಟೇ ತಾನೆ?”

“ಜಹಾಪನಾರವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು.”

“ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.”

“ಆದರೆ ಜಹಾಪನಾ, ಈ ಪದ್ಧತಿ ತುಪ್ಪು ಈ ಪದ್ಧತಿ ಸೈತಾನಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದುದು. ಬೇಕೆಂದೇ ಕೆಲಸಗಾರರು ತುಂಟತನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ತಡೆದರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.”

“ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಆ ಬಡಪಾಯಿಗಳು ಸೊಸುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತೇ?”

“ಕೆಲಸಗಾರರ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಣತನದ ಮಸಲತ್ತಿದೆ. ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

ಕಾಜಿ ಪಶ್ಚಿಮೋಕ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತ.

ಗಯಾಸನು ಸಂತೋಷದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ- “ನವಿಲು ಸುಂದರವಾದ ಪಕ್ಷಿ ತಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನವಿಲು ಅಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೊರತೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಯ ತಲೆ ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮಗೆ ತಾವು ಅರ್ಥ ಕುದುರೆ ಅರ್ಥ ಇನ್ನೇನೋ ಎಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಪಿಯ ಚಿತ್ರ ಇಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಸಲತ್ತು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಪಿಗಳು. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಶುದ್ಧ ಕಪಿಗಳು. ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನು ಇರಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟವರನ್ನೂ ಇರಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ”-

ಗಯಾಸನ ಅವಲು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕಾಜಿಯೂ ಕೋದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಸುಮ್ಮನಾದ ಗಯಾಸ್ ಖ್ವಾಜನ ಕೆರೆ ನೋಡಿದ. ಖ್ವಾಜಾಗೆ ಮಾತು ಮಿತಿಮೀರಿತು ಎನ್ನಿಸಿತು.

“ಜಹಾಪನಾ ! ಅವೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿ ಬಿಡಿ. ಆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿಬಿಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ”- ಅವನು ಹೇಳಿದ.

ಗಯಾಸನು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ. “ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹಾಗೇ ಮಾಡು. ಮತ್ತೆ ಮೌಲ್ವಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳು ಫತ್ತವನ್ನು ಗಂಟು ಕಟ್ಟಡಲಿ. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಜಾಸ್ತಿ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಲು ಬಿಡದಿರಲಿ.”

ಕಾಜಿ ವಂದಿಸಿದ ನಂತರ ಹೊರಟುಹೋದ. ಸುಲ್ತಾನನು ಊಟ ತರಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಇತ್ತ. ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರುವಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ- “ಆ ಕೆಲಸ ಬೇಗನೆ ಮಾಡಬೇಕು.”

೧೦

ಭಾರತದ ಪರ್ವತಗಳು, ಕಾಡುಗಳು, ನದಿನಾಲೆಗಳು, ಅಗಣಿತವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಪರ್ವತಪಂಕ್ತಿಗಳು, ನದಿನಾಲೆಗಳು, ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರೂ ವಿಚಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವು ಬಾಧಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಆ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಲೀ ಪರ್ವತಗಳಾಗಲೀ ನದಿನಾಲೆಗಳಾಗಲೀ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಭಾವಾನ್ ಶಂಕರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮತ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಚೈತನ್ಯರು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಮತಪ್ರಸಾರಕರಿಗೆ ಬೃಂದಾವನವು ಕಾರ್ಪಕ್ಷೇತ್ರವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಶಿಲೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಾಂಚೀ ವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಕಾಂಚಿಯವರು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಕಾಶಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದರು. ಗಂಗೆ, ಗೋದಾವರೀ, ಕಾವೇರಿ, ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲದವರೆಗೆ ಸರ್ವಪೂಜ್ಯವಾಗಿವೆ ಮಂಗಳ ತರಂಗೀಶಿಗಳಾಗಿವೆ ಹಿಮಾಲಯ, ವಿಂಧ್ಯಾಚಲ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ಹಿಂದುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶೃಂಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿವೆ.

ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಹೊರಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಆರು ತಿಂಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಯಾರಾದರೂ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರೆ ಅವನ ಜೀವನಯಾತ್ರೆವೇ ಮುಗಿಯಿತೆಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನೇನಾದರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಅವನ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಆದರೆ ವಿಚಾರಗಳು, ಸುದ್ದಿಗಳು ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಗೆ ತಲುಪಲು ಹೆಚ್ಚು ತಡವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹದಿನೈದು ದಿನವಾದರೆ ಅದೇ ಹೆಚ್ಚು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಯಾವುದೋ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸುದ್ದಿ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹತ್ತೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಲುಪುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಬಾಯಿಂದ ಆ ಬಾಯಿಗೆ, ಈ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ, ಈ ಊರಿಂದ ಆ ಊರಿಗೆ ಆ ವಿಚಾರ ತಲುಪುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಜನತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೀರ್ಘ ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಸುದ್ದಿಗಳಿಗೆ ನದಿನಾಲೆಗಳು, ಪರ್ವತ ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಹೊರಟುಹೋದ ಸಮಾಚಾರ ಹಬ್ಬಿತು. ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಕೊಳೆತು ನಾರಿದ ಹಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಸುದ್ದಿಯೂ ಸಹ ತಲುಪಿತು. ನಿನ್ನಿ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೋರೆದವಡೆಯ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದುದು, ಆ ರಾವಣ ಹಂದಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮೈಲಿಗಟ್ಟಲೆ ದೂರದಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದುದು ಮತ್ತು ಲಾಖಿ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಬಿದರಿನ ಬಾಣದಿಂದ ಕೊಂದುದರ ಸುದ್ದಿ ದೂರದೂರದವರೆಗೆ

ಬಹುಬೇಗನೆ ಗಾಳಿಯೊಡನೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಮಾಂಡ, ವೇವಾಡು ರಾಜಧಾನಿ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣರು, ಗುಜರಾತಿನ ರಾಜಧಾನಿ ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಮೊದಲಾದ ಊರುಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಸುದ್ದಿಯ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಈರ್ವರು ತುಣಿಯರ ಅಪ್ರತಿಮ, ಅದ್ವಿತೀಯ, ಅಸಾಧಾರಣ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಸುದ್ದಿಯೂ ಹಬ್ಬಿತು.

ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತರ ಮನಸ್ಸು ತವಕಗೊಂಡಿತು. ನೋಡುವುದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಯ್ದು ತಮ್ಮ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಚಿತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಸಹಜವಾದದ್ದು, ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು, ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಅನೇಕ ಸುಲ್ತಾನರು ತಿಳಿದರು. 'ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ಅವರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮುಂದೆ ನಿವಾಳಿಸಬೇಕು' ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಿತು. ದೊಡ್ಡ ವಂಶದ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಘೋಷಾದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು, ವಿಪಶ್ಚಲದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು-ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಖಂಡಿತ ಯಾವುದೋ ಇಂದ್ರಪುರಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಿಂಹ ಹಾಲಿ, ಚಿರತೆ, ಹಂದಿ, ಕಾಟಿ, ಕಡವೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಬಿದುರಿನ ಬಾಣಗಳಿಂದಲೇ ಇವರು ಲೀಲಾಚಾಲವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಗುಜರಾತಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಮಹಮದ್ ಬಘ್ತನಂತೂ ಕುಣಿದಾಡಿಬಿಟ್ಟ

ಗುಜರಾತಿನ ರಾಜಧಾನಿ ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿಹೋಗಿತ್ತು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೈಮೂರ್ ಲಂಗ್ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯ ಅನೇಕ ಸೈನಿಕರು, ಸರದಾರರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಯತೆಯಿಂದ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿದ. ಅತ್ತ ಗುಜರಾತು, ಮಾಳವ, ಚೌನ್‌ಪುರ, ಮೊದಲಾದವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೋದವು. ಅಹಮದ್ ಷಹಾ ಗುಜರಾತಿನ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸುಲ್ತಾನ ಅವನು ನ್ಯಾಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಠೋರನಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಳಿಯನನ್ನೇ ಅಹಮದಾಬಾದಿನ ನಡುರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸೀಳಿಸಿ ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಸಾಮಂತರಂತೂ ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಒಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಇಲ್ಲ ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡೆ ಗತ್ಯಂತರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ

ಆದರೆ ಗುಜರಾತಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವನ ಕಲ್ಲಿದೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಕರಗಿಸಿತ್ತು. ಹಸುರು ಹಸುರಾದ ಕಾಡುಗಳು, ಕೈ ಬೀಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಪೈರುಪಚ್ಚೆಗಳು, ತರಂಗ ತರಂಗಿತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಗಳು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಮಧುರವಾಣಿ, ಮೃದುಲ ನಾರಿಯರು. ಅವನು ಅಹಮದಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಸೀದಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಮಹಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ವಿಶಾಲವಾದ ಸಬರಮತಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ 'ಅಸಬಲ್'ನನ್ನು ಅಹಮದಾಬಾದಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ, ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು

ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿದ. ಅವನ ಹೃದಯ ಕರಗಿ ಕರಗಿ ಮೃದುವಾದಷ್ಟೂ ಮಸೀದಿಯ ಪಾತ್ಕಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ ತಾಂಡುಮಾಡಿತ್ತು. ಗುಜರಾತಿನ ವಿಭೂತಿಮಯ, ಚಮತ್ಕಾರಪೂರ್ಣ ಪೃಥಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವನ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಗಳು ನಕಾಶೆಗಳ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೈವೆತ್ತಿ ನಿಂತಿತು. ಮಹಮದ್ ಬಘರಾ ಈ ಅಹಮದ್‌ಷಹನ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿದ್ದ. ಇದೇ ಮಸೀದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಬರಮತಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಹಮದ್ ಬಘರಾ ಹತ್ತೂವರೆ ಅಡಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನ ಗಾತ್ರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಕುಳ್ಳನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಈಗ ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮೀಸೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಗಡ್ಡ ಮಂಡಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮುಖ ತೊಳೆದು ಅರಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ. ಅವನ ಸೇವಕರು ಬೆಳಗಿನ ಉಪಾಹಾರ ತಂದರು. ನೂರೈವತ್ತು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು, ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಜೇನುತುಪ್ಪು, ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇವು ಅವನ ಉಪಾಹಾರವಾಗಿತ್ತು ಎಂದಾದರೂ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿ ಅರ್ಜೀವಾಗಿದ್ದರೆ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ನೂರೈವತ್ತಿದ್ದು ನೂರಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಬೆಣ್ಣೆ ಜೇನುತುಪ್ಪು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿದ್ದಷ್ಟೆ.

ಬಘರಾ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಆ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅಂದಿನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಗೂಡುಕಾರರು, ಸರದಾರರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಜರಾದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಎದೆ ಡವಡವ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ತುಟಿಗಳು ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅವರು "ಅಲೀಫ ಲೈಲಾ"ದಲ್ಲಿ ಸಿಂಡಬಾದ್ ಮತ್ತು ಭೂತದ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿದ್ದರು. ಬಘರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಕಥೆ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವನ ಫಲಾಹಾರ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಲಾಹಾರ ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಬೆಳಗಿನ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನೇಕ ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ಪ್ರಧಾನ ಗುಪ್ತಾಕಾರನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಅವನು "ಆ" ಎಂದೂ ಆಕಳಿಸಿದ. ಗುಡುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಗುಪ್ತಾಕಾರ ನಡುಗುತ್ತಾ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ. ಕೆಳಗೆ ದೃಷ್ಟಿಬೀರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ : "ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ"- ಬಘರನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳ ರಾಶಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣೆ ಇತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದರ್ಧ ಗಂಟಲಿನೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅರ್ಧ ಬಾಯಿ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಬರಿದಾದ ಜಾಗದಿಂದ ಸಿಡಿಲಿನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. "ಅವನನ್ನು ಸುಲ್ತಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಡ ಮುಟ್ಕಾಳ. ಅವನು ಗುಲಾಮ ವಂಶದವನು. ಏನು ಬೊಗಳೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ"

ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗೂಡುಕಾರ ಹೇಳಿದ : "ಜಹಾಪನಾ! ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಮತ್ತು ಮೇವಾಡದ ಕಾಫು ರಾಣಾ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹ ಎಂದಿನಂತೆ

ಇದೆ ಮೇವಾಡದ ರಾಣಾ ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನ-ಮರತೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, ಜಹಾಪನಾ-ಸುಲ್ತಾನ ಅಲ್ಲ ಗುಲಾಮ ದೆಹಲಿಯ ಸಿಕಂದರ್ ಲಾದಿಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ.”

ಬಘರಾನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಗುಫ್ತಾಕಾರ ನಿಂತ. ಅಳಿದುಳಿದ ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳ ಚೂರಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಗವಿಯಂತಿದ್ದ ಬಾಯಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಘರಾ ಹೇಳಿದ-ಯಾವುದೋ ನದಿಯ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಫ್ರಾಹದ ವೇಗದಿಂದ ಒಡೆದುಹೋಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ: “ಒಬ್ಬ ಮುಟ್ರಾಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುಟ್ರಾಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಹಳ್ಳಂ....ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗು. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಈಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ?”

“ಜಹಾಪನಾ, ಅವನು ಒಬ್ಬ ಖ್ವಜನ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ”

“ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಅವನು ಸತ್ತ ಆಮೇಲೆ ?” ಬಘರಾ ಕೇಳಿದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಕಂಪವಾಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಇತ್ತು ಅವನ ಧ್ವನಿ.

ಗೂಢಕಾರ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಊಹೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದ: “ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಸೈನ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಬಳಿ ರಾಯಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಬಹು ಸುಂದರಿಯರಾದ ಹಿಂದೂ ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಜಹಾಪನಾ ಅವರು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಈ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ.”

“ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲಾ!” ಬಘರಾ ನಕ್ಕ. ನಗುವಿನ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಧ ಅಗಿದ ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಚೂರುಗಳು ಬಹು ದೂರದವರೆಗೆ ಹಾರಿದವು. ಭೂಮಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಿತೋ ಎನ್ನಿಸಿತು ಆ ದರ್ಬಾರಿಗಳಿಗೆ. ಗೂಢಕಾರ ನಡುಗಿಹೋದ. ಅವನ ಜಂಘಾಬಲವೇ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು.

ಬಘರಾ ನಗುವನ್ನು ತಡೆದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ಚೂರುಮಾಡಿ ಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ : “ಎಲ್ಲಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯೋ? ಆ ಸುಂದರವಾದ ಫೋಕರಿಯರು ಹುಲಿಚಿರತೆ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆಂತೆ ನನ್ನ ತಲೆ, ಮುಟ್ರಾಳ ಅವರು ಬಿಲ್ಲರವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೋ ದೆವ್ವವೋ ಕರೀ ಪೀಡೆಯೋ ಇರಬಹುದು.”

ಗೂಢಕಾರ “ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ : “ಜಹಾಪನಾ, ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಗೂಜರವಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಗೊಲ್ಲರವಳು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಬಹು ಚೆಲುವೆಯರು.”

ಬಘರಾನ ಮುಖ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. ತಿನ್ನುತ್ತಾ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ.

“ಮೇಲುಜಾತಿಯ ಹಿಂದೂ ಹುಡುಗಿಯರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟು ಸುಂದರಿಯರು ಬೇಟಿ ಬೇರೆ ಆಡುತ್ತಾರೆ !”

ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಚೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಅವು ಅರಗಲೆಂದು ಗಟಗಟನೆ ಕುಡಿದ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದವರೆಗೆ ಹಸಿವುಗಿಸಿವು ಆದೀತೆಂದು ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ನುಂಗಿದ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹೂಜಿಯ ತುಂಬಾ ನೀರು ಕುಡಿದ. ಅನಂತರ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಕುಳಿಗೆ ವೀಳೆಯದಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಸೇವಕರು ಸಿಪ್ಪೆ ತಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಬಫರಾ ದಿಂಬಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಗಡ್ಡುನ್ನೂ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸುದ್ದಿ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?”

ಗುತ್ತಾಕಾರ ನೆಮ್ಮದಿಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ, “ಮಹಮದ್ ಗವಾನನ ಕೊಲೆಯ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಹಾಗೂ ಹೊರದೇಶ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಒಡೆದುಹೋದುದರಿಂದ ಹೊಸಹೊಸ ಸುಲ್ತಾನರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ ಅಮೋಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ”

“ಗೊತ್ತಿದೆ” ಬಿರುಗಾಳಿ ವರಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಫರಾ ನಡಿದ. “ಆದರೆ ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಸರಿ ಇನ್ನು ಮಾಕಮದನು. ಅವನು ಬಹಮನಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇನು ಮಾಡುಲ್ಲ ನಾನು ಬೇಗನೇ ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

“ಕಡಲ ಪಡೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಐದು ಹೊಸ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ.”

“ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ತುರ್ಕಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಆಜಂ ಖಲೀಫೆ ಷರೀಫನಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಂತೆ ಬರೆ,” ಎಂದು ತನ್ನ ರಾಯಸದವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. “ತುರ್ಕಿ ಗುಜರಾತುಗಳ ಸಮ್ಮಿಳಿತ ಶಕ್ತಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತದೆ.”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾ!”

“ಮಾಂಡುವಿನ ಮೇಲೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕೋಣ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಮಾಂಡುವಿನ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ, ಹೊಳೆಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಾನು ಬಾಣದ ಮಳೆಗರೆದು ರಕ್ತದ ಹೊಳೆ ಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸು.”

“ಅಪ್ಪಣೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾ.”

“ಈಗ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.”

“ಅಪ್ಪಣೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾ. ಚಂಪಾನೇರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ರಾಜಪುತ್ರರು ಪುನಃ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ನಾನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಏಳು ಮರ್ಷ ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಅವರು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರೇ?”

“ಬಹುವನಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಕಂಚಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಒಡೆದುಹಾಕಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪುನಃ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳು. ದೇವಸ್ಥಾನ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಬರೀ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಡೆದಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲ್ಲಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬುವ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಕಲೆ ಅದು ! ನಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನರಂತೂ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರದು. ಹಾಗಿರಲಿ ಆ ಕೌಶಲವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಯೂ ಎತ್ತಲಾರದು.”

ದರ್ಬಾರಿಗಳು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡೆ ಇದ್ದರು. ಬಫರ್ರಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. “ಪರ್ಷತಗಳನ್ನು ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹೂವುಗಳನ್ನು, ಕೋಗಿಲೆಯ ಇಂಚರವನ್ನು ಅಪರೆಯರ ಬಾಗುಬಳಕುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿಸಿ ಆ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನಾನಂತೂ ನೋಡಿ ಸ್ತಂಭಿತನಾದೆ. ಹಾಹ್ ! ಆ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದವು ! ಆ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನಂಗಿಬಿಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಿಡಲೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡಲೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹ್ಲೂ ! ಆದರೆ ಇದು ಸೈತಾನ್ ! ಆದರೆ ಸೈತಾನನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಬೇಡವೇನು ! ತೋಬಾ ತೋಬಾ. ಖುದಾನೇ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಬೇಕು.”

ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಬಫರ್ರಾ ಒಂದು ಸಾರಿ ಡಫ್ನ್ ಜೋರಾಗಿ ತೇಗಿದ-ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಹಳೆಯ ಮನೆ ಬಿದ್ದುಹೋದ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು ಆ ಡಫ್ನ್. ದರ್ಬಾರಿಗಳು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ, “ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೊಡೆದರು. ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೊಡೆದರು. ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು ಬಿಡಿ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರು ಪುನಃ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಕೂಡದು. ಯಾವುದೋ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳು ನಾಶವಾಗದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಅದನ್ನೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ ನೀನೇ ಸ್ವತಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ಗೂಢಕಾರ ?”

ಗೂಢಕಾರರ ಜಂಘಾಬಲವೇ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು. “ಜಹಾಪನಾ, ನಾವು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕಂಚಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಬೇಕು.”

ಬಫರ್ರಾ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, ಆದರೂ ಸಹ ಅನೇಕ ಬೊಂಬುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮುರಿದವೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು ಅವನ ಡಫ್ನ್. “ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ನನಗೆ ಕಂಚಿ, ವಿಜಯ ನಗರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನವಿಲ್ಲ. ಮಾಂಡವಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ ಕಲೆಗಾರರಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಬಲವಂತಪಡಿಸಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮಾಂಡವನ್ನು ಗೆದ್ದನಂತರ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಡಿದುತಡುತ್ತೇನೆ ಅವರಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅಹಮದಾಬಾದನ್ನು ಅವರು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಲ್ಲಾ ಕಾಜಿಗಳು, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೆಸಿಯಾಕೆಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಆಯಿತು.”

“ಅಪ್ಪಣೆ ಜಹಾಫನಾ, ಗ್ವಾಲಿಯರಿನವರೂ ಸಹ ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

“ಮಾಂಡುವನ್ನು ಚಚ್ಚಿದ ನಂತರ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನೂ ಕುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಆ ಘೋಕಿಯಿರುವುದು ಯಾವ ಹಳ್ಳಿ? ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರವಿದೆ?”

“ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ರಾಯಿ ಎಂದು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಂದ ಸುಮಾರು ಆರು ಹರಿದಾರಿಗಳ ದೂರ.”

“ಸರಿ, ಮಳೆಗಾಲ ಬರಲಿ, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇವತ್ತು ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಚುಪಾನೇರಿನ ಕಡೆಗೆ ಪಯಣ. ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ಸಾವಿರದೈನೂರು ತಲೆಗಳನ್ನು ಚೆಂಡಾಡದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಜಹಾಫನಾ” ದರ್ಬಾರಿಗಳು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಬೀರಿ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು.

ಬಘರಾ ಪುನಃ ತೇಗಿದ-ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಿಡಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟುಹಾಕಿ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಯಾರೋ “ವಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಊಟವನ್ನು ತಾ” ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿದರೋ ಎಂಬಂತೆ ಕೇಳಿತು.

ಇತರ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ದರ್ಬಾರಿಗಳು ಬಘರನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಹೊರಟುಹೋದರು.

“ಇಬ್ಬರು ಬಿಳಿಯ ಘೋಕಿಯರು ! ಅದೂ ತಡೆ ಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ! ಅವರು ಬಿಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲ ಹಿಂದೂ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧವಾದ ಸುಂದರ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ತೋರಿತೋರಿದಂತೆ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಘೋಕಿಯರನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಕೆತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಒಂದು ಕೈ ನೋಡೋಣ. ಏನೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಕರತಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೋ. ಕತ್ತಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಉರುಳುತ್ತಿರುವ ತಲೆಗಳು ! ಧೂಳಿನ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತ !! ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲ !!” ಬಘರಾ ಯೋಚಿಸಿದ.

(೧)

ಎಡಬಿಡದ ಮಳೆಯಿಂದ ಬಿಡುವು ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಅಟಲ ಕ್ಷುಭ್ರ ಆಸೆಯ ಒಂದು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ನಾಟಿ ಹಾಕಿದ. ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಇಳುಕಲು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋಳ ಬಿತ್ತಿದ ಬತ್ತಮೊಕೆಯಿತು. ಸಸಿ ನೆಟ್ಟಮೇಲೆ ಜೋರಾಗಿ ಮಳೆ ಬಂದು ಗದ್ದೆಯೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನಿಂದ

ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಸಣ್ಣ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ತುಸು ಕಡಿದು ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ತೂಗಾಡತೊಡಗಿತು. ಜೋಳದ ಹೊಲವೂ ಸಹ ಹಸಿರು ಹಸಿರಾಗಿ ನಂದನದಂತೆ ನಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ ಮತ್ತು ಲಾಖಿ ಮೂವರೂ ಗದ್ದೆಯ ಕಾವಲು ಕಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ತರರಾಗಿದ್ದರು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದವಸ ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂತು. ಕಾಡುವೃಗಗಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದವು. ಗದ್ದೆಯನ್ನೂ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಗದ್ದೆಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಅಟ್ಟಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಜೋಳದ ಕಾವಲಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಲೋ ಈಗಲೋ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಿಗುರಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಕಾಡುವೃಗಗಳಿಗೆ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಬೇಟೆ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವುದು ಇನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಅಟಲ ತನ್ನ ದವಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ. ಈಗ ಲಾಖಿಯ ಪಾಲಿನದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಲಾಖಿಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಮೂವರ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುವಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಡ ಮತ್ತು ಮಳೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಏನೇನೂ ಕಾಣಿಸದಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಿರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಓಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಾಣದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿಯ ದವಸವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅಟಲನ ಮನಸ್ಸು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ ಈಗೇನು ತಿನ್ನೋಣ ? ಹಳ್ಳಿಯ ಇತರ ಜನರೂ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದಲೂ ಸಹ ಏನೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೀನೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು- “ದವಸ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀರಲ್ಲ ಕೆಲವು ದಿನ ಅದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಸಿ.”

“ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಸತ್ತಾಗ ಈ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿಹಾಕಿದ ನಷ್ಟುಬಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಮನಸ್ಸು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅನ್ನ ನನಗೇಕೆ ಇಕ್ಕಿದಿರಿ?”

“ಅದು ನಿನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಊಟಮಾಡಿದೆ.”

“ಇದು ನಿಮ್ಮದಲ್ಲವೇ?”

“ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನಲ್ಲ.”

“ನಾನೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರೆ?”

“ಏನೆಂದು?”

“ಏನೋ, ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಸಬಾರದೆ?”

“ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತೇ ಇರಬಹುದು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಏನೂ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿ?”

“ಖಂಡಿತ ಇದೆ. ಹೋಗಲಿ, ನಿನ್ನಿಯನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೂ ಮುಗಿದುಹೋದ ಮೇಲೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು?”

“ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೀನು ಸಿಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಬೇಟೆಯೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬತ್ತ ಮತ್ತು ಜೋಳಗಳು ಬಲಿತಿದುತ್ತವೆ.”

ಅಟಲ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟ ದುಸದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದಾಗ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದಳು. “ಅಣ್ಣಾ ನೀನು ಇದಕ್ಕೇಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದೆ ?”

“ಇವಳು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇವಳು ಇದೂ ನಮ್ಮದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.”

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಕಡೆಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮುಗುಳುನಗೆ ಬೀರಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಸರಿಯಾಗೇ ಹೇಳಿದಳು.”

ಅಟಲ ಹೊರಗೆ ಹೋದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಆ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಬೀಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊಟಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ರಾತ್ರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಆ ಮೂವರೂ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಹೊರಟುಹೋದರು.

ನಿನ್ನಿ ಮತ್ತು ಲಾಖಿ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದರು. ಅಟಲ ಜೋಳದ ಹೊಲದ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ.

ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಕತ್ತಲೆ ಕುಂಟಿತು. ಡೆಫ್ಹಾದ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕುದುರು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿದ್ದರೂ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹೆಸರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಡೆದು ತಡೆದು ಹಿಮ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಮುತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊದಿಕೆ ಮುಚ್ಚುವುದೇ ತಡ ಸೆಕೆ ಮತ್ತು ಬೆವರಿನಿಂದ ದೇಹವೆಲ್ಲಾ ತೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಂಗಾಳಿಗಾಗಿ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪುನಃ ಸೊಳ್ಳೆ ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಸೆಕೆ ಮತ್ತೆ ಬೆವರಿನ ಕ್ರಮ ಸಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.

“ಏನಾದರೂ ಮಾತಾಡೋಣ” ನಿನ್ನಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಮಾತಾಡಲು ಏನಿದೆ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಡನ್ನಾದರೂ ಹಾಡಿದರೆ ಕೇಳಬಹುದು” ಲಾಖಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ಹಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಬಾಯಿಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸೊಳ್ಳೆಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಯಿಸಿ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

“ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಇವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ನಾನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ಹೇಗಿರಬಹುದು ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆ ?”

“ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ಕೇಳಿ ಏನುಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ? ನೀನೂ ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೀಯೇನು?”

“ನನ್ನ ಹಣೇಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ? ಒಂದು ಕಾಡುಕೋಣ ಕೊಂದರೆ ಅದರ ಚರ್ಮದಿಂದ ಮೊದಲು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ದವಸ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಎರಡು ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಒಂದು ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಿನಗೆ.”

“ಮೂರನೆಯದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿದೆ? ನೀನು ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಅಣ್ಣ ಇಬ್ಬರಿಂದ ಒಂದೇ ಸಾಕು.”

“ಅದೇ ಕುಚೋದ್ಯ ಮತ್ತೆ ಊರಿನವರು ಮೊದಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕುಡರೆ ಕುಬುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಇಂತಹ ಮಾತು ಯಾರ ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಹೊರಟರೆ ಏನು ಗತಿ?”

“ಮಾತು ಹರಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇತಾನೆ.”

“ಊರಿನ ಪಂಚಾಯಿತರು ಆಗಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವಳ ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಊರಿನ ಪಂಚಾಯಿತರು ಏನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದ ಹಾಗೆ.”

“ನಾನೇನೋ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗಳಾಗೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಯಾರಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವಳ ಹಾಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರಾಯಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಾಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಿನ್ನ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಜೀವನ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.”

“ನಾನೇನು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗಳಾಗೇ ಇರುತ್ತೇನೆನು ?”

“ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ ?”

“ಮನಸ್ಸು ಬಂದಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸೋ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣನ ಮನಸ್ಸೋ?”

“ನೋಡೋಣ. ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿಯಂತೂ ಮದುವೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.”

ಇಬ್ಬರೂ ಸೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ

ಗದ್ದೆಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ಕೇಳತೊಡಗಿದರು.

ಲಾಖಿಗೆ ಮಸುಕುಮಸುಕಾಗಿ ಒಂದು ಆಕಾರ ಕಾಣಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅವಳು ಕುಚ್ಚಿದ ಒಂದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ಆಕಾರ ಕೂಗಿತು. ಅವಳು ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ಆಕೃತಿಗೆ ಬಾಣವು ತಗಲಿತು. ಕಾಟಿಯು ಗೂಢಾಸೆ ತೇಗಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೆ ಕಾಟಿಯು ಓಡುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಶಬ್ದ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

“ಅದು ಕಾಟಿ-ಓಡಿಹೋಯಿತು.” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಆದರೆ ನೀನು ಬಹಳ ಆತುರಪಟ್ಟಿ”

“ಗದ್ದೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದರೆ ಬತ್ತವನ್ನು ತುಳಿದು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಎಷ್ಟು ಬತ್ತ ತುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಎರಡು ಬಾಣ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಬಾಣಗಳು ಅವೆರಡೂ. ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ”

“ನೀನು ಬೀಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ಅದನ್ನು ?”

“ಬೀಳಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಬಾಣವನ್ನಂತೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ”

“ಆವತ್ತಿನ ದಿನ ಸುಡುಸುಡುತ್ತಿರುವ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಟಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ಎರಡನ್ನೂ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದ್ದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಹ ಹುಡುಕಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತೇನೆ”

“ನೀ ಹುಡುಕಿದೆ ! ವಾಪಸ್ಸು ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ ! ಕಾಟಿ ಆಗಲೇ ಮೈಲಿಗಟ್ಟಲೆ ಎಲ್ಲೋ ಓಡಿಹೋಗಿದೆ!!!”

“ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಾಣ ತಿಂದುಬಿಡಬೇಡ ಬೆಳಗಾಗುವ ತನಕ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರು.”

“ಏನು ಬಹಳ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ?”

“ಆ ಕಾಟಿಯ ಚರ್ಮದಿಂದ ಜೋಡು ಮಾಡಿಸದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ದವಸ ಖರ್ಚು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟು ಬಾಣಗಳು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದವೋ?”

“ನಾವೊಬ್ಬರೇ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟೇನು, ನಿನ್ನ ದವಸವನ್ನು ? ಜೋಡೂ ಅಷ್ಟೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆ ಯಾವನ ಜೊತೆ ಬಾಳಬೇಕೋ ಅವನ ಕಾಲಿಗೂ ಆಯಿತು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟೆ ಅನ್ನು ನನ್ನ ದವಸವನ್ನು?”

“ಈಗ ನಾವು ನಿನ್ನ ಅನ್ನ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಿತ್ಯ ಹಂಗಿಸುತ್ತ ಇರು.”

ಲಾಖಿ ಔಡುಗಟ್ಟಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ನಿನ್ನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆ ಮೌನವಾಗಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಿದಳು. “ಏನೇನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತೀಯೆ, ನೀನು ನನಗೆ ?”

“ಏನೇನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ”

“ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನನ್ನೂ?”

“ಮಾತು ಆಡಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಪುನಃ ಏನಾದರೂ ಈ ಮಾತು ಎತ್ತಿದರೆ ಈಗಲೇ ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಧಮುಕಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು, ನಿನ್ನ ಬಾಣವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೋಸುಗ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

“ಓ ಹೊ ಹೋ ಹೋ ! ಎಂತಹ ವೀರಕಣ್ಣು!”

“ಈಗಲೇ ನಾನು ಏನೂ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ದಡ್ಮನೆ ಅಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧಮುಕಿದಳು. ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಗೆ ಅವಳು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಯೂ ಅಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದಳು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಲಾಖಿ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕೆರೆನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ಓಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಓಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಗಿಂತಲೂ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಓಡಲು ಅಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಅರಚಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಲಾಖೀ ಲಾಖೀ, ನನ್ನ ಆಣೆ ನಿಲ್ಲು, ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ನನ್ನ ಸತ್ತ ಹೆಣ ನೋಡುವೆ.”

ಲಾಖಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ನಿನ್ನಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. “ಬಾ ಹೋಗೋಣ” ನಿನ್ನಿ ಗುಡುಗಿದಳು.

“ಇಲ್ಲ” ಅಚಲಸ್ವರದಿಂದ ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಲು ಬರುತ್ತೇನೆ” ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ವಜ್ರನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಹೊಲದ ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಟಲನಿಗೆ ಇವರ ಗಲಾಟೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವನು ತಕ್ಷಣವೇ ಇಳಿದು ಇವರಿಬ್ಬರತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ.

ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದ, “ಏನು ಗಲಾಟೆ?”

ನಿನ್ನಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ಇಗೋ ಅವನು ಉಂಟು, ನೀನುಂಟು. ಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗು.”

“ನೀನೇನು ನಾನು ಬದುಕಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತೀಯೋ, ಇಲ್ಲ ಎತ್ತಲಾಗದರೂ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತೀಯೋ? ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಕಡಿಬಿಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ?”

‘ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಗ್ಗುಲ ಮುಳ್ಳಾಗಿರುವ ಬದಲು ನಾನೇ ಏಕೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗಬಾರದು’ ನಿನ್ನಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಬಾಯಿಂದ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ.

ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಟಲನತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು. ಅಟಲ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ, “ಇದೇನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಈ ಸರಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ?”

ನಿನ್ನಿ ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತು ಕೊಟ್ಟಳು : “ಕಾಟಿ ಬಂದಿತ್ತು ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ, ಅಣ್ಣ ! ಇವಳು ಅದರ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ತಗಲಿದವು. ಅದು ಅಟ್ಟಣೆಗೆ ಹಿಡಿದುಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೇನು ಅದರ ಅಬ್ಬರ ? ಎಲ್ಲಿದ್ದೆಯೋ ನೀನು?”

ಅಟಲ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ನಾನು ಕಾಲು ನೀಡಿದ್ದೆ ತಡ ನಿನ್ನ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಗಿದಾಗ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟೆ ನೋಡಿದಾಗ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಏನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಅರ್ಜಿಯಿಂದ ಏತಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿಳಿದಿರಿ?”

ಲಾಖಿ ಮಾತನಾಡಲು ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ನುಡಿದಳು, “ಬಾಣ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕಳೆದುಹೋದೀತು, ಈಗಲೇ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹಡುಕೋಣ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇವಳು ಧುಮುಕಿದಳು. ನಾನು ಇವಳನ್ನು ತಡೆಯೋಣ ಎಂದು ಇಳಿದು ಬಂದೆ”

“ವಿಚಿತ್ರ ಹಡುಗಿಯರು ಕಣ್ಣೇ ನೀವು ! ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಜಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನಾಳೆ ಹಡುಕಿದರಾಯಿತು ಕಾಟಿಯನ್ನು, ಹೋಗಿ.”

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಅರ್ಜಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಟಲ ತನ್ನ ಅರ್ಜಿಗೆ ಹೋದ.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಇಂತಹ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಆಣೆಗೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಲಾಖಿ.”

“ತಬ್ಬಲಿ ಅಂತ ತಿಳಿದು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆಡುತ್ತೀಯೆ, ಆಡು.”

“ನಿನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಲಿ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ರಾಕ್ಷಿ ಅನ್ನಬೇಡ. ನಾನೂ ತಬ್ಬಲಿ ಆಣೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಲಿ ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಜಗಳ ಕಾಯುವುದಿಲ್ಲ.”

ಆಣೆ ಇಡುತ್ತಲೇ ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. “ಆಣೆ ಏಕೆ ಇಟ್ಟೆನಿನ್ನಿ?” ಲಾಖಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು.

“ನನಗೆ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಇದೆ ಕೋಪ. ಹೀಗೆ ಆಣೆ ಇಟ್ಟರೆ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು.”

“ನಾನು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಬಯ್ಯಿ, ಹೊಡಿ, ಬಡಿ, ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಚ್ಚುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ!”

“ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಮರೆತುಬಿಡು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಜಗಳ ಬೇಡ. ಎಲ್ಲಿ ನಗು ಒಂದು ಸಾರಿ, ನೋಡೋಣ.”

“ಹ್ಲೂ ಹ್ಲೂ”

“ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೀಯೆ ತಾನೆ?”

“ಮನಃ ಅದೇ ಮಾತು?”

“ಹೌದು, ಏಕಾಗಬಾರದು, ನಿನ್ನ ನಾದಿನಿಯಾಗಬೇಕು ಅಂತ ನನಗೆ ಆಸೆ ಇದೆಯಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅತ್ತಿಗೆ ಅಂತ ಕರೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಡು ನೋಡೋಣ.”

“ಅದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆಯೇ?”

“ಇದೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯ ತಾನೆ?”

“ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ?”

“ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಖಂಡಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.”

“ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ, ಅವನು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.”

“ನನ್ನ ಧೈರ್ಯ ಯಾರ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.”

ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬೆವರಿನಲ್ಲಿ ನೆನಮ ಹೋದರು. ಸೊಳ್ಳೆಯೂ ಕಡಿಯಲಾರದಷ್ಟು ಬೆವರಿನಲ್ಲಿ ನೆನದಿದ್ದರು ಅವರಿಬ್ಬರೂ.

ಲಾಖಿ ಬಿಸಿಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು, “ನೋಡುತ್ತಾ ಇರು, ಯಾವಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿ ಬಂದೀತು.”

“ಜಿಬ್ಬಾದ ಬಾಣಗಳು ಕೆಲವಿದೆ ಬಿಡು ನಾನೂ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ನಿನ್ನಿ ಆಶ್ಚರ್ಯನೆಯಿತ್ತಳು.

“ಈ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಬಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವುದೇ ಮೇಲು. ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಾಣಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿವೆ ಇನ್ನೂ ಕಳೆಯಲು ಮನಸ್ಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಲಾಖಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದಳು.

“ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಹೇಳಿದ್ದಾನಲ್ಲ, ಬಾಣದ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ ಅಂತ” ನಿನ್ನಿ ನಕ್ಕು ನುಡಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಚಕಿದಳು.

“ಲೇ, ಲೇ, ಲೇ!” ನಿನ್ನಿ ನಗೆಡಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುತ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಳು, “ಏನನ್ನಾದರೂ ಹಾಡೆ. ನಿನ್ನ ಕಂಠ ಬಹು ಮಧುರವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗಿದ ಹಾಗಿದ್ದು. ಜೋರಾಗಿ ಹಾಡು, ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ದನಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಇರಲಿ.”

ನಿನ್ನಿ ಹಾಡನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅವಳ ದನಿ ಸಹಜಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಕಿವಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಖರವಾಗಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅವಳ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಹಾಡಿದಳು. ರಾತ್ರಿಯ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಅವರು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ, ನಗುವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಬೆಳಕು ಹರಿದ ಮೇಲೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿद्रಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮುಖ ತೊಳೆದ ನಂತರ ಆ ಮೂವರೂ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋದರು. ಬಹು ದೂರದವರೆಗೂ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತು, ರಕ್ತ ಕಲೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಏನೂ

ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಸೂರ್ಯ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ನಿನ್ನಿಗೆ ಬಾಣ ಹೋದುದು ಚಿಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ತೋಳುಲುತ್ತಿತ್ತು.

೧೨

ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಕಾಲಪಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದಿದ್ದ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಖ್ಲಾಜಾ ಮಟರೂವಿಗೆ ತಾನಿಚ್ಛಿಸಿದ ಡೊಂಬರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಲ್ಲ ಗುಜ ರಾತಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಮಹಮ್ಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಮಾಂಡುವಿನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು.

ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರಲಿಲ್ಲ. ಎದುರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಮೇವಾಡಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ರಾಣಾ ಕುಂಭ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೇವಾಡವನ್ನು ಆಳಿದ. ರಾಜ್ಯತೋಭಿಯಾದ ಅವನ ಮಗ ಊದಾ ತಂದೆಯನ್ನು ವಿಷವಿಟ್ಟು ಕೊಂದ. ಆ ರಾಜ್ಯಲಿಪ್ಪೆ ಐದೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ 'ಅಸಮರ್ಥ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ವಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂಪಾನೇರಿನ ರಾಜಪುತ್ರರು ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಗುಜರಾತಿನ ಬಘ್ರಾನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಊದನನ್ನು ರಾಯಮಲ್ಲನು ಚಿತ್ತೂರಿನಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ. ಮೇವಾಡ ಅತಂತ್ರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ದಿಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಅದರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ. ರಾಣಾ ರಾಯಮಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿದು ಓಡಿಸಿದ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇವಾಡದೊಡನೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಮಾಂಡುವಿನಿಂದ ಸಹಾಯದ ಯಾಚನೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮೇವಾಡ ಸಮರಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತು. ಅನ್ಯ ಮಂಸ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಆ ರಾವಣ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಗುಜರಾತಿನ ಬಘ್ರಾನ ಹೊಟ್ಟೆ ಎಷ್ಟು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನ ಆತ್ಮ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ, ರಕ್ತಪಾತಕ್ಕಾಗಿ ಹಸಿದು ಹಸಿದು ಉಭಯಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಹೋರಾಡಲು ಯಾರೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಬೆಟ್ಟಗಳೊಡನೆ, ಮರಮುಟ್ಟು ಬಂಡೆಗಳೊಡನೆ ಸೇನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶೀರದ ಕೂಳ ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆಣಿಸಲು ಈ ಪಾಚು ಚೂರ್ಣ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಅವನ ದೃಢ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಮಳೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುದಿದ್ದ ಹಲ ಹಲವು ಮೋಡಾಳು ಚುರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು ; ಆದರೆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆನೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ನಗುತ್ತೇ ಇದ್ದವು. ತೆಂಕಾಗಾಳಿ ರಭಸದಿಂದ ಎದ್ದಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನದಿನಾಲೆಗಳು ಪೂರ್ಣ ಯೌವನದಿಂದ ತುಂಬಿ ಉನ್ನಾದದಿಂದ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳು ಹಸುರು ಹೊದಿದ್ದವು. ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಿಡಗಳು ಹಸುರುಡಿಗೆ ತೊಟ್ಟು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಿದ್ದವು. ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದು ಸಾಲು

ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮರಗಳ ಸಮೂಹ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವಿಲುಗಳಂತೆ ಇದ್ದವು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಳಿವಿಂಡುಗಳು ಬನದ ಹಸುರೊಡನೆ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಿಣಿಗಳ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪಾದ ಕೊಕ್ಕುಗಳು ಮರದ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ತುಂತುರು ಬೀಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಲೆಗಳ ಏರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪಾರಿಜಾತದ ಹೂವಿನ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಕರಂದ ಪಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದವು.

ಕಾಲುದಾರಿಗಳೆಲ್ಲವು ಹೂವಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಮಧ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಸರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳ ಮೆಳೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ದಾರಿ ಇದೆ, ಬಾ ಬಾ, ಎಂದು ಕೈಬೀಸಿ ದಾರಿಹೋಕರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಘ್ರಾ ತನ್ನ ಐವತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ತಂಡದೊಡನೆ ಮಾಂಡವಿನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಜೊತೆ ಐನೂರು ಆನೆಗಳ ಗುಂಪು ಸಾಮಾನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಮಾಂಡವಿನ ಇಳಿಜಾರು ಭೂಮಿಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಬಂದ. ಇಬ್ಬರ ರಣೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯೆ ಹಲವಾರು ನದಿಗಳು, ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು ವಿಘ್ನವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದವು. ಬಘ್ರಾ ಇನ್ನೂ 'ಧಾರ್' ದುರ್ಗದ ಬಳಿಗೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ ದುರ್ಗ ಮಾಂಡವಿನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ಹರಿದಾರಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಬಘ್ರಾ ಧಾರ್ ದುರ್ಗದ ತಂಚೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಧಾರ್ ಮತ್ತು ಮಾಂಡವಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದು ಕಡೆ ದಾರಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಿಗೆ ಮುಂದೋರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಅಗಲವಾದ ನದಿ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ದಳ ಸೇನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸಾಗಿ ಅತ್ತಿತ ಚದುರಿತು. ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಹೊಗೆಯಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಡೊಂಬರ ಸಣ್ಣ ತಂಡ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಡೊಂಬರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರಲಾರದು. ಮರಗಳ ಪೊದರಿನಲ್ಲಿ ಗುಳುಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ ಹುಲ್ಲು ಹೊದಿಸಿ ಹಲವು ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಕತ್ತೆ ಎರಡು ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಆಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಂದು ಗುಡಿಸಲಿನ ಬಳಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು, ಬತ್ತಳಿಕೆ ಮತ್ತು ನೀಳವಾದ ಚೂರಿ ಇದ್ದವು. ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ಸೀರೆಯ ತುಂಡನ್ನು ಬಿಗಿದು ಎಳೆಯ ವಕ್ಕಳನ್ನು ಮಲಗಿಸಿದ್ದರು. ಐದಾರು ಜನ ನಡು ವಯಸ್ಸಿನ, ಹಾಗೂ ಹರೆಯದ ಹೆಂಗಸರು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಗಂಡಸರು ಆಗತಾನೆ ಕೊಂಡ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ, ಸುಲಿಯುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ತೆಂಗೂದಲು ನೀಳವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಗಸರು ಹರಿದ ಚಿಂದಿಯ ಪೈಪಾಕು ತೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮೈಮೇಲೆ ಏನನ್ನೂ ಹೊದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ

ಸತುವಿನ ಓಲೆಗಳು, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಮೂಗುಬೊಟ್ಟುಗಳು, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಸದ.

ಡೊಂಬರ ಗುಡಾರದ ಸುತ್ತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಗಳಿದ್ದವು. ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಯಾರೆಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

“ಓಯ್, ಓಯ್ !” —ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ನಾಯಕ ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಕೂಗಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಕ್ಷಣ ಅವನತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದರು. ತಕ್ಷಣ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಅವರ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಭಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮೂಡಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ನಾಯಕ ನಡುವೆಯು ಸ್ಥಿರವನು. ಅವನು ಕೇಳಿದ : “ಏನು?”

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ನಾಯಕ ಹೇಳಿದ “ಗುಜರಾತಿನ ಸುಲ್ತಾನರ ಸೇನೆ ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತಿದೆ — ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನು ನಿಮಗೆ?”

“ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಸೈನ್ಯ ಈ ಕ್ಷಣ ಹೊಳೆ ದಾಟಬೇಕು.”

“ಏತಕ್ಕೆ?”

“ಏಕೆ, ನಿಮ್ಮ ತಾತ ಮುತ್ತಾತಂದಿರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತೀರೋ, ಇಲ್ಲ ರಣಕಹಳೆ ಊದಿ ಸೈನ್ಯದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ನುಚ್ಚು ನೂರು ಮಾಡಿಸಲೋ?”

ಒಬ್ಬ ಯುವತಿ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು— ಆದರೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ದೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತುಂಟತನ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು— “ಅಯ್ಯೋ ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೀಯೆ? ನಮ್ಮ ಆಟ ನೋಡು ಕುಣಿಯುತ್ತೇವೆ, ಡೋಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ, ಪೈಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಮಂಗಣ್ಣ ! ಓ ಮಂಗಣ್ಣ !!” ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷುದ್ಧ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಮೈಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನ ಕಡೆಗೆ ಧೂರ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಳು.

“ಎಂತಹ ಹೊಲಸು ಹೆಂಗಸು ! ಡೊಂಬರ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ ?” ಮುಖಂಡ ಹೇಳಿದ.

“ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ, ಸಾಮಂತರಿಗೆ ತೋರಿಸುವೆಯಂತೆ, ಇನಾಮು ಸಿಗುವುದು. ಈಗ ದಾರಿ ತೋರಿಸು.”

“ಎಲ್ಲಿದಾರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಾದಶಹರು, ಸರದಾರರು? ಬೇಕಾದರೆ ಆಕಾಶದವರೆಗೂ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ನಾನು. ಏನು ಇನಾಮು ಸಿಗುತ್ತದೆ?”

“ಬಾದಶಹರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನು ಬರುತ್ತದೋ ಅದು.”

ಡೊಂಬರ ಮುಖಂಡ ಹೇಳಿದ : “ದಾರಿ ಹೀಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋದರೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ”

“ನಾವು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ್ದೇವೆ ನಡಿ, ಜೊತೆಗೆ ಬಾ.”

ಆ ಯುವತಿ ತಕ್ಷಣ ಗುಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಚ್ಚಿತ ಹೊದ್ದು ಎಕ್ಕಡ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು.

ಡೊಂಬರ ಮುಖಂಡನೂ ಸಿದ್ಧನಾದ. ಕೆಲವರು ಡೊಂಬರು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸೂ ಸಹ ಹೊರಟರು.

ಮುಖಂಡ ಡೊಂಬರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಕೇಳಿದ: “ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ?”

“ಮೋಟ.”

“ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರು?”

“ಪಿಲ್ಲಿ”

“ಹೆಂಗಸರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ”

“ಅರರೆ ! ನಿಮಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ನಾನಂತೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇವರು ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಾನು ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಯಾವ ಊರಿನವರೋ ನೀವು?”

“ಇದೇ ಮಾಳವದವರು.”

ಮುಖಂಡ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ಹರಿದಾರಿ ಆದಮೇಲೆ ಮುಖಂಡ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿನ ಸೇನೆಯ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಮುಖಂಡ ಇನಾಮು ಕೇಳಿದ. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಮುಖಂಡ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ, “ಹೊಳೆಯ ಹಾಯ್ಗಡ ತೋರಿಸು.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಕುಣಿದು ಮೈಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೆರೆಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು : “ಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿ. ನಮ್ಮ ಆಟವನ್ನು ಬಾದಶಾಹರಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹಾಯ್ಗಡ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಸುಲ್ತಾನ್ ಮಹಮ್ಮೂದ್ ಬಫರ್ರಾನಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನನ್ನು ಆನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಇಳಿಸಿದರು. ಲೋಡುಡಿಂಬನ್ನು ಒರಗಿ ಬಫರ್ರಾ ಕುಳಿತ ಆಸನ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಭೋಜನ ಬಂದಿತ್ತು.

ಬೆಳಗಿನ ಫಲಾಹಾರವಲ್ಲದೆ ಬಫರ್ರಾ ಗುಜರಾತಿಯ ತೂಕದ ಒಂದು ಮಣ ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಕ್ಷೃಣಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಇಷ್ಟತ್ತು ಸೇರಿಗೇನೂ ಮೋಸವಿಲ್ಲ ಆ ಮಣ. ಊಟಕ್ಕೆ ರೊಟ್ಟಿಗಳು, ಮಾಂಸದ ತೆರ ತೆರನಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳೂ, ತರಕಾರಿ, ತೊವ್ವೆ, ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ದಂಡಿನ ಅಡಿಗೆಯವರು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡೋ, ಅಥವಾ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಫರ್ರಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೈ ಹೆಚ್ಚಿದ. ಅಷ್ಟಲ್ಲವೆನೋ ಅಸಾಧ್ಯ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಎನದು ?” ಬಘರಾ ಕೇಳಿದ. ಮರ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು ಆ ಮಾತಿನ ದನಿ. ಪಹರೆಯವರು ಓಡಿದರು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು : “ದಾರಿ ತೋರಿಸುವ ಡೊಂಬರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬಳಿ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ” ಬಘರಾ ಒಂದು ಪಾವನವನ್ನು ತುತ್ತನ್ನು ಬಾಯಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ – ಮರದ ಕೊಂಬೆ ಮುರಿಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ

ಡೊಂಬ ಡೊಂಬಿತ್ತಿಯರು ಬಘರಾನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಸುಲ್ತಾನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡುವುದು ಅಶಿಷ್ಟತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕನಿನ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಇತ್ತು. ಡೊಂಬರು ಮೌನವಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಡೊಂಬಿತ್ತಿಯರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಪಿಲ್ಲಿ, ದೇಹದ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಾಗು, ಬಳುಕು, ನುಲಿಗೆಗಳಿಂದ ರೋಮಾಂಚಕರವಾದ ಚಳಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೈವೆತ್ತ ಮುದ್ದೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಚೊತೆಗೆ ಊಟದ ವಿವಿಧ ವ್ಯಂಜನಗಳ ಸಮೂಹ. ಅವಳು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಆಟವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಘರಾನಿಗೆ ಈ ತೆರನಾದ ಬಳುಕು ನುಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಕೆಲಕ್ಷಣ ಅನ್ನರಾಶಿಯ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಕೈಗಳು ಸ್ತಬ್ಧವಾದುವು.

“ಭೇಷ್ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ” ಬಘರಾನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು—ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬಂದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದಳು ತೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು ಆ ದನಿ.

ಡೊಂಬರು ಆ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಡುಗಿಹೋದರು. ಪಿಲ್ಲಿಯು ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿಹೋದಳು. ಆ ರಾಕ್ಷಸ ದೇಹ, ಆ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಸ್ತಂಭಿತಳಾದಳು. ಸುಲ್ತಾನ ಪಾವು ಪಾವುಗಳೆಲ್ಲ ತುತ್ತನ್ನು ಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ತುರುಕುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ.

ಒಂದು ತುತ್ತನ್ನು ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಬಘರಾ ಹೇಳಿದ :

“ಎಲ್ಲಿಯವರೋ?”

ಯಾವುದೇ ತುಂಬಿದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕೋಣ ದುಡುಮ್ನೆ ಧುಮುಕಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಪಿಲ್ಲಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು : “ಹುಜೂರ್, ಮಾಂಡುವಿನ ಬಳಿ ಒಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರು ನಾವು.”

“ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ನೀವು?” ಬಂದೆ ಸಿಡಿದಂತೆ ಬಂತು ದನಿ.

“ಮೇವಾಡದ ಕಡೆಗೆ ಸರಕಾರ್.”

“ಏತಕ್ಕೆ ?” ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದ ಹಾಗಿತ್ತು ಆ ದನಿ.

“ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಣಾ ಸರದಾರರಿಗೆ ಆಟ ತೋರಿಸಲು.”

“ಇಲ್ಲಿಂದ ಯಾವಾಗ ಹೊರಡುತ್ತೀರಿ?”

“ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ. ಮೋಡ ಚಮರಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.”

“ಯಾವ ಜಾತಿ?”

“ಹಿಂದೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ಎರಡೂ.”

“ಹೇಗೆ?”

“ಸರಕಾರ್, ನಾವು ಖುದಾ ಮತ್ತು ದೇವರು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ.”

“ತೋಬಾ ! ತೋಬಾ !!”

“ಮೇವಾಡದ ರಾಣಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?”

“ಚಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿತುಹುದು ಖಾವಿಂದ್.”

“ಚಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಚೊತೆ ಹೋರಾಡಿ ಸಾಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲೇ ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಅವನ ಮೇಲೂ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ. ಚಂಪಾನೇರಿನ ಗತಿಯನ್ನೇ ಅವನಿಗೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ.”

“ಅಪ್ಪಣ್ಣೆ ಜಹಾಪನಾ.”

“ಆಣೆ ಇಡು.”

“ಖುದಾನ ಆಣೆ”

“ದೇವರ ಆಣೆಯನ್ನೂ ಇಡು.”

“ದೇವರ ಮತ್ತು ಖುದಾ ಇಬ್ಬರದೂ ಆಣೆ”

ಡೊಂಬರು ಕೈ ಚೋಡಿಸಿ ಇನಾಮಿಗಾಗಿ ತಲೆ ಬಾಗಿರಿದರು.

“ದಾರಿ ಮತ್ತು ಹಾಯ್ಗಡ ತೋರಿಸು. ಇನಾಮು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ” ಬಫರ್ರಾ ಹೇಳಿದ. ಯಾರೋ ದೊಡ್ಡ ನೆನದ ಜವಖಾನವನ್ನು ಹರಿದರೋ ಎಂಬಂತೆ.

ಡೊಂಬರು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಊಟವಾದ ನಂತರ ಸುಲ್ತಾನ್ ಬಫರ್ರಾ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ. ಡೊಂಬ ತೋರಿಸಿದ ಹಾಯ್ಗಡವನ್ನು ಸಂಜೆಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನ ಸೇನೆ ದಾಟಿತು. ಆಚೆಯ ದಡದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟರು.

ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಡೊಂಬರು ತಮ್ಮ ಗುಡಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಂಡುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಕಾಲ್ಚಿತ್ತರು.

ಮದದಿನವೇ ಬಫರ್ರಾನ ಗುಡುಕಾರರು, ಬಿಲೂಚಿಗಳು* ಗುಜರಾತಿನ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಧ್‌ನಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವನು ತಕ್ಷಣವೇ ಹಿಂದಿರುಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ. ‘ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಮತ್ತು

* ಬಿಲೂಚಿಸ್ಥಾನದ ಕಡೆಯವರು

ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣಿಯ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಿಲೂಚಿಗಳ ದಮನ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಅನಂತರ ನೋಡೋಣ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ.

ವಹಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಅರ್ಧ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಅಹಮದಾಬಾದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಗುಜರಾತಿನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಬಿಲೂಚಿಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಓಡಿಸಿದ. ಸಿಂಧ್ ಪ್ರದೇಶದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಸಿಂಧ್ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಬಿಲೂಚಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಅವರು ಸೋಲನ್ನು ಅಪ್ಪಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಬಹಜನರು ಸಾವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಜನಾಗಧಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ “ಡ್ಯೂ” ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಕಡಲಪಡೆಯನ್ನು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಗುಜರಾತಿನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಘ್ರಾನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮಾಂಡವಿನ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ನೇರವಾಗಿ ಗುಜರಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ತಿರುಗಿದ.

ಪೋಟನ ತಂಡದ ಡೊಂಬರು ಮಾಂಡವಿನ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಅಡಗಿಕೊಂಡರು. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆಯುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಆ ಭಯಂಕರ ಸುಲ್ತಾನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಂಡ ರಾಣಾ ಇವರು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನ ಈಗ ಬಂದಾನು ಆಗ ಬಂದಾನು ಎಂದು ಶಂಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸುಲ್ತಾನನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ರಾಣಾನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಗಮಾಸುದ್ದೀನಿಗೆ ರಾಣಾ ರಾಯವಲ್ಲ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ ಸಮಾಚಾರ ತಕ್ಷಣ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮೇವಾಡದ ರಾಜಪೂತ ಮೊದಲು ಬಘ್ರಾನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿ, ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆದರೆ ಅವನು ಎಣಿಸಿದಂತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ- ‘ರಾಣನಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಮತ್ತು ಸುಲ್ತಾನ್ ಮಹಮೂದ್ ಕಡಿದಾಡಿ ಸಾಯಲಿ. ಅನಂತರ ಇಬ್ಬರ ಜಗಳ ಮೂರನೆಯವರಿಗೆ ಲಾಭ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಬಗ್ಗುವವನಲ್ಲ ನಾನು.’

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರೂ ಪೋಟನ ತಂಡವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದ.

ಪೋಟನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಹೇಳಿದ : “ಬೋ, ನೀನು ಬಹಳ ಚಾಲಾಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ”

“ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಹುಜೂರ್ ?” ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

ಮಟರೂ ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮದ ಆ ಹುಡುಗಿಯರ ಗುರುತು ಹೇಳಿದ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

“ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮಾಂಡವಿಗೆ ಕರೆತಂದು ನೀನು ಕೇಳಿದ ಇನಾಮು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲಸ ಹಗ್ಗು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾ. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾಂಡವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ತಂಡದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇನಾಮು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಪೋಟ ಹೇಳಿದ : “ ನಮಗೆ ಮನೆ ಮರ ಬೇಡ ಒಂದೇ ತಾವಿನಲ್ಲಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧ. ನಾವು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.”

“ಏನಾದರೂ ಮೋಡಿ, ಗೀಡಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೋ?”

“ಮೋಡಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಾವು, ಚೀಳು, ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳು ಹೇಗೆ ನಮ್ಮ ವಶವಾದಾವು?”

“ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹೋಗು ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ನಿಮಗೆ ಇವತ್ತೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಗಡ ಹಣ ಕೊಡಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಪೋಟ ಸಾಮಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದ.

೧೩

ನಶಿಸಿದ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮತ್ತೆ ನೆಲೆಸಿತು. ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರ ಉದ್ಯೋಗಿ ತಂಡಗಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವು. ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಅಳುತ್ತ ಕರೆಯುತ್ತ ಪುನಃ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಮತ್ತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿದವು. ‘ಒಂದು ಬಿರುಗಾಳಿ ಎದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಹೋಯಿತೋ’ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು ಈ ನಾಶ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಕಾರ್ಯ.

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಅಂತಪಾಲರನ್ನು ಸರಹದ್ದುಗಳ ದುರ್ಗಪತಿಗಳನ್ನು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿಡಲು ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹ ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ನರವರದ ವಿಶಾಲ ದುರ್ಗ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ತೋಮರ್ ವಂಶಸ್ಥರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇತ್ತು ನರವರ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೂರದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಹಿಂದಿ ದಕ್ಷಿಣ-ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಾಳವ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಬಲವಾದ ದುರ್ಗ ಇದೇ.

ಮಾನಸಿಂಹ ನರವರವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ.

ತೋಮರರು ನರವರ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕುಳುಕುಹಾಕಿ ಕುಳುಕುಹಾಕಿ ಕಿತ್ತೆಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕುಳುಕುಹಾಕಿ ಇದು ಮುಳುಗಿತು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂ ತೃಷೆಯಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮರೆಯಲಾದೀತು? ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರವರದ ಕುಳುಕುಹಾಕಿ ಅಂತಿಮ ವಂಶಜ ರಾಜಸಿಂಹನಿದ್ದನು. ಯಾವನದ ಹುರುಪಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಲಿಪಿ ಮತ್ತು ತೋಮರರ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಘನೀಭೂತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ದಾಟಿ ಮಾಳವದ ಗಡಿಗಾಡಿನ ನಗರ, ಚಂದೇರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾಂಡವಿನ ಸುಲ್ತಾನ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹನನ್ನು ತನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟದಿಗಾಗಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದ ನರವರದಿಂದ ಚಂದೇರಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಹಿಂದಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಚಂದೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನನ ಸುಬೇದಾರ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಗ್ಲಾಲಿಯರಿನ ಶಕ್ತಿಯು ಅರಿವಾಗಿತ್ತು ನರವದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನ ಹಾಕಿದರೆ ಹಾಕಲಿ ಎಂದು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಸಿಂಹ ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಚಂದೇರಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬೇತಾವಾ ನದಿ ಕಾಡಮೇಡುಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತ ಕೊರೆಯುತ್ತಾ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಹಿಂದಾರಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾದು ಹೋಗಿದೆ. ಹೊಸ ಚಂದೇರಿಯ ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಊರನ್ನು ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನರು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಹಳೆಯ ಚಂದೇರಿ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಚಂದೇರಿ-ಹೊಸ ಚಂದೇರಿ-ಯ ಕೋಟೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ಮಲೆಯ ಮಾಲೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ದುರ್ಗದ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಊರು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಸಾಂಧ್ರವಾಗಿತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭವನದಲ್ಲಿ ರಾಜಸಿಂಹ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗಾಯಕನಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಂಠಮಾಧುರ್ಯ ಮತ್ತು ವೀಣಾವಾದನದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ವೀಣಾವಾದನ ಕೌಶಲ, ಗಾನವೈಖರಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಾಜಸಿಂಹನ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ಗಾಯಕನಿಗೆ ಅವನಿಂದ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಬೇದಾರನಿಗೆ ಸಂಗೀತವೆಂದರೆ ಆಸಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೂ ಸಹ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗಾಯಕನ ಹೆಸರು ಬೈಜನಾಥ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಗಾಯನ-ವಾದನದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹಾಲು, ರಾತ್ರಿ ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ ಕಾಲಾಕಾಲಗಳ ಪರಿವೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಊರಿವನರು ಅವನನ್ನು 'ಬೈಜೂ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೈಜುವಿನ ಎದುರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಕಾರನ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಚಿತ್ರಕಲೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣಳಾಗಿದ್ದಳು. ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಹರೆಯದ ಹಂತವನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ಯಾರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕಡಿಮೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಲಾಖಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೈಜುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಅವಳು ಗಾಯನ-ವಾದನವನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿರುಚಿಯಿತ್ತು. ರಾಜಸಿಂಹನ ಭವನದಲ್ಲಿ ಬೈಜೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ತಂಬೂರಿಯೊಡನೆ ಅವನ ಜತೆ ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತಂದೆ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ಅವಳ ಮದುವೆಗಾಗಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಯಾರೂ ಸಿಗದಿರಲು, ತಾನು ಮದುವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳು ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹೆಸರು 'ಕಲಾ'.

ಶರದ್ರತುವಿನ ಆರಂಭ. ಚಾರು ಚಂದ್ರನ ಚಂಚಲ ಕಿರಣಗಳು ಗಿಡಗಳ ತೊಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲೆಗಳೊಡನೆ, ಎಳೆಗರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದ ಹಿಮಮಣಿಗಳೊಡನೆ ಚಿಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಶರತ್ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ ರಾಜಸಿಂಹನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೈಜೂವಿನ

ಗಾಯನ, ಕಲಾ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಮೀಟುತ್ತ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಬೈಜೂವಿನೊಡನೆ ತಾನೂ ದನಿಗೂಡಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಲಾಗೆ ಕಣ್ಣಿನೋವು ಬಂದಿತ್ತು. ಅರಿಸಿನದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕ್ಷುಣ್ಣೊಂದಿದ್ದಳು. ಬೈಜೂವಿನ ತನಿರಸದ ರಾಗಲಹರಿ ಕಣ್ಣಿನೋವಿನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮರೆಸಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ

ರಾಜಸಿಂಹನ ಆ ಸಣ್ಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅನೇಕ ಮಿತ್ರರು ಸೇರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಾರಣನೂ ಇದ್ದು, ಚಾರಣ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ತವಕುಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗಾಯನದ ಮಧ್ಯೆ ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ “ವಾಹ್ ವಾಹ್” ಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪೀಠಿಸಲು ಮುಗುಳ್ಳುಗೆ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ಚಾರಣನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪೀಠಿಸುವುದು ಅತಿಷ್ಟತೆಯೇನೋ ಸರಿಯೇ ಸರಿ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದರಿಂದ ಹಾನಿಯೂ ಸಂಭವಿಸುವುದುಂಟು.

ಗಾಯನವಾದ ಬಳಿಕ ರಾಜಸಿಂಹ ಶಕ್ತನುಸಾರ ಗಾಯಕನಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರವಿತ್ತು ಚಾರಣ ಹೇಳಿದ, “ತಮ್ಮ ಕಲೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮೆಚ್ಚನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿ ಪುನಃ ಕೈವಶವಾದಾಗ ರಾಜಸಿಂಹರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.”

ರಾಜಸಿಂಹ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡ.

“ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪರಮಾನ್ನ ನನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮನಿಂದ ಏನು ಅಭಿಸುವುದೋ ಅದೇ ನನಗೆ ಸರ್ವಸ್ವ” ಬೈಜೂ ಹೇಳಿದ.

ಚಾರಣ ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಗತ್ತನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮರೆದ : “ನರವರದ ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಇವರ ಧ್ವಜ ಹಾರಾಡಬೇಕು. ಆಗ ನಾನು ಇವರನ್ನು ‘ರಾಜ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆಗಲೆ ತಮಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಜನು ವಜ್ರವೈಷೂರ್ಯದ ಉಡುಗೊರೆಯಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ತಣಿಯುತ್ತದೆ. ಎದೆ ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಸುಖ, ಭೋಗ, ವಿಲಾಸ, ಮದಿರಪಾನ” ರಾಜಸಿಂಹನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

ಕಲಾ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಸಿ ರಾಜಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ಕಾವಿನ ಕಣ್ಣು ಬೀರಿದಳು.

ಚಾರಣ ಹೇಳಿದ, “ತೋವರರು ನರವರವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರು ರಾಜಸಿಂಹನ ಪೂರ್ವಿಕರು ಜೊತೆ ನರವರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದರು. ನರವರದ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾಹನು ಬಾವುಟ ಹಾಡುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಪೂ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.”

ಬೈಜೂವಿಗೂ ರಾಜನೀತಿಗೂ ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವಗಳಷ್ಟು ಅಂತರ. ರಾಜಸಿಂಹ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿದೊಡನೆ ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಸಿಹಿಗಿಂತ ಕೆಂಪು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

“ನಮಗೇನೋ, ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ತಾವು ರಾಜರೇ, ನರವರದ ದುರ್ಗ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ರಕ್ತ ಹೊಳೆ ಹರಿಯಬಹುದು” ಬೈಬು ಹೇಳಿದ.

ರಾಜಸಿಂಹ ಉನ್ನತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಪ್ರಾಣ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಾದರೂ ನನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಗೆ ಮರಳಿಹೋಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವುದೇ ಲೇಸು.”

ಕಲಾ ಪುನಃ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಜಾರಿಸಿದಳು. ರಾಜಸಿಂಹ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದುದನ್ನು ಅವಳು ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಾರಣ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಜ್ಞ ಹುಯ್ದು ರಾಜಸಿಂಹನ ಸೇಡಿನ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ : “ಏಕೆ ಪ್ರಾಣ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು ಕುಮಾರರೇ? ನಿಮಗೇ ಶತ್ರು ಪ್ರಾಣ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ನರವರ ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಕೈವಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರರು, ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಯಲು ಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅಂತಹ ಸಾವು ನಿಮಗಲ್ಲ, ರಾಜಪುತ್ರರಿಗಲ್ಲ, ನರಿಗಳಿಗೆ.”

ರಾಜಸಿಂಹ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಸಾಯುವೆನೆಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೂಚಿಸಿದ.

ಚಾರಣನು ಒಂದು ಉತ್ತೇಜಕ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ. “ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿ, ತಾವು ಹೋದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೈಬುವಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಂಕುಗೊಳಿಸುವುದು ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಬೈಬುವಿಗೆ ಆ ಕವಿತೆಯ ಭಾವವಾಗಲೀ, ಅದರ ಗಮಕದ ಕರ್ಕಶತೆಯಾಗಲೀ ದುಚಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕಲಾ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇಡುತ್ತ ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ರಾಜಸಿಂಹ ಬೈಬುವನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಿದ, “ಬೈಬುನಾಥರೇ ಆ ಶುಭಗಳಿಗೆ ದೂರವಿಲ್ಲ. ಅದು ಬರುವಾಗ ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬರುವ ಮುನ್ನ ತಮ್ಮ ಕಛೇರಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಆಗುವುವು. ತಮ್ಮ ಸನ್ಮಾನವೂ ಆಗುವುದು. ದೀಪಾವಳಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಅದರ ನಂತರ ದೇವತಾನ ಏಕಾದಶಿ, ಅನಂತರ ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂರ್ಣಿಮೆ, ವಿವಾಹ ಪಂಚಮೀ....”

ಬೈಬು ರಾಜಸಿಂಹನ ವಿವರಣೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಡೆ. “ಈ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಂದೇರಿಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜರು ದೊಡ್ಡ ಸಂಗೀತಪ್ರೇಮಿ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಜ್ಞರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ದೇಶದೇಶಾಂತರದ ಗಾಯಕರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನಾನೂ ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ !”

ರಾಜಸಿಂಹ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ.

ಚಾರಣ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜ ! ಅವನೇ ಅಲ್ಲನೇ ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಶತ್ರು?”

“ಶತ್ರು ನರವರವಲ್ಲವೇ?” ಬೈಜು ತನ್ನ ಅಜ್ಜಾನವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ.

“ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ನರವರ ಇರುವುದು?” ಚಾರಣ ನುಡಿದ.

ರಾಜಸಿಂಹನ ಒಬ್ಬ ಮಿತ್ರ ಹೇಳಿದ, “ಸುಲ್ತಾನ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಮಾಂಡವಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸಿದ್ಧತೆಗಾಗುತ್ತಿವೆ. ಪುಷ್ಯ ಮಾಘ ವಾಸದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಮರ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.”

ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಏನೋ ಹೊಳೆಯಿತು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ತನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ಇವರು ಹೋಗಲಿ. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಲಾಭವಿದೆ. ನೀನೂ ಹೋಗುವೆಯಾ ಕಲಾ?”

ಕಲಾ ಕತ್ತು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು: “ಹೋಗಬೇಕೆಂದೇನೋ ಇದ್ದೇನೆ. ಹಿರಿಯರ, ಗುರುಗಳ ಅನುಮತಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

ಬೈಜುವಿಗೆ ಒಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿದ.

ರಾಜಸಿಂಹನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಮೆಲುಪು ತೋರಿತು, “ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅದರಿಂದ ಬಹಳ ಉಪಯೋಗವಿದೆ.” ಅವನು ಸಂಕೇತದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಬರುವರೋ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ” ಬೈಜು ಹೇಳಿದ.

ಚಾರಣ ರಾಜಸಿಂಹನು ಒಬ್ಬರು ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಅವನ ಮಿತ್ರನೂ ಸಹ ಆಕೃಷ್ಣ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿಯಲು ತನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ. ಕಲಾ ಕೂಡ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪರಿಸಿ ಪುನಃ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ರಾಜಸಿಂಹ ಕಲಾಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಸೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

(೪)

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕೋಟೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದವರು ಗುಡಿಸಲುಗಳು ಈಗ ಯಾವುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೋಟೆಯ ಕೆಳಗೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದ್ದರು. ಆ ಮೈದಾನವು ಪೂರ್ವದ ಅಂಚಿನ ಗೋಡೆಯ ಕೆಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಟ್ಟ ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಂಬುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ವರ್ಣದ ಗಡಿಗೆಗಳು, ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಗ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಡುಗಳು ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸಾಮಂತರು, ಸೈನಿಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಬಾಣ ಬಿಡುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಜಂಗಮನೂ ಇದ್ದ.

ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆಗತಾನೆ ಪುರುಮಾಡಿದವರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಗುರಿಯಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾರಂಗತರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವರು ಚಿಕ್ಕವುಗಳ ಮುಂದಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರ

ಹಿಂದೆ ದಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆಯ ಮರಳು ತುಂಬಿದ ಮೂಟೆಗಳ ಗೋಡೆ ಎತ್ತಲಾಗಿತ್ತು- ಬಾಣಗಳ ಮೊನೆಮಾದ ತುದಿಗಳು ಕೋಟೆಗಳ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿ ಮೊಂಡಾಗಿದರಲಿ ಎಂದು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ವಿಜಯನ ಮುಂದೆ ಹಗ್ಗದಿಂದ ನೇತಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮಡಕೆ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದರು. ಮರದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಾತನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರು.

ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಜಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ನೇತಾಡಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಸುತ್ತುತ್ತ ಇರುವ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆ ಬಾತನ್ನು ಬಾಣ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.”

“ಎಷ್ಟು ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದರೆ ಗೆದ್ದಹಾಗೆ?” ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ.

“ಐದು” ಮಾನಸಿಂಹ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

“ಮೊದಲು ಮಹಾರಾಜರು !” ವಿಜಯ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

“ಮೊದಲು ಆಚಾರ್ಯರು” ರಾಜನು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕು ಪ್ರತಿವಾದ ಮಾಡಿದ.

“ಆಚಾರ್ಯರೇ ! ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದರೆ ಕೋಣ, ಆನೆಗಳ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತೀರಿ!”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾವುಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆ ಬಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳಬೇಡ ಕೊಲಬೇಡ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಶರಣರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

“ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವಾಗ ಶತ್ರುವಿನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದೂ ಯೋಚಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ?”

“ಮುಂದಿರುವುದು ಮಡಕೆ ; ಶತ್ರು ಅಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಶತ್ರುವಿನ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಲು ಕೈ ನಡುಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಎಂದೂ ನಡುಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆಗ ಶತ್ರುಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ?”

“ಅದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ಸಮಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ?”

“ಈ ಮಡಕೆ ಅಲ್ಲಾಡಿದಾಗ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರನಷ್ಟೇ ವೇಗವಾಗಿ ಅದು ತಿರುಗುವುದೇ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಾ?”

“ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲಲ್ಲ, ಹೊಲಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಕಾಟಗಳ ಮೇಲೆ, ಹಂದಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಡೆ.”

“ನವಿಲು ಚಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೂ ಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ.”

“ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಗಳಿವೆ.”

“ಅದು ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ.”

“ನೀವು ಎಂತಹ ಶೈವರು ! ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವತೆಗಳ ಸೈನ್ಯದ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಲ್ಲವೇ?”

“ಇವತ್ತು ತಾವು ಏತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಹುಡುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಂಪಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಲು ಜೋರಾಗುತ್ತದೆ, ಪುರುಮಾಡಿ.”

“ಇರುವ ವಿಚಾರ ಇದು. ನಾನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋಗಿ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇದೆ. ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನಂತೂ ನೀವು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೀರಲ್ಲವೇ?”

“ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ” ತನ್ನ ಹುಟವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ವಿಜಯ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ. “ತಾವು ನಿಜಕ್ಕೂ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಅಲಗಿಸಿ ಗುರಿ ಇಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಅನುಪಯುಕ್ತತ್ವಸಂಗದ ಮೇಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಿ.”

ರಾಜನೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ: “ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಜೋಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಗುಲಿದರೆ ತಮಗೆ ಅಂತಹಾದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಡಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ತಪ್ಪಿದರೆ ತಾವು ಬಿಡಿರಿ. ಇದೇ ರೀತಿ ಐದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುವುದು.”

ಮಡಕೆಯನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದರು. ರಾಜನು ದೃಢತೆಯಿಂದ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ ಬಾಣ ತಪ್ಪಿ ಮರಳಿನ ಮೂಟೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ವಿಜಯನೂ ಬಹಳ ಸಾಧಿಸಿ ಬಾಣಬಿಟ್ಟ ಅದೂ ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನ ಒಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಮಡಕೆಯೇನೋ ಒಡೆಯಿತು, ಆದರೆ ಮರದ ಬಾತಿಗೆ ಬಾಣ ತಗುಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಎರಡು ಸಾರಿ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಒಡೆದ. ಆದರೆ ಬಾತನ್ನು ಅವನೂ ಸಹ ಛೇದಿಸಲಾರದಾದ.

ಇತರ ಗುಂಪುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೇನೋ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಛೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗುರಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಯಾರಾದರೂ ಛೇದಿಸಿದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸಫಲತೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ವಿಜಯರು ಇತರ ಗುರಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಎಲ್ಲೂ ಸಫಲರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ವಿಜಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ: “ತುರುಕು ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾರೆ. ನಾವುಗಳು ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಿಲ್ಲುಗಾರರಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ

ಎದುರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ ಇದೆ, ಶೌರ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಇದೊಂದೇ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು.”

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತುರುಕ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುದುರೆಗಳಿವೆ. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರುವುದು. ನಾನು ದಕ್ಷಿಣದ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯದ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಬಹುಮಾನೀ ರಾಜ್ಯದ ಸುಲ್ತಾನರೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ ವಿಜಯನಗರದ ಅಪಾರ ಸೇನೆ ಈ ಎರಡು ಕೊರತೆಗಳಿಂದಲೇ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು.”

ಮಾನಸಿಕ ನಿಶ್ಚಯದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ : “ನಾನು ಈ ಎರಡು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ದೂರಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಭ್ಯಾಸ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಫೋರ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಾವುಗಳು ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುರುಕರಿಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿಯುವೆವು. ಕುದುರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ಮೇವಾಡದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಮೇವಾಡದ ರಾಣಾ ನನಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿಯರು, ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಚೆನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಲ್ಲಿದ ಬರುತ್ತೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ?” ವಿಜಯ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟ

“ಚೆನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊರತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಡಳಿತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳು ಆಹಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ವರ್ತಕರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಉದ್ಯೋಗ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅನಂತರ ಕೊರತೆ ಇರಲಾರದು.”

“ತಾವು ಭವನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು; ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು.”

“ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗಲೇ ಅಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಭವನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು, ಯಾವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣದ ಮಾದರಿ ತ್ರೈಲ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯದು ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಶಸ್ತ್ರ ಸೈನ್ಯ; ಅನಂತರ ಭವನಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು.”

“ಆಮೇಲೆ ಬೇಟೆಯೇ ? ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ?”

“ಹ್ಲ ! ಹ್ಲ !! ಹ್ಲ !!! ಏಟು ಕೊಟ್ಟೆಬಿಟ್ಟಿರಿ.”

“ಪರಿಶ್ರಮ ಪಟ್ಟಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಾಮವೂ ಬೇಕು.”

“ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಕರ್ಮವೇ ಸರ್ವಸ್ವ. ಒಂದು ಕೆಲಸದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಬೇಸರಗೊಂಡರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಡತೊಡಗಿ, ಅದೇ ನಿಜವಾದ ವಿರಾಮ.”

“ತಮ್ಮ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವುದೋ ಅನಿರ್ಮಚನೀಯ ಆನಂದದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಭವನಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಾಗ ನಾನೂ ಸಹ ಕೂಲಿಗಳೊಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದೊಂದು ಘಂಟೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಯಾವಾಗ ಹೋಗುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜರೆ ?”

“ಹ್ಲ ! ಹ್ಲ !! ಹ್ಲ !!! ಪುನಃ ಅದೇ ವ್ಯಂಗ್ಯ !!! ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎರಡು ಸಾರಿ ಬಂದು ಕೆರೆದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಬೇಗನೆ ಬರುವೆವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ಉತ್ಸಾಹ ಕ್ಷಣಿಕ. ನಾನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ”

“ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು!”

“ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರಿಸಿ-ಆಚಾರ್ಯರೇ. ನಾನು ಕೇವಲ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾ ಭಯಂಕರ ಪಶುಗಳನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕೂಲನಾಗಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಗ್ನ ದೇವಾಲಯದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆರವಾಗುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಳ್ಳಿಯ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಹೇಳಿದ್ದ?”

“ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುವುದಿಲ್ಲ!”

“ಕೇಲವು ಬೇಟೆಗಾರ್ತಿಯರ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದ?”

“ಹೇಳಿರಬಹುದು, ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.”

ವಿಜಯ ಮಾನಸಿಂಹ ಇಬ್ಬರೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರು.

ಭೋಜನದ ತರುವಾಯ ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಜಯನ ವೀಣಾವಾದನವನ್ನು ಲಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮರ್ಮಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ ವೀಣಾವಾದನನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಮೃಗನಾಗಿಹೋದ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ವಿಜಯನೊಡನೆ ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದ “ಹಿಂದಿನ ಜನರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು, ವಿಶಾಲ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ ಏನಾಯಿತು? ನಾನು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ”

“ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ !” ವಿಜಯ ವೀಣೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟು ಅಚ್ಚರಿಯ ಉದ್ಧಾರ ತೆಗೆದು

“ಅಸಾಧ್ಯವೇನು ? ಅಜ್ಜೀರಿನ ಚೌಹಾನ್ ರಾಣಿ ವಿಗ್ರಹರಾಜನು ‘ವಿಗ್ರಹರಾಜ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹರಕೇಲಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ? ಅದಾದರೋ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವದಿಸುವ ಭಾವನಾ ತರಂಗ!”

“ಇದು ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ಮಾತ್ರ. ಮುಂದಿನದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕು. ನಾನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪೂ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ಈ ಸೂಚನೆ ಈ ಅಭಿಲಾಷೆ ಕ್ಷಣಿಕ ಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದುದದೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ? . . .”

“ನೀವು ಎಷ್ಟು ಸರಸ ಸಂಗೀತಗಾರರೋ ಅಷ್ಟೇ ಸರಸ ವಾಗ್ಮಿಗಳಲ್ಲ ಆಚಾರ್ಯರೇ.”

“ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನಿಯನ್ನೇ ನುಡಿಯಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಶರಣರ ಆಣತಿ ಮಹಾಪ್ರಭು.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ಭಾವನೆ ಉದ್ದೇಶಿತವೂ ಅಲ್ಲ, ಕ್ಷಣಿಕವೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಸಂಗೀತವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.”

“ರಾಗ-ರಾಗೀಶಿಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆರೋಹೀ ಅವರೋಹೀ ಅಲಂಕಾರ ತಾನಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಸಿ, ಕೆತ್ತಿಸಿ, ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸಜೀವಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದೇನು?”

“ಈಗಲೇ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರೆ. ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ ನೀವೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಿ ಎಂದು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಸಂಗೀತ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು. ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಗವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ತನಕ ಅಷ್ಟೆ ಅನಂತರ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲಸ ನೋಡಿ.”

ವಿಜಯ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳು ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿದ. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಬಾರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ಮಾನಸಿಂಹ ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡ. ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದ.

೧೫

ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಬತ್ತದ ಫಸಲನ್ನು ಕೊಯ್ದರು. ಜೋಳ ಇನ್ನೂ ಕೊಯ್ಯಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬತ್ತವನ್ನು ಮದೆಹಾಕಿ ಬೇಗನೆ ಒಣಗಿಸಿದರು. ಒಣಗಿಸಿದ ನಂತರ ಬತ್ತ ಬಡಿದು ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟರು. ಕಂದಾಯದ ವಸೂಲಿಗಾರ ಬಂದ. ಆರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಪೂಜಾರಿ ತನ್ನ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದ. “ಹೊರಗಿನ ಲೂಟಿಗಾರರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆವು, ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಇವರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಂತೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಲೂಟಿಗಾರರು ಎಲ್ಲೆಂದಲೂ ಬರದಿದ್ದರೆ ಜೋಳ ಕೊಡಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕಷ್ಟು ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ”- ಎಂದು ರೈತರು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಬತ್ತವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಟ್ಟೆ ಕಂಚು, ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕೆಲವು ಒಡವೆಗಳು, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಒಂದೆರಡು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉಂಗುರವೂ ಕೈಗೆ ಬಂದರೆ ನಷ್ಟವೇನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಅಳಿದುಳಿದ ಬತ್ತವನ್ನು ಬೇಸಾಯದ ಮುಟ್ಟುಗಳಿಗಾಗಿ, ಬಾಣಗಳಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಗಂಡಸರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರದೇನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಬರಿಗಾಲಲ್ಲಿ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಎಷ್ಟಾದಿನ ತಾನೇ ಕಾಲ ತಕ್ಕುಹುದು? ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಬರಿಗಾಲ ಬರಿಗೈ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣು ತೇವವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಈ ಮಾತು ಗಂಡಸರಿಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳೋಣ

ಎಂದು ಕಷ್ಟಿಸಿದರು. ಹೆಂಗಸರು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹುಣ್ಣುಬಟ್ಟೆ ಮುಖ ಸಜ್ಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲಾಗದೆ ಗಂಡಸರು ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಳೆಗಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನು ಚಳಿಗಾಲ, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯವಾದರೂ ಸರಿ, ಬಾಣ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಟಲನ ಮನೆ ತುಸು ತುಂಬಿದ ಮನೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮೂವರೂ ದೃಢಕಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ತುಂಬಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಗವಿಲ್ಲ ! ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲ !! ಬಳಿಯಿಲ್ಲ !!! ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮುಂದೆ ಬಾಣವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಚರ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳನ್ನು, ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ತರೋಣವೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಣ್ಣಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬತ್ತವನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟರು. ಇನ್ನೇನೂ ಚೋಳ ಕುಯ್ಯಿಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಳಿದ ಬತ್ತವನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ, ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಲಾಖಿಯ ಕೈಗೆ ಒಂದು ಉಂಗುರ, ನಿನ್ನಿಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಒಂದು ಅಡ್ಡಿಕೆ ಇವು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂಬ ಠರಾವನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಉಂಗುರಕ್ಕೇನೂ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಸಾಗದೆಂದು ಲಾಖಿ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ಬಾಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಅಡ್ಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೊರಳು ಬಿಮ್ಮನ್ನುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನಿ ತಗಾದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ನಿನ್ನಿಯ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಬಾಣ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಲದಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳು ಲಾಖಿಗೆ ಕೆಲವು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಹೆರವರ ಒಡವೆ ತನ್ನದು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ! ಎಂದು ಲಾಖಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಲಾಖಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದು ಅಟಲನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಧೈರ್ಯ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆಯಂತೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಕೇ ಬೇಕೇ. ಅಷ್ಟು ಬತ್ತದಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?

ಅಟಲ ಪುಸಲಾಯಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ.

“ಈ ಸಾರಿ ಒಂದು ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ತುರುತ್ತೇನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ; ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ದೂರದಿಂದ ಎಸೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೆ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಬೇಡ. ಒಂದು ಭರ್ಜಿ ತಂದುಕೊಡು” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು “ನನಗೂ ಒಂದು ಭರ್ಜಿ ತನ್ನಿ. ನನಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉಂಗುರ ಬೇಡ. ಮುಂದಿನ ಸಾರಿ ಉಂಗುರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಭರ್ಜಿ, ಬಾಣ ಎರಡೇ ಸಾಕು.”

“ಅಷ್ಟೊಂದು ಬತ್ತ ಯಾರಿಗೇ ಅಂತ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ? ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೆರಡು ಉಂಗುರಗಳಾಗುತ್ತವೆ” ನಿನ್ನಿ ಸಲಹೆಯಿತ್ತಳು.

“ಆಮೇಲೆ ಏನು ಊಟಮಾಡುತ್ತೀಯೇ?” ಅಟಲ ವ್ಯದುವಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

“ಜೋಳದಲ್ಲಿ ತೆನೆ ಹೊರಟಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು, “ಹಿಮ ಬೀಳಲು ಷುರುವಾಗಿದೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿ ಹುಡುಕಿದರೆ ಸಿಕ್ಕೇಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಸೋಣ. ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಬಂದಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.”

ಅವರ ಮುಂದೆ ತನ್ನದೇನೂ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಟಲನಿಗೆ ಮನದೃಷ್ಟಾಯಿತು. ಭರ್ಜಿಯ ಮಾತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಆದರೂ ಅವನು ತೀರ ನಿರಾಶನಾಗದೆ ಹೇಳಿದ, “ಹಾಗಾದರೆ ಬಾಣ, ಬಟ್ಟೆ ಉಂಗುರು, ಅಡ್ಡೆ ಈಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಭರ್ಜಿ ಮುಂದಿನ ಘಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಬತ್ತ ಇಟ್ಟಿರೋಣ.”

“ಇಲ್ಲ ಭರ್ಜಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕೇ” ನಿನ್ನಿ ನುಡಿದಳು.

“ಭರ್ಜಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ” ಲಾಖಿ ಹಟ ಹಿಡಿದಳು.

ಅಟಲ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಊಟ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಹಾಗೆ ಆಗಲಿ.

ಬತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಪೂಜಾರಿಯು ಅವನ ಜೊತೆ ಹೊರಟ.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯದ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಗಾಯಗೊಂಡ ಕಾಟ ಸಿಕ್ಕಿದ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಕತ್ತೆ ಆಡು, ಹೋತ, ಕುಪಿಗಳೊಡನೆ ಕೆಲವು ಜನರು ಬಂದು ಇಳಿದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಂಜರಿದರು.

“ಯಾರೋ ಕಾಣೆ ಇವರು” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿಯು ಅನುಮಾನಿಸಿದಳು. “ಊಟಗಾರರಿರಲಾರರು, ಯಾರೋ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ಪರದೇಶಿಗಳು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ, ಭಯವೇಕೆ ? ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೂ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿವೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು.

ಅದು ಪೋಲಿಸ್ ಪಿಲ್ಲಿಯರ ತಂಡ. ಆಗತಾನೇ ಬಂದಿತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಜೋಪಡಿಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಅವರು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಪೋಲಿಸ್ ಮುಂದೆ ಬಂದ. ಪಿಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬಂದಳು. ನಿನ್ನಿಯ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಪೋಲಿಸ್ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ ಗುರುತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತಾಳಿಕಾಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳೊಡನೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಆಶೆ ಕೊನರಿತು.

“ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಇದೇ ಊರಿನವರೋ?” ಪಿಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೌದೆಂದು ತಲೆ ತೂಗಿದರು.

“ಊರು ಹತ್ತಿರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯೇ?” ಪೋಟಾ ಕೇಳಿದ.

ಲಾಖಿ ದೂರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು. ಅಂದವಾದ ರವಿಕೆ, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಪೈಚಾಮ ಅವಳ ದೇಹದ ಮೇಲಿದ್ದವು—ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರೂವಿನ ಹಣದ ಕಾಣಿಕೆ ಅದು. ಆದರೆ ಸೆರಗು ಹೊದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೆರಳನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಮೂಗು ಬೊಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು : “ಬನ್ನಿ, ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ, ಕೋತಿಗಳ ಆಟವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುವುದು, ಡೋಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವುದು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ ಏನು ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ?”

ನಿನ್ನಿ ನಿರ್ವಿಕಾರವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಊರು ಬಹಳ ಬಡವರು.”

ಅಷ್ಟಲ್ಲ! ಒಬ್ಬ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಡೊಂಬಿತಿ ಬಂದಳು.

“ಲೇ ! ಇವರೂ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಬಡವರು. ಪಾಪ ! ಇವರಿಂದ ಏನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ? ಇವರಿಂದ ಏನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಆಟ ತೋರಿಸೋಣ. ಬಾ ಮಗು ! ಒಳಕ್ಕೆ ಬಾ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀತಾಫಲಗಳಿವೆ. ಬಹಳ ಸಿಹಿಯಾಗಿವೆ. ತಿನ್ನುವಿರಂತೆ.”

ನಿನ್ನಿ, ಲಾಖಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು.

ಪಿಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣ ಪೈಟಿ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಚ್ಚೆಂಯಿಂದ ಗವನವಿಟ್ಟು ಅವಳ ದೇಹದ ಬಾಗು ಬಳಕುಗಳನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

ಏದುತ್ತಾ ಪಿಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು.

ಅವಳು ಬಹಳ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. “ಬನ್ನಿ, ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ, ಕೋತಿಗಳ ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ.”

ಪೋಟಾ ಕೇಳಿದ, “ನೀವು ಎಂದಾದರೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀರಾ?”

ಲಾಖಿ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಮೈಕುಟ್ಟನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ನುಡಿದಳು :

“ಎಂದೂ ನೋಡಿಲ್ಲ.”

“ಎಂದಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದೀರಾ?”

“ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಗೋ ಬನ್ನಿ, ಈಗಲೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ ನಾವು ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದೇವೆ ಆದರೂ, ನಿಮಗೆ ಈ ಮೋಡಿ ಆಟ ತೋರಿಸೋಣ ಅಂತ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಆಸೆ.”

“ಆಟ ನೋಡಿ, ಸೀತಾಫಲ ತಿನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ ಕುದುಗಳಿರಾ ! ಇಲ್ಲಿಗೆ !” ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿ ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದಳು. ತನ್ನ ಕುಣಿತ ನೆಗೆತಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಕ್ಕನ

ಬೆರಗಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು, ಚೂರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಸು ಗ್ಲಾನಿಯಾಯಿತು.

ಅವಳು ಕೇಳಿದಳು, “ಈ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ?”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು. ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಇತ್ತಬಂದೆವು.”

“ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತೀರಾ ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ? ಯಾವ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತೀರಿ ? ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಮಿಡಿಬಿಲ್ಲಿನಿಂದಲೇ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆ” ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಹಕ್ಕಿಯನ್ನಂತೂ ನಾವು ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆದೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಲಾಖಿಯು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದಿದ್ದಳು.”

“ಇವರ ಹೆಸರು ಲಾಖಿ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಮಗು ?” ಪೋಟ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೋರೆ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಕೊಂದಿದ್ದುಂತಾರೆ, ಇವರನ್ನು ‘ನಿನ್ನಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ‘ವ್ಯುಗನಯನಿ.’”

ಪೋಟಾ ಯೋಚಿಸಿದ, “ನಾವು ಕೇಳಿದ ವರ್ಣನೆಯ ತದ್ವ್ರತ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳೂ ಸಹ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತರ ವಯಸ್ಸಿನವಳಿರಬಹುದು.”

ಡೊಂಬರ ಸಮೂಹ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಬೇಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು ಅದು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಅಪೂರ್ಣವಾದ ಬೇಲಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ನಡು ವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬರಿತಿ ಕುಕ್ಕಿಯಿಂದ ಎರಡು ಮಾಗಿದ ಸೀತಾಫಲಗಳನ್ನು ತಂದಳು. ನಿನ್ನಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪದೆ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವು ಏನನ್ನಾದರೂ ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಆಮೇಲೆ ನೀವು ಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ.”

ನಡು ವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬರಿತಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಳು. “ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಲಾಯಕ್ಕಾದವರು ! ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮಂಚಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವಂತವರು. ದಾಸಿಯರು ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರಲಿ. ನೀವು ಅಷ್ಟಣೆ ಮಾಡಬೇಕು, ನಾವು ಕೇಳಬೇಕು. ಗುಲಾಬಿ ತಾವರೆಗಳಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ ಇವರ ದೇಹ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ರಾಜರು ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಎಂದಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸೀತಾಫಲಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಮರೆಯಬೇಡಿ. ನೀವು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತಂದು ಕೊಡುವಿರಂತೆ ನಾವು ಬೇಡವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ, ರಾಣಿಯರಾ !”

ನಿನ್ನಿಗೆ ಆ ಡೊಂಬಿತಿಯ ಭಾಷೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಲಾಖಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. “ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆ ನಿನ್ನಿ, ತೆಗೆದುಕೋ, ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ ತೆಗೆದುಕೋ. ಆಗ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡರಷ್ಟು ತಂದುಕೊಡೋಣ.”

ಡೊಂಬರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮರುವಾತಾಡದೆ ನಿನ್ನಿ ಒಂದು ಸೀತಾಫಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಲಾಖಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಅವರು ಸೀತಾಫಲವನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೋತಾ ಕುಕ್ಕಿಯಿಂದ ಒಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದ. ಎರಡು ಹಗ್ಗದಂತಿರುವ ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು ಆ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ. ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಎಳೆದು ನೋಡಿದ. ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿಯ ಸನ್ನೆಯಂತೆ ಪಿಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆರಡು ಸೀತಾಫಲಗಳನ್ನು ತಂದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೊಂಬಿತಿಯರ ಆದರ ಪೂರ್ವಕ ಒತ್ತಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಇನ್ನೂ ಆ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತಿಗೆ ಡೋಲು ನೇತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪೋತಾ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಅವರಿಬ್ಬರು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಅವನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಪಿಲ್ಲಿ ಕುಣಿದುಕುಣಿದು ಹಾರಿ ನಿರ್ಜಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಪೋತಾ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೃಢತೆಯಿಂದ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದಿತ್ತ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಪಿಲ್ಲಿಯ ಗಾನ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಜತೆಗೂಡಿಸಲು ಅವನು ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಡೋಲನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ನಿನ್ನಿಯ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಕದಗಿ ನೀರಾಯಿತು. ತುಸುಕ್ಷಣ ಅವಳ ಗಾಯನ ರುಚಿಸಿತು. ಆದರೆ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಲಾರದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಅಂದಗಟ್ಟುವಿಕೆ ಕಂಡಿತು. ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಂಗಸರು ಇಷ್ಟೊಂದು ಲಜ್ಜೆಗಟ್ಟು ವರ್ತಿಸುವರೇ?

ಲಾಖಿಗೆ ಅವಳ ಗಾಯನ, ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀರಸತೆಯಾಗಲೀ, ರಸಾಭಾಸವಾಗಲೀ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನ ಪೋಟಿನ ಸಂತುಲನ ಮತ್ತು ವಿಲಕ್ಷಣ ಲಾಘವಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು, “ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುಲ್ಲೇ? ಏಕೆ ಆಗಲಾರದು ? ಈ ದೊಂಬಿತಿಯಂತೆ ಪೈಟಿ ಹೊಡೆಯಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಆ ಡೊಂಬನ ಹಾಗೆ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲಂತೂ ನಡೆಯಬಹುದೋ ? ಖಂಡಿತ ನಡೆಯಬಲ್ಲೆ. ಅಂಗಸಾಧನೆ, ಉಸುರು ಹಿಡಿತ ಎರಡರಿಂದ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಹಗ್ಗ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಕಾಡಿನಿಂದ ಬಿದಿರು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇವತ್ತೇ ಚೂರಿಯಿಂದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಗಳುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ

ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಬೇಟೆ ಸಿಗುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಡೊಂಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡೇ ಬಿಡಬೇಕು.”

ಡೊಂಬ ಆಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ಕೇಳಿದ, “ಮಗು ! ಹೇಗಿತ್ತು?”

ನಿನ್ನಿ ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು. ಲಾಖಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ನೀವು ಇರುತ್ತೀರಿ ಇಲ್ಲಿ?”

“ಯಾವುದೂ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ. ಈಗ ತಾನೇ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಹೊಳೆಯ ಆಸರೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೇವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳೇನೋ ಚಿಕ್ಕವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಗ್ಲಾಬಿಯರ್ ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಎಂದಾದರೂ ಆಟ ತೋರಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನೀವು ನಿತ್ಯವೂ ಬನ್ನಿ. ನಿಮಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಆಟವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈಗ ಎಷ್ಟು ಮಹಾ ತೋರಿಸಿದ್ದೇವೆ? ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಟಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ತಮಾಷೆ ಆಟಗಳಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಊರಿಗೂ ಬರುತ್ತೇವೆ ನಾವು.”

ನಿನ್ನಿ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ತಣ್ಣಗೆ ಎರಚಿದಳು, “ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಆಟಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಹಾಸಿ ಹೊದಿಯುವಷ್ಟಿದೆ.”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಳು, “ಮಗು, ನಾವು ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ ? ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ ? ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಸಾಲದೇ ? ಬರುತ್ತಾ ಇರಿ. ನನ್ನಾಣೆಗೂ ಬರುತ್ತಾ ಇರಿ ಮಕ್ಕಳಿರಾ! ಬೇಟೆ ಹೇಗೆ ಆಡುತ್ತೀರಿ ! ಬೇಟೆಯಾಡುವುದು ಗಂಡಸರ ಕೆಲಸ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಟ ಮೃಗಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೊರಕಲು, ಕಮರು, ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳು ! ಅಬ್ಬಾ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ! ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮಗಳ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳಿರಬೇಕು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಡಾಬು ಇರಬೇಕು. ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಲ್ಲದೆಯೇ ಹಾಗೆಯೇ ಬನ್ನಿ. ಅದೇ ಚೆನ್ನ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಎದೆ ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಮಿಸುಕಿದಳು, ಮುಗುಳುನಗೆ ಬೀರಿದಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಅದು ಅಪಹಾಸ್ಯಕರವಾದ ಹೊಲಸಿನಂತೆ, ಮುಗ್ಗಲುಗೇಡಿತನದಂತೆ ತೋರಿತು. ಗ್ಲಾನಿ, ಕೋಪದಿಂದ ನಿನ್ನಿಯ ಮುಖ ಕೆಂಡದಂತಾಯಿತು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವು ಈಗ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ನಿಮಗೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇವೆ.”

ಪೋಟ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದ, “ನಮಗೂ ಬಾಣ ಬಿಡುವುದು ಗೊತ್ತು. ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಬಬ್ಬರನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಮೂವರು ಲೇಸು. ಮೂವರಿಗಿಂತ ನಾಲ್ವರು ಲೇಸು.”

ಲಾಖಿ “ಅಸ್ತು” ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ತಕ್ಷಣ ನಿಷೇಧಿಸಿದಳು. “ಬೇಟೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಇಬ್ಬರು ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೆಬ್ಬರು ಬಂದರೋ, ಅವಾಗ ಬೇಟೆ ಹಾಕಾಯಿತು. ನಾವು ಯಾರನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಸಹ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ?

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತು ಹೋದರು.”

“ಯಾವಾಗ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ?”

“ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಒಳ್ಳೆಯದು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವಿಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ಬೇಟೆಗೆ. ಆದರೆ ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಳವದ ಬೆಲ್ಲ ಇದೆ. ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಕೇಳಿದಳು, “ನೀವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?”

“ನಾವು ಮಾಳವದ ಒಂದು ಕಾಡಿನಿಂದ ಬಂದೆವು. ನಮ್ಮಂತಹ ಪರದೇಶೀಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಮರ ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿ ಗುಡಾರ ಹಾಕಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆ.”

ಲಾಖಿಗೆ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಧಳಧಳಿಸುವ ಬಹುಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಇವರಿಗೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು?”—ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಿಮ್ಮ ನಾಲ್ಕು ಸೀತಾಫಲಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು.”

ನಡು ವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾಡಿನಿಂದ ಕೊಯ್ದು ತಂದಿದ್ದೇವೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡಿನ ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ದೊಂಬರ ಹರ್ಷದ ಹೊನಲು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ನಡು ವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಚ್ಚಿಬ್ಬ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ತಡೆದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವರಿಗೆ ಮೋಡಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುವ ಆಟವನ್ನು ತೋರಿಸಿ.”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ದೊಂಬಿತಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಾರಿಯಲ್ಲ ಬೊಗಸೆಗಂಗಳವಳ ಅಣ್ಣ ಬರಲಿ, ಆಮೇಲೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಅವಳ ಹೆಸರು, ಮೃಗನಯನಿ ಅಂತ. ವರೆತುಬಿಟ್ಟೆಯಾ ?”

“ನುಮ್ಮನೆ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು ಹೊತ್ತು ಕಳೆದಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ! ನೀನೇನು ಬಲ್ಲೆ ? ನಾನು ಹಾಲು ಕುಡಿದಿರುವಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ನೀನು ಕುಡಿದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬೇಕಾದರೆ ವರೆಯುತ್ತೀಯಾ. ನಾನು ವರೆಯುವುದಿಲ್ಲ” ದೊಂಬಿತಿ ಭರ್ಷನೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ವರೆಯುವುದಿಲ್ಲ” ಪಿಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯನೆಯಿತ್ತಳು.

“ಇಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಾಣದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನಯನಿಯ ಅಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓಡಾಡು. ನೋಡು, ಅವನ ಮುಂದೆ ಸೆರಗು ಹೊದ್ದುಕೋ. ಆಗಲೇ ಅವನು ನಿನ್ನ ವಶವಾಗುವನು. ಹೀಗೆಯೇ ಅರೆಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ನಿಂತರೆ ಕೆಲಸ ಕೆಡುತ್ತದೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಡಿಗುಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದಳು. “ಗಂಡಸರನ್ನು ಬಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಯ-ಎಂದು ನೀನೇ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ, ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ!”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಹೇಳಿದಳು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗಂಡಸಿನ ಮನ ಕದಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಅವನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡು. ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡುವೆಯಂತೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳ ಅಣ್ಣನನ್ನು . .” ಅವಳು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡದೆ ಕಣ್ಣಿನ ಒಂದು ಅರೆನೋಟದಿಂದ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಟದ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ಪೋಟ ತುಸು ಗಡುಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ, “ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು ಪಿಲ್ಲಿ! ನಾಯಕಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.”

ತಕ್ಷಣವೇ ಪಿಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಸಂಜೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವರು ಮರದ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಿ ಸಾಮಾನುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯ ನಂತರ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಬಂದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಹಂದಿಯನ್ನು ನೇತುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಎರಡೂ ಚಿಕ್ಕವು. ನಿನ್ನಿಯವರು ತುಸು ದೊಡ್ಡವಾಗಿತ್ತು ಬಿಲ್ಲು ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಟೆಯ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯ ಡೊಂಬರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಪೋಟನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಮಯಸ್ಕ ಡೊಂಬಿತಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲುಗಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಅವರು ಭೀಮತೆಯೇ ಮೈಯೆತ್ತಿ ಬಂದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಅವರು ಬೇಟೆಯನ್ನು ಕಾಡು ಹೊಂಬಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಲಾಖಿಯ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನಿನ್ನಿ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿದಳು. ತನ್ನದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

ಡೊಂಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: “ಇದು ನಿಮಗೆ ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ ತಾನೆ ಇದನ್ನು?”

ಡೊಂಬರಿಗೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹರ್ಷ ಮೂಡಿ ಮಿನಗಿತು. ಅವರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೇಲಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೀತಾಫಲವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಸೀತಾಫಲ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಿಂದದ್ದಾಯಿತು ! ಮತ್ತೆಂದಾದರೂ ನೋಡೋಣ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೊಂಚ ಅಕ್ಕಿಬಿಲ್ಲ ಕೊಡುತ್ತೀರಾ ? ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ?”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಡೊಂಬಿತಿಯ ಮತ್ತು ಪಿಲ್ಲಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರಟಿತು “ಖಂಡಿತ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ.”

ಪೋಟ ಹೇಳಿದ, “ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ. ಒಳ್ಳೆ ಬನ್ನಿ.”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿಯ ಕೆಲಸ ಬೇರೆ ಉಳಿದಿದೆ.”

ಡೊಂಬಿತಿ ಮತ್ತು ಪೋಟಾ ಬೇಲಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಓಡಿದರು. ಆರು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಉಂಡೆ ಬೆಲ್ಲ ತಂದರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಇದು ಬಹಳ ಜಾಸ್ತಿ ! ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೇಡ.”

“ಇಲ್ಲ ಮಗು,” ಪೋಟ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ, “ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಹಾ ಇದೆ? ನಿಮಗೆ ದಾನ ಅದು. ಭೇಷ ! ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ ! ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೂರವೀರರೂ ಹೀಗೆ ಹೊಡೆಯಲಾರದು.”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಹೇಳಿದಳು. “ತೊಗೋ, ತೊಗೋ ನಾವು ಇನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವುದು ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿಯಲ್ಲವೇ?”

“ಹೌದು,” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಕೊಂಡಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಳು, “ನಾಳೆ ಪುನಃ ಬನ್ನಿ. ನಾವು ತುಂಬ ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ. ದೂರದೇಶದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ.”

“ಆಗಲಿ” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಡೊಂಬರು ತಮ್ಮ ಬೇಲಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು.

ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಹೇಳಿದಳು, “ಪಿಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಣತನದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕು, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಘಾಟಿ ಹುಡುಗಿ ಇದ್ದಾಳಲ್ಲಾ ನಿನ್ನಿಯೋ, ನಂಬಿನಿಯೋ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಷಾರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಇಬ್ಬರು ಆಳುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಒಡವೆ, ರೇಶ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆ

ಬೇಗನೆ ತರಲಿ. ಬೆಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿ. ಆಮೇಲೆ. . .”
ಉಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಅವಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಪೋಟ, ತನ್ನ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹುರಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ.

ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: “ನೀನು ಬಹಳ ಸುಳುವು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ನೆಪದಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಬರಹೇಳು. ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರೂ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾದಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಗೊತ್ತೇ?”

“ಯುವಕರ ಮೇಲೆ.”

“ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮಂಕುತನ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಯಾವಾಗ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತದೋ ಕಾಣೆ. ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಫಳ ಫಳಿಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಒಡವೆಗಳಿಗೆ ಮಾದಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಲೂ ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಧರ್ಮ, ನಂಬುಗೆ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೆ ತಮ್ಮ ಯೌವನವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಗಂಡಸರ ಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಸರದಿ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಈ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗಾಗಿಯೇ. ಯಾವ ಯುವಕನ ಹತ್ತಿರ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ಎಷ್ಟೇ ಸುಂದರನಾಗಿರಲಿ, ಅವನ ಕಡೆ ಈ ಹೆಂಗಸು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವುದೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ.”

“ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ನಾನು ಅಂತ ಹೇಳು.”

“ಆಟಪಾಟಗಳಿಗೆ ಇವರು ಮಾದಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಆಟದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಫುರುಡು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಡವೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಒಡವೆ ಕೊಡುವೆಯಂತೆ. ಸಮಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ-ತಿಳಿಯಿತೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು?”

“ಹೂಂ”

“ಇವರ ಅಧವಾ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಒಬ್ಬಳ ಅಣ್ಣ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಮೇಲೆ ಒಲುಮೆಯ ಹೊನಲನ್ನೇ ಹರಿಸು. ಅವನನ್ನು ಈ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಮೀಪ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಳವದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ, ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಮಾಂಡುವಿನಿಂದ ಸಹಾಯ ಬಂದರೆ, ಆಯಿತು ಅನ್ನು ಕೆಲಸ !”

“ಸರಿ.”

“ಜ್ಞಾನವಿರಲಿ. ಈ ತಂಡದ ನಾಯಕಿ ನನ್ನ ನಂತರ ನೀನೇ ಆಗುವೆಯಂತೆ.”

೧೭

ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ನಂತರ ಲಾಖಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗಳುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚು ಒಂದು ಸೇದುವ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಳು.

“ಆ ಡೊಂಬ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ನನಗೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದೋ, ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡುತ್ತೇನೆ” ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು.

“ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಡವೇನು? ಯಾವಾಗ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ?”

“ನೀನು ಮಾಡು, ನನ್ನ ಬಂಗಾರದ ನಿನ್ನಿ”

“ನಾನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ನೀನು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೀಯೇನು?”

“ಇವತ್ತಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಂದಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ‘ನಾದಿನಿ’ ಎಂದು ಕರೆ.”

“ಹೂ-ಊ, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಒಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಡು ಸಾಕು. ನಿತ್ಯವೂ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಸೋಮಾರಿ ಅಂತ ಜಗಳ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ.”

“ಹೋಗಲಿ, ಇವತ್ತಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲಿನಿಂದ ನೀನೇ ಮಾಡುವೆಯಂತೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಡು.”

“ನಾದಿನಿಯವರೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ.”

“ಇಗೋ, ತೋಗೋ ಅತ್ತಿಗೆ”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನಗೆಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು.

ನಿನ್ನಿ ಅಡಿಗೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಲಾಖಿ ಡೊಂಬನ ಹಾಗೆ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡಲು ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಬೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಹಗ್ಗವೇನಾದರೂ ಸಡಿಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಬಿಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವವರೆಗೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳು ಸಾಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದೂಬಿಟ್ಟಳು. ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿಹೋದಳು. ನಿನ್ನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ-ವಿದುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಒಂದೇ ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನಾನೂ ಸಹ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುಲೆ ಎಂದು ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚುಲೆ”

ನಿನ್ನಿ ಅವಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದಳು, “ಹೌದು ಹೌದು. ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು? ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀಯಾ. ಅನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕಿ ಬಹಳ ದಪ್ಪ ಈ ಅಕ್ಕಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಇವತ್ತು ಬೆಲ್ಲ ಕೂಡ ಇದೆ. ಅಣ್ಣ ಬಂದರೆ ಪಾಯಸಮಾಡಿ ಹಬ್ಬದ ಹಾಗೆ ಮಾಡೋಣ. ಬಾ, ಊಟಮಾಡೋಣ.”

ಇಬ್ಬರೂ ಆ ರಾತ್ರಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಕುಳಿತು ಒಂದೇ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿದರು. ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಲಾಖಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿದ್ರೆಹೋದಳು. ಯಾವಾಗ ಬೆಳಗಾದೀತು, ಯಾವಾಗ ಡೊಂಬರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೇನು ? ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ದನಗಳನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ

ದನಗಾಹಿಯ ಜೊತೆ ಮೇಯಲು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂಬ ಕಾತರತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು. ನಿನ್ನಿ ಜೋಳದ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಾ ಎಚ್ಚುಹಾಕಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚಿಸಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು.

ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ದನಕರುಗಳ ಮೇವಿಗೆ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿ ತಂಗಳು ಉಂಡು ಡೊಂಬರ ಡೇರೆಗೆ ಹೋದರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ಚೂರಿಗಳಿದ್ದವು.

ಡೊಂಬರು ಬಹು ಆದರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಮತ್ತು ಪಿಲ್ಲಿ ಜಮಖಾನ ಹಾಸಿದರು. ಅವರ ಉತ್ಸಾಹ ಕೇಳಬೇಕಾಗೇ ಇಲ್ಲ ಅದು ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಡೆ ಮುಡಿ ಹಾಸುವಷ್ಟು ಇತ್ತು.

ಲಾಖಿ ಹಗ್ಗದ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಡೊಂಬ ಗಳುಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಎಳೆದು ಕಟ್ಟಿದ ಕತ್ತಿಗೆ ಡೋಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹಗ್ಗದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಪಿಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಹೆಚ್ಚುಕೊಂಡನ್ನು ಹೊದ್ದು ಬಂದಳು. ಪೋಟ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡತೊಡಗಿದ. ಪಿಲ್ಲಿ ಹಾವ-ಭಾವದೊಡನೆ ಕಣಿವೆ, ಹಾಡತೊಡಗಿದಳು.

ನಿನ್ನಿಯ ಮನಸ್ಸು ಆ ಹೆಚ್ಚು ಮೇಲಿನ ಕುಣಿತ ಡೋಲಿನ 'ಡುಬು ಡುಬು' ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಬೇಸರಗೊಂಡಿತು. ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸು ಆ ಹೆಚ್ಚು, ಡೊಂಬನ ಆಕಾಶ ನೃತ್ಯದತ್ತ ಹರಿದಾಡತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆ ಡೊಂಬನ ನೃತ್ಯದ ತೊಕದ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದಳು. ಡೊಂಬ ಜೋರಾಗಿ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಡೋಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಓಡಾಡತೊಡಗಿದ. ಲಾಖಿ ಅಚ್ಚೆಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಂಡಳು, "ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಲಿಯಬೇಕು? ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಭರ್ಜಿಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನರಿತರೆ ಹಂದಿ, ಕೋಣಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಅದು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲು."

ಡೊಂಬ ಆಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದ.

ಲಾಖಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೊರಟಿತು, "ನಾನೂ ಈ ಆಟವನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದೋ?"

"ಅಗತ್ಯವಾಗಿ" ಎಲ್ಲ ಡೊಂಬಿತ್ತಿಯರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಟಿತು.

ನಿನ್ನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಇದ್ದ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇಲ್ಲದವರು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕುತೂಹಲ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೆಳಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೋ, ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು.

ಪೋಟ ಹೇಳಿದ, "ಬಹಳ ಬೇಗನೇ ಕಲಿಯುವೆ ನಿನ್ನ ಮೈ ಬಹಳ ತೆಳುವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಬೇಕಾದರೆ ಪುರುಷಾಡುಬಿಡು."

ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇಂದು ಒಂದು ಕಾಟಿಯನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಹುಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಒಳ್ಳೆಯ ಚರ್ಮ, ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಲೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಬನ್ನಿ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ನಿನ್ನಿಯೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಡೊಂಬರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡರು. ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕಡೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರು. ಪಿಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಡಿಸಿಲಿನೊಳಕ್ಕೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಇತರ ಡೊಂಬ ನಾರಿಯರು ಹೊರಗೆ ಉಳಿದರು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೇಶಾರಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಬಹುಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಳು. ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಿ, ಬಣ್ಣಿಸಿ, ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೊಗಳತೊಡಗಿದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಇಂತಹ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಬಣ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಬೆರಗುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಿನ್ನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು, “ಈ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ, ನಮಗೂ ಬಹುದೂರ ಅದನ್ನು ತೋಪ್ಪುಕೊಂಡು ನಾವೇನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತೋಪ್ಪು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಹಚ್ಚಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ ಒಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿದರೆ, ಆಯಿತು ಅದರ ಕೆಲಸ, ಪರ್ ಅಂತ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಡೊಂಬಿತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಮ ! ರಾಮ! ರಾಮ! ಎಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆಗೇಟುವಳು ಈ ಪಿಲ್ಲಿ?”

“ತುಂಬ ಬೆಲೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ!” ಲಾಖಿ ಬೆರಗುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ಹೌದು, ತುಂಬ ಬೆಲೆ” ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ? ಯಾರಾದರೂ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರೇನು?”

“ಮತ್ತೇನು? ನಾವು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇದನ್ನು? ಇಂತಹ ಬಟ್ಟೆಗಳು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುವುದು.”

“ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವು?”

“ಮಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ. ರಾಣಿಯರು ತೊಡುವಂತಹ ತೊಡುಪುಗಳು ಇವು. ಮಾಂಡೂವಿನ ರಾಣಿಯರ ಮುಂದೆ ನಾವು ಆಟವಾಡಿದೆವು. ಅವರು ಸಂತೋಷವು ಇನಾಮು ಕೊಟ್ಟರು.”

ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ದನಿಗೂಡಿಸಿದಳು, “ಮಗೂ, ರಾಜ ಹೇಗಿದ್ದಾನೇ ಅಂತೀಯಾ, ಇಂದ್ರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಂದ್ರ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ,

ವಜ್ರ ವೈಡೂರ್ಯಗಳಿವೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅರಮನೆಗಳಿವೆ. ಅವನು ಇವಳ ಆಟ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗಿಬಿಟ್ಟು ಮುಗ್ಧನಾಗಿಬಿಟ್ಟ.” ಪಿಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನಾಣದ ನಗೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. ಲಾಖಿಯೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. ನಿನ್ನಿಗೂ ನಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ; ಆದರೆ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಆ ನಗೆಯನ್ನು ತುಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೇಕೊ ಕಾಣೆ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಒಲುಮೆ ಉಕ್ಕುಲಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನಂತೂ ಆಟದ ಮಧ್ಯೆ ಕುಣಿಯುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿತ್ಯ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತೊಗೊಳ್ಳಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದನ್ನು.”

ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇದು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಾತು ನಿನ್ನಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ನಾಟಿತು. ಲಾಖಿ ಆಕಾಶ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೊಡನೆಯೂ ಮನಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು, “ಇರಲಿ, ಈಗ ಏನೂ ಬೇಡ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬರಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡುವ. ಅದಲ್ಲದೆ ಈಗ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ತಾನೇ ಏನಿದೆ?”

“ನಿಮಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ ?” ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಕೇಳಿದಳು.

“ಇಲ್ಲ” ನಿನ್ನಿ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅವಳು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಳು, “ಎಲ್ಲಾದರೂ ಮಾತಾಗಿದೆಯೇನು?”

ಲಾಖಿಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. ನಿನ್ನಿ ದೃಢತೆಯಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಳು, “ಅದೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷುಣ್ಣಿಗೊಂಡು ನಿಮಗೇನು?”

ಲಾಖಿ ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು, “ಇಲ್ಲ, ಮದುವೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೀ, ಇವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದರು.”

ನಡುವಯಸ್ಕಳಿಗೆ ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು. “ಅಲ್ಲೇ, ಹೌದೇ. ನೀವೇನು ಕಡಿಮೆ ರೂಪವತಿಯರೇನು? ಎಷ್ಟು ಚಲುವೆಯದು? ಎಷ್ಟು ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದೀರಿ? ವನದೇವತೆಯರ ಹಾಗೆ ಇದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮದುವೆ ಯಾರಾದರೂ ರಾಜರೊಡನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೈನೋಡಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ಜ್ಯೋತಿಸಿಗಕೂ ಹೇಳಲಾರದುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಯಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ರಾಜಧಾನಿಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೈದ್ಯರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಹಾವು ಕಡಿದರೆ ಬೇರಿನಿಂದ, ಮಂತ್ರಹಾಕಿ ಕ್ಷೂಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನು ಇಳಿಸಬಲ್ಲೆವು.”

ನಿನ್ನಿ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆ ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಲಾಖಿ ತನ್ನ ಕೈನೀಡಿದಳು.

ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹಸ್ತದ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಫಲ ಹೇಳಿದಳು, “ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೀಯೆ. ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಿತಿವಂತನ ಕೈಹಿಡಿಯುತ್ತೀಯೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ನಡುವಯಸ್ಸಿನವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಕೋಚವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು, “ನೋಡು ಬೇಕಾದರೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಬಹುಬೇಗ ನಿಜವಾಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಎಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಕೈ ತೋರಿಸು, ನೋಡೋಣ, ಮೃಗನಯನೀ.”

ನಿನ್ನ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಕೈತೋರಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಳು. ನಡುವಯಸ್ಕಳು ಅದನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಮಗು, ನೀನು ತುಂಬ ಅದೃಷ್ಟವಂತೆ. ರಾಜನಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡ ಮಹಾರಾಜನ ಕೈಹಿಡಿಯುವೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಸುಳ್ಳಾದರೆ, ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಹಿರಿದು ಬಿಸಾಡು.” ನಡುವಯಸ್ಕಳು ತನ್ನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ನೀಡಿ ಪುನಃ ಒಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು. ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಕೊಳೆ ಕಟ್ಟಿತ್ತು.

ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆ ಕೌತುಕವನ್ನು ಕಂಡು ನಗೆ ಬಂದಿತು.

ಲಾಖಿ ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದಳು, “ಯಾವ ರಾಜ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಇವರಿಗೆ?”

“ಮಗಳೇ, ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳಿವೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಈಗ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟು, ಪೂಜೆಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಕ್ಕುಕ್ಕದಲ್ಲೇನೋ ರಾಜ್ಯಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರ್, ಕಾಲಬಿ, ಮಾಳವ, ಮೇವಾಡ, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟಿವೆಯೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಿ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದೇಶದ ಹೆಸರುಗಳು ಕೂಡ ಜ್ಞಾಪಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಾಗ “ಮಾಳವ”ವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಡುವಯಸ್ಕಳು ಹೇಳಿದಳು, “ಈಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಮೂರು ಜನರೂ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಇರಿ.”

“ನಾವುಗಳು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ತಡೆದಳು, “ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಆತುರ ? ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇದೆಯಲ್ಲಾ?” ನಡುವಯಸ್ಕಳು ಇತರ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

“ಇವಳು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು?” ನಿನ್ನಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಇವಳು ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ಮುಖಂಡಳು. ಇವಳದೇ ಎಲ್ಲ ಆಡಳಿತ.”

“ಹೆಂಗಸು ಮುಖಂಡಳು ! ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನಲ್ಲ ಅವನಿರಬಹುದು ಮುಖಂಡೆ!”

“ಹೊರಗಿನವರೊಡನೆ ಅವರೇ ಮಾತುಕತೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಆಡಳಿತವೆಲ್ಲಾ ಇವಳದೇ. ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸರದೇ ಮಾತು, ಆಡಳಿತ.”

“ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು ಇವರು?”

“ನಮ್ಮ ತಾಯಿ. ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವವರು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮನೆಯವರು.”

“ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇನು?”

“ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಯವೂ ಆಗಿಲ್ಲ ನೀನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ ಮದುವೇನಾ? ನಿನ್ನ ತಂಗಿ?”

“ತಂಗಿಯಲ್ಲ ಸೇಹಿತಳು.”

“ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ ಮದುವೇನಾ?”

“ಹೋಗೇಮ್ಮ.”

“ಹೋಗೇ ಅವು ಎಂದರೆ ಹೇಗೆ? ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹರೆಯದ ದಿನ ಇದೇ ಆಟ, ಪಾಟ, ಊಟ, ತಿಂಡಿಗಳ ಕಾಲ.”

“ಊಟ ತಿಂಡಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಆಟಪಾಟವೂ ನಿಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಈಗ”

“ಇದೂ ಒಂದು ಊಟನೇ, ಆಟವೇ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಸುಖ ಇದೆ! ಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ನಾಯಕಿ ಹೇಳಿದಳಲ್ಲಾ ಅಂತಹ ಗಂಡು ಹುಡುಕಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಈಗ ನಾವು ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹಿರಿಯರದು. ಅವರು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಬಂದಾಗ ಆ ಚರ್ಚೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ನಡಿ ಹೋಗೋಣ.” ಅವಳೂ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು.

“ನಾಳೆ ದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತೇವೆ ಬೇಕಾದರೆ. ನಾನು ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಇವಳಿಗೆ ಕೆಲೆ ಹೇಳು” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಏನಾದರೂ ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ನಿಮಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಡೊಂಬರು ಅವರ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಬರಲಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸುತ್ತಾಡಿದರೂ ಒಂದು ಬೇಟೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಕಾಡಿನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

೧೭

ಅಟಲ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಡೊಂಬರ

ಡೇರೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದನಕರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಅಡಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಳವನ್ನು ಕಾಯಲು ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಲಾಖಿ ಪೋಟನಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

ಸುಲ್ತಾನನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಪಿಲ್ಲಿ, ನಾಯಕಿಯರು ಮಾಳವದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಾಂಡುವಿನ ಅರಮನೆ, ನಗರಗಳು, ಅಂಗಡಿಗಳು, ಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೂ ವೈಭವ, ಆಡಂಬರಗಳ ಪೂಜಾವನ್ನು ಆ ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಬೀರಲು ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನಿನ್ನಿ, ಲಾಖಿಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಡೊಂಬರಿಂದ ಸಾಮಾನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಜೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಆ ದಿನವೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ದನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮೇವಿನ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅಷ್ಟಲ್ಲೇ ಅಟಲ ಬಂದ. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಯನ್ನೂ, ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೆಲವು ಬಾಣಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದ. ಹೊಸ ದಪ್ಪನಾದ ಅಚ್ಚೆಂಪಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳ ದಪ್ಪ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭರ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಲಿನಿಂದ ತಗಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭಾರಿಯಾದ ಎಕ್ಕಟ ಮೇಲೆ ಧೂಳು ತುಂಬಿತ್ತು ಮುಖ ಧೂಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಲು ವ್ಯಗವಾಗಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅಂಗಳದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಎರಡು ಗಳುಗಳಿಗೆ ಬಿಗಿದಿರುವುದು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಆಹ್ಲಾದದ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಿದ- “ಎಲ್ಲಿದ್ದೀರೇ?”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಬಂದೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಕೂಗಿದಳು, “ಅಣ್ಣಾ”

ಇಬ್ಬರೂ ಮುಗುಳುನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅಟಲ ಬೇಗಿಯಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದ ಕೈಯ್ಯು ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಚೋರಾಗಿ ಬೀಸಿ ನೆಟ್ಟ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಲಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ತೆಗೆದ.

ಎಳೆದು ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕ ಕೇಳಿದ, “ಇದೇನು ಆಟ?”

“ಆಟವೇನೋ ಹೌದೇ ಹೌದು-” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಹೇಳ್ತೀನಿ ಆದರೆ, ಮೊದಲು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ ಅಂತ ಹೇಳು ?”

“ಬಹಳ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು.” ಲಾಖಿ ಹರ್ಷವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಲಾರದವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಅಟಲ ಕಾಲುಬಾಚಿದ, “ತುಂಬ ಸಮಾಚಾರಗಳಿವೆ ಕಣ್ಣಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ್ನಲ್ಲೇ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇನಾದರೂ ತಿನ್ನಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯೋ ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟ ಹೇಳಬೇಕೋ?”

ಅಟಲ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಮೌನವಾಗಿಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಿ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಲಾಖಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚಿದ್ದ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಳು.

ನಿನ್ನಿ ಅಷ್ಟೇನೇ ಮಾಡಿದಳು: “ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳೇ ಲಾಖಿ ಇವರ ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಬತ್ತಳೆಕೆಯನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಇವರ ಪೊಟ್ಟಣ ನೋಡ್ತೇನಿ. ಇದರಲ್ಲೇ ಇದೆ ಗುಟ್ಟು ಅದು ಜಂಭದಿಂದ ಮೌನ ಮುನಿಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

ಸುಳುಸುಳಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಮೊದಲು ಊಟ! ಮೊದಲು ಊಟ! ಆಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬತ್ತಳೆಕೆ! ಪೊಟ್ಟಣ! ಅಯ್ಯಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಎಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು! ಎಲ್ಲಾ ಊಟ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಿನೋದಮಗ್ನರಾದರು. ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನೂ ಝಟಪಟನೆ ತೆಗೆದರು. ಒಂದು ಕೆಂಪು ದಪ್ಪನಾದ ಪಂಚಿ ಮತ್ತು ರವಿಕೆಯ ದಪ್ಪನಾದ ಚೀಟಿ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಒಂದು ತೆಳುವಾದ ಕುರಾಭರಣ, ಅಡ್ಡಿಕೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಎರಡು ಉಂಗುರಗಳು. ಬತ್ತಳೆಕೆಯನ್ನು ಲಾಖಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆರಿಸಿದಳು ಮತ್ತು ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು, ಒಂದು ಉಂಗುರವನ್ನು ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಲಾಖಿಯ ಬೆರಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದಳು. ಉಂಗುರ ಲಾಖಿಯ ಬೆರಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಭರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಬಾಣಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಅನ್ನ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಇದ್ದರೂ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನ ಬೆಲ್ಲ ಬಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಲ್ಲ.”

“ಅಹಾ!” ಅಟಲ ಮೌನವನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಮುರಿದ, “ಬೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು?” ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಿನ್ನಿ ಸಮಾಚಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರ.”

“ಹೇಳು ಹೇಳು,” ಅಟಲ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಕೂಗಿದ.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಗುಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟೇ. ನನ್ನ ಗುಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳೋದಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲಾಂತ. ಆಮೇಲೆ ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ”

“ನನ್ನ ಗುಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಮಾಚಾರಗಳಿವೆ” ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಂಟು ದಿನಗಳೇಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ, ತೊಗೊ. ಮೊದಲು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಚಾರ. ಪೂಜಾರಿಯವರು ರಾಜನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ರಾಜರು ಅವರಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಭೇಟಿಯಾದಲು ಕಾಡಿಗೆ ಬರುವೆಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು-ಇಲ್ಲಾ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಮೊದಲು ನೀನು ಹೇಳು, ಅಕ್ಕಿ ಬೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು. ಈ ಹಗ್ಗ ಏಕೆ ಕ್ಷುಣ್ಣಿಯ ಅಂತ?”

ನಿನ್ನಿ ರೇಗಿ ಹೇಳಿದಳು. “ರಾಜರ ಮಾತೇನು? ಅವರು ಪೂಜಾರಿಯವರ ಹತ್ತಿರ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಬರುವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಜನ ಮಾತು ಟೊಳ್ಳು.

ಚಿಕ್ಕವರ ಮಾತು ದೊಡ್ಡವರಂತೆ, ದೊಡ್ಡವರದು ಚಿಕ್ಕವರಂತೆ. ಬಂದರೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯ ನನ್ನ ವೇದವನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾರು ತಾನೇ ರಾಯೀ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಜಹಗೀರಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಇನ್ನೇನು ಸಮಾಚಾರ ?”

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕೇಳು : ಲಾಖಿಯಂಥ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ‘ಅರೆ ! ಇವಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಬಿಟ್ಟಿ ನೆನಪಾಟಲೂ ಆಯಿತು.”

ಲಾಖಿ ನಗುತ್ತಾ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದಳು. ನಿನ್ನಿ ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕಳು.

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಲಾಖಿಯಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು?”

“ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಳೊಬ್ಬಳು ಕುಣಿಯುವ ಪಾತರಗಿತ್ತಿ !”

“ಹ್ಲಾ! ಹಾಗೂ ಉಂಟಾ?”

“ಇರಲಿ ಬಿಡು. ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಹೇಳಲಿ” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಇದೆ. ಮೊದಲು ನಿಂದು ಹೇಳು.”

ನಿನ್ನಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು - “ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಡೊಂಬರು ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿಯು ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ! ಎಂದಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಇವಳು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಡೊಂಬರ ಬಳಿ ಅಕ್ಕಿಯಿದೆ, ಬೆಲ್ಲವಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ನಾವು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ ಕೊಟ್ಟೆವು, ಅಕ್ಕಿ, ಬೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಎಂಥೆಂಥ ಬಟ್ಟೆಯಿದೆ ! ನನಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ನಿಜ.”

“ಇಷ್ಟೇನೇ ?” ಅಟಲ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದು, “ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪರಿಶೆಗಳಾದವು. ಲಕ್ಷ್ಯವೇದವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ ! ಆಮೇಲೆ ಸಂಗಿತ ಪರಿಶೆ. ಎಷ್ಟು ಜನ ಬಂದಿದ್ದರು ! ಅಬ್ಬ ! ಚಂದೇರಿಯ ಗವೈಯೂ ಬಂದಿದ್ದ ನೋಡು ! ಏನು ಹಾಡಿದ ! ಏನು ಹಾಡಿದ ! ಅಬ್ಬ ! ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದು ಅವಳು-ಆ ಹುಡುಗಿ !... ಹ್ಲಾ ನಿನ್ನಿ ! ನಿನ್ನ ಹಾಡು ಅವರ ಮುಂದೆ !”

“ನಾನೇನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆಯೇ ? ಕಲಿತಾಗ ನೋಡುವೆಯಂತೆ.” ನಿನ್ನಿ ಕೆರಳಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿಯತ್ತ ನೋಡಿ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ನೋಡು, ಒಂದು ಮಾತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮವರು ಒಬ್ಬರಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಎಮ್ಮೆ, ಒಂದು ಚೊತೆ ಎತ್ತು, ನಾಲ್ಕು ಹಸು, ನಾಲ್ಕೈದು ಕರುಗಳು, ಒಂದುಷ್ಟು ಜಮೀನು. ದೊಡ್ಡವನೇ ಇನ್ನೆಷ್ಟಾಗಬೇಕು? ಹುಡುಗ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಹುಣಾರಿ. ತುಂಬಿದ ಮನೆ. ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಮಾತುಕತೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಗಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯವೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಾವೇನೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಗದ್ದೆ ಮಾಡುವುದು. ಅಪೇನು-ನಿನ್ನಿ ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಲುಬಳೆ ಕೂಡ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು- “ಬಾ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ”
 ಲಾಖಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು. ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು- “ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳು. ನಾನೀಗ
 ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಡ. ಎಂದು.”

“ಆ ಡೊಂಬಿತಿ ಕೈ ನೋಡಿದ ಮಾತ್ಕೆ ಅವಳು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತೆಯೆ?”

“ಮರುಳಾದಿಯೇನು ? ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸುಖವೇ
 ನನ್ನ ಸುಖ ಎಂದು ಇರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆತನ. ದೊಡ್ಡೂರು !”

“ಸತ್ತೂರು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡು. ನೀನು
 ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನಾರ ಕೈಯಲ್ಲದರೂ ಹೇಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಊರವರು ಏನೆಂದಾರು?”

“ ಅವರಿಗೆ ಯಾರ ಹೆದರುವವರು?”

“ಹೋಗಲಿ, ನಾನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಅಟಲನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳಿಸಿತ್ತು. ಲಾಖಿ ಪೂರ್ತಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅಟಲ ಸ್ವಲ್ಪನಾಗಿ
 ಹೋದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಸುವ್ಯನಿದ್ದ ಹೇಳಿದ. “ಇನ್ನೆಲ್ಲದೂ ನೋಡಿದರಾಯಿತು. ಎಲ್ಲದೂ
 ನಾನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬಂದಳು.

“ಮಗು, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತೆಗೆದುಕೊ
 ಈ ಭರ್ಜಿ, ನಾಳಿನಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡು. ನೋಡುವ, ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ
 ಹೊಡೆಯುತ್ತೀಯೆ?”

ನಿನ್ನಿ ನಕ್ಕು ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ
 ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವಳು ಮುಟ್ಟಿದವನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು
 ನೀನು ! ನಾನಂತೂ ಆಗಲೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ”

ಅಟಲ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಸರಿ... ಸರಿ... ಆಯಿತು.”

೧೮

ಬೆಳಕು ಹರಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಟಲ ದನಕರುಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿ
 ಲಾಖಿಯರಿಗೆ ಭರ್ಜಿಯ ಪ್ರಯೋಗ, ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು, ಡೊಂಬರಿಗೆ
 ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು
 ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಕೈತುಂಬ ಇದ್ದವು. ಲಾಖಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಇತ್ತು- ಹಗ್ಗದ
 ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಕೌಶಲವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಟಲನಿಗೆ
 ತೋರಿಸುವುದು. ಅಟಲ ಆ ದಿನವೂ ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೈತನನ್ನೇ

ದನಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಆ ದಿನ ಡೊಂಬರ ಅದ್ಭುತ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ.

ಹೊತ್ತು ಏರಿದಾಗ ಆ ಮೂವರೂ ಡೊಂಬರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಡೊಂಬರು ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಲಿದ್ದ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕುತೂಹಲವೂ ಆಯಿತು.

ಪೋಷಾ ಬೇಲಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಟಲನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನಿಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ. ಅವನ ದಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಟತೆ ಅಡಗಿತ್ತು. 'ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಡೊಂಬ ಆದರ ನುಟಿಸುತ್ತ ಆ ಮೂವರನ್ನೂ ಗುಡಾರದೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದ ಪರಿಚಯ ಇತರ ಡೊಂಬ ಡೊಂಬತಿಯರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಪಿಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೆತೆಯಾಗಿ ಕೋತಿಯ ತಲೆಯಿಂದ ಹೇನು ತೆಗೆದು ಸಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಕ್ಷಣ ಗುಡಾರದೊಳಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ನಾಯಕಿ ಅಟಲನಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಹದಿ ಹುಟ್ಟುಹನ್ನು ಹಾಸಿದಳು. ಅಟಲನಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೇ ಅಂತಹ ಆದರ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೀವಿಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ನಿಂತೇ ಇದ್ದರು.

ಲಾಖಿ ಪೋಟನ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು. "ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವವರು ಇವರೇ," ಪೋಷಾ ತಕ್ಷಣ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದ - ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಟತೆ, ದಿಗಿಲು ಎದ್ದಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು - "ಇಗೋ ಈಗಲೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏನು ಕೆಲಸ ಬೇಕಾದರೂ ಇರಲಿ. ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ."

ಪಿಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ರಂಗುರಂಗಿನ ತೆಳುವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಅವಳು ನಾಯಕಿಯ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಾಯಕಿ ಅವಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, "ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಕುಮಾರುಗಳನ್ನು ನೋಡು ಮೊದಲು. ಇವಳ ಕುಶಿಲದ ಮುಂದೆ ಷುಟ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಚಿಂಡೆಲ್ಲ? ನೋಡು, ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನುಲಿಯುತ್ತಾಳೆ, ಬಳುಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮೈಕಟ್ಟನ್ನು ನೋಡು. ಅವಳ ದೇಹ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ ! ಅವಳು ಎಂತಹ ಚೆಲುವೆ !"

ಪಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೈಯಿನ ನರವೊಂದನ್ನು ಹಗುರವಾಗಿ ಹೊರಳಿಸಿ ನಾಯಕಿಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅರ್ಧ ಮಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅವಳು ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಒದರಿ, ಅಟಲನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಳು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಪುನಃ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಚೆಲ್ಲತೊಡಗಿದಳು. ಅಟಲನಿಗೆ ಈ ತೋರಿಕೆಯ ನಾಚಿಕೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರ ಕೆನ್ನೆ ಕಿವಿಗಳು ಕೆಂಪೇರಿದವು.

ಅಟಲ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಹಾಗೆ ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪೆಟ್ಟುಹಾಗೆ ಇತರ ಡೊಂಬರನ್ನೂ ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಪುನಃ ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಬಲವಾಯಿತು.

ಪೋಟಾ ಹೇಳಿದ “ನಾನು ಹಗ್ಗ ಕುಚ್ಚಿತ್ತೆನೆ ಇನ್ನೇನು ಈಗಲೇ ಆಟ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ”

ನಾಯಕಿ ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವಳು ಬಹಳ ನಾಚುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾನಿನ ಮೇಲೆ, ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುವಾಗ ಮೈಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಾಳೆ ಅವಳು ಆಟದಲ್ಲಿ.”

ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಲು ಅಟಲನ ಮನಸ್ಸು ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪೋಟಾ ಹಗ್ಗ ಕುಚ್ಚಿತೊಡಗಿದ. ನಾಯಕಿ ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಎದೆ ಮತ್ತು ಹೆಗಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಚುಚಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಅಟಲನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿ ಪೈಟಿ ಹೊಡೆದುತೊಡಗಿದಳು. ಅಟಲ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಅವಳ ನುಲಿವು ಬಾಗು, ಬಗ್ಗು, ನೆಗೆತಗಳನ್ನು ಬಳುಕಾಟಗಳನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಅವನು ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಮೈಕಟ್ಟು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪೋಟಾ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿದ. ಕೊರಳಿಗೆ ಡೋಲನ್ನು ತೂಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡತೊಡಗಿದ. ಪಿಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಪುನಃ ಹೊದೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಗಲೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ನುಲಿತ, ತೊಡಹುಗಳು, ಕಣ್ಣಿನ ಕೊಂಕು ನೋಟವನ್ನು ನಾಚಿಕೆಯ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಅಟಲನ ಮುಂದೆ ಚೆಲ್ಲಿದಳು. ಪೋಟಾ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಪಿಲ್ಲಿ ಅಸೀಮ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯಿಂದ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಅಟಲನ ಮನಸ್ಸು ಪೋಟನ ಚಮತ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆಟ್ಟಿತು. ಪಿಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಅಟಲನ ಗಮನವನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಪೋಟನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಬಹು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೋಟಾ ಹಗ್ಗದನ್ನೇ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಿಲ್ಲಿಯ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಡೋಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ತೂಗಾಡತೊಡಗಿದ.

ಅವನು ಆಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೆಳಗಿಳಿದಾಗ ಹೇಳಿದ, “ಮಗು, ನೀನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡು.”

ಲಾಖಿ ಮೊದಲು ನಾಚಿಕೊಂಡಳು. ಅನಂತರ ನಿನ್ನಿಯ ಭುಜದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಗ್ಗವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದಳು, ತೂಕ ತಪ್ಪಿತು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಕಾಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ನಗತೊಡಗಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಟಲ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವಳು ನಗುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೆರಗು ಜಾರಿಸಿ, ಓರೋಣ್ಣಿ ನೋಟ ಚಿಲ್ಲಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿ ಅಟಲರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

“ನಡಿ, ಲಾಖಿ. ಭರ್ಜಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ” ನಿನ್ನಿ ಕರೆದಳು.

“ಕಾಡು ಇಲ್ಲೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ಏಕೆ ಅಲೆಯುತ್ತೀರಿ?” ನಾಯಕಿ ಹೇಳಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದಳು, “ಅಭ್ಯಾಸ ಖಂಡಿತ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆಮೇಲೆ ಭರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಅಣ್ಣನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.”

“ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ. ಒಳ್ಳೆಯದು.” ನಾಯಕಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅಟಲ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ

ನಾಯಕಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು, “ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಆಟ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡಿತು?”

“ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.”

ಪಿಲ್ಲಿ ವಯ್ಯಾರದಿಂದ ಗುಡಾರೊಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದಳು.

“ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನಿಂದ ಇವಳ ಮನಸ್ಸು ಏನೇನೋ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ.”

“ಹೂೂ ಹೂೂ!”

“ನೋಡಿದೆಯಾ ನಾನು ಏನು ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋದಳು. ಎಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಗೆ !”

ಅರೈಕೊ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ ಅವಳ ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟ ಹೊಲಸು ಫರ್ಷನ ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. “ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ ! ಪ್ರೀತಿಸಿ ಏನು ಮಾಡಾಳು ! ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೇನು? ಆಮೇಲೆ ಲಾಖಿ ! ರಾಮ ! ರಾಮ !!” ಅಟಲ ಯೋಚಿಸಿದ.

ನಾಯಕಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯದು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಅಟಲ

ನಾಯಕಿ ಇನ್ನೊಂದು ವರಸೆ ತೆಗೆದಳು. ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಪೋಟನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ಗುಡಾರದ ಒಂದು ಕಂಬದ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

“ಇವರಿಗೆ ದೇಶದೇಶಾಂತರದ ವಿಚಾರ ಹೇಳು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ ಮಾಂಡೂ, ಕಾಲಪಿ, ಮಂದಸೌರ, ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ ! ಎಷ್ಟು ವೈಭವಿಂದ ಇವೆ ! ನೀನು ಎಂದಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದಿಯೇನು?” ನಾಯಕಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ನಾನು ನಮ್ಮ ಊರು, ಅಕ್ಷರವಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾರಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ.”

ಪೋಲೀಸು ನೋಡಿದ, ನೋಡದ ನಗರಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪು ಕಾರ ಹಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ. “ನಮ್ಮ ಚೊತೆ ಮಾಂಡವಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಅದರ ಮುಂದೆ ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಬರಲಿ ?”

“ಚೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯರು ; ಪಾಪ. ಅವರೂ ನೋಡಲಿ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕನದಿ, ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ ಅಂತ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಕಂಬದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕೆಮ್ಮಿದಳು.

“ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ ? ಕೆಮ್ಮುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವಿಗೆ ಬಾ ಅಂತ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ನಮ್ಮ ಚೊತೆ ಬಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಅಟಲ ಸುರುಟಿಕೊಂಡ.

“ಈ ಹುಡುಗಿಯರ ಅದ್ಭುತ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಂಡವಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಮಾನಗಳ ಮಳೆ ಕರೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ” ಪೋಲೀಸು ಹೇಳಿದ.

“ಮಾಂಡು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಇದೆ? ಯಾವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ?” ಅಟಲ ಕೇಳಿದ.

“ಬಹಳ ದೂರ ಇಲ್ಲ. ತುಣುನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಯೂ ದೂರ ಇಲ್ಲ. ನರವರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಒಂದು ದಾರಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಹರಿದಾರಿ ಇರಬಹುದು, ಅಷ್ಟೇ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜರು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಬರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಹುಡುಗಿಯರ ಗುರಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಂಡವಿಗೆ ಆಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಹೋಗುವ.”

ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ರಾಜನ ಹೆಸರು, ಅವನ ಆಗವನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಡೊಂಬರ ವನ್ನಿಸ್ಸಿಲ್ಲಿ ತಳಮಳವಾಯಿತು. ಪೋಲೀಸು ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮರೆಮಾಚಿದ.

“ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕೆಲವು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಸೀರೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡೋಣ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.”

“ದುಡ್ಡೆಲ್ಲದ ಬರುತ್ತದೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿ?”

“ನಾವು ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.”

“ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟು ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹೌದು, ಹೌದು. ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಅವರದು. ಅವರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಲಾಯಖ್ಯು.”

“ಅಂದರೆ?”

“ಅಂದರೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಅಂದರೆ, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಣಿಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಾಗೆ.”

“ಅದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸಿಲೆಲ್ಲಿ, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ?”

“ನಮ್ಮ ಇವರು ಆ ಹುಡುಗಿಯರ ಕೈ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು. ಅವರು ಯಾವುದೋ ದೇಶದ ರಾಣಿಯರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ ಅಂತ ಇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

“ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ! ಎಲ್ಲಿಯ ಮಾತು ? ನಾವೆಲ್ಲಿ, ರಾಜರಲ್ಲಿ?”

“ಏಕಾಗಬಾರದು ? ಆಗಬಲ್ಲದು ಆಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ನೋಡುತ್ತೀಯೋ ಕೆಲವು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು?”

“ಆಗಲಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?”

ಅಟಲನ ಕುತೂಹಲ ಕೆಳಿತು. ಅವನ ಮುಂದೆ ಹಲವಾರು ಒಡುಪುಗಳು ಬಂದವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನು ತನ್ನಯನಾಗಿ ನೋಡಿದ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾದರೂ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಲಾಖಿ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಅವನು ಕಣ್ಣು ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ತೊಡುಪುಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಪಿಲ್ಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಅವಳು ಪುನಃ ಕಣ್ಣು ಚೆಲ್ಲಿದಳು. ಅಟಲನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ತಕ್ಷಣ ಲಾಖಿಯ ಚಿತ್ರ ಪಿಲ್ಲಿಯದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಗ್ಲಾನಿಗೊಂಡಿತು.

“ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದುಬರುತ್ತೇನೆ” ಅಟಲ ಹೇಳಿದ. ಡೊಂಬರ ನೀರನ್ನು ಅವನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಕುಡಿದಾನು? ಎದ್ದು ಹೊಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಪೋಟಾ, ನಾಯಕಿಯರು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಕೆಲಸ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.”

“ಪಿಲ್ಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾರಿದೆ.”

“ಸರಿ. ಅದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಮಾಂಡುವಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.”

“ಅವರು ಏನಾದರೂ ತಂದರೆ?”

“ಖಂಡಿತ ತರುತ್ತಾರೆ. ಒಡುಪು ವಸ್ತ್ರ ಹಣ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ಸವಾರರನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ಅಗತ್ಯ ಬೀಳಬಹುದು.”

“ಅದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲದರೂ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜ ದಂಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ?”

“ಬಂದರೂ ನಮ್ಮ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಮುಂದೆ ಒಡವೆ ಮಾತು ಬೇಡ. ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿ. ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಡವೆಗಳ ಹಚ್ಚು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪೂಜಾ ಕೂಡ ಕೊಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ನಾವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಬಹುದು. ಮೊದಲು ಈ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಲ್ಲದರೂ ಸಾಗಾಕಾಕಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ.”

“ಅದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ ಆದರೆ ಏನಾದರೂ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡೋಣ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾಂಡುವಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಯೋಚಿಸಬಹುದು.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ ಅಟಲ ಬಂದ. ಅನಂತರ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರೂ ಬಂದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದಿದ್ದರು.

ನಿನ್ನಿ ಪ್ರಭುಲ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅಣ್ಣ ನಾವು ಬಹು ಬೇಗ ಭರ್ಷಿ ಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಬಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಸುಲಭ”

“ಎಸೆದು ನೋಡಿದಿರೋ?”

“ಹೌದು, ಹೌದು” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅಣ್ಣ ನೀನು ಭರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೋ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಇವರಿಂದ ಲಾಖಿಗೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಒಂದು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಿಲ್ಲಿ ಅಟಲನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳು ನಗೆಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ಚಿಲ್ಲತ ಅಟಲನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಳು. “ಈ ತೆರನಾದ, ರಂಗು ರಂಗಾದ ಬೂಟಾ ಹೂವಿನ ತೆಳು ಸೀರೆಯನ್ನು ಲಾಖಿಯುಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡಾಳು? ಅದರಿಂದ ಅವಳ ರೋಮ ರೋಮವೂ ಇಣುಕಿತು, ಈ ಡೊಂಬಿತಿಯ ಹಾಗೆ. ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣು ಚಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ! ಕುಣಿಯುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಹೊಲಸಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದಳು ಇವಳು ! ಲಾಖಿ, ಇಂತಹ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಈ ಡೊಂಬಿತಿಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನಿ? ನನ್ನ ಮುದ್ದು ನಿನ್ನಿ ! ಇಂಥ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟರೆ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಕಂಡಾಳು ? ಡೊಂಬಿತಿಯ ಹಾಗಲ್ಲವೇ? ಧೂ, ಧೂ ! ರಾಮ ! ರಾಮ !!” ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗ್ಲಾನಿ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಚುಚ್ಚಿತು.

“ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ” ಅಟಲ ಹೇಳಿದ.

“ರಾಣಿಯರು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.” ನಾಯಕಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಟಲ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದ, “ನಾನೆಂದೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಾವೇನು ರಾಜ ರಾಣಿಯರಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ”

“ಆದರೂ ಒಂದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಏನು ತೊಂದರೆ? ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ ಅಂದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ” ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರ ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿದಳು.

“ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ತೊಗೊಂಡರೆ ಎರಡು ತೊಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಒಂದು ತೊಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಕಾಡನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಅಟಲ ಭರ್ಜಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದ.

ಸಂಜೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೋಗಿದ್ದ ಡೊಂಬರು ಬಂದರು. ಬರುತ್ತಲೇ ಅವರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೊಂಟದಿಂದ ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಣ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟರು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಕೇತದಿಂದ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಲವಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಲೆದು ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

೧೯

ಮರುದಿನ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಕೆಲಸವೇ ಬಹಳ ಇತ್ತು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಭರ್ಜಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ, ಲಾಖಿಯ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅಟಲ ತನ್ನ ದನಗಳನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದ.

ರಾತ್ರಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದರು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು: “ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿನೂ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತೇನೋ ಸಿಗುತ್ತದೆ ; ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಗನೇ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ. ಒಂದು ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನೋಡೋಣ ಬೇಟೆ ಏಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಈ ಡೊಂಬರು ಡೇರದ ಗದ್ದಲ ಮತ್ತು ನಾವು ತಿರುಗಿದ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸುಳಿವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿವೆ.”

ಲಾಖಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು, “ನಿಜ, ಖಂಡಿತ ನಿಜ. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಭರ್ಜಿಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?”

“ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕುಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದರೆ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯ ಬಂದರೆ ನೀನೂ ಬಾಣ ಬಿಡು. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಸರಿ. ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ” ಲಾಖಿ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತಳು.

ಬೆಳಗಿನ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಂಡು, ತಿಂಡು, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಊರಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಪೋಟ ಸಿಕ್ಕಿದ

ಡೊಂಬ ಹೇಳಿದ, “ನಿಮಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತೇನು?”

“ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯದು?”

“ಕಾಟಿಯ ಕೂಗು ! ಹಂದಿಗಳ ಅಬ್ಬರವೇನು?”

“ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ಅದನ್ನೇ ಹೇಳೋಣ ಅಂತ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಡೇರೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಬ್ಬರ ಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೋ, ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ. ಬಹುಶಃ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕುಕ್ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಅಥವಾ ಹುಲಿ ಗಿಲಿ ಕಾಣಿಸಿತೋ. ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಹೊಲದ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಡೇರದಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿತು ಕೂಗು?”

ಡೊಂಬ ತನ್ನ ಅಂದಾಜಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದೇ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಓಡಿದರು.

ಡೊಂಬ ತನ್ನ ಡೇರದತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ ಬಹು ದೂರದವರೆಗೂ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಗೊರಸಿನ ಗುರುತುಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದವು. ಗುರುತುಗಳು ಕಾಡಿನ ಬಿಡಿಬೀಸಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದವು. ಆದರೆ ಪೊದೆ, ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ ತಿಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ, ಕೊರಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಗುರುತುಗಳೂ, ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ಬಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕಾಲಿನ ಗುರುತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ಕಾಟಿಯದಿಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕುದುರೆಯದಿರಬಹುದೆಂದು ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕುದುರೆಗಳ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತು ! ಕುದುರೆಗಳು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬಂದವು ? ಅವರು ತಮ್ಮ ಊಹೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಪೊದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

“ಹಂದಿ, ಕೋಣ, ಕಾಟಿಗಳ ಗೊರಸು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೀಳಿದುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಕುದುರೆಯ ಗೊರಸಿರಬಹುದು.” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಕುದುರೆಯದೇನೋ ಹೌದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು ? ಎಲ್ಲಿಂದಲಾರದೂ ತುರುಕು ಗಿಡಕು ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ?”

“ಗುರುತು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ದಳದ್ದೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತುರುಕು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಂಕಿಯುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಮಟೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತನು ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ತಳವಾರನನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ರಾವುತರೇನಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದರೋ?”

“ಅವರು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಮೊದಲು ಊರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಕಾಡಿಸೋ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ದಾರಿಯಿಲ್ಲ.”

ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಎತ್ತವಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಸೆಡು ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಅದರ ಇಳಿಕೆಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟವಾದ ಕಾಡು. ಕೆಳಗೆ ಮೊದಲೆ. ಸಮತಲ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮರಗಳು, ಮೊದಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೂರ ದೂರದವರೆಗೂ ಹರಡಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಯಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಹರಿದಾರಿ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಡೊಂಬರ ಡೇರವೂ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಖಡ ಖಡ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿ ಇರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಕಾಟಿ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ” ನಿನ್ನಿ ಬಹಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು “ಹೌದು ಕಾಟಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಹಂದಿಯಿಲ್ಲ, ಶಬ್ದ ಚೋರಾಗಿತ್ತು.”

ಅವರು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಏನೂ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲಿನಿಂದ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

“ನನಗೆ ಭರ್ಜಿ ಕೊಡು. ಕಾಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯ್ಯೆ ಬಾಣವೇ ಸರಿ.”

“ಉಹ್” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು. “ನಾನು ನಿನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಲ ಬಿಟ್ಟು ಭರ್ಜಿ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟ ಬಾಣ ನೀನು ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಕೈಯ್ಯೆ ಸರಿ. ಶಬ್ದ ಬಂದ ತಾವಿಗೇ ಹೋಗೋಣ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಶಬ್ದ ಬಂದ ತಾವಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಅತ್ತ ಹೋದಾಗ, ಆ ಜಾಗ ಮೆಳೆಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆ ಮೆಳೆಯಲ್ಲೇ ತೆವಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೆಳೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ದನಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ದೃಢವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲ ಹಳ್ಳ ದಿಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇನಾದರೂ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೇ? ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಣದ ಮೆಳೆಯಿಂದ ಕುಡಿ ಬಂದು ಕತ್ತು ಕಿವಿಚಿದರೆ? ಕೋರಿಯ ಹಂದಿಯೇನಾದರೂ ಬಂದು ತೊಡೆ ಸೀಳಿಬಿಟ್ಟರೇ? ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಕ್ಕ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಣದ ಮೊದೆಯಿಂದ ಕಾಟಿ ಬಂದು ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು ಆಗ ಗತಿಯೇನು? ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಎದೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಈ ತೆರನಾದ ಯೋಚನಾ ತರುಗಳನ್ನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟದ ಸೆರಗು, ಅಲ್ಲೇ ಸನಿಹದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಏರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಎರಡು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಯ ಹಾಗೆ ಬರಿದಾದ ಜಾಗವಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ, ಎಚ್ಚುಕೆಯಿಂದ ಮೈಯಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅತ್ತಿತ್ತ ಇಳಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಸೆರಗಿನಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ಬೆಟ್ಟದ ಸೆರಗಿನ ಬಳಿ ಸಾಗಿ ಅವರು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸತೊಡಗಿದರು. ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಲಾಖಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು.

ಬೆಟ್ಟದ ಸೆರಗಿನ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೆಮ್ಮಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ನಿನ್ನಿಯ ಕಿವಿಗೆ. ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಪುನಃ ಕೆಮ್ಮಿದಂತಾಯಿತು ಲಾಖಿಯ ಕಿವಿಗೆ. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಚಿವುಟಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ-ಮನುಷ್ಯರು, ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾದಾಗ ಅವರ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದರು.

ಬಹಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಯಾರೋ ಮನುಷ್ಯರಿರಬಹುದು. ಕಾಟಿ, ಹಂದಿಯಲ್ಲ.”

ನಿನ್ನಿ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಡುಕು ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ತುಸು ಹೊತ್ತು ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ನಿನ್ನಿ ಬಹುಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಗಾಳಿಗೆ ಮರದ ಕೊಂಬೆ ಉಜ್ಜಿತು. ಅದರ ಶಬ್ದ. ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ ನಕಾರ ಸೂಚಿಸಲು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು.

ಹೇಳಿದಳು, “ಬಂದುಬಿಡು.”

ನಿನ್ನಿಯ ಮನಸ್ಸು ಭಯದ ಲಜ್ಜೆ ನಿರ್ಭಯತೆಯ ಹುಡುಗನ ತುಮುಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿತ್ತು.

“ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದೆ” ಎಂದು ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮೆಳೆಯ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ಕೆಮ್ಮಿದ ಸ್ವಚ್ಛಾದ ಶಬ್ದ, ಹಾಗೂ ಕುದುರೆಯ ಮಿರುಕುಟ ಧ್ವನಿ ತಿರುವಿನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ದಂಗು ಬಡಿದಂತಾದರು.

ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಯ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿತು. ಅವುಡುಗಚ್ಚಿದಳು. ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಬೆರಳುಗಳು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುವು. ಬಾಣ ಹಿಡಿದ ಲಾಖಿಯ ಕೈ ನಡುಗಲಾಂಭಿಸಿತು. ಅವಳ ತುಟಿಗಳು ಅದುರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಾ, ಮರೆಯಾಗೋಣ. ಸವಾರರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

ನಿನ್ನಿಯ ಕಿವಿಗಳು ಮೋಸ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಲು ಯಾವ ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾಗವೂ ಸಿಗದಿರಲು ಅವಳು ಲಾಖಿಯ ಜೊತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದಳು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಎದುರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ಸೆರಗಿನ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕುದುರೆಗಳ ಮೂತಿ ಕಂಡವು. ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೇರಲು ಗೇಣುಪೂ ಜಾಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದರೆ

ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಬೆಟ್ಟದ ಬಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಒಂದು ಪೊದೆಯಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅತ್ತ ಧಾವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಟ್ಟದ ಸೆರಗಿನ ತಿರುವಿನಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಶ್ವಸ್ತಜ್ವಿತ ಸವಾರರು ಅವರು ನಿಂತಿದ್ದ ತಾವಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೆಳೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಆ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಇದ್ದವನು ಕೂಗಿದ, “ಹೆದರಬೇಡಿ, ವನದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಡೆಯಿರಿ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ.”

ಎದೆ ಡವಡವ ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೂ ನಿನ್ನಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಒಡೆದ ದನಿ ಹೊರಟಿತು, “ಯಾರು ನೀವು ?”

ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ನಂತರ ನಿನ್ನಿಯ ಎದೆಯ ‘ಡವ ಡವ’ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನದ ತನ್ನ ಬೇಟೆಯ ಸಫಲ ಇತಿಹಾಸ ಅವಳ ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲಿನಂತೆ ಸುಳಿಯಿತು.

ಲಾಖಿಯೂ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು.

“ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋಣ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ?” ಲಾಖಿಯು ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಅವಳ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಂಪತೆಯಿತ್ತು ಹರಿತವಿತ್ತು ತುಟಿಗಳು ಒಣಗಿದ್ದವು.

ಸವಾರರು ಉಕ್ಕಿನ ಕವಚ ತೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪೇಟ. ಅವರ ಕಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಡಗಿನ ತೂತುಗಳು. ಸವಾರರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದರು. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಮುಂದಿದ್ದ ಸವಾರ ಹೇಳಿದ: “ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೀಳದಂತೆ ಕುದುರೆಗೆ ಕುಟ್ಟಿವೆ. ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಜವಾಗಿ ನೀವು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಬನ್ನಿ, ಪೊದೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ”

ಸವಾರ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಇಳಿದ. ಅವನ ಭಜದ ಮೇಲೆ ಬಿಲ್ಲು ಬತ್ತೆಕೆಗಳು ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿರಿದ ನೀಳ್ಕತ್ತಿ ಅವನು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಡೆಗೂ ಬಂದ. ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಸರದಾರನೂ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರು. ಕುದುರೆಗಳು ಹುಲ್ಲು ಮೇಯತೊಡಗಿದವು. ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಸವಾರರು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ನಿನ್ನಿ ಮಸೆದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿದಳು, “ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲು ನಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ಕೊಹತ್ತಿಯೆ?”

“ಮೊದಮೊದಲು ಹೀಗೆಯೇ ರೇಗುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮನ್ನೇ ಹೊಗಗಳುತ್ತಾರೆ. ಆಜ್ಜಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಆಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಅಷ್ಟಾಯ ಮುಂದೂ ತಲೆ ಬಾಗುತ್ತೇವೆ” ಅವನು ಹೇಳಿದ.

“ಮುಚ್ಚಬಾಯಿ” ನಿನ್ನಿ ಗುಡುಗಿದಳು. ಸವಾರ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ತನ್ನ ಚೂತೆಗಾರನಿಗೆ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೋ ಎಂದು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ, ಮೆಳೆಯನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ನಿನ್ನಿಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದ.

“ಹಾಹಾಹಾ! ಭೇಷ್, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ!! ಭರ್ಜಿ ಬೇರೆ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಾಣ ಬೇರೆ!!! ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ಯಥೆ. ಬಿಸಾಡು ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಮೃಗನಯನೀ ಅಂತಲೋ?”

“ಹೌದು,” ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ನಿನ್ನಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಭರ್ಜಿಯ ಅಲಗು ಕ್ಷಾಮಾಕ್ರಮಣಿಯೇ ಸವಾರನ ಕುಚ್ಚನ್ನು ತೊಂದೆಯೆಂದು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಎದೆಗೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಲಾಖೀ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿನ ರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಳು. ಸೊಂದೆಯೆಂದು ಆ ಬಾಣ ಸಿಪಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಾಟಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ‘ಹಾ’ ಎಂದು ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡತೊಡಗಿದರು. ಲಾಖಿ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಕುದುರೆಯ ಕತ್ತಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅದು ಅಲ್ಲೇ ನೆಲಸಮವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ, ನಿನ್ನಿ ಹೆಗಲಿನಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಸವಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಳು. ಸವಾರರು ಸರನೆ ತಿರುಗಿದರು. ಬಾಣ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಲಾಖಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಮರ ಎದುರಿಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ಆ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ತಗುಲಿ ಅದನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿತು. ನಿನ್ನಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅದೂ ತಪ್ಪಿತು. ಸವಾರರು ತಿರುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ್ದರು. ಸವಾರನಿಲ್ಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಕುದುರೆ ಆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಸವಾರರ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ತಿರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಆ ಸವಾರರನ್ನು ಎರಡು ಬಾಣಗಳು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದವು, ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತಗಲಲಿಲ್ಲ. ಬೆಚ್ಚಿದ ತಿರುವಿನ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಕುದುರೆಗಳ ಖುರಪುಟದ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಸದ್ದು ಅಡಗಿತು. ಇತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆ ಈರ್ವರು ಸವಾರರು ಒದ್ದಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರ ಸೊಲ್ಲೂ ಅಡಗಿತು.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರ ಎದೆ ಪುನಃ ಡುಡುಕು ಎನ್ನತೊಡಗಿತು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿಯ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿಹೋಯಿತು. ಗದ್ದದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೋ, ನಡಿ ಹೋಗೋಣ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಮದಮತಾಡದೆ ಧೂಶಾಯಿಯಾದ ಸವಾರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವನ ಪ್ರಾಣ ಯಾವಾಗಲೋ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು ನಿನ್ನಿ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೈಹಿಡಿಯಲಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಲಾಖಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟು ಹೊದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಊರಿ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಎಳೆದಳು. ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮಿ ಕೋಡಿ ಹರಿಯಿತು. ನಿನ್ನಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳ ಕೈಗೆ ಭರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ಯಾರ ಮೇಲೋ ಬಿಡುವವಳ ಹಾಗೆ ಹಾರಿ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಆಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ, ಕುದುರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬತ್ತಳೆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ದಿಬ್ಬೂಡಕಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನಿನ್ನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಹೆಗಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿಸಿದಳು.

ಅದೇ ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಕಳೆದುಹೋದ ಬಾಣವನ್ನು ಹಡುಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀಯೇನು ? ಬಾ ! ಬೇಗ ಬಾ ! !”

ನಿನ್ನಿ ಎಚ್ಚಿಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು, “ಹಾಳಾಗಲಿ ಬಾಣ, ನಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಾಣ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ”

ಹೇಗಾಗನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಅವಿಬ್ಬರೂ ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕಾಡಿನ ಚಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಹಂಬಲವು

ಊರಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಕಾಲು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿಂತುಹೋದಂತಾಯಿತು. ಭರ್ಜಿ, ಬಾಣಗಳ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಕೆಂಪುತ್ತು ಆದರೆ ಮನದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಗ್ಲಾನಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು “ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಸವಾರರಿದ್ದರೆ ?” ಲಾಖಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ದೂರದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಬಿಡೋಣ !”

“ಹಾಗಾದರೆ ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಊರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದರೆ ಗತಿಯೇನು?”

“ಅಣ್ಣ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ ? ಪಾಪ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೇಗೆ ಓಡಿಹೋಗೋಣ? ನಡಿ. ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಡೊಂಬರ ಡೇರೆ ಇದೆ. ಆ ಸವಾರರು ಅಷ್ಟೇ ಜನ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿ ಇರಬಹುದು. ಊರಿನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರಲಾರದು.”

ಲಾಖಿಗೂ ಅದು ನಿಜವೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಬತ್ತಳೆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಾಣಗಳಿದ್ದವು. ಹೊಳೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಆಲಿಸುತ್ತ ಹೋದರು. ಕಣ್ಣಲಿಸಿ, ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಊರಿನ ದನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರು ಭರ್ಜಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಮೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಮನೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಭಯವಾಯಿತು. ಮನೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ಕಾಡೋ ! ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡು ಮೃಗಗಳೋ ! ತಾವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿ ನಿಂತಿರುವೆವೋ ಎಂಬಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಮನೆಯ

ತಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಭಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ನಿನ್ನಿ ತಡಿಕೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಳು. ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

“ಅವರು ಏಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ತಡಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ? ದನಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೋ?” ಲಾಖಿ ಕಾತುರತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಊಟಮಾಡಿ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣವೇ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಸಂಚಿಯಾಯಿತು. ಊರಿನವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ದೂರದಿಂದ ಅವರ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಯಾರೋ ಸವಾರರು ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ತುಸುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಟಲ ತನ್ನ ಹಸುಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ ಬದವಿಕೆಾಗಿ ರೆಪ್ಪೆ ಹಾಸಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

“ಎಲ್ಲಿದ್ದ ಅಣ್ಣ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ? ಇದೇಕೆ ಅಣ್ಣ ಇಷ್ಟು ತಡ ಮಾಡಿದೇ?” ನಿನ್ನಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಅಟಲನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ತಡಮಾಡಿದನೇ? ಹಸುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹೊತ್ತೇ ಅಲ್ಲವೇ ಇದು? ಏನು ಸಮಾಚಾರ ?”

“ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬರವಾರದ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದೆಯೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು” ಲಾಖಿ ನುಡಿದಳು. ಹಸುಗಳನ್ನು ಗೊಂತಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ನಂತರ ಅಟಲನಿಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿತರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಟಲನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ಅವನು ಹೇಳಿದ, “ತುರುಕು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ದಳ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತುಂಬ ಜನ ಇದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಎಂದೋ ತುಂಡರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತೂ ಅವರಿಗೆ ಹೋಗಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ತಂದ ಬಾಣ ಭರ್ಜಿಗಳು ಇವತ್ತಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕವಾದವು ! ನಮ್ಮ ತೋವರ ರಾಜ ಚಿಂಬಲ್ ಮತ್ತು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇನೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣಿರಚಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರಲಾರದು. ಯುದ್ಧ ಕೊಲೆ, ಲೂಟಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರಲಾರದು. ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ. ರಾತ್ರಿ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ನಾವು ಮೂರು ಜನರೂ ಇರೋಣ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮಲಗಿಬಿಡಿ. ನಾನು ಎಚ್ಚಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬೇಡಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿ. ಇನ್ನೇನು ಭಸಲು ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಒಕ್ಕಿ ಹೋಗಿ ತುಂಬಿಬಿಡೋಣ. ಆಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಿತೆಯಾಗಿರಬಹುದು.”

ಮದದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೊಲದ ಕಾವಲಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಅವರು ಆಗತಾನೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟಲ್ಲೇ ಪೋಟ ಬಂದು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಭಟತೆಯಿತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವೂ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಸೂಚಕ ವಂದನೆಯ ನಂತರ ಹೇಳಿದ, “ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ಏನಾದರೂ ಬೇಟೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತೇ ? ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ನಮಗೂ ಕೊಡಿ.”

ಅಟಲ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಬೇಟೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಕೆಲವು ಕಳ್ಳರು ಸಿಕ್ಕಿದರು. ಅವರನ್ನು ಇವರು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದರು.”

“ಕಳ್ಳ! ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ !! ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆ ಏನು ಮಾಡೋಣ ? ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು ?” ಡೊಂಬ ಭಯ, ಕಾತುರತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ನಿಮಗೇನು ಭಯ ? ನೀವು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಇದ್ದೀರಿ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಬಳಿ ಆಯುಧ ಬೇರೆ ಇದೆ.”

ಡೊಂಬ ಭಯದ ಅದೇ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಟ್ಟೆಗಳಿವೆ ಅಕ್ಕಿ ಬೆಲ್ಲವೂ ಇದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನುಗಳಿವೆ ನಿಮ್ಮ ಊರಿನ ಪಂಚಾಯತನ, ಪಟಾಲರು ಒಪ್ಪಿದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಳಿ ಗುಡಾರ ಹಾಕಬಹುದು.”

“ಯಾರೂ ಬೇಡವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ” ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಅದೇ ಹೆಮ್ಮೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಟಲ.

ಡೊಂಬ ಸಂತಸವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಗುಡಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ನಾಯಕಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದ. “ನಮ್ಮ ಗುಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದು ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

ಸಂಜೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುಡಾರವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

೨೦

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತುದಿಯಿಂದ ಕಾಣುವುದನ್ನು ಧೂಣಿ ಧೂಣಿ ಹೊಡೆದು, ಕಳ್ಳನನ್ನು ಭೂಗತ ಮಾಡಿದರು ! ಎರಡೇ ದಿನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಫಲ, ಶ್ರುಲ ಹಾಗೂ ತೂಗಿದ ಫಫಾರ ! ದೂರ ದೂರದವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ಸಿಗುವವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತ ಕೆರದೂ ಏನೂ ಸಾರ್ಥಕವಿಲ್ಲ ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೆಂಗಸರು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕಳ್ಳರು ಅವರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅವರ ಸತೀತ್ವ ಭಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು !! ನಿನ್ನಿಯ ಹೃದಯದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಎದ್ದಿದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಅವರು ತುಡಕಿರಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಅನೇಕರನ್ನು ಕರೆತರಬಹುದು. ಮುಂದೇನು ಗತಿ ? ಎಂಬ ಭಯ ನಿನ್ನಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಲಾಖಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದಿದ್ದ ಸೈನಿಕನ ಮೇಲೆ ಪೊದೆಯ ಮರೆಯಿಂದ ಅರೆಕ್ಷಣ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಳು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಛೇದಿಸಿದಳು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಆ ತುಡಕನು ಅವಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಲು ಇಷ್ಟುಪಡುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲವೇ ? - ಆದರೆ ಆಗ ಅವಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಳೆ ? ಹೇಗೆ, ಏನಾಯಿತು - ಎಂಬುದೂ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ, ಅಂತೂ ಆಗಿಯೇಬಿಟ್ಟಿತು. “ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ, ಊರಿನ

ಗಂಡಸರ ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ? ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹರಡುವುದು. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ತುರುಕರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೈನ್ಯವೇ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿತು, ಹೊಲ ಗದ್ದೆ, ದನಕರುಗಳು, ಮನೆ ಮಠಗಳು ನಾಶವಾದರೆ ಜನಗಳು, 'ಈ ಹುಡುಗಿಯರೇ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣ' ಎಂದು ಹೇಳುವರು—' ಹೀಗೆ ಹರಿಯಿತು ಲಾಖಿಯ ಯೋಚನೆಯ ಲಹರಿ.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕಥೆಯನ್ನು ಅಟಲನನ್ನುಳಿದು ಬೇರಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಆ ಸವಾರರನ್ನು ಕೊಂದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಬೇರಾರಿಗೂ ಹೇಳಿಕೂಡದೆಂದು ಅವರು ಅಟಲನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು.

ಅಟಲನ ಹೆಮ್ಮೆ ಕಥೆಗೆ ಮೊದಲಿನ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಿತು - ಹುಡುಗಿಯರು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದರು ; ಎರಡನೆಯ ರೂಪ - ಕಳ್ಳರ ಬಳಿ ಆಯುಧಗಳಿದ್ದವು ; ಅವರು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ; ಏಟು ತಿಂದು ಓಡಿದರು. ಮೂರನೆಯ ರೂಪ-ಕಳ್ಳರು ತುರುಕರು ಅಥವಾ ಅಂತರ್ವೇದದ ಯಾರೋ ಪಠಾಣರು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯವಿಲ್ಲದವರು ಅವರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ರೂಪ-ಈ ತುರುಕರನ್ನು ಅಥವಾ ಪಠಾಣರನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಸೀಳಿದರು. ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಯಸಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರು ಬಾಣದೇಟೆ. ಅವರು ಕೊಂದುಹಾಕಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕಳ್ಳತನದ ಉದ್ದೇಶ್ಯ ಈ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೇ ಅಪಹರಿಸುವುದು - ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿದ.

ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಕಳ್ಳತನದ ಉದ್ದೇಶ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಕ್ಷೇವ್ರಾ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಯಾವುದೂ ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತಿಗೆಯಾಗುವುದೋ, ಮತ್ತೆ ಮನಗಿರಿ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಸಾಯಲು ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ಸಾಯಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಶಂಕೆಯಾಯಿತು. ರಾಜಮುಕ್ತ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧವಂತೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಬೇಸಾಯ, ಊರು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನ ಉಳಿಯುವುದೂ ಅನುಮಾನವಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಗಿಡಗ, ರೂಹದ್ದುಗಳು, ದನಗಾಹಿಗಳು ಇಬ್ಬರು ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸತ್ತ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿದರು. ಡೊಂಬರು ತಮ್ಮ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಅನುಸಂಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ಕುವೆಚಿ, ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಸತ್ತ ತುರುಕರ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಸಹ ತಂದು ಅವರು ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಹೇಗಿಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೇನು ಸಿಕ್ಕಿತೋ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಡಾರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು.

ಊರಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಡೊಂಬರು ಬಂದುದರಿಂದ ಅವರ ಚಿಂತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಡೊಂಬರ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ, ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಊರಿನ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿ, ನಿನ್ನಿ ಅಟಲರಿಗೆ ಡೊಂಬರ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು.

ಆದದರಿಂದ, ಅವರು ಡೊಂಬರನ್ನು ತಮ್ಮಿಂದ ಅಷ್ಟು ದೂರವೆಂದೇನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಊರಿನ ಚಿಂತೆ ಅಥವಾ ಭಯವನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಕ್ರಮಣದ ಭಯದ ಶವನಕ್ಕೆ ಇದ್ದದ್ದು ಒಂದೇ ಉಪಾಯ—ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ರಾಜನ ನೆರವು.

ಊರಿನವರು ಪೂಜಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು.

“ಸ್ವಾಮಿ,”— ಒಬ್ಬ ಊರಿನವನು ಕಾತರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ನಾವು ರೈತರು ; ಯಾರ ಜೊತೆಯೂ ಹೋರಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ ರಾಜಪುತ್ರರ, ತುರುಕರ, ಪರ್ಶಿಯರ ವೃತ್ತಿ ಆದರೆ ಊರಿನ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ತಲೆ ಕೆಚ್ಚಿದೆ. ಇವರ ಬಾಣದಿಂದ ಇಬ್ಬರು— ತುರುಕರೋ ಅಥವಾ ಪರ್ಶಿಯರೋ ಕಾಣೆ — ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ...”

ಅಟಲ ತಕ್ಷಣ ತಡೆದ, “ಸ್ವಾಮಿ, ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಆ ಕಳ್ಳರು ಬಲವಂತದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲದರು. ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತದೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಿಯಾರು ? ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಬೇಕಿತ್ತೇ ? ಹಿರಿಯರನ್ನು ನರಹಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೇ ?”

ಊರಿನವನು ಹೇಳಿದ, “ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹುಡುಗರೇಡ, ಮಾತನಾಡಲು ಬಿಡು.”

ಅಟಲ ಮುಖ ಗಂಟಿಕ್ಕಿಹೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದ.

ಊರಿನವನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದ, “ಹುಡುಗರ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತಿನಿಂದ ಅವರು ಬಹಳ ವಂದಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗಿಯರು ‘ಒಬ್ಬ ನಾಲ್ವರು’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತ. ಇಬ್ಬರು ಸತ್ತವರನ್ನುಳಿದು, ಉಳಿದವರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಕರೆತರುವರೋ ಕಾಣೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಫಸಲೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ದನಕರುಗಳೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಣವೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈಗ ತಾನೇ ನಾವು ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದೇವೆ. ರಾಜ ಐದಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಪುನಃ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ” ಅಚ್ಚಕ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರಾಶೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

ಊರಿನವರು ತಮಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಯಾವುದಾದರೂ ನೆಪದಿಂದ, ಹೋಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಕರೆತರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಊರಿನ ಹಿರಿಯನೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ, “ಪೂಜಾರ ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಸಾರಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ನಿಮಗೂ ಹಿಂದಿನ ಘನಲಿಗಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.”

ಪೂಜಾರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯ ಅಷ್ಟು ಕೆಡಕೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವರ್ತಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಕ್ಕೆ ತಗುಲಿತು. ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕ. ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಟಿಯ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಿತು.

ಅಟಲ ತಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದ “ಜಗತ್ತಿನ ಕಾಷ್ಟಾಸನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಈ ಹಲ್ಲು ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವ ಈ ಅರ್ಚಕ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಲೋಭ್ಯ ದುರಾಸಗಳಿಂದ ವಂಚಿಸುತ್ತೀಯಾ ? ಅವರು ಇರುವುದೇತಕ್ಕೇ - ನಮ್ಮ ಧಾನ್ಯದಾಸೆಗೋ ?”

ಪೂಜಾರಿಗೆ ಅಟಲನ ಮಾತು ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡಹೊರಟಿದ್ದ ಆದರೆ ಪೂಜಾರಿಯ ಮರ್ವಕಕ್ಕೆ ಮಾತು ನಾಟಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಭಾವ ಮೂಡಿತು. ಧಾನ್ಯದ ಲೋಭಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೀಯ ! ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಳಿದ “ಪುನಃ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಈ ಸಲ ಕೆಂದಹೊಂಡೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತೇನೆ - ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಿದೆ.”

ಅಟಲ ಬಿನ್ನಯಿಸಿಕೊಂಡು “ನಾನೂ ಸಂಗಡ ಬರಲೇ?”

ಪೂಜಾರಿ ರೂಕ್ಷ ಕಂಠದಿಂದ ಬೇಡವೆಂದು ತಡೆದು, “ಬೇಡ, ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಎರಡು-ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಜಪ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೇ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.”

ಊರಿನವರು ಆಶೆ, ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಡೊಂಬರು ವಿಶೇಷ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರೋಣವೋ ಅಥವಾ ರಾಜ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನುಣುಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು.

ಲಾಖಿ, ಅಟಲರು “ಇರಿ, ರಾಜನ ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಆಟವನ್ನು ತೋರಿಸಿ” ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದರು.

ಊರಿನವರು ಧಾನ್ಯಗಳ ಕುಯಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಅದು ಪಕ್ಷವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ಕಾಲ ಬೇಕಿತ್ತು ಆದರೆ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತಾಳದವಾಗಿದ್ದರು. ಅಟಲನೂ ಕೊಯ್ದು ; ಎಲ್ಲರೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವೇ ಕೂದಲಿ ಮೆದೆ ಹಾಕಿದರು. ಈ ಸಾರಿ ಕೂವನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲ ನಿನ್ನಿ, ಲಾಖಿಯರನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊಗಳಬೇಡಿರೆಂದು ತಡೆದು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಊರಿನ ಹತ್ತಿರದ ಮುತ್ತಗದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಭರ್ಜಿ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಊರಿನವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇವರ ಈ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ಹೆಂಗಸರು, ‘ಅವರಿಬ್ಬರು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ತೊಲಗಿಹೋದರೆ ಸಾಕು’ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶುದ್ಧ ಕಾಡುಜನರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೇಲುಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ದುರ್ಚಾಳಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತೇ ?

ಊರಿನವರ ವರ್ತನೆ ಇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅಟಲ ಊಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೂಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಭರ್ಜಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿರದ ಮುತ್ತಗದ ಮರದ ತೋಪಿಗೆ ಹೋದರು. ಭರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಮರಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚಿ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು: “ನಮಗೆ ಆಯುಧ ಪಯೋಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೇ ? ನಮ್ಮ ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿದ್ದರೆ ಊರಿನವರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು?”

“ಅಳುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು” ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಬಹುಶಃ ಅಳುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಣೆಬರೆಹವನ್ನು ಬೈದು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು.”

“ಇವರಿಗೆ ಏಕೆ ಅರ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಕಾಣೆ ನಾವು ಮೂರು ಜನರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವರ ಅರ್ಧ ಘಸಲನ್ನು ಕಾಡುವುದು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ತುರುಕರು ಊರಿನ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜಾಸ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರರ ಮಾನುಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.”

“ನನಗೆ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ನಿನ್ನಿ-ಈ ಜನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಏತಕ್ಕೆ?”

“ಏಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಬಿಳುಪಿನ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ, ನಿನ್ನ ಕಾಂತಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಪಸರಿಸಿದೆ.”

“ಥತ್, ಹುಚ್ಚಿ ನೀನೇನು ಕಡಿಮೆ ರೂಪವತಿಯೆ?”

“ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ - ಕನ್ನಡಿಯೇನೂ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.”

“ಆಮೇಲೆ ಸಾಂಕ ನದಿ, ಕಾಡು, ಬೇಟೆ ಹೊಲ? ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಿಗುತ್ತವೆ.”

“ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?- ಕೇಳಿರಬಹುದು-”

“ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಏನು ವಿಚಾರ ?”

“ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ನನ್ನನ್ನು ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಳು ನಾನು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು.”

“ಹಾ ? ಅಂತಹದೇನಾದರೂ ನಿಜವೇ ?”

“ಛಿ ! ಹೋಗೆ !”

“ಚೋಳವನ್ನು ಮನೆಗೆ ತುಂಬಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಡೊಂಬರ ಬಳಿ ಹೆಚ್ಚಿನವನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

“ಊರಿನವರ ಆಗಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.”

“ನೋಡೋಣ.”

“ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ?”

“ಇನ್ನಾದೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತರ ಹೆಂಗಸರೂ ಸಹ ಮನಸ್ತಾಪಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಇದ್ದಾರೆ. ನಾನೂ ಜಾತಿಬಾಹಿರಳೋ ಎಂಬಂತೆ”

“ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೋ ಎಂಬ ಭಯ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ದದ್ದು ಮಡಕೆಯ ಸದ್ದು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.”

“ಹೊರಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಗೂಜರೀ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಭೇಷ್ ಕಾಣಿ, ಭಯ ಏಕೆ? ಏಕೆ ಹೆದರಬೇಕು ? ಪಾಪವೇನು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂಜಾರಯ್ಯ ಕಥೆ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ - ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲಂತೂ ಗೂಜರಿ ಆಗೇ ಆಗುವೆ. ನಾನು ಅಣ್ಣನಂತೂ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನಿನ್ನ ಕೈಲಿ ಊಟಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ”

“ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ. ಈ ಊರಿನವರ ನಿಂದನೆ ಕೇಳದಿರುವಷ್ಟು ದೂರ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ.”

“ಈ ಡೊಂಬರಿಗೂ ಸಹ ನೆಂಟರಿಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ - ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ.”

“ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನಂತೂ ನೋಡು - ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ರಾಮ ರಾಮ ? ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ ! ಮೈ ಎಷ್ಟು ಕುಲುಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಬೂಟಾ ಹೂವಿನ ಲಂಗ ಎಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯಕರವಾಗಿದೆ?”

“ಅದನ್ನೇ ನನಗಾಗಿ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆಯೋ? ನಾನೆಂದಿಗೂ ಅದನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಡೊಂಬಿತಿ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ”

“ಹೌದು, ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಒರಟು ಬಟ್ಟೆಯೇ ಲೇಸು. ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸೋಣ.”

೨೧

ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ, ತಂಬೆಲರು ವಿಶಾಲವಾದ ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಚಾರು ಚಂದ್ರನ ಚಂಚಲ ಕಿರಣಗಳು ಮಹಲಿನ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ವೃಕ್ಷಾವಳಿಯೊಡನೆ ಚಿಕ್ಕದವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾಂಡುವಿನ ಭವ್ಯಮಹಲಿನ ಆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಲೋಡುಡಿಂಬನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಮಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಳಗೆ ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಮಂಚದ ಬಳಿ ಒನಪು ವಯ್ಯಾರಗಳಿಂದ ಬಾಗಿ ಬಳುಕುತ್ತ ಸುಂದರ ಮಧುಬಾಲೆಯರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮದ್ಯ ತುಂಬಿದ ಗಾಜಿನ ಹೂಜಿ ಇದೆ. ರತ್ನಜಟಿತ ಸ್ವರ್ಣ

ಪಾತ್ರಗೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಹುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸುಂಯ್ಯನೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಅದು ಗಯಾಸುದ್ದೀನನನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಮಟರೂ” ಸುಲ್ತಾನ ಕೂಗಿದ.

ಮಟರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವಿನಯವೇ ಮೈವೆತ್ತಿ ಬಂದಂತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ. ಕೈ ಚೋಡಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆ ಮಧುಬಾಲೆಯರ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿ ಮೌನವಾದ. ಸುಲ್ತಾನ ಮಧುಬಾಲೆಯರಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಅವರು ಹೂಬಿಯನ್ನು ಮಂಚು ಬಳಿ ಇದ್ದ ಎತ್ತರವಾದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಮಟರು ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಈ ಸಾರಿ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆಗಲಿಲ್ಲ.”

“ಏಕೆ ? ಏನಾಯಿತು?” ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಧುಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುಲ್ತಾನ ಕೇಳಿದ.

“ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸವಾರರು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಲ್ಲೇ ಫನಾ ಆಗಿ ಹೋದರು.”

“ಹೇಗೆ ? ಯಾರು ಕೊಂದರು ಅವರನ್ನು ? ಮಾನಸಿಂಹನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೇನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ?”

“ಇಲ್ಲ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್. ಆ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬಳು ಭರ್ಜಿ ಬೀಸಿದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು.”

“ಸವಾರರು ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಂಡಾಟ ಮಾಡಿದರೂ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಸ್ತಗ್ನಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ಇವರು ಬಲವಂತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು.”

“ಶುದ್ಧ ಕತ್ತೆಗಳು, ಗೂಬೆಗಳು, ಬಾಕಿ ಇಬ್ಬರು ಎಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗಿಹೋದರು?”

“ಇವತ್ತು ವಾರ್ಷ್ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದು.”

“ಅವರನ್ನು ಕೈದು ಮಾಡು. ಖುಷಿಯಿಂದ ಬರದಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಗಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆತರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಡೊಂಬರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ?”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಡೊಂಬರು -”

“ನೀನು ಶುದ್ಧ ಮುಖ್ಯಾಳ. ಏಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ ; ಬೊಗಳು, ಅಮೂ ಸತ್ತುಹೋದರೇನು?”

“ಇಲ್ಲ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರ ಹಣ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೂ ಇನ್ನೂ ಏನು ಮಾಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಹ್ಲೂ !” ಸುಲ್ತಾನನ ಕೋಪವನ್ನು ಮಧ್ಯದ ಮತ್ತು ಮತ್ತೂ ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು.

ಮಟರು ತಾನು ಸುಲ್ತಾನನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಅಂತರಂಗ ಮಿತ್ರ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆಪ್ಪಾದ. ಮಾತು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಸುಲ್ತಾನ ಕೈಗೆ ವದಿರಾ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ವಟರು ಹೇಳಿದ. “ವಹಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಸಿಂಧಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

ಸುಲ್ತಾನಿಗೆ ಮಾತು ಬದಲಾಯಿಸಿದುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. “ಎಲ್ಲಿಯ ತಯಾರಿ?”

ವಧ್ಯಾಕ್ಷ ಅವನಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಗೂಢಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದು ಮರೆತುಹೋಯಿತು.

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಈಗ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಜಹಜುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಸುಲ್ತಾನ್ ವಹಮೂದ್.”

“ಆ ಕಾಡುವ್ಯಗವನ್ನು ಸುಲ್ತಾನ ಎಂದ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಕೂಗಬೇಡ.” ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಅರಬಿದ.

ವಟರು ಮೌನವಾದ.

“ಅವನು ರಾಜಪುಟಾಣದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಚ್ಚಾಪಕ ಬಂತು.”

“ನಾವು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕೋಣ.”

“ಬೇಶಕ್ (ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ) ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್.”

“ನರವರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕೋಣ. ನರವರವನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕೋಣ. ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈನ್ಯ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿ ರಾಯಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಡೊಂಬರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಕಳುಹಿಸು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವರು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಲಿ. ನೀನು ನನ್ನ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೀಯಾ ?”

“ಖುದಾವಂದ್‌ರವರ ಚಿತ್ತ”

“ನಾನು ಏನಾದರೂ ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನೋಯುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದನೇ ವಟರು?”

“ಛೇ ಛೇ ಛೇ ! ಉಂಟೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್. ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಅಂಥ ಮಾತೆಲ್ಲಾದರೂ ಬರುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಸರಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದಾಗ ಮಾಂಡವಿನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಯುವರಾಜ ನಾಸಿರುದ್ದೀನ್ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

“ಉಚಿತ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್.”

ಸುಲ್ತಾನ ಇನ್ನೊಂದು ಬಟ್ಟಲು ಮದ್ಯ ಹೀರಿದ. ಅದು ಅವನ ನಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿತ್ತು.

ಸುಲ್ತಾನನ ಮೇಲೆ ಹೂಜಿಯ ಫ್ಲಾವ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಟರು ಹೇಳಿದ.

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಆ ಇಬ್ಬರು ಸರದಾರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿ. ಅವರದ್ದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.”

“ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಸಾಯಲೆಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರು?”

ಖ್ಲಾಜಾ ಮಟರು ಸುಮ್ಮನಾದ. “ನರವರ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ತೋಮರರು ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದತ್ತಾರೆಯೇ? ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹ ಬಹಲೋಲ್, ಸಿಕಂದರ್ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ತಿಸಿದವನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಹೋರಾಡುವನೇ ? ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಇವರ ಎದೆಗೋ ಕಣ್ಣಿಗೋ ಬಾಣ ಬಂದು ಬಡಿದರೆ ಇವರು ಜೀವಸಹಿತ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಬಲ್ಲರೇ? ಹ್ಲಾಂ ! ನನಗೇಕೆ ಆ ತಾಪತ್ರಯಗಳೆಲ್ಲಾ. ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ಸುಲ್ತಾನನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದರೆ ನಾಸಿದದ್ದೀನ್ ಸುಲ್ತಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈಗಲಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಬಾರದು. ಆದರೆ ಇವನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಾನೇ. ಈ ರೀತಿ ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ರೇಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಪುನಃ ಕೃಪೆ ತೋರಿಸಬಹುದು. ನೋಡೋಣ” ಮಟರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಸುಲ್ತಾನ ಹೇಳಿದ. “ಮೇವಾಡದಲ್ಲಿ ನಕಲಿರಾಣಾ, ಊದ ಮತ್ತು ಅಸಲಿ ರಾಣಾ ರಾಯವಲ್ಲರ ಕಥೆಯೂ ಮುಗಿದುಹೋಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಒಡಕು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಬಫರ್ರಾ ಅಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ನನಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ನಾವು ಮೇವಾಡಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾರಿ ರಾಣಾ ಸೈನ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು. ಆದರೆ ಬಫರ್ರಾನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ನಾನೇತಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕತೆಯೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿ? ನನಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರೇ ಸಾಕು. ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ?”

ಸುಲ್ತಾನನ ಕೋಪ ಇಳಿದು ಅವನು ಇನ್ನೂ ಮೃದುವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮಟರು ಕಂಡು ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ತಪ್ಪನ್ನೇ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿದ. “ಇದೇ ಸರಿ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್.”

“ನರವರ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಈ ಋತು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಡೊಂಬರ ಬಳಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಮಾಚಾರ ಕಳುಹಿಸು.”

“ಅಪ್ಪಣೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್.”

೨೨

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಮಾನಸಿಂಹ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನಗಳ ಭೇಟಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತೊಂದ ಹನ್ನೆರಡು. ಅನಂತರ ಮೂರನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಣೆ ತೀರ್ಮಾನ ಹಗಲಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಜಾವದಂತೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜಾವದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಾರೋಚನೆ, ಎರಡನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಬೇಸಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮೂರನೆಯ ಜಾವ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅರಮನೆಯ ಸಭಾವಂಟದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿದ್ದನು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಸಚಿವ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನವ ಯೂಧಪತಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆತ ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟತೊಟ್ಟು-ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದೃಢವಾದ ದೇಹ ಸಾಹಸ ವಿಸ್ತಾರಿತವಾದ ನೇತ್ರಗಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಇವನನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಆಪ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಶಲರಾದ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಆರಿಸುವ ಪ್ರತಿಭೆ ಮಾನಸಿಂಹನಲ್ಲಿತ್ತು.

“ದಿಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಜೌನಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರೆ, ಜೌನಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಆಕ್ರಮಣ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಮಾನಸಿಂಹ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

“ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ, ನಾವು ಜೌನಪುರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಮೊದಲು ಮುತ್ತಿಯಾದರೆ ಜೌನಪುರ ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ? ಜೌನಪುರದ ಸುಲ್ತಾನ ಬಂಗಾಳದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ ಬಹುಶಃ ಹಿಂತಿರುಗಿರಬಹುದು” ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳಿದ.

“ಆದರೆ ಮೇವಾಡದೊಡನೆ ಮಾಳವ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೇವಾಡ ನಮಗೆ ಮಾನ್ಯವಾದುದು. ಮಾಳವದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಜರಾತಿನ ಬಘರಾನ ಕಡೆಯಿಂದ ಭಯ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿತು ? ಅವನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಅವಕಾಶ ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ?”

ಮಂತ್ರಿ ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ. “ಮಹಾಶ್ವರೋ, ಗರೂಮಸುದ್ದೀನ್ ಹುಚ್ಚು ಶ್ರುಲನೂ ಹೌದು. ಅವನು ಸಂಧಿಯ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುರಿಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.”

ರಾಜ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ, “ನಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಧಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಸಹ ಜನಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.”

ರಾಜ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದ.

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ತಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದ, “ನಾವು ಮಾಳವ, ದಿಲ್ಲಿ-ಎರಡರ ಸಂಗಡವೂ ಹೋರಾಡೋಣ. ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.”

ಸಚಿವ ಹೇಳಿದ, “ಮಾಳವದ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಮೊದಲೇ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಮಾಡಿದ. ಚೌನ್‌ಪುರದ ಸುಲ್ತಾನ ದೆಹಲಿಯ ಬಾದಷಹನ ಭಯದಿಂದ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಓಡಿಹೋದ, ನಾವು ಖಿಲ್ಜಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದೆವು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಷಹನು ಚೌನ್‌ಪುರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ, ಆಗ ನಾವು ಚೌನ್‌ಪುರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮೆಹಮೂದ್‌ಜಾನ್ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧ ಯಾರ ತಲೆಗೆ ಕುಪ್ಪುಟ್ಟನೆ?”

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಉಕ್ಕುಬಂದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹೇಳಿದ- “ನಾವು ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ, “ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೋರಾಡಿ ನಮ್ಮ ಬಲವನ್ನು ಕ್ಷೀಣಗೊಳಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಚಿವರು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡತೊಡಗಿದ.

ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳಿದ “ಇನ್ನೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸ ಉಳಿದು ಹೋಗಿದೆ ಬೈಜೂ ಗಾಯಕನನ್ನು ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅವನು ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಚ್ಚಾದಂತಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಗಾಯಕ ಮತ್ತು ಅವನ ಜೊತೆಯ ಗಾಯಕಿ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಕಾರಿಯನ್ನು ಮಾಸಿಕ ವೇತನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈಗಲಂತೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಉಳಿತಾಯವನ್ನೂ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಡಿಪಾಗಿರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ನನ್ನ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ರಾಜ್ಯವಿರುವುದು ಏತಕ್ಕೆ ? ಪುಷ್ಪಾಲನೆ, ಕಲಾರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲವೇ ? ಪುಷ್ಪ ಮತ್ತು ಕಲೆ - ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಎರಡರ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಧರ್ಮಪಾಲನೆ. ಆಚಾರ್ಯ ವಿಜಯಬಂಗವರಲ್ಲೆ ?” ರಾಜ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ.

ಮಂತ್ರಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ, “ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಿರುಗಿಲ್ಲ.”

ವಿಜಯನಿಗೆ ‘ಕಾಯಕ’ - ಶಾರೀರಿಕ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ತನ್ನ ಬೆವರು ಸುರಿಸದೆ ಅವನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಲಾಕಾರ ! ಎಂತಹ ಉದ್ದಾಮ ಪಂಡಿತ ಆತ ! ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೀಣಾವಾದನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಬಿಡಿಗಾಸನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ‘ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಆದಾಯದ ಕಮ್ಮಿಯನ್ನು ಶಾರೀರಿಕ ಶ್ರಮದಿಂದ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಮೂವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಇವರ ಬೇವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಟು ರಾಜ್ಯದ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು” ರಾಜ ಹೇಳಿದ

ಮಂತ್ರಿ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ - “ಮಹಾಶ್ವಭೂ, ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಯೇ ಈ ಏರ್ಪಾಟು ಆಗಬಲ್ಲದು ; ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಾರದು.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ. ನನ್ನ ಆದಾಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ” ರಾಜ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿದ

ಈಗ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನಿಗೆ ರಾಜನ ಎರಡು ನಿರ್ಣಯಗಳೂ ಅರ್ಥವಾದವು. ಅವನು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ

ದ್ವಾರಪಾಲ ಬಂದು “ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ರಾಜ ಅನುಮತಿಯಿತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿವಾದನೆಯ ನಂತರ, ಪೂಜಾರಿಯ ಕುಶಲ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ.

ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿದ, “ಪ್ರಭುಗಳು ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಅಷ್ಟು ಕೊಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಈ ಬಾರಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಹೋಗಲಾರೆ.”

“ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ, ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಮರೆಸಿದೆ. ಬೇಗನೇ ಬರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬುದೇನೋ ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆ ರಾಯಿಗೂ ಬರುತ್ತೇನೆ ಅಂದರೆ ಈ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವ ಯುದ್ಧವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ.”

“ಯುದ್ಧವೇನು - ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ.”

“ಹೇಗೆ ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ?”

“ಈಗಲಾದರೂ ಅದರ ಭೂಮಿಕೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಉತ್ತರದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಅಂತರ್ವೇದದಿಂದಲಾದದೂ ಹೊರಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮಾರ್ಕವಿಂದಾದದೂ ಬಂದಿರುವುದು.”

“ಒಗಟು ಬೇಡ, ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ.”

ಪೂಜಾರಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ.

ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳಿದ, “ಮಹಾಸ್ವಾಮೀ, ಇವರು ಅಂತರ್ವೇದದಿಂದ ಬಂದಿರಲಾರರು. ಕಾಲಪಿ ಮತ್ತು ಇತಾವಾ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಈ ತುರುಕ ಅಥವಾ ಪರಾಣ ಸವಾರರು ಮಾರ್ಕವದ ಖಿಲ್ದಿಯ ಕಡೆಯವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಆಗಿರಲಾರರು.”

ಮಾತನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ಈ ಕ್ಷುಬ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಲೂಟಿಗಾರರು ಎಲ್ಲಿಂದಾದದೂ ಬರುವುದು ಅಸಂಭವವಲ್ಲ”

ಅರ್ಚಕ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ, “ವಹಾಸ್ವಾಮೀ, ಲೂಟಿಗಾರರು ಎಲ್ಲಿಂದಲಾದರೂ ಬರಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಆ ಚಿಲುವೆಯರಾದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಅವರು ಯಾವನೋ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದವನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪರಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.”

ರಾಜ ಅರ್ಚಕನತ್ತ ನೋಡಿದ. ಆ ಹುಡುಗಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಾನು ಕೇದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದಲ್ಲಿ - ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆಯೂ ಸಹ - ಆ ಹುಡುಗಿಯರ - ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯ ಕೌಶಲದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಅವರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕು ಇಲ್ಲವೇ ಚಿತ್ರಾರ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲರು - ನಾನು ಕವಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಚಿತ್ರಾರನಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ”

ಪೂಜಾರಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ರಾಜನ ತಲೆ ಬಾಗಿತು.

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ನುಡಿದ, “ವಹಾಪ್ರಭುಗಳು ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ, ಧೈರ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಶತ್ರು ಕೇಳಿ ನಡುಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ವಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆಗಳ ಬೇಟೆಯನ್ನೂ ಆಡಬಹುದು.”

ರಾಜ ತನ್ನ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ, “ನಾನು ನಾಳೆಯೇ ರಾಯಿಯತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತೇನೆ ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ತನ್ನ ದಳದೊಡನೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೊಂಡೊಯ್ಯೋಣ.”

೨೩

ಊರಿನ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಜನರು ಕೂ ಸೇರಿದಾಗ ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತೇರಿರಲಿಲ್ಲ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಧಾನ್ಯದ ಒಕ್ಕಣೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಅಟಲ ಎತ್ತಿನಿಂದ ತುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂಜಾರಿ ಏದುತ್ತಾ ಓಡಿಬಂದ. ದೂರದಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದ. “ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ; ವಹಾರಾಜರ ಸವಾರಿಬರುತ್ತಿದೆ.”

ಕೂದಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಪೂಜಾರಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೂಗಿದ. ಹೆಂಗಸರು, ಗಂಡಸರು ಎಲ್ಲರೂ ತಕ್ಷಣವೇ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಉತ್ತುಕತೆ, ಹಾಗೂ ಸಂತಸ ರೇಖೆಗಳು ಮೂಡಿದವು.

“ಯಾವಾಗ?” - ಆ ಜನಗಳು ಕೇಳಿದರು.

“ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ-ಹಿಂದೆ. ಇನ್ನೇನು-ಬಂದೇ ಬರಬಹುದು. ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸಿ. ದೂರೆಯ ದರ್ಶನ ಸುಲಭವಲ್ಲ, ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರಬೇಕು.”

“ಪೂಜಾರಿ ಸ್ವಾಮೀ, ನೀವು ಪುಣ್ಯವಂತರು. ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ಕಣ್ಣಿರೆಯಿತು ; ಇನ್ನು ಈಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ನಡೆಯಿರೋ ಪ್ರಭುಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ!”

“ಬೇಗಲ್ಲವೋ ಪ್ರಭುಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ! ಹಳ್ಳೀಮುಕ್ಕರಾ ! ಬೇಗನೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ; ಆರತಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ವಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಆರತಿಯಿತ್ತಿ ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ಗಿಡವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೂವನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿರಿ - ಬೇಡ, ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಡ ! ನಿಮಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದೂ ಕಷ್ಟ ನಿನ್ನಿ, ಲಾಖಿಯರ ತಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ನಾನೇ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀವೇನು - ಗಿಡವನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುತ್ತೀರಿ!”

“ತುಪ್ಪದ ದೀಪವನ್ನೇನೋ ಹಚ್ಚುವೆವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರ ಹತ್ತಿರವೂ ತಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ತೇಗಿಗೆ ಅಂತೂ ಎಲ್ಲರ ಬಳಿಯೂ ಇದೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು. ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ಏನಿದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತುಪ್ಪದ ದೀಪದ ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ರಾಜ ದೇವರ ಅವತಾರ ಕಷ್ಟೋ. ಅಥವಾ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಯೋಗಿಯೋ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಇದಿದುಗೊಳ್ಳಲು ಊರ ಹೊರಗೆ ನಿಲ್ಲಿರಿ.”

“ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರೋಣ?”

“ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ. ಡೊಂಬರಿಂದ ಎರವಲು ತನ್ನಿ. ನಾನೀಗ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಭುಗಳು ತಂಗುವರು.”

“ಮಹಾರಾಜರು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ?”

“ಒಂದೆರಡು ಘಂಟೆಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಹೊರಟಿರುವುದು. ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಾಗಾಲೋಟ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಂಡು ದಾಳಿಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಈಗ ಯಾವ ಲೂಟಿಗಾರ ಬರುತ್ತಾನೆ-ನೋಡುತ್ತೇನೆ !”

ಪೂಜಾರಿ ಅಷ್ಟೇ ವೇಗದಿಂದ ಗುಡಿಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ. ಊರಿನವರ ಸಂಭ್ರಮ ಹೇಳತೀರದು. ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯಂತೆ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹ ತಡೆಯಲ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಳೆಗೆ ಓಡಿದರು ಸ್ನಾನಮಾಡಲು. ತಮ್ಮ ಬಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆದು, ಒಣಗಿಸಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಪೂಜಾರಿ ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿಯರಿಗೆ ಹೂ ಕೊಯ್ದುಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯರ ಉತ್ಸಾಹದ ಉಬ್ಬರ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತದ ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಯೂ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಲಂಗಗಳು ಒಡಕಾದ ಚೀಟಿಯ ಬಟ್ಟೆಯವು. ಎಷ್ಟು ಒಗೆದರೂ ಅವು ಇನ್ನೂ ಮಾಸಲು ಮಾಸಲಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವು ಹರಿದುಹೋದ ಬಳಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿದ್ದರು. ರವಿಕೆಗಳು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದವು ; ಆದರೆ ಒಡಕು ಬಟ್ಟೆಯವು. ಮೇಲೆದ್ದಿಕ್ಕಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದ್ದು - ಅದೂ ಒಡಕು ಬಟ್ಟೆಯದು.

“ಡೊಂಬರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಬೂಟಾ ಲಂಗವನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆಯೋಣ ಕಣೆ” - ಲಾಖಿ ಸಲಹೆಯಿತ್ತಳು.

ನಿನ್ನಿ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದಳು - “ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಒಡಕುಗಳೂ ಇವೆ.”

“ನೀನು ನೋಡಿದ್ದೀಯಾ!”

“ಹೌದು, ನಿನ್ನ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.”

ನಿನ್ನಿ ಮತ್ತೆ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳ ಮೋರೆಯತ್ತ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು - “ಡೊಂಬರಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಎರವಲು ತರುವುದೇ? ಬೇಡ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ನಾವೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ.”

“ಅವರು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು - ಪಿಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆರತಿಯೆತ್ತಲು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಳು ; ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಚಿಂದಿ ಎಂದು.”

“ನಮಗಿದೇ ಉತ್ತಮ. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡಂತೂ ರಾಜ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಡೊಂಬರು ಡೊಂಬರೇ, ನಾವು ನಾವೇ !”

“ನಿನಗಂತೂ ಹುಚ್ಚು ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ಜ್ಞಾನ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಡೊಂಬರವರಾಗೋಣವೇನು? ನಾವೂ ಪಾತರಗಿತ್ತಿಯರಂತೆ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಮೆರೆಯೋಣವೇ ? ಪಿಲ್ಲಿ ಡೊಂಬಿತ್ತಿಯೆಂದು ರಾಜನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೇ? ದೊರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಡೊಂಬಗಿತ್ತಿಯರೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ!”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ನನಗೆ ಆ ರೀತಿಯ ಹುಚ್ಚವನ್ನು ಕೊಂಡುತರಬೇಕು ಅಂತ ಏಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚಿ ! ಅಷ್ಟೇ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಯೇನೆ? ಮದುವೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಈ ರೀತಿಯದನ್ನು ಉಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನೂ ತೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೂ ಬೇಡ. ರಾಜನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತೋರಿಸೋಣ.”

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಚಿವುಟಿದಳು. ಲಾಖಿಯ ಮೋರೆ ಕೆಂಪಾಯಿತು.

ಊಟ ಮಾಡಿ, ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎರವು ಘಂಟೆಯಾಯಿತು. ಗಂಡಸರು ಊರ ಹೊರಗೆ ಸೇರಿದರು. ಹೆಂಗಸರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲ ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದ. ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಕೂಗು ಹಾಕಿದ. “ಸವಾರಿ ಬಂತು, ನಡೀರೇ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೀಪ ಹತ್ತಿಸಿದರು. ಸೆರಗಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ನಿಂತರು. ಊರಿನ ಇತರ ಹೆಂಗಸರೂ ಸೇರಿದರು. ಗಂಡಸರು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರು ; ಸ್ತ್ರೀಯರು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತರು. ಇವರಲ್ಲಿಯೇ ಡೊಂಬವರ್ಗವೂ ಇತ್ತು. ಪಿಲ್ಲಿ ಧಳಕು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧಳಧಳಿಸುವ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ಅವಳ ತಟ್ಟೆಯೂ ಸಹ ಎಲ್ಲರ ತಟ್ಟೆಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯಾಗಿ ಈ ಜನಗಳತ್ತ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಂದ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ದಳ ; ಆನೆಗಳು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದುವು.

ಊರ ಮಂದಿ ಯಾರೂ ರಾಜನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ ರಾಜ ತಲೆಬಾಗಿ ಕೈಚೋಡಿಸಿದ. ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿಯರ ಎದೆ ಬಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಆವೇಗವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು.

ರಾಜ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಆತನ ಕುದುರೆ ತುಂಬ ಚುರುಕಾಗಿ ಚೆಲುವಾಗಿತ್ತು. ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಲು ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಅಗಿಯಹತ್ತಿತು. ಕುದುರೆಯ ಸೇವಕರು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗಂಡಸರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಪೂಜಾರಿ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರ, ಗಂಧ, ಅರಿಸಿನ, ಅಕ್ಷತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಬಂದ. ರಾಜ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಇಳಿದ. ಕುದುರೆಯ ಸೇವಕರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ರಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಪೂಜಾರಿ ಉಚ್ಚನಿಯಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದ. ಮಾನಸಿಂಹನ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಗಂಧದ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಬಾಗಿರದ ಅವನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾರಹಾಕಿದ. ಮಾನಸಿಂಹ ಹೆಂಗಳರ ಸಾಲಿನ ಮುಂದೆ ನಡೆದ. ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತಿದರು. ಅವರ ಹರಿದ, ಮಾಸಲು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನಿಗೆನ್ನಿಸಿತು- “ನಾನು ಇವರ ರಾಜ !”

ನಿನ್ನಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆರತಿ ಎತ್ತು ಅವಳು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ತಂದಳು. ರಾಜನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ರೇಷ್ಮೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮುಂಡಾಸಿತ್ತು - ಅದರ ಮೇಲೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಚುಂಗು, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ. ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಚಿನ್ನದ ಸರ.

ನಿನ್ನಿಯ ವಿಶಾಳ ನೇತ್ರಗಳ ಮೇಲಿನ ಡೊಂಕು ಹುಬ್ಬು ಮೇಲೇರಿತು. ಇವರೇ ಮಹಾರಾಜರೇ ! ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದಂತಿರುವ ತುಂಬಿದ ದೇಹ. ಎತ್ತರವಾದ ಭುಜಯುಗ್ಮ; ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು, ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಗುರಾಣಿ. ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ನೀಳ್ಗತ್ತಿ ‘ಈ ರಾಜ ನಿಜಕ್ಕೂ ವೀರನಿರಬಹುದು, ಕಾಡುಕೋಣಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿ ಇವನಿಗಿರಬಹುದು. ತುರುಕರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ, ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು’, ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದಳು.

“ಇವಳು ಯಾರು ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು ? ಬೂದಿಯ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ಈ ಅನಾವಧೇಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಚೆಲುವು!” ರಾಜ ಪೂಜಾರಿಯೆಡೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ.

ಪೂಜಾರಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದ - “ಮಹಾಪ್ರಭೂ, ಈಕೆಯ ಹೆಸರು ಮೃಗನಯನಿ. ಊರಿನವರು ಇವಳನ್ನು ನಿನ್ನಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದೇ

ಬಾಣದಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡಹುಲಿ, ಕಾಡಕೋಣ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ ಕೋರೆದವತೆಯ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿ. ನಿಮ್ಮ ಸಾವಂತರೂ ಸಹ ಬೆಕ್ಕು ಬೆರಗಾಗುವಂತೆ ಗುರಿಯಿಡುತ್ತಾಳೆ, ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಸ್ಸೀಮಳು ನಮ್ಮ ನಿನ್ನಿ!”

ನಿನ್ನಿ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಯುತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ತುಟಿಗಳು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡವು. ‘ಏನು ಹರಟುತ್ತಿರುವೆ?’ – ಎಂದು ಹೇಳಲೋಸುಗವೋ ಎಂಬಂತೆ.

ರಾಜ ಮುಗುಳಿಗೆ ಬೀರಿ ಹೇಳಿದ, “ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನಳಾದ ವ್ಯುಗನಯನಿಯಂತಹ ಹೆಂಗಸರಿರುವ ಗ್ರಾಮ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನ್ಯವಾದುದು !”

ಪೂಜಾರಿ ತಕ್ಷಣ ತಡೆದ- “ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ, ವ್ಯುಗನಯನಿ ಇನ್ನೂ ಕ್ಷಮೆ”

ಉತ್ತಾಹವೂರ್ಣ ನಗೆಯಿಂದ ರಾಜ ಹೇಳಿದ - “ಹಾಗೋ? ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಇವನು ಯಾರು?”

ಪೂಜಾರಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ- “ಗೂಜರ ರಾಜಕೂಟ. ಇವನು ಇವಳ ಅಣ್ಣ ಅಟಲ ಸಿಂಹ ತುಂಬ ಸಲೀಸು ಮನುಷ್ಯ” ಪೂಜಾರಿ ತನ್ನ ಉತ್ತಾಹದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ.

ಊರಿನ ಹಿರಿಯನೊಬ್ಬ ತಡೆದ - ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದೀರಲ್ಲ-ತುಟಿ ಹೊಲಿಸಿಕೊಂಡವರ ಹಾಗೆ ! ಎದುರಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೂರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮರೆತಿಯೋ ಹೇಗೆ ! ಹಾಡು ಗೀಡು ಬರುತ್ತದೋ ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ಹೆಡ್ಡರಾದಿರೋ? ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದಾರೆ ! ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

ನಿನ್ನಿ ಪುನಃ ಮಾನಸಿಂಹನತ್ತ ನೋಡಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹನೂ ನೋಡಿದ ; ಅವನಿಗೆ ಆ ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

ರಾಜ ಹೇಳಿದ, “ವ್ಯುಗನಯನಿ, ನಿನ್ನ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯಭೇದವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು.”

ನಿನ್ನಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅವನಿಗೆ ಆರತಿಯೆತ್ತಿದಳು. ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೂವಿತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಅವನ ಪೇಟದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ಹೂವು ಕೆಳಕ್ಕೆಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ರಾಜ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪೇಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರಬೇಕು - ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹೆಂಗಸರು ಹಾಡಿದರು. ಲಾಖಿ ಆರತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ತಂದಳು.

ಪೂಜಾರಿ ತನ್ನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿದ: “ಮಹಾಪ್ರಭೂ, ಇವಳ ಹೆಸರು ಲಾಖಾರಾಣಿ, ನಾವುಗಳು ಲಾಖಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇವಳು ಗೊಲ್ಲರವಳು. ಇವಳಿಗೂ ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿನಿ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರೇ ಆ ಇಬ್ಬರು

ಕಳ್ಳರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು; ಮತ್ತೀವರನ್ನು ಓಡಿಸಿದರು. ಇವಳೂ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿಯಿಡುತ್ತಾಳೆ.”

“ನೋಡುತ್ತೇನೆ” ರಾಜ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿದ. “ಈ ಇಬ್ಬರು ಕುಮಾರಿಯರು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಯುಗವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ.”

ಲಾಖಿ ಕಣ್ಣೆರೆದು ಮಾನಸಿಂಗನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತ ಆರತಿ ಎತ್ತಿದಳು. ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೂ ತಳೆದಳು. ಅದೂ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾನಾವಿಕ ನಿರ್ಲಜ್ಜತೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸುವಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಲಾಖಿಯ ಹೂವನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಿ ನೋಡಿದಳು ; ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಉಡುಪನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು— “ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬಟ್ಟೆಗಳೇ !” ಎಂದು. ಆದರೆ, ಡೊಂಬಡೊಂಬಿತ್ತಿಯರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಅವನಿಗೆ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವು. ಆದರೂ ಸಹ ಅವನು ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ — “ಇವರು ಯಾರು?”

ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿದ. ಡೊಂಬರ ನಾಯಕಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದಳು, “ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ, ಇವಳು ಡೊಂಬರವಳು, ನನ್ನ ಮಗಳು. ಇವಳಿಗಿನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದ್ಭುತವಾದ ಆಟ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಆಟವನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ.”

ಅವಳ ಆರತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಡೊಂಬರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. “ನಿಮ್ಮ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಇರುತ್ತೇನೆ.”

ಪೂಜಾರಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ, “ಈಗ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ದೇವಾಲಯದತ್ತ ಬಿಜಯಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಡೇರೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಹೌದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ! ಅದರ ಹತ್ತಿರವೇ” ರಾಜ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

ರಾಜನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ನಿಲ್ಲಲು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರು ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿಯ ಕಂಠ ಆ ಹಾಡಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಬೆರೆಸುತ್ತಿತ್ತು ನಿನ್ನಿ ಹಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜ ಹೇಳಿದ, “ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ. . .”

ಪೂಜಾರಿ ಸೇರಿಸಿದ, “ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಯ ಮಾಡಿಸೋಣವಾಗಲಿ. ಅವರು ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

ರಾಜ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಹೋಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೃಗನಯನಿಯತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದ. ನಿನ್ನಿ ಓರೋಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

ರಾಜ ಗುಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಭೃಗುವಿಗ್ರಹಗಳು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದಂತಾಯ್ತು. ಭೃಗುವಿಗ್ರಹಗಳು ಅವನನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭಕ್ತನೆ ಮಾಡಿದವು.

ದೃಢವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ - “ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆ, ನಾನು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಬೇರ್ಪೋದ್ದಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತೆ...”

ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ದೆಹಲಿಯ ಕುತುಬ್‌ಮಿನಾರ್‌ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವ ಕಜ್ಜಿಣದ ಭಾರಿ ಸಲಾಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮೊದಲನೆಯ ಅನಂಗಪಾಲ ತೋಮರನು ಕೆತ್ತಿಸಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾದುವು- “ನಾನು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುನಃ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾವರ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಳಸಿದಂತಾಯಿತು, ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿಬಂತು. ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡ. ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ- “ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬೇಗನೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಮಹಾಶ್ವಭುಗಳಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರು ಏನಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲರು.”
ಪೂಜಾರಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ

ರಾಜನ ಕಣ್ಣು ಒಂದು ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಮುರಿದ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಊರಿನ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹೋಯಿತು.

ರಾಜ ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ- “ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಡಲು ಬರುವರೇ?” ಎಂದು. ಆದರೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿಬಿರದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ.

ಅಟಲ, ಇನ್ನಿತರ ಗಂಡಸರು ರಾಜನ ಶಿಬಿರದ ತಮಾಷೆ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಸೈನಿಕರುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಹೊರಟು ಬಂದರು. ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿಯರು ತುಂಬ ಸಂತಸಗೊಂಡಿದ್ದರು. ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಯಾವುದೋ ಅಜ್ಞಾತ ಸ್ವಂದನವನ್ನು ಒತ್ತಿಹಿಡಿದು, ಲಾಖಿಯ ಸಂತಸವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಹೆಗಲಿಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದು ಹೇಳಿದಳು: “ನನಗಂತೂ ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿದಹಾಗಾಗಿತ್ತು ನೀನು ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿದೆ.”

“ನೀನಂತೂ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನಾನೆಸೆದ ಹೂವನ್ನು ರಾಜ ಧೂಳಿನಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.”

“ಲೇ, ನಿನ್ನ ಹೂವನ್ನು ಸಹ ಪೇಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅತ್ತ ಕತೆಯಿಂದ ಆ ಮುಗ್ಗಲಗೇಡಿ ಪಿಲ್ಲಿ ಬಂದಳಲ್ಲ- ಕಪ್ಪೆಯಂತೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾ ! ಎದೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು !-”

“ಲೇ, ನನ್ನ ಹೆಗಲೇಕೆ ಮುರಿಯುತ್ತಿಯೇ ? ನೀನಂತೂ ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ನೋಡಿದೆ?”

“ಕಣ್ಣು ಕೆಳಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹಾಗಲ್ಲವಲ್ಲ!”

“ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದೆಯಾ ?”

“ನೀನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ-ಅರಳಿಸಿ ರಾಜನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ತುಂಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ?”

“ಹ್ಹ ! ಹ್ಹ ! ಹ್ಹಾ ! ಅವರನ್ನು ರೆಪೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ, ನಾನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದನ್ನೇ-ನಾದಿನಿಯಮೇ ! ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಒಯ್ದಿರಿ ?” ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಮೀಟಿದಳು.

“ಲೇ ಎಂಥವಳೇ ನೀನು ! ರಾಜನಲ್ಲಿ - ನಾನಲ್ಲ?”

“ಹ್ಲೂಸ್ಸ! ‘ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನಳಾದ ಮೃಗನಯನಿಯಂತಹ ಸುಂದರಿಯಿರುವ ಗ್ರಾಮ ಧನ್ಯ !’ ಪೂಜಾರಿಯವರು ದನಿಗೂಡಿಸಿದರು - ‘ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮೃಗನಯನಿ ಕನ್ಯೆ . . .’

ನಿನ್ನಿ ಅವಳ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಸರಕ್ಕನೆ ಕೈ ಚಾಚಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು, “ದೂರ ನಿಲ್ಲು. ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪೂರ್ತ ಕೇಳು.”

“ನನ್ನ ತೋಳ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಭರವಸೆಯಿಡಬೇಡ ! ಏನು !”

ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಂದಸಾಸವನ್ನು ತನ್ನ ಬರಟಾದ ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿ ಅದೇ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಪೂಜಾರಿಯವರು ಹೇಳಿದರು- ‘ಇನ್ನು ಈ ಬಡಪಾಯ ಕುಮಾರಿ ! ಹ್ಹಾಹ್ಹಾ !! ಬಡಪಾಯಿ ಕ್ಷಣ್ಣಿ ಮತ್ತಾರಿಗೋ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಜನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆಮೇಲೆ ಇವರು ಅವರಿಗೆ, ಅವರು ಇವರಿಗೆ, ಏನೇನು ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರೋ- ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಲಾಖಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ, ಅರಳಿಸಿ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಳು ! ಮತ್ತೆ ಆ ಓರೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟ ಉಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತು !”

“ಲೇ ನಿನ್ನಿ, ನನಗೆ ಕಲಿಸಬೇಡ !”

“ಓಹೊಹೊ ! ನೀನು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕುವಿಯಲ್ಲವೇ ? ನೀನಂತೂ ನಿನಗಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ನಿಜ ಹೇಳು ಲಾಖಿ-ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಅಲ್ಲವೇ ?”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲವೇ ! ಮಾತು ಹೇಗೆ ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ !”

“ಅಸಂಭವದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇಕೆ ಆಡುತ್ತೀಯೆ ಲಾಖಿ ? ಬಡ ರೈತ ಕುವಿಯೆಲ್ಲಿ - ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರಾಜನಲ್ಲಿ ?”

“ರೈತರಿಂದ ರಾಜ - ಅಲ್ಲವೇ ? ಗೂಜರರು ತೋಮರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ?”

“ಅದೃಷ್ಟ - ಎನ್ನುವುದೂ ಒಂದು ಇದೆಯಲ್ಲವೆ !”

“ಅದನ್ನಂತೂ ಆ ಡೊಂಬಿತಿ ಕೈ ನೋಡಿ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ!”

“ನಿನ್ನ ಕೈಯನ್ನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಈಗ ನನಗೆ ಭರವಸೆಯಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಏನಾದರೂ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ!”

“ಈಗಲಿಂದಲೇ ಗಾಳಿಗೋಪರ ಬೇಡ!”

ಲಾಖಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಗದ್ಗದಳಾಗಿ ಹೋದಳು; ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು. ಬಿಕ್ಕುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಗೆ ನನ್ನ ತಲೆ ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಾನೆಂದಿಗೂ ಹಿಂತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ!”

೨೨

ಮರುದಿನ ಮಾನಸಿಂಹ ಬೇಟೆಯ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬೇಟೆಗಾರರು ಬಂದರು. ಬೇಟೆ . . ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜನಾಡುವ ಬೇಟೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಗ್ಗಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಟಲನು ಸಹ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ರಾಜ ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿಯರ ಲಕ್ಷ್ಯ ವೇಧವನ್ನು (ಗುರಿಗಾರಿಕೆ) ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂಬುದು ಅವನ ಆಸೆ. ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ? ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ ? ರಾಜ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದ ! ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾವಾಗ ? ನಾನೂ ಸಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೋರೆದವಡೆಯ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಆಗ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ ? ಅವನಿಗೆನ್ನಿಸಿತು. ಪೂಜಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನೂ ಪೂಜಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಹವಳದ ಬಣ್ಣದ ಬೇಟೆಯ ದಿರಿಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ.

ಬರುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ, “ಆ ಹುಡುಗಿಯರ ಲಕ್ಷ್ಯವೇಧವನ್ನು ಇಂದಿನ ಬೇಟೆಯಲ್ಲೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು.”

ಪೂಜಾರಿ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರವಗ್ಗನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಅಟಲ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ತುಕ್ಕೊಂಡ. ನಿಹಾಲ ವ್ಯಗ್ರನಾಗಿದ್ದ ಪೂಜಾರಿ ಮಾತನ್ನು ತೂಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲವೇ ? ಅವರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೇಟೆಯಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಬೇಟೆಗೆ ಸೇರುವುದು ಅಪಾಯಕರ.”

ನಿಹಾಲ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ “ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ತಾವೇ ಬಂದು ವಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ. ಅವರನ್ನು ಅವರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ.”

ಪೂಜಾರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಅವರೇನೂ ಹೆದರುವವರಲ್ಲ. ಭಯಂಕರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಓಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಟ್ಟಣೆಯೂ ಕೂಡ ಬೇಕಿಲ್ಲ.”

“ನೀನು ಯಾರಯ್ಯಾ ?” ನಿಹಾಲ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನುಡಿದ.

“ಮೃಗನಯನಿಯ ಅಣ್ಣ ಅಟಲ. ನಾನೂ ಬೇಟೆ ಆಡುತ್ತೇನೆ” ಅಟಲ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದ.

ನಿಹಾಲ ಪರಿಹಾಸದಿಂದ ನಕ್ಕ “ಓಹ್ ! ಇವನೂ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ?”

ಪೂಜಾರಿ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ, “ಹೋಗಲಿ, ನೀನು ಹೋಗು ಅಟಲ ಸಿಂಹ. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಕಳುಹಿಸು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಟ್ಟಣೆಗೆ ಹೋಗಲಿ. ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತಾರೆಯೆ ನೀವು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬೇಟೆಯ ದಿರಸಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?”

“ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೂ ಇಲ್ಲ” ಅಟಲ ಹೋಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ದನಿಗೂಡಿಸಿದ.

ನಿಹಾಲ ನುಗುತ್ತಾ ಹೋದ. ಅಟಲ ಮನೆಗೆ ಹೋದ. ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು.

“ಎಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ! ಬೇಗ ಬೇಗ ! ಮಹಾರಾಜರು ಬೇಟೆಗೆ ಕರೆಸಿದ್ದಾರೆ.”

“ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.”

ಲಾಖಿ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿ ನಕ್ಕಳು ; ನಿನ್ನಿ ಇತ್ತ ಆಯುಧ ತರಲು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಅಟಲ ಮಾತು ಜೋಡಿಸಿದ. “ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ ?”

ಲಾಖೀ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ಪಿಡಿಸಿದಳು.

“ಹೇಗಿದೆ, ಹೇಳು.”

“ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನೇಕೆ ಪಿಡಿಸುತ್ತೀಯೆ - ಬರೀ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆಲ್ಲಾ ?”

“ಬರೀ ಪರೀಕ್ಷೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವರೀಕ್ಷೆ ?”

“ಸೋತುಹೋದರೆ, ಬಾಣ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ?”

“ನೀನು ಗೆದ್ದೇ ಗೆಲ್ಲುವೆ. ಸೋತೂ ಗೆಲ್ಲುವೆ, ಗೆದ್ದರೂ ಗೆಲ್ಲುವೆ.”

“ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕೊರವಂಜಿ ಕಣೆ ನೀನು, ನೋಡು, ಅತ್ತ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೊರವ ಇದ್ದಾನೆ”

“ಹುಡುಕಿ ಹೊಡೆದರೆ ನೋಡು ! . . .”

“ಎಷ್ಟಾದರೂ ದೊಡ್ಡವಳನ್ನು ನೀನು, ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ಹೋಗಲಿ ತಪೋ ಆಯುಧಾನ, ದೇವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಕೊಂಡು.”

ಕೆಂಪು ಹೆಚ್ಚುವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು, ವೀರಗಂಜಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಆಯುಧ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಹೊರಗೆ ಕುದುರೆಗಳು ಬಂದ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ನಿನ್ನಿ ಬೆವರಿದಳು. ಲಾಖಿ ನಕ್ಕಳು. “ನೋಡಿದೆಯೆ ? ರಾಜ ಕುದುರೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ನಿನಗಾಗಿ !”

ನಿನ್ನಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ರೋಷದಿಂದ ಹಾರಿದಳು. “ನೀನಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ, ಸಾಮಾನ್ಯದವಳಲ್ಲ.”

ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಭರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಅಟಲ ದಿರಸನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದ.

“ಶಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಟ್ಟೆಹಾಕಿಕೊ. ರಾಜ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.”

ಪೊಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಒಂದು ಜೊತೆಯ ಪಂಚೆ, ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪೇಟಗಳು, ಒಂದು ನಿಲುವಂಗಿ.

“ನನಗೆ ನಿಲುವಂಗಿ !” ಅಟಲ ಕೂಗಿದ.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ರಾಜ ಹವಳದ ಬಣ್ಣದ ರವಿಕೆ ಏಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ?”

ನಿನ್ನಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು, “ರಾಜ ರವಿಕೆ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ.”

ಎಲ್ಲರೂ ಗುಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಹಾಲ ರಾಜನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ರಾಜ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಬಂದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ನೋಡಿದ. ನಿನ್ನಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

“ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಬರುತ್ತೆಯೋ ?”

“ಇಲ್ಲ”

“ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗೋಣ, ಹಾಗಾದರೆ.”

ಎಲ್ಲರೂ ಅಟ್ಟಣೆಯತ್ತ ಹೊರಟರು. ನಿಯುಕ್ತ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುಳಿರಿಸಿದರು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಟ್ಟವಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತ. “ಇವರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೂರಿಸು.”

ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ನಿನ್ನಿಗೆ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವುದು ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. “ನಾವು ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಗುರಿ ಕುಟ್ಟೋಣ.”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ” ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಹೇಳಿದ.

“ಹಲಿ ಚಿರತೆಗಳಿಗೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಯೋ ?”

“ಹಾಗಲ್ಲ, ಕೆಳಗೆ ಅಪಾಯ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಾರೆ?”

“ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ನೀನು ಹೋಗು.”

“ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ” ಅವನು ಮತ್ತೆ ಅಂಗಲಾಚಿದ.

“ಹೆದರಬೇಡ, ಹತ್ತಿರದ ಮರ ಹತ್ತು ಬೇಟೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.”

ಅವನು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿ ಕೇಳಿದಳು, “ಈಗೇನು ಮಾಡೋಣ ?”

“ಈ ಮರದ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಗುರಿ ಕುಟ್ಟಬಹುದು. ಎಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧವಾಗಿರು ! ನೀನು ಒಂದು ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಇರು, ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದೇವು !”

“ಅಗೋ ಗದ್ದಲವಾಗುತ್ತಿದೆ !”

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವವರಾಗಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕಡೆ !” ಡೋಲು ಬಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಕೂರುವವರು ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಕಾಟಿ, ಚಿರತೆ, ಕುಟುಮೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಡೋಲು ರವಡೋಲಿನ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅಡಗಿದ್ದ ತಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು, ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿಯ ಬಳಿಯಿಂದ ನವಿಲುಗಳು ಓಡಿಹೋದುವು ; ನರಿಗಳು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ, ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವವರು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಲಾಖಿ ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಕುಲುಕಿದಳು. ನಿನ್ನಿ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಸನ್ನೆಮಾಡಿದಳು. ಹುಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ‘ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದವರಿಂದ ಬಾಣದ ಏಟು ತಿಂದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಅದು ಹತ್ತಿರದ ಪೊದೆಯೊಳ್ಳೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಲಾಖಿಯ ಬಳಿ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಿನ್ನಿ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣ ಏರಿಸಿದರು.

ಚಿರತೆಗಳ ಗುಂಪು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿ ಬಾಣ ಬಿಡಬೇಡವೆಂದು ತಡೆದಳು. ಚಿರತೆಗಳು ಓಡಿಹೋದವು.

“ಏಕೆ ತಡೆದೆ?”

“ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡ. ಹುಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹೊಡೆ.”

ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವವರು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕುಗಳು ಓಡಿಹೋದುವು. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪುನಃ ಬಾಣವೇರಿಸಿದರು. ಕಡವೆಗಳ ಗುಂಪು ಓಡಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿ ಮತ್ತೆ ತಡೆದಳು. ಅವು ಓಡಿಹೋದವು.

“ಈಗ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ, ಬೇಟೆ ಆಡಿದ ಹಾಗೆಯೇ !” ಲಾಖಿ ಫುಬ್ಬಗೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಪುನಃ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಚಿರತೆಯ ದನಿ ಎಂದು ನಿನ್ನಿ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಭುಜ ನೋಯತೊಡಗಿತು. ಕೈ ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ತರಗಲೆಯ ಮರಮರ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಪೊದೆಯ ಸಂದಿನತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಟ್ಟುತ್ತದಿಂದ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿ ಬಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಿನ್ನಿಯ

ಎದುರಿನ ಪೊದೆಯ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಒಂದು ಕುಗ್ಗಿದ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಿನ್ನಿ ಬಾಣ ಹೋಡಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದಳು.

ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಭೀಮಕಾಯದ ಹುಲಿಯೊಂದು ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಟ್ಟದತ್ತಣಿಂದ ಕತ್ತು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿ ತಕ್ಷಣ ಅದರ ಕತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಪೂರ್ಣಾಶ್ಚಿಯಿಂದ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ತಕ್ಷಣವೇ ಎತ್ತೊಂದು ಬಾಣ ಹೋಡಿದಳು.

ಹುಲಿಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಬಾಣ ನಾಟಿತು. ಹುಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಪಂಜಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಲಾಖಿ ಬಾಣ ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನಿ ತಡೆದಳು. ಹುಲಿ ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿಂದ ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ ಅವನು ಹಂದಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ; ಅದು ಸತ್ತಿತ್ತು ಅವನು ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲಿಂದಿಳಿದು ಇವರ ಬಳಿ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದ

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಹುಲಿ ಸತ್ತಿತು. ಗದ್ದಲ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಲಾಖಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿ ಉಸಿರಾಡುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಲಾಖಿ ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಹುಲಿಯ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿ ನಿನ್ನಿಯೂ ಸಹ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿ ಬಾಣ ಹೋಡಿದಳು. ಅಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಟಿ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮೆಳೆಗಳನ್ನು ಗೂಕಾಡಿ ಮುರಿದು ಕಿತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಾ ಓಡಿಬಂತು. ಲಾಖಿ ಅದರ ತಲೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ಬೇರಾವ ಗುರಿಯೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಣ ಕಾಟಿಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿಕೊಂಡಿತು. ಕಾಟಿ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಾರಿತು.

ಲಾಖಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣ ಬಿಡುವುದರೊಳಗೆ, ನಿನ್ನಿ ಕಾಟಿಯ ನಡುಹಣೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದಳು. ಬಾಣ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಿಟ್ಟ ಕಾರಣ, ಅದರಿಂದ ಕಾಟಿಯ ಹಣೆಗೆ ಗಾಯವಾಯಿತು. ಅದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಬಾಲ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಅವರ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಲಾಖಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. ಬಾಣದಿಂದ ಅದರ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗೆ ಗಾಯವಾಯಿತು. ಕಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿತು. ಬಾಣ ಬಿಡುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ನಿನ್ನಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಬಿಸಾಡಿ, ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಕಾಟಿ ಹುಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆ ಸುರಿಸುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿತು.

ನಿನ್ನಿ ಕಾಟಿಯತ್ತ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಎಸೆಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಳಷ್ಟೆ ಕಾಟಿ ಅವಳತ್ತ ನುಗ್ಗಿತು. ನಿನ್ನಿಯೂ ಮರ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು. ಲಾಖಿ ತಾನಿದ್ದ ಬಳಿಯಿಂದಲೇ ಬಾಣ ಹೂಡಿ, ಗುರಿಯಿಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಅವಳು ಬಾಣ ಬಿಡಲು ಅವಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಒಗೆಯಲೋಸುಗ ಕಾಟಿ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿತು.

ಇನ್ನೇನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಅರೆದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ಅದು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಬೀಸಿದಳು. ಭರ್ಜಿ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆ ತಗುಲಿತು. ಕಾಟ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗುತ್ತೇ ಬಂದಿತು. ನಿನ್ನಿ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಳು ; ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿದಳು. ಕಾಟ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿತು. ಭರ್ಜಿ ನಾಟಿದ್ದ ಅದರ ತಲೆ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಿತು. ನಿನ್ನಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಭರ್ಜಿಯ ಹಿಡಿ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

ಕಾಟ ನುಗ್ಗಿ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಭರ್ಜಿಯ ಅಲಗು ಅದರ ತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ನಿನ್ನಿ ತೃಪ್ತೆ ಹಾರಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಚೂರಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದಳು. ಲಾಖಿ ಭರ್ಜಿಯೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು. ಕಾಟ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದು ಏದುತ್ತಿತ್ತು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅದು ಸತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿನ್ನಿ ಅದರ ಕತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಕಂಡ ವೇಗದಿಂದ ಚೂರಿಯನ್ನು ತಿವಿದಳು. ಅದು ತಪ್ಪಿ ಕಾಟಿಯ ಮೂಳೆಗೆ ತಗುಲಿತು. ಲಾಖಿಯೂ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಿವಿದಳು. ಕಾಟ ಒದರುತ್ತಾ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ಲಾಖಿಯ ಭರ್ಜಿ ಕಾಲನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಾ ಭೂಮಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಕಾವು ಲಾಖಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿಹೋಯಿತು. ಲಾಖಿ ತನ್ನ ಚೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅದರ ಹೊರತು ಅವರ ಬಳಿ ಮತ್ತಾವ ಆಯುಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಸೆದಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರೆಕ್ಷಣವೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಿಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು.

ಅವಳು ಹಾರಿ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದ ಒಂದು ಕೊಂಬನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಂಡವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಕಾಟ ಗರಗರನೆ ತಿರುಗಿತು ; ಧಡಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದಿತು. ನಿನ್ನಿಯೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ತಕ್ಷಣ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನಿನ್ನಿ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿದಳು. ಅತ್ತ ಹಿರಿದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಾನಸಿಂಹ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಅವಳು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿದುದನ್ನು ಕಾಟ ಬಿದ್ದುದನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದ. ಅವನು ಕಾಟಿಯ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿದ್ದ.

ಕಾಟ ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಹುಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಕಾಟಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಕತ್ತಿಯೆತ್ತಿದ. ಆದರೆ ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೋದ. ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿ ಬಾಣ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಮರವನ್ನಾತುಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಕಾಟ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹುಲಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಹುಲಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಾಣ ತಗುಲಿತ್ತು ಅಚ್ಚೆಯಿಂದ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ನಿನ್ನಿ ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಗದ್ದಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಹುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟವರು ಯಾರು?”

ನಿನ್ನಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು— “ನಿನ್—ಮೃಗನಯನಿ”

“ಕಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಭರ್ಜಿ ಯಾರು ಎಸೆದರು?”

“ಮೃಗನಯನಿ.”

“ಶಾಭಾಷ್ ! ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಧನ್ಯರು.” ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಕತ್ತಿನಿಂದ ರತ್ನಜಟಿತವಾದ ಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ನಿನ್ನಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ನಿನ್ನಿ ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರದ ತೊಗಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಾಡಿಸಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಕಂಪಿತ ಕಂಠದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದ, “ಮೃಗನಯನಿ, ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೇಳದಿರಲಾರೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಜೀವನಸಂಗಿನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆನೆ?”

ಲಾಖಿಯ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಬಂದಳು.

“ಇವರ ಅಣ್ಣ . . . ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

“ಅವರನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಇವರ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ,”

ನಿನ್ನಿ ಕೈಮೈದಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವಳು ದೂರ ಸರಿದಳು.

ನಿನ್ನಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಬಡಮೆಲ್ಲಿ ರಾಜರೆಲ್ಲಿ ?” ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಎಲ್ಲರೂ ಬಡವರೇ ಆಗಿದ್ದರು, ಹಿಂದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪಗಳಿಂದ ಇತರರಿಗಿಂತಲೂ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರಾದರು. ಅಷ್ಟೇತಾನೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ?”

“ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುವುದೊಂದು, ಮಾಡುವುದೊಂದು. ಹೀಗೆ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ” ಮರದ ಮರೆಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು. ಶಕುಂತಲೆಯ ಕಥೆ ಕೇಳಿರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡ ಮಾನಸಿಂಹ.

“ನೀನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಹೂವು ಇನ್ನೂ ಪೇಟದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ದೇವರಾಣೆಗೂ ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿಯಾಗಿರುವೆ.”

ನಿನ್ನಿ ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಆಣೆಯಿಡಬೇಡಿ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ಹೇಳು.”

“ನನಗೆ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಭಾಷೆ ತಿಳಿಯದು.”

ಲಾಖಿ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಳು, “ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಾಣ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.”

“ನಂತಿದು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ?”

ಲಾಖಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿದಳು.

ರಾಜ ಕೈ ನೀಡಿದ- “ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬಲ್ಲದು.” ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸುತ್ತಾ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಅರ್ಧಸ್ಮಿತವದನೆಯಾಗಿ ನಿನ್ನಿ ತನ್ನ ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಕೈ ನೀಡಿದಳು. ರಾಜ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ.

ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಮಾನಾಪಮಾನಗಳು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿವೆ.”

“ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ನೀನು ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿಯಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತೀಯೆ.”

“ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ, ಪ್ರಭು.”

“ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು.”

“ಲಾಖಿ ಕದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು.”

ನಿನ್ನಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ಕೈಯಿಂದ ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತೇವವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವನತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಗಮವಾಯಿತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಕೂಗಿದ- “ಲಾಖಾರಾಣಿಯವರು ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ ಬಾಣ ಸಿಕ್ಕಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?” ಅವಳು ಪೊದೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೇಳಿದಳು- “ಎಲ್ಲವೂ ಸಿಕ್ಕಿದವು, ಬಡ್ಡಿಪಹಿತ.” ಅವಳು ನಗುತ್ತ ಬಂದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ಬಾಣವೆಲ್ಲಿ? ಒಂದೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ” ಅವಳು ನಿನ್ನಿಯತ್ತ ನೋಡಿ ಕುಚೋದ್ಯಮಾಡಿದಳು.

“ನಿನ್ನ ಸಖಿ ಪ್ರಕುಂಡಳು !”

“ಮಹಾರಾಜರು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬಯಸುತ್ತಾರೆ?”

“ನೀನು ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ !”

“ಭೇಷ ! ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶಿಕಾರಿ ಇದೆಯಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ !”

“ಬಾಳಿನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ನೀನೂ ಬಾ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ.”

“ಹೀಗೆಯೆ?”

ನಿನ್ನಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ಬಲು ಕಷ್ಟ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ಈಗ ಬಾವಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ ಅಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ.”

ಕಾಟಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಸತ್ತಿತ್ತು ಮಾನಸಿಂಹ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಅಬ್ಬ ! ಇದರ ಕೊಂಬು ತಿರಿಚಿ ಬೀಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲಾ ! ಕಾಟಿಯೂ ದೊಡ್ಡವಾಗಿದೆ.”

“ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂದು ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.”

“ಇಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿ ನಿನಗೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು?”

“ರಾಯಿ ನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ. ಅದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಸಿಕ್ಕಿತು ನಮಗೆ ?”

“ರಾಯಿ ನಿನಗೆ ಬಲು ಪ್ರಿಯ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನೀರು ಕುಡಿದು ನೋಡುವಿಯಂತೆ !”

“ಸಾಂಕ ನದಿ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾರೆ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ತರಲೇನು ?”

“ಸಾಂಕ ನದಿಯನ್ನೇ ಏಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು?”

“ಹೇಗೆ ?”

“ಹಳ್ಳಿಯವಳು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಯಾಳು?”

“ಹಳ್ಳಿಯವಳಲ್ಲ ಹೇಳುವುದು, ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನ ರಾಣಿ.”

“ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿಸಿ ! ನಾನು ಈ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯುವುದು.”

“ತೋಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ.”

“ಯಾವಾಗ?”

“ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದಿನದಲ್ಲಿ. ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?”

“ನಾನು ಘೋಷಾದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಬೇಡ, ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಇನ್ನೇನು?”

“ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ.”

ಇತರ ಬೇಟೆಗಾರರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಇಳಿದು ಬಂದ. ಅಂಜುತ್ತಾಬಿಟ್ಟ ಹೇಳಿದ- “ವಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಬಡುವನ ಮೇಲೆ ಕೈಮೆಚಿಡಿ. ನಾನಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ಸಹ ಇವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.”

“ನಾನೇ ಬೇಡವೆಂದೆ.”- ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವೇ ಹುಟ ಮಾಡಿದೆವು.”

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ, “ಆ ಹುಟದ ಫಲ ಈ ಹುಲಿ, ಕಾಟಿ.”

ಬೇಟೆಗಾರರು ಬಂದರು. ಅವರು ಕಾಟಿ, ಹುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ನಿನ್ನಿಯ ಕಂಠಾಭರಣ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿತು ಅವುಗಳ ಸಂಹಾರಕಳಾರೆಂದು.

ರಾಜ ಲಾಖಿಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ ಹಾಕಿದ. “ನೀನೂ ಬಹಳ ವೀರಳು.”

ಬೇಟೆಗಾರರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೂಗೂಡಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಹಸವನ್ನು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡರು. ರಾಜ ಕೋರೆಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದ ಅಟಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿಯರ ಕಂಠಾಭರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಉಬ್ಬಿಹೋದ.

೨೫

ಗುಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿ ವ್ಯುಗನಯನಿ ರಾಜನ ವಿಶೇಷ ಕೃಪಾಕೃಪಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದ. ಪೂಜಾರಿಗೆ ಬೇಟಿಯ ಪರಿಣಾಮದ ಸುದ್ದಿ ಮೊದಲೇ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿದ, “ಇಂದು ನಮ್ಮ ಊರು ಕೃತಾರ್ಥವಾಯಿತು. ದೇವರ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು.”

ನಿನ್ನಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು. “ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲ ; ದರ್ಶನ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ?”

ಲಾಖಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು- “ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ನಾಳೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಆಗ ಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಾನ್ಯ ತರುತ್ತೇವೆ.”

ಪೂಜಾರಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ: “ಹೊರಗಡೆಯಿಂದಲೇ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ; ಈಗ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಧಾನ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇ? ದೇವಾಲಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಊರನ್ನು ಜಹಗೀರನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ.”

“ಯಾರಿಂದ ?” ಲಾಖಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿನ್ನಿ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿದಳು.

“ಗ್ವಾಲಿಯರನ ರಾಣಿಯಿಂದ” ಪೂಜಾರಿ ತಲೆ ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ವತ್ತೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹ ಗುಡಿಯತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಬಡ್ಕೆತರ ಹಡಗು !” ಲಾಖಿ ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿ, ನಿನ್ನಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಪೂಜಾರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ರಾಜ ಹೇಳಿದ “ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳೇ, ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ.”

“ನಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದವಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ತೋಮರ ಮತ್ತು ವ್ಯುಗನಯನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದ.

“ಇದಕ್ಕಿಂತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿಯಾದ ನನಗೆ ಮತ್ಯಾವುದಿದೆ ?”

“ವೈದಿಕ ವಂತ್ರ ಹವನ ಹೋಮಗಳಿಂದ, ವಿವಾಹ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಲೆಂದು ನಾನು ಇಷ್ಟುಕಡುಕ್ಷೇನೆ ತಾವೂ ಹೊರಡುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿ.”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮೀ, ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ? ಮದುಮ ಹುಡುಗಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಕನ್ಯೆಯ ಕಡೆಯ ಪುರೋಹಿತ ನಾನಾಗುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮವರನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಕರೆಸಬಹುದು. ನಾವು ಏನನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆವು. ಯಜ್ಞ ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ ಅಟಲನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಪ್ಪ ಸಿಕ್ಕಿತು.”

ಅಟಲನೂ ಸಹ ಪ್ರಭುಲವದನನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಪೂಜಾರಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದ.

“ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕನ್ಯಾದಾನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲೋ ಅಥವಾ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿಯೋ?”

ಅವನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರಿಸಿದ: “ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲೇ ಆಗಬೇಕು.”

“ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ ?” ಪೂಜಾರಿ ನಕ್ಕು ಕೇಳಿದ. ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಈ ವಸ್ತು ಗೋವು ಅಷ್ಟೆ ಚೋಡೆತ್ತು ನನಗೇ ಇರಲಿ.”

ಅವರೊಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕು. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಮಾತು ಆಡಿದನೇ ಎಂದು ಅಟಲ ಚಿಂತಿಸಿದ. “ಹವನ ಹೋಮಕ್ಕಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ?” ಪೂಜಾರಿ ನಗಿಯನ್ನು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ.

ಅಟಲ ನಾಚುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ- “ಸ್ವಲ್ಪ ಇರುಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಮಾನಸಿಕ ಅವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ, “ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ; ಎಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಅಟಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನುಡಿದ. “ನಾನು ತಮ್ಮಿಂದ ಏನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ರಾಜ ಆಶ್ಚರ್ಯನಿಟ್ಟ. “ಹೆದರಬೇಡ. ಈ ವಿವಾಹ ನಿನ್ನ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿಂದಲೇ ನೆರವೇರುವುದು.” ಅನಂತರ “ಮುಹೂರ್ತ ಶೋಧಿಸಿ” ಎಂದು ಪೂಜಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಪೂಜಾರಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ: “ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಷ್ಟೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಕುವಾದ ಮುಹೂರ್ತ ಶೋಧನೆ ಆಗುತ್ತದೆ.”

ಮುಹೂರ್ತ ಶೋಧಿಸಲಾಯಿತು.

ನಿನ್ನಿ ಲಾಖಿ ಊರೊಳಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟಲ್ಲ ಚರ್ಚೆಯೆದ್ದಿತು.

“ನಿನ್ನಿಯ ವಿವಾಹ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ಆಗುವುದಿದೆ.”

“ಇನ್ನೇನು ಮಹಾರಾಣಿ ಆದಳು ! ಎಲ್ಲಾ ಅವರವರ ಭಾಗ್ಯ.”

“ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಗತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹಾಲು ಮೊಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುವಂತಾಯಿತು.”

“ಅಟಲನಿಗೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ರಾಜರ ಭಾವಮೈದುನನಾದನಲ್ಲ ! ರಾಜಧಾನಿಯ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮುಂಡಾಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ!”

“ಲಾಖಿ ದಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಿನ್ನಿಯ ಕಾಶೀಯಾತ್ಮಿ, ರಾಜನ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸುತ್ತಾಳೆ.”

“ಲಾಖಿಗೆ ಅಟಲನ ಗರ್ಭವಿದೆ. ರಾಜನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತವೆ!”

“ಲೇ ಸುವ್ಮನಿರೆ, ಸುವ್ಮನಿರೆ ! ರಾಜ ಕೇಳಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೀಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.”

“ಇಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಸದ್ಯ ಹೋದರೆ, ಯಾವ ಕಳ್ಳನೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ! ತೊಲಗಿದರೆ ಸಾಕಲ್ಲವೇ !”

ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಿನ್ನಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿರಲು ಬಹಳ

ಪ್ರಯಾಸಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಚಿಲ್ಲಾಟ. ನಿನ್ನಿ ಮುಖ ವರಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಅವಳ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವಳ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನೋಡೇ ನನ್ನ ಕಡೆ.”

“ಏಕೆ ? ನಾನೇನು ಹೆದರುತ್ತೇನೆಯೇ ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ನೋಡು.”

“ಇಗೋ, ಏನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ ಈಗ?”

“ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದೆಯೋ?”

“ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ನನ್ನನ್ನು. ಬಲೆ ದೊಡ್ಡವಳು !”

“ಈಗ ಹೇಳು—ಆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಏನೇನು ಮಾತಾಡಿದಿರಿ?”

“ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ?”

“ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಾಗ ನೋಡಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಮಾತುಕತೆ ಆಗಿತ್ತು—ಅದೇನಾಗಿತ್ತು?”

“ಹೊತ್ತೆಲ್ಲಾಯಿತು ? ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣ !”

“ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ ! ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣವೇ ಅವು ! ನಾನಂತೂ ಬಾಣ ಹೂಡಕಿ ಹೂಡಕಿ ಸುಸ್ತಾದೆ. ಹೇಳು, ಏನು ಹೇಳಿದರು?”

“ನನ್ನ ಮಾನ ಕಾಪಾಡಿರಿ, ಸದಾ ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಬಿಡು.”

“ನೋಡೋಣ ಮದುವೆ ಎಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು.”

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆಮನೆಯ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಆಹಾ ! ಅದೃಷ್ಟ ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣೆರೆಯಿತು ! ದೇವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ. ಊರಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿದಿರಿ. ರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರಾಜ ದೊರಕಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಹೂಡಕಿದರೂ ಸಹ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ರೂಪ ಸಿಗದು.” ಹೆಂಗಸು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಳು ; ನಿನ್ನಿಯ ಹಾರವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳಿದಳು.

“ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವುದು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿಯ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ !”

ನಿನ್ನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವಳು ಹಲಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದಹಾಕಿದಳು. ಕಾಟಿಯ ಕೊಂಬನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಇದನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಇತ್ತರು.”

ಆ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದಳು, “ನನಗೆ ಕಲಿಸಬೇಡ. ರಾಜನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು !” ಲಾಖಿ ತೋರಿಕೆಯ ಮಾತಾಡಿದಳು.

ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವಗೊಂಡವು. ಕಂಠ ಗದ್ದದವಾಯಿತು. ಹೇಳಿದಳು, “ನಮಗಂತೂ ಇದೇ ವ್ಯವಸಾಯ, ದನಕುರುಗಳು, ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಊಟ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ನೀನಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿರವು ! ನಮಗಿದೇ ಸುಖ.”

ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ಇನ್ನೂ ಅಂತಹುದಾವ ಮಾತೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ ?”

ಹೆಂಗಸು ಕಣ್ಣಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಂಠ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಹೇಳಿದಳು, “ಅಯ್ಯೋ, ಊರಿನವರು ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಬಂದೆ.”

ಇವಳಿಗೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಸೂಯೆಯಾಗಿರಬಹುದು ; ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಸೋಗು ಹಾಕಲು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ - ಎಂಬುದು ನಿನ್ನಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಹೆಂಗಸು ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು, “ರಾಣಿಯಾದ ನಿನ್ನಿ ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉಗುಳಿದಾಗ ದಾಸಿ ಲಾಖಿ ಆ ತಂಬೂಲವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಲಾಖಿ ರಾಜನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಸುತ್ತಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅವಳೂ ಸುಂದರಿಯಲ್ಲವೆ ? ಎಂದು ಒಂದು ಬಂಜೆ ಮುಕ್ಕ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು.”

ನಿನ್ನಿಯ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಯಿತು ; ಲಾಖಿಯ ಮೋರೆ ಸಪ್ಪೆಬಿದ್ದಿತು.

ನಿನ್ನಿ ರೋಷದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು, “ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ?”

ಆ ಹೆಂಗಸು ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು : “ಎಂದಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಈಗ ಬೇಡ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯೊಡನೆ ಬಾಳಬೇಕಲ್ಲ ? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮೋರೆಗೆ ವಸಿ ಹಚ್ಚಿಯಾರು ! ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಯಾರು ! ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಈಗ ಕೇಳಬೇಡ ಎಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ ರಾವು ರಾವು ! ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿಹೋಗಲಿ ! ಈ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಿತು !”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಉದ್ದೇಗದಹಿತರಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ನೀನೇನೋ ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯವಳು. ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಹರಡಲು ನಮಗೇನು ಬಂದಿದೆ ? ಇದರಿಂದ ನಮಗೇ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಂದರು. ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿನ್ಗೆ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಆಹ್ಲಾದ ಮುಖದಿಂದ ಅಟಲ ಬಂದ. ಬರುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ, “ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತ - ನಿನ್ನಿಯ ಜೊತೆ ಮಹಾರಾಜರ ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತ - ನಾಡಿದ್ದೆಂದು ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ತೋಧಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕೈಲಂತೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಊರವರು ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾವು ಪಾರಾಗಬಹುದು.”

ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿಯೂ ಕೂಡ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಮುದುಕಿ ಹೇಳಿದಳು, “ರಾಜರು ಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ. ಇವರ ವನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಿರಿ ಹೆಂಗಸರೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವೇ ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿಂತು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಏನಾದರೂ ಹಾಡಿ.”

ಈ ಮುದುಕಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಂಗಳ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಅಧೀರನಾದ ಅಟಲ ಅವರನ್ನು ತಡೆದು, “ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಮೇಲೆ ಮಾಡುವಿರಂತೆ. ಮೊದಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಒಂದೇ ದಿವಸ ಇದೆ ಮದುವೆಗೆ”

ಮುದುಕಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡಿದ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಅದರಲ್ಲಿ ನೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೂ ಅಟಲನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವನು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿದ: “ತೋರಣಕ್ಕೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸೊಪ್ಪಿದೆ ; ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಹೂವಿದೆ ; ವನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿನವಿದೆ. ಅರಿಶಿನದಿಂದ ನಿನ್ನಿಯ ಕೈ ತೊಡೆಯಿರಿ. ಹೂವನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ತೋಪಿನ ಸೊಪ್ಪಿನಿಂದ ತೋರಣ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ, ಚಪ್ಪರ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಜನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕ ಗೌರವ ಉಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದಳು, “ತೋವರ ಗೂಜರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಗಬಲ್ಲುದೇ?”

ಅಟಲ ಉತ್ತರಿಸಿದ, “ಹೌದು, ಆಗಿದೆ, ಆಗುತ್ತದೆ ; ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ಲಗ್ನ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮದುವೆಗೆ ಅವರೇ ಪುರೋಹಿತರು.”

“ಹೌದು, ರಾಜರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲರು !” ಹೆಂಗಸು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ತಕ್ಷಣವೇ ‘ಸೊಬಾನೆ’ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ನಿನ್ನಿ-ಲಾಖಿಯರಿಗೆ ಆ ಹೆಂಗಸರು ಭಾರಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ- ಅದರಲ್ಲೂ ಅತ್ತಿಲ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬಗ್ಗಿದಷ್ಟು ಅವರ ಅಸೂಯೆ ಹಾಗೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಠೋರತೆ ಎಷ್ಟೋ ನುಸುಳಿಹೋಯಿತು.

ಅಟಲ ಕಾಡಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆ ಮತ್ತು ಮುಂಭಾಗವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಲು ಕೊಡಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ಊರಿನ ಹೆಂಗಸರು ಇರುವ ಸಾಮಾನಿನಿಂದಲೇ ವಿವಾಹದ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

ನಿನ್ನಿಯ ತಂಬುಲವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕುತ್ತಾಳೆ ! ರಾಜನ ತೊತ್ತಾಗುತ್ತಾಳೆ ! ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಏಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ನಿನ್ನಿಯ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು !

೨

ಮಾನಸಿಂಹ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ವಿಜಯ ಜಂಗಮವನ್ನು ಕರೆಸಿ ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅವನ ಮನೆಯ ಪುರೋಹಿತರೂ ಬಂದರು. ಬೋಧನ ಹುಡುಗಿಯ ಕಡೆ ಪುರೋಹಿತ ವಹಿಸಿದ. ಅಟಲ ತಳಿದ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಮನೆ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದ. ಊರಿನವರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದರು. ರಾಜನ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಜೃಂಭಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿತು. ಲಾಖಿಯ ಹುಡುಗ ಮೇಲೆ, ಅಟಲ ತನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಹಸುವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ. ರಾಜ ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗದ್ದದನಾಗಿ ಹೇಳಿದ. “ಈ ಹಸು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು.”

ನಿನ್ನಿ-ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಬಹು ಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಳ ಮೈತುಂಬ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ತೊಡಿಸಿದರು.

ಬೀಳ್ಕೊಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಗಳಗಳನೆ ಅತ್ತಳು. ಲಾಖಿಯಂತೂ ದುಃಖದಿಂದ ಪಚ್ಚಾಶೂನ್ಯಳಾಗಿದ್ದಳು.

“ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ,” ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನೋಡೋಣ” ಬಿಕ್ಕಳಿಸುತ್ತ ಲಾಖಿ ನುಡಿದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬುಲ ಹಿಡಿದ ದಾಸಿಯ ಒಂದು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಚಿತ್ರ ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮುಂದೆ ಸುಳಿಯಿತು.

ಮೃಗನಯನಿ ರಾಜವೈಭವದಲ್ಲಿ ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾಂಕ ನದಿ, ತನಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ತೋಷ, ಕಾಡು-ಮೇಡುಗಳು ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಂಬನಿ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿ-ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಆ ವರ್ಷದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಮಾಫಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ. ಸಾಂಕ ನದಿಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನವರೆಗೆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತೋಡಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ. ತನ್ನ ಆಸೆ ಈಡೇರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಆನಂದತುಂದಿಲಳಾದಳು. ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಸ್ವಾಗತಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಅವಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದವು. ಪರಿಪರಿಯಾದ ವಾದ್ಯಗಳು, ದಿವ್ಯವಾದ ಗಾಯನ, ನಗರದ ಭವ್ಯ ಶೃಂಗಾರ, ವೈಭವ, ವಿವಿಧ ಪುಷ್ಪಗಳು, ಅರಳಿನ ಸುರಿಮಳೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತೋರಣ ಚಪ್ಪರಗಳು, ಆರತಿ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವಳನ್ನು ದಿಬ್ಬಾಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ಅಂತರಿಕ್ಷದ ವಕ್ಷುನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಜೈಕಾರಗಳ ಗದ್ದಲವಂತೂ ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಸಿದವು. ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆ ತೆರೆಯಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವತಾರಪುರುಷನೇ ? ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಯೋಗಿಯೇ ? ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವು ಸಿಗುವುದೇ ? ಯೋಗಿ ಯಾರು ? ಅವನ ಕೆಲಸವೇನು ? ಎಂದಾದರೂ ರಾಜನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಲಾಖಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಏನೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು ? ನನ್ನನ್ನು

ಸಲ ಸಲಕ್ಕೂ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವಳು ಅವಳು ! ಈಗ ಅಣ್ಣನ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಈಗ ಊರಿನವರೂ ಏನನ್ನೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲಾರರು. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ-ರಾಜನ ಮರವಣಿಗೆ ನಿಂತು ನಿಂತು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೋಟಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನ ಮೂಲಕ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿದ್ದ ಭವನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ತಡವಾಯಿತು. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೃಗನಯನಿ ಕೋಟಿಗೆ ಚಾಚಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ಮೈದಾನವನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಾಚಲದ ಮಸ್ತಕವನ್ನೇರಿದ್ದನು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಪರ್ವತಗಳ ಏರು ಜಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಜೆಯ ಸ್ವರ್ಣ ಕಿರಣಗಳು ಚಿಲ್ಲಿದ್ದವು. ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಉಪತ್ಯಕೆಯಿಂದ ಹೊಗೆಯ ಎತ್ತರವಾದ ತೆಳು ರೇಖೆಗಳು ಮೂಡಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಸಣ್ಣ ನದಿ ಇರಬಹುದು. ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಹಳ್ಳಿ, ದನಕರುಗಳು ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿವೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿರುವವು. ಹಸುವಿನ ಬರವಿಗಾಗಿ ಕರುಗಳು ಅಂಬಾ ಅಂಬಾ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವವು. ಹಸುಗಳು ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಾ ಮನೆಯತ್ತ ಓಡಿಬರುತ್ತಿವೆ ಇಲ್ಲ ! ಅದಂತೂ ಕುವಿನೊಡನೆ ದಾನವಾಗಿ ನನ್ನ ಜತೆ ಬಂದಿದೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ಅದು ? ಅದು ಕೆಳಗಡೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತೇನು ? ಯಾರು ಕುಪ್ಪಿಹಾಕಿರಬಹುದು ? ಯಾರು ಅದರ ಗಂಗೆದೊಗಲನ್ನು ನೇವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು ? ನಾನು ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಹಸುವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನೇ ?

ಮೃಗನಯನಿ ಭವನದೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ದಾಸದಾಸಿಯರು ಅನುನಯದ ಮೇಲೆ ಅನುನಯದ ಮಳೆಗೆರೆದರು. ಅವಳಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ದುಸ್ಸಹವಾಗಿ ತೋರಿದವು. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಈ ಜನಜಂಗುಳಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಿರಲಾರೆನೇ? ಎಂದು ಅವಳ ಮನ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಿತ್ತು ಏಕಾಂತಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಹೃದಯ ತಹತಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನಂತರ ತಾಂಬೂಲ, ಗಂಧ ಪುಷ್ಪದಿಗಳು, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಭೋಜನ ಅಷ್ಟೇನಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿರುವ ದಾಸಿಯರು, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ತಂಗಾಳಿಗಾಗಿ ವಾತಾಯನಗಳು, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪೀಠಗಳು, ದಿಂಬುಗಳು, ಮಲಗಲು ಮಖಿಮಲ್ಲಿನ ಸುಪ್ಪತಿಗಳು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡಿನಿಂದ ಜಟಿತಿವಾದ ಮಂಚಗಳು.

ಆ ಅಟ್ಟಣೆ, ಆ ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ, ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿರುವಂಥ ಆ ಪೈರು, ಸಾರಗ, ಚಿರತೆಗಳ ಕೂಗು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು, ಲಾಖಿಯ ಕುಚೋದ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಮರೆಯಾದವೇ? ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾರೆನೇ? ಇದೆಂತಹ ಘೋರಬಂಧನ ! ಮಹಾರಾಜರು ಘೋಷಾದಲ್ಲಿರಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಅವರು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ತೋಡಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ರಾಜ

ವೈಭವವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ದೂರ, ಬಹುದೂರ ಇದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನೆ ! ಆದರೆ ಹೊರ ಹೊರಟದೂ ಸಹ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ?

ನನ್ನಿ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು. ಎದ್ದು ಇಣಕಿ ನೋಡಲೇ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಈ ಜನ ಏನೆಂದಾರು? ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದು ಕೊಳ್ಳುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿರಬಹುದು. ನಾನು ಅವಿದ್ಯಾವಂತಳು. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಡಲೆ ? ಬೇಡ ; ಅವರು ಆಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ರಾತ್ರಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಬೈಗಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಇಂಚರಗೈಯುತ್ತವೆ. ಆಗ ನನಗೂ ಹಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಡದೆ ಹೇಗಿರಲಿ? ಆದರೆ ಹಾಡಿದರೆ ಯಾರಾದರೂ ತಡೆಯುವರೇ? ತಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೆಂದುಕೊಂಡಾರು? ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿದಾಗ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಏನೂ ಹೇಳಲಾರದು. ಇವರು ಹೇಗೆ ಗುರಿ ಕುಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಂತೂ ನಾನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜರನ್ನೂ ಸಹ, ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನೂ ! ಅವರು ನನ್ನ ಗಂಡನಿರಬಹುದು ! ಆದರೆ ಗುರಿಗಾರಿಕೆಯೂ ಒಂದು. ವಿದ್ಯೆ, ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿ-ಕಿರಿ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು ?

ಅರಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಗಮನ ಅತ್ತ ಸರಿಯಿತು. ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರಬಹುದು? ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಉಳಿದವೆಲ್ಲವೂ ಅದೆಷ್ಟು ನೈಜವಾಗಿವೆ ! ಅದೆಷ್ಟು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿವೆ ! ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನಂತೂ ನಾನೆಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಯಿತ್ತು? ನಾನು ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡು, ಓದುಬರಹವನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಲಾಖಿಗೂ ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ 'ಅತ್ತಿಗೆ ಕಲಿತುಕೊ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಈಗ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಲಾಖಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ? ಪಾಪ ! ಅವಳು ಎಷ್ಟು ಅತ್ತಿದ್ದಳು ! ನಾನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಅವಳೊಡನೆ ಕೀಳಾಗಿ ಮರ್ಶಿಸಿದ್ದೆ ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿಯೊಂದು ಜಾರಿತು. ದಾಸಿಯರು ತಲೆತ್ತಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನತನಕ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ತೇವವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದರು.

ಪಕ್ಕದ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ವೀಣಾವಾದನದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಅದು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಯಾರೋ ಯಾವುದೋ ವಾದ್ಯ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಧ್ವನಿ ಬಹಳ ಇಂಪಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ಹಿಡಿದುಬಿಡುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಒಂದು ಫಳಿಗೆಯಾದನಂತರ ಗಾಯನವೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದೆಂತಹ ಗಾಯನ ! ಎಂತಹ ಸ್ವರ !! ಅವಳು ಮೊದಲೆಂದೂ ಅಂತಹ ಮಧುರ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಧ್ವನಿಯೇನೋ, ಯಾರೋ ಗಂಡಸರದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಧುರ ! ಮಧು ಮಧುದಲ್ಲಿ

ಯಾವುದೋ ಹೆಂಗಸಿನ ಕಂಠ ಕೇಳಿಸಿತು—ವಾದ್ಯದ ಝೇಂಕಾರಕ್ಕೆ ಜೇನು ಬೆರೆಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯತ್ತ ಪ್ರಶ್ನಿಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು. ದಾಸಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾಯಕ ಬೈಜೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ‘ಕಲಾ’ ಇದ್ದಾಳೆ.”

೨೨

ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ವ್ಯುಗನಯನಿ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋದನಂತರ ಸದಗರ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಲಾಖಿ, ಅಟಲರಿಗೆ ವನೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅಟಲನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡದಂತೆ ಕೆಂಪೇರಿದ್ದವು. ಅವನು ಲಾಖಿಯನ್ನು ಕೂಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. ಸಂಚಿಯವರೆಗೆ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಿತು. ವನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಊಟವಾದ ನಂತರ ಅಟಲ ಬಳಲಿ ಬೆಂಚಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಿದ್ರೆ ಹೋದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಂತರ ಲಾಖಿಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು.

ಮದದಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಅಟಲ ಚರ್ಚೆಯಾರಂಭಿಸಿದ. “ಈಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯೂ ಆಗಿಹೋಗಬೇಕು.”

ಲಾಖಿ ಮೊದಲೇ ದುಗುಡದಿಂದಿದ್ದಳು. ಮುಖ ಇನ್ನೂ ಸಪ್ಪಾಯಿತು. ಹೇಳಿದಳು, “ನಿನ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಗಾಗುವುದು?”

ಅವಳನ್ನೂ ಕರೆಸೋಣ, ಅವಳು ಖಂಡಿತ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ರಾಣಿಯಾದ ಮಾತೆಗೆ ತಂಗಿ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ?

“ಯಾವಾಗ ಕರೆಸುವಿರಿ?”

“ನಾಳೆಯೇ, ಇನ್ನೂ ಚುಪ್ಪು ಹಸುರಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಏಕೆ ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ಆಗಬಾರದು, ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾಳೆಯೇ ಏಕೆ ಆಗಬಾರದು?”

“ನೀವೆಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ ! ನಿನ್ನ ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಾಳೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆಯೆ ? ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೀಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಾರದೆಂಬ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ?”

“ಅವಳು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯದ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾರಾಜರು, ಸಾಮಂತರು ಅವಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹೇಗೆ ಬರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ? ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ನಾನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರ ಕೈಲಿ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ

ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಎದುರಿಗೆ ಇದೇ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಈ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವುದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾರಿಬಿಡಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಟ್ಟೆಬರಗನ್ನು ಕೊಂಡು ತನ್ನಿ ಊರಿನವರಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಬೇಕಾಗುವುದು. ಪೂಜಾರಿಯನವರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.”

“ಹೌದು, ನಿಜ. ಅದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿದೆ ಸರ?”

“ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಊರಿನವರು ಹೊಟ್ಟೆಗುರಿ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕಳ್ಳರು ಯಾರಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಪೂಜಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಗ್ನಿ ಕುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಅಂತಹುದೇನು ಅವಸರ?”

“ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನ ಹಾತುವೆಯಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಸರ.”

ಅಟಲ ಪೂಜಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ. ರಾಜನ ಭಾವಮೈದುನನಾದುದರಿಂದ ಪೂಜಾರಿ ತಡಮಾಡದೆ ಮುಹೂರ್ತ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದ.

ಪೂಜಾರಿ ಅಟಲನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆಂದ. “ನಾನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರೆ.” ಅಟಲನಿಗೆ ಅವನ ಲೋಭಿ ಸ್ವಭಾವ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಧೈರ್ಯ, ಸಹನೆಗಳು ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗದಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿದ. ಹೇಳಿದ, “ವಹಾರಾಜರು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕುಚ್ಚಿಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ, ಖಂಡಿತ ಮಾಡಲಾರೆ, ಈ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಮಾಡಲಾರೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳ ಮನೆತನದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಏಕೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದಿರಿ?”

“ಅವನು ರಾಜ. ರಾಜನು ದೇವಾಂಶಪುರುಷ; ಅವನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನೀವುಗಳು ರಾಜರಲ್ಲ.”

“ಆದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ.”

“ಲಾಖಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯೇ ?”

“ಸುಳ್ಳು! ತುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು! ನಾವು ಗಂಗಾಜಲದಷ್ಟು ಪವಿತ್ರರಾಗಿದ್ದೇವೆ.”

“ಗಂಗಾಜಲದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಬೇಡ ನೀನು ಹುಟಿ ಮಾಡಿ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುವುದು.”

“ನಮ್ಮ ಅವಳ ಜಾತಿಯವರು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.”

“ಊರಿನ ಯಾರೂ ನೀನು ಮುಟ್ಟಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ ; ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾತುಗೀತು, ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯ ಒಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನೆರಳನ್ನೂ ತುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಪದವಾಗಿಲ್ಲ ನಾನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

“ರಾಜನಿಗೂ ಅಪಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನ ಭಾವಮೈದ ಅಧರ್ಮಿಯೆಂದು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

“ನಿಮ್ಮಾರೇ ಬೇಡ ಬೇರೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಆದರೆ ಈ ಘೋರ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆ ವೆಂದಲು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಯಾರನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತೀಯೆ. ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ರಾಜ ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಈ ರಾಜ್ಯವಲ್ಲ ವತ್ತೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸ್ತಬ್ಧವಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಓದಿಲ್ಲ ಹೋಗು, ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳು ಹೋಗು.”

ಅಟಲನ ದೈರ್ಯ ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಗೋಣಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಕೂಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ, “ನೀರು ತಾ, ಲೋಟವನ್ನು ಬೆಳಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಾ.”

ಲೋಟ ಕೂದಲಿತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಿಲುಬು ಕಟ್ಟಿತ್ತು ಲಾಖಿ ಲೋಟವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಿ ನೀರು ತಂದಳು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಭಯವಾಯಿತು.

ಅಟಲ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿನಿಂದ ತನ್ನ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಲೋಟವನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಲಾಖಿಗೆ ಇದೊಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಟಲ ಆಕಾಶದತ್ತ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ. “ದೇವರೇ, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಲಾಖಿಯೂ ಕುಮಾರಿ, ನಾನು ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಇವಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಜನ್ಮವೂ ನನ್ನವಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ.” ಅನಂತರ ಅವನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿ ತೋಚಿಹೋದವು.

“ಇದೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?” ಗದಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಲಾಖಿ ಹೌಹಾರಿ ಕೇಳಿದಳು. ತನ್ನ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಟಲನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿದಳು. ಅಟಲ ಲೋಟವನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟು

ಹೇಳಿದ, “ನಿನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡು” ಲಾಖಿ ಕೈ ನೀಡಿದಳು. ಅಟಲ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ, “ಈಗ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೀನು ನನ್ನವಳಾದೆ ಬೇಕಾದರೆ ಚಾತಿ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲಿ, ಊರು ನನ್ನನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲಿ. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳು, ನೀನು ನನ್ನವಳಾದೆಯಾ ?”

ಲಾಖಿಯ ಬಾಡಿದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಗುಲಾಬಿಯ ಲಾಲಿಮೆ ಸಂಚುಸಿತು. ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮಿಂಚಿತು. ಅದರ ಕಾಂತಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಚಿಲ್ಲಿತು. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, ‘ಹೌದು.’

“ನಾನು ಇಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರೇ ?”

“ಬೇಡ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ.”

“ಏತಕ್ಕೆ ?”

“ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸೋಣ. ಅನಂತರ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.”

“ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ ಊರು ಜನರ ಹರಕಲು ವನವನ್ನು ದುರಾಚಾರಗಳನ್ನು ಆಡ್ಯೋಪಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ದಾಸಿ ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಅವಳು ನನ್ನ ನಾದಿನಿಯೇ ಆಗಲಿ, ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆ. ನೀನು ಜೀತಗಾರನಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆ. ನಮಗೆ ದೇವರು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿದೆ. ನಮಗೆ ಯಾರ ಹಂಗೇನು? ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದ ನಂತರವೇ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.”

“ನಾನಂತೂ ಊರಿನವರಿಗೆ ಇವತ್ತೇ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರುಗಳು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಲಾರರು. ನಾವುಗಳು ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಅವನನ್ನು ಅವನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಬಡಹಾರುವ ಮರೆತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಊರಿನವರು ಮರೆಯಲಾರರು.”

“ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ.”

“ಏನು ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಿದ್ದೇನೆ.”

“ನಾನು ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ನಿನಗೆ ಹಿಂದುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಂಗೆ ತಿಳಿಯದೆ?”

೨೮

ಅಟಲ ತಡಮಾಡದೆ ತನ್ನ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ಸಾಹದ ಉಬ್ಬರವನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಫಲವೂ ತಕ್ಷಣವೇ ಸಿಕ್ಕಿತು.

“ಇದು ಕೂಡದು, ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ” ಒಬ್ಬ ಹೇಳಿದ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೊರಗುಟ್ಟಿದ.

“ಇಂತಹ ಅರ್ಥ ! ಅಯ್ಯೋ ದುಷ್ಟ ಕಲಿಕಾಲವೇ!”

“ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗೀನ ಗೂಜರರ ಮನೆಗೆ ತರುವುದೇ !”

“ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗೊಲ್ಲರಿದ್ದರೆ ಇಬ್ಬರ ಗತಿಯೂ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು”

“ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ಏನು ಹೇಳಿದರು?”

“ಅವರು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲ—ಇದು ಅರ್ಥ ಎಂದು !”

“ಅಟಲನ ಭಾವ—ವಹಾರಾಜರು !”

“ಆದರೇನಾಯಿತು?”

“ರಾಜ ಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿಯನ್ನಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನಾದರೂ ಕಷ್ಟಕೊಳ್ಳಲಿ—ಅವರಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲರು ! ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡಬಲ್ಲರು—ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಟಲ ಎಲ್ಲಿ ! ರಾಮ ರಾಮ !”

“ಅವನ ಹಾರಾಟ ನೋಡು ! ಕಾಶಿ, ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಿಂದ ಬಂದಿರುವವನ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ”

“ರಾಜ ಏನಾದರೂ ತೊಂದರೆಪಡಿಸಿದರೆ ? ನಿನ್ನಿ ಎಲ್ಲಾದರು ಅವನನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದರೆ?”

“ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾರೂ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದು. ರಾಜ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಬಾಳಬಲ್ಲ?”

“ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ?”

“ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ, ಬುಂದೇಲಖಂಡ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಓರ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕಿರಲು ಯಾವ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಹೊಳೆದಿದ್ದೇವೆ ನಾವು ? ತುರುಕು ಪುನಃ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.”

“ಪೂಜಾರಯ್ಯನವರು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವಂತರು ! ರಾಜ ತನ್ನ ಅರ್ಥ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಹ ಅಟಲನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು.”

“ಹೌದು, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಎತ್ತಿಗೂ ಎಮ್ಮೆಗೂ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯಾ?”

“ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ—ಲಾಖಿ ಬಸುರಿ ಅಂತ. ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದರೆ

ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು ಊರಿನವರಿಗೆ ಮಂಕು ಬೂದಿ ಎರಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ!”

“ಮದುವೆ ಬೇರೆ ಕೇಡ ! ನಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬೇರೆ ಬೇಕೋ?”

“ಅಂತಹುದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಡಲಿ. . . ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟವನು ! ಪಂಚಾಯಿತರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ? ಡಂಗುರ ಸಾರುತ್ತಿದಾನಲ್ಲ - ನಮ್ಮನ್ನು ಲೆಕ್ಕೇ ಸೇರಿಸದೆ ?”

“ಕೂಳಿಗೆ ಬಡತನ ಬಂದರೆ, ಕುಲಕ್ಕೆ ಬಡತನವೇ?”

“ಊಟ, ಉಡಿಗೆಯ ಆಶೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ ಲಾಡು, ಊಟ ಹಾಕುತ್ತಾನಂತೆ ಅವನ ಲಾಡು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿ!”

“ಉಣ್ಣುವುದು-ತಿನ್ನುವುದು, ಕೊಡೋದು-ತರೋದು-ಅವನ ಕಸ ನೋಡುವುದೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು !”

“ಅವನೇನು, ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ!”

“ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು ಬಿಡು ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಲಾಖಿ ದಾಸಿಯಾದರೆ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ತುರುಕರೂ ಬಂದು ಊರನ್ನು ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ !”

“ಎಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟವಕಷ್ಟ ಈ ಹುಡುಗಿ!”

“ಹತ್ತಿರದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗೊಲ್ಲರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸೋಣ. ಅವರೇನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೆಲೆ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ !”

“ನಿಜ, ನಿಜ. ಇದು ಸರಿ. ಊರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ವ್ಯವಹಾರ ನಿಲ್ಲಿಸೋಣ. ಗೊಲ್ಲರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸೋಣ. ರಾಜ ಎಲ್ಲರನ್ನಂತೂ ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!”

“ಹಾಗೇನಾದರೂ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಓರ್ಫಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ.”

ಕೊನೆಗೆ ಅದೇ ದಿನ ಗುಡಿಯ ಬಳಿಯ ಸಮೀಪದ ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕೂಡಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಪಂಚಾಯತನು ಈ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪೂಜಾರಿಯು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ.

ಪೋಟ ಅಟಲನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ಅಟಲ ಸಿಂಹರೆ, ನೀವು ಈಗ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಯ ಗೊಲ್ಲರು ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತೀರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಲಾಖಿ, ನೀವು ನಮ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವುಗಳೂ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಬೇಗನೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿ.”

ಅಟಲ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ.

ಡೊಂಬ ಹೇಳಿದ, “ಗೊಲ್ಲರು ಬರುವುದಂತೂ ಖಂಡಿತ, ಬಹುಶಃ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕೈ ಹಾಕಲಾರ.”

“ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ.”

“ಏನು ಯೋಚಿಸಿದಿರಿ?”

ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಇನ್ನೂ ಅಂಥದೇನೂ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ.”

ಡೊಂಬ ಹೇಳಿದ, “ಇರುವುದು ಎರಡು ಉಪಾಯ. ಒಂದು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವುದೂ, ಇಲ್ಲವೇ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದು !”

“ಏನು !” ಅಟಲನ ಕುಗ್ಗಿದ ಕಂಠದಿಂದ ಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಬಂದಿತು.

ಪೋಟಿ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ: “ರಾಯರೇ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ.”

ಅಟಲ ಮತ್ತೆ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ.

ಪೋಟಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಈ ಘಟನೆ ಏನು-ಕಾಸಿನಾಲವೇ? ಯಾವುದಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆರಾಮವಾಗಿರು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದೆಯೋ? ಗ್ವಾಲಿಯರೇನೋ ಹತ್ತಿರ ಇದೆ. ಗೊಲ್ಲರ ಗುಂಪಿಗೆ ಗುಂಪೇ ರಾಜನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಉಸಿರಾಡಲೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ.”

ಲಾಖಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ.”

ಪೋಟಿ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಸೇರಿಸಿದ, “ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಅಪಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ ತೋರಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಲಾಖಿ ಬಸುರಿ ಅಲ್ಲ ಶಾನೆ ?” ಡೊಂಬ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ.

“ಏನು ?” ಅಟಲ ಗರ್ಜಿಸಿದ.

ಡೊಂಬ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದ. “ರಾಯರೇ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾವು ಕಾಡುಜನಗಳು. ಊರಿನವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಬಂತು. ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ. ನಾವುಗಳು ರಗಳೆ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹೊರಟುಹೋಗುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.”

“ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ?”

“ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಲ್ಲ. ನರವರ ಕೋಟೆಯ ಬಳಿ ಮಗರೋನಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪರಿಚುಸ್ಥರಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದವು. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಟ ತೋರಿಸಿ, ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲಿಯವರು ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯವರು. ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಜಮೀನಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಬಿಡೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗದಿದ್ದರೆ ಮಾಳವಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ. ಮಾಳವದಲ್ಲಂತೂ ದುಡ್ಡಿನ ಸುರಿವಳೆ.”

“ಮಗರೋನಿ ಯಾರರು?”

“ಕುಮ್ಮಾರ, ಕಂಚಿಗಾರರು. ಶೆಟ್ಟರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ ? ಏನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಿರಿ?”

“ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಏಕೆ ಹೋಗಬಾರದು ? ಲಾಖಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಿಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗದೋನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೋಣವೋ ಅಥವಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹೋಗುವುದೋ— ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸೋಣ. ಅವಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಲಾಖಿ ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು: “ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಮಾನಿದೆ. ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲ.”

“ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕತ್ತೆಗಳು ಇರುವುದೇ ತಕ್ಕ ? ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಸಾಮಾನನ್ನೂ ಹೇರೋಣ. ಕೆಲವುದರ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು.” ಡೊಂಬ ಕಣ್ಣುತೆಯಿಂದ ನುಡಿದ.

ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಯಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಲಾಖಿಯ ಚಿತ್ರ ಅಟಲನಿಗೆ ನಗುವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು ; ಅವನು ನಕ್ಕ. ಪೋಟನಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅಟಲ ಗಂಭೀರನಾಗಿ ಹೇಳಿದ: “ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ದಾರಿ ಕಳೆಯಲು ಯಾವುದು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸರಿಯೇ.”

ಪೋಟ ತಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿದ. “ರಾಯರೆ, ನಮ್ಮ ನಾಯಕಿ ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ ಮತ್ತು ಲಾಖಿಯ ಕೈ ನೋಡಿದ್ದಳು. ಆ ದಿನ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮೀ ಎದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಕಿಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ ! ಲಾಖಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೂ ಸಹ ಬಲು ಬೇಗನೇ ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ ! ಈಗ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹು ಬೇಗನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಾಯಕಿಯ ಮಾತೆಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಇದೆ.”

ಲಾಖಿ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದಳು: “ಈ ಊರಂತೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಇವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗೋಣ.” ಅಟಲ ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳಿದ. “ಆಗಲಿ ಪೋಟ, ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮದು ಒಂದು ಜೊತೆ ಎತ್ತುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ನಮ್ಮ ಸವಾರಿಗಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನು ಹೇರುತ್ತೇವೆ. ಜೋಳವಂತೂ ಕೂತಾವಾಗಿದೆ. ನಾಳೆ ಅದನ್ನು ಬಡಿದು, ತೂರಿ, ಒಕ್ಕಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಬಿಡೋಣ. ನಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳ ಮೇಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇರೋಣ. ಇರುವುದು ತಾನೆ ಎಷ್ಟು ?”

“ಸರಿ, ಸರಿ” ಪೋಟ ಸಂತಸದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟ. “ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಬೇಡ. ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿ ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಾದರೂ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ. ನಾವು ಹರಿದಾರಿ ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಊರವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಇಲ್ಲಿಂದ ಮಗದೋನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ? ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೇರುತ್ತೇವೆ?” ಅಟಲನ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಪೋಟ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ: “ಬಹಳ ದೂರವೇನಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತು-ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಹರಿದಾರಿ ಅಷ್ಟೆ ನರವರದಿಂದ ಮಗರೋನಿಗೆ ಎರಡೇ ಹರಿದಾರಿ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಷಯ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಕೆಲಸ ಅವರವರಿಗೆ ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಳ.”

ಅಟಲ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ. ದಿನವೆಲ್ಲ ಊರ ಜನರು ಅವರ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಲಾಖಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೇಕರಿಸಿ ಉಗುಳಿದರು. ಪಂಚಾಯಿತರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಊರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಅನೇಕರು ಹೊರಟರು.

ರಾತ್ರಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವದೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಲಾಖಿ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯ್ದಾಗ, ಅವಳು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು- “ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಡುವುಗಳು ಊರ ಪಶುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಮೇಲು.” ಆ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾದ ರಾತ್ರಿಯ ತಾರೆಗಳ ನಸುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ದೂರದ ಒಂದು ಎತ್ತವಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯಿತು. “ಇದರ ಮೇಲೆಯೇ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಕೋಟೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲೊ ನಿನ್ನಿ ಇರಬಹುದು. ನಿನ್ನಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಎಷ್ಟು ನಗೆಯಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು.” ಲಾಖಿ ಗಳಗನೆಯೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು. ದಾರಿ ಸಮಸುವ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಳುವನ್ನು ಯಾರೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಾರೆಗಳನ್ನು ಉಳಿದು ಆ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

೨೯

ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಅಪ್ಪಣೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರೂ ಡೊಂಬರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಲು ಗೂಢಚಾರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ. ಗೂಢಚಾರರು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮದವರೆಗೂ ಬಂದರು. ಮೃಗನಯನಿಯ ವಿವಾಹ ರಾಜ ಮಾನಸಿಂಹನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು, ಅವಳು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಅನೇಕ ದಿನಗಳಾದವು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಓಡಿಹೋದಳು, ಡೊಂಬರೂ ಸಹ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ - ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಮಾಂಡವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಘರಾ ಮಾಂಡವಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಅಹಮದಾಬಾದನ್ನು ಬಿಡುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ‘ಎಲಾ ನೀಚ’ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಬೈದ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬಘರಾ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಖಾನ್ ದೇಶದ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಏಕೆಂದರೆ ಖಾನ್ ದೇಶದ ಸುಲ್ತಾನ ಗುಜರಾತಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಹಾಗೂ ಬಿದರೆಯ ಬಹಮನೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸೊಂಟ ಮುರಿದಿತ್ತು. ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಖಾನ್ ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಘರಾ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಗಮಾಸುದ್ದೀನನನ್ನು ಬಘರನ ಭಯ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಖಾನ್ ದೇಶದತ್ತ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೇ ಮಾಂಡುವಿನತ್ತ ತಿರುಗಿದರೆ ? ಮಾಂಡುವಿಗಿಂತಲೂ ಬಹುದೂರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಮಾಂಡುವನ್ನು ಅನನುಭವಿಯಾದ ಯುವರಾಜನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಆಗಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಮಾಸುದ್ದೀನ ಉತ್ಸಾಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗ್ಗಿತ್ತು.

ಮೆಟರೂ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಮಾಡಿದ.

ಯುವರಾಜ ನಸೀರ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಮೆಟರೂವನ್ನು ಕೇಳಿದ. “ಷರಾಬು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ; ಆದರೂ ಜನಗಳು ಅದನ್ನೇ ತಕ್ಕ ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ?”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್ !” ಮೆಟರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನುಡಿದ. “ಹಿರಿಯರು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜನಗಳು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಅಂದ ಮೇಲೆ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಕೆಟ್ಟದು.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್ ! ಕೆಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳೂ ಬಾದಷಹರ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಗುಲಾಮ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಏನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲ? ಕೆಲವು ಜನರು ಔಪಧಿಗೂ ಮದ್ಯವನ್ನೇ ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ನೀನೆಂದಾದರೂ ಕುಡಿದಿದ್ದಿಯೋ!”

“ಜಾನ್ ಆಲಮರ ಮುಂದೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ದುಷ್ಟನವಾದೀತು.”

“ನೀನು ಏಕೆ ಬಂದೆ ?”

“ಜಾನ್ ಆಲಮರವರು ಬಾದಷಹರ ಗೈರ್ ಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನನಾಗುತ್ತಿರಿ. ಈ ಗುಲಾಮನ ಜ್ಞಾಪಕ ಇರಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಜಾನ್ ಆಲಮರವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ. ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮುಂದಿಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

“ಈ ಘಟಂಚು ಸುಖ ಅನುಭವಿಸಲು ತವಕಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳೇನೋ ಬಹಳ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಘಟಂಚು ಅನುಭವ ಬಂದಿಲ್ಲ.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್ ಬಿಂದಾಬಾದ್ ! ನಾನು ನಿಮಗಾಗಿ ಬಲಿಯಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಿದ್ದೇನೆ.”

ಜಾನ್ ಆಲಮರು ಎಷ್ಟು ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆಯೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದು, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದು.”

“ನೋಡೋಣ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ.”

“ಬರುತ್ತೆ ಜಾನ್ ಆಲಮ್. ಈಗ ತಾನೇ ಏನು ಮಹಾ ಆಗಿರುವುದು ? ಅಷ್ಟೇನೇನು ಕೊಡುವುದೇ ತಡ, ಕೆಲಸವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾದ ಬಿಂತೆ ಅಷ್ಟೆ - ಈ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಆತಂಕದಿಂದ.”

“ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳದೇನೂ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ ಬಿಡು ; ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಾ ಇರು.”

“ಗುಲಾಮನ ಮೇಲೆ ಜಾನ್ ಆಲಮರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃಪೆಯಾಯಿತು. ಹಜೂರರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕಸ್ತನಾದ ಸೇವಕನಿದ್ದು, ಅವನು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೂ, ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಾದಷಹರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಗುಲಾಮನ ದೇಹ ನಾಯಿಪಾಲಾದೀತು ಮತ್ತು ಜಾನ್ ಆಲಮರೊಡನೆ ಕಠಿಣ ವ್ಯವಹಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಈಗೇನು ಕಿರುಕುಳ ಕಡಿಮೆಯೇ? ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಸತ್ತುಹೋಗಲೇ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿ. ಈಗಲಾದರು ಹೇಳು, ಅದನ್ನು ಕೆಟ್ಟದು ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮಜಾ ಇದೆಯೋ ಅಥವಾ ತೀರ ಕಷ್ಟವೇ ಕಷ್ಟವೋ?”

“ಅದರಲ್ಲಿ ಮಜಾ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಾದಷಹರೂ ಏಕೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಜಾನ್ ಆಲಮ್?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸ ಇದು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ . . . ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ . . . ಗೊತ್ತಾಗಿಹೋದರೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವ ಭಯವಿದೆ. . . ಇನ್ನೊಂದರ ವಿಷಯ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. . .”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್, ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ.”

“ಈಗ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮಯ ಬಂದರೆ ನಿನಗೆ ಇನಾಮ್ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಜೂರ್, ಆ ಕಾಲ ಕೂಡ ಬರದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಖುದಾ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ. ಜಾನ್ ಆಲಮರಿಗೆ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜ ದಾಂಧಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.”

“ಜಹ್ಲಾಸ್ನಾಹ್ ! ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು, ಏನು ಹೇಳಲಿ ಜಹ್ಲಾಸ್ನಾಹ್, ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಪರಿಗಣಿಸಿ! ಆದರೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹರಡದಿರಲಿ ಹಜೂರ್, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಗುಲಾಮನನ್ನು ಕೀಟಗಳಂತೆ ಸಾಯಬಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ . . . ನಾನೇಕೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳೋಗಲಿ? ಆದರೆ, ಮಟರೂ, ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಿರುಕುಳ ! ತನಗೆ ಶರಾಬು, ಶಿರೀಫ, ಲೈಲಾ ಮೊದಲಾದವು ! ಹ್ಲಾ ಇರಲಿ !

ಈಗ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ನೋಡೋಣ. ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪಶ್ಚೆಯೇಳುತ್ತದೆ. ಭೋಗ-ವಿಲಾಸ ಕ್ಷೈದ್ಯ. ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರ ರಕ್ತವನ್ನು ಹರಿಸುವುದು ಕ್ಷೈದ್ಯ. ಇರಲಿ . . . ನೆನಪಿರಲಿ.”

“ಹುಜೂರರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಗುಲಾಮ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.”

೨೦

ಮಹಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಮಾಂಡುವಿನಿಂದ ಬಲು ದೂರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಖಾನ್‌ದೇಶದತ್ತ ಹೊರಟ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತರಾತುರಿಯಿಂದ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ಮಾಂಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಸೀರುನ ಕೈಲಿತ್ತು ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ ವಜೀರುನ ಕೈಲಿತ್ತು.

ನರವರ ಮಾಂಡುವಿನ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾ ಗಯಾಸ್ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ನರವರದ ಹತ್ತಿರದ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಿದ. ಈ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಾಡು ನರವರದ ದಕ್ಷಿಣ, ಆಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಿಂಧೂ ನದಿ ಸರ್ಪದಂತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಗ್ನೇಯದಿಂದ ಬಂದು ನರವರವನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಿ ಈಶಾನ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದೆ. ನರವರ ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದ ಸುಳಿಯ ಒಳಗೆ ಇದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಾಡು ತುಂಬ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಆನೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹಿಂಡುಗಳು ಅದರೊಳಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹುಲಿ, ಕಾಟಿ, ಫೇಂಡಾವ್ಯುಗಳಂತೂ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದವರೆಗೆ ದಾರಿ ನರವರದ ಆಗ್ನೇಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ಸುಳಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಾಡಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಹರಹು ನರವರದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೂ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿತ್ತು.

ಆ ನೇರದಿಂದ ನೈರುತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಡು ಬಲು ದಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಮಲೆಗಳ ಮಾಲೆ, ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ನದಿಗಳು, ಝರಿಗಳು, ಹೊಲ ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಮೈದಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಬಹು ದೂರ ಪೂರ್ವದವರೆಗೂ ಹರಡಿದ್ದವು. ಚಂದೇರಿಯವರೆಗೆ, ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ಹರಿದಾರಿಗಳವರೆಗೆ ಈ ಕ್ರಮ ನಡೆದಿತ್ತು. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರನಿಗೆ ಮಾಂಡುವಿನಿಂದಲೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಕಳಿಸಿದ್ದ. ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ಚಂದೇರಿಯ ಆಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ್ವತ-ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿಸಿ, ಅವನು ಮಾರ್ಕವಕ್ಕೆ ಚಂದೇರಿಯಿಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸುಬೇದಾರ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಸಿದ. ನರವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಚಂದೇರಿಯ ರಾಯ, ರಾವ್ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಜನ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಮತ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಇತರ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋಡಗಿತ್ತು. ಅದು ತನ್ನ ನಿತ್ಯಜೀವನವನ್ನು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ

ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಬಂದಾಗಲೂ ಸಹ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವ ಉತ್ತಮ ಜಾಗೃತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಏನಾಗುವುದೋ ಯಾವ ಬಲ್ಲವರು? ಗಯಾಸ್ ಅಥವಾ ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಪೈರನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು.

ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ನರವರಕ್ಕೆ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ. ಆಗ್ನೇಯ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಕಾಡು, ಏರು ಜಾರುಗಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅವನಿಗೂ ನರವರಕ್ಕೂ ವೃದ್ಧದಲ್ಲಿತ್ತು. ದಾರಿಹೋಕರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಯಲು ಸೈನಿಕಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ದುರ್ಗಪಾಲ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಕಳಿಸಲಾರದಾದ. ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋರಾಡಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ನರವರದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಹರಿದಾರಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಗರೋನಿ ಹಳ್ಳಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೂರ ದೂರದವರೆಗೂ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಗರೋನಿಯೂ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೋ, ಹತ್ತಿರದ ಕಾಡುಗಳಿಗೋ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದ ಅಷ್ಟಮೀ ಚಂದ್ರ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಗಂತದ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಸೈನ್ಯ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೈ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಳೆಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಪಹರೆ, ಗುಜುಗುಜು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಗುಡಾರ. ಗುಡಾರದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರ್ ನಡೆಯುವ ಜಾಗ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಗಯಾಸನ ಬೈಶ್ ಖಾನೆ ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿದುದರಿಂದ ಸೈನ್ಯದ ಗದ್ದಲದಿಂದ ಆನೆ ಕಾಟಿ, ಫೇಂಡಾ ಮೃಗಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಆನೆಗಳ ಫೀಳಾಟ, ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಶಿಬಿರಕ್ಕೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ.

ಶಿಬಿರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಈ ಧ್ವನಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ಕೊರಡುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೊರಡುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಭಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೂರದ ಪರ್ವತಗಳು ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ಡೊಂಕಾದ ರೇಖೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ದೂರದ ಮರಗಳು ತುಕ್ಕುಹೋಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಭ್ರಮೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸನಿಹದ ಹೆಮ್ಮರಗಳ ಹೊದಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಗೆ ಅಲುಗಾಡುವ ಎಲೆಗಳು ಹೆದರಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆ ಬಹಳ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದಾಗ ಅವುಗಳ ಚಂಚಲವಾದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಜ್ವಾಲೆ ತಣ್ಣಗಾದಾಗ ಅವುಗಳ ವಕ್ರ ವಕ್ರ ವಿಕೃತಾಕಾರಗಳು ನಿಂತಿರುವ ಹೊಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮತ್ತೆ ಜ್ವಾಲೆ ಉಜ್ಜಲವಾದುವು. ಪುನಃ ತಣ್ಣಗಾಗುವವು, ಪಿಶಾಚಿಹೋಗಿ ಎಂಬಂತೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಫೀಳಾಟ ಅಥವಾ ಹಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಸಿದರೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಬೆಂಕಿಯ

ಬಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳ ಮೇಲೆ ಸಲ ಸಲಕ್ಕೂ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶವೇ ಛಾವಣಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಗಯಾಸನ ಗುಡಾರದ ಬೈರಕ್ ಖಾನೆಯಿದ್ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲುವಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಷ್ಟಿಕೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಅರೆ ತುಂಬಿದ ಹೂಜಿ ಮತ್ತು ರತ್ನ ಜಟಿತವಾದ ಸುರ್ವಾದ ಮದ್ಯಪಾತ್ರೆಗಳು. ಖಾಸಾ ದಾಸಿಯರು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು. ಗಯಾಸನ ಆಸನದ ಕೆಳಗೆ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರೂ ಕುಳಿತಿಿದ್ದ ಆನೆಗಳ ಫೀಳಾಟ, ಹಲಿಗಳ ಗರ್ಜನೆ ಬಹು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಮಾತುಕತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗೂಢಕಾರರು ಓಡಿಹೋದ ಹಡಗಿ ಹಾಗೂ ಡೊಂಬರನ್ನೂ ಹಡಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಗೂಢಕಾರರು ಇತರ ಸುದ್ದಿಗಳ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕಡೆಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಆ ಓಡಿಹೋದ ಸುಂದರಿ ಡೊಂಬರ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ ; ಡೊಂಬರನ್ನು ಗೂಢಕಾರರು ಹಡಕಲಿ, ಬಿಡಲಿ, ಡೊಂಬರಿಗೆ - ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ - ನರವರದ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟುವುದು. ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬರುವರು. ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಈ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಂಡುಬಿನಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್” ಮಟರೂ ಹೇಳಿದ. “ಉಚಿತ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರನನ್ನು ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಹೇಳಿ, ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕೋಣ. ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಅವಳೂ ಹೋಗಿರುಬಹುದು.”

ಸುಲ್ತಾನ ಕೈವಣ್ಣೆ ಕುಡಿದವನಂತೆ ಹೇಳಿದ. “ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಅವರು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಡೊಂಬರ ಚೊತೆ ಹೋದರು ಎಂದು ಗೂಢಕಾರರು ಏಕೆ ಹೇಳಿದರು? ಮತ್ತು ಡೊಂಬರು ಏಕೆ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ ? ಆದರೆ ನರವರದ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸುಬೇದಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಮುತ್ತುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೇವಾಡದ ರಾಣ ತಟಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಚೌನ್‌ಪುರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಸುಲ್ತಾನ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದಿದೆ, ಮಟರೂ, ಏನು ಹೇಳಲಿ !”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್!”

“ಅಲ್ಲವೋ, ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕಾಲಪಿ, ಕಾಲಪಿಯಿಂದ ದಿಲ್ಲಿ ! . . . ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಮರಹೂಂ ಕೈಯಲ್ಲಾಗದುದನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದರೆ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತೇನೆ ! ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ?”

“ಏನು ಯೋಚನೆ ! ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಭೇಷಕ್ !”

ಆನೆಗಳ ಫೀಳಾಟ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಪುಲಕಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ ಈ ಕೂಗು ! ರಾತ್ರಿಯ ಈ ಮೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವಾದ ಕಾಡು, ಮಳೆಗಾಲದ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ತಿಂಗಳೆ, ನಿರ್ಜನ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಫೀಳಾಟ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಸಿಂಹ ಗರ್ಜನೆಯು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಬೇಟೆಯನ್ನೇಕೆ ಆಡಬಾರದು. ಖೆಡ್ಡನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ನೂರಾರು ಆನೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುವವು. ಈ ಸಾರಿ ನರವರವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.”

“ಚಂದೇರಿಯವರೆಗಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಹರಡಿದೆ. ನರವರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ! ಒಬ್ಬ ಸುಬೇದಾರ ನರವರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ”

“ನೀನಿನ್ನೂ ಮಂಕುಡಿಣ್ಣೆ ಕುಪೋ ! ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಗೆದ್ದ ಮೇಲೆ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಬೇದಾರನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಮೃಗನಯನಿ, ಗ್ವಾಲಿಯರಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ವೈರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ರಾಜಪುತ್ರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.”

ಮಟದವಿಗನ್ನಿಸಿತು. ‘ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲರು !’ ಆದರೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ “ಖಂಡಿತ ಖಂಡಿತ ! ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ! ನರವರ ಸುಬೇದಾರಿಯನ್ನು ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಡಿ ; ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಡಿ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಪೊಗದಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.”

“ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಮರಹೂಂ ಮಾಡಲಾಗದ ಕೆಲಸ ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದಲ್ಲ. ಡೊಂಬರು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ ಸಹ ಪಹರೆಯ ಭಯ, ಅಪಾಯದಿಂದ ಹೆರದಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ.”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಆ ಗೂಢಕಾರರನ್ನೇ ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಕಳುಹಿಸೋಣ.”

“ಡೊಂಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಟ ತೋರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಡೋಣ. ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಬರುತ್ತಾರೆ.”

“ಖಂಡಿತ, ಖಂಡಿತ.”

“ಆದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಹುಚ್ಚು ರಾಜಪೂತರು ಡೊಂಬರ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ದಾಂಧಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದರೆ, ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಚಂದೇರಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈನ್ಯ ಬರುತ್ತಿಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಬಹುಶಃ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನತ್ತ ಹೋಗಬೇಕಾಗಬಹುದು.”

“ರಾಜಪೂತರು ಡೊಂಬರಂತೆ ಬರಲಾರರು, ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ !”

“ನೀನನ್ನೂ ವಂಕದಿಣ್ಣೆ ಅಲ್ಲಾವದ್ದೀನ್ ಬಿಲ್ವಿಗೆ ಚಿತ್ತೂರಿನ ರಾಜಪುತ್ರರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಂದು ಎಂತಹ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದರು !”

ಮಟರು ಅಂಜಿಕೆಯ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ. ಗಯಾಸನ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಅವನು ಅರ್ಧ ತುಂಬಿದ ಹೂಜಿಯಿಂದ ಪಾನಪಾತ್ರೆಗೆ ಸುರಿದ. ಅವನು ಕುಡಿದು ಮಾದಕತೆಯ ಆನಂದವನ್ನು ಸವಿಯತೊಡಗಿದ.

ಆನೆಗಳ ಫೀಳಾಟ ಪುನಃ ಕೇಳಿಸಿತು. ಚಾರುತ್ತಿರುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಗಯಾಸ್ ನುಡಿದು: “ಎಂತಹ ಮನೋಹರವಾದ ಕೂಗು !”

೩೧

ಲಾಖಿ-ಅಟಲರು ಡೊಂಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಗರೋನಿಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ಮಗರೋನಿಗೆ ಮಧ್ಯೆ ೨೨-೨೩ ಹರಿದಾರಿಗಳ ಅಂತರವಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಬೆಚ್ಚುಂಡೆಗಳನ್ನು, ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳನ್ನು, ನದಿಗಳನ್ನೂ ದಾಟಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯ ಹಿಡಿಯಿತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಡೊಂಬರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಮಗರೋನಿಯಲ್ಲಿ ಡೊಂಬರು ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಡೇರ ಹಾಕಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಟಲ-ಲಾಖಿಯರು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು.

“ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗ್ವಾಲಿಯರೇ ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ ಸತ್ತಹೋದರೆ ಕಾಗೆಗಳೂ ರಾಯಿಯವರೆಗೆ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯಲಾರವು” ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಟಲನಿಗೆನ್ನಿಸಿತು- “ನಾನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ರಗಳೆ ಹುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ”

ಲಾಖಿಯ ಬಾಡಿದ ಮುಖ, ಗುಳಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹಾಗೂ ನರಳುವ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ತನ್ನನ್ನೇ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ. “ಇವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ನಾನು ಯಾವ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದೇನೆ? ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ಇವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದೆ. ಈಗ ನಾನು ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಲೆ ? ಇಲ್ಲ . . . ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ”

“ಆದರೆ ಡೊಂಬರ ಮಧ್ಯೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನಾವೂ ಡೊಂಬರಾಗೋಣವೋ? ಈ ಪೋಟನಂತೆ ಈ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಹಾಗೆ ? . . . ಆದರೆ ಹೋಗುವುದು ತಾನೇ ಎಲ್ಲಿಗೆ ?

“ಇಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೂಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ.”

ಮರುದಿನ ಅಟಲ ಕೂಲಿ ಹಾಗೂ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಊರಿನ ಒಳಗೆ ಹೋದ.

ಪಿಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. “ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ನಿನಗೆ ಈ ಪಯಣದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಆಯಾಸವಾಯಿತೋ ! ನಮಗಂತೂ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಹೋಗಿದೆ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಹೊಸದು. ನಮಗಂತೂ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ದಿನ ಸಾಕು. ಆದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನೆ ಹೇಗೆ ಬಳಲಿ

ಬಸವಳಿದಿದ್ದೆಯೋ ಇಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಾಯಕಿಯ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಿಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು, “ಏನೇನು ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ರೈತ, ಕೂಲಿಗಾರರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನವೇನು, ಕ್ಷುಬ್ಧ ದಿನವೇನು ?”

“ನಿನ್ನ ಸಖಿ ಮೃಗನಯನಿ ರಾಣಿಮೃಗನಯನಿಯಾಗಿ ಹೋದಳು. ಕೈ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜವಾಯಿತಲ್ಲವೇ?” ಪಿಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿ ತಮ್ಮ ಮೋಡಿ ಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಸಾಮುದ್ರಿಕಾ ಕೌಶಲದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಧ್ಯೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಲಾಖಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು.

“ನೀನು ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನ ಹೆಂಡತಿ ಅಥವಾ ಪಾಳೆಯಗಾರನೊಬ್ಬನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವೆ ಎಂದು ನಾಯಕಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯ ಕೂಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಚಾತಿ ಗೀತಿಯವರ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ನಮಗೆ ಸರ್ವಸ್ವ”

“ಮಾಂಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆಯಂತೆ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ನಿನಗೆ ಸುಖದ ಔತನ.”

“ಮಾಂಡು ಎಷ್ಟು ದೂರವಿದೆ ಇಲ್ಲಿದೆ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದೂರ, ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳು, ಕಾಡುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸಿಕ್ಕುವವು. ಆಮೇಲೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಾಕವ ಭೂಮಿ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಂಡವಿನ ಸುಲ್ತಾನನ ರಾಜ್ಯವಿದೆ. ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ದೇಶ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯಷ್ಟು ಕೇಡಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಅಲ್ಲಿಯವರು ಏನೋ ಇದೆ—ನೋಡುತ್ತೀಯಾ ? ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಲೇ ? ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಬೇಡ.”

“ಅಂಥದೇನು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು?”

“ಈಗಲೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಅವಸರ ಬೇಡ. ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಡು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು.”

ಲಾಖಿಯ ಒಣಗಿದ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮೂಡಿತು ; ಹೇಳಿದಳು, “ಆಣೆಯಿಡುತ್ತೇನೆ, ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿನ, ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳ ಮುಂದಿಟ್ಟಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದಳು. ಇದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಅವಳು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇದರ ಬೆಲೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯ ಇದು ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯದ ಒಡತಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ.”

“ಹೇಗೆ!” ಲಾಖಿಯ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಯ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೆರಳಿಸಿದಳು. “ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನು ಮಹಾ? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇನ್ನೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನರವರದ ಕೋಟಿಯನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.”

ನರವರದ ಕೋಟಿ ಮಗದೋನಿಯಿಂದ ಎರಡು ಹಿಂದಾರಿ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಡೂನದಿ. ‘ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನಂತೂ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನಾದರೂ ಎಂದಾದರೂ ನೋಡಲೇಬೇಕು-’ ಲಾಖಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವೆದ್ದಿತು.

“ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ?” ಅವಳು ಪುನಃ ಕೇಳಿದಳು.

“ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ” ಪಿಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು.

ಲಾಖಿಯ ನಾರೀ ಹೃದಯದ ಸಂದೇಹ ಕೆರಳಿತು.

ಅವಳು ಅದೇ ಶ್ಲಘೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಕೇಳಿದಳು- “ಹೇಗೆ? ಯಾರಿಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ?”

ಆದರೆ ಪಿಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಡೊಂಬಿತಿ ; ಅವಳು ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣಿಗಿಲ್ಲ ಮೂಡಿದ್ದ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಳು. ಹೇಳಿದಳು, “ನಾಯಕಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಐದಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳೇ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈಗ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ನೀನು ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅಥವಾ ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸು.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಸುಲಭವಾದ ಅಲಂಕಾರಮೋಹ ಲಾಖಿಯ ಹೃದಯದೊಳಗೆದ್ದಿತು. ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ನಾರೀಸಹಜ ಶಂಕೆ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಒಡವೆಗಳು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಅಥವಾ ಗಾಜಿನವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಡೊಂಬರಂತಹವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇವರೇ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಏಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ? ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇವರು ನನ್ನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅಟಲನ ಕಡೆಗೆ ಕೊಂಕು ನೋಟವನ್ನು ಇವಳು ಬೀರುತ್ತಾಳೆ... ಇವಳು ನನ್ನ ಸಮತಿಯಾಗಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾಳೇನು ? ಮೊದಲು ಅಟಲನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಹೇಳಿದಳು, “ಈಗ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರಲಿ. ಅಮು ಬಂದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿ!”

ಪಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಮೂಡಿತು ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಬಳ್ಳಿಯ ದೊಡ್ಡ ಲಂಗವನ್ನು ಅಂದವಾದ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜನ ರಾಣಿಯೋ, ಬೇಗಮಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ. ಮಾಂಡುವಿನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಅಸೂಯೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಒನವು ವಯ್ಯಾರಗಳಿಂದ ನಕ್ಕಳು.

ಲಾಖಿ ಅವಳ ಗಾಂಭೀರ್ಯಶೂನ್ಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅಷ್ಟೇನೂ ಕೆಡುಕೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಆ ವಿಧವಾದ ಲಂಗ ಅಡ್ಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂಗಗಳ ರೋಮ ರೋಮವೂ ಎದ್ದದ್ದು ಕಾಣಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನೋಡುವವರು ನಾನೂ ಸಹ ಡೊಂಬಿತಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರು. “ಛಿ !” ಆದರೆ ಒಡವೆಗಳು ನಕಲಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ? . . . ಒರಟಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಹೆಂಗಸರಂತೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಚಿಂಚಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಕಲ್ಪನಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾನು ವಿಜಯಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು.

ಅಟಲನ ಚಿತ್ರ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಯಿತು.

“ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಹೇಗೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಕೊಂಕು ನುಡಿದಳು, “ರಾಣಿ ಮೃಗನಯನಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆಯೇ ? ನೀನೂ ಅವಳ ಜೊತೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇಂದಿನಂತೆಯೇ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ ?”

ಲಾಖಿಗೆ ತಮ್ಮ ಊರ ಹೆಂಗಸರ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದು ಮುಕ್ಕು ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು. “ನಿನ್ನಿಯ ತಂಬುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವ ತೊತ್ತು. ರಾಜನ ಹಾಸಿಗೆ . . .” ಮುಂದೆ ಯೋಚಿಸಲಾರದಾದಳು.

ಹೇಳಿದಳು, “ಇಲ್ಲಿಯೇ ಏನಾದರೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅಥವಾ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಹೋದರೆ ಆಗ ನೋಡೋಣ. ಈಗಲಂತೂ ಹೀಗೇ ಚೆನ್ನ.”

“ಮಾಂಡುವಿಗಂತೂ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಊರು . . . ಇಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ?”

“ಹೋಗೋಣ, ಇಲ್ಲಂತೂ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು ಕಾಡುವೆಡೆಗಳು ಇವೆ. ಆನೆಗಳೂ ಸಹ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ಹೌದು ಆನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಬಲು ಕ್ಷೇಪ ದೇಶವಿದು. ಆದರೆ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ದಾರಿಯಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಕುಮಾರ ಅಟಲಸಿಂಹರ ಜಾತಿಯವರು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. “ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು.”

“ಮಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮವರು ಇರಲಾರರಲ್ಲವೇ ?” ಅವಳು ಕೇಳಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇದ್ದಾರೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಲ್ತಾನ ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡವನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಮೂಗ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಡುತ್ತೀಯೆ !”

“ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾದರೂ, ಮಾಂಡುವಿನ ತಮಾಷೆ, ಆಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಟ ತಮಾಷೆಯನ್ನಂತೂ ಕೇಳಲೇಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಆನೆಗಳ ಕಾಳಗ, ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಗ, ಹೆಂಗಸರಿಂದ ಕುಸ್ತಿ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಕೂಡ ಕಾಳಗ ಮತ್ತು ಏನಿದೆಯೋ ಯಾವ ಬಲ್ಲದು!”

“ಆನೆಗಳ ಕಾಳಗವೇ ? ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ?”

“ಹೋರಾಡುತ್ತವೆ; ಕೂಗಾಡುತ್ತವೆ ; ಮಾವಟಿಗರು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಲ್ತಾನ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಘೆಸಿಗಳು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಆನಂದದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.”

“ಬಹಳ ಅದ್ಭುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಹಾಗಾದರೆ ! . . . ಖಂಡಿತ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.”

“ನೀನು ಧಳಧಳಿಸುವ ಒಡವೆಗಳು, ರೇಷ್ಮೆಯ ರಂಗು ರಂಗಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಹೆಂಗಸರ ಗುಂಪಿಗೆ ಗುಂಪೇ ಅಸೂಯೆಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪ್ಪೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಳು ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.”

“ಹ . . . ಹ್ಲ . . . ಹ್ಲ . . . ಹೌದು, ಹಾಗೇನೋ ಆಗಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಬಹಳ ಜನ ಸೈರಿಸಲಾರರು.”

ಲಾಖಿ ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಲ್ಪನೆ ಆನೆಗಳ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು, “ಒಂದು ಸಲ ಈ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನೋಡು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸು, ಗಿಲೀಟಲ್ಲ. ನಿಜವಾದದ್ದು. ಇಷ್ಟೇ ನಾನು ಹೇಳುವುದು.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು ; ಲಾಖಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಉತ್ತಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ಲಂಗ, ಅಡ್ಡಿಕೆ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡು. ಆಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ ಬಿಚ್ಚುವೆಯಂತೆ.”

ನೋಡಬೇಡಿರೋಣ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಅವುಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಇಮ್ಮಡಿಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಂತಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಪಿಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಲಂಗ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಲಾಖಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹ ಧರಿಸಿದಳು. ಮಾಂಡವಿನ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ‘ಡೊಂಬರವಳು’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಪೈಜಾಮವನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ಡೊಂಬತಿಯರು ಈ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಾರರು. ನೋಟ ನೋಡ ಬರುವ ಗುಂಪು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ; ನಾನು ಆನೆಗಳ ಕಾಳಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ತಾನೇ ಏನು. ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳು ಇರುವುದೇ ನೋಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲವೇ ? ಅವಳು ಪುಲಕಿತಳಾಗಿ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಡಿಗೆ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಳಿತಾಡಿದಳು. “ರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ ?

ನೀನು ರೈತರ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಲ್ಲರೇ ? ಕೆಲಸವಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಈ ತೆರನಾದ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಏಕೆ ಬಿಡಬೇಕು?”

‘ಈಗ ಬಿಚ್ಚಿಬಿಡಲೆ’ ಎನ್ನಿಸಿತು ಲಾಖಿಗೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕಾಂತಿಯ ಮೇಳವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅವಳಿಗನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಕೇಳಿದಳು, “ಮಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರ ಬಳಿ ಇಂಥ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿವೆಯೆ?”

“ಬಹಳ ಜನರ ಬಳಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು ? ಪ್ರಾಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಹೆಚ್ಚು ಒರಟಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಗತಿ. ಅವುಗಳನ್ನೇ ಉತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಜೂಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇಲ್ ಸಾಹುಕಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹತ್ತಿರವೂ ಸಹ ಇಂಥ ಒಡವೆಗಳು ಸಿಗಲಾರವು. ನಿನ್ನನ್ನು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಸುಲ್ತಾನ ಆನೆಗಳ ಕಾಳಗದ ಬದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.”

“ಇರಬಹುದು.”

“‘ಇರಬಹುದು’ ಏನು ಬಂತು? ಆಗುವುದೇ ಹಾಗೆ ಆನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ‘ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ?’ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. ಲಾಖಿಗೂ ನಗು ಬಂದಿತು. ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡವು. ಅವುಗಳ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮೈ ಮನಗಳೆರಡೂ ಬೆರೆತುವು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಸಕಾಲ ಬಂದಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಹೇಳಿದಳು, “ಸುಲ್ತಾನ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಏತಕ್ಕೆ?”

“ನಿನ್ನ ರೂಪ, ಗುಣಗಳನ್ನು ನೀನೇನು ಬಲ್ಲೆ? ಅವುಗಳು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು.”

“ಹೂ... ಊ...!”

“ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ, ಈ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ಇವೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟರವು. ಅವನಂತೂ ನಿನ್ನ ರೂಪದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತನ್ನೇ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಹಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಮಾರರು ದಿವಾನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಂಥ ಬಡಪಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯಿಡು.”

“ಹ್ಲಾ... ಏನು !”

“ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನೊಡತಿ ! ಸುಳ್ಳೆಕೆ ಹೇಳಲಿ ? ಅವನ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ! ಅವನು ನಿನಗೆ ಕುಡಿಯಲು ನರ್ಮದೆಯ ಜಲವನ್ನು ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹುಳೈರಿಸಿ ಬೇಟೆಯಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಧೂಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಹೋದ ಎರಡೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದೀತು. ಆಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿಸು !”

ಲಾಖಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯೆದ್ದಿತು. ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮ, ಸಾಂಕ ನದಿ, ರಾಯಿಯ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ, ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳು, ಬೇಟೆ, ನಿನ್ನಿ, ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಆನೆಯ ಕಾಳಗ ಎಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಹಾದುಹೋದುವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಧಳಧಳಿಸುವ ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತರಗೆಲೆಗಳಂತೆ ತೂರಿಹೋದುವು ನಿನ್ನಿ ಮಾನಸಿಂಹರ ಚಿತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಾಗ ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಆ ಚಿತ್ರ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು, ‘ಲಾಖಿ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.’ ಹೇಳಿದಳು, “ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ ಸಮಯ ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾಡೋಣ.”

ಲಾಖಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಸುಂಟರಗಾಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನೊಡತಿ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಯಾವ ತಮಾಷೆಗೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂಥ ರತ್ನ ಯಾವುದೇ ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಅವನೇ ಸ್ವರ್ಣ ಬದುತ್ತಾನೆ. ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ; ತನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಮನದೊಳಗಿನ ಬಿರುಗಾಳಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೇ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥತೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವಳು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು, “ಈ ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಹೇಗೆ ಬಂದುವು ? ಸುಲ್ತಾನರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ?”

“ಅಂಥ ಅದೃಷ್ಟ ನನಗೆಲ್ಲ ಬರಬೇಕು ?” ಬಹಳ ಎಚ್ಚುಕೆಯಿಂದ ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು, “ನನಗಂತೂ ನಿಮ್ಮಂಥವರದೇ ಆಶ್ರಯ. ಬಟ್ಟೆ ಕಳ್ಳಮಾಲಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುವು ?” ಅವಳು ಪುನಃ ಕೇಳಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಲಾಖಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರಿಯಲೆತ್ನಿಸಿದಳು.

“ಒಳ್ಳೆಯದು ; ಹೇಳುವೆ ; ಆದರೆ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಆಣೆಯಿಡು, ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು.”

“ಆಣೆಯಿಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಹೇಗೆ ಬೆಂಕಿ, ಸುಗಂಧ ಮುಚ್ಚಿದರೂ ಮುಚ್ಚಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ರೂಪದ ಖ್ಯಾತಿಯೂ ಸಹ ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನನೇ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.”

“ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿ?”

“ನಮ್ಮ ಕುತಿಯವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ” ಅಥವಾ, “ನಾವು ಕೊಂದ ಆ ಇಬ್ಬರ ಅಶ್ವಮೋಹಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲೋ?”

ಲಾಖಿ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ತಾನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣ ನಾಟಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು, “ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಬೇಡ ಸುಲ್ತಾನ ತನ್ನ ತೋಳ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ನಿನಗೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ನಿನ್ನಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಕೇಳಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರು ಸಬಿಯರೂ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇರಬಹುದು. ಈಗ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ರಾಣಿಯ ಪುಟ್ಟ ಬಂದೆ.”

ಲಾಖಿ ಓರೆಗಳನ್ನಿಂದ ನೋಡಿದಳು - “ಎಲ್ಲಿಂದಾದರೂ ಅಟಲ ಬರದಿರಲಿ.” ತಕ್ಷಣ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ನೋಟ ಹರಿಯಿತು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯತೊಡಗಿದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ ; ನಿನ್ನದೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ಕುಮಾರರೂ ನೋಡಲಿ, ಏಕೆ ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆ ?”

“ಉಹ್ನೂ... ಬೇಡ.” ದೃಢ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಹಕೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೇ ಧರಿಸಿದಳು. ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಳು ; ‘ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲಿ ? ಅವು ಎಷ್ಟು ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ! ನೋಡೋಣ ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ... ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಬಿಡಲೆ ? ಬೇಡ. ಇವತ್ತು ಬೇಡ. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಖಂಡಿತ ಇದೇ ಮಗರೊನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ - ಅವಳು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಟಲ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಬಂದು ಬರುತ್ತೇ ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳಿದ, “ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನ ನರವರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸೈನ್ಯಗಳು ಬರುತ್ತಾ ಇವೆ”

“ಮಾಂಡುವಿನ ಮಹಾರಾಜ ! ನಮ್ಮ ದೊರೆ !” ಪೋಟಿನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ? ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ? ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ? ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ?”

ಅಟಲ ಅದೇ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದನಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದ, “ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ, ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಜನಗಳು ನರವರ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಡೆ ನಾವೂ ನರವರಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋಣ.”

ಡೊಂಬರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

ನಾಯಕಿ ನುಡಿದಳು, “ನಮ್ಮನ್ನು ಯುದ್ಧದವರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ನರವರರು

ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪಾಯಕರ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಸುಲ್ತಾನನ ಪಾಳಯಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಅಟವಾಡಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸೋಣ. ನರವರದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ?”

ಡೊಂಬರು ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಸವರ್ಧಿಸಿದರು. ಲಾಖಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದಳು, “ಬೇಡ, ನಾವು ನರವರದ ಕೋಟಿಯೊಳಗೇ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.”

ಅಟಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ

ಪಿಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅವಳು ಲಾಖಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು. “ಅಯ್ಯೋ ಒಡತಿ, ಸಿಕ್ಕಿದುವ ಅವಕಾಶ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಸುಲ್ತಾನ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಡುಕಿಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಕತ್ತೆಮೋ ಎತ್ತೋ ಯಾವುದರ ಮೇಲೂ ನೀನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ವೈಭವದಿಂದ ಹೋಗುವೆ.”

“ಇಲ್ಲ” ಲಾಖಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು. ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಅಟಲ ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಂತ. ಡೊಂಬರು ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರೂ ಸಹ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಲಾಖಿ, ಪೋಟ ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಡೊಂಬರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಉತ್ಸಾಹಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ.

ಲಾಖಿ - ಅಟಲರು ಅವರ ಆಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮನದೊಳಗೇ ಕಳವಳಗೊಂಡರು. ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ನಾಯಕಿ, ತುರುಕು ಬಂದರೆ ದಿಕ್ಕೆಷ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ” ಅವಳು ಭರವಸೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಚಿಂತಿಸಬೇಡ, ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಜನ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ.”

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗರು ಗಂಟು ಮೂಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನರವರದತ್ತ ಧಾವಿಸಿದರು. ಅಟಲ ಅವರನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ನೋಡಿದೆಯಾ, ಜನಗಳು ಹೇಗೆ ದಿಕ್ಕೆಷ್ಟರಂತೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

“ಓಹೋಹೋ ! ಇವರು ಪುಕ್ಕುರು ! ಸೇಠ್ ಸಾಹಕಾರರು ಬರಲಿ. ಅವರ ಬಳಿ ಸಶಸ್ತ್ರ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ರೂಪವತಿಯಾದ ಲಾಖಿ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆನು ಮಾಡುವೆ ? ಪಿಲ್ಲಿ, ಪೋಟರು ಬರಲಿ ತಾಳು. ಅವರು ದಾರಿ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.”

ವ್ಯಾಕುಲತೆಯಿಂದ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಸೇಠ್ ಸಾಹಕಾರರದೇನು ಲೆಕ್ಕ ? ತುರುಕುಗೇನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರೆಪರಡಿ ಮಾರಿಕೊಂಡು

ಗಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನೇನು ಯಾರೂ ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಪತ್ತು ಬರುವುದು ನಮ್ಮಂಥವರ ಮೇಲೆಯೇ ?”

“ಪ್ರಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಹೆದರುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ ಗಂಡುಸಾಗಿ ? ತುರುಕರು ಬಂದು ಕಿತ್ತಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನಿದೆ ?” ನಾಯಕಿ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣು ಅಟಲನ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಲಾಖಿ ನಾಯಕಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

“ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೇ ಒಡವೆಗಳಿವೆ, ಚಿನ್ನದ್ದು, ಮುತ್ತಿನದು.”

“ಚಿನ್ನದ್ದು, ಮುತ್ತಿನದು ?” ಅಟಲ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತ.

“ಹೌದು,” ಲಾಖಿ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು.

ನಾಯಕಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ನಮ್ಮ ಚಿಂತೆ ನಿಮಗೇಕೆ? ಖಂಡಿತ ಇದೆ ಸರಿ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಪತ್ತೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.”

ಅಟಲ ಕೇಳಿದ, “ಆದರೆ . . . ಚಿನ್ನದ್ದು, ಮುತ್ತಿನದು ? . . .”

ಹೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ನಡುಪ್ರಾಯದ, ಗಿಡ್ಡ ಶರೀರದ, ದಪ್ಪಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಏದುತ್ತಾ ಒಬ್ಬ ಬಂದ. ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನರು ಬುರಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಅಳುತ್ತ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು, ಕತ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನು ತುಂಬಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇರಿರುವ ಗಾಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವರ ಸಂಗಡಲೇ ಹೊರಟುಬಿಡೋಣ. ಇವನು ಯಾರೋ ಸಾಹಕಾರ.”

ನಾಯಕಿ ನುಡಿದಳು, “ಪೋಲಿಸು ಪಿಲ್ಲಿಯೂ ಬರಲಿ, ತಾಳಿ.”

ಆ ವನುಷ್ಯನ ಪರಿವಾರದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜನಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸಾಲೇ ಹೊರಟು ನಿಂತಿತ್ತು ಆ ಜನಗಳು ಆ ಸಾಹಕಾರನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಲು ಬಹಳ ಸಮಯ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸೇಲ್ ಕೂಗಿದ, “ಅಣ್ಣಂದಿರಾ, ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯೇ ಬನ್ನಿ.”

ಗುಂಪಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕೂಗಿದ, “ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳೋಣವೇ?”

ಅಟಲ ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ. ಇವರ ಪೋಲಿಸು, ಪಿಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಬರುವರೋ ಕಾಣೆ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. ಎತ್ತರವು ಮೇಯಲು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಅಟಲ ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಕಿಯೂ ತಡಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಳು ; ತಮ್ಮ ಪಶುಗಳ ಹಿಂದೆ ಡೊಂಬರಲ್ಲರೂ ಹೊರಟರು. ಸಿಂಧ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದೂರ ಹೋಗಿರುತ್ತಿದ್ದು; ಅಷ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಡೊಂಬರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡರು. ನರವರ ನಗರಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು ; ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಈ ಜನಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಕೇಳಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು

ತೆಗೆದು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಂಚೆಗೆ ಮೊದಲು ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲರನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡರು. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾದ ಕೂಡಲೇ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದರು. ಅನಂತರ ಯಾರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾದರೂ ಪಿಲ್ಲಿ ಪೋಟರು ಬರಲಿಲ್ಲ.

೨೨

ಅದೇ ದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಿಂದಲೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಶೀತವಾಯು ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೂ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಚೆಗೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯೇನೋ ನಿಂತಿತು. ಆದರೆ ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಉಂಡೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಕಿರಣಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಶೀತವಾಯುವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಈಶಾನ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಯವ್ಯದ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಮಂಜಿನಿಂದ ಮುಸುಕಿ ರಹಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟಗಳವರೆಗೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಕಿರಣಗಳು ಸ್ವರ್ಣಧೂಳಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಮೃಗನಯನಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಂಹ ಮಹಲಿನ ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚಿನ ಮೇಲಿದ್ದರು. ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಿಂದ ಕಿಟಕಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಿರಣಗಳು ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುವುದನ್ನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.” ಮೃಗನಯನಿ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಗಲ್ಲವನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಅವಳ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ನಿನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೊಡನೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಏಕೆ ಚಿಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಈ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟೆಯಾ ?”

“ನನಗಂತೂ ಕಿರಣಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಕಾಣದೇ ಇರುವುದು ಯಾವುದು ತಾನೇ ಇದೆ ?”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳನ್ನು ಬಾಚಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿದ. “ಈಗ ಹೇಳು, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ?”

“ನಾನು ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೀರಾ ? ತಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.” ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಬೀರಿದಳು.

“ಅವಕಾಶವನ್ನೇಕೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ?”

“ಅದಕ್ಕೇನು ಹೇಳಲಿ?”

“ಅದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ ; ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾನು ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟೆ ಕೆಲವೇ ತಂತಿಗಳ ವಾದ್ಯ ನಾಲ್ಕೈದು

ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬೇಗ ಕಲಿಯಬಲ್ಲೆ”

“ನನಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು ; ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡು.”

“ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ?”

“ಕಿರಣದತ್ತ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸು.”

“ಕೇಳಿ, ತಿರುಗಿಸಿದೆ.”

“ಕಿರಣಗಳು ನಿನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೊಡನೆ ಏಕೆ ಆಡುತ್ತವೆ ?”

“ತಾವೂ ಕಿರಣಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತೀರಿ. ಆಯಿತ್ತಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರ. ಬೈಜೂಗಾಯಕರಂತೆ ನಾನು ಹಾಡಲು ಎಷ್ಟು ದಿನವಾಗುತ್ತದೆ, ಹೇಳಿ ?”

“ಸಮಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಶರಣಳೇ ಅಲ್ಲ. ಇತರರು ಯಾವ ತಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ನೀನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತೀಯೆ ಎಂದು ಬೈಜೂನಾಥರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಕಲಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಕುಶಲತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಮೀರಿಸಿಬಿಡುವೆ”

“ಇಲ್ಲ ಅವಳು ಬಹು ಚತುರೆ. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿ, ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ಗಾಯಕ ಬೈಜೂನಾಥರು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಾಡಲು ಕಲಿಯುವವರೆಗೆ ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ ನಾನು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕಲಾ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ, ಊರಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೋಗಿ ಬರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಅವಳು ನೋಡಿಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ”

“ಏತಕ್ಕೆ ? ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ ?”

“ತಾವೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆಯೇ ಏಕೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತೀರೋ ಕಾಣಿ”

“ಕಿರಣಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಚಕ್ಕಂದದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಲು.”

“ಆಮೇಲೆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಲಿ ? ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ”

“ನಿನ್ನ ಕಂಠಸ್ವರವೇ ವೀಣಾನಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಧುರವಾಗಿರುತ್ತದೆ”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹಳ್ಳಿಯವಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಓದುತ್ತೇನೆ ; ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ ; ನೀವು ನನ್ನ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ.”

“ಈಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತೇನೆಯೇ?”

“ನನಗಿನ್ನೂ ಏನು ತಾನೇ ಬರುತ್ತದೆ?”

“ನನಗದೇ ಸರ್ವಸ್ವ ; ನನ್ನ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವ ; ಜೀವನ ಸಂಗಿನಿ ; ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರಿದ್ದರು. ಮೃಗನಯನಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯವಳು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅದು ಆ ಕಾಲದ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆದ್ದಿತು, “ಇವರು ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರೇಮಾಲಾಪ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯವಳು, ಮೂರನೆಯವಳು . . . ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಣಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸವಿಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಥವಾ ಹತ್ತನೆಯವಳು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎಂಟು ಜನರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ? ದೇವರು ಸದಾ ಅವರ ಕೃಪಾಪಾತ್ರಳಾಗಿರುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.”

ಪ್ರೇಮದ ಆ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಆ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ದೃಢಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ “ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೊಟ್ಟ ಪಕ್ಷಿ ಅಖಂಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅಮರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

“ಮತ್ತೆದಾದರೂ ಹುಲಿ, ಕಾಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಬಹುದೋ?”

“ಅಗತ್ಯವಾಗಿ, ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರಾಗ. ನಾಳೆಯೇ ಅದೇ ರಾಯಿಯ ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಲೇ?”

“ಬೇಡ, ಈಗಲೇ ಬೇಡ ; ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಏನಾದರೂ ಕಲಿತನಂತರ ರಾಯಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಕಲಿತ ನಂತರ ಲಾಬಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪೂತೊಟ್ಟೇನೆ”

“ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸು. ಕಲಾದೇವಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗದಿರದು.”

“ಅವಳು ಈಗಲೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಓಡು, ಬರಹ, ಗಾಯನ, ವಾದನ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ ಕಲೆ - ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಕಲಿಯಲು ಆಸೆ. ಆದರೆ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತರೆ ತಾನೆ ? . . .”

“ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ಬಡಪಾಯಿ ನಾನು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಿದೆ ?”

“ಬಡಪಾಯಿ ? . . . ಪಾಪ, ಪಾಪ . . . ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಬಡಪಾಯಿ ! ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿಯಲು ಬಿಡಿ.”

“ನಾನು ನೀನು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.”

“ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಲೆ ?”

“ಒಂದಲ್ಲ, ಹತ್ತು ಹೇಳು.”

“ತಮ್ಮ ಶರೀರ, ಉತ್ಸಾಹ, ಯಶಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಶೌರ್ಯ ಅನುದಿನವೂ ದೃಢವಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲೆಂದು ನನ್ನ ಚಿರಂತನ ಆಸೆ”

“ಯಾವ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲವೋ, ಅಂಥವನ ರಾಜ್ಯ ಬಹುದಿನ ನಿಲ್ಲಲಾರದು.”

“ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ, ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ.”

“ನಿಯಮ, ಸಂಯಮದಿಂದ ಇರಿ, ನನ್ನನ್ನೂ ಇರಲು ಬಿಡಿ. ಆ ಗುಣಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲೂ ರಾಯಿಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ತಂದ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇರಲಿ. ಯಾವುದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸತ್ತ ಹಂದಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಊರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದನೋ ಯಾವುದರ ಬಲದಿಂದ ಕಾಟಿಯನ್ನು . . .”

ಮಾನಸಿಕ ಅವಳು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಎದೆಗಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವಳ ತುಟಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡ. ಹೇಳಿದ, “ಮಾತುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆ ವ್ಯುಗನಯನಿ, ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ನನ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿಯಮ ಸಂಯಮವೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ ನಿನಗೆ ಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪೂರ್ಣ ಸಮಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದೀಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸುವಾಗ ಉತ್ಸಾಹ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉತ್ಸಾಹವಾಗಿರಲಿ.”

“ತಾವು ನನ್ನ ಪ್ರಭು.”

“ಬರಿ ಪ್ರಭು . . . ಅಷ್ಟೆಯೇ?”

“ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭ” ತುಂಬ ಮೆಲುಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯುಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಗಮನವಿರುತ್ತದೆ ನೀನು ಬಹು ದೂರ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ‘ಎಚ್ಚಿಕೆ !’ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.”

“ಹೂ . . . ಊ . . . ಹಾಗೆ ನಾನೆಂದೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ.”

“ತಾವು ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ ನುಲಿದು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೀರಿ.”

“ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲೆಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ. ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಲಾರೆ. ಸರಿ . . . ಆ ಮಾತನ್ನು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು, ಹೇಳು ? ನಿಯಮ, ಸಂಯಮ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ?”

“ಯಾರೂ ಕಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಬಹುಶಃ ಅದು ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಹೇಳದಿರುವುದು ಅಥವಾ ಹೇಳಲಾಗದಿರುವುದು. ಆ ವಿಷಯ ಬೇರೆ.”

“ನೀನು ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಇಂದಿನ ಸಂಜೆಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕಲಾದೇವಿ, ಬೈಬುನಾಥರು ಗಾಯನ, ವಾದನ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿನಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ವಿಜಯಜಂಗಮರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾಳೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಏರ್ಪಾಟು ಆರಂಭವಾಗಲಿ.”

“ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ !”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮೊದಲು ಉತ್ತರ ಕೊಡು.”

“ಯಾವುದಕ್ಕೆ?”

“ಕಿರಣಗಳು ಈಗ ನಿನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಚಿಲ್ಲಿವೆ ನಿನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಈ ಕಿರಣಗಳು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ !”

ಸಂಜೆಗೆ ಗಾಯಕ ಬೈಬುನಾಥ ಕಲಾದೇವಿಯ ಸಂಗಡ ಬಂದ. ಅವರು ಎಂದಿನಂತೆ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿ ದತ್ತಾತ್ರೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಕಲಾ ಮತ್ತು ಲಾಖಿಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ‘ಅವಳು ಅವಳೇ’ ಎಂದು ಮೃಗನಯನಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅದೇ ದಿನ ಕಲಾ ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವನ್ನು ಅವಳ ಸಂಗಡ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ವಿಜಯಜಂಗಮರಿಗೆ ಅವಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಭಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಅದೇ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಅವಳು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತಲ್ಲೀನಳಾದಳು. ಅವಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಬಳಿಗೆ ಮಾನಸಿಂಹ ಹೋದ. ಅವಳ ಹೆಸರು ಸುಮನಮೋಹಿನಿ, ಹೆಸರಿಗೂ, ಅವಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ಅಷ್ಟು ಉಗ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಅರಮನೆಗೆ ಮಾನಸಿಂಹ ಸೂಚಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಹೋದಾಗ ರಾಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಆರತಿಯನ್ನೆತ್ತಿದಳು. ಅವನು ಕುಳಿತ ಮೇಲೆಯೂ ಕೈ ಚೋಡಿಸಿ ನಿಂತು ಹೇಳಿದಳು: “ಬಹಳ ಕೃಪೆಯಾಯಿತು. ಏನೋ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸವಾರಿ ಚಿತ್ತೈಸಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

“ಆಜ್ಞೆ ? . . . ”

“ಹೊಸ ರಾಣಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ವನಸ್ಸು ಬೇಸರಗೊಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತಿತರ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದೆ. ತಾವೂ ಒಪ್ಪುವಿರೇನು?”

“ಪ್ರಭುಗಳು ನನಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗೌರವ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ! ಅವರ ವನಸ್ಸು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಇತ್ತರಿಯುವುದೇ ? ರಾಯಿಯ ವನದ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಾಂಶುಕೆಲ್ಲಿ ? ಕಾಟಿ, ಹಂದಿ, ಹುಲಿ, ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳೆಲ್ಲಿ ? ಮನೆಯ ದನಕರುಗಳೆಲ್ಲಿ? ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ

ಕೋಟಿಯ ಏಕಾಂತವೆಲ್ಲಿ? ಇಲ್ಲಿ ನದಿಯಿಲ್ಲ; ಹಳ್ಳಿಯಿಲ್ಲ; ರೈತರಿಲ್ಲ; ಅದಿಲ್ಲ. ಇದಿಲ್ಲ; ಸಗಣೆಯಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ”

ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ರೇಗಿ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಮನದ ಕೆಂಪು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೇಳಿದ: “ನೀವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಿಲ್ಲುಗಾರರೂ ನಾಚುವಂತೆ ಅವಳು ಗುರಿಯಿಡುತ್ತಾಳೆ.”

ಮಹಾರಾಣಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು: “ತಮ್ಮನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಮೀರಿಸಬಲ್ಲಳೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು !”

“ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ನೀವೂ ಕೂಡ ಅವಳ ಲಕ್ಷ್ಯಭೇದವನ್ನು ನೋಡಿ.”

“ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣವೂ ತನ್ನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಇನ್ನೂ ಏನೇನೂ ನೋಡಬೇಕೋ, ನೋಡಬೇಡಿರೋಣ.”

“ಮಹಾರಾಣಿ, ಅವಳು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದಳು. ತನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಕಾಟಿಯ ಕೊಂಬನ್ನು ತಿರುಚಿಬಿಟ್ಟಳು.”

“ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಮಹಾಪ್ರಭು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಂದಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಲ್ಲೇನು ಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ಬಲವಿದೆ ?”

“ಅವಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಓದಿ ಬರೆದು ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತಳಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲರ ಕೀರ್ತಿಪತಾಕೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ.”

“ಮಹಾರಾಜರು ಅಷ್ಟೇ ಕೊಡಿಸಿದ್ದು ಅಕ್ಷುತ ನಿಜ. ಈಗತಾನೇ ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಧರಿಸಲು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಅವುಗಳ ಪತಾಕೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕೂರ್ಮಹಲಿನ ಶಿಖರನ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ, ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಾ ಹಾರಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.”

ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿತು. ಸವತಿಮಾತ್ಸರ್ಯ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಮೃಗನಯನಿಯನ್ನು - ಕಾಡು ಮೇಡು, ಗಿರಿ - ಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈಗ ಈ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಕೂರ್ಮ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾಗಿರುವವಳನ್ನು ಕಪಿಯೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಈಗಲೇ ಹೀಗಾಗಿರುವುದು ಮುಂದೇನು ತಾನೇ ಆಗಲಾರದು ? ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ - ಮಾನಸಿಂಹ ಯೋಚಿಸಿದ. ಅವನ ಉಳಿದ ಏಳು ಜನ ರಾಣಿಯರು ವಿನಯಶೀಲರಾದ ಪತಿಪರಾಯಣೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸವತಿಮಾತ್ಸರ್ಯ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ಮೃಗನಯನಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಎಂಟು ಜನರ ಮಾತ್ಸರ್ಯವೂ ಒಂದೇ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮೃಗನಯನಿಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು - ಹರಿಯಿತು. ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯ ಪ್ರಚಂಡ ಸ್ವಭಾವ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಇದರ ಅರಿವಾಗಲು

ಸ್ವಲ್ಪೂ ತಡಹಾಗೆಲ್ಲ ಅವನ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಕೆಳಿತು. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುವವನು ಈ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಆಳಲಾರನೇ? - ಅವನ ವಿವೇಕ ಕೇಳಿತು. ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಆಳುವುದೇ ಬಲು ಕಷ್ಟ ಎಂಟು ಜನರಂತೂ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಂಥ ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನಾಳುವಂತೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಮಾಡುವುದೇನು? ವಿನಯಶೀಲತೆ, ವೃದ್ಧತನದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು. ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕಾಕು, ಕುಟು ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಗು ನಗುತ್ತಾ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣವಿದೆ. ಮಾನಸಿಕ ಯೋಚಿಸಿದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ನಂತರ ಮಾನಸಿಕ ಹೇಳಿದ, “ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅನುಶಾಸನ, ಆದರ್ಶಗಳಂತೆ ಅವಳೂ ತನ್ನನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ನಾನೂ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ.” ಮಾನಸಿಕ ನಕ್ಕ ಸುಮನಮೋಹಿನಿಗೂ ನಗೆ ಬಂದಿತು.

ಅವಳು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತಸಗೊಂಡಿದ್ದಳು. “ತಮ್ಮ ಸೋಲನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರಲ್ಲ?”

“ಈಗ ನನಗೆ ಅಷ್ಟಾಯಾಗಲಿ, ಬೈಜುನಾಥದೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವುದಿದೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬೇರೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಮಂತ್ರಾಪೋಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ” ಮಾನಸಿಕ ಹೇಳಿದ.

ಇದು ಅಷ್ಟಾಯನ್ನು ಬೇಡುವದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾಯಿಯವುದಾಗಿತ್ತು.

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಮತ್ತೆ ಕುಟು ನುಡಿದಳು. “ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು? ಬಡಪಾಯಿ ಮಂತ್ರಿ ರಾಜ್ಯದ ಚಿಂತೆಗಳಿಂದ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಹೇಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ!”

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಕ ನಕ್ಕ ನುಡಿದ, “ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಅಗತ್ಯವಾಗಿಯೂ ; ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.”

ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಳಿದವರೂ ಬಂದು ಆರತಿಯೆತ್ತಿದರು. ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಮಾನಸಿಕ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದ.

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಅಂದಿನ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬೈಜುನಾಥ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಕಲಾ ಮೃಗನಯನಿಯ ಜತೆ ಬೇರೊಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಮಾನಸಿಕ ಬರುತ್ತಲೇ ಕೇಳಿದ, “ಏನು ಆಚಾರ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಹೇಗೆ ಸಾಗಿದೆ?”

ಬೈಜೂ ಉತ್ತರಿಸಿದ, “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅವರು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಆಚಾರ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಹೋಗಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

ಬೈಜುವಿನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಂದಹಾಸ ಮೂಡಿತು. ಆ ಮಂದಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತೆ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

“ವೀಣೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಬಹುಶಃ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಹಿಡಿಯಬಹುದು ?”
ಮಾನಸಿಂಹ ಕೇಳಿದ.

“ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ, ನನಗೇ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ! ಮಹಾರಾಣಿ ಇಂದೇ ಹೇಳಿದರು, ನನ್ನ ಗಾಯನ ವಾದನಕ್ಕಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುವಂಥ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ ಎಂದು.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹರ್ಷವಗ್ನನಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋದ ವ್ಯುಗನಯನಿ ಕಲೆಯೊಡನೆ ವೀಣೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬಲು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ನಿಸ್ಸಿತು. “ಇಂಥವಳು ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಕಪಿಯಂತೆ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವುದೇ ? ಎಷ್ಟು ಸರಳ, ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ದಿವ್ಯಳಿದ್ದಾಳೆವಳು ! ನಾನು ಇವಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವರ ಚುರ್ಚಿ ನಿಂತಿತು. ಕಲಾದೇವಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಣ್ಣುನೋವು ವಾಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ವ್ಯುಗನಯನಿಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಯಿತು.

“ಕಲಾದೇವಿ,” ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ವ್ಯುಗನಯನಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಬಾಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ. ಅವಳು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾಳೋ, ನೀನು ಗೆಲ್ಲುವೆಯೋ ನೋಡೋಣ. ನಿನ್ನ ಸಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಇವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ. ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಯಾವಾಗ?”

ಕಲಾ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದಳು, “ಆ ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಇತ್ತು, ನನ್ನ ಸಮಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಎರಡೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಕಲಿಸುವುದನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಕಲಿಯಬಲ್ಲೆ, ಕಲಿಯುತ್ತೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೇ ಸಂದೇಹ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಬಲು ಬೇಗನೇ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಶಾರೀರವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಅವರಂಥವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸಿದುದೇ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ. ಅನಂತರ ಚಿತ್ತಲೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

“ಚಿತ್ತಲೆಯನ್ನು ಎಂದಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸುತ್ತೀರಿ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಕೇಳಿದ.

“ಬಹಳ ಬೇಗನೆ,” ಕಲೆ ಹೇಳಿದಳು.

ದಾಸಿ ತೆರೆಯ ಮರೆಯಿಂದ ಕೆಮ್ಮಿದಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದ.

“ಏನು ಸಮಾಚಾರ?”

“ಮಹಾಘೋಷ, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಆಚಾರ್ಯ ವಿಜಯಜಂಗಮರೂ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ.”

ಬಂದೆಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ. ದಾಸಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿತು. ಮೊದಲು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕ.

“ನಿನ್ನ ಹೊತ್ತು ಓದು ಬರೆಹ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಮಯವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವಿಜಯ ಜಂಗಮರ ವಿಣೇಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನು ಕೇಳು.”

“ಕೇಳುತ್ತೇನೆ,” ಮೃಗನಯನಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿತ್ತು, “ಇಂದು ಕಲಿತುದನ್ನು ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಮಂತ್ರಿಯವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಬನ್ನಿ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಮಂತ್ರಿ ವಿಜಯಜಂಗಮರಿಂದೆಡೆಗೆ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಹೋದ ಬದ್ಧತೆಗೆ ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಜಯಜಂಗಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಆಚಾರ್ಯರೆ, ತಮಗೆ ನೂತನ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಭಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಕಲಿಯಲು ಒಪ್ಪಿದಾರೆ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಲಿ. ಈ ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಣೇಯವಾದರೂವಾಗಲಿ.”

ಆ ಮೂವರೂ ಮುಖ ಸಪ್ಪಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಮಂತ್ರಿ ವ್ಯಗ್ರನಾಗಿದ್ದ. ವಿಜಯ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ, “ಮಹಾರಾಜ, ವಿಣೇಯ ಝಂಕಾರವಲ್ಲ; ಧನುಸ್ಸಿನ ಠಂಕಾರದ ವೇಳೆ ಬಂದಿದೆ.”

“ಏನು ?” ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

ಮಂತ್ರಿ ಮಾತನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದ, “ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಗಯಾಸುದೀನ್ ನರವರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿದಾನೆ.”

“ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದುದು ಯಾವಾಗ ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳಿದ, “ಈಗ ತಾನೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಾಗಿರುವುದು. ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿವೆ. ಮಗರೋನಿ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದೆ. ನರವರದ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆಯಾಗಿದೆ.”

“ಸಿಕಂದರ್ ಲೋದಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?”

“ಸಿಕಂದರ್ ಲೋದಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರದಾರರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

“ಗುಜರಾತಿನ ಬಘರಾ?”

“ಬಘರಾ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಠಾಕೂರರು ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರೊಡನೆ ವ್ಯಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ.”

“ಚಿತ್ತೂರಿನ ಮಹಾರಾಣಾ ರಾಯಮಲ್ಲನಿಗೂ ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೂ ಸಂಧಿಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತ ಮಹಾರಾಣನ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇವೆ ಮಹಾರಾಣ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಓಡಿಸದಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಸುಲ್ತಾನ ತನ್ನ ಸಂಧಿ ಪ್ರಕೃತಿ ತಾನು ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜೊತೆ ಯಾರು ತಾನೇ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿಯಾರು ? ನಾನು ಅವನ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಮಹಾರಾಣರಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮುಟ್ಟಿಸು. ದೆಹಲಿಯ ಬಾದಶಹು ಸಿಕಂದರನ

ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಈ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಿಕ್ಕದರನ್ನೂಡನೆ ಹೋರಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲ. ಚಂಬಲದ ಎಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣವು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ನರವರವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಬೇಗನೇ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತೇನೆ”

ಮಂತ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹ ಉಕ್ಕಿತು. ಹೇಳಿದ, “ಸೈನ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಲು ಈಗಲೇ ಡಂಗುರ ಸಾರಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾತ್ರಿಯೊಳಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.” ರಾಜ ಅನುಮತಿಯಿತ್ತ

ಬೈಜೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೋ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನಸಿಂಹ ನೋಡಿದ. ಹೇಳಿದ, “ಆಚಾರ್ಯ ಬೈಜೂ, ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳ ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ?”

ಹೇಳಲು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. “ಮಹಾರಾಜ್, ಚಂದೇರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಲ್ತಾನನ ಸುಬೇದಾರ ಷೇರ್‌ಖಾನನೂ ಸಹ ತನ್ನ ದಳ ಬಲವೊಡನೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ನರವರದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೋ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ರಾಜ ಹೇಳಿದ, “ಬಲ್ಲೆ ; ಚಂದೇರಿಯ ರಾಜಸಿಂಹ ನರವರವನ್ನು ಕುಳಿಸಲು ಹೊಂಚಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ನಾನು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾಳೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ತರಲಾರದು.”

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ಹೌದು, ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಾರದು.”

ರಾಜ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ

“ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಇವರ ವೀಣಾನಿನಾದ ಮೇಳವಾಗಲಿ,” ಮಾನಸಿಂಹ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದ.

ಮಂತ್ರಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಡೆಗೆ ಅಸಮಾಧಾನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದ, “ಈಗ ಸಂಗೀತ ಸಮಯವಲ್ಲ ; ಬೇಡ” ಎನ್ನುವಂತೆ.

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ. “ಮಹಾರಾಜರೆ, ಈಗ ಹೆದೆಯನ್ನು ಪರಿಕಿಸುವ ಸಮಯ ; ಬಾಣದ ಮೊನೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ವೇಳೆ ; ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ ಈ ಯುದ್ಧ ! ವೀಣೆಯ ಧ್ವನಿ, ಆಚಾರ್ಯ ಬೈಜುನಾಥರ ತಾನಗಳ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಸೈನಿಕರ ಕಿವಿಗೂ ಬೀಳುವುದು. ಆಗ ಅವರು ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವ ಬದಲು ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹುಚ್ಚು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ; ತಕ್ಷಣ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ಆ ಮೂವರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಮೃಗನಯನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಮಂತ್ರಿಯ ಬರುವಿಕೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಯುದ್ಧದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ

ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು ಭರ್ಜಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ಹೇಳಿದಳು, “ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವೇಧದ ಕೌಶಲವನ್ನು ವೈರಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.” ಮಾನಸಿಂಹ ತಡೆಯಲಾಗದ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿದ. “ಈಗಲೇ ಬೇಡ. ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನೂರ ಬರವಿಲ್ಲ. ಮಾಂಡವಿನ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ನರವರದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೋಮರರು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಸೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾರಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವೆನೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿದೆ. ನಿನ್ನ ನೆರವು ನನಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವಷ್ಟು ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು.”

ವ್ಯುಗನಯನಿಗೆ ಶಂಕೆಯಾಯಿತು - ರಾಜಪುತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡಲು ಹೋಗುವ ಬದಲು ಚೌಹರ್ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೇಕೆ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

“ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದೆ.” ರಾಜ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದ, “ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸು. ಗಾಯನ - ವಾದನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿ. ನಾನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ನೀನು ಮೋದಮಗ್ನಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಬೇಕು. ಕಲೆಯಂತೂ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇಸರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ‘ಕಾಯಕುಷೇ’ ಕೈಲಾಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

ವ್ಯುಗನಯನಿಗೆ ಲಾಖಿಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಿತು. ಲಾಖಿಯಿಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ . . . ಎನ್ನಿಸಿತು.

ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿದ ಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ಲಾಖಿ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣನನ್ನು ರಾಯಿಯಿಂದ ಕರೆಸಿ.” ಮಾನಸಿಂಹ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತ. “ಈಗಲೇ ಒಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.” ಮಾನಸಿಂಹ ಒಡನೆಯೇ ಸವಾರರನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಸಮರ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯೋದಯಾನಂತರ ಸೇನೆ ಹೊರಡುವ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿಗೆ ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಸವಾರರು ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನ ಪೂಜಾರಿ ಮಾತ್ರ ಬಂದ. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮದುವೆ, ಗ್ರಾಮದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಡೊಂಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನದ ಕತೆಯನ್ನು ಪೂಜಾರಿ ಹೇಳಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾಡಲಾರದುದನ್ನು ಮಾಡಿಹೋದರು. ಊರಿನವರು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಒಳ್ಳೆದಾಯಿತು, ಹೊರಟುಹೋದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಾಳುವುದು ಬಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.”

“ತಾವು ಇದ್ದರವೆ ? . . .” ರಾಜ ಕೇಳಿದ.

ಬೋಧನ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರತಾದ, “ಮಹಾರಾಜ, ನಾನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲವಾಗಿದ್ದೆ ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮುಂದೆ ನಾನು ಎಷ್ಟವನು?”

“ಆಚಾರ್ಯ ವಿಜಯ ಜಂಗವದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಂತೂ ತೀರ ಬೇರೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿ ಮತದ ಈ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಅವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಅವರಿಗೆ ಬರೀ ಭ್ರಮೆ. ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ”

“ಯಾವಾಗ?”

“ಈಗಲೇ. ಕರೆಸಿ ಅವರನ್ನು ! ನಾನು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಂತೆ ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಬಲ್ಲೆ”

“ಹೂ ಮೌಲ್ವಿ ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಿಮಗೆ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಪುರಾತನ ಪಂಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಕ ಮಾಡುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿತ್ತೇ ?”

“ಆಗಿದೆ ದೀನಬಂಧು. ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕರೆ ಹಿಂತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಹಿಂದು ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಅವರು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದವರು ಕಣ್ಣಿಡ್ಡು ಕುರುಡರೆ !”

“ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದಲೇ ರಾಯಿ ಗ್ರಾಮದ ರೈತ, ಕಾರ್ಮಿಕರು ಅಟಲ-ಲಾಖಾರಾಣಿಯವರ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರಿಕಿಸಿರುವುದು?”

“ಇನ್ನಾರ ಕಣ್ಣಿಂದ ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಮಹಾಶ್ವಭು?”

“ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮೂಢರೇ ಸಿಕ್ಕಿದರಲ್ಲ, ಆ ರಾಯಿಯ ಕುರುಡರಿಗೆ !”

“ಮಹಾರಾಜರು ಕೋಪಗೊಂಡರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳು ಅಚಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ”

“ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಈ ಕುರುಡ ಕಿವುಡರಿಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕುಣಿಸುವೆಯ, ಅಥವಾ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಳುಗಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವೆಯ?”

“ನಾನು ಬಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಈ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಆ ಅಧರ್ಮ ಹಿಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕರೆಸಿ ಅವರನ್ನು ! ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಾಗಲಿ.”

“ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯುವುದು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಕ್ಕೆ !”

“ಒಂದೇ, ಎರಡೇ, . . . ಎಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವನ ಹಟ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಕುಳೆ, ಕೊಂಬು, ರವಣೋಲು ಮತ್ತು ಅಶ್ವಗಳ ಹೇಶಾರವದಿಂದ ನರವರದ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದಿರುವ ವೈರಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಡೆದುಬಿಡಲೇ ?”

“ಶಾಸ್ತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ, ಮಹಾಶ್ವಭುಗಳೇ ! ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು.”

“ನಿನ್ನ ಮೂಢಂಜಿ ಕೆ ಆ ಎರಡು ಸುಂದರ ನಿರ್ಮಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿತು. ಅವರ ಹತ್ಯಾದೋಷ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ.”

“ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ! ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾಂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡಲೂ, ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ ವಿಧಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು !”

“ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವುದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ ನಾನು ನೇರವಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನೀನು ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯೆ. ಈಗ ನಾನು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ ನರವರದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಬೋಧನ ಪೂಜಾರಿಯ ವಿಚಲಿತ ಮನಸ್ಸಿಗೆನ್ನಿಸಿತು, ರಾಜ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಭಾವಮೃದ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಂತೂ ಖಂಡಿತ.

ತ್ಯಾಗ, ತಪೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ರಾಯಿಯಲ್ಲೇಕಿರಲಿ? ಎಲ್ಲಾದರೂ ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ರಾಜ ಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗಿ ಹೋದ. ತಾರಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. “ಹೊರಟುಹೋಗು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮೂರ್ಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.” ಅನಂತರ ಕೊಂಚ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ನೀನು ಇರು ಅಥವಾ ಹೋಗು, ನಾನು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದಂತೂ ಖಂಡಿತ.”

ಬೋಧನ ತಲೆಗೇರಿದ ಪಿತ್ತಕೊಂಚ ಇಳಿಯಿತು. ಸುಮ್ಮನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಪರ್ಯಾದ ಅವಸರವಿತ್ತು. ಬೋಧನ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ರಾಜನಿಗೆ ಅವನು ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಕ್ರೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಾಪವಾಯಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಲಾಖಿಯ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನುಸುಳಿ ಹೋಯಿತು. ಕತ್ತಿಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಹಾಕಿತ್ತು. ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಪ್ರಥಮ ಮಿಲನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮುಕ್ತ ಹಾಗೂ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅಟಲ ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಷುಟಲ ಹಾಗೂ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದ. ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿತು ಈ ಪೂಜಾರಿಯ ಕೃತ್ಯ ಅವರನ್ನು ! ಎಂಥ ಹುಚ್ಚುಮಾರಿ ಈತ !

ಪೂಜಾರಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ. ಇವನ ಪರಿತಾಪವೂ ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದ. ಅಟಲ - ಲಾಖಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದ. ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಆ ಬೊಗಸೆ ಕಂಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿಗಳುಡುರಿದುವು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಬೀಳ್ಕೊಡುವಿಕೆ ಅವಳನ್ನೆಚ್ಚಿಸಿತು.

ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ ವ್ಯಗನಯನಿ ಯಾಚಿಸಿದಳು, “ಆ ಕಡೆಯೇನಾದರೂ ಅವರ ಪತ್ತೆಯಾದರೆ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೊತೆ ಕರೆತರುವಿರಾ?”

ಮಾನಸಿಂಹ ದೃಢತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಖಂಡಿತ ಆ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಚಾತಿವತದ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಸಜಲನಯನೆಯಾಗಿ ವ್ಯುಗನಯನಿ ಆರತಿಯತ್ತಿ ಅವನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು.

ಎಲ್ಲರ ಆರತಿ, ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಾನಸಿಂಹ ಅಂದೇ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ವ್ಯೂಹರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನರವರದತ್ತ ಸಮರಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ.

೩೩

ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ನರವರದ ಪಶ್ಚಿಮ ಪೂರ್ವ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಹರೆಯವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ತನ್ನ ಸೇನೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವನ್ನು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ನೀಳಪರ್ವತ ರಾಜಿ, ವಿಶಾಲವಾದ ವನಪಂಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣಿವೆಗಳು ಇದ್ದುವು. ನರವರ ದುರ್ಗದ ಏಕಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲು 'ಜಂಗಲ್ ಪೋಲ್' ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿತ್ತು ನರವರದ ಊರನ್ನು ಕೋಟಿ ಬಳಸಿತ್ತು ದುರ್ಗದ ಕೆಳಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಂಗಲ್ ಪೋಲ್ ಎಂಬ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲಿನವರೆಗೂ ಹಚ್ಚಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಊರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಕಷ್ಟವು ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನರವರದ ಆಗ್ನೇಯದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಿಂಧ್‌ನದಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಮತ್ತೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತ್ತು. ಊರು, ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಿಂಧ್‌ನದಿ ಮೂರುಕಡೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯ ಪೂರ್ವದ ತಿರುವಿನ ಮೇಲೆ ಗಯಾಸನ ಶಿಬಿರವಿತ್ತು. ಚಂದೇರಿಯಿಂದ ಸುಬೇದಾರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಎರಡೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಯಾಸ್ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಹೋಗುವವನಿದ್ದ ನರವರದ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ವಶವಾದ ಕೂಡಲೇ ನರವರ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೆ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಗಯಾಸ್, ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮುಲ್ಲ, ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ಮತ್ತು ಮಟರೂ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿದರು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೂಜಿ, ಮದಿರಾ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಗಯಾಸನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿತ್ತು.

ಮುಲ್ಲ ಸಲಹೆಯಿತ್ತ "ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ನಗರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣುಪಾಲು ಮಾಡೋಣ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸುಬೇದಾರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನತ್ತ ಹೋಗೋಣ."

ಗಯಾಸನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಹೇಳಿದ, "ಊರಿನ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಮೊದಲೇ ಒಡೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ."

"ಆದರೆ ಹೊಸ ಕಾಮಗಾರಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ, ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್."

"ಈ ವ್ಯರ್ಥ ಕೆಲಸದಿಂದ ಏನು ಲಾಭವಿದೆ ? ನಾವು ಒಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗೋಣ. ಅವರು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಹೋಗಲಿ-ಇದೇ ಕೆಲಸ !"

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಅವರ ಬಾಳಿನ ಉಸಿರು ಇವೇ ವಿಗ್ರಹಗಳು. ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಒಡೆದುಹಾಕಿ, ಅವರ ಸ್ವೈರ್ಯವು ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆಗಳ ಹಾಗೆ ಮಿಲ ಮಿಲಗುಟ್ಟುತ್ತ ಅಲೆಯುತ್ತಾರೆ, ಶರಣಾಗತರಾಗುತ್ತಾರೆ.”

“ಹಿಂದುಗಳ ಧರ್ಮ, ನಂಬಿಕೆ ಸಾವಿರಾರು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಿಡ ಮರಗಳನ್ನು, ಕಲ್ಲನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿದುದರಿಂದ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ.”

“ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಖಂಡಿತ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ; ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಅವರು ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಶರಣ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಗ್ರಹಗಳು ಮುರಿದವು ; ನಂಬಿಕೆ ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಯಿತು.”

“ಮತ್ತೆ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಪುನಃ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಮುಲ್ಲಾಗಳೇ, ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೊಂದುದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹರಿಗೆ ನಾನು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಘೋಷಣೆಯೇನೋ ಇದೇ.”

ಗಯಾಸ್ ತುಸು ರೇಗಿ ಹೇಳಿದ, “ದೆಹಲಿಯ ಮುಲ್ಲಾಗಳು ನನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದೋ? ಕೆಲಸವಾಗಲಿ, ಆಗದಿರಲಿ, ಇವರ ಧರ್ಮ ವಿಧಾಯಕರು ಮುಂದೆ ನಾವು ತಲೆತ್ತಿಗೊಬ್ಬೇ - ಅಲ್ಲವೇ?” ಗಯಾಸ್ ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ನಾನು ರಾತ್ರಿಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹುಕುಂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಈಗಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತೇನೆ, ನರವರದ ಮೇಲೆ ಫುಕುಡವಾದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗುವುದು. ನಗರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ದುರ್ಗದ ವಿಜಯ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ನಗರ ಬೇಗನೆ ವಶವಾಗದಿದ್ದರೆ ಸುಬೇದಾರನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೊರಟುಬಿಡೋಣ.”

ಚುದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ್ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾದವನು, ಹೇಳಿದ, “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ನಗರದ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರೆ ಅನುಕೂಲ. ಅದರಿಂದ ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಸಿಂಹನ ಬಳಿ ರಾಜಪುತ್ರ ಸೇನೆಯಿದೆ. ಅದು ಹೋರಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.”

“ಅವನನ್ನು ನಂಬಬಹುದೋ?”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಭೇಶಕ್ಕಾಗಿ ! ಅವನ ಚಾರಣರು ಅವನು ಉಸಿರಾಡಲೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಚಾರಣ !”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಚಾರಣ ಹಗಲೂರಾತ್ರಿ ಅವನ ಕಿವಿ ತುಂಬುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ -

ಶತ್ರುವಶವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸದಿದ್ದರೆ, ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸದಿದ್ದರೆ ನೀನು ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು.”

ಖ್ವಾತಾ ಮಟರೂ ಅರ್ಧಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ನೋಡಿದ ಸುಲ್ತಾನನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವನತ್ತ ಹರಿಯಿತು. ಹೇಳಿದ, “ಖ್ವಾತಾ, ನೀನೇನಾದರೂ ಹೇಳ ಬಯಸುವಿಯೋ?”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಅಂಥದೇನೂ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯವಲ್ಲ—” ಮಟರೂ ಹೇಳಿದ, “ಒಂದು ಸ್ಥೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳೋಣ ಎಂದಿದ್ದೆ ಅದನ್ನು ಹುಜೂರರು ನಾಳೆಯೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತೀರಿ. ಈ ಗುಲಾಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಒಡೆಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಯವಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂದುಗಳ ಮನ ನೋಯಿಸುವುದು ವ್ಯರ್ಥ.”

ಗಯಾಸ್ “ನನಗೂ ಹಾಗೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಮುಲ್ಲಾ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದ, “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಹಿಂದೂ ಜನರ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟು ಮಟ್ಟಮಾಡಲು ಇದೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಉಪಾಯ.”

ಮಟರೂ ಪುನಃ ಅರ್ಧಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ.

“ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೀಯಾ?”

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಈಗಲೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಮಾಜಿನ ಮೇಳೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.”

ಗಯಾಸನು ಅವನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲೇನನ್ನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಹೂಜಿ ಹಾಗೂ ಮದಿರೆಯ ಸೇವನೆಯ ನಂತರ ಮಟರು ಮತ್ತು ಗಯಾಸ್ ಡೇರೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಉಳಿದರು.

“ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ ನೀನು ?” ಗಯಾಸ್ ಮಾದಕತೆಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

“ಹೌದು, ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಇಬ್ಬರು ಡೊಂಬರು ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಲಾಖಿ ನರವರದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ.”

“ಆ, ನಿಜವೇ? ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ? ಇಲ್ಲಿಂದ ಅರ್ಧ ಹರಿದಾರಿಯಲ್ಲೇ? ಅದ್ಭುತವಾದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದೆ ಮ್ಹಾ ?”

“ಸುದ್ದಿ ನಿಜ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಲಾಖಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಇನ್ನೇನು ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಒಡುಪೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಬಹಳ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ತೋಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.”

“ವಾಹ್, ಮ್ಹಾ, ವಾಹ್ ! ಇದೇ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕು!”

“ಅವರಸಬೇಡಿ. ಗರೀಬ್ ಪರ್‌ಮ್. ಇಬ್ಬರು ಡೊಂಬರು ನಾಳೆ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನರವರದ ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ನುಗ್ಗುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಜೊತೆಗಾರರ ಜೊತೆ ಲಾಖಿ ಇರುವಳು. ಆ ಡೊಂಬರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಸಂಕೇತ

ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಲಾಖಿ ಆ ಜನಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಯೆಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕೋಣ !”

“ಶಭಾಸ್ ರೇ ಶಭಾಸ್ ! ಮಜಲಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಾತಲ್ಲ ಇದು.”

“ನಗರ ಕೈ ವಶವಾದಾಗ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಒಡೆಯಬಾರದು ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ! ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಲು ಇದೇ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಾಯ, ಲಾಖಿ ಹಿಂದುವಲ್ಲವೆ! ಆದರೆ ಮುಲ್ಕಾರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು !”

“ಅವನು ಶುದ್ಧ ಕತ್ತೆ ಬೇಕೂಫ, ನಾಲಾಯಕ್, ಮೂರ್ಖ, ದಡ್ಡ ಮುಠಾಳ ! ಮುಲ್ಕಾ ಅಲ್ಲ ಗೊಡ್ಡಮುಲ್ಕಾ ! ಶಿಬರದಿಂದ ಒಡ್ಡೋಡಿಸು ಅವನನ್ನು ! ಮಾಂಡವಿನಿಂದಲೂ ಸಹ ಅವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸು, ಸುಲ್ತಾನರ ನಾಶಕ್ಕೆ ಈ ಮುಲ್ಕಾಗಳೇ ಕಾರಣ.”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮೆಯಾಗಲಿ ! ಗುಲಾಮನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ. ಇದು ಮುಲ್ಕಾಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ದ್ವೇಷ ಕುಪ್ಪಿಗಳನ್ನು ಸಮಯವಲ್ಲ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಕೋಪಗೊಂಡು ವಿದ್ರೋಹಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾಂಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಜೂರರು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಲಿ.”

“ನಾನು ಆಣೆಯಿಡ್ಡಿನಿ ಖಜ್ಜಾ, ಮಾಂಡವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಮೊಂಡ ಕಾಜಿ, ಮುಲ್ಕಾಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕೆಲಸ.”

ಮಟರೂ ಒಳಗೊಳಗೇ ಹಿಗ್ಗಿಹೋಗಿದ್ದ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ತನ್ನ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಅಂತಾಯಿತ್ತಲ್ಲ !” ಗಯಾಸ್ ಹೇಳಿದ.

ಮಟರೂ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ. “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್‌ರು ಅಷ್ಟೇ ಕೊಡಿಸಿದಂತಾಗಲಿ. ನಾನು ಡೊಂಬರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಸಂಜೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಸರಿ. ಸೈನ್ಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಮುನ್ನವೇ ವ್ಯೂಹರಚನೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸೋಣ.”

“ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ ಹಜೂರ್.”

“ಅದು ಸರಿ, ಡೊಂಬರು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರು?”

“ಅವಳನ್ನು ಸಮಜಾಯಿಸಿ ಮಾಂಡವಿಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಇತ್ತ ಬಂದರು. ಅತ್ತ ಲಾಖಿ ಉಳಿದ ಡೊಂಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.”

“ಏತಕ್ಕೆ?”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಈ ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.”

“ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಠಾಳರು! ಕೆಲಸಮಾಡುವ ರೀತಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೂ ಶುದ್ಧ ದಡ್ಡ!”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್!” ಎಟರೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಲ್ಲು ಕಡಿದ.

ಗಯಾಸ್ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ. “ಒಳ್ಳೆಯದು, ನಾಳಿನ ಕೆಲಸ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡು.”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್!”

೨೪

ನರವರ ನಗರದ ಕೋಟೆಗೆ ಮೂರು ಬಾಗಿಲುಗಳಿದ್ದವು - ಉತ್ತರ, ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದವು. ಬಾಗಿಲುಗಳು ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಆನೆಗಳ ಕವಚರಕ್ಷಿತ ಕುಂಭಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಒಡೆಯಲು ಬಾಗಿಲುಗಳ ಹೊರಭಾಗಕ್ಕೆ ಚೂಪಾದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉಕ್ಕಿನ ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದಿದ್ದರು. ಆಹಾರಸಾಮಗ್ರಿ ಊರೊಳಗೆ ಕೊನೆಯಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟಿತ್ತು ಊರೊಳಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಸಿಹಿನೀರಿನ ಅನೇಕ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವು. ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಕೆರೆಗಳಿದ್ದವು. ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವವರೂ, ಆಕ್ರಮಣಕಾರರನ್ನು ನೆಲಸುವ ಮಾಡಲು ದ್ವಾರಗಳ ಬುರುಜುಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೊತ್ತಲಗಳ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡವಾದ ಬಂಡೆಗಳಿದ್ದವು - ಅವುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಉರುಳಿಸಿದರೆ ವಜ್ರಪಾತದಂತೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನರವರದವರಿಗೆ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಶತ್ರು ಅವರನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರನೆಂದು ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವವನಿದ್ದ.

ಸುಲ್ತಾನನ ಸೇನೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಿಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವವರು ಶೇಕಡ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿತ್ತು. ಈ ಹತ್ತು ಜನರೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರ ಒಳಜಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ತಲೆ ಒಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಆ ಹತ್ತು ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಗೋತ್ರದವನ ಸಹಾಯವನ್ನೇಕೆ ಪಡೆಯಲಿ? ಯಾರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯಬೇಕೋ ಮತ್ತು ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ತಲೆಯ ಪೂರ್ವಜನ ಅವಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ತೀರಿಸಬೇಕೋ ಅವನಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲೇ ಎಂಬ ಹಮ್ಮು ಇತ್ತು.

ನರವರದ ಈ ದಶಾಂಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲು, ಬಗ್ಗುಬಡಿದು, ನುಚ್ಚು ನೂರುಮಾಡಿ, ಸಾಯಿಸಿ, ಸಾಯುವ ಪರಾಕ್ರಮವಿತ್ತು. ಅದು ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸಿನ ತರಂಗಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಉಳಿದ ತೊಂಬತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಲು ಪ್ರಯಾಸದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯಾಸಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಹಳೆ, ಕೊಂಬು, ರಮಡೋಲು ತುರಹಿಗಳು ಜಾವ ಜಾವಕ್ಕೂ ಆಗುವ ನಾದದ ಮುಖಾಂತರ ಜನತೆಯ ಸ್ನಾಯುವನ್ನು ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಯುಧಗಳು, ರೇಷ್ಮೆ ಬಣ್ಣದ ದಿರಿಸನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುವ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಸವಾರರನ್ನೂ ಭೀಮಕಾಯರಾದ ನವಯುವಕರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಜನತೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಜನತೆಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ - “ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ತುರುಕು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಯೋಧರು ಎದುರಿಸಿ ಸತ್ತರು. ನಗರ ಲೂಟಿಯಾಯಿತು. ನಿರ್ನಾಮವಾಯಿತು. ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ದೂರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬರುತ್ತಾನೆ, ಹೊಸಮದುವೆಯ ಅವಲಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯದಿದ್ದರೆ.”

ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮತ್ತು ಹೊರಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವೀಯದೆ ಜನಗಳನ್ನು ತಡೆದರು. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆದರೆ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಎರಡೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಬೆಲೆಯೇರಿತು - ಒಂದಕ್ಕೇರಡರಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ತಲೆ ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು, “ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಾಯಿತು!” ಅವರ ಮನ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು, “ಮುತ್ತಿಗೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಾವಿರದ ಗಂಟಿಗೆ ಮೋಸವಿಲ್ಲ! ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಶತ್ರು ಗೆದ್ದರೆ ಅವರಿಗೂ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟಿಬೇಡವೇ? ಬಹಳ ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಕೊಂಡರೂ ಒಂದಕ್ಕೇರಡರಷ್ಟು ಬೆಲೆಗೇನೂ ಮೋಸವಿಲ್ಲ.”

ನಗರಪಾಲ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೆದಾರರ ಬಳಿಗೆ ದೂರು ಹೋಯಿತು. ಅವರೂ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವುದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ. ಹೆಚ್ಚು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪಾದಿಸಿ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶಾಸಕರ್ಮದವರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು - “ಈ ಸೇರೆಯೊಡನೆ ದ್ವೇಷ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಸಾಯಬೇಕಾದೀತು !”

ಲಾಖಿ ಅಟಲ ಮತ್ತು ಡೊಂಬರ ಬಳಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ದವಸವಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಇದರ ಚಿಂತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಮುಗಿದನಂತರ ಗತಿಯೇನು ? ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಕಾಣದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು ? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಟಲ ಲಾಖಿಯರನ್ನು ಕಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ವರ್ತಮಾನದ್ದಾಗಿತ್ತು - ಭವಿಷ್ಯದ್ದಲ್ಲ.

ಆ ಈರ್ವರೂ ಡೊಂಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊರಿನ ಒಂದು ಬಿಡುಬೀಸಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ತಂಗಿದರು. ಅವರ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲಿಂದ ಬಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜನರು ತಂಗಿದ್ದರು. ಈ ಜಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಿತ್ತು. ಶಿಷ್ಪ ಜನರ

ವಾಸಸ್ಥಳದ ಬಳಿ ಇವರಿಗೆ ಜಾಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲ, ಲಾಖಿ ಡೊಂಬರ ತಂಡದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಸಹ ಅವರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರು.

ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದವ ಜನಗಳಿಗೆ ಈ ತಂಡ ಡೊಂಬರರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಲಾಖಿ - ಅಟಲರು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದವರು ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಬಹುಶಃ ಇವರು ಬೇರೆಯವರು. ನಡವಳಿಕೆಯಂತೆ ಅವರು ಇವರ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ಗೂಜರ ರಾಕೂರು !”

ನಾಯಕಿಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೆಳಗಿತು. ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಹೊರಳಿತು. ಕೇಳುವವನ ಜಾತಿವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಶಂಕೆ ತುಟ್ಟಿತು.

ಅವನು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಇಬ್ಬರೂ ಗೂಜರ ರಾಕೂರು. ಡೊಂಬರಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ.”

ಡೊಂಬಿತಿ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದಳು - ಅಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ.

ಹೇಳಿದಳು, “ಯಾರಾದರೂ ಆಗಲಿ - ಡೊಂಬರಲ್ಲ ! ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು. ಕೇಳಿ ಏನು ಮಾಡುವೆ ?”

ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಅವಳು ಬಹಳ ಹರಟಿದಳು. ಫಣ್ಣಿಸುವವನು ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ತಾಯೀ, ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ? ಆದರೆ ಕೇಳುವುದಂತೂ ಪದ್ಧತಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಕೈಯಿನ ನೀರು ಕುಡಿಯಬಹುದು, ಯಾರ ಕೈಯದು ಕೂಡದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಏನಪರಾಧವಾಯಿತು ? ನಾನಲ್ಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ !”

ನಾಯಕಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು. “ಅವನು ಗೂಜರ ರಾಕೂರು. ಅವಳೂ ಸಹ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವಳು. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ನೋಡು ಹೋಗು !”

ಅವನು ತನ್ನ ಕೆಲಸ ನೋಡಲು ಹೋದ - ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಚಿಂತೆಗಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಅವರಲ್ಲೇನೋ ಹುಳುಕಿದೆ.” ಯುದ್ಧಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಜನಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವೇ ಹಾಸಿ ಹೊದೆಯುವಷ್ಟು ಇತ್ತು. ‘ನೋಡೋಣ,’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರು.

ಊರಿನ ವದ್ಯದಿಂದ ಕೋಲಾಹಲ ಕೇಳಿಸಿತು. ಲಾಖಿ, ಅಟಲರು ಅತ್ತಕಿವಿಗೊಟ್ಟರು. ಕೆಲವರು ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. “ಲೂಟಿಯಾಯಿತು ! ಹಾಳಾದೆವು ! ಸತ್ತೆವು !” “ಓಡಿ, ಓಡಿ; ಬೇಗ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಿ !”

“ತುರುಕರು ಕೊಂದರೋ ! ರಕ್ತದ ಹೊಳೆ ಹರಿಸಿದರೋ !”

ಡೊಂಬರು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಚಿಮರಿದ ಸಾಮಾನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಿದರು. ನಾಯಕಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಡೊಂಬನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಕಣ್ಣಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಾಡು !”

ಡೊಂಬರು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದೇವೆಂದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದರು.

ಅಟಲನ ಮೋರೆ ವಿಕೃತವಾಯಿತು. ಲಾಖಿ ಅವುಡು ಕಚ್ಚಿದಳು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಚೂರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೋಯಿತು. ಯೋಚಿಸಿದಳು - ಹಿಂದೆಯೂ ಅನೇಕ ಜನ ರಾಜಪುತ್ರ ರಮಣಿಯರು ಚಿತೆಗೆ ಧೂಮಿಕಿ ಭಸ್ಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರ ದಯದಿಂದ ನನಗೆ ಭರ್ಜಿಯ ಪ್ರಯೋಗ ಗೊತ್ತಿದೆ. ತುರುಕರು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರರು. ಅಟಲನ ವಿಕೃತ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ.

ಅರಚುವವರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅಟಲ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದ, “ತುರುಕರು ಯಾವ ಬಾಗಿಲಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ?” “ಎಲ್ಲಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?” “ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ?” “ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?” “ಈಗ ಅವಿತಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ?” ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರ ಸರದಾರರು ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಒಬ್ಬ ಕೂಗಿದ, “ಹೆದರಬೇಡಿ, ತುರುಕರು ಬಂದಿಲ್ಲ. ತುರುಕರು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.”

ಜನಗಳಿಗೆ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಸವಾರರನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅಟಲ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದಿದ್ದ, ಕೇಳಿದ, “ಏನು ಸಮಾಚಾರ ? ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು ?”

ಸರದಾರನೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ, “ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಬದನೆಕಾಯಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸವಾಯಿತು ! ಎಷ್ಟು ಪುಕ್ಕು ಇವರು ! ವೈರ್ಧವಾಗಿ ಕೂಗಾಡಿ ಓಡಿದರು.”

“ಆದರೂವೆ ಸಮಾಚಾರವೇನು ?” ಅಟಲ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಸವಾರ ಹೇಳಿದ, “ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಾಡಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಎತ್ತೆಬ್ಬ ಗಂಡನು ಅಳುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ತುರುಕರು ಹೊಡೆದು ಬಡಿದೋಡಿಸಿರಬಹುದು. ಗಾಯಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಸಲು ಅತ್ತು ಕರೆದು ಗೋಳಿಟ್ಟರು. ಬಡಪಾಯಿಗಳು, ಕೈಲಾಗದವರು ! ನಾವು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದೆವು. ಅವರು ಒಳಗೆ ಬಂದಮೇಲೂ ಸಹ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಡೊಂಬರಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಡೊಂಬರಿದ್ದಾರೆಯೋ?”

ಅಟಲ ಸನ್ನೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿದ. ನಾಯಕಿ ಗುಂಪನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಧೂತಕೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಫೇಕಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಈಚೆಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. “ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ?” ಎಂದು ತುಂಬಿ ಬಂದ ಕಂಠದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದಳು.

“ಆ ಮನೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಚೌಕದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ದಣಿವಾಗಿತ್ತು. ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಕೊಟ್ಟಿದೆ” ಸವಾರ ಹೇಳಿದ.

ನಾಯಕಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಡೊಂಬರು ಅದೇ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿದರು.

ಸವಾರ ಅಟಲನನ್ನು ಕೇಳಿದ, “ನೀನು ಡೊಂಬನ್ನಲ್ಲವೋ ?”

ಅಟಲ ಹೇಳಿದ, “ನಾನು ಗೂಜರ ತಾಕೂರ.” ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆ ತುಂಬಿತ್ತು.

“ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ?”

“ಮಗದೋನಿಯಿಂದ.”

“ಮಗದೋನಿಯಿಂದ ? ನಾನು ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ನಾನೂ ಗೂಜರ ತಾಕೂರ. ಇಲ್ಲಿ ಗೂಜರ ಕೇರಿಯಿದೆ. ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೂಜರರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಮಗದೋನಿಗಿಲ್ಲದ ಬಂದೆ?”

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿಂದ ಮಗದೋನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು.”

“ಆದರೆ ಇದೇನು ಡೊಂಬರ ಚೊತೆ ?”

“ಚೊತೆ ಸಿಕ್ಕಿದದು.”

ಸವಾರ ತಮ್ಮ ನೆಂಟರ ಮರ್ನಿಗಾರಂಭಿಸಿದ. ಮತ್ತು ಅಟಲನನ್ನೂ ಸಹ ಕೇಳುತ್ತಾ ಬಂದ. ಆದರೆ ಅತ್ತಕೊಂಡ ಇಬ್ಬರು ಡೊಂಬರು ಗಾಯಗೊಂಡಿರುವವರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದರು. ಅಟಲನ ಸಂದೇಹ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಲಗೊಂಡಿತು. ಅವರು ಪಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪೋಟ. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ನೆನೆದಿದ್ದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲ ಬಳಿ ಬಂದರು. ಪಿಲ್ಲಿ ತಗ್ಗಿದ ದಿಟ್ಟಿಯಿಂದ ಓರಗಣ್ಣೋಟದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಹಾರಿಸಿ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ನಾಯಕಿಯ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ - ಅವರನ್ನು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಗುಂಪು ಸುತ್ತವರಿಯುತ್ತಿರಲು - ದೃಷ್ಟ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಸಾಮಾನ್ಯಳು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಳು, “ನಮಗೆ ಔಷಧಿ ಯಂತ್ರ ಮಂತ್ರಗೊತ್ತು. ಬೇಗನೇ ವಾಸಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ . . . ನೀವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ.”

ಜನಗಳು ಹೋದರು; ಗಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು; ಆದರೆ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡುವ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರು.

ನಾಯಕಿ ಒಂದೆ ಪೋಟನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿದಳು ; ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹರಿದ ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮರೆಮಾಡಿದಳು.

ಅಟಲ ಪೋಟನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ ; ಲಾಖಿ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಬಳಿಗೆ. ನಾಯಕಿ ಮತ್ತಿತರ ಡೊಂಬರು ಅವರಿಬ್ಬರ ರಕ್ತವನ್ನೊರೆಸಿದರು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಗಾಯದ ಗುರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವವರು ನೆರಳು ಹಾಗೂ ಮರೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಾರದೆ, ಅವರ ಕುತೂಹಲ ಹಿಂಗಲಿಲ್ಲ.

ಏಕಾಂತವನ್ನು ಸೇರಿ, ಲಾಖಿ ಸ್ನೇಹದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು, “ಯಾವ ಹೊಡೆದು? ಏನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ? ಎಲ್ಲಿದ್ದ ನೀನು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ?”

ಪಿಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕಳು. “ಏನು ಪೋಟನಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ, ನನಗಲ್ಲ. ಅವನ ರಕ್ತ ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿದೆ ಅಷ್ಟೆ”

“ಮೋಟನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಿತ್ತು ?”

“ಅವನು ಕಲ್ಲೊಂದರಿಂದ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದ. ತೊಡೆಗೆ ಮರದ ತುಂಡು ತಗುಲಿ . . .
ಇಷ್ಟೇ ಗಾಯ ! ರಕ್ತವೇನೋ ಬಹಳ ಸುರಿಯಿತು.”

“ಆದರೆ ತುರುಕು ಹೊಡೆದರು - ಎಂಬ ಕಥೆ ! ಅವೆಲ್ಲವೂ ಏನು ?”

“ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಟ ಕ್ಷುಣ್ಣವಾಯಿತು.”

ಲಾಖಿ ನಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ಕೈ ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತಡೆದಳು.

ಲಾಖಿ ಕೇಳಿದಳು, “ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಮಹಾರಾಣಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ. ಸೈರಿಸು ಸ್ವಲ್ಪ!”

ಮತ್ತಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಲಾಖಿಯ ಕುತೂಹಲ ಕೊನೆಯಿತು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳದೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾತು ಮರೆಸಿ ಕೇಳಿದಳು,

“ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದೆಯೂ ಇಲ್ಲ ತಾನೇ?”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಬಿಡುಬಿಡಾದ ಜಾಗ, ಚಳಿಗಾಲ ; ಅಂಥದೇನೂ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ.
ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಈಗಂತೂ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇವಲ್ಲ.”

“ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಜಾತಿಗೀತಿ ಕೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ಕೇಳಿದರು, ಅವರು ಗೂಜರರೆಂದು ಹೇಳಿದರು.”

“ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿ ?”

“ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ
ಹೆದರಬೇಕಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಗೂಜರರು ಬಲು ಮಂದಿಯಿದ್ದಾರೆ.”

“ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು? ನೀನೇನಾದರೂ ವಿಚಾರಿಸಿದೆಯು?”

“ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಸವಾರನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.”

“ನನ್ನ ಜಾತಿಯವರೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರಲ್ಲವೇ?”

“ಇರಬಹುದು.”

“ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ, ನಾನು ಸರಿಯಾದ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.”

“ಹೇಗೆ?”

“ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.”

“ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೇನೋ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಡೆದು ಹೇಳು.”

“ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ತಾನೆ ?”

“ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಕುಮಾರರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ?”

“ಇಲ್ಲ ಹೇಳು ಮತ್ತೆ ? ನಾನಂತೂ ಕೇಳಲು ತವಕಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ನೀನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಅದರಿಂದ ನಿನಗೇ ನಷ್ಟ.”

“ಹೇಗೆ ? ನಾನಂತೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹೇಳಿದರೆ ನೀನು ಮತ್ತು ಕುಮಾರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಾತಿಯವರು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಪಾಪ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹರು. ಯುದ್ಧದ ಕಾಲ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಮತ್ತು ನಗರಪಾಲಕ ಯಾವುದಾದರೂ ಕತ್ತಲೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಕೂಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಆಶೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗ್ನವಾಗುತ್ತವೆ.”

“ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಹೇಳಬೇಕು ? ಸುವ್ಯನೇ ಹೆದರಿಸುತ್ತೀಯೆ !”

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಚಿತ್ರ ನುಸುಳಿ ಹೋಯಿತು. ಅಟಲ ರಾಜನ ನೆಂಟ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದರ್ಪ, ಅನ್ಯಾಯ ನಡೆಯುವುದೆ ? ರಾಜನೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಚಾತಿಯವರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೇ ? ಆದರೆ ಅವರು ರಾಜರು ; ನಾವುಗಳು ಬಡವರು. ರಾಜ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ ; ನಾವು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ. ಈ ಭಯದಿಂದ ಪರ್ವತದ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಯಾವುದೋ ಕತ್ತಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ನಿಜವೆ ? ಚಾತಿಪಂಥದ ನಿಯಮಗಳು ಕಠೋರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಿಜವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು - ಲಾಖಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು, ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕುತೂಹಲವೆದ್ದಿತು. “ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದರು ? ಅದು ಯಾವ ಏರ್ಪಾಟು - ನನಗಿವರು ಮಾಡಿರುವುದು ?”

ಪಿಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೇ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.” ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಚ್ಚಿದಳು.

೨೫

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಂತರ ಅಟಲನೂ ಪಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ನೋಡಬಂದ. ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನಂತರ ಅವನು ಬೇಗನೆ ಹೊರಟುಹೋಗಲಿದ್ದ. ಪಿಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚು ಹೊದಿದ್ದಳು. ಮಲಗಿದ್ದವಳು ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಯಾಸದ ಕಳೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೋವಿನ ಯಾವ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾನು ಲಾಖಿಗೆ ಕೆಂಪನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಪೋಟನಿಗೆ ಪೆಟ್ಟುತಾಗಿತು. ನನಗೆ ಯಾವ ಗಾಯವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ.”

“ನನಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು ?”

“ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ?” ಲಾಖಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಇವಳು ಹೊರಗೇನೋ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ,” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಆದರೇನೆಂದು ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.”

ಅಟಲನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ - ಕೇಳಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿ.

ಪಿಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಯತ್ತ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ನೆವದಿಂದ ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.”

ಲಾಖಿ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಪಿಲ್ಲಿ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗನ್ನು ಜಾರಿಸಿ ಅಟಲನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಚಿಲ್ಲಿದಳು. ಅಟಲ ಗ್ಲಾನಿಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸೆರಗು ಜಾರಿಸಿದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಸೆರಗು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು, “ಕುಮಾರರೇ, ನಾವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು ಬರುತ್ತಿದೆ.”

“ವಿಪತ್ತೇನೋ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಇದೆ.”

“ಇಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ವಿಪತ್ತು.”

“ಎಂಥದು ?”

“ಏನು, ಯಾವಾಗಲೂ ಸಪ್ಪೋ ಇರುತ್ತೀರಲ್ಲ?”

“ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ... ವಿಪತ್ತಿನ ಕಾಲವಲ್ಲವೇ ?”

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಸುಲ್ತಾನ ಸ್ವತಃ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ನಾವು ಪತ್ತೆಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವಿದೆ. ಆನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು, ಸೈನಿಕರು, ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆಯಾದರೂ ನಗರ ಮತ್ತು ದುರ್ಗದ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತುಂಡರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಗೀತಿ ಕಥೆ ಹರಡಿದರೆ ‘ಅಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ’ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಬಿಡು.”

ಲಾಖಿ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದಳು. “ಹೇಗಿದೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮಗು?” ಅವಳು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ - ತಾನು ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರೆಚಿದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಮತ್ತು ನಗರದಿಂದ ಹೊರ ಹೋಗುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. “ದಕ್ಷಿಣದ ದಿಡ್ಡಿಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಗೋಡೆಗಂಟಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು ಬೆಳೆದಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮುಖಾಂತರವೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆ ಕಾವಲು ಬಲವಾಗಿಲ್ಲ ರಾತ್ರಿ ಹೊರಟು ಬೆಳಗಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.”

ಅಟಲ ಕೇಳಿದ, “ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗತಿ ? ನಮ್ಮ ದವಸದ ಗತಿ ?”

ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು, “ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಒಡಂಬೆಯಿದೆ, ಹಣವಿದೆ. ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಎರಡು ದಿನಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು ದವಸ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದೇ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಣವಂತೂ ಉಳಿಯುತ್ತೋ ? ಈ ನರವರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದಾಗಿ ಏನಿದೆ ?”

“ನಾವು ಹೋಗದೇ ಇದ್ದರೆ ?” ಅಟಲನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

ನಾಯಕಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವಂತೂ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ತುಂಬಾ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ . . . ಇನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡಿ ಕುಮಾರರೇ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮ ಚರ್ಮ ಸುಲಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ನಾವು ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಏನು ಕುಟ್ಟಿವೆ ನಮ್ಮದಾಗಿ ? ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗುವುದು ಎಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪೋಟಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ? ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆಯಾ?”

“ಇಲ್ಲ” ನಾಯಕಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. “ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮೂಲಿಕೆಗಳು ಇವೆ ನನಗೆ ಎಂಥೆಂಥ ಮಂತ್ರ ಗೊತ್ತಿದೆ ಅಂತ ! ಸಂಜೆಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹಗ್ಗವಿದೆ ಕೋಟಿಯ ಶಿಖರವೊಂದರ ಕೆರೆ ಬಿಗಿದು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದವ ಯಾವುದಾದರೂ ಮರಕ್ಕೆ ಕುಣಿಕೆ ಎಸೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೋಟಿಯ ಕೆಳಗೆ ಹುಲಿ ಗಿಲಿ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಮರದ ಮೇಲೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವು ನಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಲಾರವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಆಮೇಲೆ ಇಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಜಾಗವನ್ನು, ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.”

ಅಟಲ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದನಂತರ ಹೇಳಿದ, “ಬಹಳ ಅಪಾಯದ ಕೆಲಸ. ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಾಗಬೇಕು. ಯೋಚಿಸಿ ಸಂಜೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ತರಾತುರಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಾಮಾನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊ, ನಾಯಕಿ, ಆಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆಯಾದೀತು.”

ಅಟಲ ಕೇಳಿದ, “ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕು?”

“ಸದ್ದಿನ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸರಿಸುಮಾರಿಗೆ ಇವತ್ತು ಬಹಳ ಚಳಿ, ನಾಯಕಿ. ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಬೇಕು. ಒಂದೇ ನಿಮಿಷಕ್ಕೇ ಉರಿದು ಬಹಳ ಬೆಳಕಾಗಿ ಅರ್ಧ ಘಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ತಣ್ಣಗಾಗಬೇಕು. ಅಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಬೇಕು. ಜನಗಳು ನಿದ್ರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಿಂಗಳು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ.”

“ಅಷ್ಟಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಪಹರೆಯವರು ಬಂದರೆ ?” ಅಟಲ ಸಂದೇಹ ಸೂಚಿಸಿದ.

“ಪಹರೆಯವರು ಬುರುಜುಗಳ ಮೇಲೆ, ಕೊತ್ತಲಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀವಲ್ಲ, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಏನಾದರೂ ಬಂದರೆ ಹೊರಗಿನವರ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಆಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆಂದು ಹೇಳೋಣ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ನಾವುಗಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನುಣುಕಿಕೊಳ್ಳೋಣ.”

ನಾಯಕಿ ಮತ್ತು ಅಟಲ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದರು. ಪಿಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಯನ್ನು ತಡೆದಳು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೋ. ಮಾತನಾಡೋಣ.”

ಅವಳು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಔದಾಸೀನ್ಯವಿತ್ತು. ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಹೆದರಬೇಡ, ವನಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಸುದಿನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ” ಲಾಖಿಯ ಮುಖ ಕೆಡದಂತಾಯಿತು. “ಬೆಂಕಿ ಬಿತ್ತು ಈ ಜಾತಿಗೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ - ಎಂದು ನಾನು ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ”

“ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕುಮಾರರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು ; ತೆಗೆದುಕೋ ಶುರುವಾಯಿತು, ಗೊಲ್ಲ ಗೂಜರರ ಯುದ್ಧ. ಆಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ?”

“ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಜಾತಿಯವರ ಅಥವಾ ತುರುಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನನ್ನ ಚೂರಿಯಿಂದ ಸಾಯುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲು.”

“ರಾಮ ರಾಮ, ಎಂತಹ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯೆ ? ಇದು ನೀನು ಸಾಯುವ ಕಾಲವೇ? ಸಾವುಬರಲಿ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಬದುಕು, ಅನುಭವಿಸು, ಆನಂದಿಸು, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯದ ರಾಣಿಯಾಗು.”

“ಯಾರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿತ್ತೋ ಅವಳು ರಾಣಿಯಾದಳಲ್ಲ”

“ನಿನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆದಿದೆ. ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆಂದರೆ ಜಾತಿ ಪಾಂಡಿಯವರು ನಿನ್ನ ಕಾಲ್ಗೊಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಶ್ವಾಸ-ನಿಶ್ವಾಸಗಳ ಗತಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಎದೆ ಎದ್ದದ್ದು ಹಾರತೊಡಗಿತು. ಕೊರಳ ಸೆರೆಗಳು ಉಬ್ಬಿದವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ನೀರುಂಟಿದವು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಕ್ಕರೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಎಂತಹ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವೇ ನೀನು ಲಾಖಿ, ಮುದ್ದು ಲಾಖಿ. ನೀನು ಅತ್ತರೆ ನನ್ನ ಎದೆಯು ಒಡೆಯುತ್ತದೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣ ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ ಕೆದರಿ ಮಿಂಚಿತು.

ಪಿಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. “ಇಲ್ಲಿಂದ ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ಉಳಿಯದು, ಪ್ರಾಣವೂ ಉಳಿಯದು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಆಣೆಯಿಟ್ಟರೆ ನಾವೂ ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಜಾತಿಯವರು ಅರೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತ ತುರುಕ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು ? ಸುಲ್ತಾನನೇನೋ ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯವನು. ಆದರೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ?”

ಪಿಲ್ಲಿ ಅವಳತ್ತ ನೋಡಿದಳು ; ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿ ಬರಬರುತ್ತಾ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನುಡಿದಳು, “ನೀನು ರಾಣಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಹಿಡಿಯದು.”

ಲಾಖಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸಹಜ ಪ್ರಶ್ನಿಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. “ನೀನೆಂತಹ ಚಿಲುವೆ ! ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನ ನಿನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಂತೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮದ ಮಳೆಗರೆಯಲು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಸೀಸವನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಸುರಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನೇತ್ರಗಳು ವಿಸ್ತಾರಿತವಾದವು. ಮೈ ಜಮ್ಮಂದಿತು. ಪಿಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡಳು. ‘ಬಾಣ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿತು.’ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾತೇ ನಾ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು.”

ಲಾಖಿಯ ಕುಗ್ಗಿದ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಟಿತು. “ಏನು?”

ಪಿಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. “ಎಚ್ಚರಿಕೆ - ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿ ಆಗುವವರೆಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ. ಹೇಳಿದರೆ ನಮಗೇನೂ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನಗೇ ನಷ್ಟ ಕುಮಾರರು ನಿನ್ನ ಮೇಲೇ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿಯೊಳಗೆ ಹೀಗೇ ಇರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸಾಯಕೂಡದು. ನಿನ್ನಿ ಸಂತಸದಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಣಿಯಾಗಿರಲಿ, ನೀನು ಭಿಕಾರಿಯಾಗಿರು!”

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಲಾಖಿ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದಳು.

“ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು, ಪೋಟ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಪಾಳೆಯದ ಬಳಿ ಸಿಕ್ಕಬಿದ್ದೆವು. ಪಾಳೆಯದವರು ಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಕೆಲವಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆವು. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ದಯೆ ಬಂದಿತು. ನಿನ್ನ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿದಾಗಲಂತೂ ಅವನು ಉಬ್ಬಿಹೋದ. ಹೇಳಿದ - ‘ನಾನು ಇಂತಹ ರೂಪವತಿಯನ್ನು ಎದೆಗಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅವಳು ನನ್ನ ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.’ ನಾವು ಎರಡು-ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ತಡ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸವಾರಿಗಾಗಿ ಆನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾತು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ವಜ್ರ, ವೈಡೂರ್ಯಗಳ ರಾಶಿ ಮತ್ತು ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಮಂಚ ನಿನ್ನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತವೆ. ನಾವಂತೂ ಈಗ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೋಗದೆಯೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಸುಲ್ತಾನನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ನಮಗೇನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು. ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾಡು ನಿನಗೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸು.”

ಲಾಖಿ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಟಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿಂಡದಂತೆ ಆಗಿದ್ದವು. ಮುಖ ಸಪ್ಪಗಿತ್ತು.

“ಅವರ ಗತಿಯೇನು - ಕುಮಾರರ ಗತಿ ?”

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಸುಲ್ತಾನರ ದಿವಾನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ ?”

ಲಾಖಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತುಟಿಗಳು ಅದುರುತ್ತಿದ್ದುವು ; ಹಬ್ಬು ಹಾದುತ್ತಿತ್ತು. ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಅವಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದಾಗ ಅವಳ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಲಾಖಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ಬರುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಅವರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇಂದೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಹೊರಟುಬಿಡು, ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ?”

“ಕೇಳು.”

“ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ?”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಇರು. ಅವರನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರು ; ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೋ.”

“ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದೂ ಅದೇ. ಅವರಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೊಂದೂ ಈಗಲೇ ಹೇಳಬೇಡ. ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲಿಂದ ಹೋಗಿ, ಸಿಳ್ಳೆ ಹಾಕುವುದೇ ತಡ ಆನೆ ಸವಾರಿಗಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅತ್ತ ನಾವು ಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ; ಇತ್ತ ಅದೇ ಮರ ಮತ್ತು ಹಗ್ಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುಲ್ತಾನನ ಸೇನೆ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಸುಲ್ತಾನ ನರವರದ ರಾಜನಾದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ನರವರದ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ.” ಪಿಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಸಾಹ ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಲಾಖಿಯ ತುಟಿಯ ಒಂದು ಕೊನೆ ನುಲಿಯಿತು. ಅ ನುಲಿಕೆ ಅರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಯಿತು.

ಲಾಖಿ ಬಹಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ನಾನು ಅವರನ್ನು ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗಲೇ ಗುಟ್ಟು ರುಪ್ಪಾದ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಗಟ್ಟಿಯೋ?”

“ನಿನ್ನಂದೇಹವಾಗಿ.”

ಲಾಖಿ ಕತ್ತು ಕೊಂಕಿಸಿದಳು. ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನೀನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾದರೆ, ನರವರದ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯ ನಿನ್ನೆಗೆ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಚಿವುಟಿದಳು. ಆನಂದಾತಿರೇಕವನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ತಡೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು. “ನಾವು ಬಡ ಡೊಂಬರು. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷುಣ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡೋಣ? ನಮ್ಮ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವುದೂ ಬೇರೆಯಿದೆಯೇ? ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುಮಾರರು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ರಾಜ್ಯವೇ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.”

ಲಾಖಿ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಅವಳು ಬರಿಯ ಸುಂದರಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಲಜ್ಜಾವಂತೆಯಾಗಿಯೂ ತೋರಿದಳು. ಈ ಗಂಭೀರ ಲಾಖಿ ಎಲ್ಲಿ ಆ ದಿಟ್ಟ ನಿನ್ನಿಯಲ್ಲಿ?

ಬಲು ಅಕ್ಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. “ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮದುವೆಗಳಂತೆ ಹೋಗಬೇಕು.”

“ಎಲ್ಲಾ ಸಿಂಗಾರ - ಬಂಗಾರಗಳೂ ಹೊರಗೆ. ಈಗ ಮಾತು ಸಾಕು.”

೨೬

ಅಟಲ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಆದರೆ ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಅಚಲವಾದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ಸಾಯಂಕಾಲದನಂತರ ಡೊಂಬರು ತಾವು ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಣಗಿದ ಸೌದೆ, ಪುಳೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕಿದರು, ಕಾವನ್ನು ಸುಡಬೇಕೆ ಎಂಬಂತೆ ಲಾಖಿ ಅಟಲನನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು.

“ಈಗ ತಡಮಾಡುವ ಸಮಯವಲ್ಲ” ಲಾಖಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಟಲ ಹೇಳಿದ “ಇತ್ತ ಹುಲಿ ಅತ್ತದರಿ. ಮಾಂಡವಿಗೆ ಹೋದರೆ ಚಾತಿ ಪಾಂತಿಯ ಕಾಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಏನೇನಾಗುತ್ತದೋ ನೋಡೋಣ. ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಹೆಂಗಸು ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದೋ ಅಥವಾ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದೋ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನಂತೂ ಗಂಡಸು. ಏನೇನು ಆಗುತ್ತದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೋ.”

“ಏನು ಆಗುವುದಿದೆ!”

“ಎಲ್ಲವೂ ಐದಾರು ಘಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕೈಕಾಲು ನಡುಗಿದರೆ ಕೈಗೆ ಬಂದಿರುವ ಹಗ್ಗ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವುದು.”

“ಇಲ್ಲ ಕೈಕಾಲುಗಳು ನಡುಗುವುದಿಲ್ಲ ನಾನು ಪುಕ್ಕೇ ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಮಾಡಿಕೋ. ಈಗ ಏನೇನಾಗುತ್ತದೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಮುಂದೆ ಏನೇನು ಬರುತ್ತದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಎದೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಿತಿದೆ.”

“ನಾನು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೋಟೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಆಮೇಲೆ ಏನಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಇರುವುದು ಒಳಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ಇವತ್ತೆಲ್ಲ ನಾಳೆ ಗುಟ್ಟು ರಹಸ್ಯವಾದುದರಲ್ಲಿ ಸಂತಯವಿಲ್ಲ ಜನಗಳಿಗೆ ನಾನು ರಾಜನಿಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ನೀನು ಯಾರೆಂಬುದು

ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಇನ್ನೂ ಏನೇನಾಗುತ್ತದೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ದೇಶಾಂತರ ಹೋರಾಟವೋದ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ”

“ಆಗುವುದೆಲ್ಲ ಆಗಲಿ, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.”

“ಈ ಡೊಂಬರು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋರಾಟವೋದ ಮೇಲೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ?”

“ಅವರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಈಗ ಕುತುಕಲ್ಲದೆ ಬಳಿಗಾಗಲಾರದು.”

“ಹೌದು ಹೌದು. ನಾನು ಬಲ್ಲೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಗು ನಗುತ್ತ ಅವರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಸಾಮಾನನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.”

ಅಟಲ ಡೊಂಬರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ

ಸ್ವಲ್ಪ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಡೊಂಬರು ರಾಶಿಹಾಕಿದ್ದ ಸೌದೆ, ಪುಳೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದರು. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಗೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭುಗಿಲ್ಲನೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿತು. ಅದರ ಜ್ವಾಲೆ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಗಗನವನ್ನು ಚುಂಬಿಸತೊಡಗಿತು. ಕೇರಿಯ ಮನೆಗಳ ಹಂಚುಗಳನ್ನು ಸಹ ಎಣಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಬೆಳಕಾಯಿತು. ಬಹಳ ಜನರು ಬೆಂಕಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಖ ತುಕ್ಕಿಸಂತರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದರು. ಸೌದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿ ಬೆಂಡಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಬುರ ಬುರನೆ ಉರಿದುಹೋಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಬೆಂಕಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಜನ ಬದುಬದುತ್ತ ಕಡಿಮೆಯಾದರು. ಡೊಂಬರು ಲಾಖಿ ಮತ್ತು ಅಟಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಚಾವ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬರೀ ಕಿಡಿ ತುಂಬಿದ ಬೂದಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಜನಗಳು ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ನಿರ್ದ್ರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಡೊಂಬರ ತಂಡ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನೀರವತೆ ಕುಮಿಯಿತು. ಗಸ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಕೂಗು ಮಾತ್ರ ನಗರದ ರಸ್ತೆಗಳಿಂದ, ಕೋಟೆಯ ಬುರುಜುಗಳಿಂದ, ಕೊತ್ತಲಗಳಿಂದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿದ್ದವು. ನರವರದವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು - ಶತ್ರು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆ ಹೊರತು ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಹಾರಿ ಬರಲಾರರು ಎಂದು. ಕೋಟೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಆಳವಾದ ಕಂದಕವಿತ್ತು.

ಡೊಂಬರು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕ ನೋಡುತ್ತಾ ಎದ್ದರು. ಒಂದು ಏಣಿಯನ್ನು ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಏಣಿಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಟದ ಗಳುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಡೊಂಬರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮತ್ತು

ಸಾಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಸೇದುವ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಪೋಟನ ಗಾಯ ವಾಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಗಾಯವೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗ್ಗದ ಒಂದು ತುದಿಯನ್ನು ಗೋಡೆಯ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದರ ತುದಿಯಿಂದ ಕುಣಿಕೆ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿದಲ್ಲಿದ್ದ ಎತ್ತರವಾದ ಮರದಮೇಲೆ ಎಸೆದರು. ಆ ಮರ ಕಂದಕದ ಆಚೆ ಇತ್ತು. ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಜಗ್ಗಿ ನೋಡಿದರು. ಕುಣಿಕೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಮೊದಲು ಯಾರು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

ನಾಯಕಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು, “ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಹೋದಮೇಲೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೆ ಪೋಟ ಬರಲಿ.”

ಅಟಲ ಕೇಳಿದ, “ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕು; ಹಗ್ಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಲ್ಲ.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾದ ಮಡಿದಳು, “ನಿಜ ನಿಜ, ಪೋಟ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿ ಹೋಗಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ. ಕೊನೆಗೆ ಕುಮಾರರು ಮತ್ತು ನಾನು. ನಾನು ಬಹಳ ಹೂರವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇವರಿಗೆ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.”

“ನನಗೂ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವುದು ಗೊತ್ತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ” ಲಾಖಿ ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಆದರೆ ಹಗ್ಗ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿಲ್ಲ. ಆಗದಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಪಿಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆ.”

ನಾಯಕಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅವರು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕೈ ಚಳಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಅತ್ತೆಹಡೆಯಿಂದ ಹಗ್ಗ ಅಲ್ಲಾಡುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ಪೋಟನಾ ಹೋದ. ಮರದ ಮೇಲೆ ತಲಪಿದನಂತರ ಹಗ್ಗ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ಕ್ಷಮವಾಗಿ ಇತರ ಡೊಂಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಕಡೆಗೆ ತಲಪಿದ ಮೇಲೆ ಪಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಲಾಖಿ, ಈಗ ನೀನು ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಸರದಿ.”

“ನಾನಲ್ಲ. ನೀನು ಹೋಗು.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು ; ನಾನೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಗ್ಗ ಎಳೆದ ತಕ್ಷಣ ಬಂದು ಬಿಡು. ಅನಂತರ ಕುಮಾರರು.”

“ಕುಮಾರರ ಚಿಂತೆ ನಿನಗೆ ಬೇಡ” ವಾಕ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಶಬ್ದವನ್ನು ಲಾಖಿ ಬಹಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿಗೆ ಅದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಪಿಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು ‘ಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ಮರೆಯಬೇಡ. ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ’ ಹೊರಟಳು.

“ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಹೋಗು.”

ಪಿಲ್ಲಿ ಹೊರಟಳು.

ಲಾಖಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಪಿಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಾಖಿ ತಕ್ಷಣ ಚೂರಿ ತೆಗೆದಳು.

ಅಟಲ ಯೋಚಿಸಿದ, ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕೈನೀಡುತ್ತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ. ‘ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ?’ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೊರಟಿತು.

ಲಾಖಿ ತೆಗೆದ ದನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. “ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ” ಮತ್ತು ಶಿಖರದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬಗ್ಗಿ ಭ್ರಮಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಚೂರಿ ಹಾಯಿಸಿದಳು. ಅಟಲನಿಗೆ ತಾರಕೆಗಳ ನಸುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯ ಮಿಂಚಿನ ಹೊಳಪು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತು.

ಹಗ್ಗ ಹಿಂಸೆಂದು ಕತ್ತರಿಸಿಹೋಯಿತು. ಗೋಡೆಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕಂದರದೊಳಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ಬಿದ್ದ ಶಬ್ದ ದಡ್ಡಮನೆ ಕೇಳಿತು. ಒಂದು ತೀವ್ರ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಕೇಳಿಸಿತು. ಕಂದರದ ಮೇಲಿನ ಮರದಮೇಲಿನಿಂದ ‘ಅಯ್ಯೋ,’ ‘ಅಯ್ಯಪ್ಪ’ ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಬಂತು. ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳು ನರನರನೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿದವು. ಮರಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಜನರ ಓಡಾಡುವ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆ ಸಪ್ಪಳ ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತೊಡಗಿತು. ಕಂದಕದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನರಳಾಟ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಗತಿ ಮುಗಿಯಿತು.

“ಇದೇನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ನೀನು ?” ಎಂದು ಗಾಬರಿಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಟಲ ಕೇಳಿದ.

ಲಾಖಿಯ ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಟಿತು. “ಮಾರಿ, ರಾಕ್ಷಸಿ, ಸುಲ್ತಾನನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೂರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ಈಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ನರಮದ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು.”

“ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?” ಅಟಲ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ. ಪಕ್ಕದ ಬುರುಜಿಗೆ ಕಾಡಿನ ಹೊದರಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಪಹರೆಯವರು ಕೂಗು ಹಾಕಿದರು. ಪಂಜುಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

‘ನಡಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಧಮಕು ಘಟಂಚಕ್ಕೆ ಸೊಂಟ ಕುಟ್ಟೊಂಡು. ಗಂಡಸಾಗಿದ್ದರೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಂದೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸು.’

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಏಣಿಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆಳಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಂಜುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪಹರೆಯವರು ಬಂದರು.

“ಏನು ? ಏನು ಸಮಾಚಾರ ? ಏನಾಯಿತು ?” ಆ ಜನರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

ಲಾಖಿ ಕೋಟಿಯ ರಾಣಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು. “ಕೋಟಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳು ಸೈನ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಅದರ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲ ! ರಣವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿ. ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ತುರುಕುರು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.”

ಪಹರೆಯವರು ಏಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಡೊಂಬರ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಗುಡಾರು ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಡು, ಕತ್ತೆ ಕಪಿಗಳು, ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ಪಂಜಿನ ಬೆಳಕಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿ.”

ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ನರವರ ನಗರ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಕೋಟಿಯ ಸೈನ್ಯ ಕಣ್ಣೆರೆಯಿತು. ನಗರದ ಯೋಧರು ಹೋರಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಲಾಖಿ ಅಟಲಿಗೆ ಬುರುಜಿನ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅವರು ಚೆಳೆಯಿಂದ ಸುರುಟಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಲಾಖಿ ಬಳಲಿದ್ದರೂ ಆವೇಶದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಈ ಜನಗಳು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಏತಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು?”

“ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕೋಟಿಯೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.”

ಲಾಖಿಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ರಾತ್ರಿಮೆಲ್ಲ ಗಿಜಿಗಿಜಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗದ್ದಲ. ಲಾಖಿ ಅಟಲಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಅಟಲನ ವನ್ಯನಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲದ ಫುಹಾಹವೇ ಎದ್ದಿತು. ಅವನು ಹೇಳಿದ “ಇವೆಲ್ಲವೂ ಏನು? ನನಗೆ ಒಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸುವ ಮಾತೇನು?”

“ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂದ ಬಳಿ ಯಾರ ಕೈಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಾವು ಏನು ಹೇಳಿದಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತಿರಾ?”

“ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆ.”

“ಅದನ್ನೇ ಮರೆಸಲು, ತೊಡೆದುಬಿಡಲು ಈ ಮಾರಿ ಮತ್ತು ಆ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಈ ಬಲೆ ಒಡ್ಡಿದ್ದರು. ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಪಿಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಸುಲ್ತಾನನ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು !” ಲಾಖಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

“ಛ್ಛ್ಛ ! ಹೀಗೇನು ಸಮಾಚಾರ !!” ಅಟಲ ಉದ್ಗಾರ ಎಳೆದ. ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿ ಕೆತೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜಾತಿಯವರ ಅಪಮಾನವೇ ಲೇಸು.”

೨೭

ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ನಂತರ ಕೋಲಾಹಲ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ದುರ್ಗದ ಕೆಳಗೆ, ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ನರವರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊರಗಡೆ ಸುಲ್ತಾನನ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಹೇೂ, ಕೋಟಿಯ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹಗ್ಗ ಮತ್ತು ಏಣಿಯನ್ನು ನರವರವರು ನೋಡಿದರು. ಡೊಂಬರು ಸುಲ್ತಾನನ ಗೂಢಚಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಸುಲ್ತಾನನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೋಟಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕತೆಯ ಇಷ್ಟು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಲಾಖಿಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದರದ ಭಾವ ಹುಟ್ಟಿತು. ಕೆಲವರು ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಯೋಚಿಸಿದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಂದೂಬಿಟ್ಟರು, “ಅಬ್ಬಬ್ಬ ಚಂಡಿ ! ಮಹಾಚಂಡಿ ಅವಳು!”

ಸುಲ್ತಾನನ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಗದ್ದಲವೆದ್ದಿತು. ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಲಿ. ಗಯಾಸುದ್ದೀನ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕಡೆಗೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಲಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಡೊಂಬರು ಮನೆಮಠ ಇಲ್ಲದೆ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಲ್ತಾನ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿದ್ದ

ಮಟರುವಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಡೊಂಬರು ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ತಲೆಕೆಳಕು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಹಾಳು ಮಾಡಿದರು. ಶುದ್ಧ ಕತ್ತೆಗಳು.”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಯಾರೋ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರೆಂದು ಆ ಜನಗಳಿಗೆ ಸಂಶಯ” ಮಟರು ಹೆದರುತ್ತಾ ಹೆದರುತ್ತಾ ನುಡಿದ.

“ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು” ಗಯಾಸ್ ಭಕ್ಷನೆ ಮಾಡಿದ. “ಅವಳು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಪಂಜಿನ ಬೆಳಕು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ ಯಾರೋ ಹಗ್ಗ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆಂದು. ಮುಖ್ಯಾಳ ಕಣೋ ನೀನು. ಆ ನಾಲಾ ಯಕ್ಕುಗಳು ಹಳೆಯ ಸಪೆದ ಮುಗಿದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೂ ಅಂತ ತೋರುತ್ತೆ ಶುದ್ಧ ಮುಖ್ಯಾಳರು. ಒದ್ದೊಡಿಸು ಅವರನ್ನು ಪಾಳೆಯದಿಂದ.”

ಆಜ್ಞಾಪಾಲನೆಯ ಸಂಕೇತಕ್ಕಾಗಿ ಮಟರು ಭೂಮಿಯವರೆಗೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ.

“ರಾವ್ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಜೋರು ಜೋರಾಗಿ ನಗರದ ದಕ್ಷಿಣದ ದಿಡ್ಡ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕು ಎಂದು ಹುಕುಂ ಮಾಡು, ಉಳಿದ ಸರದಾರರಿಗೆ ಯುದ್ಧದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಗಯಾಸ್ ಹೇಳಿದನು.

“ಅಪ್ಪಣೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್” ಮಟರು ನುಡಿದ.

ಗಯಾಸ್ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತ. “ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕಡೆಗೆ ಇವತ್ತು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಸೈನ್ಯ ಇಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿ.”

ಮಟರು ರಾಯಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಹೋದ. ರಾಜಸಿಂಹನ ಚೊತೆಗಾರರು ಬಹಳ ಜನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮದೇ ಬೇರೊಂದು

ಶಿಬಿರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೆಟರು ಸುಲ್ತಾನನ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅವರು ಹೊಡೆದಾಡಲು ಕಾತರರಾದರು.

ಚಾರಣ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ವೀರ ಸಿಂಹದೇವ ತೋಮರ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ನರವರವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಮರ್ತ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಳೆದಿವೆ ಆದರೂ ಅದು ನಿನ್ನೆ ಆಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿದೆ. ಪೂರ್ವಜರ ಅಪಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೋ. ನರವರವನ್ನು ವಾಪಸ್ ಕಿತ್ತುಕೋ. ನರವರ ಕಳವಾಹರರು; ತೋಮರರದಲ್ಲ.”

“ಈ ದಿನ ತೋಮರರನ್ನು ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ರಾಜಸಿಂಹ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತ.

ಚಾರಣ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ. “ಇಲ್ಲ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಚಿಚ್ಚಿ ಚಿಚ್ಚಿ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಪೂರ್ವಜರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ; ಇಲ್ಲ ನರವರದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಬಾವುಟವನ್ನು ಹಾರಿಸಿ.”

ರಾಜಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಅವನ ಜೊತೆಗಾರರು ರಣೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಸುಲ್ತಾನನ ಸೇನೆಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ನರವರದ ಮೂರು ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮೇಲೂ ಶತ್ರುಗಳು ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜಸಿಂಹ ಉತ್ತರದ ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿಯಿದ್ದ. ನರವರದ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಂಜುಗಳ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಕವಚರಕ್ಷಿತ ಆನೆಗಳು ಅರಚಿ ಅರಚಿ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಂಭಸ್ಥಳದಿಂದ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಾಣಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಂಜುಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಗುಂಡು ಬಂಡೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು.

ಆನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು, ಕಾಲಾಳುಗಳು ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡವು. ಆದರೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲೂ ಸಹ ಮರಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೇಸರು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರತೊಡಗಿತು.

ಸಿಂಧ ನದಿಯ ಆ ಕಡೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಗದೋನಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದ ಕಡೆ ಧೂಳಿನ ಮೋಡ ಹಾರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು.

ಪಾಳೆಯದವರು ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. “ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ರಾಜಾಪಾನಸಿಂಹ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

ಸುಲ್ತಾನ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತ ರಾಜಸಿಂಹ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ಇವತ್ತು ಒಂದೋ ನನ್ನ ತಲೆ ಹೋಗಬೇಕು ; ಇಲ್ಲ ನರವರ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬರಬೇಕು” ಎಂದು ಅವನು ಹುಚ್ಚಿಟ್ಟವನಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಅವನು ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ದಿಕ್ಕುಪ್ಪನಂತೆ ಉನ್ಮಾದದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗಾಯಗೊಂಡ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಅವನ ರುಂಡ ಮುಂಡದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬಾಣಕ್ಕೆ ಬಾಣಗಳು ತಲೆ ಖೀಣ ಖೀಣ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪಂಜುಗಳನ್ನು ಪಂಜುಗಳು ತಾಗಿದವು. ರಾಜಸಿಂಹನ ಆನೆಗಳು ಅದೇ ರಣೋನ್ಮಾದದಲ್ಲಿದ್ದವು ರಕ್ತಂಜಿತವಾದದೂ ಅವು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಡಿಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಸುಲ್ತಾನ ಪುನಃ ಹೇಳಿಸಿದ, “ಮಾನಸಿಂಹ ತೋವರ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ತಕ್ಷಣ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸು.”

ಆಗ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕೆಡ ಕಾಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ರಾಜಸಿಂಹ ಹಿಂತಿರುಗಿದ.

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಸೇನೆ ಸಿಂಧ್ ನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬಾಣಗಳ ಯುದ್ಧ ಶುರುವಾಯಿತು. ರಾಜಸಿಂಹ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ತಾಗಲು ಹಚ್ಚುತ್ತಾಗಿದ್ದ ಆದರೆ ಮಾನಸಿಂಹ ಅವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಸೇನೆಗಳೂ ತಾಗಿದವು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಹೊಸ ಸೇನೆಯ ಏಟನ್ನು ಮಾಂಡುವಿನ ಸೇನೆ ತಿಂದು ತಿಂದು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನರವರದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ರಾಜ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಯುದ್ಧದ ತಕ್ಕಡಿ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬಗ್ಗಬಲ್ಲದೆಂಬ ದೃಢ ನಂಬಿಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಆರಿಸಿದ ಐದು ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳಾದ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ನರವರದಿಂದ ಹೊರಟು ಮಾಂಡುವಿನ ಸೇನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಪಾರ್ಶ್ವದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವೇಗದಿಂದ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು. ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಸೇನೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಲ್ತಾನಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತಲು ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಕಂಡಿತು. ನಿಂತು ನಿಂತು ಅವನು ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಅವನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟತೊಡಗಿದ.

ರಾಜಸಿಂಹನ ಆಸೆ ಆಸೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಸುಲ್ತಾನನ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಸಹ ಪೇಚ್ಚುಮೋರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು.

“ಇರಲಿ, ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಬೇಗನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.” ಹಲ್ಲು ಕಡಿದು ಸುಲ್ತಾನ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ.

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮಾಂಡುವಿನ ಸೇನೆ ತನ್ನ ಪಾಳಯದಲ್ಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಾನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿಟ್ಟು ದೂರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು.

ಕೋಟೆಯ ಪ್ರಮುಖ ದ್ವಾರದಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಆತನ ಸೇನೆಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಮಾಂಡುವಿನ ಸೇನೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನಾನುಕೂಲವೂ ಆಗದಿರಲೆಂದು ಹೊರಗಡೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೇನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹ ತಲುಪುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಂಜೆಯಾಯಿತು.

ಹತಾಹತೆಯಗಳ ವಿಚಾರಣೆ, ಸೈನ್ಯ- ಶಿಬಿರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶತ್ರುವಿನ ಪಾಳಯದಲ್ಲಿ

ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಎಣಿಕೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವೇಳೆಯಾಗಿತ್ತು ಆಗ ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ.

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಬಳಲಿದ್ದ; ಆದರೆ ಅವನ ಉತ್ಸಾಹ ಇನ್ನೂ ಬಳಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ, “ಮಹಾಶ್ವಭು, ನರವರ ಸತ್ತು ಸತ್ತು ಬದುಕಿತು.”

“ಹೌದು ನಾವುಗಳು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ಬಹುಶಃ ಸುಲ್ತಾನ ನಾಳೆ ಹಿಂದಿರುಗಬಹುದು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಸೈನಿಕರು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಳೆ ಪುನಃ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.”

“ಇಲ್ಲ ಮಹಾಶ್ವಭು, ನಾನು ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಗರದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ನಗರವನ್ನು ಮಹಾ ಸಂಕುಚದಿಂದ ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಉಳಿಸಿದಳು ಎಂದು.”

“ಹೆಂಗಸು ! ಹೇಗೆ ?”

“ನರವರಕ್ಕೆ ಸುಲ್ತಾನ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಡೊಂಬರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಕೋಟೆಯ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗ ಬಿಗಿದು, ಮಾಂಡುವಿನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಹೆಂಗಸು ಡೊಂಬರನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದಳು. ಹಗ್ಗವನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದಳು.”

“ಯಾರು ಆ ಹೆಂಗಸು ? ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?”

“ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಊರೊಳಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು.”

“ಯಾರವಳು ? ಬಹಳ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ.”

“ಅವಳು ಗೂಜರರವಳೆಂದು ಜನಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಮಗದೋನಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

“ಆಹಾ ! ಹಾಗೇನು. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅವರೇ ಇರಬಹುದು. ಆ ಇಬ್ಬರೇ ಇರಬಹುದು. ಧನ್ಯ ! ದೇವ, ನೀನು ದೊಡ್ಡವನು. ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಯೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ !”

“ಯಾರು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ?”

“ಲಾಖಾರಾಣಿ ಅಟಲ. ಲಾಖಾರಾಣಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ಕೈಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಈ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸ.”

“ಆದರೆ ಲಾಖಿ ಗೊಲ್ಲರವಳಲ್ಲವೇ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ?”

“ಆದರೇನು ? ಯಾವ ಠಾಕೂರನಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಳೆ ? ಬೆಳಗಾಗುವುದೇ ತಡ ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.”

೨೮

ಲಾಖಿ ಮತ್ತು ಅಟಲ ಬುರುಜಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು ದೇವಾಲಯದ ಕೈಸಾಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಜನತೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬುಗ್ಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಗೂಜರ ರಮಣೀ

ಸಹ ಎಷ್ಟೊಂದು ವೀರಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ನಿಷ್ಠೆ ಸಾಧಾರಣ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿತು. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವವರು ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಗರನಿವಾಸಿಗಳು ಹಾಗೂ ದುರ್ಗದವರು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಸತ್ಯನಂತರವೇ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು ಎಂದು ಸೈನಿಕರ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಧಾರಣ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಬರೆದಿದೆಯೋ, ಅದರಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷ.

ಉತ್ತರದ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲೆ ರಾಜಸಿಂಹ ಹುಚ್ಚನ ಹಾಗೆ ಸಲ ಸಲಕ್ಕೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅವನ ಸಾಹಸ ಶೌರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನರವರದ ರಕ್ಷಕರ ಎದೆ ಹಾರತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸೈನ್ಯ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು. ಶತ್ರುವಿನ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತಲೇ ಲಾಖಿ, ಅಟಲರಿಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಪುರಪ್ರವೇಶದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು.

ಹರ್ಷವನ್ನು ಔದಾಸೀನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಈಗೇನು ಮಾಡುವುದು?”

“ಆಗುವುದೇನು, ಏನು ಆಗಬೇಕಿತ್ತೋ ಅದೇ ಆಯಿತು. ನರವರವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು. ಆದರೆ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ನಾವು ಇಲ್ಲಿದ್ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರೇ ಕರೆಸಿದರೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ.”

“ರಾಜನಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ಅಕ್ಕರೆ. ಈಗ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಡೊಂಬರ ಕೆರೆ ಮುಗಿಯಿತಲ್ಲ” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಲಾಖಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು - ನಾಯಕಿ ಕುಟಿಲತೆಯಿಂದ ಅಟಲ ಗೂಜರ, ಮತ್ತು ಇವಳೂ ಸಹ ಮೇಲುಜಾತಿಯವಳು ಎಂದು ಬೇಕೆಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಅವಳು ಆ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಳೋ ಅವರು ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರು. ಮಾತು ಅವರನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿರಲಾರದು, ಹೋಗಲಾರದು.

ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದೆದ್ದು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು, “ಆ ಪಿಲ್ಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಏನಾದರೂ ಹೋಗಿತ್ತೇ?”

ಅಟಲ ಕತ್ತನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ಇಂತಹ ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಏಕೆ ಬಂತು?”

“ಅಯ್ಯೋ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಾ, ಹಾಗಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಗಂಡಸರು ದಾರಿ ತಪ್ಪುವುದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ.”

“ಏನು ಒದರುತ್ತೀಯಾ. ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು ಅವತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದು. ನೀನು ಅಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ - ಪಿಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ - ಎಂದ. ಆಗ ಅದು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ನೀನೇಕೆ ಹೇಳಿದೆ ? ನನ್ನ ಆಣೆಗೂ ಹೇಳು.”

“ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಆಣೆಯಿಡಬೇಡಿ, ಯಾವಳಾದರೂ ಹೆಂಗಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಪರಮರುಷರ ಮುಂದೆ ಸೆರಗನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಎದೆ ತೋರಿಸುವಳೇ ? ನಾನು ನಿನ್ನೆ ಕಂಡದ್ದು ಅದನ್ನೇ.”

“ಅವಳೂ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸೇ ? ತಿಪ್ಪೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುವ ಚಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅನೇಕ ಕಡೆ ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಯುವತಿಯರ ಅಶ್ಲೀಲ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಡೆದ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆಯ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಕಡೆದಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ನಾನೇನು ನೋಣವೇ ಆ ಕೊಳಚೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು...”

“ಅಯ್ಯೋ ಸಾಕು ಸಾಕು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತೀರಲ್ಲಾ. ಹೆಣ್ಣು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಾನಗೇಟ್ಟು ಇರುವುದನ್ನು ನಾನು ಯೋಚಿಸಲೂ ಆರೆ. ಹೆಂಗಸು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಾರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ.”

“ನಾನೇನು ಭೂತವೇ, ಪಿಶಾಚಿಯೆ?”

“ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕುಮಾರರೇ. ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದ್ದುದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಭೇಷ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಏನಾದರೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ದಿನ ಹಾಡೆಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಬಿಸಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ.”

“ಅವರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದು ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವು ಬರೆದಿತ್ತು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಕೆಪ್ಪು ಕುಲಗೇಪ್ಪು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಈ ತಿಳಿಗೇಡಿಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದಿರಾ?”

“ತಿಳಿಗೇಡಿ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನನಗಿಂತ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದೆದೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಣೆ ಇಡು.”

“ಎಂದಿಗೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕೋ ? ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕೋ?”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅತ್ತು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಸಂದೇಹದ ಕಳಂಕವನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ತೊಳೆದರು. ಹೊತ್ತು ಏರಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದೇ ಕೈಸಾಲೆಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

“ಈಗ ಏನಾಗುವುದು, ಏನು ಗತಿ?” ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು.

ನೆರೆಯ ಒಬ್ಬ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಪೂಜೆಯಾದನಂತರ

ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಇದ್ದ ಬಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕು ಸೆರಗನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು, “ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತುರುಕರನ್ನು ಕೋಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ದಳಿಸಿದ ಗೂಜರ ತಾಕೂರರು ನೀವೇಯೋ?”

ಅಟಲ ಹೇಳಿದ “ಹೌದು, ನಾವೇ ಆ ಗೂಜರ ತಾಕೂರರು. ತುರುಕರು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಡೊಂಬರು ಅವರನ್ನು ಕೋಟಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದು ತರುವ ಸಂಚು ಹೂಡಿದ್ದರು. ನಾವು ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದೆವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತುರುಕರೂ ಓಡಿಹೋದರು.”

“ಇವರು ಬಹಳ ಜನ ತುರುಕರನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಡೊಂಬರನ್ನೂ ಕೊಂದಿರಬಹುದು. ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಡೊಂಬರು ಕೊರವರು ತುರುಕರಿಗಿಂತ ಯಾತರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ? ಇವರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿ ಎತ್ತಿದ್ದರೋ?”

“ಹೂಂ ! ಚೂರಿ.”

“ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ತೆಳಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಬ್ಬ ! ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರ ! ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಕುಂಡಳು ! ರಾಜ ಇನಾಮು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.”

“ಕೊಟ್ಟರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.”

“ಭೇಷ ! ಭೇಷ ! ಹೋಗಿ ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡವೇ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಜಹಗೀರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ? ಎಲ್ಲಿಯವರು ನೀವು?”

“ಬಹಳ ದೂರದವರು.”

“ಇಲ್ಲಿ ನೆಂಟಸ್ತನ ಇದೆಯೋ?”

“ಇಲ್ಲ”

“ಗೂಜರರಂತೂ ಬಹಳ ಜನರಿದ್ದಾರೆ, ಗೊಲ್ಲರೂ ಇದ್ದಾರೆ.”

“ಇರಬಹುದು.”

“ಇವರ ಜಾತಿಯ ಗೊಲ್ಲರಂತೂ ಇಲ್ಲೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.”

“ಯಾರ ಜಾತಿಯವರು?”

ಆ ಹೆಂಗಸು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಲಾಖಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸನ್ನೆಮಾಡಿದಳು. ಲಾಖಿ ಅವಳನ್ನು ವಕ್ಷ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳು ಅಂಜಲಿಲ್ಲ.

ಅಟಲನ ಬಾಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೊರಟಿತು, “ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು?”

“ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೆ ? ದಿಟವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತರೆಯೆ?”

“ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತೀರಿ ? ಕೇರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು. ನೀನು ಗೂಜರು ಮತ್ತೆ ಅವಳು—”

“ನಾನು ಗೊಲ್ಲರವಳು ಅಂತ ತಾನೆ?” ಲಾಖಿ ಕೆಳಗೆ ನಡಿದಳು. “ಯಾವ ಗೊಲ್ಲನ ಮನೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಾಗಲಿ ನೆಂಟಸ್ತನ ಮಾಡಲು ಬಂದಿಲ್ಲ.”

ಆ ಹೆಂಗಸು ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು, ಹೇಳಿದಳು. “ರಾಮ ರಾಮ ! ಅವೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟಕೊಂಡು ನನಗೇನು ? ನಾನಂತೂ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ರಾಹೂರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿ. ನನಗೇನು?”

“ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಅವ್ವಣ್ಣಿ! ನನ್ನನ್ನು ವದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ವದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.”

ಆ ಹೆಂಗಸು ಹೊರಡಲನುವಾದಳು. ಗೋಣಗುಟ್ಟಿಸಿಳು, “ಭಾವಂತ ಎಂತಹ ಘೋರ ಕಲಿಗಾಲವಷ್ಟು ಗೊಲ್ಲ ಗೂಜರ ವದುವೆ !”

ತಿರುವಿನಿಂದ ಖುರಪುಟ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆ ಹೆಂಗಸು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸದ್ದು ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಒಂದು ಕ್ಷೂದನಂತರ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಾನಸಿಂಹ, ಅವನ ಹಿಂದೆ ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸರದಾರರು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ನರವರ ನಿವಾಸಿಗಳ ಗುಂಪು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯ್ದಾಗ ಲಾಖಿ, ಅಟಲರು ಎದ್ದುನಿಂತರು. ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲಿನಿಂದ ನೆಲ ಕೆರೆಯತೊಡಗಿದರು. “ಮಾನಸಿಂಹರು ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕ್ಷೂದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ” ಎಂದುಕೊಂಡರು.

ಮಾನಸಿಂಹ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಧಮುಕಿದ. ನಿಹಾಲನೂ ಧಮುಕಿದ. ಸವಾರರು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಕೈಸಾಲೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ.

ಮುಗುಳುನೆಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದ. “ಇದೇನು, ಕಳ್ಳನು ಮಾಡಿದವರ ಹಾಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ?”

ಲಾಖಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

“ನರವರವನ್ನು ಉಳಿಸಿದವಳು ನೀನೇಯೋ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವಳಾದರೂ ದೇವಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳೋ ?”

ಲಾಖಿ ಮೇಲೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಉಸಿರನ್ನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ತಡೆದಳು. ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿತು.

“ನೀನು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ತಲೆ ಎತ್ತುವವಳಲ್ಲ.”

ಲಾಖಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಪುನಃ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವವಾಗಿದ್ದವು.

ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಕತ್ತಿನಿಂದ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಂಠಿಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ, “ಕತ್ತೆತ್ತು.”

ಲಾಖಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕತ್ತೆತ್ತಿದಳು. ತುಟಿಗಳು ಅದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಶ್ರುಪೂರಿತವಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜ ಅವಳ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾರ ಹಾಕಿದ. ಕಣ್ಣಿಂದ ಕಂಬನಿಗಳು ಉದುರಿ

ಕೆತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಹಾರದ ಮುತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಉದರತೊಡಗಿದ್ದವು. ಮುಖವನ್ನು ತೋಳಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಲಾಖಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಅಟಲ ತನ್ನ ಒಣಗಿದ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲಗೆ ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ

“ಲಾಖಾರಾಣಿ, ತಮಗೆ ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಬರುತ್ತದೋ?”

ಲಾಖಿ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದಳು.

“ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಅಟಲನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ.

ನಕ್ಕು ನುಡಿದ, “ಶ್ರೀಮಂತಕುಮಾರರೇ, ತಮಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ತೋಚಿತು ! ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೀರಲ್ಲಾ?”

ಅಟಲ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ. ಒಣಗಿದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಸಲು ಇನ್ನೂ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೋಧನ ಪೂಜಾರಿಯ ಚಿತ್ರ ಮಾನಸಿಂಹನ ದೃಷ್ಟಿಪಲದ ಮುಂದೆ ಸುಳಿಯಿತು. ಅಟಲನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು ಆ ಚಿತ್ರ

ಮಾನಸಿಂಹ ಗಂಭೀರವದನನಾದ. ಆನೆಯನ್ನು ತರಿಸುವಂತೆ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ.

ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಬೇಡ, ಹೀಗೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

ಅವಳ ವಿರೋಧವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆನೆ ಬಂದಿತು. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾವಟಿಗೆ ಆನೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿದ. ಮೆಟ್ಟಲು ಹಾಕಿದರು. ಲಾಖಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು.

ರಾಜ ಕೇಳಿದ “ಡೊಂಬರು ತುರುಕರನ್ನು ಲಗ್ನಿ ಹತ್ತಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಏಣಿಯೆಲ್ಲಿ?”

“ಅದನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಲಾಯಿತು” ಜನ ಕೂಗಿತು.

ರಾಜ ಹೇಳಿದ, “ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಲಾಖಾರಾಣಿ, ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ನಡಿ ನನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ನೀನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕುಮಾರ. ನರವರವನ್ನು ನಿರಾತಂಕಗೊಳಿಸಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ತೆರಳೋಣ.”

ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ತನ್ನ ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋದವು. ಒಂದುಕ್ಷಣ ಮಗದೋನಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತೊಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಚ್ಚಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಲೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕು ಅಟಲನಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಎತ್ತಿ ಇವರನ್ನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಟಲಕುಮಾರ. ಮದುವೆ ಎಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ?”

ಅಟಲ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಗೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡ, ಹೊರಡಲು ಲಾಖಿಗೆ ಸನ್ನೆಮಾಡಿದ.

ಲಾಖಿಯ ಮುಖ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿತು. ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ

ಮುಗುಳುನೆಗೆ ಮೂಡಿತು. ಒಂದು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿದಳು - ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಅಟಲನೂ ಕುಳಿತ.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಗಳು ಮಾನಸಿಂಹ ಹೊರಡುತ್ತಲೇ ಜಯಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾನಸಿಂಹನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಿಡಾರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು.

ತಮಾಷೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪಿಸುಗುಟ್ಟುಕೊಂಡರು. “ನಮ್ಮ ರಾಜ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವನು. ಬಹಳ ರಸಿಕ ; ಅಲ್ಲವೆ ?”

“ರಸಿಕ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ಆನೆಯ ಮೇಲೇತಕ್ಕೇ ಕೂರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಭಾವಮೈದುನನ ಹೆಂಡತಿ ಅವಳು. ಭಾವಮೈದುನನ್ನೂ ಸಹ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿದ. ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ”

“ಅಮ್ಮ, ರೂಪ ! ಅವಳ ರೂಪ ಅವಳನ್ನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತುರುಕರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಆ ಡೊಂಬರು ಹಗ್ಗ, ಏಣಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೋಟಿಯೊಳಕ್ಕೆ ತರಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ?”

“ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಅಂತೂ ಲಾಖಿ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾಳೋ? ಅಷ್ಟಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.”

“ರಾಜ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ, ಆ ಹೈದಿ ಆನೆಯಮೇಲೆ ! ಆದರೆ ಅದರ ಗುಟ್ಟು ಶೌರ್ಯವಲ್ಲ. ರೂಪ, ಲಾವಣ್ಯ ! ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇನು ? ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಲು ಹೋದಾಗ ಅವಳು ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣು ಚಿಲ್ಲಿದಳು.”

“ರಾಜ ಅವಳನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

“ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಅವನು ರಾಜ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನು. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ನರವರ ಭಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅವನಿಂದಲೇ ಅದು ಉಳಿಯಿತು.”

ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅಟಲನಿಗೆ ತನ್ನ ಎತ್ತಿನ ಜ್ಞಾಪಕಬಂತು. “ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಕಿಸಿದ್ದಾಯಿತು, ಕೊನೆಗೂ ಸಿಕ್ಕಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನರವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನೆಂದ ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನು ನರವರ ನಗರದ ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದ ಜಯತಿ ಕುಂಭದ ಮೇಲಿನ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನನ ಪರಾಜಯದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬರೆಸಿದ. ಆದೇ ಜಾಗದಿಂದಲೇ ಮಾಂಡುವಿನ ಸೇನೆ ಸೋತು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿತ್ತು.

ನರವರದಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮಾನಸಿಂಹ ಅಷ್ಟಣೆ

ಮಾಡಿಹೋದ “ನರವರ ದುರ್ಗ ಹಾಗೂ ನರವರ ನಗರವನ್ನು ಕುವಾರ ಅಟಲಸಿಂಹರಿಗೆ ಜಹಗೀರಿಯಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಬಿಲ್ಲೇದಾದ, ಸೇನಾನಾಯಕ ವೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಇದ್ದವರೇ ಮುಂದೂ ಇರುವರು. ಆಡಳಿತವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಟಲಸಿಂಹರ ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಚೊತೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.”

ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ವ್ಯಗನಯನಿಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಗತ ಹಾಗೂ ಆಹ್ವಾದದಿಂದ ಲಾಖಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತಳು. ಕಲಾ ತನ್ನನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಅಟಲನಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಪುನಃ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಅಂದು ಕಲಾಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಪ್ಪಾಗಿದ್ದಂತೆ ಈಗ ಬೆಪ್ಪಾದೀರಿ, ಚೋಕೆ”

ಅಟಲ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟು, “ನಾನೇನು ಅಷ್ಟು ದಡ್ಡನೇ, ನಿನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರಲು?”

ಲಾಖಿಯ ಕರಲು ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಟಲ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಚ್ಚುಕೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಈ ಹೋಲಿಕೆ ವ್ಯಗನಯನಿಗೆ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ಹಾಸ್ಯ ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಅವರೆಲ್ಲರ ನಿಕುಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಗಳಿಸಿದಳು.

೨೯

ಮಾಂಡುವನ್ನು ಸೇರಿದ ಕೂಡಲೇ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಡೊಂಬರ ತಂಡವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಿಂದೋಡಿಸಿದ ಮುಖವಿಗೇ ಚಾಪತಿ ಏಟಿನ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. ಇತಿಹಾಸ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತ-ಸುಲ್ತಾನ್ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ಬಿಲ್ವಿಯು ನರವರದ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ನರವರದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಗ್ವಾಲಿಯರಿನತ್ತ ಓಡಿಸಿದ. ತಾನು ಅನಂತರ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ಬಂದ - ಎಂಬುದಾಗಿ ಬರೆಯಲು. ಕೆಲವು ಖಾಸಗಿ ಇತಿಹಾಸ ಲೇಖಕರು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಹೀಗೆಂದು : ಸುಲ್ತಾನ್ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ನರವರವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರದೆ ಹೋದ ; ಸೋತು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ. ನರವರದ ಜಯತಿ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿದುದು ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜಸಿಂಹ ಕಛವಾಹಾ ಗಾಯಗೊಂಡು ಚಂದೇರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಗಣಮುಖಿನಾಗಲು ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ಹಿಡಿದವು. ವೈರಿಯ ಮೇಲೆ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ನರವರವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆಯುವ ಹಟ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕಲಾ, ಗಾಯಕ ಬೈಜೂ ಇನ್ನೂ ಹಿಂತಿರುಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನು ಅವರ ಬರವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಮೆಟರುವಿನ ಶರೀರ ಕೊರಡೆಯ ಏಟುಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಿತು. ಕೋಪ ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತನ್ನ ಹುಜೂರಿಗೆ ಬರಲು ಅವನು ಮತಿಯಿತ್ತ ಮೆಟರು ಪುನಃ ಅದೇ ನಗುಮುಖವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಗಯಾಸನ ಬಳಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಬಂದು ಹೋಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಾಗಿ ಅವನು ಗಯಾಸನ ಮಗ ನಾಸಿರುದ್ದೀನ್‌ನ ಬಳಿಗೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ.

“ಜಾನ್ ಆಲಮರಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಸುಂದರಿಯರು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ನಾ ಬೇರೆ ಕಾಣೆ ! ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುವುದು ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆ” ಮೆಟರು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ.

“ಖ್ಲಾಜಾ ಮೆಟರು, ಈ ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಕಾಟ ತಡೆಯಲಾರೆ. ಹಾಳಾದವರು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಸಾಯ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ” ನಾಸಿರುದ್ದೀನ್ ನುಡಿದ.

“ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿ ಖಾಜಿಗಳೂ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹರ ಮೇಲೆ ಕುಪಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

“ಇವೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜೀವಸಹಿತ ಹೂಳಿಸಿಬಿಡಲೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮರು ಅಷ್ಟೇ ಕೊಡಿಸಿದುದು ಸರಿಯೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇವರ ವಾಕ್ಯವೇ ಕುರಾನ್.”

“ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವುದು? ಹೇಗೆ ? ಅಬ್ಬಾಜಾನರು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾ ಆಳುತ್ತಾ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ, ಈ ಮುಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಉಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ.”

“ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಅವರು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಮುಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹರವರು ಮುಲ್ಲಾಗಳನ್ನೇ ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಬೈದೂ ಬೈದಿದ್ದಾರೆ.”

ನಸೀರ್ ಹೇಳಿದ, “ನಾನೂ ಬೈಯಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನ ಬಾಯಿಕ್ಕುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

“ಬಡಪಾಯಿ ಮುಲ್ಲಾಗಳದು ತಪ್ಪೇನಿದೆ? ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅಷ್ಟೇನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾನೇ ಅವರು ನಡೆಯುವುದು.”

“ಆದರೆ ಸಹನೆಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ.”

ವಿನಯಾತಿರೇಕದಿಂದ ಮೆಟರುವಿನ ತಗ್ಗಿದ ತಲೆ ಇನ್ನೂ ತಗ್ಗಿತು.

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್, ಬಂದಾ ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಗುಲಾಮ. ಏನು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಅತ್ತೆನೊಂದು ಕಾಲ, ಸೊಸೆಗೂ ಒಂದು ಕಾಲವಿದೆ.”

ಮೆಟರು ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಿಯಲೋಸುಗ ಕಣ್ಣುಚೆನಿಂದ ನಸೀರನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು ನಸೀರನ ಮುಖ.

ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ಮಟರು ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯುಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಮೇಲಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಜಾನ್ ಆಲಂ.”

ನಸೀರ್ ದಿಂಬಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ ಮಟರೂ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಇರುವ ನಾಯಿಯಂತೆ - ಇದ್ದ

ನಸೀರ್ ಹೇಳಿದ “ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೋ ಮಟರೂ, ನೀನು ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯವ.”
ಮಟರು ಅನುಚ್ಛೇಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ.

ನಸೀರ್ ಹೇಳಿದ, “ಅದೃಷ್ಟ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿವಾದಗಳಿಷ್ಟನ್ನೋ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿತು, ಅಷ್ಟೆ”

“ವಿವಾದವಲ್ಲ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಚಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಯುಕ್ತಿಯೇ ಫಲವಾದುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಗುಜರಾತಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಷಾಹಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಹಮನಿಯ ವಂಶದ ಗತಿಯೇನಾಯಿತು?”

“ಈ ಪಾಪಿಗಳು ಅವೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು? ನೀನಾದರೂ ಹೇಳು, ನೋಡೋಣ.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್, ಗುಲಾಮ ಏನೋ ದಡ್ಡ ಆದರೆ ಅನುಚಿತವಾದುದೇನಾದರೂ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದರೆ ನಾಲಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿಬಿಡಲಿ.”

“ನೀನು ನಿತಂರಾಕವಾಗಿ ಹೇಳು, ನಾನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮರವರು ಗುಜರಾತಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಸುಲ್ತಾನ ಮುಜಫರ್ ಷಾಹನ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿರಬಹುದು.”

“ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ಓದಿಲ್ಲ ಮುಜಫರ್ ಷಾಹನಿಗೆ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ವಿಷಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಕೆಲೆ ಮುಗಿಸಿದ.”

“ಗುಲಾಮನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾದ ಜುನಾಖಾನ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ತೊಗಲಕನ ವಿಚಾರವೂ ಜಾನ್ ಆಲಮರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು.”

“ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಅವನೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ.”

“ಇತಿಹಾಸ ಇಂತಹುದೇ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸುಳ್ಳೂ ಇರಬಹುದು.”

ನಸೀರ್ ದಿಂಬಿನಿಂದ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತ.

“ಇತಿಹಾಸ ತಪ್ಪಾದರೆ ಮುಲ್ಟಾಗಳ ಪಾಠ ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳೇ ಆಯಿತು.” ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ನಸೀರ್ ತನ್ನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ. “ಆ ಸುಂದರಿಯರ ವಿಷಯ ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ - ಅವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್ ಹೊನ್ನು ಕೈಲಿದ್ದರೆ ಸಿಗದ ಹೆಣ್ಣಾವುದು? ಎಷ್ಟು ಜನ

ಸುಂದರಿಯರಾದರೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಜನ ಬೇಕು? ಸುಂದರಿಯರ ತಂಡಕ್ಕೆ ತಂಡವೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಮಾಳವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಹೊರಗಡೆಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಅವರನ್ನು ಹುಜೂರರ ಕಾಲ್ಪಡಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ.”

“ನನ್ನ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀಯಾ?”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್, ಗುಲಾಮನ ರೋಮ ರೋಮವೂ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.”

“ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಏನಾದರೂ ಗುಟ್ಟು ರಹಸ್ಯದರೆ, ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡು ಮಾಡಿ ನಾಯಿಪಾಲು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನಂತೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಿರುಕುಳ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅನುಭವಿಸಿದುದು, ನನಗೇ ಗೊತ್ತು ಜಾನ್ ಆಲಮ್.”

ಮೆಟರು ಅಳತೊಡಗಿದ. ನಸೀರ್ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ. “ನಿನ್ನ ಕಾಲವೂ ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ ಮೆಟರು. ಅಬ್ಬಾಜಾ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಜಯಗಳಿಸಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೂ ಉತ್ತಮ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಹೌದು ಜಾನ್ ಆಲಂ, ಗೆದ್ದೇನೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಸರಿ, ಆದರೆ ನರವರದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಘಟನೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.”

“ವಿಜಯ ಮಾತ್ರ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜಹಾಘನಾಹರ ವಿಜಯ ಅವರು ಬರೆಸಿದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಆ ಸುಂದರಿ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.”

“ನಾನೊಬ್ಬನೇ ವಂಚಿತನಾಗಿರುವುದು, ಜಗತ್ತಿನ ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ. ನಾನು ಆಣೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಸುಲ್ತಾನನಾದೆ . . .” ನಸೀರ್ ಸುಮ್ಮನಾದ.

ಮೆಟರು ಅವನ ಕೆರೆ ಓರೇಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದ.

“ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಮೆಟರೂ?”

ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಮೆಟರೂ ಹೇಳಿದ, “ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ದಿನ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ.”

“ನನ್ನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸುಂದರಿಯರು. ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರವಾದರೆ ಆಗ ನನಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ. ಮಾಂಡುವನ್ನು ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾದ ಪರಿಸ್ಥಾನ (ಅಪ್ಸರಾ ಸ್ಥಾನ - Fairy Land)ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪೂ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮ್‌ರು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲರು ಹಾಗೂ ಮಾಡುವಿರಿ. ಮಾಂಡುವಿನ ಗದ್ದಿಗೆಯೇರುವುದೇ ತಡ ಎಲ್ಲವೂ ನೀರು ಕುಡಿದಂತೆ! . . .”

“ನೀನು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ತಾನೆ?”

“ಜಾನ್ ಆಲಮರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ದೇಹದ ರೋಮ ರೋಮವೂ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂದು.”

ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದ ನಸೀರ್ ಹೇಳಿದ, “ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಮೂವತ್ತು ವರುಷ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಸಿಂಹಾಸನ ನನ್ನನ್ನು ಬಾರೆಂದು ಕೆಯುಟ್ಟಿದ್ದೆ; ಅಬ್ಬಾಜಾನ್‌ರನ್ನು ಊರು ಹೋಗು ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಕಾಡು ಬಾ ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ.”

ಮಟರೂ ತನ್ನ ಹರ್ಷವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದುಮಿದ. “ಜಾನ್ ಆಲಮ್, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ; ಮುಲ್ಲಾಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.”

“ಖಂಡಿತ ಅವರನ್ನು ರೇಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಕೂಡ ಘಳಿಗೆ ಎಣಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಕಾಶವನ್ನಂತೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಮುಲ್ಲಾಗಳೂ ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೂ ನಿವಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಲಹೆಗಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.”

“ಜಾನ್ ಆಲಮರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ರೋಮ ರೋಮವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗುಲಾಮನನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರೆಸಿದರೆ ಬಹಳ ಕೃಪೆಯಾದೀತು.”

“ಅವಕಾಶವನ್ನು ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಯುಧಭ್ರಮೋಗ ಬೇಡ, ಜಾನ್ ಆಲಮ್.”

“ನೀನು ಈಗ ತಾನೇ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ - ಗುಜರಾತಿನ ಮಸಫರ್ ಷಾಹನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ಆಯುಧ ಭ್ರಮೋಗ ಮಾಡಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ? ಅದೇ ಉತ್ಸವ. ಅನಂತರ ಅಹಮ್ಮದ್ ಷಾಹ್ ಹೇಗೆ ಅಹಮದಾಬಾದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಭವ್ಯ ಭವನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅವರನಾದಂತೆ ನಾನೂ ಸಹ ಅವರನಾಗುತ್ತೇನೆ.”

೪೧

ಲಾಖಿ, ಅಟಲರಿಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಥವಾ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಬಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದಳು. ಮಾನಸಿಕ ಒಂದು ಹೊಸ ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದ ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಭೂಮಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಕಾರವನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು. ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು, “ಈ ಹೊಸ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೃಗನಯನಿ ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಲಾಖಾರಾಣಿ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಮೃಗನಯನಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾಳೆ ; ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು, ಚಿತ್ರಕಲೆ . . . ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ - ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ರಾಜ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಚೆನ್ನ. ಆದರೆ ಈ ವದ್ಯೆ ಅವರು ಇರುವ ತಾಣ, ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವೆನೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ವಿರಳ. ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೂ ಇನ್ನೂ ವಿರಳ. ಒಂದಲ್ಲ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ಇದರಿಂದ ಅರಮನೆಯ ಕಾಂತಿ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ನನ್ನವರಲ್ಲದೆ ಬೇರಾರವರೂ ಅಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಆಡುತ್ತೇನೆ. ಆಡದೇ ಹೋದರೆ ರಾಜ ಯಾವುದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ ಇವರಿಗೆ ? ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ನಾನು ಬಂದಾಗ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಲಿ. ಈಗ ಈ ಹಳ್ಳಿಗೊಡ್ಡಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಒಬ್ಬರು ಇಬ್ಬರಾದರು. ಆದರೇನು, ನಾವು ಎಂಟು ಜನರಿದ್ದೇವೆ. ಹೊಸ ಅರಮನೆಯನ್ನು, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಇರಲನುಕೂಲವಾಗುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ? ಮೃಗನಯನಿ, ಲಾಖಿಯರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅರಮನೆ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದೀತು ನೋಡೋಣ. ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕಿಂತಲೂ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಮೃಗನಯನಿಯ ಅಂತಃಪುರ. ಎಷ್ಟೇ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣಿಂದ, ಕಿವಿಯ ಬಳಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ರಾಜನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇವಳು ಮಾತಾಡುವುದೇನು ? ನನ್ನ ದೂತಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಇರಲಾರಳು. ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವವರು ಯಾರಾದರೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲ. ಈ ಹುಡುಗಿ ಕಲಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆದೀತು. ಅವಳೇನೂ ಮೃಗನಯನಿಯ ದಾಸಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ದೂತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾನೂ ಏಕೆ ಕಲಿಯಬಾರದು ? ರಾಜ ನನಗೆ ಕಲಿಸಲು ಇನ್ನಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ನಾನೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜ ನನ್ನ ಹುಡುಗಿ ಮನೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಲಾಖಿಗೂ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಅವಳಿಗಿಂತ ಕೀಳೇ ? ರಾಜ ಬರಲಿ, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಬರುವುದೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಸಲ. ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾನೇ ಕೆರೆಸುತ್ತೇನೆ. ಕಲಾ ಮೃಗನಯನಿಯ ಬಳಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇದ್ದುಕೊಳ್ಳೋ ಅಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಬಳಿಯೂ ಇರಲಿ. ಲಾಖಿ, ಮೃಗನಯನಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಅವರು ಇರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯಲಾರೆ. ಕಲಾ ನನಗೆ ಕಲಿಸಲು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರಲಿ.”

ಸುವನಮೋಹಿನಿ ತಾನೂ ಕಲಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ರಾಜ ಮಾನಸಿಂಹ ಹರ್ಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕಲಾ ಸುವನಮೋಹಿನಿಗೂ ಸಹ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ, “ಬೈಜನಾಥರು ಸಂಗೀತಾಚಾರ್ಯರು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಕಲಿ.”

“ನಾನು ಗಂಡಸರ ಬಳಿ ಕಲಿಯಲೇ ? ಮಹಾರಾಜರೇ, ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನು ?”

“ರಾಣಿ, ಮೃಗನಯನಿಯೂ.....”

“ರಾಣಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ವಿಷಯ ಬೇರೆ. ಅವಳು ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಗೊಡ್ಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಹಳ್ಳಿ ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕ್ಕ ಅದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಪದ್ಧತಿ ಬೇರೆ, ಇದಲ್ಲ.”

ಈ ಮಾತು ರಾಜನ ಮರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಟಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಳಿದ, “ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ. ಗಾಯನ - ವಾದನವನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಿರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಲಾಳೇ ಇರಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡೋಣ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನೇಕ ಘಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಾರದು.”

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಮುರಿದಳು. “ಅನೇಕ ಘಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕಷ್ಟಪಡಲೇ? ತಮಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿತು ! ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?”

“ಮಹಾರಾಣಿಯವರೆ, ನಾನು ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನಗಿರುತ್ತೇನೆ.”

“ಹೌದು ನಾ ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆ ಅರಮನೆ ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಧೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಅದರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ? ...”

“ಅರಮನೆಯಲ್ಲ, ಅದರ ಹೆಸರು, ಮಾನವಂದಿರ.”

“ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಬಲು ಸುಂದರವಾಗಿ ಆಗುವುದೇನೋ ನಿಜ, ತಮಗೆ ಅದರ ಮಾನವಿಕ್ರಮನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ.”

“ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೇನು? ತಾವು ತೋರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲ? ಆದರೆ ಅದು ಮದುವೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಈಗೇನು ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೆ?”

“ಹೌದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದೆ.”

“ಏಕೆ ಮಾಡಾರದು ? ಕಾಲವೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ ಅದರ ಹೆಸರೂ ಬದಲಾಯಿಸಿ. ಅದಕ್ಕೆ ‘ಮೃಗೇಂದ್ರ ಮಂದಿರ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡಿದೆ.”

“ಅಥವಾ ‘ಸುಮನೇಂದ್ರ ಮಂದಿರ’ ಎಂದೋ?” ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕ.

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಗೆಯನ್ನು ತಡೆದಳು. ಹೇಳಿದಳು. “ಇಂತಹ ಬಣ್ಣದ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ನಿಮ್ಮ ಜೀವಮಾನ ಕಳೆಯುತ್ತಿದೆ - ಈಗ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.”

“ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಣಿ, ದೆಹಲಿಯ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಎದುರಿಸುವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಇದೆ.”

“ಹ್ಲಾ! ಅವನಪ್ಪನೂ ಸೋತೋಡಿದ. ಅವನನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿರಿ. ಈಗ ತಾನೇ ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ತಮಗಿದು ಸಹಜ. ಈಗಂತೂ ಹೊಸರಾಣಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದೀರಿ.”

೪೧

ಶಿರ ಋತುವಿನ ಮಧ್ಯ ಭಾಗ. ಅಸ್ತಕುಲದ ಮಸ್ತಕುನ್ನೇರಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು

ತಿಚ್ಚೆವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮೈ ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡಷ್ಟೂ ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತು. ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ತನ್ನ ಕೊಡೆಯ ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಸಂಗಡ ಲಾಖಿ ಇದ್ದಳು. ವ್ಯುಗ್ರಯನಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಪರ್ವತಗಳ ಹಿಂದಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಗುಡ್ಡಗಳು, ಯಾವುದೋ ನದಿ ಮತ್ತಾವುದೋ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ಹರಿಯಿತು. 'ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು?' ಅವಳು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ಅರಮನೆಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದ ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹರಿಯಿತು. ಬಾಳೆಯ ಅಗಲವಾದ ಎಲೆಗಳ ದೃಷ್ಟವಾದ ಹಸಿರಿನ ಮೇಲೆ ಕಿರಣಗಳು ಚಿಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಎಲೆಗಳ ಮರ್ವರ ಶಬ್ದ ವೀಣಾ ನಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಧುರವಾಗಿತ್ತು. ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, "ಲಾಖಿ, ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ, ನಡೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದ ಹಿಂಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಣಿಸಿರುವುದು. ಆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಅವರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ - ದೊಡ್ಡ ಮಹಾರಾಣಿ ಅಥವಾ ಬೇರಾರೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ನೋಡೋಣ."

"ನಾನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ" ಲಾಖಿ ಹೋಗಲನುವಾದಳು. ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ತಡೆದಳು. "ನಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಲಾರೆ"

"ಬಿಡೆ, ಇದೇನು ಮಹಾ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಕಾಲು ಸಮೆದು ಹೋಗುವುದೇನು?"

"ನನ್ನ ಕಾಲು ಸಮೆದು ಹೋಗುತ್ತೇನೇ?" ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ತಾನೇ ನೋಡಿ ಬಂದಳು. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತೋಟದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಾಡತೊಡಗಿದರು.

ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ರಾಯಿಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಳು, ಆದರೆ ಬಾಳೆಯ ಮರದ ದುಂಡು ದುಂಡಾದ ಸುಂದರವಾದ ಕಾಂಡವನ್ನು ಮತ್ತು 'ಬಾ'ಯೆಂದು ಕೈ ಬೀಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಎಲೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು? ಇವು ಅವಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ, ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕದಳಿಯ ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸಖಿಯರಂತೆ ಕಂಡವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಪುಲಕಿತಳಾದಳು. ಅವಳ ನಾಡಿ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ಲಹರಿ ಪ್ರವಹಿಸಿತು. ಎಲೆಗಳ ಮರ್ವರ ನಾದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಕುಣಿದುಬಿಡಲೇ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಸೂರ್ಯ ಕ್ಷಿತಿಜದತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ ನಿನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು, "ಇದೇ ಇರಬಹುದು ನಮ್ಮ ರಾಯಿಯ ಬೆಟ್ಟ"

"ಹೇಳಲಾರೆ. ನದಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಯೇ?"

"ಕಾಣಿಸದೆ ಮತ್ತೆ!"

"ಹಾಗಾದರೆ ಅದನ್ನೇ ರಾಯಿಯ ಬೆಟ್ಟ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ. ಅಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ

ಸಾಂಕ ನದಿಯಿರುಹುದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಟಿ, ಹುಲಿ, ಹಂದಿ, ಚಿರತೆಗಳು ಇರುಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವವರೆಗೂ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪುಹುದು?”

“ನಮ್ಮ ಆ ಜಾಗಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಸರಿ ತಾನೆ? ಆಗಲೇ ನೀನೂ ಬರುತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ?”

“ನಾನಂತೂ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂತಿರುಗಿಯೂ ಸಹ ನೋಡಲಿಲ್ಲ”

“ಈಗ ಯಾರೂ ಏನೂ ಅನ್ನಲಾರದು.”

“ಅವರು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳದಿರುಹುದು; ಕಣ್ಣಂತೂ ಹೇಳೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದಾಗಿ ಏನಿದೆ? ನರವರದ ಕಣಿವೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ, ಹುಲಿಗಳ ಹಿಂಡೇ ಹಿಂಡು.”

“ನರವರ ನಿನ್ನ ಜಾಗೀರಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅದನ್ನು ಕುಡರೆ ಆಸೆ.”

“ಜಹಗೀರಿ ನನ್ನ ನಿನ್ನಿ ಮತ್ತು ...”

“ನಿನ್ನಿಯ ಅಣ್ಣಂದಿರಲ್ಲವೇ?”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ಇಬ್ಬರ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ಮುತ್ತಿನ ಸಾಲುಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ನಗೆ ಶರತ್ಕಾಲೀನ ನದಿಯ ನಿರ್ವಲ ಧಾರೆಯಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಟತನ, ಅಂಗಗಳ ಲಾಸ್ಯ ಯಾವುದೇ ರಾಗದ ಆರೋಹಣ, ಅವರೋಹಣದಂತಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲಿದ್ದ ನಿನ್ನಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಲಾಖಿಯ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹರಿಯಿತು. ರೇಷ್ಮೆ ಚಿನ್ನದ ಮತ್ತು ಮುತ್ತಿನ ಒಡವೆಗಳು ಅವಳ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮೆದುಗು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು. ಲಾಖಿ ಘನುಲವದನಕಾಗಿದ್ದಳು.

“ಎಷ್ಟು ಲಾವಣ್ಯವತಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ, ‘ಅತ್ತಿಗೆ’, ಅಣ್ಣ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಕುತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುಹುದು.”

ಲಾಖಿ ಅವಳನ್ನು ಚಿವುಟಿದಳು. “ಕುತೆಯನ್ನು ನನ್ನ ‘ನಿನ್ನಿ’ಯ ಯಜಮಾನರು ಮಾಡುತ್ತಿರುಹುದು. ಅವರು ಕುತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರಲ್ಲವೇ? ನಿಜ ಹೇಳು. ಗಾಯಕ ಬೈಜುವಿನಿಂದ ಅವರು ನಿನ್ನ ಲಾವಣ್ಯದ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ?”

“ಢೂ ನಿನ್ನ, ಅವರು ಹೇಳುವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಧಾ ಮತ್ತು ಗೋಪಿಯರ ಸುತ್ತಲೂ ಈ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಣಿದಾಡಲೇ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಾದೇವಿ ನೃತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪರಿಣತಳು. ಆಕೆಯಿಂದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯೋಣ.”

“ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಒಡವೆಗಳು ಇದ್ದವು.

ಮೃಗನಯನಿಯ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವಳು ರಾಣಿ. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ರಾಣಿಯೆಂದು ಮಾತ್ರೇ ತೋಡುಬಲ್ಲದು. ಅಥವಾ ರಾಜ ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಬಹುದು. ನರವರದ ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ನಗರ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಟಲನಿಗೆ ಜಹಗೀರಿಯಾಗಿ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಜಹಗೀರಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಟಲನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಲಾಖಿಗೆ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೋಡಲು ಅನುಮತಿ - ಅವಳು ಗೊಲ್ಲರವಳಾದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಕಾರಣ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು - ಅದು ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದರೂ ಸಹ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಲ್ಲದಾಗಿತ್ತು. ಲಾಖಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ಕಾಲಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಣಲಂಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ತಕ್ಷಣ ಅವಳ ಕೊರಳಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೆಡುಕೆನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿಯ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತೆಳುವಾದ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಅವಳ ಮದುವೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚೆ ಅಟಲ ತಂದಿತ್ತಿದ್ದ

ಮೃಗನಯನಿಯ ಮುಖ ತಕ್ಷಣ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. ಹೇಳಿದಳು. “ನಾನು ಬೇಕಾದರೆ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬೆಳ್ಳಿಯದನ್ನು ಧರಿಸು, ನಾನು ಚಿನ್ನದವನ್ನೇಕೆ ? ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

“ಹುಚ್ಚಿಯೇನು?” ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಈ ಚಿನ್ನ ನಿನ್ನಿಯ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ. ರಾಜನ ರಾಣಿಯ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿದೆ.”

“ನಾನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

“ರಾಣಿಯರ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸು-ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಏನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ವೃಥಾವಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಮಹಾರಾಣಿ ಮತ್ತಿತರ ಏಳು ಜನ ರಾಣಿಯರ ತಲೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದೆ.”

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ - ಮೊದಲೇ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ . . .”

“ಈ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಬರಬಾರದು. ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ಇವತ್ತಿಗೆ ಕಡೆ ಮುಂದೆಂದಾದರೂ ಈ ಮಾತಾಡಿರಿ.”

“ಅಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದಿಗೂ ಅಡುವುದಿಲ್ಲ ; ಇವರೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದರೂ ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರೇಮ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಚಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಮಹಾರಾಣಿ . . .”

“ಎಂಥ ಹೆಸರು . . . ಎಂಥ ಸ್ವಭಾವ !” ಮೃಗನಯನಿ ತಡೆದಳು.

“ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬಳಿ, ಕಗ್ಗಲಿ, ಚುಜ್ಜಲ, ಯಗಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳ ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ನಾವು ಮೈ ತುರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಆ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಲಾಭವಾಗದಿದ್ದೀತೇ?”

ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಮೃಗನಯನಿಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ಹೇಳಿದಳು, “ಅಣ್ಣ ಕವಿತೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಆದರೆ ನೀನಂತೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕವಿಯಮ್ಮ!”

ಲಾಖಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತೇನೋ ನಾಟತ್ತು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನೋಡು, ಮುದ್ದು ನಿನ್ನಿ, ನನ್ನ ಮಹಾರಾಣಿ ಮೃಗನಯನಿಯವರೇ, ಅತ್ತಿಗೆಯಮ್ಮನವರೇ, ನಿಮಗೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ, ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ, ದಮ್ಮಯ್ಯಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ...”

ಮೃಗನಯನಿ ತಕ್ಷಣ ತಡೆದಳು, “ಸಾಕು ... ಸಾಕು ... ನಿಲ್ಲಿಸು.” “ಪೂರ್ತಿಮಾತು ಕೇಳು.” ಲಾಖಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದಳು. “ಕಾಲಿನ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಒಡವೆಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಗಲಭೆಯೆಬ್ಬಿಸಬೇಡ. ಇಷ್ಟು ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟರಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದು. ಆತುರಪಡಬೇಡ. ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ನೋಡೋಣ.”

“ನನಗೇನೋ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿತವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳದೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ನೋಡಲೇ ಬೇಕು.”

“ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಡ್ಡಿಕೆಯಿದೆ - ಅದೇತಕ್ಕೆ?”

“ನಾನು ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿದ್ದಾಗಿನ ದಿನಗಳನ್ನು, ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಇಲ್ಲಿಂದ ಈ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಆ ಸಂಜೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಮಹಾರಾಜರು ತೆಗೆದುಹಾಕಿಬಿಡು - ಎಂದರು. ಆದರೆ ನಾನೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿಯೂ ಕಟ್ಟದಲ್ಲ. ಅದು ಜಾತಿ ಮತದ ಭೂತದೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ಸರಸವಾಡಬಾರದೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ.”

“ಆಕಾರ್ಯ ವಿಜಯ ಜಂಗಮರು ಜಾತಿಮತ, ಅರ್ಧವಿಲ್ಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಆಕಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ತುಂಬ ಗೌರವ.”

“ಇವೆಲ್ಲ ಸರಿ. ಆದರೆ ವಿಜಯ ಮಹಾಶಯರೂ ಸಹ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಈ ವಿಜಯರನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಜನ ವಿಜಯರು ಬರುತ್ತಾರೆಯೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು.”

ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ದಾಸಿಯರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಮೃಗನಯನಿ ಮುಖ ಗಂಟಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಳು.

ಲಾಖಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನ ದಾಸಿಯರು ಸೇರಿ ತರಬೇಕೆ? ನನಗೂ, ನಿನಗೂ ಚಳಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ? ಅಥವಾ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಇವರ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ.”

ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅವರ ಕೆಲಸವೇ ಅದು; ಏನು ಮಾಡುವುದು?”

“ನನಗಂತೂ ವಿಜಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸ್ವತಃ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇಶವನ್ನು ಭಿಕ್ಷುಕರು ಮತ್ತು ಸೋಮಾರಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಾಳು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಅವರು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಬಡವಾಂಯಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಬಿಡೋಣವೇ?”

“ಬಿದ್ದಿರಲಿ ಬೇಕಾದರೆ. ಕರೆಸಿದವರಾದ ಅವರನ್ನು ?”

“ಪ್ರಾಯಶಃ ಏನೋ ಹೇಳಲು ಬಂದಿರಬಹುದು.”

“ಮಾತೇನು, ಅವರ ತಲೆ ! ಗಾಡಿ ತುಂಬ ತಟ್ಟಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ನೇಸರಿನ ಕಾಂತಿ ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ ಚೆಲ್ಲಿದೆ. ಅವರು ನಿಂತಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ. ನನಗೇನೂ ಹೊದಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.”

ಒಬ್ಬ ದಾಸಿ ಜೋರಾಗಿ ಕೆಮ್ಮಿದಳು. ಲಾಖಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅವರು ನಿನಗಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ, ಅತ್ತಿಗೆಯವರೇ ! ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿ ಯಾರು ಗಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ?”

ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ದಾಸಿಯರನ್ನು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಕರೆದಳು. ಅವರು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬಳು ಕೈ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು. “ರಾತ್ರಿಗೆ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಬೈಬುನಾಥರ ಗಾಯನ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯ ವಿಜಯ ಜಂಗಮರ ವೀಣಾವಾದನವನ್ನು ವಹಾರಾಜರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೊಡ್ಡವಹಾರಾಣಿ ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾವೂ ಸಹ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು.”

ದಾಸಿಯರು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು.

“ಇನ್ನೇನು ?”

“ಮಾಗಿಯ ಚಳಿಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಒಳಗಡೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸೋಣವಾಗಲಿ.”

“ಕೇಳಿತು, ಹೋಗಿನ್ನು. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದನಂತರ ಬರುತ್ತೇನೆ.”

ದಾಸಿಯರು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಗುವನ್ನು ತಡೆಯಲು ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ಅವಡುಗಚ್ಚಿದಳು. ಲಾಖಿ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೆರೆಗನ್ನು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಳಿಯಿಂದ ರಕ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗುವೋ ಎಂಬಂತೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು.

ದಾಸಿಯು ಹೊರಟುಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು.

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಇವರ ನಡೆ ನುಡಿ ಎಷ್ಟು ಕೃತ್ರಿಮ! ಎಂತಹ ಗಿಳಿ ಪಾಲ! ಇದನ್ನೂ ಸಹ ಕಲಿಸುವವರೆಲ್ಲೋ ಇರಬಹುದು.” ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು.

ಲಾಖಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು - ಹೇಳಿದಳು. “ಎಲ್ಲೋ ಕಲಿಯದೇ ಹೋದರೂ, ಹೊಟ್ಟೆ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ” ಕೆಲವು ಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಖಿನ್ನಳಾಗಿ ವ್ಯುಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು - “ಬೇಸರ ಬಂತು. ನಡೆ ಹೋಗೋಣ.”

“ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ, ನಡಿ, ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ನೋಡೋಣ.”

೪೨

ರಾತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಕೂರ್ಮವಂದಿರದ ಸಭಾವಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗಾಯನ, ವಾದನ ಆರಂಭವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಮೇಲ್ಬಾಗದ ವಾತಾಯನಗಳ ಹಿಂದೆ ವ್ಯುಗನಯನಿ ಮತ್ತು ಲಾಖಿ ಬಂದು ಕುಳಿತರು - ಧಳ ಧಳಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ. ವ್ಯುಗನಯನಿಗೆ ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂಬಂತೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಆ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಅವಳು ತನ್ನ ಸಹಜ ಅಧಿಕಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷೆಯ ದನಿಯನ್ನೆಳೆದು ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂಬೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದಳು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಗುಲಾಬಿಯ ಬಣ್ಣ ಏರಿರಲಿಲ್ಲ ಲಾಖಿ ಮೋದಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಮತ್ತಿತರ ರಾಣಿಯರೂ ಬಂದರು. ವ್ಯುಗನಯನಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸುಮನಮೋಹಿನಿಗೆ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಳ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದಳು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಎಂಟು ಜನರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತರು. ವ್ಯುಗನಯನಿ ಮತ್ತು ಲಾಖಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ದಾಸಿಯರ ತಂಡ ಅವರೆಲ್ಲರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಕೆಳಗೆ ಸಭಾವಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಎತ್ತರವಾದ ಆಸನವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ನಿಹಾಲಸಿಂಹ, ಅಟಲರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎದುರಿಗೆ ಬೈಜು, ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಕಲಾ ಮೃದಂಗದವನ ಸಂಗಡ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಬೈಜು ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ವಿಜಯ ವೀಣೆ ನಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಕಲಾ ತಂಬೂರಿ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಕುರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾದಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಮೊದಲೇ ಆಲಾಪನೆ ಮತ್ತು ವೀಣೆಯ ಝಂಕಾರದಿಂದ ಮುಗ್ಧನಾಗತೊಡಗಿದ್ದ.

ಗಾಯನ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ಸುಮನಮೋಹಿನಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಚಹಲ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಆದರೆ ಇತರರು ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದಾದಳು.

ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ರಾಣಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿನ್ನ, ಚಿಗರು ಮತ್ತು ಮಾರಣಿಕ್ಕಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಮದುಮಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

ಕಿರಿಯ ರಾಣಿಯರು ಓರೇಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರಿದರು. ದೊಡ್ಡ ರಾಣಿಯ ಚೊತೆ ಈರ್ಷ್ಯೆಯ ಕುಬ್ಜಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಂಜಿನ ನಗೆ ತೇಲಿತು. ಸಭಾವಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗೀತದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ತಿರುಗಿಸಿದರು.

ಮೃಗನಯನಿ ಮತ್ತು ಲಾಖಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿರಿಯ ರಾಣಿಯನ್ನು ಚಿವುಟಿದಳು. ಅವಳು ‘ಹಾ!’ ಎಂದಳು.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಲೇ, ಈ ಸಂಗೀತವಂತೂ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಅತ್ತನೋಡು ಹೊಸಬಳು ಕತ್ತಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತೆಳುವಾದ ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಕಾರಸೆಯಿಂದ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತು ಮಾರಣಿಕ್ಕಗಳ ಹಾರ ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಅಡ್ಡಿಕೆಯ ಮುಂದೆ ಕೈ ಚೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿವೆ.”

ಕಿರಿಯವಳು ಕಣ್ಣಲಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಡ್ಡಿಕೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿತು. ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕಳು.

ಲಾಖಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಅತ್ತ ಹೋಯಿತು, ಮೃಗನಯನಿಯು ನೋಡಿದಳು.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಕಿರಿಯಳ ನಗೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದಳು. “ಅಡ್ಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಡಪಾಯಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತರುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಯುತ್ತಾ ಇತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಕರೆಯುವಾಗ, ಮೊಸರು ಕಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಈ ಅಡ್ಡಿಕೆ ನೆನಪಿಡುತ್ತಿರುವುದು. ಬೆರಣಿ ತುಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧೂಣಿ ಧೂಣಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಹೊಲ ಕಾಯಲು ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೈ ಬೀಸಿ ‘ಹೋಯ್, ಹೋಯ್’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಿರುವುದು. ಆಗ ಅಡ್ಡಿಕೆ ‘ಕುತ್’ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ‘ಪುತ್’ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಕತ್ತಿನ ನರಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೆನಪು ತಾನೇ ನಕ್ಕಳು. ಕಿರಿಯ ರಾಣಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಮುಖ ಉಜ್ಜಿ ಉಜ್ಜಿ ನಗತೊಡಗಿದಳು. ಇತರರಿಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು. ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಪರಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳಿದರು ; ಮೃಗನಯನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಕ್ಕಳು. ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ವಿಷಯವೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವೇ ನಗೆಗೀಡಾಗಿದ್ದೇವೆ.” ಕುಚೋದ್ಯದ ವಸ್ತು

ನಾನು, ಚಾತಿ ಕುಲಗಳ ಬಂಧನವನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ರಾಜ ಮದುವೆಯಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಭಾವಮೈದುನ - ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಜಹಗೀರಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಮೊದಲು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ದನ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ತೊಡಲು ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಆಭರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಒಡತಾದ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಉಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ರೇಷ್ಮೆಯ ಕಿಂಕಾಪಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತು ಅಪಸ್ವರದ “ಸೋಭಾನೆ” ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಬೈಜು ವಿಜಯರಂತಹ ಆಚಾರ್ಯಪುಂಗವರ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಗ-ಈಗ ?’ ಲಾಖಿ ಮುಂದೆ ಯೋಚಿಸಲಾರದಾದಳು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಕಿಯಂತಾಯಿತು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಾವೇರಿತು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಸಭಾಮಂಟಪದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಅರ್ಥವಾಗದಂತಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಕುಪೋದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಾನು ಅಂಥದೇನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ... ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದೆ ಆದರೂ ಈ ನಗೆ ಈ ಅಚ್ಚುಕಾಸು ಈ ಕುಪೋದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಏಕೆ? ನಾನೇನು ಇವೆರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸುಂದರಿಯೇ ? ಅಥವಾ ನಾನೇನಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಡವೆಯನ್ನು ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಯೆ? ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? - ಅಥವಾ ವಸ್ತ್ರವಿನಾದರೂ ಎಲ್ಲಾದು ಚಾರಿದೆಯೋ ? ಮೃಗನಯನಿ ತನ್ನ ಉಡುಪನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಒಂದು ಕಾಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಈಚೆಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ರತ್ನಜಟಿತ ಸ್ವರ್ಣನೂಪುರಗಳನ್ನು ಸೀರೆಯಿಂದ ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಬಹುಶಃ ಅವರು ನಗಲು ಇದೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಸೌಭಾಗ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನುಳಿದು, ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಅನಂತರ ಲಾಖಿ ಯಾವಾಗ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆಯೋ ಆಗ ತೊಡುತ್ತೇನೆ ಆಗ ಅವರೂ ನಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವೇ ಕೀಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಡ್ಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಕೈ ಹೋಯಿತು. ನನ್ನ ಈ ತೆಕುವಾದ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಇವರು ಎಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಬಾಳುತ್ತದೆ ಹಲಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದಾಗ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆಯ ಕೊಂಬನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಿರುಚಿದಾಗ, ರಾಜರು ನನ್ನನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರು ಇದೇ ಅಡ್ಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಹಾರವನ್ನು ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗಲೂ ಇದನ್ನೇ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇ ಅವಳ ದಿಟ್ಟ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಸನ್ನ ವದನನಾಗಿದ್ದ ಮಾನಸಿಂಹನತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ಫುಟಿಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತ್ತು.

ಮೃಗನಯನಿ ಓರಗಟ್ಟಿನಿಂದ ರಾಣಿಯರನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅವರು ನಗೆ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅವಳುಗಟ್ಟಿದಳು; ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು, “ಹ್ನು, ರಾಣಿಯಾದರೆ ತಾನೆ

ಏನು ಬಂತು? ಗಮಾರರಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳು . . . ನಾನೇಕೆ ಇವರನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯವರೆನ್ನಲಿ. ನಾನೇ ಹಳ್ಳಿಯವಳು . . . ನಗರಿ . . . ನಗರಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿವಸ ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ನಗುತ್ತೇನೆ . . . ಬಹುಶಃ ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಸಂಗೀತದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಾನು ತಲ್ಲೇನಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯ ನನಗಾವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು? ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಬೊಂಬೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸನ್ನಿವೇಶವೇನು ಏಕೆ ಹಾಗೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಗುತ್ತಿದ್ದರು ?”

ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು, “ಭೇಷ್!” ಮೃಗನಯನಿ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದಳು - ಗಾಯಕ ಬೈಬು ವೀಣಾವಾದಕ ವಿಜಯನನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ನಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನೇನು ಸಂಗೀತ ಸಮರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಆಹ್ವಾನವಿದ್ದಿತು. ವಿಜಯ ಜಂಗಮನನ್ನೂ ನೋಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಟ್‌ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಬೈಬುವನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುಟ್ಟು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಲಾ ಬೈಬುವಿನ ವಿಜಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತಸಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ವಿಜಯನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಳು.

“ಸಂಗೀತದ ಯಾವ ವರಸೆಗಾಗಿ ಈ ಹುಟ್ಟು ಈ ಪ್ಲಾಟ್‌ಬೋರ್ಡ್? ನಾನು ಗಮನವಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಆ ವರಸೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ? ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದೆರಡು ವರಸೆಗಳಾಗಿವೆಯೇ? ರಾಣಿಯರು ಅದನ್ನು ಕಂಡೇ ನಕ್ಕಿದ್ದರೋ ? ಆದರೆ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಧ್ವನಿಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಈಗಲೂ ಆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಧ್ವನಿ ಇರಲಿ. ಸಂಗೀತದ ಎಲ್ಲಾ ವರಸೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರೇ ಬೇರೆ. ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಆಗ ನಾನು ನಗುತ್ತೇನೆ. ಈ ರಾಣಿಯರು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಂತರ ಬೈಬುವೇ ಮತ್ತೆ ಗೆದ್ದು ಪುನಃ ಬೈಬುವಿನ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಅಟ್ಟಹಾಸ ; ಮತ್ತು ಕಲಾಳ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ. ವಿಜಯನ ಮುಖ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ‘ಭೇಷ್’ ಎಂದ.

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇತರ ರಾಣಿಯರು ನಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿಯು ಪುನಃ ಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಳು. ‘ಈಗ ಈ ರಾಣಿಯರು ಏಕೆ ನಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ಬಹುಶಃ ಈ ನಗೆ ನಾನೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ನೋಡೋಣ.’

ಅದೇ ಪ್ರಬಂಧದ ಗಾಯನ ಎರಡೂವರೆ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. “ಈ ಗಾಯನ-ವಾದನದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತ ಏನೋ ಇದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಹಾರಾಜರು ಇಷ್ಟು

ಹರ್ಷಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೂ ಸಹ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದೆಂದಾದರೂ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾರಿಸುತ್ತೇನೆ”

ಲಾಖಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ನಿರ್ದಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದವಳ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿರಿಸಿದ್ದಳು. ಪಕ್ಕದ ರಾಣಿಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಭಾರದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ‘ಸಂಗೀತ’ವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಳಿದ ರಾಣಿಯರು ದಿಂಬಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಮಂದನಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾಸಿಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ನಿರ್ದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿಯ ಭುಜ ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಉಚ್ಚ ದ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, ಇತರ ರಾಣಿಯರಿಗೂ ಕೇಳಿಸುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ “ಲೇ ನೋಡು. ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಗೀತ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ !”

ಲಾಖಿ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದು ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳತೊಡಗಿದಳು.

ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. “ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಾನಗಳು ತರಂಗ ತರಂಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿವೆ ! ಇಬ್ಬರು ಆಕಾರ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಗೀತ ಧ್ರುವ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹರಿಗಳ ಹಾಗೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬೇಡ.”

ವಾಕ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಅಂಶವನ್ನು ಆ ರಾಣಿಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು. ಲಾಖಿಗೂ ಅದು ಹಿಡಿಸಿತು. ಅವಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಕ್ಕಳು.

“ನೀನು ಬಹು ಬೇಗನೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ! ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಮಾಡುತ್ತ ನನಗೂ ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗಿತ್ತು. ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದ ರಾಣಿ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಳು; ಕೋಪಗೊಂಡಳು. ಸ್ವಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಬೈಬುವಿನ ಗಾಯನ ಮತ್ತು ವಿಜಯ ಜಂಗಮರ ವಾದನ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಘಂಟೆಯ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಸೋಲು, ಗೆಲುವುಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬಂದವು. ವಿಜಯಜಂಗಮ ರೇಗಿಕೊಂಡು ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು “ಈಗ ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬೈಬು ವೀಣೆ ಬಾರಿಸಲಿ.”

“ಸರಿಯೆ. ಹೊತ್ತೇನೂ ಬಹಳವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇಹಾಗ ರಾಗವನ್ನು ಹಾಡುವ ಸಮಯ ಈಗ ಬಂದಿದೆ”

“ಆಕಾರ್ಯ ವಿಜಯಜಂಗಮರು ಹಾಡಲಿ.” ಬೈಬು ಹೇಳಿದ, “ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಗ.”

“ಏನು ?”

“ನಾನು ಇವರನ್ನು ಈಗಲಾನೆ ವೀಣಾವಾದನದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ್ದೇನೆ ಇವರು ಹಾಡುವಾಗ ನಾನು ನನ್ನ ವೀಣೆಯಿಂದ ಸೋಲಿಸಿದರೆ, ಇವರು ವೀಣೆಯನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸಲಿ.”

‘ಬೈಜುವಿಗೆ ಏನು ಬಂದಿದೆ?’ ಮೃಗನಯನಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆ ರಾಣಿ ತನ್ನ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯನ್ನು ಒದರಿದಳು. ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಚೋರಾಗಿ ಕಾಲೊದರಿದಳು. ಕಾಲಿನ ಒಂದು ಅಭರಣ ಮೃಗನಯನಿಯ ಹಚಾರದ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಯಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಕಿರಿಯವಳು ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ದೊಡ್ಡ ಪಲ್ಲಯುಧ್ಧವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮೃಗನಯನಿ ತನ್ನ ನೀಳವಾದ, ಪುಷ್ಪ ಹಾಗೂ ಸಶಕ್ತ ಕೈಗಳಿಂದ ಯಾರನ್ನೋ ಬಡಿದುಹಾಕಲು ಸನ್ನದ್ಧಳಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಸಭಾವಂಟಪದತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಕಿರಿಯವಳನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. “ಏನು ಸಮಾಚಾರ?” ಕಿರಿಯ ರಾಣಿ ನಡೆದದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಳು.

ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮೈ ಮುರಿಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು. “ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರ್ದೆ ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.”

“ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿರ್ದಿಸಿದೆಯಾ? ಏನಿಲ್ಲಿಂದೂ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ನೋಯಿಸಿದೆಯಲ್ಲ?”

ಸಂಗೀತ ಪುನಃ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಾದ ನಂತರ ಬೈಜುವಿಗೆ ವಿಜಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿತು. ರಾಜನಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರಿತು. ಯೋಚಿಸಿದ, “ಇಂತಹ ಇಬ್ಬರು ಕಲಾವಿದರ ಸ್ಪರ್ಧೆ ತಡೆಯಬೇಕು.”

“ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆಯಿರಿ.” ವಿಜಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಬೈಜು ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೋದ. ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳನಂತರ ವೃದ್ಧರ ಗಂಟುಹೋಯಿತು. ಕಲಾದೇವಿಯೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಬೈಜು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮೃಗನಯನಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಲಾವಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ಭೀಷ್ಮ, ಭೀಷ್ಮ, ಎಂತಹ ಕಂಠಶ್ರೀ ! ಎಂತಹ ಗಾಯನ! ಎಂತಹ ತನ್ಮಯತೆ ! ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಕಲೆಯೆನ್ನುವುದು.”

“ಓಹೋ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗೀತಜ್ಞಳು !” ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಮುಖ ವಿಕೃತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ರಾಜ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಉಚ್ಚ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ಶಾಭಾಸ್, ಭಾಷುರೇ!”

ದಾಸಿಯರು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟರು. ಎಚ್ಚರರು.

ಬೈಜುವಿನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯದ ಮಂದಹಾಸ ಮೂಡಿತು. ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ‘ಹೇಗಿತ್ತು?’ ಎಂದು ಕೇಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಜಯನತ್ತ ಬೀರಿದ. ಅವನು ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

“ಹಾಗಾದರೆ ಇವನು ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಯಾವಾಗ ಕೆಳಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ? ಕಲೆ ತಂಬೂರಿ ಯಾವಾಗ ಕೆಳಗಿಟ್ಟುಕು ? ಮೃದಂಗ ಯಾವಾಗ ನಿಂತಿತು? ವಿಜಯ ಏಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ? ಅವನು ಸೋಲಲಿಲ್ಲವೆ? ನಾನೇನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನು?”

ಬೈಜು ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ಬೈಜುನಾಥ್, ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ನೀನು ! ಎಷ್ಟು ರಸಾವೇಶಗೊಂಡಿದ್ದೆ ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಲ್ಲೀನರಾದೆವು. ಇವರು ನಿನ್ನ ಸಂಗೀತಾಮೃತದ ಸವಿಯನ್ನು ಈಂಟಲು ತಮ್ಮ ವೀಣೆಯನ್ನೇ ಕೆಳಗಿಟ್ಟರು. ಕಲಾ ತಂಬೂರಿಯನ್ನೂ ಮೃದಂಗ ವಾದಕರು ಮೃದಂಗವನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಟ್ಟರು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಗಾನಶರಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದೆವು. ಇದೋ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !”

ಬೈಜೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಳಿದ, “ಮಹಾಪ್ರಭೂ, ಇದೇ ನನಗೆ ಸರ್ವಸ್ವ ಜೀವನದ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿತು. ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೇನು ಬೇಕು?”

“ಆದರೆ ನಮಗಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.”

“ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನು ತಾನೆ ಇದೆ? ಏನಿದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಾರಾಜರದು.”

“ನೀನು ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಭಾವಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಮಗೂ ಕರುಣಿಸು.”

“... ಹ... ಹ... ಹ... ನಾನಂತೂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ... ಅದು ಹೇಗೆ ಭಾವ ಸಮಾಧಿ ಕೊಡುವುದು ಅಂದರೆ ? ... ನಾನೇನು ಈಗ ನಿರ್ದಿಸಿದ್ದೆನೆ ?”

“ನೀನು ಮಲಗಿರಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಚೇತನವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.”

ಬೈಜು ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಂಯ್ ಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ತಲೆ ತೂಗತೊಡಗಿದ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದನಂತರ ಹೇಳಿದ, “ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಮುಂದಿನ ಮಾತು.”

ವಿಜಯಜಂಗಮ ವೀಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಕಲಾ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಮೃದಂಗದವನು ಛಾಪಿಕ್ಕಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ನನ್ನದೊಂದು ಒತ್ತಾಯವಿದೆ.”

ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ಪ್ರಬಂಧ ಮತ್ತೆ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಸುಧಾರಿಸಿ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?”

“ಧ್ರುವ ಪದವಲ್ಲವೇ?” ವಿಜಯಜಂಗಮ ನುಡಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೌದೆಂದ. “ಅದೂ ಕೂಡ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ, ಮಧುರವಾಗಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮಧುರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಒನವು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.”

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ವಹಾಶ್ವಸೂ, ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಬಂದಿರುವ ನಾದವಾದನು ದುರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಈಗ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು?”

ಸವಾಲು ಹಾಕುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬೈಜು ಹೇಳಿದ, “ಆಗುತ್ತದೆ, ಆಗಿದೆ, ಆಗಬಲ್ಲದು, ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ವಿಜಯನಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನ ಮಾತೆದ್ದಿತು - ಎಂದು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಬೈಜುವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವನ ವನಸ್ಸನ್ನು ಚುಚ್ಚಿತು. ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ನೋಡೋಣ ಆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ”

“ಹ್ಲಾ ಹ್ಲಾ ನೋಡುವಿಯಂತೆ ! ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ನೋಡುವೆಯಂತೆ !”

ಬೈಜುವಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿತು ವಿಜಯನಿಗೆ.

“ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಬೇಕು.” ರಾಜ ಹೇಳಿದ.

ಬೈಜು ತಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ, “ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆರಂಭವಾಗಲಿ.”

“ಈಗ ಬೇಡ, ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ,” ರಾಜ ತಡೆ.

ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತಾ ಬೈಜು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿಜಯನನ್ನು ನೋಡಿದ. ರಾಜ ಯೋಚಿಸಿದ, “ಅನಾಹತ ತಪ್ಪಿತು.”

ಹೇಳಿದ, “ಗಾಯನದ ಹೊಸ ಮಧುರವಾದ ಹಾಗೂ ಚಮತ್ಕಾರಪೂರ್ಣ ಪರಿಪಾಟಿ ಆರಂಭಿಸಲಿ.”

ಉಪೇಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವಾದದಿಂದ ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ವಿಜಯ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ಕಲೆ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರಿದಳು. ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆಕಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೈ ಮುರಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದಳು. ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಕಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ; ಕಲೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

ಬೈಜು ಹೇಳಿದ, “ನನಗರ್ಥವಾಯಿತು. ಹೊಸ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ಧ್ರುವಪದ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ‘ಇನ್ನೂ ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ’ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿರಬೇಕು.”

“ನೀನು ಮಾಡಿದೆ !” ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ. ಕಲಾ ಬೈಜುವಿನ ಕೆಂಪಾದ ಮೋರೆಯತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನತ್ತ ತಿರುಗಿತು. ಅವನು ಅವಳನ್ನೇ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಲೆ ಅವನನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಿದಳು - ಕ್ಷಾರ್ಥದನಂತರ. ಪುನಃ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡಿತು.

ಬೈಜುವಿನ ಸುರುಟಿಕೊಂಡ ತುಟಿಗಳು ಅದುರಿದುವು. ಉಷ್ಣೋಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಎಂದಾದರೂ ನಿನ್ನ ವೀಣೆಯನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಹಾಕಿಸದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬೈಜುವಲ್ಲ.”

ರಾಜನಿಗೆ ಇದು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಮುಗಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಿದ. “ಕಲೆಯ ನೃತ್ಯವಾಗಲಿ. ಅನಂತರ ಸಭೆ ಮುಗಿಯಲಿ.”

ಕಲಾ ಬೈಜೂ ಹಾಡಿದ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವ ನೃತ್ಯ ಮಾಡಿದಳು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಕಲಾ - ನಿಹಾಲಸಿಂಹರ ದೃಷ್ಟಿಸಂಗಮವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನೃತ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇತರ ರಾಣಿಯರೂ ಕೂಡ ಎಚ್ಚೆಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿ. ಕರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಡಗಿಸುವುದೇ ಕೌಶಲ. ಹಿಂದೆ ಆಗಿದೆ ; ಮುಂದೆಯೂ ಆಗುವುದು ಎಂದು ಬೈಜು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ. ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯನ್ನುರುಳಿಸಿ ಹುಲಿಯನ್ನು ಸಾಯಿಸುವುದರ ಬದಲು ಸಣ್ಣ ಬಾಣದಿಂದ ಉರುಳಿಸುವುದೇ ಚಾತುರ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ನಕ್ಕು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಇತರ ರಾಣಿಯರು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, ನಗಲೆತ್ತಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ನಗೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

“ನಾನು ನೃತ್ಯ ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ” ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ಲಾಖಿಯೂ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಎಲ್ಲವೂ ಆಯಿತು.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದನಂತರ ನೃತ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಸಭಾ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಯಿತು.

ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರೂ ಹೊರಡಲನುವಾದರು. ಮೃಗನಯನಿ- ಲಾಖಿ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಉಳಿದರು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಗಮನ ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯ ಕಾಲಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಆಭರಣದತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಸುಮನಮೋಹಿನಿಗೆ ಅದು ಪರಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಸೆದುಬಿಡಲೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಸಭಾ ವಿಸರ್ಜನೆಯನಂತರ ಮಾನಸಿಂಹನ ದೃಷ್ಟಿ ಮೇಲಿನ ವಾತಾಯನದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ. ಆ ಆಭರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೊರಟಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ಕ್ಷುಬ್ಧಳಾದಳು. ಮೇಲಿನ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಬಿಸಾಡಿ, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ

ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು.

“ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ವಿಡಂಬನೆ” ಬಹುಶಃ ಅವಳು ನನ್ನ ಪರಿಹಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಏಳು ಜನರಿಗೆ ‘ತಮ್ಮತನ’ವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಿರಿಯ ನೆರಳುಗಳು ಅವರು. ಆದರೆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನನ್ನವರು ; ನನ್ನೊಬ್ಬಳದೇ ಸಂಪತ್ತು. ನಾನು ಅವರವಳು ; ಅವರು ನನ್ನವರು. ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರರಾಗಿದ್ದಾರೆ ! ನಾನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ ಆ ಎಂಟು ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಹಾಸವನ್ನು ನಾನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹಲಿ ಕರಡಿಗೇ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ ; ಇವರು ಯಾವ ಮಹಾ ? ಆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಹಸುರಾಗಿದ್ದವು ! ಅಟ್ಟಣೆ, ಗದ್ದೆ, ಕೂ ! ಗೀಡೆ, ನವಿಲು . . . ಈ ಸಂಪತ್ತು ಬಂದಿತು, ಅದನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ! ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿ ಹೇಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು ! ನಾನು ಆಗ ಹೇಗೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ! ಬೈಬುವಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏನು ! ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಧುರವಾಗಿ. ಆಗ ಲಾಖಿಯೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂತು.

೪೫

ಸ್ವರ್ಣಸಂಚಯದ ಕಾಮನೆ, ಕೊಲೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಲಾಲಸೆ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಲೋಭ ಮತ್ತು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮೋಹದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಪರ್ವಣ ಮತ್ತು ತುರುಕ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವರು ‘ಬಹಿಶ್’ (ಸ್ವರ್ಗ) ಎಂಬ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಅರಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಷೇರ್ ಪಹನಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು - ದೆಹಲಿ, ಮಾಳವ, ಗುಜರಾತ್, ಚೌನ್‌ಪುರ, ಗೋಲ್ಕೊಂಡ, ಬಂಗಾಳ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ - ರಾಜ್ಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದನಂತರ ಅಪ್ಪ ಮಗನನ್ನು, ಮಗ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನ ಹಾಗೂ ಮುಕುಟದ ಮಾರ್ಗದ ಮುಳ್ಳೆದು ತಿಳಿದು ವಿಷದ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಸುಲಭೋಪಾಯದಿಂದ ಆ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರು. ಆ ‘ಸ್ವರ್ಗ’ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸುಲ್ತಾನರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಸರದಾರರು ಹಾಗೂ ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಲರನ್ನಾಗಿ, ನಿರ್ವೀರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಹಿಂದುಗಳು ಪರಲೋಕ ಭಯ, ನಿರಾಶಾವಾದ, ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಒಳಜಗಳಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮೆತ್ತಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಆ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಯಮಧರ್ಮರಾಯ ಅವರನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸಹ ಬಹಳ ಉಂಡಾಡಿತನ . . . ಸಹನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮೌಲ್ವಿ ಮುಲ್ಲಾಳು ಒಂದೇ ಸಹನೆ ಎಚ್ಚಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಲ್ಲಾಪೌಲ್ವಿಳು ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳನ್ನು ಛೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಲ್ತಾನರು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಸರದಾರರನ್ನು ; ಸರದಾರರು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ

ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುಲ್ಲಾಮೌಲ್ವಿಗಳು ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧ ಜಿಹಾದಿಗಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಿತೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಅವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಹಾದಿನ ಅಂತಿಮ ಹಾಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಣಾಮವೂ ಇದೇ 'ಸ್ವರ್ಗ' ಅದನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಲ್ತಾನನ ಸರದಾರರು ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಅನವರತತೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ; ದೊಡ್ಡ ಬಲ.

ಮಾಳವನ ಸುಲ್ತಾನನ ಮುಲ್ಲಾಗಳು ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಮಗನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಆಶೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಏಕೆಂದರೆ ಗಯಾಸುದ್ದೀನ್ ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗದ ಮುಂದೆ ಈ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನರವರದಿಂದ ಗಯಾಸನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆರುತಿಂಗಳಾದವು. ಶಿಶಿರ ಋತು ಬಂತು; ಹೋಯಿತು. ವಸಂತ ಋತು ಬಂತು; ಹೋಯಿತು. ಬೇಸಗೆಯೂ ಸಹ ಕಳೆದು ವಳೆಗಾಲ ಬರುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೂ ಗಯಾಸ್ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ, ಸಾಯಲಿಲ್ಲ, ಸಾಯಲೇ ಇಲ್ಲ.

ನಸೀರ ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ. ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಪಿತೂರಿ ನಡೆಸಿದ, ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಒಂದೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಆದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದರೆ ಗಯಾಸುದ್ದೀನನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇದೊಂದೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಮಟರೂ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗನಾಗಿದ್ದ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಸೀರ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಅನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಘಳಿಗೆ ಬಂದೇ ಬಂತು.

ಗಯಾಸನ ಒಬ್ಬ ಖಾಸಾ ಸೇವಕಿ ಮಟರುವಿನ ಸತತ ಯತ್ನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನಸೀರನ ಕಡೆ ವಾಲಿದಳು. ಸರಿ, ಕೆಲಸ ಕೈಗೂಡಿತು. ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ಮೋಡಗಳು ; ಶೀತ ವಾಯು. ಸಂಜೆಯ ಅನಂತರದ ಸಮಯ. ಮಹಲಿನ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ತಂಗಾಳಿ ಬಂದು ತೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸೋನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಊಳಿಗದವಳು ಜಾಮ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಮಟರು ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತಿದ್ದ.

“ಸುಲ್ತಾನ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಮೇವಾಡದ ರಾಣನ ಮುಖಾಂತರ ಅಲ್ಲೇ ಏಕೆ ಮಟ್ಟಾ ಹಾಕುವಾರದು ?” ಗಯಾಸ್ ಮದ್ಯವನ್ನು ಹೀರುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ.

ತಗ್ಗಿದ ಕತ್ತನ್ನು ಇನ್ನೂ ತಗ್ಗಿಸುತ್ತಾ ವಿನಯಾತಿರೇಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಮಟರು ಹೇಳಿದ, “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಇಬ್ಬರು ದಡ್ಡರು ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಮತ್ತೇನಿದೆ?”

“ನಾನು ರಾಣ ರಾಯಮಲ್ಲನಿಗೆ ರಾಯಸವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ - ಸಿಕಂದರ್ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೇವಾಡದ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೋ- ಎಂದು.”

“ತನ್ನ ಮಗ ಸಾಂಗನನ್ನು ಕಳಿಸಿದರೆ ಅವನು ಸಿಕಂದರನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ”

“ನೀನೊಬ್ಬ ಶುದ್ಧ ಕತ್ತೆ ರಾಣಾ ತನಗೆ ತೋಚಿದ ಹಾಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವನೇಕೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಾನು ? ನಾನು ಒಬ್ಬ ಚಾರಣನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಕಡೆಗೆ ತಂದು ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಇದರ ಸಮ ಇಲ್ಲ”

“ಅತ್ತಸಿಕಂದರ್ ಮತ್ತು ರಾಣಾ ಹೊಡೆದಾಡಲಿ. ಇತ್ತನಾನು ಕಾಲಪಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಾರಿ ನರವರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಉತ್ತರದ ದಾರಿಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಏನೆಂದು ತಿಳಿದೆ ? ಹೂಂ !”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಅಷ್ಟಕೆ ಕೊಡಿಸಿದಿರಿ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್. ಉತ್ತರದಿಂದ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಚಂದೇರಿಯ ಸುಬೇದಾರ ಷೇರ್ ಖಾನ್. ಸರಿ ಇನ್ನು ಆ ಕೋಟೆ ಉಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ.”

“ಸರಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು ಅನ್ನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ತಾನೇ?”

ಮಟರು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಗಯಾಸನ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಬ್ಬಿರುವುದು ಕಂಡಿತು.

ಕೇಳಿದ. “ಯಾರು ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್?”

ಹೂಜಿಯಿಂದ ವದಿರಾ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾ ಅವನು ಹೇಳಿದ. “ಈ ಮುಠಾಳ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟ ! ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿ ಕಣೋ ಮಂಕುಡಿಣ್ಣೆ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಾರಿ ಮಾಂಡುವಿಗೆ ತರುವತನಕ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿಡ್ಡೆಯಿಲ್ಲ.”

ಗಯಾಸನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇನ್ನೂ ಅರಳಿದವು.

“ಇಂದು ನನ್ನ ಕೈ ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ನಡುಗುತ್ತಿದೆ?”

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ತಂಗಾಳಿ ಬಹಳ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ರಾಣಾ ರಾಯಮಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವನ ಮಗ ಹೋ . . . ಹೋ . . . ರಾ . . . ರಾ . . . ಡಲು . . . ಎಷ್ಟು ಹೊ . . . ಹೊ . . . ತ್ . . . ತ್ . . . ಗುವುದು.”

“ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್.”

“ಇಬ್ಬರೂ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾ . . . ಹಾ . . . ಳಾದವರು.”

ಗಯಾಸನ ಕೈಯಿಂದ ಬಟ್ಟಲು ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಖಾಸಾ ಸೇವಕಿ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಳು. ಗಯಾಸ್ ದಿಂಬಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡ. ಮಟರು ಎದ್ದುನಿಂತ.

ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದ, “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ . . .”

ಗಯಾಸ್ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಂದ ನೊರೆ ಹೊರಟಿತು. ಮಟರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದ. ಖಾಸಾಸೇವಕಿ ತಕ್ಷಣ ಬಂದಳು.

ಮಟರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಶಹಜಾದರವರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕಳುಹಿಸು. ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ರವರ ಆರೋಗ್ಯ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು. ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿರಲಿ, ಎಚ್ಚುಕೆ!”

ಖಾಸಾ ಸೇವಕಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಗಯಾಸುದ್ದೀಫ ಒದ್ದಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ನಸೀರ್ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವನ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿಹೋಯಿತು.

ನಸೀರ್ ಬರುವಾಗಲೇ ಹೆದರುತ್ತಾ ಹೆದರುತ್ತಾ ಗಯಾಸನ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಮಟರುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಮಟರು ತಲೆ ಮತ್ತು ಕೈಯಿಂದ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಜನೆ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು, ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು ಎಂಬಂತೆ ತಿಳಿಸಿದ.

ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಸೀರ ಹೇಳಿದ, “ಹೊರಗಡೆ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ರವರು ಬಹಳ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾರೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಲಿ. ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಿರಲಿ.”

ಸ್ಥಿರ ಕಂಠದಿಂದ ಮಟರು ಹೇಳಿದ. “ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಸುಲ್ತಾನ ನಸೀರುದ್ದೀಫ ಜಿಂದಾಬಾದ್. ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಜೂರ್ ಸುಲ್ತಾನ್ ಮರಹೂಮ್ ರವರ ವಂಶಸ್ಥರು. ಹುಕುಂ ಮಾಡಲಿ. ದರಬಾರಿನ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಸುಲ್ತಾನರ ಮರಣದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ತಿಂಗಳುಗಳನಂತರ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಊಳಿಗದವಳು ಎಲ್ಲಿ ?” ನಸೀರ್ ಕೇಳಿದ.

ಊಳಿಗದವಳು ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇನಾಮು ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು. ನಸೀರ್ ತಕ್ಷಣ ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದು ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ತುಂಡುಸಿಬಿಟ್ಟು ಮಟರುವಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪುವುದೆಂದು ಬಾಕಿ ಇತ್ತು ನಸೀರ್ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆಯೋಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ.

ಹೇಳಿದ, “ಹಷಾರ್ ಖ್ಲಾಜಾ ಮಟರು ! ಹಷಾರ್ !”

ಮಟರು ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡ.

“ನಾನು ಈ ಪಾಪಿ ಊಳಿಗದವಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಾಳೆಂದು ಕೊಂಡೆ. ಸುಲ್ತಾನರು ಈಗ ಬದುಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾದರೆ ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು - ಈ ಕ್ಷುಬ್ಧ ಹೆಂಗಸು ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಯಾವುದೋ ವನಸ್ಪತಿಯಾಗಿ ವಿಷ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ

ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ- ಎಂದು. ಇವಳು ಸತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಿತ್ತ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದರೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ. ಎಲ್ಲರೂ ಸದ್ಭಾವದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಏನು ತಿಳಿದೆ?”

“ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಿತು ; ಜಹಾನ್‌ನಾಹ್, ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಿತು.”

“ಇನ್ನೂ ಜಹಾನ್‌ನಾಹ್ ಅಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯಾಳ ಸುಮ್ಮನೆ ಮೊದಲು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ 'ಜಾನ್ ಆಲಮ್' ಎಂದೇ ಕರೆ.”

“ಆಗಲಿ ಜಾನ್ ಆಲಮ್, ಆಗಲಿ ಜಾನ್ ಆಲಮ್.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಂತರ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳು ಸರದಾರರಿಗೂ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೇವಲ ಹುಡುಕಿದ ಗಯಾಸನು ಖಾಯಿಲೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ವಾರ್ತೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಿಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಹೊವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿಡಲಾಯಿತು. ನಸೀರನ ಕೈಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂತು. ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಗಯಾಸನ ಮರಣ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಬಹು ದಿನಗಳಂತರ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡ.

ನಸೀರ್ ತನ್ನ ಪ್ರಚಂಡ ಹಸಿವು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಸಿವು, ಕಾಮವಾಸನೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾದ. ಖ್ವಾಜಾಮಟರು, ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಮಟರುಗಳೋ ಕಾಣೆ, ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಧುಮುಕಿದರು.

ೞಿ

ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಮೇವಾಡದ ರಾಣಾ ರಾಯಮಲ್ಲನ ಕುಮಾರ ಸಾಂಗ - ಸಂಗ್ರಾಹಿಸಿಂಹನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ. ಧೌಲ್‌ಪುರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಸುತ್ತವರಿದಿರಲು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಂಬಲ್ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಧೌಲ್‌ಪುರ ಆಗ ತೋಮರವಂಶದ ರಾಜನೊಬ್ಬನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಸಿಕಂದರ್ ಮೇವಾಡದ ಕಡೆಯಿಂದ ಧೌಲ್‌ಪುರದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದ ರಭಸ, ಆರ್ಭಟದಲ್ಲಿ ಧೌಲ್‌ಪುರದ ರಾಣನಿಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಸಹಾಯ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕ್ರಮಣದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸೇನೆಗಳು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಸುದ್ದಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪವಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವು ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸುದ್ದಿ ಬಹು ತಡವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಸುದ್ದಿಯ ಸಾರ ಹೀಗಿತ್ತು : ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಧೌಲ್‌ಪುರದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ, ಮೇವಾಡದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಕಂದರ್ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯ ಕಣಿವೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದ. ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಅವನು ಮಹಲನ್ನು ಬಹು ಬೇಗ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಕರ್ಣ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗವಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ರಾಣಿಯ ಜೊತೆ ಸುಮನೋಹಿನಿ ಮತ್ತಿತರ ಏಳು ಜನ ರಾಣಿಯರು ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಈಗ ಕಿಡಿಯಾಗಿರುವ ಮಾತ್ಸ್ಯ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಯವಿತ್ತು. ಹೊಸ ಅರವನ ತಯಾರಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಅವರ ಮಾತ್ಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ಭಾಗ ಯಾವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು—ಎಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ವಿಜಯ ಜಂಗಮ ಸಲಹೆಯಿತ್ತು “ತೈಲಂಗ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವನ, ಉಪವನದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ವಿಪುಲ ಶಾಲೀನತೆ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಮೂಡಿದವ ಗೋಷುರ, ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಅಡ್ಡ ಶಿಖರಗಳು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪರ್ವತಗಳ ಅನೇಕ ತುಂಗಗಳ ಪ್ರತೀಕ, ದೇವಾಲಯದ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಈ ಕಮಲಗುಂಜಿತ ತ್ರಿಭುಜಾಕಾರ, ಶಿಖರಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯನ ಗೋಳಮಂಡಲ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ, “ಮೇಲಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ಜೊತೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಜೋಡಿಸಲು, ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶಾಲ ತ್ರಿಭುಜಗಳು ಆಗಲಿ. ಅವುಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ಸಮಾನಾಂತರರೇಖೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸೇರಲಿ. ತೈಲ ಮಂದಿರದ ಪ್ರಾಕಾರದೊಳಗೆ ಪರ್ವತಗಳೂ, ಶಿಖರಗಳೂ, ತುಂಗ ಶೃಂಗಗಳೂ, ಮಾವಿನಮರದ ಗೋಲಗುಮ್ಮಟಗಳೂ ಮತ್ತು ನದಿ ನಾಲೆಗಳ ತರಂಗಗಳೂ ಹೇಗೆ ಶಿವನ ತ್ರಿಶೂಲದೊಡನೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡಿವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಲಿ. ಅದು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಹೆಸರು ಮಾನಮಂದಿರ ಎಂದು ಇಡಿ.”

“ಇಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತರದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪರಂಪರೆಯೇ ಬೇರೆ.”

“ತೈಲ ಮಂದಿರವನ್ನು ಇವರ ಪೂರ್ವಜರು ಕಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲವೇ?”

“ಏನೂ, ಆದನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಾಜ ಒಬ್ಬ ತೈಲಂಗ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ದಕ್ಷಿಣದ ಕೆಲವು ಶಿಲ್ಪಿಗಳೂ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಅವರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಆ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ತೈಲ ಮಂದಿರದ ಶಿಖರ ತೈಲಂಗ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಶಿಖರದ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತರದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಈಗ ಆ ಕುಶಲ ಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಲ್ಲ?”

“ಹೌದು, ತೈಲ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ

ಹಾಗೂ ಶಿವನ ಉನ್ನತವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ತ್ರಿಶೂಲ ಮತ್ತು ನಂದಿಯ ಮಹತಿಯ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿದೆ.”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ, ಆಚಾರ್ಯರೇ. ಮಂದಿರದ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಮಯೂರಗಾಮಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಇದು ವೈಷ್ಣವ ಅತ್ಯಾಚಾರ.”

“ಆದರೆ ಮಂದಿರವನ್ನು ಉತ್ತರದ ವೈಷ್ಣವರು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ಶೈವರು ಸೇರಿ ಕಟ್ಟಿರುವುದು.”

“ತಾವೂ ಸಹ ಇಂತದೇ ಕಲಬೆರಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮ ಭವನದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವಿರಾ?”

“ನಾನಂತೂ ಉಳಿಯಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕವಿತಾಲಹರಿಯನ್ನು ಈ ಭವನದ ಕಲ್ಲಿನ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಯಾವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ, ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ತಮಗೆ ಸೇರಿದುದು. ನಾನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ನಿರ್ಧಯಕ್ಕೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.”

“ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರು ಹೇಳಬಲ್ಲರೇ?”

“ಶಿಲ್ಪಿ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಲೆಯ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ. ಅವರ ಯೋಜನೆ, ಶಬ್ದವಿನ್ಯಾಸ, ಪದಲಾಲಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನುಪಾತಕ್ಕೆ ಕುಶಿತಿ ಹಾಗೂ ಮಂಜುಳ ಮಂಗಳ ಸ್ಪಂದನದಿಂದ ಜೀವಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವುದು ನಿಮ್ಮ ಭಾರ.”

“ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವಿರಾ?”

“ತಾವೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತೀರಿ-ಜೀವನವನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಮಯವನ್ನಾಗಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಮೃತ್ಯುವೂ ಶಿವಮಯವಾಗುತ್ತದೆ-ಎಂದು. ನಾನು ಜೀವನದ ಅದೇ ಭಾವವನ್ನು ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವತೀರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಮಹಾರಾಜರೇ, ನಾನು ಗುರುವಚನವನ್ನಂತೂ ಪುನಃಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿ?”

“ಅದರ ವೈಶಾಲ್ಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು.”

“ಅದರ ವೈಶಾಲ್ಯ ನೋಡುವವರನ್ನು ಆತಂಕಿತಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಸೌಂದರ್ಯದ ವೈಶಾಲ್ಯ ಎತ್ತರವಾದ ತಾಳವೃಕ್ಷದ ವೈಶಾಲ್ಯವಲ್ಲ.”

“ನೋಡುವವರಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರೇರಣೆ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಸಿಗುತ್ತೆಯೋ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ?”

“ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದ-ತುಂದಿಲರಾಗಲಿ. ಅವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಗುಪ್ತ ಗಾನಲಹರಿ ತರಂಗ ತರಂಗವಾಗಿ ಚಿಮ್ಮಲಿ.

ಆ ತರಂಗದಿಂದ ಕುರ್ಮವೀರರಾಗುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಜೀವನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆ”

“ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರಸ್ತರಗಳ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಕಟವಾಗಬಲ್ಲದೋ ಎಂದು. ತಾವಂತೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೀರಿ.”

೪೫

ಸಂಜೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಡಗಳು ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಕವಿದುವು. ಮಿಂಚು ಗುಡುಗುಗಳು ನಭವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿದುವು. ಮಳೆ ಜರೋ ಎಂದು ಹುಯ್ಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಚಂದ್ರಮನು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮೃಗನಯನಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಂಹ ಕರ್ಣಮಹಲಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಆಸನವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತಿತನಂತಿದ್ದ. ಮೃಗನಯನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹರ್ಷಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ ಈ ಸಾರಿ ಮಳೆಗಾಲ ಏಕೋ ಮುಗಿಯಲೇ ಒಲ್ಲದು.”

“ವೈದ ಪಚ್ಚೆಗಳು ಹಾಳಾಗುವ ಭಯವಿದೆಯೆ?” ಮೃಗನಯನಿ ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದಳು.

ಅವಳ ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮಾನಸಿಂಹನ ಚಿಂತೆ ದೂರವಾಯಿತು. “ರಾಜ್ಯದ ರೈತರ ಬೇಸಾಯ ನಮ್ಮದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಈಗ ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ”

“ರಾಯೀ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ”

“ನೀನು ಬಹುಶಃ ಯಾವುದಾದರೂ ಕುತಿಯೋ ಅಥವಾ ತಾನದ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಏನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ ಹೇಳು ನನಗೆ”

“ಕವಿತೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ತಾನ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲ. ಆಗ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತಿತ್ತು? ಆದರೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ.”

“ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದೆ”

ಮೃಗನಯನಿ ತನ್ನ ಬೊಗಸೆಗಳಿಗೊಳಿಂದ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಬೀರಿದಳು.

“ನೀನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬೇಕೂ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ”

ಮೃಗನಯನಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. “ಅದೇನು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ; ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಒಂದಿದಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಕೆಯಿದ್ದಿತು. ಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನದಿಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲೇ? ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪರ್ವತದ ಆ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲೇ? ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ

ತೋರಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲತಾವಿತಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲೇ? ಆ ವಿತಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ನದಿಯ ತರಂಗಗಳ ತಾಳಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಂಠಸ್ವರವನ್ನು ಮೇಳವಿಸಲೇ? ಅನಂತರ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇರುವ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ವಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲೇ ? ನಾನು-ಲಾಖಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಅದು ಅರೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಡುಕುಡಿಯಾಯಿತು. ತಾವಂತೂ ತಮ್ಮ ಬೃಹತ್ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಒಂದು ದಿನ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಹ ಪಡೆಯುವುದು.”

“ನದಿಯ ತರಂಗಗಳ ತಾಲಕ್ಕೆ ನೀನು ಮೇಳೈಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡು ಯಾವುದು?”

“ಸುವೃನೆ ಏನೋ ಹಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.”

“ಹೇಳು ಬೇಗ ಹೇಳು ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪುನಃ . . .”

“ಹಾಡು : ಕಣ್ತೆರೆದೆ ನಾ ನನ್ನ ನಲ್ಲನೆಚ್ಚರಿಸೆ.”

“ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಹಾಡು.”

“ಮೊದಲೇ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನಲ್ಲ?”

“ಇಂದು ಪುನಃ ಹಾಡಬೇಕು.” ಅವನು ಹುಟ ಮಾಡಿದ.

ಮೃಗನಯನಿ ಹಾಡಿದಳು. ತಾನೇ ತನ್ನ ಶಾರೀರದ ಮೇಲೆ ಮುಗ್ಧಕಾದಳು. ತನ್ನ ಕಂಠ ಯಾವತ್ತೂ ಇಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಕ ಹೇಳಿದ, “ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈಗ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಹೊಸ ಭಾವಗಳು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿವೆ.”

ಮೋಡಗಳು ಚದುರಿಹೋದುವು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಹಾಲು ಚಿಲ್ಲಿದಂತೆ ಹರಡಿತ್ತು ವಳೆ ಸ್ವಪ್ನ ಮುಂಚೆಯೇ ನಿಂತು ಹೋಗಿತ್ತು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದ ಪರ್ಮತ್ತೋರಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ದೂರದ ಪರ್ವತಗಳು ಮಬ್ಬು ಮಬ್ಬಾಗಿ ಸಮಾಧಿಮಗ್ನ ಯೋಗಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಾನಸಿಕ ಹೇಳಿದ, “ಭವನವನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯ ಲಾಲಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ದಿವ್ಯ ವಂದಿರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಕೋವಲ ಭಾವನೆಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವನ್ನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆ ಶಕ್ತಿ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳ ಪ್ರತೀಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ತೋರಣ, ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತುಂಜಗಳು, ಲತಾವಿತಾನ, ನದಿಯ ಚುಂಚಲ ತರಂಗಗಳು- ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ವಂದಿರದ ಮಧುರ ಮಂಜುಳತೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ ನಿಹಾರಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾಡುವುದು : ‘ಕಣ್ತೆರೆದೆ ನಾ ನನ್ನ ನಲ್ಲನೆಚ್ಚರಿಸೆ’ ಮತ್ತು ಆ ಮಧುರ ಗಾನವನ್ನು ಅನುರಣಿತಗೊಳಿಸುವುದು.”

“ಕಲ್ಪುಗಳು ಹೇಗೆ ಹಾಡುತ್ತವೆ?”

“ನಿನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ಗಿಡ ಮರಗಳು, ಶೈಲಮಾಲೆಗಳು, ಮಂದ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ

ತಲೆದೂಗುವ ಪೈರು ಪಟ್ಟಣಗಳು, ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುವ ನದಿಯ ಚಂಚಲ ಅಲೆಗಳು ಹೇಗೆ ಹಾಡುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ”

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು, “ನಾನು ಅದರಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಖಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ನಾನಂತೂ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗೇನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಅವಳು? ಆದರೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣು? . . . ಆ ಉಪಹಾಸ, ಆ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಂಥ ಸುಂದರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದೇ? ನಾನು ಶಾಂತಕಾಗಿದುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ತನಗೆ ತಾನೇ ಸೋಲೊಪ್ಪಬೇಕು. ಅವಳ ಆಭರಣವೋ ಅದನ್ನು ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ ? ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಈಗ ಅದನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಏಕೆ ತಾನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ? ಏಕೆ ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿದೆ? ಅವಳು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು—ನಾನು ಅಥವಾ ನನ್ನ ಸೇವಕಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು. ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವಾಯಿತು ! ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ಎಸೆದು ಬಿಡಲೇ ? ಬೇಡ, ಬೇಡ, ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಿಡಲೇ? ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆಯೋ? ಈಗಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತೇನೆ . . .”

“ಏನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ? ಪ್ರಸ್ತರಗಳೂ ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿ ಹಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿ ತಾನೆ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳುತ್ತಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

ಮೃಗನಯನಿ ಎದ್ದಳು . . . “ಇಲ್ಲಿಯೇ . . . ಬಂದೆ !”

ಮಾನಸಿಂಹ ಏನೂ ಕೇಳಲಾರದಾದ ಅವಳು ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋದಳು. ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯ ಒಡವೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ತಂದಳು.

ಹೇಳಿದಳು, “ಹಿರಿಯ ವಹಾರಾಣಿಯವರು ಈ ಒಡವೆ ಆಕ್ಕುಕುವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈಸೇರಿದೆ”

“ನನಗರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ . . . ಹಾಗೆಂದರೇನು ?”

ಮೃಗನಯನಿ ಅಂದಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. “ಏತಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಕೇಳಿದ.

“ಹೀಗೆಯೇ ! . . .”

“ಈಗೇನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ?”

“ಹಿಂತಿರುಗಿಸೋಣ - ಎಂದಿದ್ದೇನೆ”

“ಅನಾಹುತವಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ”

“ಇದುವರೆಗೂ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ - ಆದ್ದರಿಂದ ದೋಷವೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕಳ್ಳಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳು ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರುವಳೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯಾ?”

“ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಇದನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇತೀರಬೇಕು.”

“ಬೇಡದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಎಸೆದುಬಿಡು, ಆದರೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬೇಡ.”

“ಅದು ಹೊಣೆ ನನಗಿರಲಿ. ಚಿಂತೆ ಬೇಡ.”

“ಅವಳು ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಹೊರಿಸಿಯಾಳು.”

“ನಾನಂತೂ ಕಳ್ಳಿಯಲ್ಲ ಅವಳು ಅಂದುಕೊಂಡರೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ.”

“ಏನೋ ನಿನ್ನ ಹಣೆಯ ಬರಹ. ನಾನಂತೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಾಯಿತು.”

“ಪ್ರಸಾರಗಳೇ ಆ ರೀತಿ ಹಾಡುವುದಾದರೆ ನಾವೇನನ್ನೂ ಹಾಡಲಾರೆವೇ?”

೪೨

ಮರುದಿನವೇ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ತನ್ನ ವಿಶಾಲ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ನೈರುತ್ಯದಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ವಕೀಲವಾದುದರಿಂದ ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸ ಮೊದಲೇ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ಸಿಕಂದರನ ಯುದ್ಧದ ಸುದ್ದಿ ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಪನ್ನಗೊಳಿಸಿತು. ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮತ್ತು ಭವನನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯುದ್ಧದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕೋ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಅವನನ್ನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಯುದ್ಧದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುವ, ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸುವ, ಪ್ರಖರಗೊಳಿಸುವ ಬದಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕಲಾಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಳವಳವೆದ್ದಿತು. ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳುಮರಿ, ಸಾಮಾನು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ನಗರದ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಬಂದರು. ಕೆಲವರು ಓಡಿಹೋಗಿ ದೂರದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಗಿರಿ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡರು.

ಸಿಕಂದರ್ ಎಂಟೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವನ ತಂದೆ ಬಹಲೋಲ್ ಲೂದಿಯೂ ಸಹ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ. ಮಾನಸಿಂಹ ಎರಡು ಮುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನೂ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿದ್ದ. ನಗರದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವ ಜನ ಈಗ ನಿರಾಶರಾಗಿದ್ದರು.

“ರಾಜ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಳುಗಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಹಿಂದಿನಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಕೆಲವರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತರರ ಆರೋಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು- “ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತುರುಕರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಪುರುಸೊತ್ತೆಲ್ಲಿ? ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಕಾವಲು ಸಡಿಲವಾಗಿದೆ. ತಾಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಿಥಿಲವಾಗಿವೆ ವಾಸುಮಾಡಲು ಒಂದು ಅರವನಿ ಸಾಲದಾಗಿತ್ತೆ- ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ?”

“ಈಗ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬಿಲ್ಲಾರರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?”
“ಹಾಗಾದರೆ ತುರುಕ ರಾಜ್ಯವಾಗುವುದೇನು? ನಾವು ಅವರ ಗುಲಾಮರಾಗುತ್ತೇವೆಯೇ?”

“ತೋವರ ರಾಜಪುತ್ರರು ಅಫೀಮ್ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ!” “ಈ ಹೊಸ ರಾಣಿ ಮಹಾರಾಯಿತಿ ಯಾವಾಗ ಬಂದಳೋ ಆಗಿನಿಂದ ರಾಜನ ಶೌರ್ಯವೇ ಹಾಳಾಯಿತು.” “ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ!” “ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ!” “ಈಗ ವಿಪತ್ತು ತಲೆಗೆ ಬಂದಿದವಾಗ ರಾಜ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆ.” “ತುರುಕು ಮೊದಲು ಸೋತು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದ ಹಾಗೇ ಈಗಲೂ ಸೋತು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ.” “ರಾಜನನ್ನು ಹೇಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು?”

ಕೋಟಿಯ ಒಳಗಡೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಗುಂಪು ಮಾನಸಿಂಹನ ರಣೋನ್ಮಾದವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ. ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗದೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಜನರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತ ಸಿಕಂದರನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದಿರಿಸಲು ಹತ್ತಿರದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಸಂಜೆಗೆ ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಬಳಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವನ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಸಮಯ ಬಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಸಹ ಹೋರಾಡುತ್ತೇನೆ” ಮೃಗನಯನಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

“ನೀನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ನಾವೇಕೆ ಇರುವುದು?”

“ಹೆಂಗಸರು ಇರುವುದು ಮತ್ತೇಕೆ? ಅವರು ಕೇವಲ ಬಯಕೆ, ಕಾಮನಗಳ ಶೃಂಗಾರ ಮಾತ್ರವೇ?”

“ಇಲ್ಲ ನೀನು ಕರ್ಮಪಥದಲ್ಲಿ ಉಷೆಯಂತೆ ಪಥಪ್ರದರ್ಶಿನಿ ನನ್ನ ಈ ಜೀವನದ ಏಕಮಾತ್ರ ಉತ್ಸಾಹ.”

“ನಾನೇನೋ ಕುಯಿತ್ರಿಯಲ್ಲ ನಾನು ಕೇಳುವುದು ಇಷ್ಟೇ, ಇದೇ ಉಷೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಪ್ರಕಂಡ ಕಿರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯರು ಒಂದು ವಿಷಯ ಕಳಿಸಿದ್ದರು : ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿಹೋದರೆ, ನಾವುಗಳು ಜೌಹರ್ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉಷೆ ಪ್ರಕಂಡಳಾಗದೆ, ಗಗನಗಾಮಿಯಾಗದೆ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆಯೇ?”

“ಅವರು ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತು.”

“ಮಹಲಿನ ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ‘ಜೌಹರ್ - ತಾಲ್’ ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಇದೇ ಹೊಳೆದಿದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಖಡ್ಗ ಅವರ ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಿಲ್ಲ; ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು ಅವರು ಬೆನ್ನು ಹೆಗಲನ್ನು ಮಸೆದಿಲ್ಲ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ‘ಸತಿ’ ಯಾದವರು ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಚಿತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೋ ಅಷ್ಟೇ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಸಖಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಿತ್ತು ಶತ್ರುಗಳು ಬರಲಿ ನೋಡೋಣ, ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ಆಗ ನೋಡುವಿರಂತೆ ನನ್ನ-ಲಾವಿಯ ಪೌರುಷವನ್ನು.”

“ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭರವಸೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ, ಬಸವಳಿದು, ಬೆಂಟಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಿನ್ನ ವ್ಯಥೆ ಮಂದಮಾಸು ಮಧುರ ಸ್ವರದ ಲಲಿತ ತಾನವನ್ನು ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಎಂದಿನಂತೆ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

“ನಮ್ಮ ಬಿಲ್ಲುಗಳ ರಂಕಾರ ತಮ್ಮನ್ನೇನು ಕಡಿಮೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತವೆಯೆ ? ತಮ್ಮ ಭವನ ಇಂದು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಅದು ತಮಗೆ ನಿರ್ದಾಸುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತೇನು? ‘ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ತವ್ಯಪರಾಭೂತನಾಗಿರುವವನು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಲು ಅರ್ಹನಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು.”

“ಅದು ನಿರ್ಮಿತವಾದಾಗ ಇದೇ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಕ್ರೋಧಾಂಸಿ ಬಹು ವಿಘ್ನಾನಿ. ತುಡುಕು ಮೊದಲು ತೊಲಗಲಿ. ಭವನವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ನಿರ್ಮಿಸಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತೇನೆ ಬೈಬುವಿನ ಮೂಲಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ನಮಜೀವ್ಯವಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆ. ತುರುಕರ ವಿಪತ್ತು ಹೇಗಾದರೂ ತೊಲಗಿಹೋಗಲಿ! ಹೇಗೆ ತೊಲಗಬೇಕು? ದೇಶದ ಸಂಪತ್ಕನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿ !”

“ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.”

“ತಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಿರಾ ?”

“ಏಕೆ ? ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಾವು, ದಾನಾದಿ ಚತುರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ?”

“ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗಿರುವ ಅತಿಶ್ರದ್ಧೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಪೂರ್ಣನಿಂದ ಅಂಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ತಾವು ದಂಡೋಪಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡದೇಕೆ?”

“ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ನನಗೆ ರಾಜನೀತಿ ತಿಳಿಯದು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ರೈತರ ಹುಡುಗಿ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬಲ್ಲೆ; ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ಪೂತಕಾಲದ ಅದುರೂರಿನ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಉಕ್ಕಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಕ್ಕಿಗಳ ಇಂಚರವನ್ನು ಆಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತೇಜನದ ಲಹರಿಯೆದ್ದಿತ್ತು. ಹಗಲಿನ ಕೆಲಸಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದೆ. ಪೂತಕಾಲದ ಲಾಲಿಮೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಇಂಚರ, ನದಿಯ ಧಾರೆಯ ಹೊಳಪು, ಪರ್ವತಗಳ ಔನ್ನತ್ಯ, ಹೆಮ್ಮರಗಳ ಹಜ್ಜೆ ಹಸರು ಮತ್ತು ಲತಾವಿತಾನ ತೋರಣಗಳನ್ನು ಮರಳಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ, ನಾನು ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಅತ್ತರಿಂದ ಸೆಳೆದು, ನನ್ನ ಕೆಲಸಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಮಗ್ನನಾದೆ.”

“ಆದರೆ ಆಗದ ಮರಳಿನ ಮನೆಗಳಿಗೂ, ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಾಣಿ ಹಿಡಿದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಪೂರ್ವ ಭವನಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ.”

“ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೈ ಸಮಯ ಬಿದ್ದರೆ ಖಿಡ್ಕಿವನ್ನು ಝಳಿಸಬೇಕು; ಹಂಸಕೂಲಿಕಾತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಶಯನರಾಗಿರುವಾಗ ವಿಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಎದ್ದು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ; ಧ್ರುವಪದವನ್ನು ಹಾಡುವ ಬಾಯಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಬೇಕು; ಸಂಗೀತ ರಸಾಮೃತವನ್ನು ಈಂಟುವ ಕಿವಿಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರುವ ರಣವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ವೀಣೆ ಆ ಶಯ್ಯೆ ಧ್ರುವಪದದ ತಾನ ಯಾವ ಮಣ್ಣಿಗೆ?”

ಮೃಗನಯನಿ ಉತ್ತೇಜಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

“ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಈಗ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲೆಳಸಿ. ಅಂತಃಪುರದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಗದ್ದದ ಕಂಠಿತನಾದ ಹೇಳಿದ “ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನೊಳಗೆ ಈಗೊಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಶಕ್ತಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಶತ್ರುವಿಗೆ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಾಗಕಳಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದ್ದೀನಿ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುವ ಕಲೆ ಕಲೆಯೇ? ಕಲೆಯ ಅಂಗವನ್ನು ಭಂಗಿಸುವ ಕಲಾಪೂಜೆ ಪೂಜೆಯೇ?”

ಮೃಗನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ಉನ್ನತ, ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಣಿಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೆರಳಿಗಳಿಂದಾಡಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು, “ಈಗಲೇ ಕರ್ತವ್ಯಮುಖರಾಗಿ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಮೊದಲು ಕರ್ತವ್ಯ - ಅನಂತರ ಕಲೆ” ಮಾನಸಿಂಹನ ದೃಢ ಸ್ವರ ಕೇಳಿಸಿತು.

೪೨

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದ ಅವನ ಹೆಸರು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ. ಅವನು ಹರೆಯದ ಹಂತವನ್ನು ಹತ್ತುವನಿದ್ದ ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಖಿಡ್ಕಿ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿಕಂದರನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ನಿಹಾಲಸಿಂಹನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಹೋಗಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಆಣತಿಯಿತ್ತ. “ಸಿಕಂದರನನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವಿರಿ ಎಂದು ನನಗೆ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ನೀನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದ ಪ್ರಕಾರ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಸಂಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸು. ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಗ್ವಾಲಿಯರೇ ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಳು. ಒಂದು ವೇಳೆ ತನ್ನ ಸರದಾರರೊಡನೆ ಸಿಕಂದರ್ ಹೋರಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಮೇವಾಡವೊಂದು ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತು ; ಮೇವಾಡದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ತಟಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ.”

“ಎನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ . . .”

ಮಾನಸಿಂಹ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ, “ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳದೆ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರಬೇಡ.”

ಅವನನ್ನು ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಹುಬ್ಬು ಎಚ್ಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಹಾಲ ಹೊರಟ. ಮಾನಸಿಂಹ ನಗರ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಳಗೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡ.

ನಿಹಾಲ ನಿರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು, ಕರ್ಣಮಹಲಿನ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ; ಅದೇ ದಾರಿಯ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಸಿಕ್ಕಿದಳು ; ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಲಾ ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆ ನಕ್ಕಳು. ನಿಹಾಲ ಬೆರಗಾದ. ಬೆಕ್ಕುಬೆರಗಾಗಿ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ನಿಹಾಲ ಕೇಳಿದ, “ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ನಿನಗೇನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ.”

ಕಲಾ ದಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಧುವನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ಹೇಳಿ.”

“ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತೀಯೆ ?”

“ಚಿಕ್ಕಲೆ, ಗಾಯನ - ವಾದನ.”

“ಯಾರ ಚಿತ್ರ ?”

“ದುರ್ಗದ ದೇವಾಲಯಗಳದು - ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಬರೆಸಿದರೆ ಅವರದು.”

“ನಿನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಗಾಯನ ಸೊಗಸು.”

“ತಮ್ಮ ಕೃಪೆ.”

“ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ನೃತ್ಯ - ಗಾಯನ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟಿರಿದ ಭಾವಾಂದೋಲನ ನನಗೇ ಗೊತ್ತು.”

“ನಾನೇನೂ ಹಾಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ಬೈಜುವಿನ ಜೊತೆಯಂತೂ ಹಾಡಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ನನ್ನ ನೃತ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನರಳಿಸಿತು?”

“ನಿನ್ನ ಮುಗುಳುನಗೆ, ಕಣ್ಣೋಟ ಮತ್ತು ಹಾಡಿನ ಅಭಿನಯ ಕೆರಳಿಸಿದ ಭಾವನೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿಸುತ್ತಿವೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಹೋಗಿ ; ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಸೇರೋಣ.”

“ನಿನ್ನ ಆಸೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದಿದೆ.”

“ನಾನೊಂದು ಪೂ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕೂಡದು. ವ್ರತ ಕಟ್ಟಿ, ಆತ್ಮಹತ್ಯವೊಂದೇ ದಾರಿ.”

“ಅಂತಹ ಪೂವೇನು?”

“ತಾವು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ವರಿಸಿಯೇ ಬರುತ್ತೀರಿ . . .”

“ಭರವಸೆಯೇನೋ ಇದೆ.”

“ಗೆದ್ದು ಬಂದ ಮೇಲೆ ನರವರು ಜಹಗೀರಿ ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನರವರು

ವಿಜಯ ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮದ ಹೆಗ್ಗುರುತೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನರವರ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಬೇಕು.”

“ಹೌದು, ನ್ಯಾಯ. ನರವರ ರಾಜನ ಭಾವಮೈದನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ.”

“ಶುದ್ಧ ಅನ್ಯಾಯ ! ತಮಗೆ ನರವರ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆ”

“ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ - ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ. ಭಯಂಕರವಾಗಿ. ಸಿಕ್ಕದರನ್ನನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನರವರವನ್ನು ಜಹಗೀರಿಯಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ನೀವಂತೂ ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಯುದ್ಧವೆಂದೇ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೀರಿ. ಯುದ್ಧ ಎಂದರೆ ನನಗೆ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಾಮಂತರು ಹೊರಗಡೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ಒಬ್ಬರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಅವರ ಜೊತೆಯೇ ಏಕಿರಬಾರದು?”

“ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು : ಅವರ ಹೊಸ ರಾಣಿಯೂ ಸಹ ದುರ್ಗರಕ್ಷಕಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗುವಂತೆ.”

“ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಂಗಸು ; ಅವಳೇನು ತಾನೇ ಮಾಡಲಾದೀತು?”

“ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅನುಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ನೀನು ಹೊಸ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸು. ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಈ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡೋಣವೇ?”

“ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ - ತಮಗೆ ನರವರದ ಜಹಗೀರಿ ದೊರಕುವವರೆಗೂ ಅವು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರರಿ.”

“ನರವರದ ಬದಲಿಗೆ ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ?”

“ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಅದನ್ನು ನರವರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೊಡಿ.”

“ನರವರವನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿನಗೇಕಷ್ಟು ಮೋಹ?”

“ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ತಾವು ಗೆದ್ದಿದ್ದಿರಿ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಚಂದೇರಿ ನರವರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ.”

“ನೀನು ಎಂತಹ ಗಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ? ಈ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಗಲಿರುಳೂ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿ - ನನ್ನ ಕಣ್ಣಂದಿರಲಿ - ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕರ್ಕವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಇದಂತೂ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಧ್ಯ.”

“ಮದುವೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು? ಚಾತಿ ಬೇರೆಯಾದರೇನು?”

“ನಾನಂತೂ ಆಚಾರ್ಯ ವಿಜಯಜಂಗಮರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ.

ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಂತೂ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ತಾವು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ.”

“ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಗಾಗ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಲಾಭದಿಂದ ಪುನೀತಳಾಗುತ್ತೇನೆ”

“ನೀನು ಮಹಾರಾಣಿ ಮೃಗನಯನಿಯವರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ ತಾನೆ?”

“ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತೇನೆ.”

ಕಲಾ ದಾರಿಬಿಟ್ಟಳು.

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ವಿಫಲನಾದ. ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ದುರ್ಗದ ಹೊರಗೆ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದ.

೪೮

ಸುವನಮೋಹಿನಿ ಕಲಾದೇವಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸವೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಅವಳೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ದೀರ್ಘವಾಗಿತ್ತು.

“ನಿನ್ನನ್ನು ಗೂಜರೀ ರಾಣಿ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆಯೇ?”

ಕಲೆಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು - ಮೃಗನಯನಿಗೂ ರಾಣಿಗೂ ಎಣ್ಣೆ ಸೀಗೆಕಾಯಿ ಎಂದು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕೃಪೆಯಿದೆ; ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃಪೆ.”

“ಅವಳು ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಲಾಖಿ - ಈಗಿನ ಲಾಖಾರಾಣಿಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆಯೇ ?” ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಳಿದಳು.

ಕಲಾ ಸರಳತೆಯನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಲಾಖಾರಾಣಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ಅವರು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯೇ?”

“ನಾನಂತೂ ಮಹಾರಾಣಿಯವರೆ, ತಮ್ಮ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಶಿರೋಧಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಕೃತಾರ್ಥಳು.”

ಸೇವಕಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಮತ್ತೇನು ತಾನೆ ಹೊರಬರಬಲ್ಲದ್ದು?

“ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಖಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಮೃಗನಯನಿಗೂ ಸಹ ಗೊತ್ತಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ತಮ್ಮ ಈ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಏಳೇಳು ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಬಳ್ಳಿತು. ನೀನು ದುರ್ಗದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಿಂದ ಏನು ಸಿಗುತ್ತದೆ?”

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ ವಹಾರಾಣಿಯವರೆ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ ನಾನು ದೇವಾಲಯಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ”

“ಅವರದ್ದೂ ಬರೆದಿದ್ದೀಯೋ ? ಮೃಗನಯನಿಯದೂ?”

“ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಾರಾಜರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ”

“ನನ್ನದು?”

“ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಹಂಬಲ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನನಗಾಯಿತು. ಆದರೆ ಭಯದಿಂದ ಕೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ”

“ಈಗ ಬರಿ.”

“ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ”

“ಚಿತ್ರಲೆ, ಗಾಯನ - ವಾದನದ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ?”

ಕಲಾ ರಾಣಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದಳು.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ರಹಸ್ಯವಯವಾದ ನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆಯಾ?”

“ಓಹೋ ! ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ”

“ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುವೆಯಾ?” ರಾಣಿ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಕಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯನಯಿತ್ತಳು ; ಆಣೆಯಿಟ್ಟಳು. ಕಲಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಶಪಥದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾರಿಗಾಗಿಯೂ ಅವಳು ತೊಟ್ಟ ಪೂ ಪೂವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಅಚಲ ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರ.

ರಾಣಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಕೆಲಸವೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇ. ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ಕೇಳಿದ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ”

“ಆಗಲಿ.” ಕಲಾ ನಿರ್ಧಾರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮೃಗನಯನಿ ಸೇವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು. ಹೆದರಬೇಡ, ಔಷಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಾನಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದ ಆಕೆಯ ನಿಸ್ಸಂತಾನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.”

“ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ.”

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನಿತ್ತಳು. ಕಲಾ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ನಿಸ್ಸಂತಾನಗೊಳಿಸುವ ಔಷಧಿಯಿಂದ ಆಗಿರಲಾರದು ; ಬಹುಶಃ ವಿಷವೇ ಇರಬಹುದು. ಮೃಗನಯನಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಗುಟ್ಟು ರೇಷ್ಯಾದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಚಾರ ಬರುತ್ತದೆ ಮಾನಸಿಂಹನೇ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತೆ ಏಕೆ ಮಾಡಬಾರದು ? ಒಂದು ಪಕ್ಷ ವಿಷವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ರಾಜಸಿಂಹನ ಕೆಲಸ ಆದಂತೆಯೇ! ವಿಷವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರಾಣನಾಶಕ ವಿಷವೇ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲದ ಗೊಂದಲ ನನಗೇಕೆ ? ದುರ್ಗದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಯಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಇಂದಲ್ಲ, ನಾಳೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ನಿರರ್ಥಕ. ಆದರೆ ಆ ಔಷಧಿ ವಿಷವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನೇ ಏಕೆ ತೀರಿಸಬಾರದು. ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಅದು ವಿಷವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಯತ್ನಿಸಿದೆ ; ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾರಿ ನೋಡೋಣ. ದುರ್ಗದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೆಲಸವಾಗುವುದಾದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಮಾನಸಿಂಹ ಹಾಗೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ ನಾನು ಏಕೆ ಇಲ್ಲಿರಲಿ. ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲರ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ತೀರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ - ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಸಿಕ್ಕಿದ, ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ನಾನು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಾನು ಪಟ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ಬೂದಿಯೊಳಗಿನ ಹೋಮ - ಕಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವಳು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಆ ಬಿಳಿಯ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟಳು.

೯

ಅಂತರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಚಂಬಲ್ ನದಿಯ ನೈರುತ್ಯ ತಟಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಚೌನಪುರದ ಶರಣ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕೊನೆಗೊಂಡಾಗ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಜಹಗೀರುದಾರರುಗಳು ಹಾಗೂ ಬಂಗಾಳದ ಸುಲ್ತಾನರುಗಳು ದೆಹಲಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆಮುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೋಧನ ಪೂಜಾರಿ ರಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತಿ ನೆಲಸಿದರೆ, ಅಯೋಧ್ಯೆ ಕಾಶಿಯ ಕಡೆಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂದು. ಇಷ್ಟಲ್ಲ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ತಟ ಹಾಗೂ ಕಣಿವೆಗಳನ್ನು ಬಂದು ಮುತ್ತಿದ. ಸಿಕಂದರ್ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ದಿಕ್ಕಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಮರಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡತಾಗ ರಾಯಿ ಮತ್ತಿತರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಗಳು ನಾಶವಾದವು. ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಬೋಧನ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ರಾಯಿಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕಂದರಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು ಈ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದ. ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಬೋಧನನ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುತ್ತಲೇ ರಾಯಿ ದೇವಾಲಯದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತ ರಾಯಿಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ತೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುಡಿಯು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿತವಾಗುವುದು ಎಂಬ

ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು ಎಷ್ಟಾದರೂ ರಾಜ ನಮ್ಮವನಲ್ಲವೆ? ಚಾತಿ, ವರ್ಣಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಕೆ ಸ್ವಾಧೀನ. ಎಂದಾದರೂ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮುಖವೇನೆ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ - ಬೋಧನ ಕಿತ್ತಾಹೋದ ದಾರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಇರಲು ಒಂದು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಇಂದಿನ ಜೀವನ ಹೇಗಿರಬಹುದು? ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಲಾಖಿಯದೋ ? ಅವಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಇದೇನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನೋಡೋಣ. ಜಗತ್ತು ಎಷ್ಟು ಜನ ಪಾಪಿಷ್ಟರಿಂದ ತುಂಬಿದೆಯೋ ! ಯಾರನ್ನೆಂದು ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ? ಬೋಧನನಿಗೆ ಲಾಖಿಯ ನೆನಪು ಬಂದರೂ ಅಸಡ್ಡೆ ಆ ವಿಜಯ ಜಂಗವನೂ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ - ಆ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯ ಪೂಜಾರಿ ! ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೈಜುವಿಗೂ ಸಹ ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಒಂದು ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಬೈಜು ಯುದ್ಧದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಂದ ಹೊರಗಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯುದ್ಧ ತಿಗಣೆ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಕಾಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಗಣೆ ಕಡಿಯಿತು ; ನಮ್ಮ ಉರಿ ಉಂಟಾಯಿತು ; ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನ ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗಿತ್ತು. ಎರಡು ಪಕ್ಷದ ಸೈನಿಕರು ಕಡಿದಾಡುತ್ತಾರೆ, ರಕ್ತದ ಹೊಳೆ ಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ; ಮಾನಸಿಕ ದುರ್ಗದ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ; ತಾನು ಧ್ರುವ ಪದದ ಮನೋಹರ ಪರಿಷ್ಕಾರದ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ನಾನು ಯಾವುದಾದರೂ ಮಧುರ ಮಂಜುಳ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲದೂ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ನನಗಾಗಿಯಂತೂ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ಸದಾ ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೈಜೂ ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು. ಮೋಡಗಳು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿದಿದ್ದುವು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಮಳೆ ಪಟಪಟನೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ಮನೆಯ ಒಂದು ಬಡುವಿನ ಮೇಲೆ ದೀಪ ಮಿಣಮಿಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಬೈಜು ಒಂದು ಒರಟು ಜಮಖಾನದ ಮೇಲೆ ಸಲಸಲಕ್ಕೂ ವೀಣೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮೃದಂಗ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಗುಂಯ್ ಗುಟ್ಟುತ್ತ ಯಾವುದೋ ತಾಳುವನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕಲಾ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಉತ್ಸುಕಳಾಗಿದ್ದಳು.

“ಧಾ ಕಿಟ ಕಿಟ ಧಾ, ಧಾ ಕಿಟ ಧಾ ಕಿಟ ಧಾ” ಬೈಜುವಿನ ಬಾಯಿ ಹಾಗೂ ಮೃದಂಗದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹೊರಟಿತು. ಅನಂತರ ಅವನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕಲಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಈಗ ಸಕಾಲ ಗುರುಗಳೆ.”

ಅವಳನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ ಬೈಜೂ ಹೇಳಿದ, “ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ; ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಕಾಯಬೇಕು.”

“ಧಟ ಧಟ ಧಾ, ತಕಟ ಧಾ ಕಿಟಧಾ” ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ

ತಾಳ ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಲ್ಲು ಕಡಿದ; ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿದ; ಹೇಳಿದ; “ಜನಗಳೇನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಹಾಡುವುದು, ಅಳುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು ಎಂದು. ಆ ಪೆಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಹಾಡುವುದಿರಲಿ, ಅಳುವುದಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ! ಸಂಗೀತವಂತೂ ಇನ್ನೂ ಕುಪ್ಪರವಾಗಿದೆ!”

“ಈಗ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ” ಕಲಾ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಬೈಬು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ರಿಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಡಿದ. ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ, “ಹ್ಲಾ ಬಂತು, ಬಂತು. ಈ ಸಾರಿ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕು!”

ಕಲಾ ಭಯಭೀತ ದಿಟ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯ ನಿಟ್ಟಿಸಿದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಬೈಬು ಜೋರಾಗಿ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದನು, ಗುಂಯ್ಚ್ಚು ಗುಟ್ಟತೊಡಗಿದನು.

“ಹ್ಲಾ ಈಗ, ಈಗ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ವೀಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಕಲಾ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ತಾನೂ ಹಾಡತೊಡಗಿದಳು.

“ಈಗ ಈಗ! ಹಾಗೆ! ಹಾಗೆ!” ಕಲಾ ತಂಬೂರಿ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಬೈಬುವಿನತ್ತ ಎವೆಯಿಕ್ಕನೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಬೈಬು ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗುಂಯ್ಚ್ಚು ಗುಟ್ಟತೊಡಗಿದ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಾಳ ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಯಾವುದೋ ಗೀತವನ್ನು ರಾಗ ತಾಳಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ - ಎಂದು ಕಲಾ ಯೋಚಿಸಿದಳು.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದು, ಬೈಬು ಥಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು “ಅಹಹಹಾ!” ಅವನು ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕು “ಈ ದಿನ ಹುಚ್ಚು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಕೆಲಸಿದೆ.” ಕಲಾ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು.

“ಧುಟ ಧುಟ ಧೀಟುಟ, ಅಹಹಹಾ! ಅಹಹಹಾ! ಹೇಗಿತ್ತು! ಹೇಗಿತ್ತು! ಜೈ ಶಂಕು ಭಾರ್ವಾ ಕಿ! ಜಯ್ ನಟರಾಜ್ ಕೀ!” ಬೈಬು ಕೂಗಿದ ಮತ್ತು ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ “ಮಾನ ಖೇಲೈ ಹೋರಿ ರಾಜಾ ಮಾನ ಖೇಲೈ ಹೋರಿ!” ಎಂದು ನುಡಿಸಿದ. ವೃದಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗುಂಯ್ಚ್ಚು ಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹಾಡಿದ. ವೃದಂಗವನ್ನು ಅತ್ತ ಇರಿಸಿ, ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಷ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಾ ಕಕ್ಕುಲತೆಯಿಂದ ನುಡಿದಳು, “ಗುಡುಗೇನು, ಈಗ ಕಾಲ ಹತ್ತಿ ಬಂದಿದೆ”

ಅವನು ಹರ್ಷಮಗ್ನನಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಹತ್ತಿ ಬಂದಿದೆ - ಅಲ್ಲ, ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗಿ, ಅದಾಗಲೇ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು! ಧ್ರುವಪದದಿಂದ ಗೋರಿಯ ಗಾಯಕಿಯ ರೂಪ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ತಾಳವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ‘ಘಮಾರ’ ತಾಳದಲ್ಲಿ ಹೋರಿಯನ್ನು ಹಾಡಬಹುದು. ಮಳೆ ನಿಂತರೆ ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ರೂಪರೇಖೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೆದುಗು ಕೊಡುವುದಾದರೆ! . . . ಹ್ಲಾ ಹೌದು, ಅದೇ ಸರಿಯಲ್ಲವೇ?”

“ಅದೇನೋ ಸರಿ, ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದುತು . . . ನಾನು ಮತ್ತೆನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ”

“ಬೇರೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಹೇಳು ; ಈಗಲಂತೂ ನನಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.”

“ಈಗಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಬಹಳ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಷಯ.”

“ಧ್ರುವಪದ, ಹೋರಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಇದುವರೆಗೆ ನೀನು ಕಲಿತಿದ್ದೇನು ?”

“ಚಂದೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭ ತಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರಬಹುದು.”

“ಚಂದೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ - ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯದ ಹಸುಳೆಯೇ ನಾನು?”

“ಚಂದೇರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು.”

“ಏಕೆ ? ಚಂದೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೋ?”

“ಚಂದೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಟವಾಗ ರಾವ್ ರಾಜಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲ?”

“ಹೌದು ಹೇಳಿದ್ದರು - ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಸಂಗೀತ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗಾಯಕರನ್ನೂ ವಾದಕರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ಚಂದೇರಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಅಮರಗೊಳಿಸು ಎಂದು. ಅದಂತೂ ಆಯಿತಲ್ಲ ? ಈಗ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಹೆಸರನ್ನು ದೇಶ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಅವರು ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಿದ್ದರು.”

“ಏನು ಹೇಳಿದ್ದರು? ರಾಜಸಿಂಹನ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಬಹಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಮುತ್ತಲು ಬಂದರೆ ಅವನ ಸೈನ್ಯ ಬಲ ಮತ್ತಿತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ದುರ್ಗದ ವಿವಿಧ ಪಾರ್ಶ್ವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.”

“ಇರುವುದು ಚಿತ್ರ-ಗಿತ್ರ ಅದಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ರಾಜಸಿಂಹ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ?”

“ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಪೈತೃಕ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.”

“ಧ್ರುವಪದವನ್ನೇ ಹಾಡಲು ಬಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ರಸಿಕ ಮಾನಸಿಂಹ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆಯೇ?”

“ಆ ವಿಚಾರ ನಮಗೇಕೆ?”

“ಹೋಗಲಿ, ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನವಾದರೂ ಇರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೋರಿಯ ರೂಪರೇಖೆಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಹೋರಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಚಂದೇರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅಥವಾ ಹೋಗದೆಯೇ ಇರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಕಲಾ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಈ ಹುಚ್ಚು ಚಿಂತೆ ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದೇರಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ? ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಇವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬಂದಾಗ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

೫೦

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಯುವರಾಜ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಸಿಕಂದರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಸಿಕಂದರನ ಅಗ್ರಸೇನೆ ರಾಯಿಯ ಹಿಂದೆ ಬಹು ದೂರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳನ್ನು ಬೆಟ್ಟ - ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿತ್ತು.

ಅವರಿಬ್ಬರ ಸೇನೆಗಳು ಆನೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದವು ; ಅವರ ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತಾ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸಿಕಂದರ್ ಸಂಧಿಪತ್ರವನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಜಡಿಮಳೆ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ನೆಲ ಹಸರು - ಕೆಸರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಸಿಕಂದರನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಿಡಲಾರದಾದ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೆಹಲಿಯಿಂದ, ಕೆಲವು ಸರದಾರರು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದಿದ್ದಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ಜೈನ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯೂ ಮುಟ್ಟಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗಿಂತ ದೆಹಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಧಾವಿಸಿ ಸಿಕಂದರ್ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದ ; ಸಂಧಿಯ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಅವನು ಆ ಇಬ್ಬರು ತೋವರ ವೀರರನ್ನು ದೆಹಲಿಗೆ ಕರೆಸಿದ ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ - ಯುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸಂಧಿಯ ಯಶಸ್ಸು ತನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೇ ದೊರಕಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿ ಒಂದು ಸ್ಥೂ ದಳದೊಡನೆ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ.

ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಬಹಲೋಲನು ಗದ್ದುಗೆಯೇರಿದ ಬಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಬಹಲೋಲ್ ಲಾಹೋರಿನ ಸುಬೇದಾರನಾಗಿದ್ದಾಗ ದೆಹಲಿಯ ಗದ್ದುಗೆ ತೆರವಾಯಿತು. ಬಹಲೋಲ್ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೊರಟ. ದೆಹಲಿಯ ಬಳಿ ಅವನಿಗೊಬ್ಬ ಘೋರ ಸಿಕ್ಕಿದ. ಘೋರ ಹೇಳಿದ, “ದಿಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾಗುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆಯೋ?”

“ದೋಗಿ ಬಯಸಿದ್ದು ಹಾಲನ್ನ ; ವೈದ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಹಾಲನ್ನ.”

ಘೋರ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ದಿಲ್ಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾಹಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದರೆ ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

ಬಹಲೋಲ್ ಬೆಲೆ ಕೇಳಿದ.

“ಎರಡು ಸಾವಿರ ಮೊಹರುಗಳು, ಅಷ್ಟೆ!”

ಬಹಲೋಲ್ ಅವಷ್ಟನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟ. ದಂಗೆಕೋರರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ದೆಹಲಿಯ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದ.

ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಘೋರರಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾವನಾದರೂ ದಿಟ್ಟ ಸರದಾರ ಲೋಭಿ ಘೋರನಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಅವನ ಕಡೆಯೇ ಆದರೆ, ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು?” ಸಿಕಂದರನ ಮನದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆ ಸುಳಿದುಹೋಯಿತು. ಅವನು ತಡಕುಮಾಡದೆ ದೆಹಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ, ದಂಗೆಕೋರರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ.

ದಂಗೆಕೋರರನ್ನು ಹುಟ್ಟಡಗಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ದೂತನತ್ತ ಗಮನಕೊಟ್ಟು “ನಿನ್ನೆ ನಮ್ಮ ಚೊತೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೇ?” ಅವನ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿಹಾಲಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು.

“ಹೌದು, ಸಿಕ್ಕಿದೆ” ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

“ನಿಮ್ಮ ರಾಜನಿಂದ ನಮಗೆ ಎಂಭತ್ತು ಲಕ್ಷರಹಗಳು ಬರಬೇಕು.”

“ಹೇಗೆ ?”

“ಎಂಭತ್ತು ಲಕ್ಷರಹಗಳಂತೂ ಬಾದಷಹ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗಲೇ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತು ಅನಂತರ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದೆ. ಮೊಬಲಗು ಎರಡರಷ್ಟಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಈ ಸಾರಿ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ನಾನೇ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರ ಖರ್ಚು ಬೇರೆ.”

“ಮೊದಲ ಸಾರಿ ಬಾದಷಹ ಬಹಲೋಲ್ ಲೂದಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಸೋತು ಅವರೇ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಎರಡನೆಯ ಸಾರಿ ತಾವೂ ಸೋತು ಹಿಂತಿರುಗಿದಿರಿ. ಈ ಬಾರಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾಯಿತೆಂದು ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ.”

“ಉದ್ಭಟನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಡ, ಸರದಾರ್, ನಮ್ಮ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಬಾದಷಹ ಅಲ್ತಮಾಷ್ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ?”

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋದರೂ ಸಹ, ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿನೂ ಆ ಘಟನೆ ನಿನ್ನೆ ನಡೆಯಿತೋ ಎಂಬಂತಿದೆ ಅಲ್ತಮಾಷ್ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸಿಪಾಯಿಯಿಂದ ರಾಜನವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ಮಡಿದರು. ಹೆಂಗಸರು ಚೌಹರಿಗೆ ಬಲಿಯಾದರು. ನಿಮ್ಮ ಕೋಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದವ ‘ಚೌಹರ್ ತಾಲಾಬ್’ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೋ? ಮರೆತೀಯೆ ! ಹುಷಾರ್!”

“ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಮರೆಯಬಲ್ಲೆವು ? ... ಆದರೆ, ಈ ಸಾರಿ ? ...”

“ಹೌದು, ಹೌದು. ಈ ಸಾರಿ ಗ್ವಾಲಿಯರೊಳಗಿರುವ ಕೊಳಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೌಹರ್ ತಾಲಾಬ್ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

“ದೆಹಲಿಯ ಕೆರೆ ಕುಟ್ಟಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಸಂಗಡ ‘ಚೌಹರ್’ ಪದ ಸೇರುತ್ತದೆ !”

ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ರಾಯಭಾರಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಜಿಸಿದ್ದ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿಯ ರಕ್ತ ಕುದಿಯಿತು.

“ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ? ಯಾರ ಹುಜೂರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೀಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ?”

“ಯಾರ ಪೂರ್ವಜರು ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನಾಹಿಯ ಬುಡವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ್ದರೋ, ಯಾರು ಈಗಲೂ ಸಹ ಈ ಅಶಕ್ತ ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನಾಹಿಯನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೋ, ಅಂತಹ ತೋಮರ ರಾಜಪುತ್ರನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರೆಂಬುದನ್ನು

ತಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಪರಾಜನೆದುರಿಗೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಲ್ಲ ; ತಗ್ಗಿಸಲೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಮೊಹರುಗಳಿಗೆ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿರಬಹುದು ; ಅದು ದೆಹಲಿಯ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ. ಆದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಇಡೀ ವಿಂಧ್ಯಚಲದಷ್ಟು ತೂಕ ಚೆನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತಮಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ !”

“ಸಾಕು ಸಾಕು. ಬೊಗಳಬೇಡ. ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ !”

“ಸಂಧಿಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದಿರಿ. ನಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?”

“ಇವನನ್ನು ಹೊರದೂಡಿ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸಲು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಕಳಿಸು. ಯಾವಾಗಲೋ ಯಾವ ಬಾದಷಹನೋ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಯನ್ನೋ ಗೆದ್ದಿದ್ದ ; ಅದನ್ನು ಅವನ ವಂಶಸ್ಥನಾದ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸು.”

ದರಬಾರಿನ ರಕ್ಷಕರು ನಿಹಾಲನನ್ನು ಹಿಡಿದೊಯ್ದರು. ಬಾದಷಹ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಇವರು ಅರಿತಿದ್ದರು.

ರಾಜಪುತ್ರ ಆಗಲೂ ತಲೆಬಾಗಲಿಲ್ಲ. ರುಂಡ ಮುಂಡದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದಾಗಲೂ ಸಹ ಆ ತೋಮರ ಮುಂಡ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಸೇತಿದುನಿಂತಿತ್ತು. ಕುಟುಕರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ; ಅವರು ಸಾವಿನೊಂದಿಗೆ ಇಂಥ ಸರಸವನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನಗಳು ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ಅಳುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರು ; ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಮದುಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವಾತನನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾದಷಹನಿಗೆ ನಿಹಾಲನ ನಿಧನವಾರ್ತೆ ತಿಳಿದಾಗ ಅವನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಕುದುರೆ ಖಿಲ್ಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾದಂತೆ.

೫೧

ಬೈಜು ತನ್ನ ಗಾಯನದ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಫಲನಾದ. ಸಿಕುದರ್ ದೆಹಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಾಗ ಮಾನಸಿಂಹನ ವ್ಯಸತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಸಿಕುದರ್ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ದಿನಗಳನಂತರ ಬೈಜುವಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಸ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಶ್ರುತವೆಸಲು ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರ ವಿವರವಾದವು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದೇ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಯನ ವಾದನಮೇರ್ಪಡಾಯಿತು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಹಾಲನನ್ನುಳಿದ ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರು. ರಾಣಿಯು ಎಂದಿನಂತೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು ; ಮೃಗನಯನಿ, ಲಾಖಿಯರೂ ಬಂದರು. ಬೈಜು ಬಲು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೊಸ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. ವಿಜಯ ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಟ್ಟು “ಏಕೆ ? ಬಾರಿಸಿ” ಬೈಜು ಹೇಳಿದ.

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆರೋಹಣ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆಂದೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಬೈಜುವಿಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಜಯ ದೊರಕಿತು. ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಮಾಧುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಅದ್ದಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದ. . . .

ಗೀತದ ಚರಣ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು :

ಮಾನ್ ಹೋರೀ ಖೇಲೇ ರೀ ರಾಜಾ ಮಾನ ಹೋರೀ ಖೇಲೇ ರೀ, ಪ್ರೇಮ ಪ್ರೀತಿ ಕೀ ಗಾಂತ್ ಪರೀ ಹೈ ಚೋ ಮನ್ ಭಾಯೋ ಸೋ ಖೇಲೇ ರೀ -
ರೀ, ರಾಜಾ ಮಾನ್ ಹೋರೀ -

ಗೀತದ ತಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಡಿ ಮುಗಿಸಲು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಘಂಟೆಗಳು ಹಿಡಿದವು. ತಾರಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ

ಮಾನಸಿಂಹ ಸಲಹೆಯಿತ್ತು “ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಮ್ಮಸ್ವರಗಳ ಮೇಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಬಣ್ಣದ ಪಿಚಕಾರಿಯನ್ನು ಪುನಃ ತುಂಬಲು ಯಾರೋ ಹುಯ್ಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

ಬೈಜು ತಕ್ಷಣ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಮಾನಸಿಂಹನ ಸಲಹೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹಾಡಿದ. ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಬೈಜು ಹೇಳಿದ. “ಈ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ‘ಹೋರೀ ಕೀ ಗಾಯಕಿ’ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ.”

“ಯಾವ ಯಾವ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡಬಹುದು?” ವಿಜಯ ಕೇಳಿದ.

“ಯಾವ ಮಧುರ ರಾಗದಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿ.” ಬೈಜು ಉತ್ತರವಿತ್ತ. ಅವನು ಆ ಚರಣಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಇಂದಿನಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಬೈಜುನಾಥರಿಗೆ ‘ನಾಯಕ ಪಟ್ಟ’ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.”

“ನಾಯಕ !” ಬೋಧನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡ - “ನಾಯಕಂತೂ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆಗಲಾರರು. ರಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವವನೇ ನಾಯಕ.”

ವಿಜಯ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದ, “ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲಂತೂ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನವ್ಯತೆಗೆ ಸ್ಥಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಗೀತದ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಏನಿದೆ?”

“ಸಂಗೀತ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಡಲು ಬಾರದವನೂ ಸಹ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ - ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲ.”

“ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನಲ್ಲ ?” ಬೈಜು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ.

ಬೋಧನ ಹಟ ಹಿಡಿದ, “ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ಸಂಗೀತಾಚಾರ್ಯರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕೂಡೆ ಸೇರಬೇಕು. ಅವರ ಮುಂದೆ ಈ ಪರಿಪಾಟಿ ಚಿಕ್ಕಿಗೆ

ಬರಬೇಕು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೈಜುನಾಥರು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಿ. ಆಗ ಇವರಿಗೆ ನಾಯಕ ಪಟ್ಟ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಸಂಗೀತದ ಗಂಧವೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ, ಪೂಜಾರಿ.”

ವಿಜಯ ಕುಟುಕಿ ನುಡಿದ, “ಕುತರ್ಕವಂತೂ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ.”

ಬೋಧನ ಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ತಾವು ಹಬ್ಬಿಸಿದವಷ್ಟು ಭ್ರಮೆ, ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಬೇರಾರೂ ಹಬ್ಬಿಸಿಲ್ಲ.”

“ಈಗ ವಿವಾದವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು. ಬೇರೊಂದು ಸಮಯವಿದೆ. ಗಾಯಕ ಆಚಾರ್ಯ ಬೈಜು ಇಂದಿನಿಂದ ‘ನಾಯಕ’ ಬೈಜು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.” ರಾಜ ಹೇಳಿದ

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಮಾತೇ ಮಾನ್ಯವಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಬೋಧನ ಗೋಣಗುಟ್ಟಿದ-

“ನಾನಂತೂ ಕರೆಯಲಾರೆ.”

ರಾಜನಿಗೆ ಅದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೋಪದಿಂದ ವೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಕಿಯಾಯಿತು. ವಾತಾವರಣ ಕಹಿಯಾಗದಿರಲು, ಅವನು ಹೇಳಿದ, “ತಾವು ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ ನುಡಿಸುವ ಪ್ರಯಾಸ ಮಾಡಿ.” ಮಾನಸಿಂಹ ಶಾಂತನಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ವಿಜಯ ನುಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ಹೊರತು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ದಿಸಿದ್ದರು.

ಮೃಗನಯನಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಗಾಯನದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಹ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಲಿ ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತು ಮೀರುವುದುಂಟು ; ರಸದ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಗವೂ ಸಹ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ.”

ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಣಿಯರತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿ ಲಾಖಿ ತಾರಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಕೇಳುವವರೂ ಸಹ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ.”

ಲಾಖಿಯ ಮಾತು ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಕಿವಿಗೆ ತಾಗಿತ್ತು. ತೂಕಡಿಕೆ ಮಾಯವಾಯಿತು; ಅವಳು ಎಚ್ಚೆತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ದೋಷ ದೋಷವೂ ಉರಿದುಬಿತ್ತು ಅವಳು ತನ್ನ ಬಳಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ದ್ವುಕ್ಕಾದಳು ; ಅವರು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವುದು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀರೋ? ಅಥವಾ ನಿದ್ರೆಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೀರೋ? ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ - ಸರಸ್ವತಿಯ ಮುರುಕುಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ?”

ಆಕಳಿಸಲು ತೆರೆದ ಬಾಯ್ಕಳಿಂದ ನಗೆಯ ಕಾರಂಜಿ ಚಿಮ್ಮಿತು.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಾಗ್ವಾಣ ಬಿಟ್ಟಳು. “ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಡವೆಗಳೊಂದೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ !”

ಈ ಕೂರಂಬು ವ್ಯಗನಯನಿಗೆ ನಾಟಿತು. “ನಾನು ಕಳ್ಳೆಯೆ? ಕುತೂಹಲಪರಳಾಗಿ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಒಡವೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಅದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಚ್ಚಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗ್ಲಾನಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆಸೆದೆ ಅನಂತರ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ಇದು ಕಳ್ಳತನವೆ ? ಸುಮನವೋಹಿನಿ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಹೊರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ ! ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವ ಸಮಯ ಬಂದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಕಂಡವರ ಒಡವೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ರೈತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂಥ ತುಚ್ಛ ಹೆಂಗಸು? ಈ ಒಡವೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಡವೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು. ಮಹಾಪುಷ್ಪಗಳು. ಯಾವುದಾದರೂ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಛಿಃ ನಾನೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಳ್ಳಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನೇನೂ ಕ್ಷುಬ್ಧ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ - ಒಡವೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ? ಈ ಮಾತು ಕೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗಾಯನ ನಿಂತಿತು.

ಯಾರೋ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದರು - ನಿಹಾಲ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ ಸಿಕಂದರ್ ಲಾದಿ ಖಿಲ್ಲತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೀರವತೆ ಕುಂಟಿತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಬೆಂಕಿಯಾದ. ಗದ್ದದ ಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ದೂತನವಧೆ ! ಖಿಲ್ಲತ್ತು ಉರಿಯುವುದರ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ! ಸೇಡು ತೀರಿಸದಿದ್ದರೆ . . . ಹ್ಲೂ ನೋಡೋಣ!”

ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಗನಯನಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದಳು, “ನಡಿ ಲಾಖಾ ರಾಣಿ, ಇನ್ನೊಂದೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಾರದು !” ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಸುಮನವೋಹಿನಿಗೆ ಅಪಾರ ಸಂತಸವಾಯಿತು.

ಬೈಜು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೇಳಿದ, “ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯಾಗುವುದೇ?”

“ಇಲ್ಲ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ” ಮಾನಸಿಂಹ ಸ್ಥಿರಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದ “ನಾವುಗಳು ಸಿಕಂದರನ ಚೊತೆ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ.”

“ಮುತ್ತಿಗೆ ಬೀಳಲೂ ಸಾಕು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲೆ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಚುದೇರಿಗೆ ಹೋಗಬಯಸುತ್ತಾಳೆ.”

ಕಲಾ ಕಣ್ಣುಬಿಕ್ಕಿಯಾದಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ನಿರಾಸಕ್ತನಂತೆ ಕೇಳಿದ, “ಏಕೆ?” ಬೈಜು ಹಸುಳಿತನದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಇವಳು ಚುದೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಶತ್ರುಗಳು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ ; ನೀನು ಹೋಗಿ ನೆರವರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸು ಎಂದು ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೆ!”

“ಆ... ಏನು?”

“ಏಕೆ ? ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ?”

“... ಇವಳು ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೇನಾಗಬೇಕು?” “ಇವಳು ಏನೂ ಆಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಅಷ್ಟೆ!”

“ಹಾಗೇನು !”

ಕಲೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆವತುಹೋಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಕಲಾ ಕುಪಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಸುಳ್ಳು ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು ; ನಾಯಕರು ಹುಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಕ್ರೋಧ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಲೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಬೈಜು ತಟಕ್ಕನೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ, “ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಾನು ಹುಚ್ಚೆಂದು ? ಈ ಕೈನೆ ಮಹಾರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆಯೇ ಈ ಹೈದಿ ? ಎಷ್ಟು ಗರ್ವ !”

ಮಾನಸಿಂಹ ದೃಢ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕಲೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದ, “ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನಾಳೆಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದು. ನಿನಗೆ ಜೀವನಪರ್ಯಂತವೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬಾಳಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ರಾಜಸಿಂಹ ಶೂರ ನಿಜ; ಆದರೆ ತನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಅನುಚಿತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೆಂದು ತಿಳಿಸು.”

ಕಲೆ ತಗ್ಗಿದ ತಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಬೈಜು ಹೇಳಿದ, ಕನವಿಸುವಂತೆ, “ಇವಳು - ಈ ಹೈದಿ ನನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ! ಇಷ್ಟು ದಿನ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನು ಕಲಿತೆ ! ತೊಲಗು, ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತುಹೋಗಲಿ ನಿನಗೆ ! ನೀ ಹುಚ್ಚಿ ನಿನ್ನ ಏಳು ತಲೆಮಾರು ಹುಚ್ಚರು !”

ಸಭಾ ವಿಸರ್ಜನವಾಯಿತು. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಏನೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು ಎಂಥ ಭಯಂಕರ ಶತ್ರು ನೋಡು ! ರಾಜಸಿಂಹ ಇವಳಿಗೇನಾಗಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ?”

“ಯಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ದೊಡ್ಡ ಪಿತೂರಿಗಾರಳು. ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನೇ ಹುಚ್ಚು ಎನ್ನುತ್ತಾಳಲ್ಲ, ಅದೂ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ! ಎಂಥ ಮಾಯಾವಿನಿ !”

“ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗಂಡಸರ ಮುಂದೆ ಇಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟು ಕುಳಿಯುವ ಹೆಂಗಸು ಮಾಯಾಂಗನೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆನಾಗಬಲ್ಲಳು ? ಅವರನ್ನೇ ನೋಡು, ಅವರನ್ನು!”

“ಹೂೂ ಹೂೂ!”

“ಹೇಗೆ ಪೆಚ್ಚುಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರು ಇಲ್ಲಿಂದ ! ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗೋಣಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು !”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಗೆ ಕಲೆ ತೊಲಗಿದುದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ಮರುದಿನಮೇ ಮಾನಸಿಂಹ ಸನ್ಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಚಂದೇರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ದುರ್ಗದ ನಕ್ಷೆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

೨೨

ಕಗ್ಗಲೆಯ ರಾತ್ರಿ ಸಂಜೆಯ ನಂತರವೇ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಪೇಟೆಯ ಅಂಗಡಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಬೀದಿಯ ಗದ್ದಲ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೊರಗೆ ಸದ್ದಿನ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆದಿದೆ ಅಷ್ಟೆ ಆದರೆ ಸರಿಹೊತ್ತೋ, ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಊರಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಡಿಸಲಿನ ಒಳಗೆ ಸಣ್ಣ ದೀಪವೊಂದು ಮಿಣ ಮಿಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಎಣ್ಣೆ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಬತ್ತಿ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಬೊಗ್ಗನ್ನುತ್ತಾ ಕರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಡಿಸಲಿನ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಚಳಿಯ ಕೊರೆತಕ್ಕೆ ಸುರುಟಿಕೊಂಡು ಹರಿದ ಕೊಳೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬೆಂಕಿಯ ಬಳಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಅವಳ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತು ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಮಿಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ದೀಪದ ನಸು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಎತ್ತರವಾದ ಭೀಮಕಾಯನಾದ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಗುಡಿಸಲಿನ ತಡಿಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಅವನ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು ಮುಖವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವನ ಉದ್ದವಾದ ಮೂಗು ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳನ್ನುಳಿದು ಬೇರೇನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಬ್ಬನ್ನೂ ಮುಚ್ಚುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಲೆಗೆ ಪೇಟವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಒರಟಾದ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೇಪೆ ಹಾಕಿತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಹು ದಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಬೆತ್ತ ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಕಾಲಿನ ಎಕ್ಕಡಗಳು ಹರಿದಿದ್ದವು. ಒಳಗೆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ಧಾನ್ಯವನ್ನಂತೂ ಆರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಬೀಸುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಬಹಳ ಸುಸ್ತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ನೀನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬೀಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನು ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದಳು, “ನನಗಂತೂ ಏನುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಜ್ವರ ಬಂದಿದೆ. ಬೀಸುವುದು ನನ್ನ ಕೈಲಾಗದ ಮಾತು.”

“ಅಯ್ಯೋ ಹಸಿವು, ತಡೆಯಲಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಂತೂ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈಗೇನು ಗತಿ?”

“ದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿ. ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಂತೂ ಬೀಸಲಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಒರಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಯಾವ ಆಧಾರದಿಂದ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ?”

“ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಉಪವಾಸ ಇರು. ತಿನ್ನಲೇಬೇಡ. ಸಾಧು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಹೇಗೆ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?”

“ಸಾಧು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಕೂಲಿ ಮಾಡಬೇಕೇನು ? ಅವರಿಗಂತೂ ಇಹಲೋಕದ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ ಪರಲೋಕದ ಚಿಂತೆ. ಇಲ್ಲಂತೂ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲೇ ನಿತ್ಯವೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಅವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೋ. ನನ್ನದು ಹಾಳಾಗಲಿ, ಈ ಮಕ್ಕಳ ಮುಖವನ್ನಾದರೂ ನೋಡು.”

“ನನಗೆ ಮೊದಲು ವಿಷ ಕೊಟ್ಟಿಬಿಡು. ಆಮೇಲೆ ಮಕ್ಕಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡು.”

“ಲೇ ಮಾರಿ, ಏಳೇಯೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಸುಟ್ಟುಮೋರೆಯವಳೆ.”

“ಕೊಂದುಬಿಡು ನನ್ನನ್ನು, ಜ್ವರ ಒಂದು ಕಡೆ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಇದೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕಿವುಚಿಬಿಡು. ನನ್ನ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ.”

ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಚೋರಾಗಿ ಅತ್ತರು. ತಡಿಕೆಯ ಬಳಿಯಿಂದ ಯಾರೋ ಕೆಮ್ಮಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಗಂಡಸು ಕೂಗಿದ, “ಯಾರದು?”

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಂತು, “ತಮ್ಮಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ಪರದೇಶಿ. ಚಳಿಯಿಂದ ಮೈಯ್ಯೆಲ್ಲ ಕೊರೆತು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಚಳಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ದಾರಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

“ರಾಜನ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗೇಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ? ಅಲ್ಲೇ ಮೈ ಕಾಯಿಸಲು ಬೆಂಕಿ ಕೂಡ ಉರಿಯುತ್ತಿರಬಹುದು.”

“ತಮ್ಮಾ, ಅದು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ಅರ್ಧ ಘಳಿಗೆ ಮೈಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ದಾರಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕೂಲಿಕಾರ.”

“ಅಯ್ಯೋ ರಾಮ ! ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟವೇ ನಮಗೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ನೀನೂ ಬಂದಿಯಾ?”

“ತಮ್ಮಾ, ತಮ್ಮಾ !”

ಒಳಗಿದ್ದವನು ನರಳುತ್ತಾ ಎದ್ದು ತಡಿಕೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದ. ಹೊರಗಿದ್ದವನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅವನ ದಷ್ಟುಮಷ್ಟಾದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆ ಆಳು ಗಾತ್ರದ ಪೇಟವನ್ನು ಕಂಡು ಒಳಗಿದ್ದವನ ದೈರ್ಯ ಉಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಭೀಮಕಾಯನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಡಿಕೆಯ ಬಳಿ ಎಕ್ಕಡ ಬಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ಅವನು ಗುಡಿಸಲಿನ ಒಳಗಡೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ. ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಕುಡಿಕೆಗಳು, ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಒಂದು ತಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಲೋಟ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು ; ಮತ್ತೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕೂಲಿಯವನು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿದ. “ಅಣ್ಣಾ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಬಡವ ಇನ್ಯಾವದಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗು.”

“ಹೆದರಬೇಡ. ನಾನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲ.”

“ನೀನು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀಯೇ?” “ರಾಯೀ-ಈಗಾದ ಹಳೆಯಿಂದ”

“ನಾಗದ ಅಂತೂ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿದೆಯಲ್ಲ. ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುವೆ?”

“ಕೂಲಿ ಕುಬಳ, ಗೂಜರ ಜಾತಿಯವನು.”

“ನಮ್ಮ ರಾಣಿಯೂ ಕೂಡ ಗೂಜರ ತಾಕೂರರೇ. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ?—”

“ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು. ಕೋಟಿಗೆ ದಾರಿ ಯಾವುದು?”

“ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ತನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಕೊಡು.”

“ಈಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೇ ಇಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ಬೀಸು ಎಂದು. ಆದರೆ ಇವಳಿಗೆ ಖಾಯಿಲೆಯಾಗಿದೆ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲಾರಳು. ನನಗೆ ಬೀಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೈ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಸಿವಾಗಿದೆ.”

ನರಳುತ್ತಾ ನರಳುತ್ತಾ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದಳು, “ಕಾಳನ್ನು ಓಡಿನಲ್ಲಿ ಹುರಿದು ಬಿಡು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಗುವುದು.”

ಆಗಂತುಕ ಹೇಳಿದ. “ರಾಜನ ಛತ್ರದಿಂದ ಏತಕ್ಕೆ ಹಿಟ್ಟು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ?”

“ಅಯ್ಯೋ, ಎಂತಹ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತೀಯಯ್ಯಾ?”

ಕೂಲಿಗಾರನು ತಿರಸ್ಕಾರದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ಭೇಷ್, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಕೂಯ್ಯಾ. ನಾವೇನು ಭಿಕ್ಷುಕರೇ? ಭಿಕ್ಷುತೂ ಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು, ಭಿಕ್ಷುಗಳು, ದೋಗಿಗಳು, ಸಾಧುಗಳು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಾವಂತೂ ಕೂಲಿಗಳು.”

ಆಗಂತುಕ ನಂದಿಹೋಗುವ ದೀಪದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಹೋಗಲಿ, ನಾನು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೀಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನೀನು ನನಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸು ಸಾಕು. ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಡ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಾನೆ?”

ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ, “ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿನ್ನು. ಛತ್ರ ಬಾಗಿಲು ಇನ್ನೇನು ಹಾಕಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಹಾಕುತ್ತಿರಬಹುದು. ದೇವರು ಏನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಅದನ್ನೇ ತಿಂದು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೋ.”

“ಆಗಲಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಧಾಂಡಿಗ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಗೂಟವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆರಿಸಿದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೀಸತೊಡಗಿದ ! ಹೆಂಗಸು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜ್ವರದ ನರಳಾಟ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಆಗಂತುಕನಿಗೆ ಬೀಸುವುದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು

ಆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಕ್ಷಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕ್ಷೂ ಕ್ಷೂಕ್ಕೂ ಕೈಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಗೂಟವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೂ ಅವನ ಕೈ ಚೋರಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು ಹೆಂಗಸು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು.

ಹೇಳಿದಳು, “ನಾನೇ ಬೀಸುತ್ತೇನೆ, ಬಿಡಿ.”

ಆಗಂತುಕ ಬೇಡವೆಂದು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ.

ಬೀಸುವಾಗ ಆಗಂತುಕನಿಗೆ ಅವನ ಆಳುಗಾತ್ರದ ಪೇಟ ಬಹಳ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೊಡಬಿ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಪೇಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಂದು ಕಡೆ ಇಟ್ಟು ಇಟ್ಟು ಚೋರಾಗಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಉದ್ದವಾದ ಗಡ್ಡ ಒಂದು ಕಡೆ ಕಿತ್ತು ಬಂದು ಗಲ್ಲದ ಬಳಿ ಚೋರಾದತೊಡಗಿತು. ಗಡ್ಡದ ಒಂದು ತುದಿಯನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯೂ ಸಹ ಕಿತ್ತು ಗಡ್ಡ ಕೈಗೆ ಬಂದಿತು.

ಕೂಲಿಗಾರನಿಗೆ ಅವನಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಅದೇ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ. ಸಂತಸದಿಂದ ನಗೆದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಚೋರಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ, “ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು !!”

ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ನರಳಾಟ ಮುಲುಕಾಟ ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋದವು. ಮಕ್ಕಳ ಅಳುವೂ ನಿಂತಿತು. ಕೆಲವು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತವು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಈ ಹಾಳು ಗಡ್ಡ ಎಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಂತೋ, ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.”

ಕೂಲಿಗಾರ ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನಸಿಂಹ ಬೇಡವೆಂದು ತಡೆದ.

ಕೂಲಿಯವನು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದ, “ಮಹಾಶ್ರಮ, ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ. ತಾವು ಏನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಿ?”

“ಏನು ಮಾಡಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ರೋಗದಿಂದ ಸಾಯಿರಿ ! ನಾನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಣ್ಣುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಈ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನಿಂದ, ಚಳಿಯಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಾ ಇರಿ ! ನಾನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಜಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆತ್ತೇನೆ.”

“ನಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಬರಹ, ನನ್ನೊಡೆಯಾ.”

“ಶುದ್ಧ ಭ್ರಮೆ. ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟದ ಆಧಾರ ನೀವೆಲ್ಲರೂ. ನಿಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ಕೆಟ್ಟದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆಯೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.”

ಹೆಂಗಸು ಹರಿದ ಸೀರೆಯಿಂದ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲಿನ ಬಳಿ ಬೀಸಲು ಕುಳಿತಳು.

“ನಾನು ಬೀಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ತಂಗೀ,” ಮಾನಸಿಂಹ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ.

ಆ ಹೆಂಗಸು ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡವೆಂದು ತಡೆದಳು.

ದೀಪ ಆರಿಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ನಾನೀಗಲೇ ಎಣ್ಣೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಜ್ವರದ ಔಷಧಿಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕೂಲಿಗಾರರಿಗಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಔಷಧಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ಕೂಲಿಯನ್ನೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಇರಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಹೆಂಗಸಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಿದುಗಿ ಹೇಳಿದ, “ನಾನು ಹಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಸಿದರೆ ನೀನು ಬದುಕುವೆಯಾ ತಂಗೀ.”

ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಂಗಸು ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದಳು, “ಈಗ ಜ್ವರವಿಲ್ಲ.”

ಗಂಡನು ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ನನ್ನ ನೋವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಈಗಲೇ ಬೀಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಲೇ ಮಲಗಿಹೋ ಹೋಗಿ. ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡಿ.”

ಆ ಹೆಂಗಸು ಏಳಲಿಲ್ಲ ಮಾನಸಿಂಹ ಹೊರಟ.

ಆ ಕೂಲಿಕಾರ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ, “ನಾನು ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಷತ್ರಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ, “ಕೋಟಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ರಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನೇ ಮರೆತರೆ ಮತ್ತಾರ ಜ್ಞಾಪಕವಿದುತ್ಸದೆ?”

ಕೂಲಿಗಾರ ವಿಚಿತ್ರನಾದ ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಮಹಾರಾಜರು ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಂಡಿತರು ಸೇತು ಸಾಹಕಾರವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅವರು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ದುಃಖಗಳೂ ಹೌದು ಎಂದು ತಿಳಿದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಒಂದು ಘಳಿಗೆಯಾದನಂತರ ಆ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಔಷಧಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಿಟ್ಟು ಮೊದಲಾದವು ಬಂದವು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಮರುದಿನವೇ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಬಡರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಔಷಧಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲೂ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ.

೨೯.

“ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಬಾಕಿ ಇದೆ” ಮೃಗನಯನಿ ಸರಳತೆಯಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ಕೋಟಿಯ ಪ್ರಾಚೀರ, ಮೋತೀ ಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ಸರೋವರ, ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿವೆಯಲ್ಲ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ.

ಮೃಗನಯನಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ : “ರಾಯಿಗ್ರಾಮದ ನಾಲೆ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಶತ್ರುಗಳು ನಾಶಮಾಡಿಯಾರು. ಅದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ”

ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಪುನಃ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸೂಚಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದಳು.

ಅವಳ ಭಜವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾನಸಿಂಹ ಕೇಳಿದ, “ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು ನೀನೇ ಹೇಳು.”

“ಲಾಖಿಯ ಮದುವೆ. ಈಶ್ವರನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಂತೂ ಅವಳನ್ನು ಅಣ್ಣ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಅವರ ಮದುವೆ ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದ : “ಆಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ.”

“ಯಾವಾಗ?”

“ಯಾವಾಗ ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ ಆವಾಗ.”

“ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಬಡವರಿಗೆ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳು, ಔಷಧಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೋ ಹಾಗೇ ಇದೂ ಒಂದು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಸಮಾಜ ಮನ್ನಣೆ ಈಡುಗೊಳ್ಳುವುದು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ತಾನು ದಟ್ಟದರಿದ್ರಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಇದೇ ವಾರದಲ್ಲೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಹುಡುಕೋಣ.”

“ಈಗಂತೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮುಹೂರ್ತ ಶೋಧಿಸುವವರಿಗೆ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಜಯ ಜಂಗಮನ ಮೂಲಕ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ.

“ಅವಳ ಕುಲಪದೋಹಿತ ಬೋಧನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.”

ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಜಾ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ‘ಹಳ್ಳಿ’ ಗುಟ್ಟು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕರೆಸಿದ. ಉಳಿದ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಅವರ ಹಾಸ್ಯ ಕುಚೋದ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಲಾಖಾರಾಣಿ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳೇನು?”

“ಹೂತ ಹೇವನ್ನು ಪುನಃ ಕೇಳುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಇದಕ್ಕೇ.”

“ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಬೇರೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಮೃಗನಯನಿ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸದೆ ಇರುವುದು ಏನು ತಾನೇ ಇದೆ?”

ಬೋಧನ ಬರುತ್ತಲೇ ರಾಜನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಕಂಡು ಮೌನವಾಗಿಬಿಟ್ಟು ರಾಜನಿಗೆ ಈಗಲೂ ತನ್ನ ಸಾವರ್ಧ್ಯದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬೇರೊಂದು ಕೆರೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ನಿನ್ನ ದೇವಾಲಯದ ಜೇರ್ಣೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಇದೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾನಂತೂ ಅಯೋಧ್ಯೆ ಕಾಶಿ, ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವಾಗ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೇನೋ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿರುಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾವ ಬಲ್ಲದು. ನನಗಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರು ಕಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.”

“ಈಗಲೇ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಸಿ ಮುಗಿಸು.”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಇದು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.”

“ನೀನು ಅಟಲಸಿಂಹನ ಮನೆಯ ಪುರೋಹಿತ. ನೀನೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕೇಳಿದ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಒಬ್ಬ ದರಿದ್ರ, ಆದರೆ ನಿರ್ಲೋಭಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಧರ್ಮವಿಕ್ರಮ ಸಲ್ಲದು.”

“ನಿಮ್ಮ ಈ ಡಾಂಭಿಕತೆಯಿಂದ ಹೃದಯ ಶೂನ್ಯತೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟುಜನ ಹಿಂದುಗಳು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಎಂದಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀಯಾ?”

“ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಅಥವಾ ಕುಪ್ಪಳಾದರೆ ಆ ಅಂಗ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನಿನಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಹಣ್ಣಾಗಲಿ ಕುಪ್ಪಳಾಗಲೀ ಬಂದಿತ್ತೋ?”

“ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಬಂದರೇನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೇ?”

“ಆ ಅಂಗವನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಸಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ವಿವೇಕದಿಂದ ವರ್ತಿಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.”

“ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಾನೇನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಂತೂ ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

“ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹುಟ್ಟಿಬಲ್ಲರು. ಜನಕ, ಮಹಾವೀರ, ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ ಮೊದಲಾದವರು ಯಾರು ? ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಅರ್ಜುನ ಮೊದಲಾದ ವಿಭೂತಿಗಳು ಯಾರು ? ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ, ನಾನು ಚರ್ಚೆಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ

ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಾನು ಆರ್ಯವರ್ತವನ್ನು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಂತೆಯೇ ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿ.”

“ಮಹಾರಾಜ, ಆರ್ಯವರ್ತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಉಳಿಯಬಲ್ಲದು. ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲ.”

“ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಯೋಚಿಸು. ಈ ರೀತಿಯ ಕಠೋರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಂದುಗಳು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ರಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲರು? ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಖಡ್ಗ ಗುರಾಣಿಗಳೆರಡೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದವು. ಜಾತಿಪಾಂತಿ ಗುರಾಣಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿದೆ ; ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಆದರೆ ಖಡ್ಗದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಂದೂ ಮಾಡಲಾರದು.”

“ಮಹಾರಾಜರ ಶ್ರೀಮುಖಕ್ಕೆ ಈ ವಾಣಿ ಶೋಭಿಸಲಾರದು. ಈ ವಿಧವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಪಂಡಿತರ ಕೆಲಸ.”

“ನಾನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪುವೇ ತಾನೇ?”

“ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತರನ್ನು ಕೇಳಿರಿ.”

“ವಿಜಯ ಜಂಗವದೂ ಸಹ ಪಂಡಿತರು. ಅವರೊಡನೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಮಾಡಿಸೋಡು.”

“ಈಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವಾಗಬೇಕಾದರೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ವಿಜಯ ಯಾವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಓದಿ ಓದಿ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅದು ಪ್ರಾಚೀನವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಕಾಶೀ, ಅಥವಾ ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿತು.”

“ಅದೇ ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶವೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಭಗವಾನ್ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಹದ್ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವುದು— ನೀನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾದರೂ ಸಹ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಿವೇಚೂನ್ಯನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತೀಯೆ.”

ಬೋಧನ ಪ್ರಹ್ಲಬ್ಧನಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ

“ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೇ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಶಾಂತತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ. ಕುಪಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬೋಧನ ಉತ್ತರಹೊಟ್ಟೆ “ಮಹಾರಾಜರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಅಧರ್ಮ, ಅನ್ಯಾಯವಿರುವ ಕಡೆ ನಾನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಲ್ಲಲಾರೆ.”

ಕ್ರೂರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ನೀನು ಶುದ್ಧ ಮೂರ್ಖ.”

“ಮಹಾರಾಜರದು ಇದೇ ನಿರ್ಣಯವೋ? ನ್ಯಾಯವೋ ?”

“ಖಂಡಿತ”

ಬೋಧನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದ. ಈ ಸಾರಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನು ಆಶೀರ್ವಾದದ ಕೈಯೆತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಹೊರಟ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಲಾಖಿ ಅಟಲರ ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ವಿಜಯ ಜಂಗವನ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿದ. ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಖಾಯಿಲೆ ನೆಪಮಾಡಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದವರೂ ಕೆಲವರಿದ್ದರು.

ಮೃಗನಯನಿ ಸಂತಸದಿಂದಿದ್ದಳು. ಬೋಧನ ಹೊರಟುಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಪರಿಶಾಪವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಷತ್ತು ಬಂದಾಗ ಎಂದಾದರೂ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು.

೨೯

ಲಾಖಿ ಅಟಲರ ಮದುವೆಯನಂತರ ಉತ್ಸವಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸವಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಬೇಕೆಂತಲೇ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ - 'ಜನತೆ ನಾನು ಚಾತಿಹೋತಿಗಳ ಜಟಿಲ ಕುಟಿಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲಿ; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮೃಗನಯನಿ ಸಂತಸಗೊಳ್ಳಲಿ' - ಎಂದು.

ಸಾಮಂತ, ಶ್ರೀಮಂತರುಗಳು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮೃಗನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹರೂ ಸಹ ಔತಣವಿತ್ತರು. ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ 'ತಾನು ಮೊದಲು ಔತಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಮೃಗನಯನಿ' ಎಂದು ಹಟ ಮಾಡಿದಳು. ಮೃಗನಯನಿ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಲಾಖಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಆ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಸಹ ಲಾಖಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಬಂದು ಬಹು ದಿನಗಳಾದರೂ ತಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಅವಕಾಶವೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಉಪ್ಪಿಗೆಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇದ್ದವು.

ಮೇಲುಜಾತಿಯವರು ಮುಟ್ಟಿದುದನ್ನು ಯಾರು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಉಚ್ಚ ಹಿಂದೂ ಜಾತಿಯವರೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮೃಗನಯನಿ ತನ್ನ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಔತಣ ಏರ್ಪಡಿಸಿದುದರ ಕಾರಣ ಲಾಖಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಡಿಸಲಿ. ಅನಂತರ ಅವಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಯಾರೂ ಬೆಟ್ಟದ ಇರಲಿ ಎಂಬುದು. ಆದರೆ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಮೊದಲೇ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದಳು.

“ಸರಿ ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಆಗಲಿ.” ಮೃಗನಯನಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಬೇರೆ ಊಟ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಪದ್ಧತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಹರಿವಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ಬಂದಿತು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಬಳಿಗೂ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಊಟ ತಂದಿಟ್ಟರು. ಲಾಖಿ ಇವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸರ್ಕ ಉತ್ತೇಜನವಿತ್ತು.

ಬಡಿಸುವುದು ಮುಗಿದಾಗ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದಳು.

ವ್ಯಗನಯನಿ ಮುಗುಳುನಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಹೊಸ ಮದುಮಗಳು ಬಡಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಲಾಖಾರಾಣಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಡಿಸಿಬಿಡಲಿ.”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು. “ಇದು ರಾಣೀವಾಸದ ಪದ್ಧತಿ ಅಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಹಳ್ಳಿ ಗಮಾರದ ಪದ್ಧತಿ.”

“ತಾವು ಲಾಖಾ ರಾಣಿಯನ್ನು ರಾಣೀವಾಸದಲ್ಲಿ ಫರೇಶವಿತ್ತ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದೆ ಆಯಿತಂತೆ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಳ್ಳಿಯ ಪದ್ಧತಿಯೂ ನಡೆಯಲಿ ಬಿಡಿ. ಆಗ ಅವಳು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರವಳಾದಳೆಂದು ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.”

“ತಮ್ಮವರಾದರೇನು? ನಮ್ಮವರಾದರೇನು? ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡ.”

“ತಾವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹುಟ್ಟು ಏಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?”

“ತಾವು ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳಲೆಂದು.”

“ನನಗೆ ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ. ನಾನು ಆಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾರೂ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಾನೇ ಲಾಖಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಂತೂ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.”

“ನಮ್ಮದಂತೂ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಬರಹ ಮುಳ್ಳಿನ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಳುವುದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ.”

ವ್ಯಗನಯನಿಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಕಿಯಾಯಿತು. ಲಾಖಿ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಳು.

ವ್ಯಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಉತ್ತೇಜಿತ ನಯನಗಳು ಕೆಂಡ ಕಾರಿದವು. ಹೇಳಿದಳು, “ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.”

ವ್ಯಗನಯನಿ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ನಡೀ ಅತ್ತಿಗೆ.”

ಲಾಖಿ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

“ಕುಳಿತುಕೋ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಕುಳಿತುಕೋ.”

ವ್ಯಗನಯನಿ ದೃಢ ಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, “ಬೇಡ. ಎದ್ದು ನಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ. ಇವರು ತಾವೇ ದೊಡ್ಡವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.”

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ತುಟಿಗಳು ಹೊಲಿದಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಒಂದು ಮಾತೂ ಈಚೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ದಾಸಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ತಟ್ಟಿಯ ಊಟವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಸೆದು ಬಿಡೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ದಾಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲನುವಾದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದಳು. “ಈ ಊಟವನ್ನು ಗುಡಿಸುವವನಿಗೂ ಕೊಡಬೇಡ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ದೂರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚಿಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾ.”

ದಾಸಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅವಳು ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ಗುಡಿಸುವವನಿಗೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ದೂರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದಳು.

ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿಂದ ನಾಯಿಗಳು ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಸತ್ತು ಹೋದವು. ನಾಯಿಗಳು ಸತ್ತು ಹೋದುದರ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ನಾಯಿಯು ಒಡೆಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳು ವಿಷದಿಂದ ಸತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಹವಾಯಿತು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದರು. ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಗುಟ್ಟು ರಚ್ಚಾಯಿತು. ಆದರೆ ಊರ ಜನಕ್ಕೆ ಇದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಿಸಾಡಿಸಿದಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಗನಯನಿ ಲಾಖಿಯರಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯಿತು. ವ್ಯಗನಯನಿಗೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ತುಂಬ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿಂದ ನಾಯಿಗಳ ಗತಿಯೇನಾಯಿತೋ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

೨೯೨

ಮರುದಿನ ಈ ವಿಷಯ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೂ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದು ವೃಥಾವೆನಿಸಿತು. ಅಂಜುತ್ತಾ ಅಂಜುತ್ತಾ ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋದ. ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ವ್ಯಗನಯನಿ ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯನ್ನು ಹದಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಹೆದರುತ್ತಾ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಗನಯನಿ ವಿನೋದಮಗ್ನಳಾದಳು.

ಹೇಳಿದಳು, “ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಸಿಂಹದ ಬೇಟೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ದೈರ್ಯ ಬಂತು. ಅವನು ಮೃಗನಯನಿಯನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನಂತರ ಹೇಳಿದ, “ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಿ? ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಲಿ ಎಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ? ಆಗಿದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಾರದೆಂದು ನಾನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ.”

ಈ ವಿಧವಾದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹ ಮೊದಲೂ ಕೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅನವರತ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಜೀವನವೆಂದು.

“ನೀನು ದೊಡ್ಡವಳು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹು ದೊಡ್ಡವಳು. ಬಂದಿರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಮುಂಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳೊಡನೆ ಹೊರಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅನಿರ್ದೇಶನೀಯ ಆನಂದವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಪುನಃನಕನುಬವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮೃಗನಯನಿ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಳು. ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಗೆಮಲ್ಲಿಗೆ ಅರಳಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಚಿಲ್ಲಿತು. ತಡೆದು ಹೇಳಿದಳು, “ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಆನಂದ ಯಾವ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ?”

“ಈ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಸಮ.”

“ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಿಂದ?”

“ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಷ್ಟಗಳು ಬರುವುದೂ ಸಹ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಅವುಗಳನ್ನೂ ಹತ್ತಿರದಿಂದಲೇ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ದೂರದ ವಿಪತ್ತುಗಳಂತೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಯಗೊಳಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.”

“ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ತಾವು ತುಂಬ ಕ್ಷಮಿಸಿ.”

“ನೀನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವಳು. ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳ ಚೋಡಿಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮವಲ್ಲವೇ?”

“ತಾವು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವರು. ಈಗ ದೂರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.”

“ಇಲ್ಲೇ ಮಾತುಕಥೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ.”

“ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಲೇ?”

“ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡು ಕೇಳು. ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ನನ್ನ ಯೌವನ ಕಳೆದು ಹೋದಾಗ, ನಾನು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಹೋದಾಗಲೂ ಸಹ ತಾವು ಇದೇ ರೀತಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಿರಾ?”

“ಇದೆಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆ?”

“ತಾವು ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿರಲ್ಲವೇ? ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು. ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಯಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ?”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಾಹುಗಳು ಸಡಿಲವಾದವು. ಆಕೃತಿ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. ಮೃಗನಯನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರತೊಡಗಿದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಗಂಭೀರವಾದ ಮುಖ ಸೌಮ್ಯವಾಯಿತು.

ಹೇಳಿದ, “ನೀನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹು ದೊಡ್ಡವಳು. ನನಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವಳು.”

“ಭೇಷ್ ಭೇಷ್ ! ಈ ಹೊಗಳಾಟವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಕಲಿತೆ?”

“ಇಲ್ಲ ನಾನು ನಿಜ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ”

“ಹೇಗೆ?”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಮೃಗನಯನಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಹಾಸ ಮೂಡಿತು.

“ತಾವು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನಾನು ಚಿಕ್ಕವಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಮಾನಸಿಂಹನ ಚುಚಲತೆ ಮಾಯವಾಯಿತು.

“ನೀನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಅಚಲಗೊಳಿಸುತ್ತೀಯೆ. ನಾನೂ ನನ್ನ ವಿಕಾರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಚುಚಲಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಸಂಯಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನತೆ ಇರುತ್ತದೆ.”

ಮೃಗನಯನಿ ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸಿದಳು. ಬೆರಳನ್ನು ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಆಡಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಳು.

“ಇವತ್ತು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಉಪದೇಶಕರಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ?”

“ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದು ಪಂಡಿತರ, ಆಚಾರ್ಯರ ಕೆಲಸ.”

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೋಧನ ಚಿತ್ರ ಮಾನಸಿಂಹನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯಿತು.

“ಅವನೊಬ್ಬ ತಲೆಕೆಳಕು ಮನುಷ್ಯ” ಮಾನಸಿಂಹ ಯೋಚಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕ.

ಹೇಳಿದ, “ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಕಾಣುವ ನಿನ್ನ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಾಂತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಅದು ಜೀವನ ಸಂಧ್ಯೆಯವರೆಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಅಚಲ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತೆ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ಈಗ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಾನು ಕೃಷ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂದಿರದ ಹೆಸರು ‘ಮೃಗೇಂದ್ರ ಮಂದಿರ’ ಎಂದು ಇರಲೇ?”

ಮೃಗನಯನಿ ನಕ್ಕು ತಡೆದಳು, ಮೊದಲ ತುತ್ತಿನಲ್ಲೇ ನೋಣ. “ನನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡಿ. ‘ಸುಮನ ಮಂದಿರ’ ಎಂದು ಇಡಿ.”

“ಇಲ್ಲ ಅದು ಆಗದು. ನೀನು ನನ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯದ ರಾಣಿ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಭವ್ಯ ಭವನದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ ಪಾಲಕ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆ ಆರಾಧನೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೋಣ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಈ ಭವನವನ್ನು ಮಂದಿರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ನೀನು ನನ್ನ

ಮಾನಿನಿ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಾನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹೆಸರು 'ಮಾನಮಂದಿರ' ಎಂದಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಯಾವ ಕಾಂತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಕೋವೂ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬುತ್ತೆ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ?"

“ನಾನೇನು ಬಲ್ಲೆ ತಾವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?”

“ಧಾರೆಯಾಗುವಾಗ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಳೆದು ತೋರಣಗಳ ಲತಾವಿತಾನದ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂದಾಗ ನಿನ್ನ ವದನದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಒಂದು ಅವರ್ಣನೀಯ ಕಾಂತಿ. ಮಾನಮಂದಿರದ ದ್ವಾರ ಆ ಘಳಿಗೆಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿದುವುದು.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ಮೃಗನಯನಿ ಕತ್ತನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಂಕಿಸಿ ಮುಗುಳುನೆಗೆ ಬೀರಿ ಹೇಳಿದಳು ; “ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಯಿತೋ, ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?”

ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದ. “ಅಲ್ಲಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬರುವ ಬೆಳಕು ನಿನ್ನ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕುಮನೀಯ ಕೇಶರಾಶಿ, ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಕೆದುರೋಗುವ ಚಿಹ್ನರನಿಕ ಆ ತೋರಣದ ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದೆದ್ದು ಕಾಣುವುದು. ನಿನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಿಗೆಯ ಹಿಂದೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮಾರಣಿಕದ ದೀಪ್ತಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವಾಗ ವಾತಾಯನಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಜಾಳಂದ್ರ ಬೆಂತೋಲೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಿಗ್ಧ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಮೇಲಿರುವ ಗೋಪುರ ಕಳಶಗಳು ನಿನ್ನ—”

ಮೃಗನಯನಿ ನಗುತ್ತಾ ತಡೆದಳು, “ಸಾಕು ಸಾಕು, ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತೇನೆ”

“ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಕೇಳು, ಹೊರಗಿನ ವೈಶಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಉಪಾಸನೆ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಾನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವುದು.”

“ಈಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ.”

“ನಿನಗೆ ತೋಟದ ಯಾವ ಮರ ಹೆಚ್ಚು ಮೋಹಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ?”

“ಬಾಳೆ, ಪಚ್ಚಿಯಂತೆ ಹಸುರಾದ ಅದರ ಎಲೆಗಳು ಆನೆಗಳ ಕಿವಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವಂತೆ ಬಹುಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ”

“ಈ ಎಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಜ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನಮಂದಿರದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಗುವುವು. ಯಾವುದೋ ತೋಟದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದಿರವಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಕಲ್ಲಿನ ಜಾಲರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಾನೆ, ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದ ಮೃಗಗಳು, ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ಕೊಕ್ಕರೆ, ಹಂಸ, ಸಾರಸ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಡೆಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲವೇ ಅವೆಲ್ಲವೂ ? ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?”

“ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಕಲಾಕಾರ ಚಂದೇರಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಗಡದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವವರ ಮನೋವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾನಂತೆ. ಎಂದಾದರೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ?”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಮೈಮೇಲೆ ಮಿಂಚಿನಹೊಳೆ ಹರಿದಂತಾಯಿತು. ಅರೆಕ್ಷಣ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿತು. ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ. “ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿ ಹೋದವು. ತುರುಕರು ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಆ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದ ಅನಂತ ಆಶೀರ್ವಾದವು ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಇವರು ಯಾರೂ ನಾಶಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೇವಗಡ ಮಾಳವದ ಸುಲ್ತಾನನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ. ಪೂರ್ವಜರವಾಣಿಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರು ಕರುಣಿಸಿದರೆ ದೇವಗಡವನ್ನು ಗ್ಲಾಲಿಯರಿಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವಿಯಂತೆ.”

“ನಮ್ಮ ಕಲಾವಿದರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃತ್ತಜರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತರಲಾರರೇ?”

“ಬಹಳೇ ತರುಹಾದು. ಕಲಾಕಾರನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಉಪಾಸನೆ ಆಸ್ಥೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳು ಯೋಗದಿಂದ ಜಾಗೃತವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ವರದ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಸುತ್ತಿಗೆ ಉಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾನವಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಾನನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿವೇಕದ ಮಂದಹಾಸ ಅದನ್ನು ನಾವು ಇತರರಿಗೂ ಹಂಚುವಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಮೂಡಲಿ.”

“ತಾವು ಕುತೆ ಕುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ?”

“ಈ ವಿಧವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗೃತ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಕಾರ ಕುತೆ ನೀನೇ ಎಂದು ನಾನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ಸಾಕಾರ ಕುತೆ ನಾಯಕ ಬೈಬುರವರು, ನಾನಲ್ಲ.”

“ಈಗ ಜನಗಳು ಅವರನ್ನು ಬೈಬುಬಾವ್ರಾ (ಹುಚ್ಚಬೈಬು) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುತೆ ನಿನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಹುಚ್ಚುಗಾಯಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.”

ಮೃಗನಯನಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು.

ಹೇಳಿದಳು, “ನಾನು ಹುಚ್ಚಿ! ತಾನು, ಮುಗುಳ್ಳಗೆ, ಹೂವು, ಎಲೆ, ಗಿಡಮರಗಳು, ಆನೆ, ಹುಲಿಗಳು, ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ, ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಬೀಕೆಂದು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅವರು ಯಾರು?”

ಮಾನಸಿಂಹನೂ ಕೂಡ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಅವನು ಹೇಳಿದ. “ನಾಯಕ ಬೈಬು ಈಗ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ

ಸಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಡಿಸಿದ ಊಟ ಒಂದು ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೋ ರಾಗವೋ, ಪರಿಪಾಟಿಯೋ ಅಥವಾ ಹೊಸ ತಾನಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಇರುಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರಾದರೂ ಅಡ್ಡಿಬಂದರೆ ವೀಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಅವರ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಿಯ ವೀಣೆಯ ಬುರುಡೆಯು ಮುರಿದುಹೋದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರ, ತಮ್ಮ ಆಲಾಪನೆಗಳಿಂದ, ತಾನಗಳಿಂದ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಾನನ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾರೆ.”

“ಇದೇ ವಿಧವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಶಿಲ್ಪಿಗಳೂ ಸಹ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ತುಂಬಬಲ್ಲವು ಅಲ್ಲವೇ?”

“ನಿಜ, ನಿಜ” ಮಾನಸಿಂಹ ಎದ್ದು ವ್ಯುಗನಯನಿಯನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ.

“ಇದು ಕೂಡದು. ಎಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ತಾವು ಏನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಿ?” ವ್ಯುಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಪುನಃ ದೂರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ ಹೇಳಿದ. “ವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ಸುರಸುಂದರ ಮಾನವಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿದೋಣ. ನಾವಿಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ”

“ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಏಳು ಜನ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ?” ವ್ಯುಗನಯನಿಯ ಅಂತರ್ಮನದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲೇ ಯಾರೋ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. “ಇರಲಿ, ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಸುಖದುಃಖದ ಸಂಗಿನಿ ಲಾಖಿಯೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಲಾಖಿಯನ್ನು ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಅಸ್ವಶ್ಚಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆ! ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡ! ನನ್ನ, ಲಾಖಿಯ ತಟ್ಟಿಯ ಅನ್ನವನ್ನು ಗುಡಿಸುವವರಿಗೂ ಸಹ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ! ಅಷ್ಟು ಕೀಳೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ! ಎಂತಹ ಅಪಮಾನ! ಆದರೆ ನಾನೂ ಲಾಖಿ ಆ ಅಪಮಾನವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮಹಾರಾಜರು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ! ಆ ಅಪಮಾನ ಈ ಪ್ರೇಮದ ಮುಂದೆ ತೀರಾ ತುಚ್ಛವಾದುದು. ಆದರೆ ನಿತ್ಯವು ಇದೇ ರಾಮಾಯಣವಾದರೆ ಅದು ದಮನ ಶಮನಗಳಲ್ಲೇ ಮಗ್ನಗಳಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನು ಕಲಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುತ್ತೇನೆ.” ವ್ಯುಗನಯನಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ. “ಏನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಿ ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ? ರಾಯಿಯ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳನ್ನು ಮಾಲೆಮಾಲೆಯಾದ ಮಲೆಗಳನ್ನು ಅಂಗಳದ ಲತಾವಿತಾನ, ಮಂಟಪದೊಳಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮದುಮಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನೋ? ಅಥವಾ ಬೈಜುವಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ತಾನವನ್ನೋ?”

“ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ!” – ವ್ಯುಗನಯನಿ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. “ನಮ್ಮ ಊರಿನ ನದಿಯ ತಿಳಿನೀರನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಎಲ್ಲಾ ಜಾಣ ತುಸು ಕೋಣ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲೇ ಹುಚ್ಚಿಯಾಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತಡ ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ?”

“ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಗದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಮಂದಿರದವರೆಗೆ ಆ ನಾಲೆ ಹೇಗೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆ.”

“ಅದೇನೋ ಸರಿ. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಲಾರದು. ಆದರೆ ಈಶಾನ್ಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬದವರೆಗಂತೂ ಬರುತ್ತಲ್ಲ.”

“ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾಲೆಯನ್ನು ತನ್ನಿ. ಅಲ್ಲೂ ಒಂದು ಭವನ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಲಿ. ಆಗಬಲ್ಲದಲ್ಲವೇ?”

ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಮಾನಸಿಂಹ ಮೃಗನಯನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನೋ ಅದು ಮೃಗನಯನಿಯ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಬಿಡಿಸಿ ಹೋದಂತಾಯಿತು.

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದ “ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಮಾನವಂದಿರದ ನಿರ್ಮಾಣದನಂತರ ಏನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ನಾನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನೇ ನೀನು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಮಹಲು ಆಗಲಿ. ಅದರ ಹೆಸರು ‘ಗೂಜರಿ ರಾಣಿ ಮಹಲು’ ಎಂದಾಗಲಿ.”

“ಅದರ ಮೇಲೂ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಮುದ್ರೆ ಬೀಳಲಿ.”

“ನನ್ನದೊಂದು ಹುಚ್ಚವನ್ನು ನಾನು ಪಾಲಿಸಿದೆ. ನನ್ನದೂ ಒಂದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊ. ಅದರ ಹೆಸರು ‘ಗೂಜರಿ ರಾಣಿಯ ಮಹಲು’ ಎಂದೇ ಆಗುವುದು.”

“ಅದರಲ್ಲೂ ಸಹ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಡೆಯಲಾಗುವುದೇ?”

“ಇಲ್ಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ ನಿನ್ನ ಕಾಂತಿ ಹೇಗೆ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೋ ಅದೇ ರೀತಿ, ನಿನ್ನ ಆಭೂಷಣಗಳಂತೆ.”

“ನಾನು ಎಷ್ಟು ಒಡವೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ?”

“ಇಲ್ಲ ಸರಳತೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ. ಆಭರಣದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಸಹಜ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟು ಸಫಲವಾದರೆ ಅಷ್ಟೇ ನಾನು ಕೃತಕೃತನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.”

“ದೇವಗಡದ ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಯಾವಾಗ ಮಾಡುವಿರಿ?”

ಈ ಕರ್ತವ್ಯದ ಸ್ಮರಣೆಯು ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಲಾ ಕಲ್ಪನೆಗೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಓಜಸ್ಸಿನ ಲಲಿತ ಮಧುರತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಮಾನವಂದಿರ, ಗೂಜರಿ ಮಹಲಿನ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯಾದೊ ತಡೆದು ಬಿಟ್ಟರೋ ಎಂಬಂತೆ - ಬೈಜೂ ಬಾವ್ರಾ ಯಾವುದೋ ಮಧುರ ತಾನವನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ವೀಣೆಯನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ಒಡೆದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನೋ ಎಂಬಂತೆ

ಹೇಳಿದ, “ಕಾಲ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾಲನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂತುಲನವನ್ನು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ. ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬೇಸರಗೊಂಡಾಗ ಹಲಿ ಹಂದಿಗಳ ಬೇಟೆಯಾಡಲೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ ನೋಡಬೇಕು.”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಉತ್ಸಾಹ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಎಂದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಯಿಯ ಕಾಡು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದೆಯಲ್ಲ.”

“ಈ ಸಾರಿ ನರವರದ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಹಿಂಡೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಚೂತೆಯಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನಂತೆ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ ಆನೆಯ ಮರಿಗಳು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಚಂದೇರಿ ಹಾಗೂ ದೇವಗಡವನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿರಿ.”

“ನರವರು, ಕಲಾ, ಮತ್ತು ರಾಜಸಿಂಹ ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆತುಹೋದರು. ನರವರ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿ ಎಂದು ರಾಜಸಿಂಹನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಚಂದೇರಿ ಮತ್ತು ದೇವಘಡ ಸುಲಭವಾಗಿ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಕಲಾಸೃಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹೇಗೆ ಆರಂಭಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ? ಮೊದಲು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರದ ಸೈನ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸೋಣ. ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಎಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ! ಎಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ದಳಪತಿ ಅವನು ! ಅಯ್ಯೋ!”

ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ. “ಬೇಗನೇ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿನ ಕೆಲಸ ಆರಂಭವಾಗಲಿ. ಮಾನ ಮಂದಿರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಿಂದ ಆಗಲಿ. ಅನಂತರ ಬೇಗನೇ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ರಾಯಿಯ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿನ ಕಾಡುಗಳೇ ಸಾಕು.”

೨೯

ಕಲಾ ಚಂದೇರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ವಿಫಲತೆಗೆ ಬೈಬುವೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿದಳು. ಬೈಬುವಿನ ಮೇಲೆ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಆದ ರೋಷ ಕಲಾಳ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿತು. ಅವನು ಕ್ಷುಬ್ಧನಾದ.

ಹೇಳಿದ, “ಬೈಬು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕತ್ತೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚು ಗಿಚ್ಚು ಏನೂ ಹಿಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ನೀರು ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಅವರು ಈಗ ಹೋರೀ - ಧುವ ಪದದ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಧ ವಿಧವಾದ ತೋಡಿರಾಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಹುಚ್ಚು ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಗೂಜರೀ ತೋಡಿ, ಮಂಗಲ ಗೂಜರಿ, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನುಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಳಾಯಿತು ಅವನ ತೋಡಿ, ಅವನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದ ಮುಟ್ಟಾಳನಾದ. ನೀನೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದೆ ಹೋದೆಯಲ್ಲ.”

ಕಲಾ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಫುರುತ್ತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಳು.

ಅನಂತರ ಹೇಳಿದಳು. “ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ತಕ್ಷಣ ಬಂದು ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ. ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಮುತ್ತಿಗೆಗಳು ಆಗಿ ಹೋದವು. ಆದರೂ ಸಹ ಅದರ ಪತನ ಶತ್ಸಿದ್ಧ. ತಾವು ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬಿಡಿ.”

“ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಇಷ್ಟೇಯೇ ? ಇಷ್ಟನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರ ಮುಂದೋ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಏನೋ ಹೇಳಿದ್ದೆ”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕ ಇಲ್ಲ ಆದರೆ ನಾನು ಹೊಸ ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಡಹುಟ್ಟುಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಎತ್ತೇನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ದುರ್ಗದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋದವು.”

“ನೀನು ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಮನ ಹಂಚಿಹೋಯಿತು. ಹೋಗಲಿ ಆದದ್ದಾಯಿತು. ದೆಹಲಿಯ ಬಾದಷಹ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಯದಿದ್ದರೆ ಅವನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುಲ್ತಾನನೋ ಶುದ್ಧ ಸೋಮಾರಿ. ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಪುನಃ ನರವರದ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಆನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಭೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸುಲ್ತಾನ ಶುದ್ಧ ಕೊಳಕು. ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ಸುಂದರಿಯರನ್ನಂತೂ ಈಗ ಅವನು ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ”

“ಏನು ! ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ!”

“ಹೌದು. ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ಅನಂತರವೇ ಉಸಿರಾಡುವೆಂದು ಅವನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ”

“ಈ ಗಂಡಸರ ಹಣೆಯ ಬರಹವೇ ಇಷ್ಟು ಯಾವುದೂ ನಿಶ್ಚಯ ಇಲ್ಲ. ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹಲವು ಕಡೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತದೆ”

“ಇಲ್ಲಾ ಕಲಾ, ತಲೆಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಒನಕೆಯಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡಸರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಅನ್ನಬೇಡ. ನನಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಬೇಡ.”

“ತಾವು ನನಗೆ ಮಾಡಿರುವ ನ್ಯಾಯ ಏನು?”

“ನಾನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೈಬುವಿನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬಾಯಿಂದ ಕೆಲವು

ಮಾತುಗಳು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನನ್ನೂ ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ.”

“ಏತಕ್ಕೆ ?”

“ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ಸುಲ್ತಾನ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಒಂದು ವಿಭಾಗವನ್ನೇ ತೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಳವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಕಡೆಯ ಜನಗಳು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಅಲೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.”

“ರಾಜಪುತ್ರನು ನಿನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೇನು ?”

“ರಾಜಪುತ್ರನು ಹೆಚ್ಚು ಇರುವ ಕಡೆ ಈ ವಿಭಾಗದವರು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಪುತ್ರನು ಇಲ್ಲದ ಕಡೆ ಅವರು ಹಾವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ರಾಜಪುತ್ರನು ಏಕೆ ಒಗ್ಗಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ?”

“ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.” ತಕ್ಷಣ ರಾಜಸಿಂಹನ ಮುಂದೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಚಿತ್ರ ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್, ತೋಮರರ ಸೇನೆ, ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮ ಅವೆಲ್ಲದರ ಚಿತ್ರ ಪಂಖಾನುಪಂಖವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಸರಿದವು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನರವರದ ಪೈತ್ಯಕಸಂಪತ್ತಿ ಪೂರ್ವಜರ ದೇಶದ ಪ್ರತೀಕಾರ ಅವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಸುಳಿದವು. ತೋಮರರು ಮತ್ತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಊಟ ಉಪಚಾರ, ನಡವಳಿಕೆ, ಕೊಡುವುದು ತರುವುದು, ಇರಿಸಿಕೆ, ಆದರ ಸನ್ಮಾನಗಳು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?

ಕಲಾ ಕಣ್ಣಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಹೇಳಿದ, “ನಿನ್ನನ್ನೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿದಳು.”

ಕಲಾ ಕಣ್ಣುಬಿಕ್ಕಿಯಾದಳು, “ಛ್ಲಾ !” ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಬಂತು. ಕೇಳಿದಳು, “ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ. ಎತ್ತ ಹೋಗಲಿ, ನನ್ನವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ?”

ರಾಜಪುತ್ರನು ಭಜಗಳು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಕುಳಿತವು. ಅವನು ಹೇಳಿದ, “ನಾನಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನ ಶರೀರ ಚೂರು ಚೂರಾದನಂತರ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವರು ಕೈ ಮಾಡುಬಲ್ಲರು.”

“ತಾವು ಒಬ್ಬರೇ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ?”

“ಹ್ಲಾ ! ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ! ನಾವು ಕೆಲವೇ ಜನರು ನರವರದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು. ಸುಲ್ತಾನ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆತ್ತಗಾದ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ನರವರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಹೊಳೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತು.”

“ಆದರೆ ತಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೀರೇನು ?”

“ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ಗುಪ್ತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಸುಬೇದಾರ್ ಷೇರ್ ಖಾನ್ ನನ್ನ ಮಿತ್ರ. ಅವನು ಕಪಟಿಯಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಸಮಯ ಬಿದ್ದರೆ ಏಕಾಂಗ ವೀರನಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ನನ್ನ ದೇಹವಿದೆಯಲ್ಲ.”

ಕಲಾ ಯೋಚಿಸಿದಳು, “ಮಾನಸಿಂಹ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನು !”

೨೨

ಚಳಿಗಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ವಸಂತ ಋತು ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು. ನಾಸಿರುದ್ದೀನ್ ಮಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲು ಮೂರು ಸಾವಿರ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಿತು. ಮೆಟರುವಿನ ಮೇಲಂತೂ ಅವನು ಗಯಾಸನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಪೆಯ ಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಹರಿಸಿದ.

ಖಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕೆ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ರೈತರು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭವನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚುಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಮೇವಾಡ ದೆಹಲಿಯ ಬಾದಷಹನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಜರಾತಿನ ಮಹಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಒಮ್ಮೆ ಖಾನ್ ದೇಶ್ ಒಮ್ಮೆ ಅಹಮದ್ ನಗರ, ಒಮ್ಮೆ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಪುತ್ರರೊಡನೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಪೂತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಇದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಅವನು ನಂಬಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಈಗ ಮಾಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಆ ಭವ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಯಾವಕಾದು ಸುಂದರ ತರುಣಿಯ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು, ತಕ್ಷಣ ಕಳುಹಿಸಿದ ದೂತರನ್ನು ! ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಇದೇ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮಾಳವದ ರಾಜಪುತ್ರರು ಹಲ್ಲು ಹಲ್ಲು ಕಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಮೇದಿನಿರಾಯ್ ಆಗಲೇ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನು ಮಾಳವದ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಇನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಿರುಗಾಳಿ ಏಳುವ ವಿಚಾರ ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಗೊತ್ತಾದರೂ ಸಹ ಅವನು ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇದೇ ರೀತಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಆ ಕಾಲದ ಜರ್ಜರಿತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಂಗ, ಮೇವಾಡವನ್ನು ತನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನು, ಕಬೀರ ಮೊದಲಾದ ಸಂತರು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಅದಮನೀಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ಭವಗೊಳಿಸಿ ನವಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ತನ್ನ ಇಂದ್ರಪುರಿಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಗಲಿರುಳೂ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಮಾಂಡುವಿನ ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರ “ಕಾಲಿಯಾದಹ್”ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಪ್ಪೆಯರೊಡನೆ ಜಲವಿಹಾರ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ.

ಮೆಟರು ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ, “ಭೀಷ್ ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್ ಏನು ಹೇಳುವುದು ! ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇಂತಹ ಆಟ ನಡೆದಿರಲಾರದು.”

ಜಲವಿಹಾರ ನಡೆಯುವ ವಿಸ್ತೃತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ತೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮರೆಮಾಡಿದರು. ಒಂದೆಡೆ ತರಂಗ ತರಂಗಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸರೋವರದ ನೀಲ ಜಲರಾಶಿ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ರಂಗುರಂಗಿನ ತೆಳುವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಧಳಧಳಿಸುವ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವ ಆ ಅಪರೆಯರು. ಚಿಟ್ಟೆಗಳಂತೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಇದ್ದುದು ಒಂದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಚಿಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಣ್ಣವಾದರೆ ಇವರಿಗೆ ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳು. ವಳಿಗಾಲದ ರೆಕ್ಕೆ ಹುಳುಗಳಂತೆ. ಆದರೆ ಮಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆಯ ಹುಳುಗಳೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಾರವು. ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಚಿಲ್ಲುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾರಾಡಿಸಿ ತೂರಾಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಯೌವನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಹಳ ಗದ್ದಲವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲು ನಾಸೀರುದ್ದೀನನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿದ್ದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಉಪಾಯ. ಅವನಿಗೆ- ಈ ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಗಾಯನ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿಸಿದ. ಆ ಸಂಗೀತದ ರಸಾಸ್ವಾದನಗಾಗಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದವು. ಹೂಜಿ, ಮದಿರಾಪಾತ್ರೆ ಮಟರು ಮೊದಲಾದವು.

ಅಪರೆಯರ ಕರಾಳ ನಿನಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ನಸೀರುನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿಲಿಲ್ಲ

ಸಂಗೀತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ಧುಮುಕಿ ನೀರೊಳಕ್ಕೆ ಜುಟುಟು ಆಡಿ. ನಾನೂ ನೀರೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಮ್ಮಗಳ ಆಟ ನೋಡಿದಮೇಲೆ.”

ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವವರು ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಡಮಾಡದೆ ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು. ಈಜು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಯುವತಿಯರು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಚ್ಚಿ ನೀರಿಗೆ ಧುಮುಕಿದರು. ಈಜು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರು ದಡದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನೀರೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲುಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಲಿಟ್ಟಾಡಿಸುತ್ತಾ ತಮಾಷೆ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಒಮ್ಮೆ ಈ ತಂಡಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಆ ತಂಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ

ಕೆಲವು ತರುಣಿಯರು ಈಜುತ್ತಾ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದರು. ಸುಸ್ತಾಗಿ ಮುಳುಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು ; ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿ ಕೈ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹತ್ತಿರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ತರುಣಿಯರು ಅವರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಳಿದರು. ಆದರೆ ಬಳಲಿದ ಯುವತಿಯರು ಅವರನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಮುಳುಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೂ ಸಂಚಕಾರ ಬರುವ ಸ್ಥಿತಿಬಂತು.

ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಕೂಗಿದ “ಇವರನ್ನು ಉಳಿಸಿ ! ಉಳಿಸಿ.”

ಅನೇಕ ಕಂಠಗಳಿಂದ ಇದೇ ಧ್ವನಿ ಹೊರಟಿತು.

ನಸೀರ ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸತೊಡಗಿದ ; ನೆಗೆದು, ಕಣಿವೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದ ಆದರೆ ನೀರೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮಟದ ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಣಿವೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದ. ಮತ್ತೆನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪರದೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಸುಲ್ತಾನನ ಅನೇಕ ಸಶಸ್ತ್ರ ಸೈನಿಕರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಈಜುಗಾರರು ಪರದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ನೀರೊಳಕ್ಕೆ ಧಮುಕಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಎತ್ತಿ ದಡಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಆ ತರುವಣಿಯರು ಪ್ರಚ್ಛಾಶೂನ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಭಯವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ದಾಸಿಯರು ಅವರಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಗಂಡಸರು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಸುಲ್ತಾನನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ ತಮ್ಮಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿ, ಬಹುಮಾನ ಸಿಗಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಲ್ತಾನನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಅವನು ತಕ್ಷಣ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅವರು ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು.

“ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ?” ಸುಲ್ತಾನ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

“ನೀವುಗಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ ?”

ಅವರ ಜಂಘಾಬಲ ಉಡುಗಿಹೋಯಿತು.

“ಯಾರು ಕರೆದಿದ್ದರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ? ಯಾರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಿರಿ? ಹುಲ್ಲು . . ಹೇಳಿ ; ಬೊಗಳಿ.”

ಅವರು ಆತನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಪುರುಷನ ಶರೀರ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರು.

ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾತಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು. “ಜಹ್ಲಾಸನಾಹ್ ರವರು ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಎಂದು ಹುಕುಂ ಮಾಡಿದಿರಿ.”

“ಸೈತಾನರಾ ! ನಿಮಗೆ ಹುಕುಂ ಮಾಡಿದೆ !” ಅವನು ಗುಡುಗಿದ.

“ಹಾಗಾದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಏಕೆ ಧಮುಕಲಿಲ್ಲ ?” ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆತನು ಭಯಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗದೆ ಹೋದರು. ಧರಧರನೆ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ನಸೀರ್ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು. “ಯಾವುದರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಇವರು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದರೋ ಆ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ ಇವರ ಕೈಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ.”

ಖಾಸಾ ಸೇವಕಿಯರು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದರು. ತೆರೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಅವರ ಕೆಗ್ಗೊಲೆ ನಡೆಯಿತು. ಸುಲ್ತಾನನ ಆಜ್ಞೆ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಬಡೆದ ಗಂಟಲಿಂದ ನಸೀರ್ ಹೇಳಿದ, “ಖ್ವಾಜಾಮಟದ, ತಮಾಷೆಯಿಲ್ಲ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಯೋಚಿಸು.”

ಖ್ವಾಜಾವಟರುನಿ ಸಾಹಸ ಯಾವಾಗಲೋ ಉಡುಗಿಹೋಗಿತ್ತು
 ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಅನೇಕ ಆಟ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಹಾಡುಕಿದ. ಸ್ತ್ರೀಯರು
 ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ನಡುಗಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು
 ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಆಟಗಳು ಆದುವು. ನೀಲಸರೋವರ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
 ನೋಡಿತು. ತನ್ನ ಅನಂತ ಅಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

೨೯೮

ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮುಳ್ಳಿನಂತಿತ್ತು. ಅವನು ಅದರ ಮೇಲೆ
 ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ಆದರೂ ಅದು ಅವನ ಕೈವಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕಂದರನ
 ಸೋದರ ಜಲಾಲ್ ಜೊನ್‌ಪುರದ ಬಂಗಾಳದ ಕಡೆ ದಂಗೆ ಎದ್ದಿದ್ದ ಸಿಕಂದರ್ ಅತ್ತೆಹೋದಾಗ
 ಅವನು ಅಂತರ್ವೇದದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋದ. ಸಿಕಂದರ್ ಜೊನ್‌ಪುರವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದ.
 ಜೊನ್‌ಪುರದ ಸುಲ್ತಾನ ಹುಸೇನ್‌ಷಾಹ್ - ಅವನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಹುಸೇನೀ ಕಾನ್ಡಾ ರಾಗ
 ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನೇ ಜೊನ್‌ಪುರವನ್ನು ಸುಂದವಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದ್ದ -
 ಈಗ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸಿಕಂದರ್ ಅಂತರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಬರಲು ಲಕ್ಷೋವಿನ್ನಲೇ
 ಉಳಿದುಕೊಂಡ. ಲಕ್ಷೋ ನಗರ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅದರ ಸುತ್ತೂ ಪ್ರದೇಶ ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು ;
 ಬಹಳ ಫಲವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಜೊನ್‌ಪುರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದರ ಜೊತೆ ಲಕ್ಷೋ
 ಕೂಡ ದೆಹಲಿಗೆ ಅಧೀನವಾಯಿತು.

ಸಿಕಂದರ್ ಲಕ್ಷೋವಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಬಳಿ ಅನೇಕ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳು
 ಸೇರಿದರು. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ತನ್ನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆ ; ಕಠೋರ ನಿಷ್ಠೆ ಅವನು
 ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳ ರಾಜನೈತಿಕ ಮಹತ್ವವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಅರಿತಿದ್ದ.

ಈ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು “ಯಾವ ಹಿಂದು
 ಬೇಕಾದರೂ ಎದೆಯಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾದ
 ಮಾಡಬಹುದು” ಎಂದು ಡಂಗೂರ ಹೊಡೆಸಿದರು.

ಮತ್ತಾಗಿ ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬೋಧನ
 ಅವರ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಅವನು ಸುಮಾರು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ
 ಮಾಡಿದನಂತರ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಮಧುರಾ, ಬೃಂದಾವನದ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಷಾಹೀ
 ಸೈನ್ಯದ ತಮಾಷೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವಾದ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ
 ಆಸೆಯೂ ಮೂಡಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಂತೂ ಅವನು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ
 ಹಾಟ್ಪಡಿಸೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಮಜಲಿಸಿಗೆ ಹೋದ.

ಬರಹಾದ ಪಂಚಿ, ಉದ್ದವಾದ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಉದ್ದವಾದ ಜುಟ್ಟನ್ನು
 ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣದಾದ ಪೇಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡುಹೋದ. ಎಲ್ಲವೂ ಕೊಕ್ಕರೆಯ ಮೈನಂತೆ ಬಿಳಿ;

ಬರಿಗಾಲು ; ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೋಲು. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕರು. ಮುಲ್ಲಾಗಳು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ್ದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಸಭಾಂಗಣ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಉನ್ನತ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದ. ಚುರ್ಚಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

“ಖುದಾ ಒಬ್ಬನೋ ಹಲವರೋ?”

“ಒಬ್ಬ ; ಕೇವಲ ಒಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ”

“ನಮ್ಮ ಸೂಫಿಗಳೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಪ್ಪು. ನಾವು ಖುದಾ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ನೀನು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ನೋಡೋಣ.”

“ಪರಮಾತ್ಮ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಅಭಿನ್ನನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ, ಭಿನ್ನನಾಗಿಯೂ ಇದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ ಇದನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತವೆ. ಋಷಿಗಳೂ, ಕವಿಗಳೂ ಸಹ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನೇರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ, ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇವೆ.”

“ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತೂ ನೀನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಖುದಾನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವೋ ಅಥವಾ ಅನೇಕುವೆಯೋ?”

“ಮನುಷ್ಯರೆಷ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಅಷ್ಟೂ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರುವುದು ಒಂದೇ ಜಾಗಕ್ಕೆ”

“ಅಂದರೆ ಮರ, ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಮೃಗ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಪೂಜಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರುಹುದೋ?”

“ಇವುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಮಾನವ ಖಂಡಿತ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.”

“ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ?”

“ಹೌದು.”

“ಕಲ್ಲು ತುಂಡನ್ನು ?”

“ಅವು ಕಲ್ಲು ತುಂಡಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವನೆಯ ಪ್ರತೀಕ.”

“ನಿಮ್ಮ ಯೋಗಿಗಳು ಖುದಾನನ್ನು ನಿರಾಕಾರ್ಪುಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಂಬುಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಪೂಜೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ?”

“ಇರುವುದೂ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಆರಾಧಿಸುವ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅವು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.”

“ಮೌಢ್ಯಕ್ಕೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೂ ಏನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?”

“ಬಹಳ ಬಹಳ. ಮೌಢ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ. ಬುದ್ಧಿ ಮೌಢ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು

ಸ್ಥಿತಿ.”

“ಏಯ್, ಏನು ಒದರುತ್ತೀಯಾ?” ಸಿಕಂದರ್ ಅರಚಿದ.

ಬೋಧನ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು “ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಜಹ್ನಾಪನಾಹ್.”

“ಚುರ್ಕಿ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೀಯೋ ಅಥವಾ ಆಲಿವರುಗಳನ್ನು ಅವಮಾನಮಾಡಲು ಬಂದಿದೀಯೋ ?” ಸಿಕಂದರ್ ರೇಗಿದ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿರ್ಭಯದಿಂದಿದ್ದ, ನಿಷ್ಕಂಪಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ವಾದ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಸಲು, ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೌಲ್ವಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಅವನು ಈ ರೀತಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮೀಸೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಇಷ್ಟಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಶೋಧನೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದೀಪ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೋಧನನ ಗುಂಡಿಗೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿತ್ತು. ಮುಲ್ಕಾಳಿಗೆ ಸುಲ್ತಾನನ ಬೆಂಬಲವಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಆ ಏಕಾಂಗಿ ವೀರನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮೊದಲು ಹುಚ್ಚೆಂದೆ ತಿಳಿದರು. ಅನಂತರ ಅವನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಮಾನು ಹೃದಯ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿತು. “ಇವನೇ ನಿಜವಾದ ಗಂಡುಸಿಪಾಯಿ. ಆದರೆ ಬಡಪಾಯಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಏಟುತಂದರೆ !”

ಒಬ್ಬ ಮೌಲ್ವಿ ಹೇಳಿದ, “ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ ಬೊಮ್ಮನ್, ಸೋಲು ಒಪ್ಪಿಕೋ, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಆಗ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಬಹುದು.”

“ನನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅದು ಯಾವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ?” ಬೋಧನ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ.

“ಇದು ಕುಫ್ರ !* ಕುಫ್ರ ! !” ಮೌಲ್ವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅರಚಿದರು.

“ಎಲ್ಲಿಯವನೋ ನೀನು ?” ಸಿಕಂದರ್ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿನವನು” ಅವನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ.

“ಗ್ವಾಲಿಯರಿನವನು ! ಮಾನಸಿಂಹನ ಗೂಢಕಾರ ಅನ್ನು.”

“ಮಾನಸಿಂಹನ ಗೂಢಕಾರನಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನೊಡನೆ ಜಗಳ ಕಾಯ್ದು ಬಂದಿದೇನೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನೇಕ ಮರ್ಷಗಳಾದವು.”

“ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು ; ಬೊಕಳೆ.”

ಚುರ್ಕಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಈಗ ಬೋಧನನನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಯಿತು.

* ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು.

ಸುಲ್ತಾನ ಮೌಲ್ವಿಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತ; “ಇವನ ಹಣೆಬರಹ ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿದೆ. ನೀವೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ.”

ಬೋಧನನಿಗೆ ಈಗ ಏನಾಗುವುದೆಂಬುದರ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಉಜ್ವಲ ಕಾಂತಿ ಕಾಣಿಸಿತು.

ಮೌಲ್ವಿಗಳು ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ಬೋಧನನಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮೌಲ್ವಿಗಳು ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಟ್ಟರು. “ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಲೆ ಒಪ್ಪಿಸು.”

ಸ್ವಪ್ನವಾದ ನಿಷ್ಕಂಪ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬೋಧನ ಅವರ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ. “ನನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚೆಂಡಾಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲ. ನಾನ್ಯಾರು? ಆ ತಲೆ ಯಾವುದು?”

ಈಗಲೂ ಅದೇ ಸೂಫಿಗಳ ಹುಚ್ಚು ಒದರಾಟ, ಅದೇ ಉನ್ಮಾದ ! ಸಿಕಂದರ್ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಬೋಧನ ಪ್ರಸಾದ ಪ್ರತಿವೇದಿಯಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ವಿರಸಂತೆ ಎದೆಯನ್ನು ತೆರೆದು ನಿಂತಿದ್ದ.

ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅಯ್ಯೋ ಎನ್ನಿಸಿತು. “ಯಾ ಅಲ್ಲಾಹ್ ! ಇದೇನಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಡವನು ಯಾವುದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

ಆದರೆ ಸಿಕಂದರನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಲ್ತಾಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ವಿವಶರಾಗಿದ್ದರು. ನಿರ್ವೀರ್ಯರಾಗಿದ್ದರು., ತಮ್ಮ ಅಸಮರ್ಥತೆಯ ಅರಿವು ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಬೋಧನನ್ನು ಕೊಲೆಗಡುಕರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಾಯುವಾಗಲೂ ಸಹ ಅವನು ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಶಾಂತನಾಗಿ, ನಿರ್ಭಯನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ. ನನ್ನೊಳಗೆ, ಈ ಕೊಲೆಗಡುಕನೊಳಗೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಕೊಲೆಗಡುಕನ ಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವನೇ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪ್ತ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಚರಾಚರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ. ಲಾಖಿ ಅಟಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆ ! ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಏಕೆ ಭೇದವೆನಿಸಿದೆ ? ಆದರೆ ಅದು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಮಾತು. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಈಗ ಯಾರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲ. ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ಸಿಕಂದರನ ಮೇಲೂ, ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಮೇಲೂ ಸಹ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮೇಲೂ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಂದೋ ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಅತೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕೊಲೆಗಡುಕ ಅವನ ಪ್ರಶಾಂತ ಗಂಭೀರ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ವಿಚಲಿತನಾದ

ಬೋಧನ ಹೇಳಿದ, “ತಡವೇಕೆ? ಹೊಡಿ.”

ಕುರುಹು ಕೈ ನಿರ್ಬಲವಾಯಿತು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅವನ ಕತ್ತಿ ನಡುಗಿತು.

ಬೋಧನನಿಗೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅವ್ಯಕ್ತ ದೀಪ್ತಿ ಕಾಣಿಸಿತು.

“ಹೊಡಿ” ಬೋಧನ ಕರ್ಕಶ ಕುರದಿಂದ ಕುರುಹನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಟ್ಟು

ಕತ್ತಿ ಅವನ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹರಿಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಈಶ್ವರಿತ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದ.

ಸಿಕಂದರ್, ಮೌಲ್ವಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧನನ ಮರಣವಾರ್ತೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೊಲೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಲಾಟೆಯಾಯಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಆಯಿತು.

ಅನಂತರ ಅವನು ಎಸಗಿದ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಅವನ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಪುಟವೂ ಕುಲುಪಿತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಲೂಟ ದರೋಡೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿ ಅವರ ಗೋರಾಟವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ

ಆದರೆ ಯಾವ ಬೆಂಕಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ದೇವಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಒಡೆದುದರಿಂದಲೂ ಸಹ ಹತ್ತಿ ಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಒಬ್ಬ ಬೋಧನ ವಧೆಯಿಂದ ಘಟ್ಟಿಸಿತು. ಅಂತರ್ಜೀವ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ಎದೆ ಕುಲಿತ ಕಠೋರವಾಗಿ ಯದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ತೆರೆದು ನಿಂತಿತು.

ಸಿಕಂದರ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಮುಲ್ಲಾಗಳು, ಸರದಾರರು ದೆಹಲಿಯ ಬುಡ ಈಗ ಭೃಷ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಆದರೆ ಅದರ ಬುಡ ಅಲುಗಿತೆಂದು ಜರ್ಝರಿತವಾಯಿತೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ? ದೆಹಲಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಖಂಡಗೊಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಗ್ವಾಲಿಯರ್, ಮತ್ತೊಂದು ಮೇವಾಡ ಮೇವಾಡ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು ಆದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮಗ್ಗಲಿನ ಮುಳ್ಳುಗಿತ್ತು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ್ರಾನರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಯಾದ ಸೈನ್ಯದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಿಕಂದರ್ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಧೂಳೀಪಟ ಮಾಡಬಹುದು, ಮೇವಾಡಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ವನದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿದ.

೫೯

ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗವಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟದ ಉತ್ತರದ ಸೆರಗು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೃಗನಯನಿಯ ಗೂಜರೀ ಮಹಲು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ದುರ್ಗದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಕೆಳಗಿನ ಕೋಟೆಯ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ರಾಯಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಂಕನದಿಯ ಗುಪ್ತನಾಲೆ ಗೂಜರಿ ಮಹಲಿನ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ತೂಬಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಆಯಿತು. ಗೂಜರಿ ಮಹಲು ಸುಮಾರು

ನೂರೈವತ್ತು ಗಜ ಉದ್ದ ನೂರೈವತ್ತು ಗಜ ಅಗಲವಿತ್ತು ಮೇಲೆ ಎರಡು ಅಂತ್ಸು ಕೆಳಭಾಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕ ನದಿಯ ನಾಲೆಯ ನೀರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸರೋವರ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ವರಾಂಡವಿತ್ತು. ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಳ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ರಮ್ಯವಾದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗಳು, ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚುಗಳು. ಹೊರಗೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೆ ಮೃಗನಯನಿಯ ಧೂಪ ಸ್ವೂಪಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೋ ಎಂಬಂತೆ ಭವ್ಯ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು ಕೊಠಡಿಗಳ ಬಾಗಿಲು ವಿವಾಹ ಮಂಟಪದ ಲತಾವಿತಾನದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿತ್ತು ವಿವಿಧಾಕಾರದ ಜಾಳಂದ್ರಗಳು, ಗವಾಕ್ಷಗಳು, ಆ ಭವನದ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮೆರುಗು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮೃಗನಯನಿ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು ರಾಜಸಿಂಹ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಾಲಸಿಂಹ ಲಾಖಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ರಾಜಿ ಬಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೂಜರೀ ಮಹಲು ಯಾವಳೋ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿನಿಯಾದ, ಸೌಂದರ್ಯಮಯಿಯಾದ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಈವರರು ಸಿಂಹಸದೃಶರಾದ ಸುಪುತ್ರನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಂದ್ರಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂತಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರಾಕಾರಗಳು, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಾನಮಂದಿರವಿತ್ತು. ಅದು ಇನ್ನೇನು ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಾಚೀರ ಮಾನಸಿಂಹನ ನೀಳವಾದ ಬಿಡ್ಡವೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಮಾನಮಂದಿರದ ಮಾನಸಿಂಹ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು.

ಮಾನಮಂದಿರದ ಕೆಲಸವೂ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಹೊರ ಪಾರ್ಶ್ವದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೆತ್ತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲಸವೂ ಒಂದು ದಿನ ಮುಗಿಯಿತು.

ಗೃಹಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ರಂಗ ಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ಮುಹೂರ್ತ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಕಾಮನ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮೊದಲೇ ಜನಕ್ಕೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಚೊತೆಗೆ ಇದೂ ಸೇರಿದರೆ ಕೇಳಬೇಕೇ ! ಮಾನಮಂದಿರ, ಗೂಜರಿಮಹಲೆಂದರೆ ಜನರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಗೃಹಪ್ರವೇಶದ ಮುಹೂರ್ತ ಬರುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಸೈನಿಕರು ಕೇಸರೀ ವರ್ಣದ ಪೇಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಅವುಗಳು ಮಾನಸಿಂಹನ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣದ ಸೂರ್ಯ ಧ್ವಜದೊಡನೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಗರದ ಹೆಂಗಸರ ಸಡಗರ ಹೇಳತೀರದು. ನಾಯಕ ಬೈಜು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಹೋಗಿ ಹಳೆಯದನ್ನೇ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೇಟ ಮಾತ್ರ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತು. ವೀಣೆಯನ್ನು ಒರೆಸಿ ಹೂಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಸರಸ್ವತೀ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ. ಮಾನಸಿಂಹ ಮೃಗನಯನಿಯನ್ನು ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿನಿಂದ ಮಾನಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದ. ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದಾಗ ಮಾನಮಂದಿರ ಗಗನವರ್ತಿಯಾದ

ಕಡಲೇ ಕುಂಬದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಂತನು ವಂದನಾಸ ಬೀಡುತ್ತಾ ವರು ಹಸ್ತನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳ ಸಹಜ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಣ, ಕಲ್ಲಿನ ಜಾಳಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳು ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾಡುಮೃಗಗಳ ವಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಅವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬದುಕಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡವು. ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಪಡುವಣೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಂದಿರ, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲ್ಲಿನ ಸುಂದರವಾದ ಜಾಳಂದ್ರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಗಾಯನ ವಾದನಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಭಾಮಂಟಪ. ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರದ ಎದುರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಠಡಿ ಇತ್ತು. ಅದರ ರಚನೆ, ಅಲಂಕಾರ, ಶೃಂಗಾರಗಳು ಉಳಿದವುಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಎಷ್ಟು ಲಲಿತ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ ! ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕವಿತೆ ಮಾನವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವೈಭವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮೈವೆತ್ತು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ” ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನನ್ನ ಕವಿತೆಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಕವಿತೆ. ಕಲಾವಿದರ ಕಾವ್ಯ ಸಮಾಧಿಯ ಲೀಲೆ. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಮಾಡಲಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿನ್ನ ಹೃದಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕಲಾಕಾರರು ತಮ್ಮ ಯೋಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದ ಭಾವವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿದರು. ಉಳಿ ಸುತ್ತಿಗೆಗಳು ನಿನ್ನ ಕವಿತೆಯನ್ನು, ನನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿದವು.”

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ. ಅಟ್ಟಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಲ ಕಾಯಲು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನದಿಯ ತರಂಗಗಳ ನರ್ತನ, ಪೈರಿನ ತೆನೆಯ ತೂಕಡಿಕೆ, ಹಿಂದೆ ಎತ್ತರವಾದ ಪರ್ವತ ಹಸುರು ಹಸುರಾದ ವಿಶಾಲ ವೃಕ್ಷ ಪುಂಜ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವ ವನ್ಯಮೃಗಗಳು. ಮೃಗನಯನಿ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಮೈತಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದ ತುಂದಿಲಕಾದಳು. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯೌವನ, ಲಾವಣ್ಯ, ತಾಯ್ತನದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಯ್ ಕೈಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹ ಕಂಡ.

“ಇಂದು ನಿನಗೆ ನಾಯಕ ಬೈಬುವಿನ ಹೊಸ ಪರಿಪಾಟಿಯ ಗಾಯನದ ರಸದೂಟ” ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ.

“ಇದಾದ ಮೇಲೆ ನಾನೂ ಸಹ ತಮಗೆ ಏನನ್ನೋ ಶ್ರುತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಖಂಡಿತ, ನೀನು ಮಾಡದೇ ಇರುವ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು!”

“ಈಗ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಲು ಶುರು ಮಾಡಿದಿರಿ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು, ಅವರಿದ್ದ ಮಾನವಂದಿರದ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಆ ನಗುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ತಾನೂ ನಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೆಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವಾಗತೊಡಗಿತು. “ನಡಿ, ಮುಷೂರ್ತದ ಸವಯ” ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ವಿಷ್ಣುವಂದಿರಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಗಾಯನ ವಾದನ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಸಭಾಮಂಟಪದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರೂ, ಮೃಗನಯನಿ, ಲಾಖಿ ಮತ್ತು ನಗರದ ಕೆಲವರು ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಲಾಖಿ ಮೃಗನಯನಿ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲೇ ಊರಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ನಾಯಕ ಬೈಬು ‘ಹೋರಿ’ ಹಾಡಿದ.

ಲಾಡಲೀ, ಮಾನ ನ ಕರಿಯೇ ಹೋರೀ ಕೇ ದಿನನಮೇ

ಕೌನ್ ತಿಹಾರಿ ಬಾನ್

ಬರಸ ದಿನಾ ಕೋ ಖೇಲ್ ಫಾಂಡಿಕೆ ಬೈರೀ ಹೋ.

ಭೌಂಹೇ ತಾನ್ ! ಲಾಡಲೀ ಮಾನ ನ ಕರಿಯೇ.

ನಾಯಕ ಬೈಬು ತನ್ನ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಹೃದಯಂಗಮ ಸಂಗಮದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ. ವಿಜಯ ಜಂಗಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅವರ ಜೊತೆಗೂಡಿಸಿದ “ಕಂಠಶ್ರೀಯ ಮುಂದೆ ವಾದ್ಯವೆಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಹರ್ಷದಿಂದ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬೈಬುವಿನ ಜೊತೆ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಮೀಟುತ್ತಿದ್ದ.

ಹಗಲ ಹೊತ್ತಾದುದರಿಂದ ಯಾವ ರಾಣಿಯೂ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೊಕಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನಿರ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವುದು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಗಾಯನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಒಂದು ಮೃಗನಯನಿಗೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಲಾಖಿಗೆ.

ತಟ್ಟೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಒಬ್ಬ ಪುರವಾಸಿನಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಮುಖ ನೋಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಮೃಗನಯನಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೆರೆಗಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಲಾಖಿ ಗಾಯನದ ಕಡೆಯಿಂದ ಗಮನವನ್ನು ಸರಿಸಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಮೃಗನಯನಿ ಅವಳ ಕೈ ಅದುಮಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಇಟ್ಟುಕೊ.”

ಕಣ್ಣೆ ಮಾಡಿ ಲಾಖಿ ಕೇಳಿದಳು. ಕಣ್ಣೆಯಿಂದಲೇ ಮೃಗನಯನಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಇದೆ ತಿನ್ನಬೇಡ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಹೇಳಿದಳು, “ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ತಾಂಬೂಲ

ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಸೆರೆಗೆ ಕ್ಷುಣ್ಣು.” ಲಾಖಿ ಕ್ಷುಣ್ಣುಂಡಳು. ದಾಸಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಲಾಖಿ ಮೃಗನಯನಿಯರ ಗಮನ ಈ ಸಂಗೀತದತ್ತ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿ ವಿಷಯವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕಾತರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಕುತೂಹಲ ಶಾಂತಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಆ ಪುರನಿವಾಸಿಯರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಾಖಿಗೆ ಅವಳು ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಲು ಸನ್ನೆ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಜನಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಬೈಬುವಿನ ಗಾಯನ ತಾರ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಏರಿದಾಗ ಮೃಗನಯನಿ ಸುಮನೋಹಿನಿಯ ಕುಣಿ ಕನ್ನ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳು ಖಿನ್ನಳಾಗಿ ಕಣವಳಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಬೈಬುವಿನ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ‘ವಾಹ್ ವಾಹ್’ ಎಂದು ಜನರು ಕೂಗಿದಾಗ ಮೃಗನಯನಿ ಪುರವಾಸಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು, “ಏನು ಸಮಾಚಾರ? ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಡವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಿದಿರಿ?”

“ಯಾವಾಗ ತಡೆ? ತಡೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ!” ಪುರನಿವಾಸಿನಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾತ್ರ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ತವಕ ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಕಣ್ಣೆಯಿಂದ ತಡೆದಿದ್ದಿರಲ್ಲ ಹೇಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ ?”

“ನಿಶ್ಚಿತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಆ ತಾಂಬೂಲದಲ್ಲಿ ವಿಷವಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಹೇಗೆ ? ಏತಕ್ಕೆ ?”

“ದೊಡ್ಡ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಅದೇನೋ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂದೇಹವಾಯಿತು?”

“ತಾವು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಊರಿನವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಗೊತ್ತು.”

“ಇಷ್ಟೆಯೋ ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?”

“ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲ.”

“ಏನು ?”

“ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವರು ತಮಗೆ ವಿಷವಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ಆದರೆ ತಾವು ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಿಂದ ನಾಯಿಗಳು ವಿಲವಿಲನೆ ಒದ್ದಾಡಿ ಸತ್ತಿಹೋದವು.”

“ಯಾವತ್ತು ? ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿ ಹೋದವು. ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.”

“ಲಾಖಾರಾಣಿಯವರ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಔತನವಿತ್ತಾಗ.”

“ಇರಲಿ, ಒಳ್ಳೆಯದು.”

“ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ ನಾನು ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ”

“ಹೆದರಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ. ತಮಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು?”

“ಆಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು ಅನೇಕ ಮರ್ಷಗಳಾದವು. ಈ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು ತಮಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?”

ಈ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಲಾಖಿಯ ಕಿವಿಗೂ ಬಿತ್ತು.

ಸಂಗೀತ ಮುಗಿದನಂತರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿವಾದ ಎದ್ದಿತು. ವಿಜಯ ‘ತರಾನಾ’ ಹಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ್ದ ಬೈಜು ಹೇಳಿದ, “ ‘ತರಾನಾ’ದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಧ್ವನಿಯ ಪಲುಕು, ನಡುಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನಿದೆ?”

ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ “ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಪರಿಪಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅದರಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಗೋಪಾಲನಾಯಕ ಮತ್ತು ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಆ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು.”

ಗೋಪಾಲನಾಯಕನಿಗಲ್ಲದೆ ಬೈಜು ಬೇರಾರಿಗೂ ಗೌರವ ಕೊಡುತ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲನಾಯಕ ಇನ್ನೂ ಮರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಕ್ಕುಬನಾಗಿದ್ದ ಬೈಜು ಗುಯ್ಯಾ ಗುಟ್ಟುಕೊಡಗಿದ,

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಬೈಜು ಹೇಳಿದ. “ನಾನು ‘ತರಾನಾ’ ವನ್ನೂ ಸಹ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ”

ವಿಜಯ ಹುಚ್ಚಿ ಷಾಡಿದ. ಮಾನಸಿಂಹನೂ ಕಣ್ಣೆನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ.

“ಈಗಂತೂ ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಬೇಕಾದರು ಆಗಲಿ. ಒಂಬತ್ತು ತಲೆಯವನು ಬಂದು ಹೇಳಿದರು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೈಜು ಎದ್ದು ನಿಂತ.

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟು ಅವನು ತಡೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ. “ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಒಂಭತ್ತು ತಲೆಯವನಲ್ಲ. ರಾಮನಿಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆಯಿತ್ತು.”

ಬೈಜು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. “ರಾಮನು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ? ರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಬಾಣದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ.”

ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ. “ತಾವೂ ವಿಜಯ ಜಂಗಮರೂ ಗೂಜರಿ ಮಹಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು.”

ಸಭಾ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಯಿತು. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಹೊರಡತೊಡಗಿದರು.

ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಳು.

“ನನ್ನ ತಲೆ ನೋಯುತ್ತಿದೆ. ಬರಲಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತಿಂದಾಗಿನಿಂದ ತಲೆ ನೋಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆ.” “ಇದೇ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ

ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ನಾನು ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ” ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯ ಮುಖ ಕ್ಷಣಕಾಲ ವಿಕೃತವಾಯಿತು. ಅವಳು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. “ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ನಗರದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಓರೋಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮನಮೋಹಿನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಇತ್ತು ಉಪೇಕ್ಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ಅವರಿಗೆ ಅಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತಳು. ಗೂಜರಿ ಮಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳು ತಾಂಬೂಲದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಇತ್ತು ಆದರೆ ಅವಳು ಅದನ್ನೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಗಳೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಲು ಇಷ್ಟಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ವಿಳಿದಲೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಳು.

೬೦

ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿನ ವಾಯವ್ಯದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಭಾಭವನವಿತ್ತು ಗೋಡೆಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಪೀಠ ; ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನಟರಾಜನ ಸ್ವರ್ಣಮೂರ್ತಿ. ವಿಜಯ ಜಂಗಮನೇ ತನ್ನ ಮನದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದ ನಟರಾಜನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶಿಲ್ಪಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತೋಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಸಿದ್ದ.

ನಟರಾಜನ ಭವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ವಿಕಸಿತ ಕಮಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು ಕಮಲದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಮೇಲೊಂದು ಪ್ರಭಾವಂಡಲ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು ಈ ಮಂಡಲದಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಂತಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನಟರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭಜಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಡಮರು. ಇನ್ನೊಂದು ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಡಮರುವಿನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಆ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಂತಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು ಒಂದು ವಾಮಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ; ಇನ್ನೊಂದು ಕಮಲದ ಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಒಂದು ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯತ್ತ ಸಂಕೇತ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಗ್ನಿಪಾಣಿಯಾದ ಹಸ್ತವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಂತಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಮಣಿಮೇಖಲೆ ; ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ಜನಿವಾರ. ಒಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಧರಿಸುವ ಕುಂಡಲ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಾಲೆ. ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನಸರ, ಒಂದು ಜಡೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಒಂದು ಜಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಮನೆ ಸುತ್ತ ಬಳಸಿರುವ ಸರ್ಪ. ಚಿಕ್ಕಮಂಡ ಮತ್ತು ಗಂಗೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಮೇಲೆ ಚತುರ್ಥಿಯ ಚಂದ್ರಮ. ಶರೀರದ ಅರ್ಧಭಾಗ ವ್ಯಾಪ್ತ ಚರ್ಮದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ, ವಿಜಯ ಹಾಗೂ ಬೈಜನಾಥರು ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ದಂಡಮಟ್ಟಣವು ಮಾಡಿದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋದ. ಸಭಾಭವನ ಮತ್ತು ಆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಜಾಲರಿಯಿತ್ತು.

ಮೃಗಯನಿ ನಟರಾಜ ಶಿವನ ವೇಷದಲ್ಲಿಡುಳು ; ಲಾಖಿ ವೀಣಾಪಾಣಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಶಿವನಾದರೂ ವಸ್ತ್ರ ಶಿವೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಮೃಗಯನಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ಸಭಾಭವನಕ್ಕೆ ನಡೆ. ಮೊದಲು ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವಾಗಲಿ. ಅನಂತರ ಅವರ ಗಾಯನ-ವಾದನ.”

“ಅವರ ಮುಂದೆ? ಆಗದು, ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಅವರು ನಿನ್ನ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲವೆ? ಒಬ್ಬರಿಂದ ಗಾಯನ ವಾದನ ಕಲಿತೆ ; ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರವನ್ನು ಅರಿತೆ.”

“ತಮ್ಮ ಮುಂದಲ್ಲದೆ ಮುತ್ತಾವ ಪರಪುರುಷರ ಎದುರಿಗೂ, ನಾನು ಲಾಖಿ ನರ್ತನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

“ನೀನಂತೂ ಘೋಷಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ; ಮತ್ತೆಕೆ ಹೀಗೆ?”

“ಘೋಷಾ ಒಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕೆ ?”

“ಹೋಗಲಿ, ಅವರ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಬಾ.”

“ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೃಗಯನಿಯ ಆ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಅವರೀರ್ವರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಬಲು ಆನಂದವಾಯಿತು ; ಬೈಬುವಿಗಂತೂ ಹೇಳತೀರದು.

ಗಾಯನ-ವಾದನದ ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರೀರ್ವರೂ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆಗ ಮೃಗಯನಿ-ಲಾಖಿಯರು ಸಭಾವಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಮೃಗಯನಿ ಶಿವತಾಂಡವ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹಾಡಿದಳು ; ಲಾಖಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಮೃಗಯನಿ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಶುಷ್ಕಾಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಅಡಗಿದವಂತೆ ಶಿವಶಕ್ತಿ ಜಡ ಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವ ತನ್ನ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯದಿಂದ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಡ ಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವದಿಸುತ್ತಾನೆ, ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಆಕಾರ ಪೂರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಶಿವನ ನೃತ್ಯ-ಲೀಲೆಯಿಂದ ಫೋಹೀದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಸಮಗ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನಾದಿ ಶಿವನ ತಾಂಡವ ವೃತ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಟಲ ವ್ಯಾಪಕತೆಯ ಪ್ರತೀಕ ; ಡಮರು ನಾದ ಮತ್ತು ಶಬ್ದ ವಿಶ್ವದ ವಿಕಾಸದ ಪ್ರತೀಕ ; ವರದಹಸ್ತ ; ಅಗ್ನಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಶಕ್ತಿಯ ಸೂಚಕ ; ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕರ ನೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎತ್ತಿದ ಚರಣದ ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎತ್ತಿರುವ ಕೈ ಅಭಯ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಧ್ಯಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರತೀಕ. ಸರ್ಪ ಧಾರಣ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸೂಚಕ. ಇದೇ ಸಾಧನದ ಮೂಲಕವೇ “ಸತ್” ಸಂಬಂಧ ಸಂಭವ. ಶಿವನ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದಿಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಪ್ರತೀಕ. ಒಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಡಲ ಮತ್ತೊಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಾಲಿ ಶಿವ-ಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕ. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿರುವ ಮಣಿಮೇಲಿಲಿ ಜಾಗ್ರತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಧೋಮುಖವಾಗದೆ ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ;

ಕಮಲ ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತೀಕ ; ಶಿವನ ಅನಂತ ಪಾವನತೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಪ್ರಭಾವಮಂಡಲ ಶಿವನ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಕಾಂತಿಯ ಪ್ರತೀಕ.

ಮೃಗನಯನಿ ತಾಂಡವದ ಈ ಸಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ನೃತ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿದಳು. ನೃತ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೃಗನಯನಿ ಆವೇಶ ಭೂತಳಾಗಿ ಸ್ಥಿರಳಾಗಿ, ಅಚಂಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಆ ನಿಲುವು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು; ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ಯುವಂಥದಾಗಿತ್ತು ; ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುವಂತಹದಾಗಿತ್ತು ; ಮಾನವನ ಮನದ ಕುತ್ತಿತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿವನ ಪದಾಘಾತ ಕೆಳಗೆ ತುಳಿದು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ಸ್ವೈರ್ಯ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವಂತಹದಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಮೃಗನಯನಿಯ ಮನದ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದುವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಭವ್ಯತೆ ಕಂಡಿತು. ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಪೂರ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯ-ವಿಕಾಸ ಸ್ಥಿರತೆಯಲ್ಲಿ, ಮಳೆಗಾಲದ ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲೂ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ವಂದಗಾಮಿನಿ ನೀಲ ಜಲರಾಜಿಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಂತೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಆನಂದತುಂದಿಲನಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಹಿರಿಮೆ ಇಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು”

“ಮಂದಿರದಿಂದ ಬರುವಾಗಲೇ ನನಗೆ ಅದರ ಫಲ ಸಿಕ್ಕಿ ಆಯಿತು.” ಮೃಗನಯನಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಮೃಗನಯನಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತೆನಿಸಿತು.

“ಏನು?”

ಲಾಖಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ಮುಖದತ್ತ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮಂದಹಾಸ ಮೂಡಿತು, “ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಂದಹಾಸ ; ಸಂಗೀತದ ಮಾಧುರ್ಯದ ಆನಂದ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. “ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?”

“ಅವರವ ಇಷ್ಟ ತಾವು ಅಂತಃಪುರದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮರೆಂಬಿರಿ. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಕೊಡಿ.”

ನಿಷ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಬಿಟ್ಟು ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ, “ಬೋಧನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಸುವುದುಳಿದಿದೆ. ಬೋಧನನ ಆತ್ಮಕ್ಕಾದರೂ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲಿ.”

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಮಾನಸಿಂಹ ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ.” ಮಾನಸಿಂಹ ಬೋಧನನ ಮರಣವನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಿದ.

“ಯಾವಾಗ ಸಮಾಚಾರ ಬಂದಿತು?”

“ಈಗ ತಾನೇ.”

“ದುಷ್ಟಬಾದಾಹನಿಗೆ ಆ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದುದರಿಂದ ಏನು ಬಂದಿತು?” ಮೃಗನಯನಿಯ ದನಿಹುಗ್ಗಿತ್ತು. ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಖಿ ಹೇಳಿಚಳು “ಅವನೇನು ಬಡಪಾಯಿಯಲ್ಲ; ವಾಚಾಳಿ.” ಮೃಗನಯನಿಯ ಶಾಂತನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷನೆ ಮಿಂಚಿತು. ಲಾಖಿಗೆ ಅದು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ನಿಹಾಲಸಿಂಹ ಸತ್ತ; ಬೋಧನ ಕೊಲೆಯಾಯಿತು; ಅಂತರ್ವೇದದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಅಪವಿತ್ರಮಾಡಿದ; ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿದ ಆ ಸಿಕಂದರ್ . . . ಹ್ಲ . . . ನೋಡುತ್ತೇನೆ.”

ಕೋಟಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು “ರಂಗಪಂಚಮಿಯ ಗದ್ದಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಇಷ್ಟೊಂದು?” ಮೃಗನಯನಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ದ್ವಾರಪಾಲಕನನ್ನಟ್ಟಿದ, ವಿಷಯವೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು. ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. “ಸೈನಿಕರು ಭಂಗಿ ಕುಡಿದು ವೇಷ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದೇ ಈ ಗದ್ದಲ.”

ಆ ಮೂವರೂ ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಗದ್ದಲವನ್ನು ನೋಡ ತೊಡಗಿದರು. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಬೀಭತ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸೈನಿಕರು ಉನ್ನತ್ತರಾಗಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವರು ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೋಲೆ ಬುರುಡೆಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಚಿಟ್ಟೆ ಒಬ್ಬ ವಿಷಯನ ವಿಣಾವಾದನವನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬೈಜುವಿನ ಗಾಯನವನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀವೇಷವನ್ನು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು.

ಮೃಗನಯನಿ ಲಾಖಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಎಂಥ ಕಾಡುಜನರು ಇವರು!”

ಮಾನಸಿಂಹ ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ. ಬೊಟ್ಟಿಯಿಡುವವರು ಸಂಗೀತದ ಚರ್ಚೆಯೆಬ್ಬಿಸಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಮುರುಕಲು ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದರು. ಮೊದ ಮೊದಲು ಹುಡುಗಾಟದ ಅಣಕಂದತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಹೊಡೆದಾಟವೇ ಆಯಿತು. ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಸಬರೂ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಮಾರಾಮಾರಿ, ಮುಷ್ಠಾಮುಷ್ಠಿ, ಹಣಾಹಣಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಬರಿಗೈ ಕದನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದೂ ಕದನ ಮಾಡಿದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದಿಳಿದು ಕೋಟಿಯ ದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಧೈರ್ಯ ಉಡುಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಗಲಭೆಯ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಕೂಗಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆದ. ಸೈನಿಕರು ಭಂಗಿ ಕುಡಿದಿದ್ದರೂ ಸಹ ರಾಜನ ಸ್ವರವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ

ಹೋಗಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆದರು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಶಿಸ್ತಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಮಹಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ

ಮೃಗನಯನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ನಿನ್ನ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬೋಧನನ ಮರಣದಿಂದಾದ ಖಿನ್ನತೆ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು ; ಮನದಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಭಾವನೆಗಳು ಜಾಗ್ರತವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಈ ಗದ್ದಲ ಮನವನ್ನು ಪುನಃ ಕದಡಿತು.”

“ಕಾಮನ ಹಬ್ಬದ ಈ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳು ಜನಗಳನ್ನು ಮೈ ಮರೆಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ.”

“ಇಷ್ಟೊಂದು ಮತ್ತರನ್ನಾಗಿ ? ಮಾನವಂದಿರದ ಭವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಇವರ ಮನದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಈ ಉದ್ಧಟರು ನಾಯಕ ಬೈಬುವನ್ನು ನಕಲಿ ಮಾಡಿದರು ! ಅದೂ ಈ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗೆ, ನಿನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಬಳಿ” ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಿದ

ಮೃಗನಯನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ಇಂಥಹ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆದರ ಮೂಡುವುದು ನಿಧಾನ.”

“ನಗರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಬೈಬುವಿನ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಲೆಯ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವುಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಸೈನಿಕರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೂ ಇಂಥ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಾಗಿದ್ದಾರಲ್ಲ?”

“ಇವರು ಕಲಿಯುವುದೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.”

“ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿದೆ. ನಾಯಕ ಬೈಬುವಿನ ಪರಿಪಾಟಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಲಿ ಎಂದು.”

“ಬಹು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರ. ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದಲ್ಲ?”

“ನೀನು ವರದ ಮಂದಹಾಸ ಪೂರ್ಣ ವಿಷ್ಣು ಪರಮಾತ್ಮನ ಯಾವ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಡೆಯಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಮುಂದಿರಿಸಿದ್ದೆಯೋ ಅದು ಮಾನವಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡಿಯನ್ನು ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಇದೂ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಸರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತೀರೇನು? ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಮೃಗನಯನಿಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕಂಡಿತು. ಅವನು ಅರ್ಥವಾಗದವನಂತೆ ಅವಳ ಮುಖದತ್ತ ನೋಡಿದ.

ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಲ್ಲಿ ವೈಭವದ, ಅಭಿಮಾನದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೆಯಿತ್ತು.

“ತಮ್ಮ ಲಲಿತಕಲೆಗಳು ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಅಜರಾಮರಗೊಳಿಸುವುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ.”

“ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳು.”

“ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಏಕೆಷ್ಟು ವಿನಯ ? ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಚರಣದಾಸಿಯಲ್ಲವೆ?”

“ದಾಸಿಯಲ್ಲ ದೇವಿ ! ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿ, ಹೇಳು.”

“ನಾನು ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಇಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ.”

“ಏನು ಹೇಳಬಾರದೆ?”

“ತಾವು ಪಾಂಡವ ವಂಶದವರು ; ಅರ್ಜುನನ ಸಂತಾನ ನಾನು ಅದನ್ನು ತಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕೆ ?”

“ಅದನ್ನು ಯಾವ ತೋಮರನೂ ಮರೆಯಲಾರ. ನನ್ನ ರಾಣಿ ಮೃಗನಯನಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನ ವಂಶಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ”

“ನಾನೇನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅರ್ಜುನ ಭೀಷ್ಮ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ತಮ್ಮವಳು. ಆರ್ಯಾವರ್ತದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ? ಈ ಭುಗಿಳೋರಿಂದ ಆರ್ಯಾವರ್ತದ ರಕ್ಷಣೆಯಾದೀತೆ?” ಮೃಗನಯನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಮೂಡಿತ್ತು.

“ನಾನು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತೇನೆ” ಮಾನಸಿಂಹ ಆವೇಶದಿಂದ ನುಡಿದ.

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಮನಹಬ್ಬ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

“ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭು, ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಮೈಮರೆಯದಂತೆ, ಶಿಷ್ಟಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇತ್ತ ಕಲಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಅತ್ತ ವಿದ್ಯೆ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರು ಮೂಲತಃ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ರೈತರು. ನಮ್ಮ ಕಲೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಟಕುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಇದನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದಷ್ಟನ್ನೇ ಕಲಿತರು. ನಾವು ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವನ್ನು, ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ, ಅವರ ಕುತ್ತಿತಿ ಮನೋಭಾವನೆಗಳು ಹೆಡೆಯತ್ತಲೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.”

ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದ.

ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದಳು. “ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆ ಆದನಂತರವೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚಿಂತನೆ ಎಂದು ನಾನು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮೊದಲು ಶಸ್ತ್ರ ಅನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರ”

“ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿ ; ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳ ಚೊತೆ ಅದೂ ಆಗುತ್ತಾ ಇರಲಿ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಘೋಷಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಅದೊಂದು ಆಗಿಬಿಡಲಿ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆದರೆ ಮಹಾಪ್ರಭು ಕಲಾಮೋಹ ವಿವೇಕವನ್ನು ಮಸುಳಿಸದಿರಲಿ. ಕಲೆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿರಲಿ ; ನಾನು ಮತ್ತೆನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ನಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸಿಕಂದರನು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಪಾಳಯವನ್ನು ಹಾಕಿ ಗ್ರಾಲಿಯರನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹಂಕವಾದ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾನು ಅನುಚಿತವಾದುದನ್ನು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಅನುಚಿತವಾದುದನ್ನೇನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೋಪ ಕಂಡುಬಂದರೆ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು.”

ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕಳು ಹೇಳಿದಳು : “ನೃತ್ಯ ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡಿತು?”

ಮಾನಸಿಂಹನು ಪ್ರಘುಲ್ಲಿತನಾದನು. “ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ, ಆಚಾರ್ಯ ವಿಜಯ ಜಂಗಮರು ಎಷ್ಟು ಕಲಿಸಿರಬಹುದೋ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೀಯೇ. ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅದು. ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತ ! ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಪುನಃ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿತು.

ಹೇಳಿದ, “ನೀನು ಚಿತ್ರಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಕೌಶಲವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೀಯೆ. ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಲಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ ! ಆಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರೋ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾಳ ಚಿತ್ರ ಸುಳಿದು ಮಾಯವಾಯಿತು.

ಮೃಗನಯನಿಯ ಮುಖ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು.

ಮಾನಸಿಂಹನ ಹೃತ್ಪಲದಲ್ಲಿ ಕೆಡುಹೋದ ದಿನಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಉರುಳಿದವು. ಮೃಗನಯನಿಯ ಶಾರೀರಕ ಸೌಂದರ್ಯ, ಆಂತರಿಕ ಸೌಂದರ್ಯದೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವನು ಕಂಡ.

ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಡೆಯಿರಿ, ನನ್ನ ಚಿತ್ರಾಲೆಗೆ, ಅಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಓಕಳಿ ಎರಡುತೇನೆ.”

“ನನಗೂ ಅದೇ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ನಡಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆಯೆ?” ಮಾನಸಿಂಹ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ.

ಮೃಗನಯನಿಯ ಚಿತ್ರಾಲೆಯನ್ನು ಅವನು ಅನೇಕ ಬಾರಿನೋಡಿದ್ದ ದಶಾವತಾರಗಳ, ದೇವತೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳೂ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗರಾಗಿಣಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೃಗನಯನಿಯ ಭಾವನೆಗಳ ರೂಪರೇಖೆಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿದ್ದವು. ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದು ಅಂದೇ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಣ್ಣವನ್ನಿನ್ನೂ ತುಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನು ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ

ನೋಡಿದ. ಚಿತ್ರದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರಾಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತಳಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಸಖಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಮೃದಂಗವನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಸ್ವರಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಕಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಮಗುದೊಬ್ಬಳು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕೊನೆಯವಳು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಬ್ಬ ದಾಸಿ ರಂಗ ರಾಗ ಸುಗಂಧಿತ ದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಬಳಿ ಓಲೈಸಲು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ದೃಶ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವುದೋ ರಾಣಿಯ ಓಲಗದಂತಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವನಗಳೂ, ಪರ್ವತಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಶಸ್ತ್ರ ಶತ್ರುಗಳು ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ರಾಣಿಯ ಓಲಗದ ದ್ವಾರದ ಹೊರಗೆ ಒಬ್ಬ ಯೋಧ ಅನಿಶ್ಚಿತ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಒಂದು ಕಾಲು ರಾಣಿಯ ಓಲಗದತ್ತ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಅವನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳಿಲ್ಲ. ನಡುವಿಗೆ ಬಿಗಿದ ಕತ್ತಿ ಒರೆಯಿಂದ ಅರ್ಧ ಹೊರಗಿದೆ.

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಆ ಪುರುಷನ ಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿತೆ? ರಾಣಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಸುಂದರಿಯ ಕಾಂತಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು? ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣದ ನಂತರ, ಯಾವ ಆಕೃತಿಯೂ, ಯಾವ ಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆಯೂ ಹೋಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಸಹ ಚಿತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

“ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಯಾವಾಗ ತುಂಬುವೆ? ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.”

“ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಲಿ? ಮೊದಲು ಈ ಕಾಡಿನ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ, ಅಥವಾ ನೃತ್ಯಶಾಲೆಯ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ?” ಮೃಗನಯನಿ ಓರೆಗಳೆಣಿಸಿ ನೋಟದಿಂದ, ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ, “ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಬಣ್ಣ ತುಂಬು.”

“ಒಮ್ಮೆಲೆ ?” ಮೃಗನಯನಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು.” ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ— “ಚಿತ್ರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಬಣ್ಣದಿಂದ ತುಂಬಬೇಕೆಂದು ನೀನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. ಈಗಂತೂ ರಂಗಪಂಚಮಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಎರಡು.”

ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಬಣ್ಣವನ್ನೆರಚಿದಳು! ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳ ಮೇಲೆ. ಅವಳನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ. “ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆ.” ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಮಾನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ.

ಇನ್ನೂ ನೇಸರು ಮುಳುಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಮಂದಿರದ ಬಣ್ಣ ಬೈಗುಂಪಿಸೊಡನೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳ ಆಕಾರ, ಪ್ರಕಾರ, ಅವುಗಳ ನೈಜಬಣ್ಣ

ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು ಹತ್ತಿರ, ಹತ್ತಿರ, ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವುಗಳ ಚಮತ್ಕಾರಪೂರ್ಣ ವಿಫಲ ವೈಭವ ಹಾಗೂ ಸೌಷ್ಟವದ ರಸದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಲೀನನಾಗುತ್ತಾ ಹೋದ. ದ್ವಾರವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಕೌಶಲದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೃಗನಯನಿಯ ಚಿತ್ತಾಲೆಯ ಆ ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. “ಕಲೆಯ ಅನುಶೀಲನೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಪಾಲನೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಹೋಗಬಲ್ಲವು. ನಾನು ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಉನ್ನತಿಗೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ನಾಯಕ ಬೈಜೂ ಹೋರೀರಾಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡಿದ್ದೆ ! ಎಂತಹ ಮಹಾ ಕಲಾಕಾರ ! ಮೃಗನಯನಿಯ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು ; ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು ; . . ಮೃಗನಯನಿ ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರದ ಇಕ್ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಬಹುದು !” ಎಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದ.

೬೧

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಸ್-ಬಹೂ ಮಂದಿರದ (ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರ ದೇವಾಲಯ) ಬಳಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ಒಂದು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮನೆಯಿತ್ತು.

ಬೈಜು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಅಡಿಗೆಯವನು ರಾಜನಿಂದ ನಿಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಸಂಗೀತದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ.

ವಸಂತಋತು ತನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ದಾಟಿತ್ತು. ಉಷ್ಣಕಾಲದ ಸಮೀರ ಸುಗಂಧ, ಶೀತಲತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹರಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕ ಬೈಜು, ಮಾನಸಿಂಹ-ಮೃಗನಯನಿಯರು ಸೂಚಿಸಿದ ತೋಡೀ ರಾಗದ ಒಂದು ವಿಧವನ್ನು ಕಂಠಸ್ವರದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯ ತಂತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಹಾಡುವ, ವೀಣೆ ಬಾರಿಸುವ ಚಟು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ವೀಣಾವಾದನ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದವರು ಸಿತಾರಿನ ಮರೆಹೊಕ್ಕರು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರುವ ವೀಣೆಗೆ ಸಿತಾರಿನ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. (೨೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ) ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಸಿತಾರನ್ನು ಅದರ ಸುಗಮತೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಯಾರೋ ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಅಟಲ. ಅಟಲ ಸಿತಾರಿಗೆ ಶರಣ ಹೋಗದೆ, ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕ್ರಿಯಾಡಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ. ಅವನ ವೀಣೆ ಅಂತಹ ಉತ್ತಮವಾದುದೇನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕವಾಗಿತ್ತು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆದು, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ ನುಡಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹಗಲಿರುಳು ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದ. “ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ!”

- ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬೈಜುವಿಗೆ ತನ್ನ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಬಂದಿತು ಅವನಿಗೆ. ಬೈಜುವನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮನೆಗೆ ವೀಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವನ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಡಿ ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಸಾಸ್ ಬಹೂ ಮಂದಿರಗಳು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಯೇ ಇದ್ದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹೂ ಮಂದಿರ ಬೈಜುವಿನ ಮನೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗುಡಿಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ ಇದು ಅಂಥ ವಿಲ್ವಕ್ಷಾವಾದ ವಿಷಯವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜಗಲಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಚೌಕಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸಂಗೀತಮೇ ಸಂಗೀತವಾಗಿತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಊರ ಹೊರಗಿನ ಬಾವಿ, ಕೆರೆ, ಕೊಳಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ, ಜನರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ವೀಣೆ ಅಥವಾ ಸಿತಾರನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಕಾಶ ಸಿಗುವುದೇ ತಡ, ತರನನ ಎಂದು ದನಿಯೇರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಟಲ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ವೀಣೆಯಮೇಲೆ ರಾಗವೊಂದನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

“ಬೈಜುವಿನ ಗಮನ ಇತ್ತ ಹರಿದಾಕ್ಷಾಮೇ ತನ್ನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ವಾದನವನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ತನಗೆ ಮಾನ್ಯ ಶಿಷ್ಯನ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಟಲ ಭಾವಿಸಿದ.

ಬೈಜೂ ಮೇಲಂತಸ್ತಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಈ ತಾನ; ಆ ತಾನ; ಈ ಗಮಕ; ಆ ಗಮಕ . . . ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೇ ತನ್ನ ಕಿರದಿಂದ ಹೊರಟ ತಾನ ಪರಂಪರಗಳಿಂದ ತಾನೇ ಫಲಕಿತನಾದ ಪನಃ ಅವನು ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅದೇ ತಾನಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ವಿಫಲನಾದ. ವೀಣೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ಮಾನಮಂದಿರದ ಒಂದು ತುದಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಬೈಜುವಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾನಮಂದಿರದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಕೆಳ ಸರಿದು ಮಂದಿರದ ಮೇಲೆ ಹೂ, ಹಂಸಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

“ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ತೋಡಿಯ ತಾನವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿದೆ! ವೀಣೆಯ ಮೇಲೆ ತಾನ ಗಮಕ ಈ ರೀತಿ ಬರಬಹುದು” - ಅವನು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದ. ಭಾವಾ ವೇಶದಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಎದೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಈ ಆಲಿಂಗನ ಚುಂಬನಗಳಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯ ಒಂದು ಕೀಲು ಸಡಿಲವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ತಂತಿಯೊಂದು ಸಡಿಲವಾಯಿತು. ಬೈಜುವಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಾಡಿಸುತ್ತಲೇ ವೀಣೆ ಅಪಸ್ಥರ ನುಡಿಯಿತು.

ಬೈಜು ರೇಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಎಯ್, ಏಕೆ ತಂಟೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ?” ತಕ್ಷಣ ಕೀಲಿನ ತಪ್ಪು ಅರಿವಾಯಿತು. ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ

“ಓಹೋ ! ಮಾನ ವಂದಿರದ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತೋ? ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿದೆಯೋ? ಇರಲಿ ತಡಿ, ಸರಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ”

ಅಟಲನ ಕಿವಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವನು ಇನ್ನೂ ತಾರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸಿದ ಬೈಜು ಕೀಲನ್ನು ತಿರುವಿ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಬಿಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಟಲನ ವಾದ್ಯದ ಝಂಕಾರ ಅವನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತು. ವೀಣೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೈಜು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಗುಡಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸತೊಡಗಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಟಲ ಕಾಣಿಸಿದ

ಬೈಜುವಿನ ಮುಖ ವಿಕೃತವಾಯಿತು. ಗದರಿಸಿ ಕೂಗಿದ, “ಎಲವೋ, ಕೊಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸು, ಸಾಕು, ಸಾಕು ! ಕಿವಿ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ.”

ಅಟಲ ಎದ್ದುನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಬೈಜು ಅದನ್ನು ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಬೈಜು ಹೇಳಿದ, “ರಾಗ ರಾಗೀಣಿಯನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಲೇಕೆ ತೊಡಗಿರುವೆ ! ಸಾಕು ಮಾಡು ಈ ಪಾಪವನ್ನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರೌರವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ !!”

“ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಸಂಗೀತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ ಕಲಿಯಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ ತರಾನಾ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ”

ಬೈಜು ಉರಿದು ಬಿದ್ದ, “ಅಯ್ಯೋ ಸರಸ್ವತಿಯ ಮುರುಕೆ! ಹೋಗ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಂದ ? ಅಥವಾ ಕಲ್ಲೇಟು ಬಿಗಿದು ತಲೆ ಒಡೆಯಲೋ?”

“ನಾನು ಕುಮಾರ ಅಟಲಸಿಂಹ ತಾವು ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲವೇನು ?” ಅಟಲ ಕೇಳಿದ.

ಬೈಜು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಓಡು ! ಓಡು !! ಓಡು !!! ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಯಾವನೋ ಸಿಂಹಪಂತೆ, ಸಿಂಗಲೀಕ !”

ಅಟಲ ಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗಿ ಗುಡಿಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೊರಟ.

ಬೈಜು ತನ್ನ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ಹೋದ.

ಅಟಲನಿಗೆ ತನ್ನ ವೀಣೆಯನ್ನು ಒಗೆದು ಚುರು ಚೂರುಮಾಡಿಬಿಡಲೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ವೀಣೆಯನ್ನು ಕುಕುಳಲಿ ಇರುಕಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ.

೬೨

ಮಾನಸಿಂಹನ ಜೊತೆ ವ್ಯುಗನಯನಿ ಅನೇಕ ಸಲ ರಾಯಿಯ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈ ಸಾರಿಯ ಬೇಟೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಉಲ್ಲಾಸಗೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಲಾಖಿಯ ಜೊತೆ ಇಬ್ಬರು ಸವಾರರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ್ದ ತಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆ ಘಟನಾಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಪೊದೆ ಈಗ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದೊಂದುಳಿದು ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ದೃಶ್ಯವೂ ಅಂತೆಯೇ ಇದ್ದಿತು.

ವ್ಯುಗನಯನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು : ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಂದರೆ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲೆನೆ? ಅಂದು ಚಿಕ್ಕವಳಾಗಿದ್ದೆ. ಇಂದು ಅಂದಿಗಿಂತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ ; ಆದರೆ ಅಂಥದೇ ಸಾಹಸ ಘೃತ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದೆಯೆ? ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಕೊರತೆ ಕಂಡಿತು. ಕಲಾರಾಧನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯ ದುರ್ಬಲವಾಯಿತೆ? ಮನದ ತೂಕ ತಪ್ಪಿತೆ ? ಈಗ ಹಿಂಜರಿಯುವಂಥ ಅಳಿದೆಯವಳಾದೆನೆ ? ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಸಹಿಸ್ವಂತೆ ಇನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆಯೆ? ಸತ್ತ ಹಂದಿಯನ್ನು ಹೊರುವಷ್ಟು ತ್ರಾಣ ಈಗಲೂ ಉಳಿದಿದೆಯೆ ? ಬಹುಶಃ ತ್ರಾಣವಿರದು. ಲಾಖಿಗೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭ ತಾನೇ ಏಕೆ ಬಂದೀತು?— ಎನ್ನಿಸಿತು ಅವಳಿಗೆ.

ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡ ಸ್ಥಳದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ನಾನು ಎಷ್ಟು ದುಡುಕಿ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ? ಆ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ನಾನೇ ಆಡಿದ್ದೇನೆ ? ನಾನು ... ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿ ! ಹಳ್ಳಿಯ ಹೈದಿ ರಾಜನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲೆ—ಹಾಗೆ? ... ಆದರೆ ನನಗೆ ರಾಜನ ಹಿರಿಮೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತೇನು? ರಾಜನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಎಂಟು ಜನ ರಾಣಿಯರಿದ್ದಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವರ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆನಿ? ಸುವನಮೋಹಿನಿ ಯಾರು, ಎಂಥವರು ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ . . . ಈಗ ತಾನೆ ಏನು ? ಸುವನಮೋಹಿನಿ ಮತ್ತೆಳು ಜನರಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮಹಾರಾಜರ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಪಾತ್ರಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತೇನೆ.

ಬೇಟೆಯಾದ ನಂತರ ರಾಜ ಬೋಧನನಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಡೇರೆ ಹಾಕಿದ. ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಗುಡಿಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಅರ್ಚಕ ಗ್ರಾಮದವರ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಊರಿನವರಿಗೆ ಇದು ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಅವರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೃಪೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು.

ವ್ಯುಗನಯನಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆ ಮೂಡಿತು, “ಈ ಸುಂದರವಾದ ಹೊಸ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಯಾರಾದರೂ ಒಡೆದು ಹಾಕಿದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷುಣ್ಣಬೇಸಾಯವನ್ನು ಈ ಏಳು ಬೀಳುಗಳು ಎಂದಿನವರೆಗೆ? ಈ ಭಕ್ತರ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿನವರೆಗೆ ಖಿನ್ನ ಹಿಡಿದು ಹೋರಾಡುವ ಆತ್ಮರಕ್ಷೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಜಾಗರಿತವಾಗದೋ ಅಂದಿನವರೆಗೆ ಎಂದಿನವರೆಗೆ ರೈತರು ಪ್ರಬಲವಾಗದಿರುವರೋ ಅಂದಿನವರೆಗೆ ಈ ಕ್ರಮ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಲೆ? ... ಷ್ಟು . . . ಅವರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕುವುದು ? ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ ಸಿಗಲಿ ;

ಮೈತುಂಬ ಬಟ್ಟೆ ಸಿಗಲಿ ; ನಾಳಿನ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ನರಳುವುದೂ ತಪ್ಪಲಿ. ಆಗ ಕಲೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲವು. ರಾಜ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿದನಂತರ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿ ಊರೊಳಗೆ ಹೋಗಬಯಸಿದಳು—ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡ ಜಾಗವನ್ನು ನೋಡಲು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಟಲ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ತಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಆನಂದದಿಂದ ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿ ಮೈಮರೆತಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ ಅದೇ ರೀತಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಈ ಸಾರಿ ಅಂದಿನಂತೆಯೇ ಆರತಿಯಾಯಿತು. ಈ ಸಾರಿ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಅರ್ಚಕ ಹೂವಿನ ಗಿಡದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೆಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿ ಅಂದು ತಾನು ನಿಂತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿನಂತಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳ ಬಳಿ ಬಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ - ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನವಾದುದೆಂದು.

ಲಾಖಿ ಆ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಹೊಸ ಮುಖಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಇದೇ ಜನರ ದುರಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದೆ. ಈಗ ಎಷ್ಟು ವಿನಮ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಚೊತೆ, ಆಗ ನಮ್ಮ ಚೊತೆ ಎಷ್ಟು ಕೀಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರು.

ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾನು ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಗೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದ್ದೆ”

“ಆ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ ಆ ಮುಡಿಪಿನ ಹೂವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ.”

“ಅನಂತರ ಏನು ಮಾಡಿದಿರಿ ಹೂವನ್ನು?”

“ಎದುರಿಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲ?”

“ಹೋಗಿ, ನಿಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹುಡುಗಾಟ.”

“ಇಲ್ಲ, ಅದು ಇನ್ನೂ ಪೇಟದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದು.”

“ಏನೇನಾದರೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಲ್ಲ ! ನಿಮ್ಮ ಚೊತೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿಯ ಹಳೆಯ ಮನೆಯಿತ್ತು. ಆ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಅಟಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ.

ರಾಜನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಳಿದ, “ಮನೆಯೇನೋ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ತಾನೇ ಏನು ಮಹಾ? ಆದರೂ ಅದು . . . ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಪೂರ್ವಿಕ ಮನೆ”

ಲಾಖಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಇವರ ಪೂರ್ವಿಕ ಮನೆಗೆ?”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅಟಲನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ, “ಅದೇನೇ ಇರಲಿ. ಒಂದು ದುರ್ಗವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸೋಣ.”

ಅಟಲ ಬೆಕ್ಕು ಬೆರಗಾದ, “ದುರ್ಗ? ... ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆದೀತು?”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತ ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವಿಲ್ಲವೇ?”

“ಮಹಾಪ್ರಭು, ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರ ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾಗಿಯೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ನೀರಿನ ಆಸರೆಯಿಲ್ಲ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅದನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ‘ಮೊದಲಲ್ಲಿ ದುರ್ಗವಿತ್ತು. ತೆರೆಯಿತ್ತು. ದುರ್ಗ ಈಗ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿದೆ. ಕೆರೆ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ. ಕೆರೆಯನ್ನು ಪುನಃ ತೋಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕೋಟೆಯ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದುರ್ಗಮವಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಅವ್ಯಕ್ತಿಯಿದೆ ಈ ಸ್ಥಾನ ನನಗೆ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದುವರೆಗೂ ಈ ಯೋಚನೆ ಏಕೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವೋ ... ಆಶ್ಚರ್ಯ !’

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಬಣ್ಣ ತುಂಬದ ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಚ್ಚಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವನದಿಂದ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ - ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದಳು.

ರಾಜ ಘೋಷಿಸಿದ, “ಕುಮಾರ ಅಟಲ ಸಿಂಹರಿಗೆ ಈ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ನಾಗಾದಾಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಹಗೀರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಗ ಬೇಗನೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗುವುದು. ಜಹಗೀರಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೋ.”

ಅಟಲ ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಹೋದ ಈಗ ಬೈಬುವೇ ಆಗಲೇ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವನೇ ಆಗಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಲಾರ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಮೂಡಿತು.

ಮೃಗನಯನಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು, “ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ಇವನ ಜಹಗೀರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವರೆ? ನಮ್ಮ ಆ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಈಗ ಯಾರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬಹುದು? ವಿಚಾರಿಸಲೇನು ? ... ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ !... ಕೇಳಿದರೆ, ಅದು ಈಗ ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವರಿಂದ ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡರೆ ಕಷ್ಟ”

ಲಾಖಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಈಗ ತಮ್ಮ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗುತ್ತೀರೋ, ಅತ್ತಿಗೆಯವರೆ?”

ಅವಳು ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದಳು, “ಇಲ್ಲವಮ್ಮ, ನಾನಂತೂ ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ.”

ಮೃಗನಯನಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. “ಅತ್ತಿಗೆ, ನೀನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.”

“ನಾದಿನಿಯವರೆ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗಳ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ”

ಮೃಗನಯನಿಯ ಸ್ವರವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾ ಲಾಖಿ ಕಾಕುನುಡಿದಳು. ಅವಳ ಮನವೆಲ್ಲವೂ ಮೋದಮಯವಾಗಿತ್ತು.

೩೨.

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಈ ಸಾರಿ ಅದನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವ ಉದ್ದಿಶ್ಯದಿಂದ ಸಿಕಂದರ್ ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಸವಾರರು, ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಕಾಲಾಳುಗಳು, ಗುಲಾಮರು, ಒಂದು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳು ಆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅರಬ್ಬಿ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಸಿಭಾಷೆಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಒಂದು ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾದ ಪಾಠಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ದರ್ಬಾರಿನ ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಮೌಲ್ವಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ. ಸಮರ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಇನ್ನೂ ತಡವಿತ್ತು. ಅವನ ಗೂಢಚಾರರು ಗುಜರಾತಿನ ಮಹಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಮಾರ್ಕವದ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕವದ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೋಡಿದನಂತರವೇ ಅವನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೌಲ್ವಿ ಮತ್ತು ಸರದಾರರು ಅವನನ್ನು ಬೇಗ, ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವಂತೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮರ ಯಾತ್ರೆಯ ಮುಹೂರ್ತ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಲು ಒಂದು ಜಾವ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರ್ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಋತು ಅನುಕೂಲಕವಾಗಿತ್ತು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಉತ್ಸಾಹದ ಅಬ್ಬರ ಹೇಳತೀರದಾಗಿತ್ತು. ಸಿಕಂದರನ ಗುಪ್ತಚಾರ ವಿಭಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಸುಸಂಘಟಿತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ ಮಾನಸಿಂಹ ತೋವರನು ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಹುಚ್ಚಿನಾಯಕ ಬೈಜುವಿನ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಈಗ ಕ್ಷುಭ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದ ಗತಿಯನ್ನು ಮಂದಗೊಳಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ—ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಅವನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು.

“ಜಹ್ಲಾಫನಾಹ್, ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಇದೇ ಸಮಯ. ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳು ಬಾಕಿ ಇವೆ. ಸಮರಯಾತ್ರೆ ಗೈಯಲು ತಡಮಾಡಬಾರದು” ಒಬ್ಬ ಸರದಾರ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದ.

ಪ್ರಧಾನ ಮುಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ, “ಮಾನವುಂದಿರವನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ”

ಸಿಕಂದರ್ ಹೇಳಿದ, “ಮಹಮೂದ್ ಬಘ್ರಾ ಮಂಡುವನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸಿ ಚಂದೇರಿ, ನರವರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಬರುಬಲ್ಲ ನಾನು ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ತೀರಿಸಿ ನರವರ, ಚಂದೇರಿಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮಾಂಡುವನ್ನು ಪುನಃ ದೆಹಲಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸೋಣ ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅನಂತರ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಘ್ರಾ ಮತ್ತು

ನಸೀರುದ್ದೀನನ ಸೈನ್ಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದು ಉಚಿತ.”

ಒಬ್ಬ ಸರ್ದಾರ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ- “ಹೌದು, ಹೌದು. ಮಾಳವದ ಕಡೆಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಗುಜರಾತಿನ ಗಾಳಿ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಕಡೆ ಬೀಸಲೂ ಸಾಕು. ಬಘರಾ ಮತ್ತು ನಾಸೀರುದ್ದೀನರಿಗೆ ಕೈಗೂಡದಿರುವ ಸಂಭವವೂ ಉಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಸರಪಡದೆ ಸಮಯ ಕಾಯುವುದೊಳಿತು.”

ಸೇನಾನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಬಹುಮತ ತಕ್ಷಣವೇ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವ ಪಕ್ಷ ಕಂಡಿತ್ತು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು - ಅದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ - ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು.

ಸಿಕಂದರ್ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಜೋರಾಗಿ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ದೀವಾನ್-ಏ-ಆಮ್ ನ ಚಾವಣಿ, ಗೋಡೆಗಳು, ಕಂಬಗಳು, ನೆಲ, ಸಿಂಹಾಸನ, ಆಸನ, ದಿಂಬುಗಳು ಅಲ್ಲಾಡತೊಡಗಿದುವು. ಪ್ರಳಯಕಾಲ ಬಂದಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಮುಲ್ಲಾಗಳ ತಲೆ ಮುಲ್ಲಾಗಳಿಗೆ, ಸರದಾರ ತಲೆ ಸರದಾರಿಗೆ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದುವು. ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಬಾದಷಹ, ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ. ಮತ್ತು ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಬೀಸುವ ಗುಲಾಮ ಅವನ ಮೇಲೆ, ಮೌಲಿಗಳ, ಸಿಕಂದರನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಬೋಧನನ ಕೊಲೆಯ ಚಿತ್ರ ಸುಳಿಯಿತು.

“ಯಾ ಅಲ್ಲಾ! ರಹಂ (ಕರುಣೆ)!! ರಹಂ!!” ಆ ಜನಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಕೂಗು ಹೊರಟಿತು. ದೀಪದ ಕಂಬಗಳು ಉರುಳಿದವು. ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಲು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ ಇತ್ತು ಜನಗಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಉರುಳತೊಡಗಿದರು.

ಅಬ್ಬ! ಎಂತಹ ಪ್ರಾಕಂಡ ಭೂಕಂಪ!

* * *

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವಿನಿಂದ ಬಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ವಹಮೂದ್ ಬಘರಾ ಧಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದವನು, ಗೊತ್ತಾದ ಜಾಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ತಂಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತ. ತನ್ನ ಡೇರೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ. ಮಂಚದ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎರಡೂವರೆ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಚಿನ್ನದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಎರಡೂವರೆ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದಾಗ ಹಸಿವಾದೀತೆಂದು ಭೋಜನ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಅದು ಅವನ ನಿತ್ಯದ ಪದ್ಧತಿ. ಪಾಪ ಅವನೇನು ಮಾಡಾನು? ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೆ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಲಾದೀತೆ? ಅವನ ಆರೋಗ್ಯದ ಪಾಡೇನು?

ಆ ಮಗ್ಗಲಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದ್ದಾಗ ಎರಡೂವರೆ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ತಟ್ಟೆ ಹಾಜರು. ಈ ಮಗ್ಗಲಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಳತೆಯ ಅನ್ನದ ಇನ್ನೊಂದು ತಟ್ಟೆ ಕೊನೆಗೆ

ಒಂದೇ ಕಡೆ ಐದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಇಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿ ಏನು ? ಆ ಮಗ್ಗಲಿಂದ ಈ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹೊರಳುವಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ತಾನೆ ಯಾಕೆ ಪಡಬೇಕು ? ಆ ಮಗ್ಗಲಿಂದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು; ಕೈಚಾಚಿ ಕುಳಿಸಿದರಾಯಿತು. ಪುನಃ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು, ಕೈಚಾಚಿದ, ಮತ್ತೆ ಎರಡೂವರೆ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಚಟ್ ! ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ತುಪ್ಪ, ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಮತ್ತು ನೂರೈವತ್ತು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳ ಬೆಳಗಿನ ಉಪಾಹಾರ ಅಷ್ಟೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಕೂಡದು.

ಮೊದಲನೆಯ ಜಾವದ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗೇ ಇದ್ದ ಅಷ್ಟಲ್ಲಿ ಮಂಚ ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ಕುಳು ಕತ್ತಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಬಫಾರಾ ಮುಖ ಮೇಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಂಚದ ಪ್ರಕಂಡ ಕಂಪನವು ಅವನನ್ನು ಮಗ್ಗಲು ಮಾಡಿತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು. ಬಫಾರಾ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪೀಠದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕೈಚಾಚಿದ. ಮಣೆ ಜಾರಿತು ; ಇನ್ನೂ ಕೈನೀಡಿದ. ಅದು ಮತ್ತೂ ಜಾರಿತು ; ರೇಗಿ ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಬಹಳ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ, ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಕಣ್ಣು ಉಜ್ಜಿದ, ಆದರೆ ಅನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ದಡಂ ಎಂದು ತಟ್ಟೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು ; ದಡಕ್ಕನೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಣೆ. ಆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಆಯ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಕಡೆ ತಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಣೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದೆ ದಡಕ್ಕನೆ ಅವನ ಅಗಲವಾದ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿತ್ತು. ಬಫಾರಾ ದಡಂಮನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಂಚ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅನ್ನ ದಿಂಬಾಯ್ತು ; ಕೆಲವು ಅಗುಳುಗಳು ಅವನ ಉದ್ದವಾದ ಮೀಸೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡವು. ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅಗುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖದ ಮೇಲೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡವು.

ಬಫಾರಾ ಚೀರಿದ, 'ಅಯ್ಯೋ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಹಾಳು ದೆವ್ವಗಳು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟವು !' 'ಹಾಳಾದವು ಎಲ್ಲಾ ತಲೆಕೆಳಗುಮಾಡಿದವು, ರಕ್ಷಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿ.'

ಪಾಳೆಯದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಗಲಭೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಆನೆಗಳು ಸರಪಳಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಪಾಳೆಯದಿಂದ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುದುರೆಗಳು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಮತ್ತು ಜನರು ಎಲ್ಲೆ ಅಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಉರುಳಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು ಸರಿದು ಮುರಿದು ಧೂಮ್ನನೆ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮರಗಳು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತುಬಂದು ಭಾರಿಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ನದಿ ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳೂ ಸಹ ಈ ಭೂಕಂಪದ ಪ್ರಕಂಡ ವೇಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದವು.

* * *

ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಮಾಂಡುವಿನ ಸುಲ್ತಾನ ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ತನ್ನ ಬೇಗಮರುಗಳ ಮರ್ದಮ್ ಶುಮಾರಿ (ಗಂಡಸರುಗಳ ಗೇರಿ) ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಮಾಗಿ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರದೈನೂರು ಜನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರು. ಹಾಜರಿ ಬರಹವನ್ನು (Attendance register) ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತಂದು ಹಾಜರಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ

ಸರಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ಪುಂಡರು ಹೆಂಗಸರ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಯುವಕರು ಕೆಲವು ಬೇಗಮರುಗಳ ಕಾಮವಾಸನೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಬಂದು ನುಗ್ಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಂದೇಹವಾಗಿತ್ತು. ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆ ಹಾಗೂ ದಂಡ ವಿಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮರ್ದಮ್ ಶುಮಾರಿ ಅತ್ಯಕೃಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ಅಂಗರಕ್ಷಕಿಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಜರೀಖಾತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಲ್ತಾನನ ಜೊತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರ್ದಮ್ ಶುಮಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪಂಜುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸುಲ್ತಾನನ ಜೊತೆ ಇದ್ದರು. ಮರ್ದಮ್ ಶುಮಾರಿಯ ಕೆಲಸ ವೇಶಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಧಾರಿ ಯುವಕರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಿರೇ ಖಾತೆಯನ್ನು ಓದುವುದು ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಹಾಗೂ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಆಗುತ್ತಾ ಆಗುತ್ತಾ ಅವರು ಅತ್ತಿತ್ತ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಕೊನೆಗಂತೂ ಅವರು ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅರಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸಶಸ್ತ್ರ ಸೈನ್ಯ, ಜಾಗರೂಕ ಪಹರೆ ಇತ್ತು. ನಸೀರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಬಳಲಿ ನಿಂತ. ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಸುಸ್ತಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಾಸಿಯರು ಅವನ ಪೀಠವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪೀಠವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟರು. ನಸೀರ ಆಸನದ ದಿಂಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಒದಗಿದ.

ಗಡಗಡಗಡಗಡ ದುಡು ಎಂಬ ಗರ್ಜನೆ ಆಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ದೀರ್ಘವಾದ ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿದ್ದ ಮಾಂಡುವಿನ ಕೋಟೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗತೊಡಗಿತು. ನಸೀರನ ಆಸನ ದಿಂಬುಗಳು ತಲೆಕೆಳಗಾದವು. ಅವನು ಬೋರಲಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ.

ಚೀರಿದ - "ಉಳಿಸಿ! ಉಳಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ! ಈಗ ಯಾರನ್ನೂ ಸತಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾತಗಳು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾ ಇವೆ ಅಯ್ಯೋ ಯಾರಾದರೂ ಉಳಿಸಿದೋ. . ."

ಪಂಜುಗಳು ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿದವು. ಉರುಳುತ್ತಾ ಉರುಳುತ್ತಾ ಮೀನುಕು ಹುಳುಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ಆರತೊಡಗಿದವು. ಬಹಿರೇಖಾತೆಗಳು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋದವು. ಅವುಗಳ ಹಾಳೆಗಳು ತೆರೆಯುತ್ತಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹಾರಾಡತೊಡಗಿದವು. ಕೆಲವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪಂಜುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಅವುಗಳು ಕಾಮನ ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಉರಿದುಹೋದವು. ದಾಸಿಯರು ಬೇಗಮರುಗಳ ಮೇಲೆ, ಬೇಗಮರುಗಳು ದಾಸಿಯರ ಮೇಲೆ ಬೀಳತೊಡಗಿದರು. ಹತ್ತಿರದ್ದ ಅರಮನೆ ಅಲ್ಲಾಡತೊಡಗಿತು. ಬೇಗಮರುಗಳ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದವು, ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದರು. ಸೈನ್ಯದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಪ್ರಳಯ ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಿದರು. ಸ್ವೀವೇಷಧಾರಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. 'ನಾವು ಈಗ ಹೋದರೆ ಹೋದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯರೂ

ಹೋದರು. ಅತ್ಯಾಚಾರಿ ನಸೀರನೂ ಹೋದ !' ಓಡುತ್ತಾ ಬೀಳುತ್ತಾ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಳೆಯಿತು - ಅವರ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಆ ಭೂಕಂಪ ಆಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ.

* * *

ಮಾನಸಿಂಹ ಮಾನವಂದಿರದಿಂದ ಗೂಜರಿ ಮಹಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಚಂದ್ರಮನ ನಕುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವಂದಿರ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಅನಂತರ ಹೊರಟುಹೋದ. ವ್ಯುಗನಯನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನು ಹೇಳಿದ, "ಮಾನವಂದಿರ ನನಗೆ ಈಗತಾನೇ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡಿತು."

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, "ಒಮ್ಮೆ ಅದು ನಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಹಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ. ಎಂದಾದರೂ ಅದು ರೂಝೇರಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸುವಂತೆ ತಾವು ಕಾಣುವಿರಿ."

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗರಗನೆ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೇಳತೊಡಗಿದರು. ಗೂಜರಿ ಮಹಲು ನಡುಗತೊಡಗಿತು. ತೋರಣ ಬಾಗಿಲು ಓಲಾಡತೊಡಗಿತು. ಮೇಲೆ ನೇರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲಿನ ನೇರವಾದ ಗೋಡೆಗಳು ಉಯ್ಯಾಲೆಯಂತೆ ತೂಗಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು, ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ತೂರಾಡತೊಡಗಿದರು.

"ಪ್ರಕೃತಕಾಲ ಬರುತ್ತಿದೆ" ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. "ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು"

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ವ್ಯುಗನಯನಿಯದು ತೆರೆದಿತ್ತು. ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು. ತುಟಿಗಳು ಸುರುಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಕೈಗಳು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿದ್ದವು.

"ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಭಾವಂತನ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ; ಶಿವ ತಾಂಡವವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ; ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯಿಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತ ಅಂತ್ಯದ ಅನಂತದ ಮುಂದೆ ಅವಿಚಲಿತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲೆ"

* * *

ವಿಜಯಜಂಗಮ ತನ್ನ ನಿಯಮದಂತೆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಏಳು ಘಂಟೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದ. ಈಗ ತನ್ನ ನೀಳವಾದ ಕೇಶಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಶಿವದಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಅಲುಗಾಡಿದವು. ಅವನು ತನ್ನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳುತ್ತಾ ಹೊರಳುತ್ತಾ ಉದಳಿದ.

ಹೇಳಿದ, “ಶಿವನ ಡಮರುಗ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಿದೆ. ತಾಂಡವ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕಲಿಯುಗದ ದುರಾಚಾರ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಿನಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿದೆ, ಶಿವನೆ, ಶರಣ ಶಿವ, ನಿನ್ನ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆ !” ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಅವನು ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದ. ತನ್ನಂಥ ಕಾಯಕವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವೀರಶೈವರು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಲಪುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ.

ಗಾಯಕ ಬೈಜು ಆತುರ ಆತುರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಂಡು, ತಿಂದು ಕೈಗೆ ತಂಬೂರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಒಂದು ಹೊಸ ರಾಗವನ್ನು ಧ್ರುವಪದಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ತಾನುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗರ್ಜನೆ ತರ್ಜನೆಗಳ ಹುಂಕಾರ ಅವನಿಗೆ ಯಾರೋ ವ್ಯದಂಗಳನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಬಾರಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಗರ್ಜನೆ ತರ್ಜನೆ ಮೇಳ ಬೈಜುವಿನ ಗಾಯನದ ತಾಳಕ್ಕೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಅರಚಿದ. “ಲೋ ಯಾರೋ ಅದು?” ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೋಡೆಗೆ ತಲಹಾಕಿದ್ದ ವೀಣೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿತು.

ಹೇಳಿದ, “ತಾಯಿ ಸರಸ್ವತಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಅಪಸ್ವರ ಹಾಡಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಮ್ಮಾ.” ವೀಣೆ ಗಡಗಡನೆ ಅಲ್ಲಾಡಿ ಡಂ ಎಂದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. ಅವನು ಸ್ವತಃ ತಂಬೂರಿಯೊಡನೆ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ. “ಯಾವನೋ ಲೋ ? ನನ್ನ ತಂಬೂರಿನ ಒಡೆಯುವವು?”

* * *

ಸೇತು, ಸಾಹುಕಾರ, ಶ್ರೀಮಂತರುಗಳು ತಮ್ಮ ಧನಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿದರು ; ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳುಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಔಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಅನೇಕರ ಮನೆಯ ಹಳೆಯದಾದ ಮೇಲ್ಭಾವಣಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ಮುರಿದುಬಿತ್ತು. ಅವರು ಅಳುತ್ತಾ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರು.

ಆ ಭಯಂಕರ ಭೂಕಂಪದ ಪ್ರಭಾವ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದದ್ದೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಿತು. ಭೂಕಂಪ ಶಾಂತವಾದ ನಂತರ ಜನಗಳಿಗೆ ಭೂಕಂಪವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿಯ ದೀವಾನ್-ಏ-ಆಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನನು ತತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ದೀಪದ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡತೊಡಗಿದುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು.

ಮಾಂಡವಿನಲ್ಲಿ ನಸಿರುದ್ದೀಪ ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿಹೊರಳಿದ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡುವುದರೊಳಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಧಾರಿಗಳು ದಾರಿ ನಿರ್ಬಾಧಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರ ಎಣಿಕೆಯ ಕೆಲಸ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು.

ಗುಜರಾತಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಮಹಮೂದ್ ಬಘರಾ ಕ್ಷುದ್ರಿಂದ ಅನ್ನದಿಂದ, ವಣಿ ಮತ್ತು ಮಂಚದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು, ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದಾಗ ಉದ್ದವಾದ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಕೆದರಿತ್ತು ಹಾಳಾದ ಭೂಕಂಪ ಅನ್ನವನ್ನಂತೂ ಹಾಳುಮಾಡಿತು. ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಯನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡಿತಲ್ಲ !

ಬೆಳಗಿನ ಊಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಾಳಯವನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅವನು ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದ. ಮುಂದುವರೆಯುವುದು ತಿಳಿಗೇಡಿತನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಗುಜರಾತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ನೋಡಿದ, ಎಲ್ಲವೂ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಗ ಮೃಗನಯನಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವನನ್ನು ಕಂಡ “ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನು ?” ಮಾನಸಿಂಹ ಕೇಳಿದ. ಮೃಗನಯನಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, “ಭೂಕಂಪ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಬಂದಿತ್ತು.”

ವಿಷಯಜಂಗಮ ನೋಡಿದ, “ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ!- ಕಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಿಡುತ್ತೇನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕೈಲಾಸ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಖಂಡಿತ” ಎಂದುಕೊಂಡನು.

ಬೈಜು ಹೇಳಿದ, “ತಾಯೀ, ಸರಸ್ವತಿ, ನೀನು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೀಯಲ್ಲವೇ? ಎಂದಾದರೂ ಮರೆತು ಅಪಸ್ಥ ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ತಾಳದಿಂದ ಹಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಹಾಗೆ ಆಗಲಾರದು. ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ ! ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ ! ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಂಗೀತದ್ರೋಹಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಅದು ಅವರ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿತ್ತು!”

ಕೆಲವು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮನೆಗಳು ಅರ್ಧಂಬರ್ಧ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದವು, ಕೆಲವು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದುರಸ್ತು ಆಯಿತು. ಬಿದ್ದುಹೋದ ಹಳೆಯ ಮನೆಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತು ಮಾಡಲು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳು ಹಿಡಿದವು. ಬಡ ರೈತ ಕೂಲಿಗಾರರ ಗುಡಿಸಲುಗಳು ದುರಸ್ತು ಮಾಡಲಾಗದಂತೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದವು. ಕೂಲಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಿಡುವು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಾಮಾನನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರು. ಸಾಕಷ್ಟು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.

ಮಾನಸಿಂಹ ರಾಯಿಯ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆ ಕೆಲಸ, ಆತನ ಕಲಾಸೇವೆಯಷ್ಟು ತತ್ಪರತೆಯಿಂದ ಶೀಘ್ರತೆಯಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿ ಚಿತ್ರಾಲೆಯ ಆ ಚಿತ್ರ ಇನ್ನೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು.

೩೩

ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿ ಮಹಾತ್ಮರು ರಾಮೇಶ್ವರದಿಂದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಕೌಶೀನಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೇವಿನಎಲೆಗಳಷ್ಟೇ ಅವರ ಆಹಾರ ;

ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ಹರಿದಾರಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮೋತಿ ಝೀಲಿನ ಬಳಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕಾಳ್ಗಿಬ್ಜೆಂತೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಜನಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಅವರ ಕೃಪಾಪಾತ್ರರಾಗಲು ಉದ್ವುಕ್ತರಾದರು.

ಮೋತಿ ಝೀಲನ್ನು (ಮುತ್ತಿನ ಸರೋವರ) ಮಾನಸಿಂಹನೇ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದ. ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಕಾಲುವೆ ಹೊಡಿಸಿ ಹತ್ತಿರದ ಭೂಮಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಭೂಕಂಪದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸರೋವರದ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಒಡೆದಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸರೋವರವನ್ನು ಮತ್ತೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ಆಳವಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಆ ಯೋಗಿ - ಮಹಾತ್ಮ ಇದೇ ಸರೋವರದ ಬಳಿ ತಂಗಿದ್ದ. ಅವನು ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಲು - ಅಥವಾ ದೂತ ವರದಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವನು ರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು - ಇದ್ದ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ರಾಜನೇ ಸ್ವತಃ ಮೋತಿ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ವಿಜಯ ಜಂಗಮನಿಗೂ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ರಾಜ ಮಹಾತ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ತುಕ್ಕುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಆದನೂರು ಹರಿದಾರಿಗಳಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ದರ್ಶನ ಕೊಡುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದರ್ಶನ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಾವು ಎರಡು ಮೂರು ಹರಿದಾರಿಗಳಾದರೂ ಹೋಗಬೇಡವೇ?

ವಿಜಯ ತಡೆದು, “ಯೋಗಿ-ಮಹಾತ್ಮರು ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಡಂಗುರ ಹಾಕಿ ಸಾರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಗಳಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿ ಎರಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡುವವರು ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

“ಎಷ್ಟಾದರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳು ; ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಏನು ನಷ್ಟ?”

“ಈ ರೀತಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವವರಿಗಿರುವ ಉದ್ದೇಶ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಪರಲೋಕದ ಚಿಂತೆ ಎಂತೇ ಇರಲಿ. ಆದರೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಜನಗಳನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಬಹುದಲ್ಲ - ಎಂದು. ಕೆಳವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ನನಗೂ ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ವೈಷ್ಣವನಿಗೂ ವಾದ ವಿವಾದವಾದಾಗ ಈ ರೀತಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರಿ. ಜ್ಞಾಪಕವಿರಬಹುದು.”

“ಹೌದು, ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ, ಅಂದೇ ಬೋಧನಪೂಜಾರಿ ಗೂಜರೀ ರಾಣಿಯ ಬಿಲ್ವಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಿದ್ದ ಯೋಗಿಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ದರ್ಶನಲಾಭ ಕೊಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ನಾನು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ.”

“ಹೌದು, ಆದರೆ ಅದು ಆ ಯುಗದ ಮಾತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಜಗಜಾಂತರ. ಯುದ್ಧ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ, ಸೈನಿಕರ ಗಮನ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಹೋದೀತು !”

“ಬೂಟಾಟಿಕೆಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ! ಈಗಲೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಅನಂತು ನೋಡೋಣ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಎರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಯೋಗಿ ಅನಶನವುತನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ರಾಜನ ಸಂದರ್ಶನವಾಗುವವರೆಗೂ ಬೇವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಅವನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಚಲಿತನಾದ ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ಮಹಾರಾಜ, ಅವನು ಸತ್ತರೆ, ಪ್ರಾಂಶುಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮೂರ್ಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ನಾನು ಅವನು ಅನಶನದಿಂದ ಸಾಯಬಿಡಲಾರೆ. ಅವನು ಈ ರೀತಿ ಸತ್ತರೆ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕ್ಷುಭ ಪ್ರಭಾವ ಬೀಳುತ್ತದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಜಯ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯ ಹೋದ ಯೋಗಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದ ನೀಳೋಳುಗಳು ; ದೇಹ ಯುವಕನ ದೇಹದಂತಿತ್ತು ತಲೆಗೂದಲು ವಯಸ್ಕನದಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾನಸಿಂಹ ಯೋಚಿಸಿದ - ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅವರ ದೇಹ ಪುಟವಿಟ್ಟು ಚೆನ್ನದಂತಿದೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಅವನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ. “ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಹಂಕಾರ ನಿನಗೆ ?”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸಹಜ ಅಭಿಮಾನ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಕಲಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಬಂದ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲ್ಲ ; ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೆ”

“ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಅಷ್ಟೆಯಾಗಲಿ. ಪಾಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಎಷ್ಟು ಜನ ಸೈನಿಕರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ?”

“ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ; ನರವರದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ. ಚಂಬಲ್ ತೀರದ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ, ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರಿದ್ದಾರೆ.”

“ಪಾಳೆಯದ ಮಾತು ಬಿಡು. ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತೀಯೋ?”

“ಹೇಳಲಾರೆ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗ ಬಲಪಡಿಸಿದ್ದೀಯೋ?”

“ಸರಿಯಾಗಿದೆ.”

“ಸುರಂಗಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಡು, ಅಗತ್ಯ ಬೀಳಬಹುದು.”

“ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಎಷ್ಟಿದೆ?”

“ಒಂದು.”

“ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇದೆ?”

“ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳ ಕಡೆಗೆ. ಆದರೆ ಬಾಬಾಜಿ, ಈ ರಹಸ್ಯ ನಮ್ಮ ವಂಶಸ್ಥರು, ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸಬಾರದು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಲಾರೆ.”

“ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ ಸಿದ್ಧತೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ವಿನಿಯೋಗಿಸು. ನಿನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ. ಇನ್ನು ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೊರಡು, ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೊರಟುಹೋದ. ಅವನು ಯೋಗಿಯ ತೆಳುದೇಹ, ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ಸುಕನಾದ ಮದದಿನ ರಾಜನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ, “ಅಂಥದೇನೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ; ಅವನ ಪ್ರಭಾವಾಯಾವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಯೋಗಿಯೆಂದು ಸಾಬುತ್ವದೆ.”

“ಮಹತ್ಕರ್ತೃವೂ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲವೇ? ಏನು ಮಾತು ! ಅವನು ಸೈನ್ಯಬಲ, ದುರ್ಗದ ರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ.”

“ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂದೇಹದ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುತ್ತೀರಿ !”

“ಈಗಲೂ ತಮಗೆ ಆ ಕಟು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂದೇಹ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಭಜನೆ, ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುವಂತೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವವನು ಕಟುಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವನನ್ನು ತೋರಿಸಿ. ಮೋತಿ ಝೀಲಿನ ಬಳಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?”

ರಾಜ ಹುಡುಕಿಸಿದ. ಯೋಗಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ.

“ಮಹಾರಾಜ,” ಭರ್ತನೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ, “ನನಗಂತೂ ಅವನು ಗುಣವಾರನೆಂಬ ಸಂಶಯವಿದೆ. ಸೇನೆ, ಸುರಂಗಗಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಸುರಂಗದ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಚಿಂತೆಯ ವಿಷಯ. ಈಗ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಡಿ, ಸುರಂಗ ಅರಕ್ಷಿತವಾಯಿತು. ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುರಂಗದ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯವೂ ಸಿಗದು ; ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಸಿಗವು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸುರಂಗದ ಮೂಲಕ ಶತ್ರುಗಳೇ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಸಂಭವವಿದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾಯಿತು. ವ್ಯಗನಯನಿಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಕಲಾನುಶೀಲನೆ ನನ್ನನ್ನು ವಿಸ್ಮೃತಿಗೊಳಿಸಿತೆ ? ಕಲೆಗಳ ತಪ್ಪೇನು ಬಂದಿತು ? ಬಹುಶಃ ಅವನು ಯೋಗಿಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಸ್ಥಳ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಶಂಕಾಸ್ಪದವಲ್ಲ. ಭಜನೆ - ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. ಯೋಗಿ ಮತ್ತೇತರ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ? ವಿಜಯನ ಸಂದೇಹ ಬರಿಯ ಭ್ರಮೆ. ಆದರೆ ಸೈನ್ಯ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ತತ್ಪರತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸುರಂಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡಬೇಕು.

ಮಾನಸಿಂಹ ತಡಮಾಡದೆ, ತಕ್ಷಣವೇ ಸುರಂಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿಬಿಟ್ಟ ; ಯುದ್ಧ

ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾದ. ರಾಯಿಗಢ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಇತರ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಗಡಗಳನ್ನೂ ಬಲಗೊಳಿಸಿದ

ಒಂದು ಮಳೆಗಾಲದ ಮುಂಜಾನೆ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತು : ಸಿಕಂದರ್ ತನ್ನ ವಿಶಾಲ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ - ಎಂದು.

ಶ್ರೀ

ಸಿಕಂದರ್ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ. ಒಂದನ್ನು ನರವರದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ. ರಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬರುವ ತಂಡದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸ್ವತಃ ಇದ್ದ. ನರವರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸೈನ್ಯದ ಸುಳಿವು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮೇಲೆಯೆ ಮೂರು ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಆಗುವುದಿದೆಯೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಎದುರಿಸಲು ಯೋಜನೆ ಬೇಗ ತಯಾರಾಯಿತು. ಉತ್ತರದ ತುಂಡನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹ ಓಡಿಸುತ್ತಾ ಮಧ್ಯದ ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. ದಕ್ಷಿಣದ ತುಂಡನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕ ಇದೇರೀತಿ ದಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯದವನ್ನು ಅಟಲ ತಡೆದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯದ್ದು ತೋವರ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಯಿಯ ದುರ್ಗ ಅಟಲನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ತಯಾರಾಗುತ್ತಲೆ ಅದನ್ನು ಅವನ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರು.

ರಾಯಿಯ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಟಲನ ಜೊತೆ ಲಾಖಿಯೂ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಲಾಖಿ ವ್ಯುಗ್ರಯನಿಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಬಂದಳು. ಅವಳು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಇದ್ದು ಬಂದಿದ್ದಳು.

“ಇಲ್ಲೇ ಇರೋಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿರಲು ಮನಸ್ಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.” ಲಾಖಿ ಗದ್ದದ ಕುಳದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ವ್ಯುಗ್ರಯನಿ ಹೇಳಿದಳು. “ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ರಾಯಿದುರ್ಗ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರೋಣ.”

“ಅವರು ಹೊರಗೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನಾನು ದುರ್ಗದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಳಗಡೆ ಇರಲಿ ಎಂದು” ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಒಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುವೆ ?”

“ಒಬ್ಬಳೇ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸರದಾರರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಇರಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಜನರು ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ನೀನು ಏನು ತಾನೆ ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಈ ಸಾರಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡುವರು.”

ಲಾಖಿ ದುಗುಡದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. “ಮತ್ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೋಟಿಯ ಒಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವೆವೋ ಎಂದು.”

“ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.”

“ಇಲ್ಲ, ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಏನೇನೂ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಜ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಮೋಹ ಅಣ್ಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಇರುವುದು ಆ ಸಣ್ಣ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ನಾನೂ ಇದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅದೇಕೋ ಕಾಣೆ ಮನಸ್ಸು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಈಗ ನೀನು ಮೊದಲು ರಾಯಿಯ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ನಗುನಗುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೆಯೋ ಅದೇ ನಗು ಮುಖದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡು.”

ವ್ಯುಗನಯನಿಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ತೇಲಿತು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು. ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಮತ್ತಿ ನಂತಹ ಕುಬನಿಗಳು ಉದುರಿವವು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು. “ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಪತ್ತು ಕಂಡುಬಂದರೆ ತಕ್ಷಣ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಹಾಯ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಸಮಾಚಾರ ಕಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಕೇತ ಮಾಡು” ವ್ಯುಗನಯನಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು.

ಲಾಖಿ ಅಂತಹ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನರವರದ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು. ಡೊಂಬರು ಆ ರೀತಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಮನ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದರು. ಲಾಖಿ ಅದನ್ನೇ ನರವರದಿಂದ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಪುನಃ ಅದನ್ನೇ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನನಗೆ ಪೂರ್ಣಭವವೇ ಇದೆ ಶತ್ರುವನ್ನು ಈ ಸಾರಿಯೂ ಸಹ ಅದೇ ರೀತಿ ಹಿಂದೆ ಓಡಿಸಿದಂತೆ ಅಟ್ಟಲಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ”

ಲಾಖಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳು ಪತ್ಮೆಮ್ಮ ಕುಬನಿ ಸುರಿಸಿದಳು.

ಯೋಜನೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಹನೂ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಕೋಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

ವ್ಯುಗನಯನಿ ಮರುದಿನ ತನ್ನ ಚಿತ್ರಾಲೆಯ ಆ ಅಪೂರ್ಣಚಿತ್ರದ ಕರ್ತವ್ಯದಿಶೆಯ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿದಳು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರ ಇನ್ನೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

೬೬

‘ಮುರೇನಾ’ದ ಸಮೀಪದ ಆಲಂಪುರದ ಹಳ್ಳಿ ತಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೈದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕಂದರನ ಉತ್ತರದ ತಂಡದೊಡನೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ದಳದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಗಜಸೈನ್ಯ ಸಿಕಂದರನ ಗಜಸೈನ್ಯದ ಮುಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತ

ಮಾಡುತ್ತಾಗಬ ಸೇನೆಗಳೆರಡೂ ಎದುರುಬದರಾದವು. ಮಾನಸಿಂಹ ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಅವನಿಗೆ ತನಗಿಂತಲೂ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು.

ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳ ಆನೆಯ ಸಮೂಹ ಚದುರಿ ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದವು. ಆದರೆ ಆನೆಗಳ ಜೊತೆ ಆನೆಗಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅರಬುವುದು ಕೂಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಆನೆಗಳ ಅಂಬಾರಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಎರಡೂ ದಳಗಳು ಬಾಣದ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಯೋಧರು ಭಾರಿ ಕೂಕುವನ್ನು ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಗುರಾಣಿಯಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೆಚ್ಚು ಹಾನಿ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲಾಳುಗಳಿಗೂ ಸವಾರರಿಗೂ ಪ್ರಚಂಡ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ನೋಡಿದ - ದೆಹಲಿಯ ಸೇನೆಯ ಒಂದು ಅಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಆಕಾರದ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಜೀವದ ಹಂಗುತೊರೆದು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾಮ್ರವರ್ಣ, ಹಣೆ ಚಿಕ್ಕದು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಿಕ್ಕವು, ಮೂಗು ಚಪ್ಪಟೆ - ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ. ಬಾಯಿ ನಗುವಿಲ್ಲದೇ ನಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಗಲವಾಗಿತ್ತು. ಕೆನ್ನೆ ಚರ್ಮದ ಹೂಜಿಗಳಂತೆ ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ದವಡೆಯ ಮೂಳೆ ಉಬ್ಬಿದ್ದವು. ತಲೆ ಹೆಗಲಿಗೆ ಕತ್ತು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೂದಲು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಅವನು ಇವರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಓದಿದ್ದ ಹೋಣ, ಹಿಂದಿನ ಮೊಗಲರು ಯಶೋಧರ್ಮನು ಎಂದೋ ಹಿಂದೆ ಇವರ ಪೂರ್ವಜರನ್ನೂ ಸದಬಿಡದಿದ್ದ ಇಂದು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಮಾನಸಿಂಹ ತಕ್ಷಾ ತೋಮರ ಅಶ್ವಧೋಹಿ ದಳಕ್ಕೆ ಇವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಅಷ್ಟೇಮಾಡಿದ.

ತೋಮರರು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಮೊಗಲರ ಕಾಲಾಳುಗಳ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ತುರುಕ ಸವಾರರು ಬಂದರು. ಆದರೆ ತೋಮರ ಪ್ರಹಾರ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾಗಿತ್ತು. ಪಠಾನ್ ಸೈನಿಕರು ಜೀವದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ತೋಮರ ಸವಾರರು ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ, ಬರಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಮೇಲೆರಗಿದರು. ತುರುಕ ಸವಾರರು ಆ ಕಾಲಾಳುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬರುವುದರಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೋಮರ ಸವಾರರು ಅವರನ್ನು ಧರಾಶಾಯಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ತುರುಕ ಸವಾರರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ದಳ "ಹರ ಹರ ಮಹಾದೇವ" ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಹೋರಾಡಿತು. ತುರುಕ ಸವಾರರು ಇವರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿದರು. ತುರುಕ ಕಾಲಾಳುಗಳ ದಳವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ್ದ ತೋಮರ ಸವಾರರು ಇನ್ನೆರಡು ಕಡೆಯಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತುರುಕ ಸವಾರರು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯದ ಇತರ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು. ಪುನಃ ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ದೆಹಲಿಯ ಆನೆಯ ಸಮೂಹ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಂಶ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ಹಿಂತಿರುಗಿತು. ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು-ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯದ ಈ ಪಾರ್ಶ್ವ ಸರಿಯುತ್ತಾ ಮಧ್ಯದ ತಂಡವನ್ನು ಸೇರಿ

ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ. ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಗಾಗಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟ

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಪುನಃ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈಗ ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸೈನ್ಯ ಸಂಚಾಲನೆಯನ್ನು ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಾನಸಿಂಹನ ತಂಡದ ಸಂಪರ್ಕ ಮಧ್ಯದ ತಂಡದ ಜೊತೆ ಆಯಿತು. ಅದರ ನಾಯಕ ಅಟಲನಾಗಿದ್ದ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಕಾಡು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇತ್ತು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ರಾಯಿಯ ದುರ್ಗ. ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದ ಹತ್ತಿರ ತೋವರರ ಒಂದು ದಳ ನರವರದ ಕಡೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನು ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ. ಆದರೆ ಆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕಂದರ್ ರಾತ್ರಿಯೇ ಆ ತಂಡಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮಾನಸಿಂಹನ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವಂತೆ ರಾಯಸ ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಆವೇಶ ಬಂತು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ನರವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಣ್ಣ ತಂಡವು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿತು. ಅದು ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ಅಟಲ ಮತ್ತು ಇತರ ಸರದಾರರಿಗೆ ಹೇಳಿದ, “ನೀವುಗಳು ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಿ. ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಒಡೆದು ತುರುಕು ಮುಂದುವರಿಯದಿರಲಿ. ನಾನು ಈ ಜನಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಅಟಲ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಮಂತರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಪಾರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರುವವರ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದನು. ಆನೆಗಳ ದಳವನ್ನು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಕಳಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಇತ್ತ.

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೇ ಕಾಡಿನ ಯುದ್ಧ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಠೋರವಾಗಿತ್ತು. ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಾನಸಿಂಹ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓಡಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದು ಓಡಿ ಪುನಃ ಸಿಕಂದರನ ತಂಡವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಆನೆಯ ದಳ ಅದರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು.

ಈ ತಂಡವು ಒಂದು ಹೊಸ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಟಲನ ಕೇಂದ್ರಿಯ ದಳ ಚುಮರಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ಪ್ರಾಕಂಡ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದ್ದ ಹೊಸಮೂಲೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವೂ ಸಹ ಘರ್ಷಿಸಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಕೇಂದ್ರ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಬೇಕಾಯಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರೆದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅಟಲನ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಯುದ್ಧ ಪುನಃ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಟಲನ ದಳ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಅಥವಾ ರಾಯಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವ ದಾರಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯೀಗಡ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅನಶಿದೂರದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದೂ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಅವನು ದಳದೊಡನೆ ರಾಯಿಯ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕಂದರನ ಒಂದು ಪಡೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪಡೆ ಅರ್ಧಗೋಳಾಕಾರದ ವ್ಯೂಹ ರುಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಅಟಲನ ದಳದೊಡನೆ ಸೇನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ದಳದೊಡನೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹನು ಕೇಂದ್ರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿಕಂದರ್ ತನ್ನ ಅರ್ಧಗೋಳಾಕಾರದ ವ್ಯೂಹದಿಂದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ದವಾದ ಬಾಣದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಿಕಂದರನ ಈ ಯುಕ್ತಿ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿಸುವ ಯತ್ನಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಸಿಕಂದರನ ಬಾಣಾಕಾರದ ಆ ಸೇನೆ ರಾಯಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಿರಂತರ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕಂದರನ ಕಡೆ ಬಹಳ ಸಾವು ನೋವುಗಳಾದವು. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಸಮೀಪದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ದಳವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ನೈರುತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಪನಿಯಾರ್ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಿಕಂದರನ ಆ ಉತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವಸೇನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಹಾಸಿಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಾವು ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗುವುದೋ ಏನೋ ಎಂದು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಶಂಕೆಯಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಸಿಕಂದರ್ ರಾಯೀ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಟಲನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ರಾಯೀ ದುರ್ಗ ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಿತ್ತು. ಅದರ ಇಕ್ಕೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಡು ದಟ್ಟವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ರಾಯಿಯ ಊರು ಇತ್ತು. ಸಾಂಕ ನದಿಯ ಕಡೆ ಬೆಟ್ಟ ಕಡಿದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಅಲ್ಲೇ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ.

ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಅಟಲನ ಸುದ್ದಿಯೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಟಲನ ಪೂರ್ಣ ಸೇನೆ ರಾಯಿದುರ್ಗದಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅವನು ನಂಬಿದ್ದ. ಆದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡದೆ ರಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಅವನು ಸಿಕಂದರನ ಉತ್ತರದ ತಂಡದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಚುಂಡ ವೇಗದಿಂದ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ. ಸಿಕಂದರನ ಆ ತಂಡ ಹಾನಿಗೊಂಡು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ರಾಯಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆಗಾಗಿ ಒಂದು ದಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿದ. ಮಾನಸಿಂಹ ಸಿಕಂದರನ ಉತ್ತರ ತಂಡವನ್ನು ಇನ್ನೇನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿಸಿದ್ದ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕಂದರನ ಪ್ರಧಾನ ದಳ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬಂದಿತು.

ಮಾನಸಿಂಹ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ. ಸಿಕಂದರನ ಆಕ್ರಮಣವೂ ಸಹ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಮೀಪದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಸಿಕಂದರ್ ವಿಷಮ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಸಮುದ್ರದ ಹೆದ್ದೆರೆಗಳಂತೆ ಅವನ ಸವಾರರು ತೋವರರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳು ಪರ್ವತವನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಂತೆ ಅವರು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

ರಾತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಯುದ್ಧ ಸಂಚಾಲನ ಮಾಡುವುದು ಮೇಲು ಎಂದು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕೋಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬಲದೊಡನೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಸಿಕಂದರ್ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಂಹನ ಚದುರಿದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದವರೆಗೆ ಸುತ್ತವರದಿರಲು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಆದರೆ ಬೆಳಗಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಸೇನೆ ಸರಂಚಾಮಿನೊಡನೆ ತನ್ನ ಕೋಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಸಿಕಂದರನ ತಂದೆ ಬಹಲೋಲನು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸುತ್ತವರಿದು ಸೋಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿತವು ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೋಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಲಗ್ನಹತ್ತಲು ಯಾವ ಸಾಧನವೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋವು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಕಡಿದಾದ ಆ ದುರ್ಗ ತನ್ನ ಮೇಲೆರಗಲು ಬಂದ ಸಾವಿರಾರು ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಸಿಕಂದರ್ ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಗುಂಡಾಕಾರರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಕೇಳಿದ.

“ಎಲ್ಲಿದೆ ಆ ಸುರಂಗ?”

ತೆಳುವಾದ ದೃಢಶರೀರದ ಆ ಗುಂಡಾಕಾರ - ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಾಗಲೀ, ಮುಖದಮೇಲಾಗಲೀ ನರೆಗೂದಲು ಇರಲಿಲ್ಲ - ಹೇಳಿದ, “ಜಹ್ಲಾಪನಾಹ್ ಉತ್ತರದ ಇದೇ ಬೆಟ್ಟ ಗುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಇದೆ. ಮಾನಸಿಂಹನಿಂದ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಬೆಳಕು ಹರಿದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಕಲಾಗುವುದು.”

ಹಗಲು ಏರಿದ ಮೇಲೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಸಿಕಂದರನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಯಾವ

ಘರ್ಷಣೆಯೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕಂದರ್ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಸುತ್ತವರಿದ. ಆದರೆ ಉಭಯ ಪಕ್ಷ ಸೈನಿಕರೂ ಬಳಲಿ ಬಸವಳಿದು ಬೆಂಜಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರಾಮ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಗೂಢಕಾರರು ಸುರಂಗವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಸಿಕಂದರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು.

“ಇದನ್ನು ಕೀಳಬಹುದು, ಕಿತ್ತಬಳಿಕ ಹಗಲಿರುಳೂ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ಪ್ರಕಂಡ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬಹುದು.”

ಸುರಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೂ ಆಳವಾದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದನಂತರ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಲ್ಲು, ಗಾರೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಶಿಬಿರ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಬೆಳಗಾದ ಕೂಡಲೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿಕಂದರ್ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಸಿಕಂದರನ ಶಿಬಿರದ ಜಾಗರೂಕತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲವಾಯಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಜೋರಾದ ಗದ್ದಲವಾಯಿತು. ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ಎಚ್ಚಿತ್ತು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚದುರಿದರು. ಮೆಚ್ಚು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಲಿಂದಲೋ ಬಾಣಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಹಳ ಜನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಆ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ಆಹತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಿಯ ಕಾಳಗ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೂ ಕೆಲವು ಕುಳಿಗಳಿಂದ ಬಾಣದ ಸುರಿಮಳೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆ ಹಿಮ್ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕಾಯಿತು. ಚಿಮರಿಹೋದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಪುನಃ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವ ತನಕ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ಮೂರನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸೇನೆ ಯಾವುದೋ ಸುರಂಗದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿತು. ಸಿಕಂದರನ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿತು. ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಸುರಂಗಗಳು ಖಂಡಿತ ಇರಲೇಬೇಕು. ಅದರ ಸುಳಿವು ಗೂಢಕಾರರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಸಿಕಂದರ್ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ.

೬೨

ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದರು. ಈ ಸುರಂಗದ ಸುಳಿವು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಿಗಡವನ್ನೇ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾದೀತೆಂದು ಸಿಕಂದರ್ ಬಗೆದ.

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಅವನು ರಾಯಿಗಡವ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ. ಸುರಂಗವಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಅದು ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗಿರುಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಯಲಾರದು - ಎಂದು ಸಿಕಂದರ್ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ.

ರಾಯಿಗಢವ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಒಂದೂ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗದ ಬುರುಜುಗಳ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳ ರಾಶಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದ ಉರುಳಿಸಿ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರನ್ನು ನುಚ್ಚುನೂರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಣದ ಸುರಿಮಳೆಯಂತೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಧಾಳಿಯೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಮತ್ತೆ ಸುರಂಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿಸಿದ. ಅಂದೂ ವಿಫಲನಾದ. ರಾಯಿಗಢವ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿದರೂ ಈ ಸಾರಿಯೂ ಫಲ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನ ಪಾಳೆಯದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ರಾಜಪುತ್ರರು ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಾರಿಯ ಧಾಳಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಸಿಕಂದರನೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಪ್ರೇಕಂಡ ವೇಗದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿಕಂದರ್ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೂ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರನ್ನು ತಡೆದಿರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಅನೇಕ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಹತರಾದರು. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ದಳದ ಹೊರತು-ಉಳಿದವರು ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಚಿಕ್ಕ ದಳವನ್ನುಳಿಸುವುದು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ಆ ದಳವನ್ನು ಅವರ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವಾಗ ಬದುಕಿದ್ದ ಉಳಿದವರು ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಒಬ್ಬನೂ ಸಹ ಬಹಳವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದ. ಸಿಕಂದರ್ ಅವನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಏರ್ಪಾಟುಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಅವನು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಮರಣಾಸನ್ನನಾಗಿದ್ದ.

ಸಿಕಂದರ್ ಅವನನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ, “ನೀವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?”

ಗಾಯಗೊಂಡವನು ಕೋಟಿಯತ್ತ ಸನ್ನೆಮಾಡಿದ. ಸಿಕಂದರನ ಉತ್ಸಾಹ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ “ಯಾವುದಾದರೂ ಸುರಂಗದಿಂದ ಬಂದಿರೋ?” ಅವನು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದ-ಹೌದೆಂಬಂತೆ. ಸಿಕಂದರನ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಗಾಯಗೊಂಡವನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆದರ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ, “ಎಲ್ಲಿದೆ ಆ ಸುರಂಗದ ಬಾಯಿ . . .”

ಗಾಯಗೊಂಡವನು ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, “ಎಡಗಡೆ ಇರುವ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ.”

ಸಿಕಂದರ್ ಹಿಗ್ಗಿಹೋದ. ತಕ್ಷಣವೇ ಕೆಲವು ಸಿಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಅಟ್ಟಿದ. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಷ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಯಾವ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುರಂಗದ ಯಾವ ಕುರುಹೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಯೋಧನ ಕೇಳಿಬರವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಶವ ನಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಈಗಾಗಲೆ ಸತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕಂದರನೇ

ಸ್ವತಃ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಪರಿಕಿಸಲು ಹೊರಟ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾವ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುರಂಗವಿದ್ದ ಗುರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಶವದತ್ತನೊಡನೆ. ಹಣ ವಿಕುಟನೆಗೆ ಬೀರಿತ್ತು ಸಿಕಂದರ್ ಹೇಳಿದ, “ಛೂ ಸಾಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಈ ದುಷ್ಟರು !”

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಅವನು ರಾಯಗಢದ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿದ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಹಗಲಿನ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ವಿಫಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನೀರವತೆ ಕುಮಿಯಿತು.

ಲಾಖಿ ಸೌದೆಯನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕಿಸಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉರಿ ಹಾಕಿದಳು. ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲೆ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತೊಡಗಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಈ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಬೆಳಕು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹ ವ್ಯುಗ್ರನಯನಿಯನ್ನು ನೋಡಹೋದ.

“ಪ್ರಭು, ರಾಯಗಢಕ್ಕೇನೋ ವಿಪತ್ತು ಬಂದಿದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ದೃಢಗಾಧಿ “ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಾಯಗಢದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ತಲ್ಲ ಅವರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಾಳೆ ಪರಿಹರಿಸೋಣ. ರಾತ್ರಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ತುರುಕರು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಮರೆಯದಂತಹ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.”

“ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ವಿಪತ್ತಿಗೀಡುಮಾಡಬೇಡಿ!”

“ಹ ಹ ಹ ! ನೀರೋಳಿಗೆ ಇಳಿದಿರುವಾಗ ಚಳಿಯೇನು ಗಾಳಿಯೇನು?”

“ಅದು ಕ್ಷಣಿಕ ವನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ ಪ್ರಭು. ಮುಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡೆ ಹೊರಗೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬರಲಾರನಲ್ಲ ಎಂಬುದಷ್ಟೆ ದುಃಖ.”

“ಸಿಕಂದರ್ ಕೋಟಿಯ ಹತ್ತಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪೂಜವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಯೇ ಸರಿ ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೀನೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಶರಣ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು.”

ರಾಯಗಢದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳಕು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂದಿಹೋಯಿತು. ಬೆಳಕಿನ ರೇಖೆಯನ್ನು ಕ್ಷಿತಿಜದ ಮೇಲೆ ಎಳೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ.

ರಾಯಗಢದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಈ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ರಾಜಪೂತ ರಮಣಿಯರು ಚೌಹರ್ ಆಚರಿಸಿದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಾಜಪುತ್ರರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಜ್ವಾಲೆ ನಂದಿದಮೇಲೆ ಎತ್ತರದಿಂದಲೂ ಆಕ್ರಮಣವಾಗದಿರಲು, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದರೂ ಸಹ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗದ್ದಲವೂ ಕೇಳಿಸದಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬಂದಿತು.

“ಆದರೆ ಈ ಉರಿಯ ಅರ್ಥ ? ಮೈ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಬೆಂಕಿಯೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಏನೋ ರಹಸ್ಯವಿರಬೇಕು.” ಸರ್ವಾರೂ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದರು.

ಕೆಲವು ವೀರರು ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಅವರು ಹಗ್ಗ, ಏಣಿಗಳನ್ನು ಚೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಒಳಗೆ ಬೆಂಕಿ ಅಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿ ಅಟಲನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು, “ನಾವು ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದೇವೆಂಬುದು ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬಹುದು.”

“ಅಲ್ಲಿಗೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನೋಡೋಣ ನಾಳೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು. ಮಹಾರಾಜರು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಯಾರು.”

“ಇಂದು ರಾತ್ರಿಯೇ ಏನಾದರೂ ಆಗಬಹುದೇ?”

“ಇತ್ತೊಡಗಲೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಬಳಲಿವೆ. ರಾತ್ರಿ ಏನೂ ಆಗಲಾರದು.”

“ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು.”

“ನನ್ನ ಕಣ್ಣಂತೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಷಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ; ನಾನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ.”

ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ರೈತರು ಕೆಲವರು ಅಟಲನ ಬಳಿ ಬಂದರು. ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವರು ನಮಸ್ಕರಿಸದೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಹೇಳಿದ, “ನಾವುಗಳು ಅನೇಕ ರಾತ್ರಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದೆವು. ಇಂದು ಇನ್ನಾರನ್ನಾದರೂ ಪಹಣಿಗೆ ನೇಮಿಸು. ನಮಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿದೆ.”

“ಶ್ರೀಮಂತರೆ !” ಎಂದೂ ಸಹ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಇದೇ ಜನರ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೇ ತಾನು ಅಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆ ಹೀನ ಡೊಂಬರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದುರ್ಗದಿಂದ ಬೀಗಿ ನುಡಿದ, “ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹೀಗೆ ಬರುವುದು? ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಸಹ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಸರಿಯಾಗಿ?”

ರೈತರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಬಿಚ್ಚಿಯಾದರು.

ಅವರ ಮುಖಂಡ ಹೇಳಿದ, “ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ ಬಹಳ ಬಳಲಿದ್ದೇವೆ.”

ಅಟಲ ಗದರಿಸಿಕೊಂಡ, “ಹೋಗಿ, ಹೋಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವ ಅಲ್ಲವೇ ನಾವು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಿರುವುದು?”

ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ಆ ರೈತರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಶತ್ರು ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಹಣಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಲಾಖಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನಂತರ ಲಾಖಿ ಅಟಲನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ನೀವು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಗಲಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿ, ನೀನು ನಿದ್ರೆಹೋಗು.”

ಅಟಲ ನಿದ್ರಿಸಲು ಹೋದ. ಲಾಖಿ ತುಂಬಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು ; ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು ; ಎದೆಗೆ ಗುರಾಣಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು.

ಎಲ್ಲ ಪಹರೆಯವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಕರ್ತವ್ಯಮುಖರಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾ ಆ ರೈತರು ಪಹರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಅವಳು ಅವರಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದಳು, “ನೀವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿದ್ದು ಪಹರೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ರೈತರು ಪೆಚ್ಚಾದರು. ತಾವೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ನಟನೆ ಮಾಡಿದರು. ಲಾಖಿ ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಾಗಕಳಿಸಿದಳು. ಆ ರೈತರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದರು. “ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮೂರಿನವರೇ. ಆದರೂ ಲಾಖಿಯೆಲ್ಲಿ? ಅವನೆಲ್ಲಿ?”

ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಲಾಖಿ ಪಹರೆಯಾಗಿದ್ದ ಜಾಗದ ಬಳಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರವಿತ್ತು ಅದು ತುದಿ ಬುರುಜನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಆ ರೈತರು ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಾ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಲಾಖಿ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯು ಲವಲೇಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದು, ಅವಳು ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಗೋಡೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿಣಿಕೆ ನೋಡಿದಳು. ಸುತ್ತಲೂ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿತ್ತು. ದಟ್ಟವಾದಕಾಡಿನ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಇಣಕಿನೋಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ದೂರದ ಮಲೆಗಳು ನಿರ್ದಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಡೊಂಕು ಡೊಂಕಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಂಕ ನದಿಯ ಮೊರೆವ ಶಬ್ದ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಪಾಳೆಯದ ಬೆಂಕಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಯಿಯ ವಿಪತ್ತಿನ ಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಯಿಯ ತೋಪಿನಿಂದ ಹುಲಿ ಚಿರತೆಗಳ ಆರ್ಭಟ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸೈನ್ಯದ ಆಗಮನದಿಂದ ಹೆದರಿ, ಅವು ಬಲು ದೂರಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಆರ್ಭಟ ಇಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಚಿಮ್ಮಂಡೆಗಳ ನುಣ್ಣಿನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವ ಶಬ್ದವೂ ಆ ನೀರವತೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪಹರೆಯವರ ‘ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿ, ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿ !’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಲಾಖಿಗೆ ಆ ನೀರವತೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಶಬ್ದವಲ್ಲದೆ, ಆ ಕ್ಷಣತೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಏನೋ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು

ಆಲಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಯಾವುದೋ ಕಾಡುಮೃಗವಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ಗೋಡೊಗಾತುಕೊಂಡು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೆ ನುಸುರು ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಿತು. ಅದೂ ಇಂಥ ನಟ್ಟರುಳು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಡೊಳು. ಡೊಂಬರ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ನುಸುರುಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಜಾಗರೂಕಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಗತಿಯೇ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಈಗ . . . ನಿರ್ಭಯಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕೆಳಗೆ ಪುನಃ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಲಾಖಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಗಮನವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದಳು. ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಲಾಖಿಯ ನಂಬುಗೆ ದೃಢವಾಯಿತು. ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮತ್ತೆ ನೀರವತೆ ಕವಿಯಿತು. ಲಾಖಿಯ ನಂಬುಗೆ ಇನ್ನೂ ದೃಢವಾಯಿತು.

ಲಾಖಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಅವರು ಉರಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು. ವಹಾರಾಜರು ನಾಳೆ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವರು. ರಾಯಿಗಿಡು ರಕ್ಷಣೆಯಾದೀತು. ನಾನು ಪುನಃ ನಿನ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವಳು ಅನೇಕ ರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಹಾಗೇ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು. ಗೋಡೆಗೆ ಒದಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಳು. ಕಾಟಿ, ಕಡವೆಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಗುಂಪೇ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪೊದೆಗಳ ಹಿಂದೆ, ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಿತು ಅವಿತುಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಅವಳು ದೂರದಿಂದ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕನಸಾಯಿತು. ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದಳು, ಆದರೆ ಬಾಣ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕನಸು ಒಡೆಯಿತು. ಲಾಖಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಕಣ್ಣೆರೆದಳು ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಂಡಳು. ಬಿಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೋಯಿತು. ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ತಡವರಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಇದ್ದವು. ಕಾಟಿ, ಕಡವೆಗಳು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕೆಲವು ಜನರು ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಯಾರಿವರು ? ನಮ್ಮವರೆ ? ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ತಲೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿದರು. ಅನಂತರ ಅವನು ಕೋಟೆಯ ಶಿಖರದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಿ, ಹೊರಗಿನವರೊಡನೆ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ. ಅವರು ತುರುಕು ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ದೃಢ ನಂಬುಗೆಯಾಯಿತು. ದೂರದ ಬುರುಜಿನಿಂದ ನೀರವತೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಗು ಕೇಳಿತು. “ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿ, ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿ.”

ಲಾಖಿ ಶತ್ರುಗಳ ನಿರ್ದೋಷ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲೋಸುಗ ಕಣ್ಣುಲಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳು ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಕುಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಏನನ್ನೋ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಗೋಡೆಗೆ ಆತು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ

ಲಾಖಿ ಕ್ಷಾಮಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿದುಗಿದಳು. ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಡ ಹೊಸ ತಲೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಳು. ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಕ್ಷಣವೇ ಅತ್ತೆಹಿಂದೆ ಚೀರುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಏಟು ತಿಂದವನು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದವರೊಡನೆ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಗದ್ದಲ ಹತ್ತಿತು. ಲಾಖಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ನಿಂತಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೋಟೆಯೊಳಗಿನ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೆಲವರಿಗೆ ತಗುಲಿದವು ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಶತ್ರುಗಳ ಗುರಾಣಿಗೆ ತಾಕಿದವು. ಆ ಗುಂಪಿನವರಿಗೆ ಬಾಣ ಎತ್ತೆಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರೂ ಸಹ ಲಾಖಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣದ ಮಳೆಗೆರೆದು. ಕೆಲವು ತಪ್ಪಿಹೋದವು. ಕೆಲವು ಗುರಾಣಿಗೆ ತಗುಲಿದವು ; ಒಂದು ಬಾಣ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಪಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿಕೊಂಡಿತು. ಲಾಖಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಗುಂಪು ಚದುರಿ ಹೋಗಿತ್ತು ಲಾಖಿಗೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕೆಲವರಾಗಲೇ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ನಿಂತಿದ್ದವರ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವು ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗ ಏಣಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಾಖಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು, ಕತ್ತಿ ಹಿರಿದಳು, ಕೆಮ್ಮಿದಳು. ಕೆಮ್ಮಿನೊಡನೆ ರಕ್ತ ಕಾರಿದಳು.

“ಇವರನ್ನು ಕೊಂದು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ” ಮತ್ತೆ ಕೆಮ್ಮು ಬಂದಿತು ; ಮತ್ತೆ ರಕ್ತ ಚೆಮ್ಮಿತು.

ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಕೈ ಸಡಿಲವಾಯಿತು, ಕೂಗು ಹಾಕುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಳು. ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದಳು. ರಕ್ತ ಇನ್ನೂ ಚೆಮ್ಮಿತು. ಮತ್ತೂ ಕೂಗಿದಳು ; ಮತ್ತೂ ರಕ್ತ ಹಾರಿತು. ಬಳಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿದಳು. ಹತ್ತಿರದ ಪಹರೆಯವರಿಗೆ ಈ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು. ಪಂಜು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓಡಿಬಂದರು.

ತುರುಕನೊಬ್ಬ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಲಾಖಿಯತ್ತ ನುಗ್ಗಿದ. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತಳಾಗಿ, ಲಾಖಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ತುರುಕ ರಭಸದಿಂದ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿ ಬೀಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಲಾಖಿ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವನು ಬೀಸಿದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಆ ಕತ್ತಿ ಅವನದೇಗೇ ನಾಟಿತು. ಅವನು ಚೀರಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ. ಪಂಜಿನವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

ಲಾಖಿ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ತುರುಕನೊಬ್ಬ ಸಾವಿನ ದಮಯಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ; ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ ; ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ ; ಉಳಿದವರು ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಆ ಪಂಜಿನವರು ನೋಡಿದರು. ಕೋಟೆಯ ಬುರುಜಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹಗ್ಗ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅವರು ಲಾಖಿಯ ಬಳಿ ಬಂದರು.

ಲಾಖಿ ನರಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು, “ನನ್ನ ಪತಿ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.”

“ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ?” ಒಬ್ಬ ಕೇಳಿದ.

“ಬೇಡ, ಬೇಡ. ಅವರೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ. ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ.”

ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಟಲನನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ಒಬ್ಬ ನೀರು ತಂದು. ಲಾಖಿಯ ಕಣ್ಣು ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ರಕ್ತಬದುತ್ತಿರುವುದು ಅಟಲನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಲಾಖಿ ಕತ್ತಲಾಡಿಸಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದಳು.

“ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನಾಯಿತು?” ಗದ್ದದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಟಲ ಕೇಳಿದ.

“ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೀರಾ?” ಲಾಖಿ ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಟಲ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ.

“ಛಿ, ಇದೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ.” ಲಾಖಿಯ ರಕ್ತಂಜಿತ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಿಳಿನಗೆ ಮಿಂಚಿ ಹೋಯಿತು.

ಅವಳು ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು, “ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.” ಮಾತು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ತುಟಿಗಳು ಅದುರಿದವು. ಅವಳು ಸತೀ-ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದಳು.

ಅಟಲ ಉಕ್ಕಿ ಬದುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣಿರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡ. ಗದ್ದದ ಕಂಠದಿಂದ, ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸಿ ದುರ್ಗದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳನ್ನೂ ಹುಡುಕಿಸಿದ, ಮತ್ತಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದಾದರೂ ಶತ್ರು ಬಂದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯದ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ.

ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ದುರ್ಗದವರೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚತ್ತು. ಶತ್ರುಶೋಧನೆೆಯಾಯಿತು. ಲಾಖಿವನೆಗೆ ಹೋಗಿರೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ರೈತರು, ಹೆದರುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ಬಂದರು. ಕಠೋರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅಟಲ ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಲಾಖಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಚಿಂತೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿಯಾಯಿತು. ಚಿಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿತು. ಲಾಖಿಯ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಟಲನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು, “ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿ ಈ ಜಾತಿಯ ಭೂತಕ್ಕೆ” ಅಟಲನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರೂ ಸಹ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಆಕೃತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಚಿಂತೆಯ ಮುಂದೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ, “ದೇವಿ, ನಾನು ಖಂಡಿತ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಖಂಡಿತ !”

ಅಟಲ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿಂತೆಯ ಕಿಚ್ಚು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. “ಈ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ನಿನ್ನ ನೋಡಿರಬಹುದು?” ಅವನ ಕಂಠ ಗದ್ದದವಾಗಿತ್ತು. ಚಿಂತೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನ ದಳಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತು. “ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ

ಒಂದು ಜಾವ ಮುಂಚೆಯೇ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ತುರುಕು ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೋ ಅವರು ತಲೆವರಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಯಾರಿಗೆ ತೋವರ ವಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಗೂಜರ ವಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿದೆಯೋ, ಅವರು ಕೇಸರಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಲಿ. ಶತ್ರುವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿದರೆ ಬೆಳಗಾಗುವ ಮುಂಚೆ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಸೇರಬಹುದು.”

ೃ

ರಾತ್ರಿಯ ನೀರವತೆಯನ್ನು ಪಹರೆಯವರ ಕೂಗು ಮಾತ್ರ ಭೇದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಕೋಟೆಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ 'ಗರಜ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ಪದಾತಿಗಳು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಳಿದವು. ಗೂಜರೀ ವಹಲಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಅಶ್ವಸೇನೆ ಮತ್ತು ಗಜಸೇನೆ ಬಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಇಕ್ಕಲಗಳಿಂದಲೂ ಸಿಕಂದರನ ಚದುರಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕುಂಡವಾದ ದಾಳಿ ನಡೆಯಿತು.

ಸಿಕಂದರ್ ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಅಜ್ಞಾತ ಸುರಂಗದ ಮೂಲಕ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಬಂದಾರೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿ ಯುದ್ಧವಾಗುವುದೆಂದು ಅವನು ಊಹಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಆನೆಗಳು ತುಳಿಯುತ್ತಾ ಬಂದವು, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಿಂದ ರಾವುತರ ಕತ್ತಿಗಳು ಝಳಪಿದವು ; ಮಗದೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಪದಾತಿಗಳು ಬಾಣವರ್ಷವನ್ನೇ ಕರೆದರು.

ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆ ನಡುಗಿಹೋಯಿತು. ಅವನ ಸೇನೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯತೊಡಗಿದವು. ಅವರು ಒಂದುಗೂಡಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು, ಆದರೆ ವಿಫಲರಾದರು. ವೈದಾನದಲ್ಲಿ ಕುಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆ ಕಾಲ್ತೆಗೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಸಿಕಂದರನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತು; ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ರಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ : ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗ ಆನೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಾಶವಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಲೆಕಾರರು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪರತೆಯಿಂದ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವಿತ್ತು.

ಸಿಕಂದರನ ಬಳಿಗೆ ರಾಯಿಯತ್ತಣಿಂದ ಕೆಲವು ರಾವುತರು ಓಡಿಬಂದರು. ರಾಯಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಸೈನ್ಯವೊಂದು ಏರಿ ಬಂದು ಪ್ರಕುಂಡವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ವಾಸ್ತವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಯಿಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ರಾತ್ರಿಯ ಮೂರನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಿತು. ಕೇಸರಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತೋವರ, ಭದೋರಿಯಾ, ಗೂಜರ ರಾಜಪೂತರು ಮತ್ತಿತರರು ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿ ಸಿಕಂದರನ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕುಂಡವಾಗಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ತುರುಕರ ವ್ಯೂಹ

ತುಂಡರಿಸಿಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ತುರುಕರ ಒಂದು ದಳ ಲಾಖಿ ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತುವವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಾಗ, ಎಚ್ಚುವಾಗಿದ್ದುದು ಅಟಲನ ಕೆಸರಿ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಲು ರಾವುತರು ಕೆಲವರು ಓಡಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಹ ಅಟಲನ ಸೇನೆ ಬಂದ ತಾಣ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಅಟಲ ಆ ದಳದೊಡನೆ ಜೀವದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುತ್ತಲೂ ಶತ್ರುಗಳು ಮುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಬಾಣ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕತ್ತಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಿಸುಳಿದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ, ದಂಡಗಳು ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿಯುವವರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಯಿಯ ಈ ವೀರರಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ದುರ್ಲಭವೇ ಅಲ್ಲ, ಅಪ್ರಾಪ್ಯವೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು. ಉಷ್ಣೆಯ ಕಿರಣಗಳು ಸಾಂಕ ನದಿಯ ತರಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ನರ್ತಿಸಿದವು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾಣ ಅಟಲನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಂದು ನಾಟಿತು. ಅಟಲ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿದ ಈಗಾಗಲೇ ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ಸೊರಗಿದ್ದ ಅಟಲನಿಗೆ ಆ ನೋವೇನೂ ಹೆಚ್ಚಿಬಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ಬಾಣದ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಿತು - "ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ, ಅವಳು ಹೋಗಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ."

ಅಟಲ ಲಾಖಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಅವನ ಜೊತೆಗಾರ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಅವರು ಮೇಲೆ ಮೀರಿದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಉತ್ಸಾಹದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಅಟಲನ ಮರಣ ತುಪ್ಪ ಹುಯ್ಯುತ್ತಾಯಿತು.

ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಸಿಕಂದರನ ದೂತರು ನರವರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸೈನ್ಯ ಬರುತ್ತಿರುವೆಂದು ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ನರವರಕ್ಕೆ ಸಿಕಂದರನ ಆಕ್ರೂಣದ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರಾವುತರ ದಳವೊಂದು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕತ್ತರಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಗೋಟಡಕೆಯಂತೆ ಇತ್ತಂಡಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದು ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉದ್ರೇಕಹಿತನಾಗಿ, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರನಾರೋಚನೆ ನಡೆಸಿ, ರಾಯಿಯ ದುರ್ಗಮ ಕಾಡಿನ ಮೂಲಕ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದ.

ರಾಯಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಸೈನ್ಯವೂ ಸಹ ಹತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ತುರುಕರು ರಾಜಪೂತರು ತಮ್ಮ ಇಹಲೋಕದ ವೈರವನ್ನು ಮರೆತು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡಿತು.

ಮೃತರ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಿಕಂದರ್ ರಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಟ. ಗ್ವಾಲಿಯರ್, ರಾಯಿ ಎರಡು ದುರ್ಗಗಳೂ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುವು. ಅಂತರ್ವೇದದಿಂದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ನರವರ ಮತ್ತು ಗ್ವಾಲಿಯರ್‌ಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವರಡನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು ಎಂದು ಸಿಕಂದರ್ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ.

ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿಗೆ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದುದು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ರಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಾಯಿಯತ್ತ ಹೊರಟ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಸಿಕಂದರನ ಸೈನ್ಯ ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಅಟಲ ಮತ್ತಿತರ ರಾಜಪುತ್ರರುಗಳು ಕೇಸರಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೇಸರಿಯ ಸಾವಷ್ಟಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. “ಇವರು ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿದರು? ಚೌಹನಿ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿತ್ತು? ಇವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನಲ್ಲ? ಮತ್ತೊಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರು ದುಡುಕಿದರೇಕೆ? ರಾಯಿಗಢ ನಿರ್ಜನವಾಗಿರುವಂತೆ ಇದೆ. ಶತ್ರು ಒಳಹೊಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ನೋಡೋಣ” ಮಾನಸಿಂಹ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡ.

ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೇ ಇತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ರೈತರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಮಾನಸಿಂಹ ಪ್ರಮೇಶಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಲಾಖಿಯ ಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಮರಣದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಇನ್ನೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿರದ ಚಿಂತೆಯ ಬಳಿ ಬಂದ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಲಾಖಿಗೆ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೂ ಇದ್ದಿತು . . . ರಾಯಿಗಢವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ಗ್ವಾಲಿಯರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ.

ಮೃಗನಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ - ಅತ್ತಿಗೆಯರ ಶೌರ್ಯ, ಮರಣದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಡಲಿಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅವಳು ಅಳಲಿಲ್ಲ. ಆಭರಣಗಳ ಗಂಟನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿ, “ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಲಾಖಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೂ ಇದೆ,” ಎಂದು ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ದುಃಖ ಬತ್ತಿಸಿ ಬಂದಿತು. ಅವಳು ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಳು. ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮೃಗನಯನಿ ನೀರವವಾಗಿ ರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಈ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಆ ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ತಗುಲಿ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ದುರ್ಗದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂತು ಮಾಡಿಸಿದ. ನರವರದಿಂದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದ. ಸಿಕಂದರ್ ಆಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಎಂದು ಚಾರರು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅವನು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಕ್ಕ

ವರ್ಷಾಡನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಸಿಕಂದರನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುವುದು ಅನುಚಿತ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ

೬೯

ಸಿಕಂದರನ ಸಹಾಯಕಸೇನೆ ಇಟಾವಾದಲ್ಲಿತ್ತು. ಬೇಗನೇ ಚಂಬಲ್ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅವನನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ತಕ್ಷಣ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟ. ವಿಶಾಲ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಇತ್ತಂಡವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಒಂದನ್ನು ನರವರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ; ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನತ್ತ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಮಾನಸಿಂಹ ಪರಿಮಿತ ಸಾಧನಗಳೊಡನೆ ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕಿರುಕುಳ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಪಟುಭಟರ ಅನೇಕ ದಳಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ. ಅವನು ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾಬಂದ.

ಸಿಕಂದರ್ ನರವರವನ್ನು ಹೋಗಿ ಮುತ್ತಿದ. ನರವರದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುರ್ಗ ಅಜೇಯವೆಂದು ಅಚಲವಾದ ನಂಬುಗೆ. ಅದು ಇದ್ದುದೂ ಹಾಗೆಯೆ. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಮಾಂಡವಿನತ್ತಣಿಂದ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಂದೇರಿಯನ್ನು ಕುಳಿಸುವುದು ಬಿಡುವುದು ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಿತು. ಮಾಂಡವಿನ ಸುಲ್ತಾನನ ಆಡಳಿತ ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿದ ಮತ್ತು ರಾಜಪೂತರಿಗೂ ತುಡಕರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ಸಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನರವರವನ್ನು ಗೆದ್ದರೆ ಚಂದೇರಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಳವ ತಾನಾಗೇ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮಾತು-ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಸಿಕಂದರನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಸಿಂಹನೂ ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಪೈತ್ರಕ ಸಂಪತ್ತಿಯಾದ ನರವರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂದೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರಾವುದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಅವನ ಚಾರಣ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಡಕ ಪಠಾನರಿಗೆ ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು ; ರಾಜಪೂತರಿಗೆ ಚಾರಣರಿಂದ.

ಸಿಕಂದರ್-ರಾಜಸಿಂಹ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆದರೆ ನರವರ ಮೇಲೆಯಲಿಲ್ಲ. ನರವರದವರು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಿಂದ ಸಹಾಯ ಬರುವುದು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ವಾಲಿಯರಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?

ನರವರದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳು ಆಗಿ ಹೋದವು. ಸಿಕಂದರ್ ಹಲ್ಲು ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತ ನರವರವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪೂ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅವರು ಮಣಿಯದಿದ್ದರೆ, ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆಯಾದರೂ ಅವರು ಸೋಲೊಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವನು ವೀರಿಸಿದ್ದ. ಆದುದೂ ಹಾಗೆಯೇ !

ನರವರದ ಒಳಗೆ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಅವರು ಎಲೆ, ತೋಗಟೆ, ನಾರುಬೇರುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಅದೂ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತು.

ಯೋಧರಗಳೆಲ್ಲರೂ 'ಮಕರ ಧ್ವಜ' ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿದರು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನೀರು ಕುಡಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮನನೊಂದರು. ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ರೂಢಿಯಂತೆ, ಚಿತೆಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದವು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭಸ್ಮವಾದರು. ಯೋಧರು ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆಲಿ ಬಂದರು. ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಜಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಚರಿತ್ರಕಾರನೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದ : ನರವರ ಹಸಿವಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸೋಲೊಪ್ಪಿತು.

ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಗೆಲುವು ಸಿಕ್ಕಿತು; ಆದರೂ ಅವನ ಕೋಪ ತಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಸಿಂಹನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ, "ನರವರದ ಹುಟ್ಟುಚಿಹ್ನೆ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಜಹಗೀರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು ನೋಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೋಡು ಬಾ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಕರೆಸಿದಾಗ ಬಾ."

ರಾಜಸಿಂಹ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಚಾರಣನೂ ಕೂಡ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಸಿಕಂದರ್ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಕೋಟೆಯೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಕೆಲವು ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳಿದ್ದವು. ಜೈನ ಮಂದಿರಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದವು. ಜೈನ ಮೂರ್ತಿಗಳ ವರದ ಶಾಂತಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಂದಹಾಸ, ಶಿವನ ತೇಜಸ್ಸು ಅವನ ಕ್ಷೋಭೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗಿ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿದವು. ನರವರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯೂ ಆಗಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ತೋರುವಷ್ಟು ನಯವಾಗಿತ್ತು ಸಿಕಂದರನ ಕೆಲಸ ! ಮಾನಸಿಂಹನ ಮೇಲೆ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಮಾನಸಿಂಹನ ಪ್ರಿಯಮಂದಿರಗಳ ಮೇಲಾದರೂ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ?

ಅವನು ವರ್ತಕಿಗೆ, ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೇಕಿತ್ತು, ಬಂಡವಾಳ ಬೇಕಿತ್ತು : ವರ್ತಕಿಗೆ ಅವನ ಹಣ ಬೇಕಿತ್ತು. ರಾಜ ಯಾರಾದರೇನು ? ರೈತರು ರಾಗಿ ಬೀಸುವುದು ತಪ್ಪಿತೆ ? ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು; ಕುದಾಯ ಕುಟ್ಟುವುದೂ ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆರು ತಿಂಗಳನಂತರ ಅವನು ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ನರವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಗ್ವಾಲಿಯರನತ್ತ ಹೊರಟ. ಆದರೆ ಅವನು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಸುಮಾರು ಎರಡು

ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಾಗ ಉತ್ತಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮಣಿಯದಿರಲು, ನಿರಾಶನಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯತ್ತ ಪಯಣ ಬಿಡಿಸಿದ.

ರಾಜಸಿಂಹ ನರವರವನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರ ಕಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿದ. ಕೋಟಿಯ ಬಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಳಿಯ, ಹೊಸ ಭಟರು ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಭಾಗ ಹಾಳು ಹಾಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡೂವರೆ ಹರಿದಾರಿ ಸುತ್ತಳತೆಯುಳ್ಳ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದುರ್ಗ ! ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ ! ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಕೈ ಸೇರಿದೆ ! ತನ್ನ ಪೈತ್ಯಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅವನು ಅಕರಾಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ತೋರಿಸಿ ನಲಿದ.

ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಹೆಸರು “ಧೋಲಾಬಾಡಾ” ರಾಜಸಿಂಹ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ, “ಧೋಲಾ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಧಮುಕಿ ಅವರು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದರು.” ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ಈ ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರದ ಶಿಖರ ಕೆಳಗೆ ಬಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ರಾಜಾ ನಳ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರತಾಗ ಇವು ಶೋಕದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಹೋದವು . . . ಇದು ಅವರ ಪೀಠ, ಅವರ ಮಂಚ ನಳ ಮಹಾರಾಜ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷ.”

“ಈ ಒರಟು ಮೆತ್ತೆಯ ದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ, ಈ ಮುರುಕಲು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ದೌರ್ವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಳ ಮಹಾರಾಜರು ?” ಕಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಭಗ್ನ ವಿಗ್ರಹಗಳು, ಮುರುಕು ಮಂಟಪಗಳು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ, ಅವಳು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದಳು.

“ಇದೇನು ?”

ರಾಜಸಿಂಹ ಸಿಕಂದರನ ವಿನಾಶ ಕೌಶಲವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ.

“ನೀನಿದ್ದೂ ನಮ್ಮ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತೆ ?” ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ನೀರವ ರೋಧನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡವು, ಆ ಮುರುಕು ಮಂಟಪಗಳು, ಭಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಗಳು. ಕಲೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವಗೊಂಡವು. “ನೀನಿದ್ದೂ ಇವುಗಳ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತೆ ?” ಅವಳು ಪ್ರತಿಧ್ವಂಸಿಸಿದಳು. ರಾಜಸಿಂಹ ಕ್ಷುಬ್ಧಿಯಾಗಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ಆಗ ನಾನಿಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಈ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೇರಿಲ್ಲ.”

“ಅವೇಕೆ ತಡೆಯಬಾರದಾಗಿತ್ತು ?”

“ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಏನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು? ಯಾರನ್ನೆಂದು ತಡೆಯುವುದು? ಎಷ್ಟೆಂದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು? ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಎಂದೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಭಗ್ನ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಥ ಶಾಂತಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು ! ಕಲೆ ಭ್ರಷ್ಟನಾದರೂ, ಯೋಗಿ ಭ್ರಷ್ಟನಾದರೂ ಸಹ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹತಿಯ ಅಂಶವೊಂದಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದಲ್ಲವೆ ?” ಕಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಚಿಂತೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

೨೦

ಮೃಗನಯನಿಯ ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಪಾಡೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅವಳ ಆಂತರಿಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವಳ ನಯನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು.

ಲಲಿತಕಲೆ ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿತ್ತು ; ಅವಳ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗಿತ್ತು. ಬೈಜು ಧ್ರುವಪದದ ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದ. ಇದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯ ಮೃಗನಯನಿಯಿಂದ ದೊರಕಿತು. ಧ್ರುವಪದವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ಅನೇಕ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದು ನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳಾದ ಸ್ಥಾಯಿ, ಅಂತರಾ, ಸಂಚಾರಿ ಮತ್ತು ಆಭಿರೋಗ - ಈ ಮೂವರ ಸಹಯೋಗದಿಂದಲೇ ಪುಷ್ಟಗೊಂಡುವು. ಅನೇಕ ರಾಗಗಳನ್ನು ಮೃಗನಯನಿಯ ಸೂಚನೆ, ಪ್ರೇರಣೆ, ಸಹಕಾರದಿಂದ ಬೈಜು ಕಂಡುಹಿಡಿದ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಜರೀ, ಮಾಲಗೂಜರೀ, ಬಹುಲ ಗೂಜರೀ ಮತ್ತು ಮಂಗಲಗೂಜರೀ ಇವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು.

ವಿಜಯ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದ - “ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ, ಕರ್ಮ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗ. ಕಾಯಕದಿಂದಲೇ ಕೈಲಾಸ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ - “ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಇಬ್ಬರು ಲೇಸು.”

ಸಿಕಂದರ್ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವ ಶತ್ರುವಿನ ಆತಂಕವೂ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಪ್ಪಿದ ದೊಣ್ಣೆ ಮತ್ತೆ ಬೀಸಿತು ! ಅವನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಿಡುವು ದೊರೆತಾಗ ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ಚೈಷ್ಯ ಮಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಗೂಜರೀ ಮಹಲಿನ ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಮೃಗನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹ ಹಾಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ತಂಬೂರಿ ಹತ್ತಿರಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು.

“ಏನು ಹಾಡಲಿ ?” ಮೃಗನಯನಿ ಮೆಲ್ಲನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ನಿನ್ನ ಯಾವುದಾದರೂ ಧ್ರುವಪದ. ನನಗದು ಬಲು ಮೆಚ್ಚು. ಬೈಜು ಹಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೀನು ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಧುರ್ಯ ಹೆಚ್ಚು.”

“ನಾಯಕರು ನಾಯಕರೇ. ನಾನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯೆ ಮಾತ್ರ.”

“ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಶಿಷ್ಯೆಯರಂತೂ ಬಹಳ ಜನ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪರಿಪಾಟಿಯನ್ನು ಹರಡುವುದಕ್ಕೆ ಆದರೆ ನೀನು ನೀನೇ !”

“ನಾನು ಧ್ರುವಪದವನ್ನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಹಾಡು.”

ಮೃಗನಯನಿ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಮೀಟುತ್ತಾ ಹಾಡತೊಡಗಿದಳು.

ಮೋರಿ ತೋಟ ಲಾಜ ಮುಕುಟ ಬಾರೇ, ಮೋರಿ ತೋಟ.

ಚಂದಾ ಸೂರಜ ತೋರೀ ಸೇವಾ ಕರತ ಹೈ.

ವಿನತಿ ಕರತ ನೌ ಲಬಿ ತಾರೆ | ಮೋರಿ ತೋಟ -

ಮೃಗನಯನಿ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಭಾವಪರವಶಳಾಗಿ ರಸಾರ್ಥಳಾಗಿ ಹಾಡಿದಳು. ಗಾಯನ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆಗಸದೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಚಂದ್ರನು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ನಾಯಕ ಬೈಜುವಿನ ಆಗಮನವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಬೈಜೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಹೋಗಿ ಕಂಡರು.

ಬೈಜೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ, “ಈಗ ತಾವು ಸಂಗೀತದ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.”

ಮೃಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ನಾನಂತೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ ? ಇವರಿಗಂತೂ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದ ಚಿಂತೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಸಹಾಯ ಸಿಗುತ್ತಿದೆಯೆ? ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೆ?”

ಬೈಜೂ ವಿವರಿಸಿದ, “ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವಿದೆ ; ಅವರು ಸ್ಪೂರ್ತಿದಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇತ್ತ ಕೃಪೆ ಮಾಡಬೇಕು !”

“ಶತ್ರು ಪುನಃ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುಬಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು.” ಮಾನಸಿಂಹ ಹೇಳಿದ. ಬೈಜೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ, “ತಾವು ಹೇಳುವುದೇನು? ಶತ್ರುಗಳು ಸತ್ತರು. ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇನ್ನಾರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದರೂ ಸಹ ಸೋತು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ.”

“ಹುಟ ಮಾಡಬೇಡಿ, ನಾಯಕರೆ,” ಮೃಗನಯನಿ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ !”

ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಮೃಗನಯನಿ ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು, “ತಾವು ಮತ್ತಿನ್ನಾವ ರಾಗವನ್ನೂ ಸೃಜಿಸಲಾರಿರೆಂದು ವಿಜಯಜಂಗಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವೆ?”

“ವಿಜಯನೇನು ಬಲ್ಲ ? ಅವನು ಹೇಳುವುದೇ ಹಾಗೆ !”

“ತಾವು ಸೃಜಿಸಿದ ಗೂಜರೀ ತೋಡೀ ರಾಗದ ರೂಪ ರೇಖೆ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಇತ್ತೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವೆ?”

“ಯಾವ ಮೂರ್ಖ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ ? ತಾವು ಒಂದು ದಿನ ತೋಡೀ ರಾಗವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೇ ಒಂದು ತಾನವನ್ನು ಎಳೆದಿರಿ. ಅದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಗೂಜರೀ ತೋಡಿಯನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದೆ. ಮೂರ್ಖರಿಗೇನು ತಿಳಿಯಬೇಕು?”

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊಸ ರಾಗಗಳು ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ ? ತಾವು ಸೊಲಲೇಬೇಕಾದೀತಲ್ಲ?”

“ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೊಸ ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ದೇವಿಯ ಕೃಪೆಯಿರುವತನಕ ಸೋಲೆಂಬುದನ್ನೇ ಕಾಣೆ.”

ಮೃಗನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು. ಬೈಬು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಭಾವಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ, “ನಾನು ದುರ್ಗಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ; ತಾವು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ.”

ಬೈಬೂ ಹೇಳಿದ, ವಂದಹಾಸದಿಂದ, “ಹೌದು ಹೌದು, ಸರಿ ಸರಿ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.”

೭೧

ನರವರ ನಾಶವಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಚಂದೇರಿಯೂ ಸಹ ಮಾಳವದ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ನರವರದ ಕೈಸೇರಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಾಸಿರುದ್ದೀನನಿಗೆ ತಾನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ದಿವಸಗಳಾದವೋ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕುಂದು ಕೊರತೆಯೂ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಅಪ್ಪರೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರಕ್ಕೇರಿತ್ತು ; ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ನೆರವೇರಿತ್ತು ವೈಶಾಖವಾಸ ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಜಲವಿಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಸಂಜೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕಾಲಿಯಾದಹ್ ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಪರದೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಅದರೊಳಗೆ ರಂಗು ರಂಗಿನ ಅಪ್ಪರೆಯರು ಚಿಟ್ಟುಗೂಡಿದರು. ಈ ಸಾರಿ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಂಗು ರಂಗಾದ ವರ್ಣಾಂಕಾರಗಳು, ಹೊಸ ಆಟಪಾಟಗಳ ಏರ್ಪಾಡು ನಡೆದಿತ್ತು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳಂತೆ ಹೊಡೆದಾಡ ತೊಡಗಿದರು.

ಖ್ವಾಜಾ ಮಟರೂ ಹತ್ತಿವಿದ್ದ ನಸೀರ್ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತ “ನೀರಾಟವಾದ ಮೇಲೆ ನಾಚ್ ಆಗಲಿ . . .”

“ಅಪ್ಪಣೆ ಜಹ್ಲಾಸನಾಹ್.”

“ . . . ಆಗಲಿ . . . ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು. ಮೊದಲೇ ನಾಚ್ ನಡೆಯಲಿ. ಅನಂತರ ನೀರಾಟ.”

“ಅಪ್ಪಣೆ ಖುದಾವಂದ್ !”

ತಾನೂ ಸಹ ನೀರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಆಸೆಗೆ ಅವನ ಕಾಮುಕತೆ ಪುಟವಿಟ್ಟಿತು. ಬಹಳ ಒನಕು ವಯ್ಯಾರಗಳಿಂದ ನಾಚ್ ನಡೆಯಿತು. ಅಶ್ಲೀಲತೆಯೂ ಸಹ ನಾಚುವಂತಿತ್ತು ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು. ನೃತ್ಯ ಗಾಯನಗಳು ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಸೀರ್ ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಗಿ ನಿಡ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅನುಭವ, ಹೊಸ ಆಕರ್ಷಣೆಯೇನೂ ಕಂಡು ಬರದಂತಾಗಿತ್ತು ಈಗಾಗಲೇ.

ಅಪ್ಪರೆಯರು ನೀರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಯಾರು

ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು? ಯಾರಿಗೆ ಆ ಎದೆಯಿದೆ? ಮಟರುವಿನ ಮರೆಹೊಕ್ಕರು. ಅವನಿಗೂ ಧೈರ್ಯ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ಮಟರು ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಅವಳು ಅತ್ತ ಹೋಗಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು, “ಹಾವು ಹಾವು !” ಅಸ್ಪರೆಯದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈದರು.”
“ಹಾವು, ಹಾವು!”

ಸುಲ್ತಾನ ನಸೀರ ಎಚ್ಚಿತ್ತೆ “ಹಾವು, ಹಾವು !” “ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ?”

ಮಟರೂ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ, “ಕೊಂದು ಹಾಕಿದೆ, ಖುದಾವಂದ !”

ನಸೀರ ಹೇಳಿದ, “ದೂರ ಎಸೆದಬಿಡು, ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸರೋವರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪರದೆಯ ಹೊರಗೆ ಪಹರೆಯವರು ಅದನ್ನು ಹೂತುಹಾಕಲಿ.”

“ಎಸೆದಾಯಿತು, ಜಹ್ನಾಪನಾಹ್.”

ನಸೀರ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಉಸಿರಾಡತೊಡಗಿದ. “ನಾಳೆಯಿಂದ ಹಾವು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಯಿಸಿಬಿಡು. ಎಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲಿ ಮತ್ತೆ”

ಎಲ್ಲರೂ ನೀರಿಗೆ ಧಮಿಕಿದರು. ನಸೀರನೂ ಇಳಿದ. ನೀರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನೀರಾಟವಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತಾ ಈಜುವ ಹೆಂಗಳೆಯರು ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಹಳ ದೂರವಲ್ಲ. ನಸೀರನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೀರಾಟವಾಡಿದ ನಂತರ ನಸೀರ ಬಳಲಿದ. ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿತು. ಕೈ ಕಾಲಾಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಮಟರೂ ದಡದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿ, ಸುಲ್ತಾನ ತಮಾಷೆಗಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ.

ಸುಲ್ತಾನನ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಬಳಲಿದವು. ಕೂಗಿದ, “ಉಳಿಸಿ, ಉಳಿಸಿ !” ಪಹರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದಿನದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಒಳಹೋಗುವ ಸಾಹಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನ ಪುನಃ ಕೂಗಿದ, “ಉಳಿಸಿ, ಉಳಿಸಿ.”

ಅಸ್ಪರೆಯರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅವನನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ? ಯಾರಾದರು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಉಳಿಸಿಯೇ ಉಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಟರು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ “ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ, ಹಾಕಾದಮೇ! ಉಳಿಸಿ ಬನ್ನಿ, ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬನ್ನಿ!” ಅವನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ತಪ್ಪರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ; ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದೂ ಅವನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ !

ಉಳಿಸಲು ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸುಲ್ತಾನ ಮುಳುಗಿದ !

ಈಗ ಹಾಹಾಕಾರ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

ಹೊರಗೆ ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಿತು, “ಸುಲ್ತಾನರು ಮುಳುಗಿಹೋದರು !”

ಪಹರೆಯವರು ಪರದೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡರು ಒಳನುಗ್ಗಿದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅರಚುತ್ತ, ಓಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಮಟರುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು.

ನಸೀರನ ಮಗನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಲುಪಿತು. ಅವನು ಬಂದವನೇ ಮಾಡಿದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸ - ಮಟುವಿನ ತಲೆ ತೆಗೆದುದು !

ಅನಂತರ ಆ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ದೂರ ಸಾಗಿಸಿದ. ಮೇದಿನಿರಾಯನನ್ನು ಕರೆಸಿ ರಾಜಪುತ್ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪುಂಡ ಸರದಾರರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ. ಇದು ಮುಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ವಿಗಳಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಗಣನೆಗೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ನಸೀರನ ಮಗ “ಎರಡನೆಯ ಮಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲ್ಜಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತನಾದ.

೭೨

ಮೇವಾಡದ ರಾಜನಾಗಿ ರಾಣಾ ಸಾಂಗಾ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಘರಾ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆ ರಾಮಾ - ಭೋಜನ, ಫಲಾಹಾರ, ರಕ್ಷಾತಾಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮಡಿದ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ವೈಭವದ ವಿಜಯ - ವೈಜಯಂತಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿಗೆ ಅವನ ತಮ್ಮ ಜಲಾಲ್ ಕಿರುಕುಳಕ್ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಜಲಾಲ್ ಸೋತು ಓಡಿಹೋಗಿ ಸಿಕಂದರನ ಚಿರತು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಶರಣಾದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಮಾರಿಯನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ? ಜಲಾಲ್ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಗೊಂಡವಾನದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದ ಸಿಕಂದರ್ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿಸಿದ.

ಜಲಾಲ್ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಜೊತೆಗಾರರು ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಬೇರೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಸಿಗದಾಗಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಶರಣಾದರು. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ, “ನನ್ನ ದ್ವೇಷವಿರುವುದು ಸುಲ್ತಾನರ ಮೇಲೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೇಲೆನಲ್ಲ. ರಾಜಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿ, ಹಿಂದುಗಳಂತೆಯೇ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಬಾಳಿ.”

ಸಿಕಂದರನಿಗೆ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ ; ಅದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಗೀಳು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾರಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ. ನರವರವನ್ನು ಮಟ್ಟ ಹಾಕಿದಂತೆಯೇ ಇದನ್ನೂ ಮಟ್ಟ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನು. ಇದೇ ಏರ್ಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಸತ್ತುಹೋದ.

ಮಾನಸಿಂಹ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳ ವಿಕಾಸ ಹಾಗೂ ಸೈನ್ಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮವಾಗಿ ಗವನವೀಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದ ವ್ಯಾಗ್ರಯನಿಯ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜಸಿಂಹ, ಬಾಲಸಿಂಹ, ಮುಂದೆ ಯಾರು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ? ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಬೇಕೋ? ಅಖಂಡವಾಗಿಯೇ ಏಕಪುತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿರಲಾದೀತೆ? ಪಾಲು ಮಾಡಿದರೆ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ನಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನಶಾಹೀ ಬೇಗನೇ ನೆಲಗೊಳ್ಳದಿದ್ದೀತೆ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಸುಮನಮೋಹಿನಿಯ ಹುಟ್ಟಿದಿಂದ ಗಭೀರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಗೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ

ಸತ್ತುಹೋಗುವೆನೋ ಎಂಬ ಭಯವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೃಗನಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಪಾಲು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಭಯ. ನಾನು ಸಾಯಬೇಕೆ? . . . ನಾನು!” ಎಂದು ಮಾನಸಿಂಹ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದು ದಿನ ಸುಮನಮೋಹಿನಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಕೇಳಿದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಪುನಃ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.”

“ಅವನು ಸತ್ತಲ್ಲ?”

“ಅವನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಮಗ ಬಂದಾನು.”

“ಎದುರಿಸೋಣ. ನಾವು ಹುಟ್ಟಿರುವುದೇತಕ್ಕಿ ?”

“ತಮ್ಮ ಬಾಳೆಲ್ಲವೂ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಿತು. ಈಗಲಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಜನೆ ಪೂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿರಿ.”

“ಕರ್ಮವೀರ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾತ್ರ ಮುದುಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ತಿಥಿಲನಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಭಜನೆ-ಪೂಜನೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆಯಲ್ಲ?”

“ಈ ಕುಮಾರರಿಗೂ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಅನುಭವಹೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ.”

“ಅವರಿಗೂ ಕೆಲಸುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ?”

“ನರವರದ ದುರ್ಗ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರರ ಕೈಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದು ಮತ್ತೆ ಕೈ ಸೇರೀತೆ?”

“ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಕೈ ಸೇರಿದರೆ . . .”

“ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕುಮಾರನಿಗಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಸುವಿರಾ ?”

“ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವರು. ವಿಕ್ರಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ.”

“ಚಿಕ್ಕವರನ್ನೇಕೆ ಕಳುಹಿಸಬಾರದು ? ಅವರು ಗ್ವಾಲಿಯರಿನಲ್ಲಿ, ವಿಕ್ರಮ ನರವರದಲ್ಲಿಯೋ?”

“ಇದಕ್ಕೇ ‘ತಿರುಕನ ಕನಸು’ ಎನ್ನುವುದು, ಮತ್ತೆ!”

“ತಿರುಕನ ಕನಸಂತೆ ತಿರುಕನ ಕನಸು ! ಗೂಜರಿ ವಹಲಿನಲ್ಲಿದೆ ನನಸು ! ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿಬಿಡಿ - ರಾಜೇಗೋ ಬಾಲೇಗೋ ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ! ವಿಕ್ರಮನಿಗಿದ್ದೇ ಇದೆಯಲ್ಲ ನರವರದಂಥ ಕಾಡು !”

“ನಾನಿನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ!”

“ನೀವು ಯಾಕೆ ಸಾಯುತ್ತೀರಿ ? ನಾನೇ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ ! ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ !”

ಅವಳ ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ನಗು ಬಂತು. ಹಿರಿಯ ರಾಣಿ ಕೆಂಡದಂತಾದಳು. “ಯಾರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬುದು ಇಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು.”

“ಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ! ಈಗಿನಿಂದಲೇ ವಿಷಬೀಜವೇಕೆ ಬೀತ್ತಬೇಕು ? ವಿಕ್ರಮನನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು ; ನಿಮಗಲ್ಲ !”

“ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಷ್ಟು ಅವನೇನು ಬಲ್ಲ?”

“ಆ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ನೇಹವಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದು.”

“ಹ್ಲಾಹ್ಲಾ! ಇವೆಲ್ಲ ಗೂಜರಿ ರಾಣಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು ! ಗ್ವಾಲಿಯರನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗ ಮಾಡುವಿರಾ ?”

ಮಾನಸಿಂಹ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ನುಡಿದ, “ಇವತ್ತೂ ಪಾಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ”
ಮಾನಸಿಂಹ ಕುಪಿತನಾಗಿದ್ದ

೭೨.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳನಂತರ ಮೃಗನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು, “ಚಿತ್ರಾಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಆ ಚಿತ್ರ ನೋಡುವಿರಂತೆ.”

ಉತ್ತರಿಸಿದಳು ಮಾನಸಿಂಹ ಕೇಳಿದ, “ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೋ ಅದು?”

“ಪೂರ್ತಿಯೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳ ಜೊತೆ ಚಿತ್ರಾಲಿಗೆ ಹೋದ ರಾಣಿಯ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿತ್ತು ಕಾಡಿನ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದಿತ್ತು. ಕೊಂಚ ಬಾಕಿ ಇತ್ತು ಅದರ ಹೆಸರು ‘ಕಲಾ-ಕರ್ತವ್ಯ’ ಎಂದು. ಅದನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಚಿತ್ರನುಟದ ಮೇಲೆ ಲಾಖಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವಿತ್ತು

ಮೃಗನಯನಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೊಟ್ಟಳು. “ರಾಜಸಿಂಹ ಅಥವಾ ಬಾಲಸಿಂಹ ಯಾರೂ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಆಗಲಿ ಜಹಗೀರಿಗೆ ಆಗಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಲಾರರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ವಿಕ್ರಮನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಗದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸುವನಪೋಹಿನಿಗೆ ಇಂದೇ ಕಳುಹಿಸಿದೆ” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು.

ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿ, ಮಾನಸಿಂಹ ಚಕಿತನಾದ. ಮೃಗನಯನಿ ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೃಗನಯನಿಯ ತಲೆಕೂದಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲುಗಳು ಇಣಕಿಸೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಶರೀರಸೌಂದರ್ಯ ಆತ್ಮಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ದೀಪ್ತಿಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಅವಳಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಿತು - “ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಗೌರವ, ಮಹತಿ ಸ್ಥಿರತೆಯಲ್ಲಿದೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವಗೊಂಡವು.

“ನೀನೇನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ?” ಮಾನಸಿಂಹನ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ‘ಕರ್ತವ್ಯ’ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇವಗೊಂಡವು. “ಈ ಚಿತ್ರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು? ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆಯೆ?”

“ಕಲೆ-ಕರ್ತವ್ಯ ಜೀವನದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಎರಡರ ಸಮನ್ವಯವೇ ಜೀವನ. ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ಕಲೆಯೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ”

ವ್ಯಗನಯನಿಯ ದಿಟ್ಟಿ ಲಾಖಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತೇವಗೊಂಡಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನೂ ನೋಡಿದ. “ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಏನು ಬಾಕಿಯಿದೆ”

ಮುತ್ತಿನ ಸರದತ್ತ ನೋಡಿ, ವ್ಯಗನಯನಿ ಹೇಳಿದಳು, “ಪ್ರತಾಪರಿಪಾಲನೆ, ದೇಶದ ಸ್ವಾಧೀನತೆ.”

ಮಾನಸಿಂಹ ಅವಳನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡ. ವ್ಯಗನಯನಿ ಅವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟಳು. ಇಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಗಮವಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳ ಸಂಗಮವೂ ಆಯಿತು.

ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಂಪಿತ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ಕಲಾ-ಕರ್ತವ್ಯದ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧ್ಯ!”

ಅವರಿಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿ ಪುನಃ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯತ್ತ ಹೋಯಿತು.

ಅದು ನಗುತ್ತಿತ್ತು.